Godoni Vu'a Maiu'ina

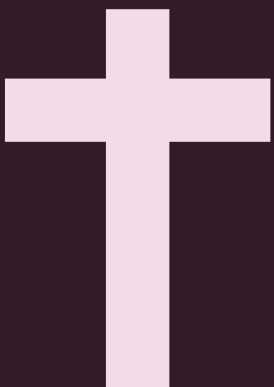

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Godoni Vu'a Maiu'ina
The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025
729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776

Contents

Matiu 1
Maka 82
Ruku 128
Joni 210
Akisi 268
Romani 341
1 Koritia 374
2 Koritia 407
Karesia 428
Epasasi 440
Piripai 451
Korasia 459
1 Tesaronia 467
2 Tesaronia 474
1 Timoti 478
2 Timoti 487
Taitasi 494
Pairimani 498
Hipuru 500
Jemisi 525
1 Pita 534
2 Pita 543
1 Joni 549
2 Joni 557
3 Joni 559
Juta 561
Revaresiani 564

Matiu

Jesu Keriso Oni Amuhijijina
(Ruku 3:23-38)

1 Hehakaho Jesu Keriso oni amuhija vejajina. Jesuho Teviti
'ee Eparahami puni amuja.
2 Eparahamiho Aisiki oni oma. Aisikiho Jekapi oni oma.
Jekapiho Jutaho 'ee 'u'uhwaha 'aho'ijihipuni oma.
3 Jutaho Jera upuni oma kaivo puni ohijaho Tema. 'Enakaivo
Peresiho Hesarani oni oma kaivo Hesaraniho Rama
oni oma.
4 'Enakaivo Ramaho Amenatapu oni oma. Amenatapuho
Nasioni oni oma. Nasioniho Saramani oni oma.
5 Saramaniho Poasi oni ome 'ee Rehapiho Poasi oni oha.
Poasiho Opeti oni oma. 'Ene Rutiho huni oha Opetiho
Jesi oni oma.
6 Jesiho Kini Teviti oni oma. Tevitiho Saramani oni oma.
Huni oha marako'a Uraia oni napara.
7 'Enakaivo Saramaniho Rehapoami oni oma. 'Ene Re-
hapoamiho Apaija oni oma. 'Ene Apaijaho Aisa oni
oma.
8 'Ene Aisaho Jihosapati oni oma. 'Ene Jihosapatiho Jorami
oni oma. 'Ene Joramiho Usaia oni oma.
9 Usaiaho Jotami oni oma. 'Ene Jotamiho Ehasi oni oma. 'Ene
Ehasiho Hesakaia oni oma.
10 'Ene Hesakaiaho Manase oni oma. 'Ene Manaseho Emani
oni oma. 'Ene Emaniho Josaia oni oma.
11 'Ene Josaiaho Jekanaiane 'ee 'u'uhwaha puni oma. Ijihuni
vea kaji aneja rene pu 'eke Paparania tipurai va'ara.
12 'Ene ijí Paparania pu tipurai 'eka va'ari túna'ijaho Jekana-
iaho Sieritieri oni oma renana. 'Ejume Sieritieriho
Jerupaparu oni oma.
13 Jerupaparuho Apaiuti oni oma. Apaiutiho Iraiakimi oni
oma. 'Ene Iraiakimiho Aisori oni oma.
14 'Ene Aisoriho Setaka oni oma. 'Ene Setakaho Ekimi oni
oma. 'Ene Ekimiho Eriuti oni oma.
15 'Ene Eriutiho Eriesa oni oma. 'Ene Eriesaho Mateni oni
oma. 'Ene Mateniho Jekapi oni oma.
16 'Ene Jekapiho Josapi ka'ene Meri oni paruijihuni oma.
'Ena'omo Merira Jesu ka'ene Kerisona 'wavujaho na-
henana.
17 'Enakaivo ea ka'ene Eparahami oniji rena roe Teviti
oniji 'e'unajaho amuja iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara.
'Ejumakame Teviti oniji rena roe Juapo aneja vene Paparani
tipurai hijaji 'e'unajaho amuja kú'o ija iropu ropu no'ona

noˈona ijá hijara. ˈEne vukúˈo ijí Juapo Paparania aneja vene tipurai hijaji rena roe Jesu Kerisora roani veiji ˈeˈunaji ˈuˈo amuja iropu ropu noˈona noˈona ijá hijara.

Jesu Keriso Nahejajina
(Ruku 2:1-7)

18 Ikaho Jesu Keriso ˈunama icháˈina kaˈene nahejajina. Meri kaˈene Jesuni ohijaho Josapira mwamuna kaivo pu maiˈo paˈwaˈaraˈeme Godoni ˈAveni vejume hu hariˈi nenana.
19 ˈEnakaivo hu mwaviˈinijaho Josapina kaivo Josapiho hu nihoˈo ˈunama arira ˈuraha onunaˈomo Meri juhunijihunaˈe masuani ranama vaˈiro vwihanana.
20 Hu hine ijí vwihanani vea kajino Natohwi jihuni ona ojiˈini roe navahi ijá ˈwama Josapi kaˈene Teviti oni harihakera a Meri aheve oni napara rehunijaho pajuˈamana. Ijí hu hariˈi nena kajaho Godoni ˈAveni vejume hariˈi nenana.
21 ˈEnaˈomo hu naheja kamareje ara Huni ihijaho ˈimareje Jesuna ˈwaˈamana kaivo Hura ehwahaka mapokijihi puni siseijaho niˈajihe paˈarehuna ˈwamana.
22 Ike iviamaa raka kaˈene renukaho nitama Natohwi jihuni poropetijara ˈwaramajara rene ikaˈina ˈwaramana.
23 Heha! ˈAsúri hariˈi nenareje hariha naheˈamajaho Huni iha ˈimareje Imanueruna ˈwahuna. Ijihuni maijaho Godi nú puˈúmo hinu ˈwaˈavara ˈiamana.
24 ˈEjume Josapi tatama ˈurine Natohwi jihuni ona ojiˈini ˈwaramaja venarena napara kajaho ahemana.
25 ˈEnakaivo hu napara kajiˈi paˈuraha oˈeme hu hina apena vaˈo vaˈo huni hariha amura kajaho nahejumakaviˈi hu iha ˈime Jesuna ˈwamana.

2

Vwiha Mamaa Vwihajiˈinapo Roajina

1 Vea kaˈene Jesu Petirihemi Juta vaji nahejari veijaho Herotiho Kinia rena hinana. ˈEˈeme ea hami hami vwihajiˈina vea ajimujaˈi hijurepo Jerusaremi roara.
2 Pu aporama ijá ˈiava Jua puni Kinia ichí nahejare? Nú Huni china kamaˈi vea ajimujaˈi kamareja ijihunaˈe nú Hu oja mahareˈe kaˈi rou.
3 Vea kaˈene Kinia Heroti ijí henajaho oja hwaˈusunahana. ˈEjume Jerusaremi ora kaˈene hu huˈúmo hijajija ˈuˈo oja hwaˈusunahara.
4 ˈEjumakame Herotira ˈwaravume pirisitia mamaˈina ˈee Sikuraipi puˈúmo ahuma roume hu pu aporama ijá ˈiama ˈÚ ichihi Keriso nahehune? ˈiamana.
5 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Poropetijara heha ˈahi venajaho Petirihemi Jutia vajina ˈwavara.

6 Ja Petirihemi ora ka'ene Jutia puni kwaa vaji hijujija ja
niho'o tú*cha*m*aa* parehuna kaivo joni ei pini mai'o
'ajohi'ina ni'ima'ura renareje Isureri ora 'ajohahuna
'iamana.
7 Heroti ea ka'ene hami hami vwihaji'iniji nesi aporame
ijá 'iama Vea rakijiano ike chinakaho ajimane? 'iamana.
8 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Ja va'e Petirihemi ike
Harihakaho samu va'o kamare ona ranave nuni roe na 'u'o
vu'e Hu oja mahuma 'iamana.
9 'Ejume pu kini huni vu'a hejume parajume va'eme china
ka'ene vea ajimuja'i ajima roajaho ajima roe asitaha ruva'e
ijí Hariha 'u'ua kajara hinani huriji naminana.
10 'Ejumakame pu ijí china kaji kamareja pu niho'o
mari'uma paravara.
11 'Ene pu va'e ijí ni'úh*a* kaji aruvi'i kavajaho Hariha 'u'ua
kajaho oaha Meri'i hinana. 'Ejumakame pu nitupari same
oja Hu mahara. 'Ene pu puni tuja usee swara korutia 'ee
senisia 'ee 'werua vajahara.
12 'Ejume Godira navahi 'waravume pu kú'o pa'uname
Herotira hinujaho va'i kaivo pu 'unama ani va'e puni ari
va'ara.

Juhahe Ijipiti Va'ajina

13 'E'eme Natohwi jihuni ona oji'ini roe Josapi navahi ijá
'wama A iviamaa 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha
aheme aseha Ijipiti va'amana. 'Enareje ijí hi'eje Nara kú'o
'warava henareje iji'a 'unama ro'amana. Ijihuni maijaho
Herotira Hariha 'u'ua kaji 'ana'i 'ahau'ukamare'e sa'iro
venukúni*n*a 'wamana.
14 'Ejume ijí na'ia kajiano hu 'urine Hariha 'u'ua kajaho
apene 'ee oaha aheme Ijipiti va'ana.
15 'Enarena pu ijino Ijipiti hi'eme Heroti kwamana.
'Ejumakame Natohwijara nitama poropeti ijá 'waramana
Nuni Hariha Ijipiti vaji Nara Hu 'umejuta 'iamana.

Herotira Musia Tisamajina

16 'E'eme Heroti hina ajihana ea hami hami vwi-
haji'inijija hua pisiviara'e henarena niho'o ajivume ea
'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e Petirihemi kasima ka'ene
mai'o juara no'ohe'i papa'areji'inijihi 'aniha 'iavume va'ara.
Ea ka'ene hua pisimiajipo 'waravume henaja'ina'e va'ara.
17 Ikaho nitama poropeti Jeramaiara 'waramajara roe
nimai renana. Hu ika'ina 'waramana.
18 'Ejume pu Rama vaji he'eju'e virisia veji'i niramarume
'ee eahura ni'ima'ura ve'eju'e Recheru harihwapumu
venana vo ea 'ahopo hu oja somahuna areria pana
'wamana.

Ijipiti Rena ꞌUnama Roajina

19 ꞌEꞌejume iji'a Heroti kwavumakaviꞌi Natohwi jihuni ona
oji'inijara roe ijí Ijipiti Josapi navahi ijá 'wama
20 Ea ka'ene ike Hariha 'u'uake 'ana'i venajaho nikwa-
manakúne a kú'o 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha
aheme 'unama Isureri va'amana 'wamana.
21 'Ejume hu 'urine ijí Hariha 'u'ua kajaho apene oaha
aheme Isureri va'ara.
22 'Enakaivo Akireasira Heroti ka'ene huni omijihuni tinia
apene Jutia 'ajohuma henarena Josapiho jumana. 'Ejume
Godira navahi ijá 'wama Karari va'a 'wavume hu ijí Karari
va'ana.
23 'Enarena hu va'e ara iha Nasareti hinana. Hu ijá vena-
jihuni maijaho poropetiepo raka ka'ene 'waravajija nimai
re'avarono avanana. Pu ika'ina 'waravara Hu Nasareti ora
'wahuna 'iavara.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Maka 1:1-8)

1 Ijí vea kajino Joni Papitisita Jutia puni nechi'i riri ea
Godoni vu'a najaha roana.
2 Hu ijá 'waramana Ta'aroha joni sisea amairie arira
renama. Godoni arijihuni 'unama niroe tu'u renukúnin*a*
'iamana.
3 Poropeti Aisea 'wavujara Hu rone ika'ina 'waramana
Hu nechi'i riri namine ijá 'umenu Natohwi jihuni 'unama
amairie Huni 'unamijija arira re'avara 'umenu
'wamana.
4 'Enakaivo Joni oni atehijija kameru huni sapasi ve-
jara'omo hu ijí same 'ee huni 'aha mu'oi charia apús*a*me 'ee
huni 'irumijaho púj*ú*h*a* 'ee aneura rihiji'i inuna.
5 'E'eme ijihuni vea kajino ea ka'ene Jerusaremi ora 'ee
Jutia ora 'ee eaka mapoka ka'ene Jotani rori hiju kajija ni'aha
kwino huni roara.
6 'Enareja pu puni sisea vwihane nahama Godi 'wara'i
kaivo aremamaa arevajihuna'e hu pu Jotani 'unirame toi
samana.
7 'E'eme Hu kivume Parasia 'ee Sajusia hura toi
sama'amarono rouma kimarena hu pu ijá 'iama Ja tapara
ka'ene sisesa jihipuni harihija joni eha sisea ni'ima'ura
ka'ene tún*a*'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki
roajivare?
8 'Ina rukina re'avara. Joni 'unama sahasijaho
ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara.
9 Ja vwiha ika'ina pavwiha'avara. Nú Eparahami oni
harihija'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo Godira

areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihunaˈe nú areri rena hiju paroˈavara.

10 Iviamai taupa icha aneji namunaˈomo icha kajija ˈina maa pareˈavajaho ˈumareje ˈuhue veni atoˈaruhuna.

11 Na ja toa vaji samaume ˈurijajihuni maijaho ja joni sisea vwihane temukavume nahama Godi ˈwaraˈikaˈi aremama arevaji najaharejo ijihunaˈe toa vaji samauta kaivo Ea kaˈene nuni túna*ˈ*i roujara Godoni ˈAvena ˈee haruriji*ˈ*i samahuna. Na Hu Huˈúmo areria pana ˈee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.

12 ˈEnakaivo icha kaˈene ˈwitia aruma sirikuvujaho Huni ija tahi namunaˈomo Hura ˈwitia mutuuri ruhijijino mutuareje maijaho nianaˈikaˈi siseijijahija vena kaˈene pautaruti saˈikaˈi namujiano atoˈaruhuna.

Jesu Toi Vaji Apúsamajina
(Maka 1:9-11; Ruku 3:21-22)

13 Jesuho Karari rene roe Jotani Jonira apene toi apúsa*m*aˈamarono roana.

14 ˈEnakaivo Joni rarene ijá ˈwama Ara na toi apúsa*m*iˈamajaho areri reˈena. ˈÚ nara A toa vaji apúsa*m*aˈurono roane? ˈwamana.

15 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Nú iviamaa ijá vehunijihuni maijaho ijá vejakame ˈunama arimai rene mamai reˈamarono avaˈeja ˈwamana. ˈEjume Joniho Huni ira hene avamana.

16 ˈEˈeme Jesuho toi apúsavume ˈuriji*ˈ*i kavume kahi akúpi ˈahi vwicha reˈeme Godoni ˈAvena maraho*ˈ*ora punaˈi jaima ˈariha roe Huni haha ˈahi ajimana.

17 ˈEˈeme ira kahi akúp*a* ˈahi rena roe ijá ˈiama Ikaho Nuni Hariha kaˈene Na oja mahujina. Na Hunijihunaˈe nihoˈo teamanimu ˈiamana.

4

Jesu Vena Kamajina
(Maka 1:12-13; Ruku 4:1-13)

1 ˈEˈeme Godoni ˈAveni vejume Jesuho vaˈe nechiˈi hiˈeje ˈavena sisei roe vena kaˈamarono vaˈana. ˈEnakaivo Jesu ijí ˈaura arema

2 hiˈeme naˈia mapoka (40) paˈareˈeme matumana.

3 ˈEˈeme ˈavena sisei roe ijá ˈwama A Godoni Hariha reˈamajaho veje munakaho puretia renama ˈwamana.

4 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni ira vaji ijá ˈwaramana
Ea puretiapo reje majama hihuna pana kaivo ira kaˈene Godira ˈwaramujara reje majama hihuna ˈwamana.

5 'Ejumakame 'avena sisea kajara Hua ahema ajima va'e
Temiporu atahuri ranamana.
6 'Enarena hu ijá 'wama Areri Godoni ira vaji
'waramaja'ina'e A Godoni Hariha re'amajaho mwamapene
kami mwe'i 'onava kavuma.
Godoni ona oji'inijipo A iji 'unarama apena 'ariha va'e kami
ranamaakame muna A paninama kavuma 'wame
'wamana.
7 'Ejumakame Jesura ijá 'wama Godoni ira vaji kú'o ika'ina
'waramana. A oni Godi paapene vena ka'amana 'wamana.
8 'Ejume kú'o 'avena sisea kajara Jesuho ahema va'e huri'a
ka'ene niho'o jopatu'uriji ajima va'e kahi huri nami'i kaivo
kwaa araka mapokakija 'ee puni mamaijaho nahana.
9 'Enarena 'avena sisea Jesu ijá 'wama A nitupari same nu-
ana vetie na oja mi'amajaho ike uneunechaka mapokakija
ni'aha kwino nara A vaja'eju 'wamana.
10 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho ijá 'wama 'Avena
sisea karera! Karori va'a! Godoni ira vaji 'warumajaho
Natohwa ka'ene oni Godijiru oja mahe Hunaru vena'amana
'wamana.
11 'Ejume 'avena siseijaho Jesu rana'ika'i va'eme ona
oji'inapo roe Hu ni'ajahara.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina
(Maka 1:14-15; Ruku 4:14-15)

12 'Enakaivo Jesuho hejume Joniho tipurai ranavuma heji'i
Hu Karari va'ana.
13 'Enarena Hu va'e Nasareti are'ika'i va'e Kapeniami
hinana. Ijí ara kajaho soha rorina. Ara kajaho Sepurani
'wame 'ee Napatarai 'wavuri vajina.
14 Ijaho Poropeti Aisea oni vaji 'waramajara roe nimai
nimai renu. Hu ika'ina'e 'waramana.
15 Ara ka'ene Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavujija soha
rori Jotani ona kara'i Karari ka'ene Jenitaruepo hiju-
jina.
16 Ea ka'ene ijí nutuvi'ini hijujija hanaji'ina ni'ima'ura
kavara. 'Ene ea ka'ene nutuvi'inaka nikwa-
masahuja'ina rena hijujihi hanaji'ina kajara hananiu
'wamana.
17 Vea kajiano Jesuho aneja vene vu'a 'waramarena ijá
'iama Ta'arohe joni sisea vwihane teamukave aremamai
are'i kaivo ea maiu'ina reha! Ijihuni maijaho Godoni ara
niroe rori roa paranukúnina 'iamana.

Jesura Huni Tisaiporu Amura 'Umenajina
(Maka 1:16-20; Ruku 5:1-11)

18 'Enarena Jesuho Karari soha rora kaji kahi va'i kivume
ea iha Saimani ka'ene Pitana 'wavuji'o huni 'u'ua ka'ene

Enituruna 'wavuji'o hine úa vesamapene roara. Ijihuni maijaho pu úa vesavi'ina.

19 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Nuni roajivakame jara 'úa vesavu kaja'ina'e Na ja najahe ja ea ahera'avara 'iamana.

20 'Ejume pu ni'aha kwino puni namea irecha 'o'i kaivo pu pu'úmo va'ara.

21 'Ejume pu va'i kivume vu ea 'aho'a Sepati oni harihija Jemisina 'wavuji'o Joni ka'ene huni 'u'uiji'i emahwa pu'úmo puni sisima vaji hine puni namea hwearikara. 'Ejume Hu pu 'umenaana.

22 'Ejume pu ni'aha kwino puni sisima raname 'ee omaha rana'i kaivo pu pu'úmo va'ara.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Ruku 6:17-19)

23 'Enarena Jesura va'e Karari vaja kaji 'uraha oji'i puni Sinakoku vaji Godoni arijihuni vu'a mai maiu'ina najahana. 'Eji'i eaka mapokijihi atama ani ani'ina ka'ene rena'e 'ee 'uniravajija vejume sonahiara.

24 'Ejumakame Huni pinani 'urina va'e Siria vaji va'uma henarene eaka mapokijipo hahapo hianame 'ee hahapo siseranie 'ee ea ka'ene 'avena sisei ajima'e 'ee ea ka'ene mwe'i 'arihe simavi'i name 'ee ea ka'ene irima'ina 'eka Huni roume Hura vejume maranie 'ee sonahiara.

25 'Ejumakame ijihuna'e ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatihara. Ara ka'ene Hu tamatihajaho Karari ora 'ee Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee ara ka'ene Jotani toa one kara'i hijujija 'ee Tikaparasi hijujija ni'aha kwinu Hua tamatiha ojara.

5

Huri'a 'Ahi Najaha 'Waramajina

1 Hu kimajaho ea mapoka mapoka Hua 'ararihae ojuma kimarena va'e huri'i ajime hi'eme Huni tisaiporua Huni roara.

Temara Nimaijina
(Ruku 6:20-23)

2 'Ejume Hu ijí aneja vene pu najaha ijá 'iama

3 Ea ka'ene puni 'avena pivusahujija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a puna renu.

4 'Ene ea ka'ene temuka'ika'i pasonahii'inijija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho pu niho'o oja sonahihuna.

5 'Ene ea ka'ene masuani hiji'inijija teamanava. Ijihuni maijaho mwe'a kakaho pumai rehuna.

6 'Ene ea ka'ene 'unama mai matuname 'ee toa puna'i
huanavujija ivi'a teamanava. Ijihuni maijaho pu
niho'o sonahihuna.
7 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a numiravujija teamanava. Ijihuni
maijaho Godira pu 'u'o numirahuna.
8 'Ene ea ka'ene puni oja ariramaa rejajija teamanava.
Ijihuna'e pu Godi kahuna.
9 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a venau'e pu pu'úmo matauvi'inijija
teamanava. Ijihuni maijaho Godira pu Huni harihija
'i'ena.
10 'Ene ea ka'ene 'unama ariramaa 'uraha o'eju'e ea 'ahopo
sise'i 'ahiujija pu teamanava. Ijihuni maijaho Godoni
arijaho puna renukúne.
11 Nunijihuna'e erapo ja ira sisea 'warame 'ararihie vu'a
sisea ani ani'ina 'warame ijá veja ki'avajaho ja tea-
mana'avara.
12 Ja niho'o teamaname 'ee mari'u'avara. Ijihuni maijaho
joni eha natohwa kahino akúpa 'ahi namu. Ea 'aho'a
nimarako poropetia ka'ene hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o
sise'i 'ahihuna.

Hanaji'ina 'Ee Misa
(Maka 9:50; Ruku 14:34-35)

13 Ja areri mwe'a kehuni misa. 'Enakaivo misa kajihuni
vweijara pa'are'ipisa ichá'ina'e veje kú'o vwea reja'e? Misa
ija'inijija vwea pa'ana'omo usekujukame emaapo momori
tautiura.
14 Ja mwe'a kehuni hanaji'ina ara huri'a 'ahi vejujija
niho'o vaja panavura.
15 'Ene emaapo naheha 'ejujaho pu pa'eka va'e si'uara vaja
irechavura kaivo samai irechavura. 'Eju'e ea ka'ene sea vaji
hijujija hananiura.
16 Ija'ina'e joni hanaji'inijara ea mapoka puni una'i
hanani'amana. 'Ejakame pu kive maaru vejakame pu joni
Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinuji ta'arohuna.

Varapa Tamaniji Rone Najahajina

17 Ja niho'o ika'ina pavwiha'avara. Nara roukaho varapa
tamana 'ee poropetia ho'o veje pa'are'amarono routa
ro'ava. Na pu ato'aruma'i rohuna pana kaivo ijihipuni maiji
ve'i 'ahiume routa.
18 Na nimai nimai ja 'waravu ike akúpa mwe'akaho
ni'aha kwino ijá pa'arehuna. 'Enakaivo unenu'u pina
ma'uparitumaa ho ma'u'ua Godoni Iri jihuni vaji navujaho
niho'o papa'arehuna kaivo ijá na'eje uneunechaka mapoki-
jija roe areri rehuna.
19 Ea irara ike varapa tamana ma'u'ua 'ene 'ee ea 'aho'a
najahe pu 'u'o ija'ina'e ve'avajaho hu Godoni ara niho'o

ma'u'ua 'iahuna. 'Enakaivo ea irara hene vene ea tamana kaji naja'avajaho hu Godoni ara ea natohwa 'wahuna.

20 Na nimai nimai ja 'waravu jara 'unama arira ka'ene ojujara niho'o arimai parenareje Sikuraipi 'ee Parasi paasita'amajaho ja niho'o Godoni ara pavahuna.

Ajinavuri Vu'a Najahajina

21 Nitama sahu jona 'waramajaho ja nihejara. Ea pa'ana'e kwa'amana. Ea irara ea 'anaa kwa'amajaho 'otua vehuna.

22 Na niho'o nimaa nimai ja 'waravu. Ei pini napuraha 'ajime 'ee se'amajaho ea kajaho 'otua vetihuna. 'Ee ea irara vweaha húmata pa'ana 'wa'amajaho hu 'u'o 'otua ni'inijino vehuna. 'Ee ea irara a 'vwiha pa'ana 'wa'amajaho hu veni vahuna arerina.

23 'E'eje a swara Godi ma'iro veji'i a vweuna sise'i 'ahaaji vwiha'amajaho

24 swara kajaho ijá rana'ika'i vukú'o 'unama va'e vweune'i 'wame amairiareja'e iji'a roe Godi swara ma'amana.

25 'Ene ei pini a 'otua apenaare 'otua veta'iro veja ka'amajaho ja no'o 'unamu toi vai'i a hu hu'úmo vu'a 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranama ve'ejakúne 'wamana.

26 Na nimaa nimai a 'waravu a ijí tipurai hinuva'o monia túchamaa ijaho maharene ro 'e'uhuna.

Napasina Paruina Turamauri Vu'a Najahajina

27 Ika'ina 'waramajaho a nihenana. A niho'o ea pipuni napara patura'amana 'úmana.

28 'Enakaivo Na ika'ina 'waravu. Ei pini napara kame huni oja vaji itu'amajaho hu areri ijí napara kajaho nituramana rehuna.

29 'Ene oni nia mana'inijara vena'e a sisea ve'amajaho nia kuha kajaho tajahena pi'onave va'amana. Ijihuni maijaho oni haha kwisu kajara veje oni haha kajaho maho'o veni vahuna sisea.

30 'Ene oni ija mana'inijara veje a sisea ve'amajaho ijí ija kajaho 'uhua pi'onave va'amana. Ijihuni maijaho oni ija 'uhua apene pi'ona'amajiana vo oni haha maho'o veni vaji vahuna.

Parua Napara Ranaravura'e Najahajina
(Matiu 19:9; Maka 10:11-12; Ruku 16:18)

31 'Ene vu pina ijá 'warumana. Ei pini huni napara rana'amajaho hu niranamani heha vena mahuna 'warumana.

32 'Enakaivo Na nimai a 'waravu. Ea pipuni napara'e
parui pini ahemo'amajaho paruaha kajara areri naparaha
kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara
kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho hu sisea
vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho
hu 'u'o sisea vehuna.

Ichutoa Pikivuji Najahajina

33 'Ene pinijaho nitama emaapo 'waruvajaho ja niheji'ina.
A raka nahama 'waramajaho patu'amana kaivo Natohwi ji-
huni una'i nahama 'wara'amajaho ve'amana 'úmara.
34 Na nimai a 'waravu. A ika'ina pa'wara'amana Ichutoa
pikiva hejuma pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ijaho Godoni
ruha'omo Godi ijí hinukúne pa'wara'amana.
35 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana. Mwe'a ikena'omo ni-
mai 'waravu pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ike mwe'akaho
Godira Huni mumora ijihuni toi irechamuna. 'Ene vukú'o
ika'ina pa'wa'amana Jerusaremina'omo nimai 'waravu
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho Jerusaremi Kini Natohwi
jihuni arakúne ija'ina pa'wara'amana.
36 'Enakúne a ika'ina pa'wara'amana Nuni húmata
ikena'omo nimaa nimai 'waravu pa'ia'amana. Ijihuni mai-
jaho a niho'o oni húmata kaji veje sajasa'ina rene 'ee aja
rehuna niho'o areria pana.
37 Ijaho 'avena siseijarahara a venau'e ira kajaho
'waramukúne ija'ina pa'wara'amana kaivo manimaa 'iame
'ee pana 'i'amana.

Eha Vetiaravuji Najahajina
(Ruku 6:29-30)

38 Nitama vu'a ka'ene rena roajaho ika'ina 'waruvara. Ei
pini ea pina'e 'anae nia kuha su'amajaho eha 'u'o 'anae nia
kuha su'amana. 'Ee ei pini ea pina'e 'anae ea pipuni upaja
hija'usa'amajaho hu 'u'o 'anae upaja hija'usa'amana.
39 'Enakaivo na ja 'waravu. Ei pini sise'i 'ahi'iro veja
ka'amajaho a eha paveti'amana kaivo hu a noanu tahijiha
ka'amajaho a vu ta'arohe ropuna'i mahe 'ani'amana.
40 'Ene ei pini oni setia ape'iroreje 'otui veta'amajaho oni
tapuka 'u'o tajahene ma'amana.
41 'Ene ei pini ja no'o ma'uako 'aha josu va'avarono
'ejaha'amajaho ja no'o va'areje niho'o hura 'waramajaho
asima va'e jopatu'ura va'avara.
42 'Ene ei pini a unenu'u pina hu ma'amarono 'warava
he'amajaho ma'amana. 'Ene ei pini oni unenu'u pina apena
venareje vukú'o ma'iro 'warava he'amajaho ma'amana.

Oni Naka Oja Mihunijina
(Ruku 6:27-28, 32-36)

43 'Ene ja nihejara nitama vu'a ka'ene 'waravara. A ehuanaru oja mi'i kaivo oni nakijihija sena'amana 'úv*ara*.
44 'Enakaivo Na ijá 'iavo Ja joni naka oja mi'avara. 'Ene ea 'ahopo ja sise'i 'ahia ki'avajaho puni siporua 'ona'avara.
45 'Enareje ja joni Oma ka'ene akúp*a* 'ahi hinujihuni harihija re'avara. Hu Huni vea veju'e ea ka'ene siseijihipuna rine 'ee maijihipuna 'u'o rinuna. 'Ene Hu veju'e neha pine ea maijihipuna marane ea sisea veji'ini jihipuna 'u'o maranuna.
46 'Ene ja ea ka'ene oja ja mihujiru oja mi'avajaho ja eha iraka apehune? Ea ka'ene takisia apeji'inijija 'u'o ija'ina vejura.
47 'Ene ja vwehu jonaru 'ajoravuja'ina'e 'ú ja ea 'aho'a ija'ina'e asitahe 'ajoravure? 'Ú Jenitarua 'u'o ija'ina pavejure?
48 Ijihuna'e joni Omi kahi akúp*a* 'ahi ariramaa hinujihuna'e ja 'u'o ariramaa hi'avara.

6

Vajihi'ina Rehuna Najahajina

1 Ja hami vwiha'avara ea 'ahopuni nia 'ahi pu ki'avarono ja joni 'unama ka'ene arimaiji ve'ava. Ja ijá ve'avajaho joni Oma ka'ene kahi akúp*a* 'ahi hinujaho ja eha pamihuna.
2 Ja ura ea uneunecha pa'amaiji swara vaji'irono ve'avajaho ja ea mapoka ni'i ni'i ki'avaroreje nipia apena hwasi'ava. Ijihuni maijaho ea ka'ene ira'asinijipo Sinakoku vaja 'ee ma'ahi riri kaji ani ani vejakame ea 'ahopo pu ta'arora'avarono ija'ina vejura. Na niho'o nimaa nimai ja 'waravu. Pu puni eha niapejara.
3 'Enakúne ja ea swara vaji'i ve'avajaho paveje joni mana'inijara raka ka'ene venujaho joni ani'inijaho ka'amana.
4 'Enakúne ja ea uneunecha pa'amaiji swara vaji'iro ve'avajaho hemi vajihakame joni Oma ka'ene hemi kimujara eha vaji'amana.

Siporu 'Ohuna Najahajina
(Ruku 11:2-4)

5 'Enakúne ja siporua 'o'i ve'avajaho ja ea ka'ene ira'asinijipo vejuja'ina'e pave'avara. Pu niho'o Sinikoku vaja 'ee ma'aha riri namine siporua 'ojura. Ruha ka'ene ea mapoka ni'i ni'i kihuni tinijiano namine ojura. Na niho'o nimaa ja 'waravu pu puni eha niapejara.

6 'Enakúne ja siporua 'o'iro ve'avajaho va'e joni sei vaji va'e vwicha ku'i kaivo joni Omijihuni siporua 'o'avara. Ijihuni maijaho ja ijí ruha hemi siporua 'oju'e kimujara Hu joni eha mihuna.

7 'Enakúne ja siporua 'o'avajaho ja hine vu'a nikwinu'ina kaji hura hara pa'oji'i na'avara. Jenitaruepo Hu henarena roji'i vu'a nikwinu'ina kaji apena hura hara 'oji'i navura.

8 Ja ijí ea kajipo vejuja'ina'e pave'avara. Ijihuni maijaho ja raka pivusahare'e Amo jari'iro vejujija ja mai'o pajarivi'ini Hu nihena kimuna.

9-13 'Enakúne siporua ika'ina 'o'avara. Amo akúpi 'ahi hino ese. Oni iha niho'o nimaa nimai'omo A veje nú Oni iha ta'aroraha. A roa nú 'ajohua hina. 'Ene oni ura ijara akúpa 'ahi venuja'ina'e mwe'a 'u'o ija'ina'e venama. 'Iruma iviasi areri ihuniji vajúha. Ea nú sise'i 'ahúu'e nú vwihana 'arevuja'ina'e nú 'u'o A sise'i 'ahaukúne A vwihana 'arema. Nú niho'o sisea vwihanare'e oja 'urinukúne A 'ajohue ni'ajúhe nú sisea paveja. A 'ajohu'ina. A ajira rukina. Oni iha ni'ima'ura. A majama ija'ina. Amo ese. Nijina.

14 Ijihuna'e ja ea 'ahopuni sisea vwihana are'avajaho joni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara jona 'u'o vwihana arehuna.

15 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihana are'avajaho joni Omiji 'u'o joni sisea pavwihania arehuna.

'Aura Arehuna Najahajina

16 'Enakúne jara 'aura are'avajaho era ki'avarono ura nia paajurasahe o'avara. Areri ea ka'ene ira'asinijipo veja'ina'e pave'avara. 'Eju'ukame eaka mapokijipo kima henareje pu 'aura arevara ro'avarono avajura. Na niho'o nimai ja 'waravu. Pu puni eha niapejara.

17 'Enakúne ja 'aura are'avajaho joni ura nia some tuvaria pijahe matausahe o'avara.

18 'Ejakame jara 'aura ka'ene arevajaho ea hena ki'avara. 'Ejakame joni Amo ka'ene uneunecha mapoka hemi kimujara eha samai vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina
(Ruku 12:32-34)

19 'Ene uneunecha ka'ene mamaijija ikaho mwe'a paahuma irechama hi'avara. Ijihuni maijaho soapo ine 'ee kapurapo 'uhusame 'ee ea ka'ene nesa apeji'inijipo nesi tirasame aruma va'e nesi 'ekahuna.

20 'Enakúne joni uneunecha maa kajija kahino akúpa 'ahi ahume irechava na'avara. 'Ejakame soa 'ee kapura pa'uhusame 'ee ea nesa pa'ekahuna.

21 'Ejakame joni uneunecha mamaa kajipo ruha ka'ene navu kajino joni oja 'u'o ijí nahuna.

Haha Huni Hanaji'ina
(Ruku 11:33-36)

22 'Enakaivo joni niijaho areri joni hahaka mapoka kajihi hananii'ina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho hanana paranu.

23 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija niho'o nutuma namu. 'Ejakame ijí hanaji'ina ka'ene joni vaji namujara nutu'amajaho niho'o ni'ima'ura nutuhuna.

Godine 'Ee Kukua
(Ruku 16:13; 12:22-31)

24 Ea kwinu'wi huni mama'ina no'ohe'i rehuna niho'o areri pana. Hu ea pina oja ma'i kaivo ea pina sise'i 'ahahuna. 'Ene ea pina niho'o ura rena para'i kaivo ea pina ka'amajaho sema parahuna. Godi oja mahe 'ee monia oja 'u'o ahuma mahuna areria pana.

25 Ijihuna'e Na ja 'waravukúne jara ichá'ina ka'ene hihunijaho pavwiha'avara. Ja ika'ina pavwiha'avara nú 'iruma 'ee toa iraki i'eja pa'wa'avara. 'Enakaivo nú 'iruma 'ee toa iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ú 'irumijara ni'ina kaivo hiijaho pana raka? 'Ee atehijipo ni'ina kaivo hahijaho pana raka?

26 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jaijasaha oju kivujija pu niho'o puni 'ina pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke rira kwino ahuma irechavura kaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara 'iruma vajihu. 'Enakaivo ja Godoni una'ijaho uka niho'o asitaha parajara.

27 A ea irara hine vwihananavi'i temuka ape'amajaho 'ú ijí temuka kajara veje oni hia vea pina kú'o huri ranave hiva'ena?

28 Ja rakijihuna'e ateharu vwihajo? Ike vwihaha! Sinara ka'ene nechi 'urijajija ma opuipo 'urijura kaivo pu opu'ina paharura vene 'ee opu'ina majikaria pamarasahura.

29 'Enakaivo na nimaa nimaa ja 'waravu. Saramani oni pinana ichutoi namajaho huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara puni nia vaja'e kimujaho paasimana.

30 Ike sinarakija iviasi rena navu. 'Ena'omo niari uhakivi'i 'ekareje veni jae rehuna. Sinara ka'ene nia vaja ija'ina kivujija Godira veju'e niija'ina rejura. 'Enakaivo Godira veju'e sinara marasahu kaja'ina'e 'ú Hu areri jona ija'ina pave'ena? Ea ka'ene joni nimairoa ma'u'umai kihije?

31 'Enakúne ja hine ichá'ina'e hihuni 'unamiji saravujaho are'avara. Nú iraki i'eja? 'Ee toa iraki i'eja? 'Ene ateha

iraki samoˈeja? ˈEne atehaka apúsahunijaho ichihi rena rohunijaho pavwihaˈavara.
32 Ike uneunecha kijahija Jenitaruepo vwihana vejura. ˈEnakaivo joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujara uneunechaka mapoka kaˈene ja pivusahujija nihe paranuna.
33 ˈEnakaivo ja marakuˈa Huni ara ˈunamiji ˈee Huni ˈunama kaˈene ariramaiji saravakame ijiˈa uneunecha kaˈene mweˈakaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.
34 Niari raka kaˈene rehunijaho pavwihaˈavara. Ijihuni maijaho niara huni ahijijaho niarahuna. Vea kwinu kwinu puni ahija ˈoiˈoi navu.

7

Ea ˈAhoˈa Namahujina
(Ruku 6:37-38, 41-42)
1 Ja nihoˈo ea ˈahoˈa panamahakame pu ja ˈuˈo panamahuna.
2 Ijihunaˈe Godira ˈunama kaˈene jara ea ˈahoˈa namahu kajaˈinaˈe Godi ja ˈuˈo ijaˈinaˈe namahuna. ˈEje jara icháˈina kaˈene ea vajiˈavajaho ijaˈinaˈe Godi ja vajihuna.
3 A rakijihunaˈe vweu puni nia vaji taura kaˈene namujaho kama ˈwaraˈi kaivo oni nia vaji natohwaka namujaho marako pakama amairio?
4 A raka vene oni nia titi taura kaˈene namu kahaˈajaho papiˈonaˈi kaivo napuru puni nia vaji taura kaˈene namujaho kama ˈwaramo?
5 ˈEnakúne iraˈasinakere marakuˈa oni nia vaji taura kaˈene namu kahaˈajaho piˈonaˈi kaivo ijiˈa napuru puni nia titi taura kajaho ape piˈonaˈamana.
6 ˈEne ja uneunecha kaˈene ariramaijija ˈua pavajiˈavara. Ijihuni maijaho pu taˈarohareje mwatumiˈejakúne pavajiˈavara. ˈEne joni uneunecha mamaijijahija maha pavajiˈavara. Ijihuni maijaho pu maˈeka tautiˈejakúne pavajiˈavara.

Jarime Sarame ˈAnaˈanaˈavara
(Ruku 11:9-13)
7 ˈEnakúne ja Godoni siporua ˈone jarima apena vaˈakame Hu ja vajihuna. ˈEne ja sarama apena vaˈavajaho ja kihuna. ˈEne ja vwicha ˈanaˈanaa apena vaˈavajaho Hu tirasahuna.
8 ˈEne ea irara siporua ˈone jarima apene vaˈamajaho hu ijihuni mai ˈekahuna. ˈEje ea irara ˈunama kaji sarama apene vaˈamajaho hu piunahuna. ˈEje ea irara vwicha kaji ˈanaˈanaa apena vaˈamajaho vwicha tatiranamahuna.
9 Ea irara harihuni puretiaˈe ˈwaraˈipisa hu muni mahaˈe?
10 ˈEne hu kija jarираˈipisa hu tapari mahaˈe?

11 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija uneunecha mamairu vajihura'e re'avajaho 'ú joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji jari'avajaho Hu uneunecha mamairu pavajihuna raka?
12 'Ene ja ura ea 'ahopo jona vena'avarono ura renauja'ina'e ja ura rena'eje ea 'ahopuna vena'avara. Ikehuni maijaho varapa tamana 'ee poropetiepo najuhara.

Vwicha Ma'u'uijina
(Ruku 13:22-30)
13 'Enakúne vwicha ka'ene ira mwahatitijino vaha. Ijihuni maijaho vwicha ka'ene natohwijaho 'unama ni'ima'ura ka'ene veni va'ujina. 'Eju'e ea mapoka'e ijihuna kajino va'ura.
14 'Enakaivo vwicha ma'u'ua kajaho 'unama ka'ene majama hihunijina 'ee kikisima'ura'omo ea kwinu kwino piunavura.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-44)
15 'Enakúne poropetia ira'ata najahi'inijija hami ki'avara. Pu joni roujaho sipia puni atehi same rohuna. 'Enakaivo puni vajijaho niho'o 'ua ne'a sa'ina.
16 'Ena'omo puni 'inijino samai kihuna. 'Ú ea 'wija ajina 'ahi 'ekure? 'Ene ea mitota vaji matakina nitehure?
17 'Enajihuna'e icha ka'ene maijija 'ina maa rejura. 'Eju'e icha ka'ene siseijija 'ina sisea rejura.
18 'Eju'e icha ka'ene maijija 'ina sisea pareju'e icha ka'ene siseijija 'ina maa parejura.
19 'Ene icha ka'ene 'ina maa parejujija 'uma veni jaura.
20 'Ene puni 'inijino samai kihuna.

Na A Pahena Pakavura
(Ruku 13:25-27)
21 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Na Natohwe Natohweru 'wivujija Godoni ara pavahuna kaivo ea ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara raka ka'ene Hu ura renujiru ve'avajipo vahuna.
22 'Ena'omo ijihuni vea kajara ro'eja'e iji'a ea mapoka Na ika'ina 'warihuna Natohwe Natohwe 'ú nú Oni ihi vu'a 'waravure? 'Ene Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea ajima'inijija siomahure? 'Ene uneunecha mapoka ea areri pavehuna nú vejure? 'wihuna.
23 'Ejakame Na ika'ina samamai pu 'warahuna Na niho'o ja pakivurakúne usema va'aha ea sisea veji'inakije!

Ea No'o Ara Vejajina
(Ruku 6:46-49)

24 'Ena'omo ea irara ike Nuni vu'ake hene ve'amajaho hu areri ea ka'ene vwiha mamai vwihaji'inijara ara'e muna 'ahi vena hinuja'ina.
25 'Ena'omo nehi pine sai hirame 'ee puri hiramujaho ara kajaho ninavume patira'usahuna. Ijihuni maijaho ara kajaho muna 'ahi vejajihuna'e patira'usunahana.
26 'Enakaivo ea irara Nuni vu'a henareje pave'amajaho hu areri ea ka'ene hami pavwihaji'ina ka'ene huni ara ajara 'ahi venaja'ina.
27 'Enajihuna'e neha pine sai hirame puuri 'e'une ara kajaho 'anaume 'onajaho maijihi niho'o ani'ina tira'usunaha 'onana 'iamana.

Jesuni Harurijina
28 Ijí vu'a kaji Jesura 'warame pa'arejume ea mapoka mapoka ijí Hura najaha kaji hejajaho oja hwa'usunahara.
29 Ijihuni maijaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana areri Sikuraipiepo najahuja'ina pana.

8

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Maka 1:40-45; Ruku 5:12-16)
1 'Enarena Hu kahi huri'i rena roe ari'eme ea niho'o mapoka mapoka Hu 'arariha va'ara.
2 'E'eme ea pina reporosia rukini roe Huni una'i nitupari same ijá 'wama Natohwe A ura rena'amajaho venie na maraniama 'wamana.
3 'Ejume Hu ija ea ka'ene reporosia rukina kajihuni haha 'ahi ija rana'i kaivo ijá 'wama Na ura reniuna'omo maranahuna 'wavume reporosia kajaho ni'aha kwino pa'arenana.
4 'Enakaivo va'e oni haha Pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

Jesura Romu Puni Natohwi Jihuni Pwea Vejume Maranajina
(Ruku 7:1-10)
5 'E'ikaivo Hu va'e Kapeniami 'e'u'eme sorutia puni namiki kajara roe Hua piuname ni'aja'amarono 'waramana.
6 'Ene hu ijá 'wama Natohwe nuni pwea pina atami ni'ima'uri 'unavu'e niho'o areri pavarime 'ee haha natohwa hi'eju'e namu 'wamana.
7 'Ejume Jesura ijá wama Nara vu'areje veje marahuna 'wamana.
8 'Ejume sorutia namikia kajara eha vena ijá 'wama Natohwe na ea sisea ijihuna'e Ara nuni sei vuhunijaho

niho'o areri panakúne ma iri 'wara'eje nuni pwea kajaho maranama.
9 Na sorutia kaivo na ea ka'ene na 'ajohi'ini jihipuni harina. 'Ene na 'u'o sorutia puni natohwa'omo nara ea pina va'a 'wavujaho hu va'una. 'Ene vukú'o ea pina roa 'wavujaho hu rouna. 'Ene na nuni pwea'e a ike vena 'wavujaho hu venuna 'wamana.
10 'Ejume Jesuho ijí henarena teama'eme ea ka'ene Hua 'arariha va'ajija ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ike Isureri opuni vajakino ei pini ija'ina nimaa rohuna niho'o areri pa'ana kavu 'iamana.
11 Ikaho vwiha'avara. Ea niho'o mapoka mapoka vea'e ajimuja'i rena roe 'ee vea va'onuja'i rena roavajipo Godoni ara ka'ene Eparahami ho Aisiki ho 'ee Jekapi ho ijano ruha ka'ene hijujaho pu pu'úmo ahuma hihuna.
12 'Enakaivo ea iki mwe'i hi'avajija samai ato'aruma'e nutuvi'inijino va'e niramarume upaja ja'i'uji'i nahuna 'iamana.
13 'Ejume Jesura sorutia puni namikia kaji ijá 'wama Raka ka'ene a nimai ronujara veje oni pwea mara'enakúne va'a 'wamana. 'Ejume ijí huni pwea ni'aha kwinu sonanana.

Jesura Ea Mapoka Vejume Maraniajina
(Maka 1:29-34; Ruku 4:38-41)

14 'E'eme Jesuho Pita oni sei vai'i kavume Pita oni jura paranahijaho atama ni'ima'uri 'uname haha ohoa re'eme namana.
15 'Ejume Hura iji 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu huni atama ka'ene haha ohoa kajaho pa'arejume hu 'urine mataume 'iruma amairia vajihume ijara.
16 'E'eme ijihuni nusireijino ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija aherame 'eka Jesuni roume Hura 'avena sisea kajija 'waravi'i sioma ato'arumana. 'Ene ea ka'ene atama 'uniravi'inijija venaume puni atama pa'arenaana.
17 Nitama Godira poropetia Aisea oni vaji 'waramajaho nimaa nimaa renu.
Hura núni atama ani ani'ina 'ee haha hiana 'ekana 'úmana.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Ruku 9:57-62)

18 'Enarena Jesura eaka mapoka ka'ene Huni rori hija kaji kimarena Hu toa ropuna'i va'iro 'waramana.
19 'Ejume Sikuraipi pini ijá 'wama Najuhu'ine na A hu'úmo A ichihichihi va'amajaho na vuhuna 'wamana.
20 'Ejume Jesura ijá 'wama Achimina mwe'i vaji ahejura 'ene uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene Huni húmata ranave siheria vehuna pa'ana 'wamana.

21 'Ejume Huni tisaiporu pini ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
22 'Enakaivo Jesura ijá 'wama Na 'ararihia ro'i kaivo ea ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje opu apena va'e ranava 'wamana.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Maka 4:35-41; Ruku 8:22-25)

23 'E'ikaivo Hu va'e sisima vaji ajivume Huni tisaiporu pu pu'úmo va'ara.
24 'E'eme soha kajaho niho'o ajira amenarena sisima kajaho sisera'i venana kaivo Jesuho nenana.
25 'Ejumakamarena Huni tisaiporuepo 'urina va'e sai'i ijá 'wava 'Urina! Núni Natohwe nú kwamasa'i vejukúne 'wavara.
26 'Ejume Hu ijá 'iama Nimairoa ma'u'u maikije ja rakijihuna'e juvo? 'i'i kaivo iji'a 'urina 'waravume puura ka'ene hirame 'ee soha ka'ene amenajaho maho'o pa'arenana.
27 'Ejumakame pu oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Hu ea iraka sa'ina'omo Hu 'waravume puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

Jesura Ea No'ohe'i 'Avena Siseopo Ajima'ina'e Vejume Maraniana
(Maka 5:1-20; Ruku 8:26-39)

28 'E'ejume sisima kajaho roe toa ropuna'i Katarini roi'i kivume ea no'ohe'i 'avena sisei ajimaukame pu va'e euchi hinone pu niho'o ajisima'ora 'ee ani ani vejukame ea 'unama kajihuna kajaho paojura'omo Hu va'e ijihi piunimana.
29 'Ejume ea kajipo ajira emaavaji'i ijá 'wava Godoni Harihe A raka nú vetú'ena? Vea ka'ene Ara núa ruruhunijaho mai'o paro'eme A nú ruru'irono roane? 'wavara.
30 'Enakaivo ijiha kajakaru maha mapoka namijara.
31 'Ejumakame 'avena sisea kajipo Jesu jarime ijá 'wava A ura nú sioma ato'arumuhuna'e re'amajaho ato'arumu'e nú va'e maha kahehi ajima 'wavara.
32 'Ejume Jesura ijá 'iama Va'ajiha 'iavume pu ni'aha kwinu ariha va'e mahaka mapoka kajija ajimaume pu ni'aha kwinu va'e rarahi arihe toi imwasamiara.
33 'Ejumakame ea ka'ene ijí maha kaji 'ajohi'inijipo ninukujaha va'e ari useme ijí maha kajihipuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene no'ohe'i 'avena sisei ajima'ini jihipuni vu'a 'u'o 'waravara.
34 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kaji'urijipo ni'aha kwinu niana roe ijí Jesuho kamareja 'ejahae ijí puni kwaa kajaho are'i kaivo 'urine ani va'amarono 'waravara.

9

Jesura Ea Haha Ajuaraji'ina Vejume Maranajina
(Maka 2:1-12; Ruku 5:17-26)

1 'Ejumakame Jesuho va'e sisima vaji ajime va'e toa one
kara'i Huni ari va'ana.
2 'E'ejume ea 'ahopo ea pina atami 'unamarena huni 'ata
niho'o ajuaranana'omo pu huni suhiji'i apene Jesuni roume
Hu kimajaho pu niho'o nimaa nimaa rojuma kimarena Hu
ijí ea kajaho ijá 'wama Nuni harihe oja pahiana'amana. Oni
sisea nipa'arenukúne 'wamana.
3 'Ejumakame Sikuraipiepo ijí 'wamapene oji'i ijá 'wava
Hu hine Godi mataha 'waramu 'wavara.
4 'Ejume pu raka ka'ene vwihaja kaji Jesura kimarena Hu
pu ijá 'iama Ja raka vene hine 'unama sisea ani ani vwihajo?
5 'Ú 'unama ichá'inijara samaumaa'e a oni sisea niparanu
'wa'eju ho a 'urine namina va'a 'wa'ejo?
6 'Enakaivo jara ijí hena ka'avarono ijihuna'e Ema Puni
Harihijara iki mwe'i roe sisea vwihana arehuni haruriji'i
roana 'i'i kaivo ea ka'ene 'ata ajuaraji'ina kajaho ijá 'wama
'Úrine oni suha apene ari va'a 'wamana.
7 'Ejume hu 'urine huni sei va'ana.
8 'Ejumakame ea mapoka ijí Godoni harura kaji kamareja
Godi ta'arohara. Ijihuni maijaho Godira harura kajaho emaa
vajihana.

Jesura Matiu 'Umenajina
(Maka 2:13-17; Ruku 5:27-32)

9 'E'eme Jesuho ijí ara kaji rene va'i kavume ea pina ka'ene
huni iha Matiuna 'wavujaho takisia apejuri seijino hinana.
'Ejume Hu ijá 'wama Na 'ararihie roa 'wamana. 'Ejume hu
'urina 'arariahae Hu hu'úmo va'ana.
10 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo sei vaji hi'eme
ea mapoka ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene sisea
veji'inijija roe pu pu'úmo ahuma 'iruma ijara.
11 'E'eme Parasiepo kamareja pu Huni tisaiporu aporame
ika 'iava Irakijihuna'e joni Najahi'inakaho ea ka'ene takisia
apeji'inijija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma iji'i
hino? 'iavara.
12 'Ejume Hu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama
pa'uniravi'inijija juketa pasaravura. 'Enakaivo ea ka'ene
atama 'uniravi'inijipo pupusu saravura.
13 Ja ma va'ajimareje Godoni ira vaji ika'inaka 'waramaji
sama ka'avara. Na emaapo temukivu kaivo Na swasa
vehuna senimu. Ijihuni maijaho Na ea mamaa'e 'eka'i
rohuna pana kaivo ea sisea punijihuna'e Na routa 'iamana.

ꞌAura Arevuji Rone Apovajina
(Maka 2:18-22; Ruku 5:33-39)

14 ꞌEꞌejume Joni oni tisaiporu Jesuni roe ijá ꞌwava Irakijihunaꞌe núa ꞌee Parasia ꞌaura arevu kaivo Oni tisaiporu ꞌaura paarevo? ꞌwavara.

15 ꞌEjume Hu ijá ꞌiama ꞌÚ ei pini napasi neꞌi ꞌahaꞌeje hu ehwa puꞌúmo hiꞌipisa ijihunaꞌe chora hija raka? Nihoꞌo pana. ꞌEnakaivo ea kaꞌene ijí napasi nena kaji apena vaꞌe hu kúꞌo pu puꞌúmo pahija kamareje ijiꞌa pu ꞌaura arehuna.

16 ꞌEne ea ꞌahoꞌa ateha sahasapo napavujaho pu ateha maiuꞌina puni pwina paꞌeke suhura. Ijihuni maijaho ijí suhakaviꞌi ijí niꞌajahe niꞌimaꞌura napaꞌamarono pasuhura.

17 ꞌEne vukúꞌo ꞌwainia maiuꞌina hanuha sisa sahasa vaji veriꞌavajaho hanuha sisa sahasa kajaho napama arihuna. ꞌEje hanuha sisa sahasa kaji ꞌuꞌo siserahuna. ꞌEnakaivo hanuha sisa maiuꞌina vaji ꞌwainia maiuꞌina veriꞌamajaho marahuna ꞌiamana.

Ea Niꞌina Huni ꞌApaja ꞌEe Napari Jesuni Ateha ꞌUnamajina
(Maka 5:21-43; Ruku 8:40-56)

18 ꞌEꞌeme Jua puni ꞌajohiꞌina natohwijaho roarene Huni unaꞌi nitupari saviꞌi ijá ꞌwama Nuni ꞌapaja iviamajai kwamanakúne roe Oni ija huni haha ꞌahi ranave ꞌurinama ꞌwamana.

19 ꞌEjume Jesuho ꞌurine hu huꞌúmo vaꞌume Huni tisaiporu ꞌuꞌo pu puꞌúmo vaꞌara.

20 ꞌEꞌeme napara pina ꞌaa vuraviꞌina juara iropu ropu noꞌoheꞌi paꞌarenanaꞌomo Jesuho vaiꞌi pakaꞌeme hu túnaꞌi rou vaꞌo ija joranajaho vaꞌe Huni ateha uri vwemana.

21 Ijihuni maijaho hu huhusu ijá rona Na Huni ateha ura kaji vweꞌujaho na maraniꞌena ronarena ijihunaꞌe vwemana.

22 ꞌEjume Jesura aroma napara kajaho kaviꞌi ijá ꞌwama Nuni ꞌapajakera oja pahianaꞌamana. Ijihuni maijaho ara nimai ronajara vejuꞌe maranaukúnina ꞌwamana. ꞌEjume napara kajaho niꞌaha kwinu maranana.

23 ꞌEjumakaviꞌi Jesuho ijiꞌa vaꞌe ea natohwa kajihuni sei vaiꞌi kivume ea mapoka hine hurisia hwasihe ꞌee hine irunoꞌa apejiꞌi kúrúhwa ani rejara.

24 ꞌEꞌeme Hu ijí va ajime ijá ꞌiama Ariha vaꞌaha! Ike napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu ꞌiamana. ꞌEjume ea mapoka Hu ijahara.

25 ꞌEjumakiviꞌi eaka mapoka kajaho vejume maꞌahi vaꞌeme Hu ijí aruma vaꞌajino ijí napaisea kajihuni iji ꞌunamapene ꞌurijume hu ꞌurinana.

26 ꞌEjumakame ijihuni pinana kajara renapene arara kajiano vaꞌana.

Jesura Ea Noˈo Nia Paˈana Vejume Maraniajina

27 ˈEˈeme Jesuho ijí ara kajaho areˈi kaivo vaˈeme ea noˈoheˈi nia supaviˈinapo Hua ˈararihaiˈi ijá ˈumeja Teviti oni harihakera nú numiruma ˈumejara.

28 ˈEjume Jesuho vaˈe sei ajiˈeme ea kaˈene nia supaviˈina kajija noˈoheˈi ijí vaˈume Jesura ijá ˈiama Nara ike veje maranihunijaho ja nimai rojo? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava Natohwe nú nimai roju ˈwavara.

29 ˈEjume Hu puni nia ˈaha kajino ija ˈuniraviˈi ijá ˈiama Jara nimai rojujara venauˈe maraniu ˈiamana.

30 ˈEˈeme puni nia niˈaha kwino jaraume niriara. ˈEjume Jesura ira kisi ijá ˈiama Ja ea ˈahoˈa paˈwaraˈavara ˈiamana.

31 ˈEnakaivo pu noˈo vaˈajimareja ea mapoka ˈwaramapena ojumakame Jesuni vuˈa kajaho rausahapene vaˈana.

Jesura Ira Paˈanae Vejume Maranajina

32 ˈEjume pu vaˈeme ea pina ira paˈana ˈavena siseapo ajivuraˈomo pu apene Huni roara.

33 ˈEjumakame ˈavena sisea kajaho ˈeˈuna vaˈeme ea kajaho ira ˈwaravumakame ea mapoka ijí kamareja oja hwaˈusunahaˈeme ijá ˈwava Nú ea ikaˈina Isureri opuni vaja pakivura ˈwavara.

34 ˈEjumakame Parasi ijá ˈwava ˈAvena siseijihipuni natohwijara niˈajahuˈe ˈavena sisea atoˈarumau ˈwavara.

Jesura Ea Numirame Puamu Venajina

35 ˈEˈeme Jesuho vaˈe ara mamaˈina ˈee ara maˈuˈumaa ijino puni Sinakoku kaˈene namijujino Godoni vuˈa mai maiuˈina kaˈene Huni ara rona ˈwaramaji najahana. ˈEjiˈi ea kaˈene atama ˈuniraviˈina ˈee unenuˈu ˈahoˈa aniˈina renaujija vejume sonahiara.

36 ˈEjiˈi Hu kimajaho ea mapoka ijí ani rejara kaivo pu majikari areri sipiepo sipia ˈajohaiˈina paˈa ojujaˈinaˈe vejume Hu nihoˈo temumana.

37 ˈEjumakame Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Juara mapokaˈe tuma navu kaivo ea kaˈene juara sahunijaho kwinu kwinuna.

38 ˈEnajihunaˈe juara savuri Natohwiji jarivakame Hura ea kaˈene juara sahunijaho irechamiˈamana ˈiamana.

10

Apasorua Iropuropu Noˈu Pijihajina
(Maka 3:13-19; Ruku 6:12-16)

1 ˈEjume Hu Huni tisaiporu iropu ropu noˈo ˈumenaume Huni roumakiviˈi pura ˈavena sisea atoˈaruma ˈee atama

veje sonahie ea kaˈene haha siserani'ina amairia Huni harurijaho mihana.

2 Ijí Huni tisaiporu iropu ropu noˈohe'i kajihipuni ihijaho ikihina. Saimani kaˈene Pitana 'wavujine 'ee huni 'u'ua Eniturune 'ee Jemisina 'wavujaho Sepati oni hariha 'ee huni 'u'ua Jonina 'wavujaho

3 'ee Piripu ho 'ee Pataramiu ho Tomasi ho Matiu kaˈene takisia apeji'inijaho 'ee Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho 'ee Tariasiho

4 'ee Saimani Kenani orijaho 'ee Jutasi Isikariatika kaˈene Jesu nahamahajina.

Apasoru Iropuropu Noˈo Irechamiume Usema Vaˈajina (Maka 6:7-13; Ruku 9:1-6)

5 Ike iropu ropu noˈohe'i Jesura irechamiana. 'Eˈikaivo ijá 'iama Ja Jenitaru puna pavaˈe 'ee Sameria opuni ara vaja pavaˈavara.

6 'Enakaivo arira vaˈe Isureri opuni sipia kaˈene pivusahu jihipuni vaˈavara.

7 'Enareje vaˈe najahareje ijá 'waraˈavara Godoni arijihuni 'unama niturana roanaˈomo maiˈo piunahuna 'iavara.

8 'Enakaivo ea kaˈene atama 'uniravi'inijija veje sonahie 'ee ea kaˈene kwamasahi'inijija veje 'urine 'ee ea kaˈene reporosia rukinijija venaˈe reporosia paˈarenaˈe 'ee 'avena sisea ea ajimaˈinijija siomaˈavara. Ja maapejarakúne mavaji'avara.

9 'Enakaivo ja ijí vaˈi veˈavajaho korutia ho siriva ho kapa monijaho pina joni tuja vaja nihoˈo panaˈavara.

10 'Ene joni tuja paˈeke ateha noˈo paˈeke 'ee joni mumora hwana paˈeke 'ee pijuha paˈekavara. Ijihuni maijaho ea irara ea 'ahoˈa niˈajihujaho ijí ea kaˈene pu niˈajihu kajipo 'iruma pu vajihuna.

11 'Enakúne ja vaˈe taunuina ho ari useˈavajaho hami aporama henu vaˈo ea mamaijihi pu'úmo hinu vaˈo vaˈavara.

12 'Ene ja vaˈe sei ajivi'i ea kaˈene sea kaji hijujija 'ajoraˈavara.

13 'Eji'i kive pu ja 'ajorava kiˈavajaho pu pu'úmo matau'avara kaivo pu paˈajorava kiˈavajaho pu pu'úmo pamatau'avara.

14 'Eˈeje ara kaji'u puna ho ei pini joni vuˈa pahene pataaroraha kaˈavajaho joni mumora hari saina kaˈene namujaho taire'i kaivo vaˈavara.

15 'Enakaivo Na nimaa nimaa 'waravu vea kaˈene 'otua veˈavari veijaho eakijahija nihoˈo sisea aniˈina renahuna. Kwaa kaˈene Satami Kamora renajaho asimareje nihoˈo aniˈina rehuna.

Sise'i 'Ahihuna Ka'ene Roujina
(Maka 13:9-13; Ruku 21:12-17)

16 'Enakúne hami heha. Na ja irechamiujaho areri sipia'e 'ua ne'a puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu. 'Ene ja raka ve'iro ve'avajaho maraku'a vwihana areri taparapo vejuja'ina'e ve'avara. 'Enakúne ja marahu'orapo ajuarasaha ojuja'ina'e o'avara.

17 'Ene hami ki'avara. Erapo ja 'eke namahareje 'eka va'e kanisoru puni nini va'e 'ee pu ja 'eka'e puni Sinakoku vaji hijihahuna.

18 'Ene Nuni hahijihuna'e pu ja 'eka'e ea mama'ina ka'ene kwaa ara 'ajohi'ini jihipuni una'i va'e 'ee kamatia epuni una 'u'o vahuna. 'Enakúne ja Nuni vu'akaho pu 'warame 'ee Jenitaru 'wara'avara.

19 'E'eje pu ja 'eka'e nama'irono va'a ki'avajaho ja pajumareje ika'ina vwiha'avara. Na vina vu'a ichá'ina'e 'wara'ejo? paro'amana. Ijihuni maijaho vea ka'ene ara 'wara'i ve'amajino raka ka'ene ara 'warahunijaho vajahe 'warahuna.

20 'Enajihuna'e ijí vu'a kajaho a pana kaivo Amo oni 'Avenijara oni vaji 'warahuna.

21 'Enare'e ei pini huni poka 'otu vetiakame erapo apene 'anaa kwahuna. 'Eje omahi huni hariha ija'ina 'ahahuna. 'Ejakame kasihwapo emahwaha namahe 'anie tirahuna.

22 'Enakaivo Nuni hahijihuna'e ea ja senahuna. 'Ene ea irara 'ata kairane hi'eje mwe'akaho pa'are'amajara marana parahuna.

23 'Enakúne ari pini ja ruaraha ki'avajaho marako'a juhaha va'e ari pini va'avara. 'Enakaivo Na nimai ja 'waravu ja joni kaukara ka'ene ike Isureri opuni ara kwaa vajakino vejujaho mai'o pave para'eje Na Ema Puni Harihijaho kú'o 'unama rohuna.

24 'Ene tisaiporu ijaho huni tisa paasimana 'ee pweijaho huni natohwa paasimuna.

25 'Enakaivo tisaiporu ijara huni tisa ijí vare'ina'e re'ipisa areri reje 'ee pweijara huni natohwiji vare'ina'e re'ipisa areri reja'a. 'Enakaivo pu ijí sea anesura kajaho Pierisiparu 'wa'avajaho pu ijí sea kaji hijujija 'u'o ni'aha kwino sisea 'wava'a.

Irá Juhahunijina?
(Ruku 12:2-7)

26 'Enajihuna'e ja ea 'aho'a pajuha'avara. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i sama hirahuna. 'Ene ea mapoka ni'i ni'i hemi navujaho hena kihuna.

27 Vu'a ka'ene sei vaji Nara ja masuani 'waravukaho ja
samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene Na atai koravu'e
ja hejukaho ja ma'aha riri namine 'wara'avara.
28 'Enakaivo ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja
paju'avara. Pu joni 'avenijaho pa'anaa kwahuna. 'Enakaivo
Godira haha 'ee 'avena iji'i 'aniareje ato'aruma'e vena vaji
va'ajime rehunakúne ijí ju'avara.
29 'Ene ea uka 'u'umai no'o 'wani toia 'imejura. 'Ena'avo
joni Omijara ijí uka 'u'ua kajara mwe'i 'onujaho Hu kama
henuna.
30 'Ene ijí joni húmata 'ahi sapasa icharo namujaho Hu
nihena kimuna.
31 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka 'u'ua
mapoka kajaho asitahara.

Keriso Rone 'Warahuna ho Pataarohuna
(Ruku 12:8-9)

32 'Ena'omo ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i
'wara'amajaho Na 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Nuni
Omijihuni una'i nahama 'warahuna.
33 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a
panaja'amajaho Na 'u'o ea kajaho kahi akúpi 'ahi Nuni
Omijihuni una'ijaho hemahuna.

Matauhuna Pana Kaivo Ahaahunijina
(Ruku 12:51-53; 14:26-27)

34 'Enakúne ja ika'ina pavwiha'avara. Na iki mwe'i
matauvi'ina paapena routa kaivo Na ea so'wi ahaa'i routa.
35 Nara roujihuni maijaho Na veje harihwapo omahwaha
chichahie 'ee 'apajahi oaha chichahae 'ee hariahoni napari-
jara sasaha chichaha'amarono routa.
36 'Enakaivo emahuni nakijaho huni kachi'ipo rehuna.
37 'Eje ea irara omaha oaha ijihi oja miha para'i kaivo Na
oja pamihujaho Nuni tisaiporua areri parehuna. 'Ene ea
irara hu huni hariha 'apahija ijihi oja mi'i kaivo Na oja hami
pamihujaho Nuni ea areri parehuna.
38 'Ene ea irara huni korosia paapene Na 'ararihi'amajaho
hu Nuni ea areri parehuna.
39 'Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho
ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a
maa maiu'ini jihuna'e ranamajaho hu huni hia 'onanahuna.

Eha Huni vu'a
(Maka 9:41)

40 Ea irara ja hami 'ahiujaho pu Na 'u'o hami 'ahiu. 'Ene
ea ka'ene Na hami 'ahiujaho pu Godi ka'ene Na ranamiume
rouji 'u'o hami 'ahau.

41 Ei pini ka'eje poropeti pini roa kamareje hu
'ajoha'amajaho Godira eha Huni poropeti mi'amaja'ina'e
ea kajaho eha areri mahuna. 'Ena'omo ei pini ka'eje ea
ariramaa roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha ea
ariramaa mi'ama ja'ina'e ea kajaho eha areri mahuna.
42 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Nuni tisaiporu
ijihuna'e ea ma'u'umaakihi toa huanava kimareje toa 'e
mi'avajaho ea kajaho eha maa paasihuna 'iamana.

11

Ea Joni Papitisita Oni Rena Roara
(Ruku 7:18-35)

1 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'ohe'i
kajipo raka ka'ene vehunijaho 'waravume pa'arejume Hu
ijí rene va'e puni ari najahe vu'a 'wara'irono va'ana.
2 'E'eme Joni tipurai hiji'i Kerisora raka ka'ene venajaho
henarena hu huni tisaiporua no'o irechamiume Huni roara.
3 'Enareja pu Hu apoma ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohunaka
'waruvajina ho nú ea pina sa'eja? 'wavara.
4 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja iviamaa 'unama va'ajimareje
ja raka ka'ene hena kavajaho Joni 'waraha.
5 Ea ka'ene nia supama'inijija nia niriu'e ea ka'ene ir-
ima'inijija 'urahe matauma oju'e ea ka'ene reporosia rukina
pa'arenau'e ea ka'ene ataa pa'ajija heju'e ea ka'ene kwa-
masahi'inijija ni'urine mai'o hiju. 'Eju'e Godoni vu'a mai
maiu'inijaho ea ka'ene pivusahi'iniji najahu.
6 'Ena'omo ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho
niho'o hu merajahi'ina 'iamana.
7 'Ejume Joni oni pwehijijija va'eme Jesura eaka mapoka
kajihi Joni rona 'waramarena ijá 'iama Ja va'e nechi'a riri
va'ajaho ja iraka kavare? Ja vi hwa'oha raka'e hwasisi'i
ninamarena varivi'i navumakame ja ijí ka'i va'ara raka?
8 Ja ijino va'ajaho ja raka'e ka'i va'are? 'Ú ei pini ateha
ka'ene mavarasa'inijino apúsavumakame ja ka'i va'ara raka?
Heha! Ea ka'ene ateha mamai savujaho kini huni sei hijura
9 kaivo ijí jara raka ka'ene ka'i va'a kajaho 'wariva
hejuma. Ja poropeti ka'i va'are? I'a Na ijaho ja ni'waravume
hejara. Hura poropeti 'aho'akija asitahu.
10 Ikaho nitama ea kaji Godoni ira vaji rona 'waramajina.
Heha! Na Nuni vu'a 'waravi'ina ranave Oni una'i vu'akame
hu Oni 'unama amairiahuna 'úmana.
11 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Joni Papitisita eaka
mapoka ka'ene mwe'a kakino hijujaho hura asitahana.
'Enakaivo Godoni ehija ma'u'umaijipo Joni asivu.

12 'Enakaivo veaka Joni Papitisita aneja vene ea najahaji
rena roe iviamaa 'e'unukino renareja ea mapoka Godoni ara
pi'ona'iroreja harura ni'ina veju kaivo ea ka'ene ajisinijipo
niho'o Godoni ara kajaho harura vene ape'i veju.
13 'Enakaivo nitama Godoni poropeti 'ee ea ka'ene Godoni
tamana vaji 'warama apena rou va'o roe iviamaa Jonira
roani veakino 'e'unakena.
14 'Enakúne ja ura ijí hena nimai ro'i 'ahi'amajaho Joniho
Iraijana. Hu ea ka'ene rohuna 'waruvajina.
15 Ea irara areri ataa jaraa'e he'i ve'amajaho ataa apúsame
henama.
16 Ea ka'ene iviasi hijukija Na iraki apene manura veti'ejo?
Ijihuni maijaho pu areri sesamaapo maketi hine sesamaa
'aho'a'e 'umenai hijuja'ina'e veju.
17 Nú jona'e hurisia hwasihihura kaivo ja pajavavura. 'Ene
nú virisi vejura kaivo ja paniramaruvura 'umejara.
18 'Enakaivo Jonira roarena 'aura areme 'iruma paine 'ee
toa paijumakame ea mapoka ijá 'wava Hu 'avena siseapo
ajivu'e avanu 'wavara.
19 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho Hu 'iruma ine
'ee toa inana. 'Enajihuna'e pu ika'ina 'wavu Kaha! Hu
'iruma arisi isa'ora 'ee Hu arisi toa sisea isa'ora Hu ea
ka'ene takisia apeji'inijihija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi
puni napura. 'Enakaivo ea ka'ene vwiha mamaa rukinijija
pura ichá'ina ka'ene vejujara najahujaho pu hena kavi'ina
'iamana.

Ara Ka'ene Panimaa Roji'inijina
(Ruku 10:13-15)

20 'Ejumakame kwaa ara 'aho'a uneunecha ka'ene ea areri
pavehunijija venana kaivo ea mapoka puni sisea paarevu-
makame Hu pu 'uraraharena ijá 'iama
21 Ja ea ka'ene Koresini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea
apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri
pavejura veju'ukame ja panimai roju kajihuna'e ja eha sisea
apehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o
maraku'a puni sisea niaremamaa areva'a.
22 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Vea ka'ene Godira
mwe'akaki 'otua venuni veijaho kwaa iha Taia 'ee Sairani
ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e papehuna.
23 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha
kakino 'eka kahino Godoni ari va'iro avajo? Ja niho'o kwa
ka'ene veni renuni kwaijino vahuna. Ijihuni maijaho Nara
uneunecha ka'ene ea areri pavejuraka joni vaji veju'ukame
ja panimai rojuke Satami ija'ina ve'ipisa ijí ara kajaho iviasa
ijí nava'a.

24 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravo. Vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijaho Satami opo eha ma'uako mihuna kaivo ja niho'o eha ni'ima'ura mihuna 'iamana.

Nuni Roe Ojuta Hweha
(Ruku 10:21-22)

25 'E'ikaivo ijihuni vea kajino Jesura eha vene ijá 'wama Amo ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Natohwiji'o Na teimani 'wavujihuni maijaho Ara uneunechakija ea ka'ene vwiha mamaa vwihaji'inijija 'ee hena kavi'ini jihipuni una'a pavejume samaa renana kaivo kasimaaru najahana.

26 Nimai Amo A ija'ina venajara teamanamu.

27 'Enakaivo uneunecha mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni Harihijaho hami pakama pahejura kaivo Amora huhusu hami hena kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho hami pakama pahejura kaivo Hariahi huhusu hami hena kamuna. 'Enakaivo Hariahi ea irá ura renajiru Omaha'e nahume hu 'u'o Omaha hena kamuna 'wamana.

28 'Ene Hu pu ijá 'iama Ja ea ka'ene ahija apene oja vaja sirua pa'arenaujija Nuni roajive Nara vena'e joni ahija pa'areje ojuta hwena hiha.

29 'Ene Nuni 'unama ka'ene kisima'urijaho jona'e apene Nuni 'unamiji kama heha. Ijihuni maijaho Na matauvi'ina 'ee masuani hiji'ina. 'Ene veje joni oja masuani sonama namama.

30 Ijihuni hahi Nuni 'unamijaho samaumaa. 'Ene Nuni ahijijaho nimaa nimai nasina 'iamana.

12

Sapati Rona Aposaravajina
(Maka 2:23-28; Ruku 6:1-5)

1 'E'eme ijihuni túna'i Sapati veijino Huni tisaiporu pu'úmo konesa juari 'uraha va'eme pu matunavume konesa 'eka ijara.

2 'Ejume Parasiepo kame Jesu ijá 'wava Jua puni varapijaho Sapatia juasi'i 'iruma pa'ekura kaivo Oni tisaiporu hine 'iruma 'eka iju 'wavara.

3 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú ja Godoni ira vaja pataha kavure? Na'ia pini Tevitira pwehwa pu'úmo matunavumakame vejajaho ja patahare?

4 Pu ijí Temiporu kajino va'e arumareja ijí puretia ka'ene ea mapoka paijura ka'ene hu pwehwa pu'úmo 'eke ijajaho pirisitiapo pupuso ijura'e ja patahare?

5 'Ene Mosisi oni tamanijara ea ka'ene Godoni kaukara 'ajohi'inijihi rona 'waramajaho ja pataha hejara raka? Pu ijí

tamana Sapatia vea kajaho pu Temiporu vaji pirisitia varapi
'waramaja'ina pavejura kaivo pu sisea pavejara.
6 'Enakaivo na nimai ja 'waravu Ea ka'ene ike Temiporua
asima paranajaho iviamaa ikeho naminu.
7 'Ena'omo jara ijí Godoni ira vaji raka ka'ene 'warama
kajihuni maiji hena ka'ipisa Na ema kime temukavujara
ura renu kaivo jara Nuni swasa vejujaho Na ura parenia'a.
'Enakaivo ja ea ka'ene sisea pavejajihi puna'i sisea paveja'a.
8 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho ijí Sapatia kajihuni Nato-
hwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Maka 3:1-6; Ruku 6:6-11)

9 'Enarena Jesuho ijí ruha kajaho are'i kaivo sinakoku
naminujino va'ana.
10 'Enakaivo ijino ea pina ija u'uraji'ina hinuna'omo ea
'ahopo Jesu nama'i 'ahiumakame Hu apome ijá 'wava 'Ú
ea 'aho'a'e Sapatia vei vena'e marani'amajaho arerina'aho
pane? 'wavara.
11 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú joni ei pini sipia rukina
re'ira'omo Sapati kajino ma'oa vaji 'o'ipisa ja pa'ena apene
'ajiva raka?
12 Nú emaakipo sipia asitahara'omo nú Sapati kakino
'unama mai ve'avajaho areri rehuna 'iamana.
13 'E'ikaivo ea ka'ene ija sisea kajaho ijá 'wama Ija ahasir-
ima 'wavume hu ija ahasirimajaho huni ija kajaho ni'aha
kwino maranarena ija ropuna ijí vare'i renana.
14 'Ejumakame ijí Parasia kajipo va'e ahuma hine
ichá'ina'e Jesu 'anahuniji 'wavi'i hijara.

Godira Iji Pijihani Pweijina

15 'Ejumakamarena Jesuho ijí henarena Hu ijí sea kajaho
are'i kaivo ariha va'ume ea niho'o mapoka'e Hu 'arariha
va'ume Hura ea ka'ene atama rukinijija vejume maraniara.
16 'Ejumakame Hura raka ka'ene vena kajaho ea 'aho'a
pa'wara'avarono Hu pu 'waramana.
17 'Enakaivo raka ka'ene nitama Godoni ira vaji poropeti
Aiseara 'waramajaho nimai renana.
18 Godira ijá 'warumana
Ikaho Nuni pwea ka'ene Nara iji pijahujina. Na Hu oja
mahu. 'Ene Na Hu niho'o kavujaho teamanima para-
nuna'omo Na Nuni 'Avena Hu samahuna. 'Ejakame
Hura Jenitaru 'otua arira vetihuna.
19 'Ene Hu ea pa'urarahune 'ee Hu ira ajira ea
pa'ananajihune 'ee Huni ira ma'aha rira majikari
pahehuna.

20 'Enakaivo hwa'ohapo irasahe navujaho Hu paveje
tu'usunaha arihuna. 'Ene vena ka'ene utahu va'o
ma'uaku'wi renujaho Hu paveje utahuna. Ijihuni maijaho
Hura veje ariramaa rene asitaha parahuna.
21 'Ejukame Jenitaru Huni ihijihuni vajijino maranihuniji
nimai roji'i hiju 'úmana.

Jesune 'Ee Pierisiparu
(Maka 3:20-30; Ruku 11:14-23)

22 'Enakaivo ea 'ahopo ea ka'ene 'avena sise'i ajimarena
ira pa'warame 'ee nia paniri'inijaho ahema apene Jesuni
roume Hura vejume ea kajaho nia nirie ira 'waramana.
23 'Ejumakamareja eaka mapoka kajija oja
hwa'usunaha'eme ijá 'wava 'Ú Hu Teviti Oni Hariha pana
raka? 'wavara.
24 'Ejumakame Parasiapo ijí henareja ijá 'wava Hura
'avena sisea pasioma kaivo Pierisiparu ka'ene 'avena sisei-
jihipuni natohwijara siomau 'wavara.
25 'Ejume Jesura puni vwihaiji kimarena Hu pu ijá 'iama
Ara 'ahosupo riri ahaame ara'ipisa niho'o 'aha josu pahija'a.
'Eje kwaa 'ahosupo riri ahaame pu hina 'arahi'i hi'ipisa
niho'o pa'areja'a.
26 'Ena'omo Setanira 'urine 'ori'ini riri aha'ipisa hu
ichá'ina'e areri namija'e?
27 'Enavo jara vwihajujaho Nara 'avena sisea ka'ene
siomahujaho Pierisiparura reju'e siomahu 'wavu kaivo
irahuni harurijara rejakame joni harihija 'avena sisea ka-
jaho sioma'eja? Ijihuni hahi joni harihija kajipo ja na-
hamahuna.
28 'Enajihuna'e Na Godoni 'Avenijara veje 'avena sisea
siomaujaho Godoni arijaho nikino joni vaji roana.
29 Ichá'ine ea pina va'e ea ka'ene harusini jihuni sea ajime
Huni 'iruma 'eka va'ena? Hu maijaho maraku'a ea ajisina
kajaho kamomapi nina'i kaivo iji'a huni 'iruma kajaho nesi
'eka va'amana.

Sisea Ka'ene Niho'o Pavwihana Arehunijina

30 Ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana.
'Ene ea na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri
va ranavura.
31 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea ka'ene sisea
vene 'ee ea rona'avajaho Hu vwihania arehuna. 'Enavo
Godoni 'Aveniji rona'avajaho Hu niho'o pavwihane are-
huna.
32 'Ene ea irahipo Ema Puni Harihijihuna'i ira sisea
'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni

'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea iviamaa pavwihanie areme 'ee vea ka'ene pu kwamasa'avari túna'ijaho pavwihanie arehuna.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-45)

33 'Enakaivo icha maijara mamai re'amajaho huni 'ina 'u'o mavarasa'ina rehuna. 'Ene icha kajara sisea re'amajaho huni 'inijaho niho'o sisea rehuna. Icha'ina punijino icha irakijija kima hehuna.

34 'Enakaivo ja iviamaa hijujija tapara sisesa ijina. 'Ena'omo ja ichá'ina'e unenu'u pina ka'ene maijaho 'wahune? Irijija raka ka'ene oja vaji rarejujiru 'wavura.

35 'Enakaivo ea ka'ene puni oja vaja ariramaaru navujija vwiha maaru vwihana 'waravura. 'Eju'e ea ka'ene puni oja vaja sisearu navujija sisearu 'waravura.

36 'Enavo Na ja 'waravu. Ira sisea mapoka ka'ene emaapo majikarino 'wavukija vea ka'ene Godira mwe'akaki 'otua ve'amani veijino ijaho aporuhuna.

37 'Enakaivo ijí ira ka'ene ara 'waramu kajara rejakame Godi ja ea arira 'i'ena 'ee joni ira kajara rejakame Godi ja namahuna 'iamana.

38 'Ejumakame ijí Sikuraipia 'ee Parasi ijipo Jesu ijá 'wava Najuhi'ine nú ura Ara unenu'u pina ka'ene ea areri paveji'iniji veja kava 'wavara.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'iro Mi'imi'ivajina
(Maka 8:11-12; Ruku 11:29-32)

39 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene niho'o sisea ani ani veji'inakije Nara ea areri pavejuri uneunechiji naja'urono 'warivu. Na unenu'u pina ea areri pavejujaho panajahuna vo poropeti Jona renajiru najahuna.

40 Ijí ea ka'ene Jonana 'wavu kajaho na'ia no'opisune vea no'opisu ijano kija natohwa huni tei vaji namana'omo Ema Puni Harihiji 'u'o ija'ina na'ia no'opisune vea no'opisu ijano mwe'i vaji nahuna.

41 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Niniva orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hene nimai ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani Eijaho nimaa iki joni vaji hinu.

42 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani Eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

ꞌAvena Sisei Kúꞌo ꞌUnama Rohunijina
(Ruku 11:24-26)

43 Vea kaꞌene ꞌavena sisea emahuni haha ꞌahi hinujara ruꞌeꞌunujaho hu vaꞌe kwaa toa paꞌajino vaꞌe ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
44 ꞌEnareꞌe hu ijá rohuna Na kúꞌo ꞌunama vaꞌe ruha kaꞌene nara hijujino vaꞌuma. Hu ꞌunama vaiꞌi kavuꞌe ruha kajaho ea pahiju kaivo túa ꞌanae amairiana.
45 ꞌEnareje hu vaꞌe napuhwaha ꞌavena sisea ꞌahoꞌa iropu noꞌo ajisinijija aherama roe ijí hihuna. ꞌEnaꞌavo marakuꞌijaho eakaho siseꞌi hinana vo iviamaa hami sisemai hina parahuna. ꞌEnajihunaꞌe ja ea kaꞌene siseaka iviamaa hijukija ijaꞌina renahuna ꞌiamana.

Jesuni Oha ꞌEe ꞌUꞌuhija
(Maka 3:31-35; Ruku 8:19-21)

46 Jesuho maiꞌo hine eka mapoka kajihi vuꞌa ꞌwarama apena vaꞌeme oaha ꞌee ꞌuꞌuhwaha maꞌahi namijiꞌi Hu vuꞌa ꞌwaraꞌirono savara.
47 ꞌEjumakame ea pini henarena Jesu ijá ꞌwama Ike hena ohuna ꞌee ꞌuꞌuhuana maꞌahi namine A vuꞌa ꞌwaraꞌi veju ꞌwamana.
48 ꞌEjumakame Jesura hu eha vene ijá ꞌwama Nuni oha irane? ꞌEe Nuni ꞌuꞌuhija irahije?
49 ꞌwaꞌi kaivo Hu Huni tisaiporu iji pijihiꞌi ijá ꞌiama Ike kima! Nuni ohija ꞌee ꞌuꞌuhija ikena.
50 Ea kaꞌene Nuni Oma akúpa ꞌahi hinujara ura renujiru venujaho Nuni vwee ꞌee maꞌine ꞌee oha ꞌiamana.

13

ꞌIna ꞌOjiꞌinijihuni Haa
(Maka 4:1-9; Ruku 8:4-8)

1 Ijí veaka nikwinuꞌina kajiano Jesuho ijí sea kajaho areꞌi kaivo vaꞌe soha rori hinana.
2 ꞌEꞌeme nihoꞌo ea mapoka rarena jihunaꞌe Hu vaꞌe sisima vaji ajima asuma hinana. ꞌEꞌejume ea mapoka ijí soha rori namijara.
3 ꞌEjumakiviꞌi Hu sisima vaji namine uneunechaka mapokijija hai najahana. ꞌEnarena ijá ꞌiama Ea pina vaꞌe ꞌina ꞌoꞌiro vaꞌana.
4 ꞌEꞌeme ꞌina ꞌahoꞌa ꞌunamu ꞌahi arihume ukapo ro ijara.
5 ꞌEjume ꞌina ꞌahoꞌa muna ꞌahi mweꞌa maꞌuako namaji arihajija marakoꞌa riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna ꞌaha mweꞌa maꞌuako namana.
6 ꞌEꞌeme vei ꞌeꞌuna rena ijaho chinuma jojora paꞌanaꞌomo ꞌanie sarasahara.

7 'Ina 'aho'a ija sisei vaji arihajija riame ajivara kaivo ija
sisea ka'ene oma rukina kajipo raorihume siserasahe 'ina
parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai 'ojajaho riame
marasahe 'ina 'aho'a mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka
mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100)
rejara.
9 'Enakúne irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame
he'amana 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Maka 4:10-12; Ruku 8:9-10)

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo roe Jesu apome ijá
'wava A iraka vene pu vu'a 'waramujaho haaru 'waramo?
'wavara.
11 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja Huni arijihuni hemijaho na-
jahume ja nihena kavara kaivo pu mai'o pahene pakavi'ina.
12 Ea pina hu 'aho'a na'eje 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina
huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna.
13 'Enakaivo Nara haa ka'ene 'waravujihuni maijaho
ikena. Pu kavu kaivo ijihuni maijaho pakavu. 'Ene pu heju
kaivo ijihuni maijaho pahene pakavu.
14 Nitama poropetia ka'ene Aiseana 'wavujara Godoni ira
vaji pu rona 'waramajaho nimai renu.
Ja hehuna kaivo ijihuni maijaho pahehuna. 'Ene ja kahuna
kaivo ijihuni maijaho pakahuna.
15 Ijihuni maijaho ea kehipuni ojijaho niho'o kisina rejara.
'Ene puni ataijaho tanumajihuna'e pu hami paheju.
'Ene puni niijaho tanurihu'e pu pakivu. Ijihuni
maijaho pu vejuro'i puni nia 'ee ataa jarae 'ee puni
oja jarae hene veje pu ta'arohakame Nara veje pu
sonahihuna 'wamana.
16 'Enakaivo joni nia merajihukame niriara. Ijihuna'e ja
kihuna. 'Ene joni ataa jaraajihuna'e ja heju.
17 'Enakúne hami vwihanana'avara. Poropetia 'ee ea arira
mapoka'e ura jara uneunechaka kima hejujihi kima he'i
'ahiara kaivo pu pakima pahejara.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Maka 4:13-20; Ruku 8:11-15)

18 'Enakúne 'ina huni haijihuni maijaho he'avara.
19 'Ina ka'ene 'unamu toi arihajihuni maijaho ikena. Pu
Godoni arijihuni vu'a hejura kaivo ijihuni mai pahejura.
'Avena siseijara roare'e Godoni ira ka'ene puni oja vaji
namujaho 'etujiha 'ato'arumuna.

20 'Enakaivo 'ina ka'ene muna 'ahi arihajija ea hu
Godoni vu'a iviamaa kakaro henujaho hu niho'o teama'eju'e
'ekuna.
21 'Enakaivo 'inijaho niho'o oja vaja chinuma
pasamana'omo Godoni iriji nimai rojujihuni hahi unenu'u
pini sisea puni haha 'ahi renaujaho pu marako rana 'o'uju'e
ani va'una.
22 'Ene 'ina ka'ene ija sisea vaji arihajaho ea hu Godoni
vu'a henu kaivo uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwi-
hane 'ee monia 'ekahuni 'unamijara pisiviu'e Godoni vu'a
kajaho veurahu'e maa parenuna.
23 'Enakaivo 'ina ka'ene mwe'a mai arihajija ea hu Godoni
irakaho hene 'eka venuna. Ea 'aho'a niho'o mapoka mapoka
(100) reju'e ea 'aho'a niho'o mapoka (60) reju'e ea 'aho'a
mapoka (30) rejura 'iamana.

Ija 'Ee 'Witi Puni Haijina

24 Vukú'o Jesura haa pina 'waramarena ijá 'iama Godoni
arijihuni maijaho areri ei pini 'ina ka'ene mamaiji 'eka va'e
'onuja'ina.
25 'Enakaivo ea mapoka noturana'eme huni naki pini 'ina
sisea 'eka roe 'witia vaja kajiano ato'aruma va'ana.
26 'E'eme ijí 'witia kajaho ritati 'anae maa re'eme iji'a iji-
huni vaji ija sisea kajihuni 'ina 'u'o 'urina samaahiramana.
27 'Ejumakame ea kajihuni pwehipo roe ea kajaho ijá
'wava Natohwe! A 'ina maaru juasi'a kajaho 'onana kaivo
'ú ija siseakaho ichá rene roe ijaho 'urijare? 'wavara.
28 'Ejume hura ijá 'iama Nuni nakapo raki 'eka roe 'ojara
'iamana. 'Ejume pu hu apome ijá 'wava 'Ena'omo núra va'e
ija sisea kajaho jahekuhuna ura renau 'wavara.
29 Hu eha vene ijá 'iama Oo ja iviamaa ija sisea kaji jaheju
roji'i 'witia kaji jahe'avarono pajahe'eja.
30 'Enakúne maka'eje 'ina kajaho ajive ija sisea kaji
'u'o ajimuva'o 'ina kajaho tuvakavi'i iji'a nara ea 'aho'a
'ekakame ijipo ija sisea kajaho jaheji'i useakame 'eka va'e
veni jahuna kaivo 'witia kajija tairevi'i irechahuna 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Maka 4:30-32; Ruku 13:18-19)

31 'E'ikaivo Jesura vukú'o haa pina ijá 'iama Godoni
arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e
huni juasi'i 'onamana.
32 'Inakaho niho'o ma'u'umaa. 'Ena'omo riamare'e niho'o
icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino
nesa vene hijura 'iamana.

Isiti Huni Haa
(Ruku 13:20-21)

33 'Ene vukú'o Jesuho haa pina 'waramana. 'Enarena ijá 'iama Godoni arijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Jesu Hai 'Eki'i Vu'a 'Waramana
(Maka 4:33-34)

34 Jesura uneunechaka mapokijija ea mapoka haaru 'waramana. 'Enakaivo Hu ea kajija vu'a pina niho'o ma maha pa'waramana.

35 Hura ija'ina venajihuni maijaho nitama poropeti raka ka'ene 'waramajara nimai nimai re'amarono avanana. Ika'ina 'waramana
Na vu'a 'waravuri veijaho haaru 'warahuna. 'Ene Nara vu'a ka'ene 'wara'ujaho nitama akúpa mwe'a mai'o paveji'ini hemi ea pahena pakivajihija'e 'warahuna 'iamana.

Jesura Ija Huni Haiji Nahama 'Waramana

36 'Enarena Jesuho ea mapokijija irechami'i kaivo sei vaji va'umakame Huni tisaiporu va'e apome ijá 'wava 'Ina ka'ene juasi'i 'o'eme ija siseiji'i 'urijajihuni maiji 'waruma 'wavara.

37 'Ejume Hu ijá 'iama Ea ka'ene 'ina maa 'ona 'onujaho Emaa Puni Harihijina.

38 'Enakaivo juasi'ijaho ike mwe'akena. 'Ene 'ina ka'ene mamaijija ea ka'ene Godoni eijihina. 'Enakaivo ija siseijaho 'avena siseijihuni ehijijihina.

39 'Enakaivo naka ka'ene roe ija sisea 'onajaho 'avena siseijina. 'Ene 'ina kajara tuame areri re'amajaho mwe'akara pa'arehuni urijina. 'Ene juara kajaho ona oji'inapo sahuna.

40 'Ena'omo ija sisea nianae veni jauja'ina mwe'akara pa'are'amani veijino ija'ina'e jahuna.

41 Emaa Puni Harihijara Huni ona oji'ina irechamie ijipo mwe'a kakino ea ka'ene emaa venau'e sisea vejujihija 'ee sisea veji'ina kajija nianae 'ekahuna.

42 'Ejakame 'eke ato'aruma'e vena ka'ene niho'o ani'ina vajijino renareje niramarume kuchikuchivi'i upaja chanichanivi'i nahuna.

43 'E'eje Godoni eijija puni Omijihuni ari vea puna'i risa'eje hihuna. 'Enakúne ea ka'ene ataa rukinijija ataa apúsame heha.

Kukua Ka'ene Hemi Navujihuni Haijina

44 Godoni arijaho areri monia'e ea 'ahopo juasi'i apúrinanavu'e namuja'ina. 'Ena'omo ei pini va'e kamarena vukú'o apene ani apúrinana'i kaivo hu niho'o teama'eju'e va'e huni uneunecha mapokijijahija ea 'aho'a'e 'imena

ranavume hu monia kajino apena va'e juara kajaho 'imenana.

Perua Huni Haa

45 'Ene kú'o Godoni arijaho areri ea ka'ene perua sara-muja'ina.

46 'Enuva'o kwinu'wi kamare'e va'e huni uneunecha mapokijija ea 'aho'a 'imena ranavume hu monia kajino apene perua kajaho 'imenana.

Namea Huni Haa

47 'Ene Godoni arijaho areri namea'e soha vaji 'onamare'e kija ani ani'ina siriravuja'ina.

48 'Enare'e namea kajaho itu'o'ujukavi'i unama tairia roe rori rana'i kaivo kija ka'ene mamaijija nianae katija vena use'i kaivo siseijija ato'aruvara.

49 'Ena'omo vea ka'ene mwe'akara pa'are'amani veijino Godoni ona oji'inapo roajimareje ea sisea ka'ene Godoni eijihipuni vaji hijujija ahaahuna.

50 'Ene 'eka va'e vena ka'ene renujino ato'aruve ijí renareje kuchikuchime 'ee niramarume upaja chanichanivi'i nahuna 'iamana.

Vu'a Sahasa 'Ee Maiu'ina Nimaa Nimaijina

51 'E'ikaivo Jesura pu aporama ijá 'iama Ja ike uneunecha ka'ene Nara 'waravukehi puni maijaho ja niheju 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú niheju 'wavara.

52 'Enajihuni hahi Sikuraipia ka'ene Godoni arijihuni ti-saiporua rejajija areri aachia anesura'omo ijí puni aachi'a vaja kajino uneunecha maiu'ina 'ee sahasa 'eka rouna 'iamana.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Maka 6:1-6; Ruku 4:16-30)

53 'Ejume Hu haa kajaho 'waravume pa'arejume ijí ruha kajaho are'i kaivo 'urina va'ana.

54 'Enarena Hu va'e Huni ari 'e'une ijino puni Sinakoku vaji pu najahumakame Hura vu'a ka'ene 'waramaji ea henareja niho'o oja hwa'usunahara. 'Ejuma kamareja pu ijá 'wava 'Ú ike vu'a anejakaho Hu ichihi apenane? Hura uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene venajaho ichihi apenane? 'wavara.

55 'Ú Hu kapinita ijihuni Hariha pana raka? 'Ene Meriho Huni oha pana raka? 'Ene Jemisi ho Josapi ho Saimani ho Juta ho ijá Huni 'u'uhija pana raka?

56 'Ene Huni ma'ipija mapoka'e iki hijura raka? 'Ú ea ikaho ichihicha harura kajaho apenane?

57 'wa'i kaivo pu Hu pataarohara. 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Poropetijaho eaka mapoka ka'ene kwaka mapokakino hijujija Huni ira hena ta'arohuna kaivo ea ka'ene Huni ara anemai hijujipo hena pataarohura 'iamana.

58 'Ejume Huni arijino uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene ijí mapoka pavenajihuni maijaho pu panimai rojumakame ijihuna'e avanana.

14

Joni Papitisita Kwamajina
(Maka 6:14-29; Ruku 9:7-9)

1 'E'eme vea kajino ea ka'ene Karari ara kwaa 'ajohi'ina ka'ene Herotina 'wavujaho Jesuni pinana henana.

2 'Enarena hu huni pwehwaha Jesu rona ijá 'iama Ijaho Joni Papitisita kwamana'omo kú'o 'urina jihuna'e Huni harura ni'ima'ura rene 'ee emaa areri pavehuna venu 'iamana.

3 Herotira Joniho kamoma ranavume tipurai hinana. Hu ija'ina ka'ene venajihuni maijaho Herotiasiho Piripu ka'ene Heroti oni 'u'uijihuni napara'omo ijí 'waravumakame tipurai ranamana.

4 Ijihuni maijaho Jonira Heroti ijá 'wama Ara hu 'wahajaho niho'o 'unama maa pana 'wamana.

5 'Ejumakame Herotira Joni 'anaa kwa'amarono ura renana kaivo hu eaka mapokijihija'e juhamana. Ijihuni maijaho pu ea mapokijija Joniho poropeti rojujihuna'e pa'anaara.

6 'Enakaivo vea ka'ene Heroti nahejari veijara rejuma kamarena Herotiasi oni 'apajijara eaka mapokijihi puni una'i javavumakame Heroti niho'o teamama paranana.

7 'Ejumakame Herotira ijí napara kajaho nahama 'waramarena ijá 'wama Na ura a iraki ura rena'amajaho nahama 'warivakame na ma'uta 'wamana.

8 'Ejume oahi 'apajaha nimarako 'warama jihuna'e hu ijá 'wama Iviamajai Joni Papitisita oni húmatiji tevua 'ahi ranama miha 'wamana.

9 'Enakaivo Herotiho ijí henarena temumana kaivo hura ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e apena roe ma'avarono 'waramana.

10 'Ejume hu ea irechamiume va'e Joni oni húmata'e tipura ari vaji 'uhuara.

11 'Enareja pu 'uhue tevua 'ahi raname apena roe napara kaji mahume hura apena va'e oaha mahana.

12 'Ejume huni tisaiporuepo roe huni hahijaho apena va'e kwanana'i kaivo va'e Jesuho 'waravara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

13 'Ejumakame Jesuho ijí vu'a kaji henarena Hu kwaa kajaho are'i kaivo sisima 'ahi huhusumano kwaa ea pa'ajino va'ana. 'Ejumakame ea mapoka ijí henareja pu Hu 'arariha va'ara.
14 'Ejumakame Hu sisima vaji rena arihi'i eaka mapoka kaji kimarena oja tura'i 'ahaana. 'Ejumakame Hu puni ea ka'ene atami 'uniravi'inijija vejume sonahiara.
15 'E'eme ijihuni nusireijino Huni tisaiporuepo roe Hu ijá 'wava Vea nipa'arena paranukúne eakija irechamie pu ari va'e puni 'iruma opuipo 'imeja 'wavara.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Pu pavahunakúne jara 'iruma vajihakame pu ija 'iamana.
17 'Ejume pu Hu ijá 'wava Núra 'iruma ka'ene irechama hijujaho puretia iropune 'ee kija no'ohe'ineruna 'wavara.
18 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Eka Nuni roha 'iamana.
19 'Ejume Hura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i hijasavara. 'E'eme Hu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke kahi ichutoi niri'i Godi teimani 'wavi'i tuchame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajija vajihara.
20 'Ejumakame ea mapoka kajija ijume tú'ama parajumakame Huni tisaiporuepo ijí pwina ka'ene irechavajaho 'ekareja katija iropu ropu no'ohe'i vejume itusahara.
21 Vea kajino parua ka'ene 'iruma kaji ijajija niho'o mapoka mapoka (5,000) kaivo napara 'ee kasima patahara.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Maka 6:45-52; Joni 6:15-21)

22 'E'eme Jesuho eaka mapoka kajihi irechamia va'avaro ijí hi'i kaivo Huni tisaiporu irechamiume pu sisima 'ahi ajime toa ropuna'i urana va'ara.
23 'E'eme Hu eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu Huhusu va'e huri'i ajime hine siporua 'o'i va'ana. 'Enarena vea nutui venajaho Jesuho ijino Huhusu hinana.
24 'E'ejume ijihuni vea kajakaro sisimaijaho va'u va'ume toa rira karohi areri pava'i kaivo ijí apene karohi kahi ruva'eme puuri hiramarena niho'o sisera'i venana.
25 Ijá renajihuni veijaho nitunituha'omo Jesuho puni ro'i 'ahaume toa 'aha kajino mumori roana.
26 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ka'eme Hu toa 'aha kajino mumori rouma pu kamareja oja hwa'usahume ijá 'wava 'Avena sisei rou kavu 'wamareja pu niho'o juma emaavaravara.
27 'Ejume ni'aha kwino Jesura pu ijá 'iama Naranakúne juvujaho areha 'iamana.

28 'Ejumakame Pitara ijá 'umena Natohwe ijaho ni-
maae Arana re'amajaho 'warive na toa 'ahakino vu'uma
'umenana.
29 'Ejume Jesura ijá 'wama Ijinakúne roa 'wamana. 'Ejume
Pitaho ni'aha kwino sisima vaja kaji rene arihe toa 'aha
kajino Jesuni va'ana.
30 'Enarena va'e Huni rori vai'i puura ka'ene hiramaji
kamarena jumajaho ni'aha kwino ijí toa vaji tusama 'onana.
'Enarena hu ijá 'umena Natohwe ni'ajiha 'umenana.
31 'Ejume Jesura ni'aha kwino ija joranajaho 'unavi'i ijá
'wama A ma'uako nimaa ronana kaivo irakijihuna'e ara
nimaa ronajaho aremane?
32 'Ene pu no'o sisima vaji aji'eme puura ka'ene hirama-
jaho aremana.
33 'Ejumakame ea ka'ene sisima vaji hijajipo Hu oja mahi'i
ijá 'wava A nimaa'e Godoni Hariha 'wavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maraniajina
(Maka 6:53-56)

34 'E'ikaivo pu sua va'e kara'i Jenesarati usevara.
35 'Ejume parua mapoka ara kajiupo Hua hena kamareja
'ona vejume ara rora kajino atakina mapoka ka'ene hijujaho
aherama Huni roara.
36 'Enareja Hu pu maki'eje Huni ateha urijino 'unave
atama sonahi'amarono pu jariravara. 'Enareja ea irahipo
Huni ateha kaji 'unavajaho atama puna maho'o sonahiara.

15

Emahwapuni Tamana Najahajina
(Maka 7:1-13)

1 'E'eme Parasi 'ee Sikuraipi Jerusaremi rena roajime Jesu
apoma ijá 'wavara.
2 Irakijihuna'e Oni tisaiporu núni tamana 'iruma i'i veju-
jaho ija some ijura kaivo pu núni tamana kaji pataarohe ija
paso'i kaivo 'iruma maijo? 'wavara.
3 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja irakijihuna'e Godoni ira
pataaro'i
Noinkaivo ja joni tamana vejo?
4 'Ejume Godira ika'ina 'warumana. Ja omahu jona 'ee ohu
jopuna ira hene ve'avara. 'Enakaivo ea ka'ene oahona 'ee
omahoni ira pataaro'amajaho 'anaa kwa'amana 'úmana.
5 'Enakaivo jara ika'ina 'wavura Ea irara omaha 'ee oaha
ika 'wamujaho nuni unenu'u pina ka'ene nara a ni'ajahune
sa'inijaho na Godi nimahuta
6 'wamujara veju'e omaha 'ee oaha puni hura pavenu
jihuna'e Godoni irijaho tauvo joni tamaneru vejura.

7 'Enakaivo ja niho'o ea ira'asima'ura. Poropeti Aisea ja
ronarena ika'ina 'waramana.
8 Ea kijahija iraru Nuni iha ta'arohura kaivo puni oja pami-
hura.
9 'E'avajihuna'e pu majikari oja mihura. 'Ene pura najahu-
jaho ema puni tamaneru najahura 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina
(Maka 7:14-23)

10 'E'ikaivo Hu ea mapoka 'waramarena ijá 'iama Hami
ataa apúsame hene veha.
11 Uneunecha ka'ene ema puni ira vaji va'e kamaa
'arihujipo vena'e pu sisea rehuna pana kaivo emaapuni ira
titi iki kahi ajima roe 'waramujara reju'e pu sisea rejura
'iamana.
12 'Ejumakame Huni tisaiporu Huni roe apoma ijá 'wava
Parasiepo Ara vu'a ka'ene 'waramu kaji henare'e oja ajina-
mujaho A vi heno? 'wavara.
13 'Ejumakame Jesura eha vena ijá 'iama Uneunecha
ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara pavenajijahija
niho'o túna'i jahena ato'aruve parahuna.
14 Makiha! Pu nia supavi'inapo nia supavi'ina aherama
va'u. 'Ena'omo ea nia supavi'ina pini ei nia supavi'ini pini
ahema va'amajaho pu no'o va'e ma'oi arihuna 'iamana.
15 'Ejume Pitara eha vene Hu ijá 'wama Ike haa kehuni
maiji 'waruve heja 'wamana.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja 'u'o niho'o mai'o pahejo?
17 Ja niki'eju'e uneunecha ka'ene iri titi va'ujaho va'e tea
vaji va'are'e va'e kama'i usevure?
18 'Enakaivo uneunecha ka'ene kamino oja vaji rena roe
ira titi usemujara veju'e ea sisea renuna.
19 Ijí oja vaja kajino rena rou kajara veju'e sisea vwihane
'ee ea 'aniu kwamasahe 'ee 'uasa vene ea 'ahopuni napara
turame 'ee nesa apene ira'ata vene 'ee ira sisea karokaha
'wavura.
20 Ijipo venaukame ea sisea rejura. 'Enakaivo ija paso'i
kaivo ja 'iruma iju kajara reje ea sisea vehuna niho'o
pa'amaa 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina
(Maka 7:24-30)

21 'E'ikaivo iji'a Jesuho ara kajaho are'i kaivo 'urine va'e
Taia 'ee Sairani va'ana.
22 'Ejumakame napara pina Kenani ora'omo roe Jesu ijá
'wama Natohwa ka'ene Teviti oni Hariha karera numirima!
Ijihuni maijaho 'avena sisei nuni 'apaja ajime apene sise'i
'ahaunakúne 'wamana.

23 'Enakaivo Jesuho niho'o eha pina pa'waramana. 'E'eme
Huni tisaipuru roe 'ejahae ijá 'wava Hu roe núni túna'akino
'umena apene onukúne 'warave va'ama 'wavara.
24 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Na ranamiume iki
roujihuni maijaho Na Jua punijihuna'e routa 'iamana.
25 'E'eme ijí napara kajaho ni'aha kwino roe Huni mumora
rora kajino nitupari savi'i ijá 'wama Natohwe ni'ajiha
'wamana.
26 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Nú kasima puni puretia
pa'eke 'ua puni ato'aruvura 'wamana.
27 'Ejume napara kajara ijá 'wama Natohwe nimaa'e 'ua
'u'o emahwapo 'iruma i'eju'e sahurapo arihujaho ijura
'wamana.
28 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Naparakera ara raka
ka'ene nimaa ronujihuna'e a raka ka'ene ura renaujaho
mara'enakúnina 'wavume ni'aha kwino huni 'apaja kajaho
maranana.

Jesu Ea Mapoka Venaume Maraniajina

29 'Ejumakavi'i Jesuho ijí Karari soha rora kaji va'e huri'a
'ahi asuma hinana.
30 'E'eme ea mapoka mapoka ea puna ka'ene mumora
sisea 'ee nia supavi'ina 'ata 'ajoasahi'ina ira pa'ana 'ee
'aho'a kajihi pu'úmo 'eka roe Jesuni mumora rori useume
Hura vejume maraniara.
31 'Ejumakame ea mapoka niho'o oja hwa'usahara. Ijihuni
maijaho pu ka'eme ea ka'ene mumora siserani'ina marani-
ume nia supama'ina niriume ira pa'ana ira 'waravumakame
ijihuna'e pu Isureri opuni Godiji ta'arohara.

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Maka 8:1-10)

32 'E'ejume Jesura Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni
roume ijá 'iama Na niho'o natohwa temukimu jihuni mai-
jaho ea kakija ikino nú pu'úmo unenu'u pina pai'i kaivo
mahi'eme na'ia no'opisu pa'arenana'omo Na pu irechamie
matuna'eje vahunijaho Na ura pareniu. Ijihuni maijaho pu
puni ari use'iroreje va'eje niho'o matuname nii hwerave
ohuna 'iamana.
33 'Ejume Huni tisaiporupo Hu ijá 'wava 'Ú nú nechi
rirakaho 'iruma ichihi areri eaka mapokakipo ije areri
renahunijaho 'eka'eja? 'wavara.
34 'Ejume Jesura ijá 'iama Núni puretia icharu navo?
'iavume pu ijá 'wava Iropu no'ona. 'Ene kija ma'u'umaa
makwinu kwinu navu 'wavara.
35 'Ejume Jesura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i
hijasavara.

36 'Ejumakivi'i Hu puretia iropu no'one 'ee kija kajihi pu'úmo Godi teimani 'wa'ika'i tuachame Huni tisaiporu vajihume pura 'eke eaka mapoka kajija vajihara.
37 'Ejume pu ijume tú'ama para'eme pwina'a ka'ene navajija Huni tisaiporupo katija iropu no'o 'eke vejume itu'usahara.
38 'Enakaivo parua ka'ene 'iruma kaji ijajija ea niho'o mapoka mapoka (4,000) ijara kaivo napara 'ee kasima patahara.
39 Iji'a Jesura eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu sisima 'ahi 'ajime Makatani va'ana.

16

Ea Areri Pavejuji Veja Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina
(Maka 8:11-13; Ruku 12:54-56)

1 Parasi 'ee Sajusiapo roareja Jesu vena ka'i 'ahiume Hura kahi akúpi 'ahi uneunecha ka'ene ea areri pavejujihi ve'amarono 'waravara.
2 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Ja vea nusire'eju'e vea ka'ene apirauji ronare'e iviamaa vea mara'ena rojura.
3 'Enakaivo vu sú'u sú'uhijaho ja ijá 'wavure Vea nitu'eju'e vea 'aa'eju'e nutumujaho neha puuriji'i 'e'uhuna 'wavura. Ijihuni maijaho ja ijí vea mwapuna kajihi kimare'e ja ijaho 'wavura. 'Enakaivo iviamaakaho ja vea mwapuna ka'ene joni vaji iviamaa renujaho pakame paheju raka?
4 Ea sisea 'uasa veji'inapo uneunecha ka'ene ea areri paveji'inijija naja'avarono 'waravura. 'Enakaivo unenu'u pina najahuna pana kaivo Jonara raka ka'ene renajiru 'wara'ikai va'ana.

Parasia 'Ee Sajusia Puni Isitia
(Maka 8:14-21)

5 'E'eme Huni tisaiporua kara'i toa ropuna'i va'ara kaivo pu runamiume puretia pa'ekara.
6 'Ena'omo Jesura Huni tisaiporua ijá 'iama Hami ki'avara! Parasi 'ee Sajusia ijihipuni isitia aruma'enakúne hami ki'avara 'iamana.
7 'Ejume pu pira'arame ijá 'wava Ijihuni maijaho núra puretia pa'eka roajina 'wavara.
8 'Ejumakame Jesura pura pira'aravume henarene ijá 'iama Joni nimaaroa ma'u'ua. Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame nakaravo?
9 Ja majaa pahene pavwihajo? Puretia iropune ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho 'ee katija icharo itusahajaho pavwihajo?
10 'Ene vukú'o puretia iropu no'one ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho 'ee katija icharo itusahajaho pavwihajo?

11 Ja ichá venareja Nara puretia parone 'waravujaho
pahejare? 'Enakaivo ja Parasia 'ee Sajusia ijihipuni isitia
hami ki'avarono ronarejo 'waravuta 'iamana.
12 'Ejumakame pu iji'a hena kavara. Hu ijí puretia parone
'waramana vo ea Parasia 'ee Sajusia ijipo najahuji rona
'waramana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina
(Maka 8:27-30; Ruku 9:18-20)

13 'Enareja Jesuho 'urina Sesaria Piripai roarena Hu ijino
Huni tisaiporu aporavi'i ijá 'iama Ea mapokakija Ema Puni
Harihijaho irane 'wavure? 'iavume pu ijá 'wava
14 Ea 'aho'a Joni Papitisita 'wavume 'ee ea 'aho'a Irai-
jane 'ee ea 'aho'a Jeramaia 'ee ea 'aho'a poropetia pinina
'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama Ja Na ea irane 'wi'eja? 'iamana.
16 Saimani Pitara eha vene ijá 'wama A Kerisona. A Godi
ka'ene mai'o hiji'inijihuni Hariha 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Saimani ka'ene
Pajona oni hariha karera nimerajahajaho aana. Ijihuni
maijaho emaa haha 'ee 'aa rukini jipuhipo a panajahara
kaivo Nuni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujara a najahana.
18 'Ena'omo Na kú'o pina 'waravu. A Pitana. 'Ena'omo ike
muna anesina toakino Nuni sosia vehuna. 'Eje vena huni
harurijaho paniname 'ee paasitahuna.
19 Nara Godoni ara huni kiijaho vajahuna. 'Ejakame ara iki
mwe'i kamo'amajaho akúp*a* 'aha 'u'o kamohuna. 'Ene ara
iki mwe'i rasa'amajaho akúp*a* 'aha 'u'o rasahuna 'wamana.
20 Hu Kerisona kaivo tisaiporua ea pa'wara'avarono
'waramana.

Jesura Ahija Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina
(Maka 8:31–9:1; Ruku 9:22-27)

21 'Enarena ijihuni vea kaji rene Jesu Kerisoho uneunecha
mapoka ka'ene Hu Jerusaremi va'akame ea mama'ina
pirisiti mama'ina Sikuraipi uneunecha ani ani vene hu sise'i
'aha'e 'anaa kwamareje na'ia no'opisu pa'areje 'urihuna
Huni tisaiporu najahana.
22 'Ejumakame Pitara Hu ahema apene va'e karaa rori
hine 'ururahe ijá 'wama Natohwe niho'o pana! Niho'o
ija'ina parenahuna 'wamana.
23 'Ejumakame Jesura ta'arohe Pita ijá 'wama Setanikera
tún*a*'i rova'a 'wamana. A Na apene tanu'urihu ja'ina'e venu.
A oni vwihijaho niho'o Godoni urija'ina pana kaivo emaa
puni vwihija'ina vwihanu 'wamana.

Tisaiporu Rehuni 'Unamijaho Niho'o Kisina

24 'Enarena Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Ei pini Nuni túna'i roi ve'amajaho hu huni oja maka'i kaivo huni korosia apene Na 'ararihi'amana.
25 'Enakaivo ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e hi'amajaho huni hia 'unanahuna.
26 'Enakaivo ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kakehunijaho huna rerana'eje hia nimaa nimai iji asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?
27 Ema Puni Harihijara ro'amajaho Amoni hanaji'ina 'ee Huni ona oji'ina pu'úmo rohuna. 'Ene ea kwinu kwino pura iraka ka'ene vejujaho eha ija'ina apehuna.
28 Emaa Puni Hariha Hura 'ajohuni kwaijaho ea ka'ene ike namiju kijahija mai'o pakwamasa'eje roe kahuna 'iamana.

17

Ta'aroha Ani'ina Renajina
(Maka 9:2-13; Ruku 9:28-36)
1 Na'ia iropu kwinu pa'are'eme Jesura Pitane 'ee Jemisine 'ee huni 'u'ua Joni ijá pupusu aherame huri'a jopatu'ura 'ahi ajima va'ara.
2 'Enareja pu hine Jesu ka'eme puni una'i Huni haha ta'arohe niho'o ani'ina re'eme Huni nia urijaho niho'o hanane vea puna'i ri'eme Huni atehijija niho'o sajasa'ina rene hanajara.
3 'Ejume pu ki'eme Mosisi'o Iraija'o Jesui pu'úmo hina vu'a 'wavara.
4 'Ejumakame Pitara Jesu ijá 'wama Natohwe niho'o mamaa venareja nú iki roara'omo A ura rena'amajaho nú ikakaro ara pina Ona'e vene 'ee pina Mosisi ona'e vene 'ee pina Iraija ona'e vejava 'wa'eme
5 ni'aha kwino 'imitia hanaji'ina puni hura kajaho sa'eme 'imitia vaja kajino ira roe ijá 'wama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na niho'o ura renia paraju'e oja mahi'inijinakúne ja Huni ira hami he'avara 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporu ira kaji henareja niho'o tea junama parajume pu puni urania mwe'i aruhara.
7 'Ejumakame Jesura puni roe ija 'uniravi'i ijá 'iama Juvujaho are'i kaivo 'uriha 'iamana.
8 'Ejume pu 'urine nia ahasirima niriajaho ea 'aho'a pakivara kaivo Jesu huhuso kavara.
9 'Enareja pu huri'a kaji rene ariha roi'i Jesura pu ijá 'iama Jara iviamajai raka ka'ene kavakaho niho'o ja ea pina pa'wara'avara. 'E'eje Emaa Puni Harihijara kwamareje kú'o 'urija kama'e iji'a nahama 'wara'avara 'iamana.

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo Jesu apoma ijá 'wava Irakijihuna'e Sikuraipi Iraijara maraku'a rohuna 'úvare? 'wavara.
11 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Iraijara maraku'a urana roe uneunechaka mapokijija amairihuna.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa'e 'waravu Iraijana 'wavujaho nimarako roana. 'Ejume pu hu pahena pakavara kaivo pu apene raka ka'ene pu ura renau ja'ina'e 'ahaara. 'Ena'omo ija'ina'e Emaa Puni Hariha 'u'o pura puni ijijino sise'i 'ahahuna 'iamana.
13 'Ejumakame Huni tisaiporuepo hejajaho Hu Joni Papitisita rona 'waramana.

Jesura Sesama 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Maka 9:14-29; Ruku 9:37-43a)

14 'Enareja pu iji'a roe ea mapoka hijajino roume ea pini roe Huni una'i nitupari savi'i ijá 'wama
15 Natohwe nuni hariha numima. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka húmata siseraju'e nanamare'e 'one veni rene 'ee toi 'onuna.
16 'Eju'e na apene Oni tisaiporue puni routa kaivo pu pavejume maranana 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Ike panimaa roji'ina ka'ene sisemakije Na na'ia icharo ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene na'ia icharo Na ja najahapena va'ejo? Ahema iki Nuni roha 'iamana.
18 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'urarahume ariha va'eme ni'aha kwino ijakaru kasimaa kajaho maranana.
19 'E'ejume Huni tisaiporuapo hemi roajimareja ijá 'wava Irakijihuna'e nú 'avena sisea areri pasiomaho? 'wavara.
20 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ijihuni maijaho ja hamia panimaa rojujihuna'e areria parenau. 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravu joni nimaa roijaho areri kwava 'ina sa'ina'e re'amajaho ja 'warave huri'a karaho tajahena va'e kamakaru namina 'wa'avajaho huri'a kajaho tajahene kamakaru vahuna. 'Ene unenu'u pina jonuna'a kisina parehuna.
21 'Enakaivo 'avena sisea ikakajija pava usevura kaivo 'aura areme siporua 'ojujari reju'e va usevura.

Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina (Maka 9:31-32; Ruku 9:43-45)

22 'Ene pu Karari ahuma hijumakivi'i Jesura ijá 'iama Emaa Puni Harihijaho emaa puni ija tahi vahuna nitu'u renu.
23 'Eje pu 'anaa kwamareje na'ia no'opisu vaji namareje kú'o 'urihuna 'iavume pu niho'o temukavara.

Temiporu Huni Takisi

24 'Ejume pu va'e Kapeniami use'eme ea ka'ene Temiporu takisia apeji'inijipo roe Pita apome ijá 'wava 'Ú joni Najahi'ina kajaho Temiporu takisi venuna raka? 'wavara. 'Ejume Pitara eha vene 'I'a 'wamana.

25 'Ene hu iji'a sei ajima roajaho Jesura marako'a ira 'warame ijá 'wama 'Ú Saimani a ichá vwihano? Mwe'a kehuni kinijihija ea irahipo puni takisia venahure? 'Ú puni takisia ehwapo venahura ho ea 'ahopo venahure? 'wamana.

26 'Ejume Pitara eha vene ijá 'wama Ea 'ahopuna 'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ijihuni hahi ehwaha takisia pavenahura.

27 'Enakaivo vejuro'i pu ajina'ejakúne va'e sohi kimai oname kija amura ka'ene e'ama jihuni ira jara'amajaho monia tita apene Nuna 'ee onaji'i takisia ve'amana 'wamana.

18

Irara Natohwane?
(Maka 9:33-37; Ruku 9:46-48)

1 'Enareja ijihuni vea kajino Huni tisaiporuepo roe Jesu apoma ijá 'wava Godoni arijino ea natohwijaho irane 'wavara.

2 'Ejumakame Jesura kasimaa pina 'umejume Huni roumakame Hu apenapi puni una'i ranavume naminana.

3 'Ene ijá 'iama Na nimai ja 'waravu ja pata'arohe roe kasima sa'ina pare'avajaho ja Godoni ara niho'o pakahuna.

4 Ea irara masuani ajuarane areri ike kasima ka'ina renujara Godoni arijaho ea ni'ina.

5 'Enakaivo ea irara Nuni iha 'ahi kasima ika'ina'e hami apenujaho hu Na apeniuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Maka 9:42-48; Ruku 17:1-2)

6 'Enakaivo kasimakipo Na nimai ro'eje ei pini veje amaaresume ta'arohe ani ro va'amajaho maijaho ja muna ka'ene natohwijino apene huni uroa 'ahi vevahamareje pi'onave va'e sohi vaji 'o'amajaho ja mamai vehuna.

7 'Enakaivo iki mwe'i sisea namujihuna'e ijihuni eha namu kaivo ike mwe'a kehuni eijipo veju'e ea 'aho'a sisea vejura'omo ea kajihipuni eha ka'ene mihunijaho namu.

8 'Enakaivo oni ijina ho mumori vena'e a sisea ve'amajaho ijaho 'uhua ato'aruve va'amana. Maijaho a núpúvi'i onareje majama hihuna apehuna. 'Enakaivo a ija mumora no'o no'o re'amajaho a va'e vena ka'ene pautaruti savi'inijino rehuna.

9 'Ene oni niijara vena'e sisea ve'amajaho tajahene apena 'onave va'amana. 'Ena'avo maijaho a nia kwinu apene majama hihuni kwaijaho va'e marahuna kaivo

nia no'o re'amajaho vena ka'ene majama reji'i namujino pi'onamahuna.

Sipia Ranama Savajihuni Haijina
(Ruku 15:3-7)

10 'Enakúne ja hami vwihaha. Kasima ika'ina niho'o pasena'avara. Na nimaa nimaa ja 'waravu. Puni ona oji'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi hijujipo na'ia mapoka'e Nuni Omijihuni una'i va'a roura.
11 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho ea ka'ene pivusaha ojuji ni'aji'i roana.
12 'Ena'omo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini huni sipia mapoka mapoka (100) nami'ira'omo kwino paka'ipisa hu ichá veja'e? 'Ú hu 'aho'a ka'ene (99) ijija huri'i irechami'i kaivo va'e kwinu'wi sava raka?
13 Na niho'o nimaa ja 'waravu hu (99) ijí ki'amajaho teamava'a kaivo kwisu'wi pivunonaji piuna'amajaho niho'o teamama parahuna.
14 Areri ija'ina'e joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujaho kasimapo kwinu'wi ani ro va'e pivuhuna ura parenu.

Ea Pini Sisea Ve'amajaho

15 'Enakúne oni ei pini a sise'i 'ahaa ka'amajaho a'asu hemi va'e hu hu'úmo 'wama amairi'amana. 'Eje hu oni ira he'amajaho mamaa vehuna.
16 'Enakaivo hu oni ira paheja ka'amajaho a ea no'ona ho no'opisu raki aherama pu pu'úmo va'amana. 'E'irakúne hu ja ichá 'ahi'amajaho pura kama he'avara.
17 'Enakúne hu joni ira paheja ka'avajaho jara sosi nahama 'wara'avara. 'Eje hu ijí paheja ka'avajaho iji'a maka'eje Jenitaru rene 'ee takisi apeji'ina re'amana.

Vehuna 'Áho Pavehuna

18 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu uneunecha ka'ene jara iki mwe'i kamo'avajaho akúpa 'aha 'u'o kamo-huna. 'Ene jara iki mwe'i rasa'avajaho akúpa 'aha 'u'o rasahuna.
19 'Ena vukú'o na pina 'wara'i veju. 'Ene ja ea no'o ahume iki mwe'i nimaa ve'i kaivo siporua 'one unenu'u pina'e jari'avajaho Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara eha vehuna.
20 'Ene ichihi ichihi ea no'una ho no'opisu Nuni iha 'ahi ahu'avajaho Na ijino puni vaji hihuna 'iamana.

Pwei Huni Napura Pavwihana Aremajihuni Haijina

21 'E'eme Pitara Jesuni roe ijá 'wama Natohwe nuni vwei na sise'i 'ahi'amajaho 'aha icharu na vwihana are'ejo? 'Aha iropu no'o vwihana are'ejo? 'wavume

22 Jesura ijá 'wama Na 'aha iropu noˈohe'ina paˈwavu kaivo 'aha mapoka mapoka (70 x 7) vwihana areˈamana.
23 Ikehuni hahi Godoni arijaho areri kini pini huni pwehipunaˈi huni monia hura vajihaji piuhiˈamajaˈina.
24 'Ejumakame vea kaˈene hu pwehwaha piuhiani veijaho ea pina monia mapoka mapoka (K10,000,000) pukini maˈekana.
25 'EnaˈomoO huni monia eha vajahuna areri parejukame huni natohwijara pikinaviˈi ijá 'wama Na a oni napara 'ee sesahuana 'ee uneunecha ona kaˈene navujaho ijá 'eka vaˈe nuni monia eha 'imena 'ekahuna 'wamana.
26 'Ejumakame huni pwea huni unaˈi aruha arihe jarime ijá 'wama Natohwe a 'ajiˈeje nara uneunecha mapoka eha venahuma 'wamana.
27 'Ejakame huni natohwijaho nihoˈo ijara teamuma parajume monia pukini venajaho vwihana areˈi kaivo makavuma vaˈana.
28 'Enarena pwea kajaho 'eˈuna vaˈe huni napura pwea pina kaˈene hununaˈi monia (K20) pukini naminajaho piuname uroi 'ena apene musaviˈi ijá 'wama Ara nuni monia kaˈene pukini vene inajihuni ehiji vajiha 'wamana.
29 'Ejumakame pwea kajara huni unaˈi 'one naviˈi jarime ijá 'wama A na ajiha na ijiˈa eha vajahuna 'wamana.
30 'Enakaivo hu huni ira paheˈi kaivo apene tipura ranavume ijí monia kajihuni ehiji vajahumakaviˈi ijiˈa ranamana.
31 'Ejakame pwea pwina ijipo hura venaji kamareja pu nihoˈo temukavume vaˈe puni natohwa iraka kaˈene renajaho nahama 'waravara.
32 'Ejumakame hu pwea kajaho 'umejume ijí roume ijá 'wama A nihoˈo pwea sisea. Nuni chimua kaˈene onunaˈi namajaho na vwihanaˈe arevuta. Ijihuni maijaho a na jaririvumakame na vwihanae areˈikaˈi makavume
Noina vaˈana.
33 'EnaˈomoO na a numiravu jaˈinaˈe a oni napura numiˈipisa areri rejaˈa?
34 'EˈikaivO ea natohwijaho ajivume huni pwea kajaho apena vaˈe tipurai raname monia kajihuni ehijaho vajihakamaˈe ijiˈa ranahuna.
35 'EnaˈomoO a vweupuni sisea pavwihana areˈamajaho Nuni Oma kaˈene kahi akúpa 'ahi hinujara a 'uˈo pavwihanae arehuna 'wamana.

19

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Maka 10:1-12)

1 Jesura vuˈa kajaho ˈwaravume paˈarejume Hu ijiˈa Karari areˈi kaivo ˈurine Jotani one karaˈi Jutia vaˈana.
2 ˈEjume ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatiha vaˈumakame Hu ijino venaume maraniara.
3 ˈEjumakame Parasiepo Jesu vena kamareja pu Hu ijá ˈwava ˈÚ ea pina huni napara varapa paˈa mají ranaˈipisa areri rejaˈe? ˈwavara.
4 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama Ja nitama ea kaˈene parua napara aneja venajaho ja pataha kavare? ˈiamana.
5 ˈEne Hu vukúˈo ijá ˈiama Ijihunaˈe ea omaha oaha ranaˈi kaivo hu napara ˈwaˈamani veijaho noˈo naparaheˈi nikwinuˈina rehuna.
6 ˈEnajihuni hahi pu majaa noˈoheˈi pana kaivo haha nikwinuˈina rejara. ˈEnaˈomo Godira raka kaˈene ahuma venaume nikwisuˈina rejajija veje ea paturiamae ani irechamiˈavara ˈiamana.
7 ˈEjume pu Jesu ijá ˈwava Irakijihunaˈe Mosisiho huni tamana vaji ei pini huni napara ranave paˈareˈamajaho paruaha kajara asura venapi maˈi kaivo ranave ani vaˈamana ˈúma ˈwaramane? ˈwavara.
8 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Ijihuni maijaho joni ojijija kisimaˈura ijihunaˈe Mosisiho ijihunaˈe ˈwaramana kaivo nitama anejijaho ˈunama ijaˈina pana.
9 ˈEnakaivo Na ja ˈwaravu. Ea pipuni napara parui pini ahemoˈamajaho parua kajara areri napara kajaho ranahuna. ˈEnajihunaˈe parua kaˈene huni napara kaji ranamajara napara pina ˈwaˈamajaho sisea vehuna ˈiamana.
10 ˈEjume Huni tisaiporuepo ijá ˈwava Parua naparaheˈo puni hia ijaˈina reˈamajaho maijaho napara pasame parua paveja'a ˈwavara.
11 ˈEnakaivo Jesura pu ijá ˈiama Ike vuˈakaho eaka mapokakija pana kaivo ea kaˈene Godira Huni harura pu mihajipo pupuso vuˈa kajaho hena kahuna.
12 ˈEnakaivo ea ani aniˈina niho'o napara pasavura. Ijihuni maijaho ea ˈaho'a ohwapo nahenauji rene nijaˈina rejura. ˈEjuˈe ea ˈaho'a emaapo tanuvuˈe napara pasavura. ˈEjuˈe ea ˈaho'a Godoni ˈunamiji vwihanareˈe pu maopuipo puni ura ijine napara pasaˈi ˈahiuˈe pasavura. ˈEnakúne ei pini ike vuˈake heˈiro veˈamajaho hami heˈamana ˈiamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Maka 10:13-16; Ruku 18:15-17)

13 ˈEnakaivo ea ˈaho'apo kasima aherame ˈeka roume Jesura Huni ija puni húmata ˈahi irechamihe siporua ˈonaˈavarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija ˈurarahara.

14 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni
roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho kasima
ika'ina Godoni arijihuna 'iamana.
15 'Enarena Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechamarena
Hu iji'a va'ana.

Ea Ka'ene Uneunecha Rukima'urijina
(Maka 10:17-31; Ruku 18:18-30)

16 'E'eme ei pini roe Jesu ijá 'wama Najuhi'ine na unenu'u
pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo?
'wamana.
17 'Ejume Jesura ijá 'wama A iraka vene unenu'u pina
ka'ene maijaho aporimo? Godira nikwinu'wi mamaana.
'Enakúne a ura majama hihuniji ape'i ve'amajaho a Godoni
tamaneru ve'amana 'wamana.
18 'Ejume hu Jesu ijá 'wama Godoni tamana ichihunichi
ve'ejo? 'wavume Jesura ijá 'wama A ea pa'anae kwa'amana.
Ea 'ahopuni napara paturi'amana. 'Ee nesa paape'amana.
'Ee a ea ira'atijino panama'amana.
19 'Ene emahuapuni hura ve'amana. Oni ea ka'ene oni rori
hijujija oja mi'amana. Areri ara oni haharu oja mahuja'ina'e
mi'amana 'wamana.
20 'Ejume ea kajara ijá 'wama Na ike tamanakija nani ijá
vesihura kaivo vu 'aho'a na raka vehune? 'wamana.
21 'Ejume Jesura ijá 'wama A niho'o ariramaa kajara
ura rena para'amajaho va'e oni uneunecha ka'ene navujija
ni'aha kwino 'eke 'imé raname oni monia 'eke ea ka'ene
uneunecha pa'ajihi vajiha. Ija'ina ve'amajaho oni une-
unecha mapoka kahino akúpa 'ahi navakivi'i iji'a túna'i Na
'ararihie ro'amana 'wamana.
22 'Ejumakame ea kajaho hu ijí henarena hu niho'o
temuma para'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha
niho'o mapoka rukini jihuna'e avanana.
23 'E'eme Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Na nimaa nimaa
ja 'waravu ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni
'unami vahunijaho niho'o kisina 'iamana.
24 'Ene Na vukú'o ja 'wara'i veju. Maha nitirua
huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua une-
unecha rukima'urijara Godoni ari vahunijaho kikisima'ura
'iamana.
25 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí vu'a kaji henareja pu
niho'o oja hwa'usaha'eme pu Hu ijá 'wava Ea irara areri
Godoni ea re'ena? 'wavara.
26 'Ejumakame Hu pu niimaru kivi'i ijá 'iama Eaka
mapokakipo ija'ina vehuna niho'o areria pana kaivo Godira
Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.

27 'Ejumakame Pitara eha vene ijá 'wama Nú uneunecha ka'ene mapokijija Onijihuna'e niare'i kaivo nú A 'arariha ojara'omo nú iraka 'ekahune? 'wamana.
28 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Vea ka'ene mwe'a maiu'ina ve'avari veijino Ema Puni Harihijara Huni ruha hanaji'ina ka'ene asuma hi'amajino ja ea ka'ene nú pu'úmo ojukija ruha iropu ropu no'ohe'i ijí asuma hinareje Isureri opuni ituha iropu ropu no'o navujija 'otua vetihuna.
29 'Ejakame ea ka'ene Nuni ihijihuni hahi puni ara irechame puni 'u'ua poka irechame 'ee ma'ipija irechame oha oma irechamie 'ee puni mwe'a irechame hariha irechamiu ijija pu niho'o eha mai mapoka mapoka 'ekahuna 'ee majama hihuna apehuna.
30 'Enakaivo ea ka'ene iviamaa urana va'ujija túna'i rehuna kaivo ea ka'ene masuani túna'i va'ujija urasahuna.

20

Aja'ina Juari Kaukara Vejujina

1 'Enakaivo ijí Godoni arijihuni 'unamijaho areri ei pini kwai huni ajina juara na'ira'omo hu nina'i arihe pwehwaha aherame ijino kaukara ve'iro va'uja'ina.
2 'Ejukame hu teamama para'eju'e pwehwaha ijá 'iama Ja kaukara iviasi ve'avajaho monia tita vajihuna 'iamana. 'Ejume pu kaukara ve'i va'ajivara.
3 'Ejumakame hu sú'u sú'u vea ajiru naminu kamino nami'eme va'i kimajaho maketia kwai ea 'aho'a onekajaho pave'i kaivo maijino namimaravuma kimana.
4 'Ejumakame hu pu ijá 'iama Ja 'u'o va'e aja 'ina juasi'i kaukara vejakame na ja eha areri renahuna vaji'uta 'iavume pu va'ara.
5 'E'eme hu vea 'u'arirakano naminajaho nijaa venana'omo vukú'o vea hareha 'aha karo karu naminaji 'u'o ijá venana.
6 'Enarena vukú'o vea ni'o'irono ve'eme vai'i kivume ea 'aho'a niiji ruha kajino namina ojara. 'Ejuma kimarena hu pu ijá 'iama Ja iraka vene roe ma'uraha ikino namina ojo? 'iamana.
7 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijihuni maijaho ea pina nú kaukara pamúhu'e avaju 'wavara. 'Ejume hu pu ijá 'iama Ijinakúne ja 'u'o va'ajime juasi'a kajino kaukara veha 'iamana.
8 'E'eme vea nusirevume ea ka'ene juara anesurijara roe namikia 'waravume hura ea ka'ene kaukara veji'inijija 'umenaume niana roumakivi'i ea ka'ene túchamai roajivajino maraku'a eha vajiharena'e iji'a ea ka'ene urasaha roajaho vajihana.

9 Ea kaˈene nusire mai aneja vene kaukara vejajija eha
monia tita apejara.
10 ˈEjumakame ea kaˈene nimarako roe vejajipo vwihaja-
jaho pu monia niˈina apeˈeja rojara kaivo pu ˈuˈo eha nijaˈina
monia tita vajihana.
11 ˈEjumakame pu ijí puni monia kajaho ˈekareja ijiˈa ea
kaˈene juara anesurijaho chichahaara.
12 ˈEnakaivo ea kaˈene túchamai roajija vea maˈuako
kaukara vejara kaivo nú ea kaˈene nimaraku roajivajija vea
niˈina ˈeˈune ˈanúe kaukara harura vejara kaivo eha kaˈene
nú múha kajaˈinaˈe pu mihana ˈwavara.
13 ˈEjume ijí ea kaˈene juara anesurijara ea kwino ijá
ˈwama Ea nune ike hena na ja pasiseˈi ˈahiu kaivo nú ja
puˈúmo nimaraku ˈwavajaho ja monia tita iviasi kaukara
vehuna avacharavara.
14 ˈEnakúne joni eha ˈekareje joni ari vaˈavara. Nara
eaka túchamai roaji eha areri ja mihu kajaˈinaˈe vajiˈujaho
nara nuni ura ijino nijaˈina vajiˈejukúne pavwihaˈavara vo
vaˈajiˈavara.
15 ˈÚ nuni monijaho nara ura reniujaˈinaˈe vehuna
arerine? Na mamaa kaivo ja na kivujaho sisea kivo?
16 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene urasahujija túnaˈi reje ˈee ea
kaˈene túnaˈi rejujija urasahuna ˈiamana.

Jesura Kwahuni Vuˈa Noˈopisuji Rona ˈWaramajina
(Maka 10:32-34; Ruku 18:31-34)

17 ˈEˈikaivo Jesuho Jerusaremi vaˈi ˈahaume Hu Huni
tisaiporu iropu ropu noˈo ijá aherama ro vaiˈi ijá ˈiama
18 Hami heha nú iviamaaja kahino Jerusaremi vaˈakame
pirisiti mamaˈina Sikuraipia mamaˈinijipo Emaa Puni Hari-
hijaho apene namahe ˈanae kwaˈamarono vehuna.
19 ˈEne pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie
ˈee hijahe ˈee icha ˈahi raname nerui ˈanahuna. ˈEjakame
naˈia noˈopisu paˈareˈeje vukúˈo ˈurihuna ˈiamana.

Oahi Jarima ˈWaravajina
(Maka 10:35-45)

20 ˈEjumakame Sepati oni harihija noˈoheˈi jihipuni ohijara
harihwaha noˈoheˈi aherame roe Jesuni unaˈi nuana vetie
unenuˈu pina Hu jarimana.
21 ˈEjume Jesura hu ijá ˈwama A iraki ura renao?
ˈwamana. ˈEjume napara kajara ijá ˈwama Vea kaˈene Ara ea
mapokakehi ˈajohaˈamani veijino ike nuni harihijakija pina
Oni ija manaˈinijaˈi asumahije ˈee vu pina Oni ija anaˈinijaˈi
asuma hihuniji nahama ˈwarima ˈwamana.

22 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja niho'o raka ka'ene
jara jaririvu kajihuni maijaho pahene pakavi'i maiji avaju
'iamana. 'Eji'i Hu 'ijá 'iama 'Ú ja Nara kapusia ka'ene mai'o
ihunijaho ja areri ija'ina i'eja 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú
areri i'eja 'wavara.
23 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja nimaa Nuni kapusia vaja areri
i'eja kaivo mai'o ea ka'ene Nuni ija mana'inija'i asuma hine
'ee ana'inija'i asuma hihunijaho Na ijija areri ijá pavajihuna.
Ijí ruha ka'ene Nuni Omijara amairiujaho ea irahija'e iji
pijiha jihipuna'e amairiahana 'iamana.
24 'Ejumakame Huni tisaiporu 'aho'a ka'ene iropu ropu
ijija ijí vu'a kaji henareja pu ijí 'u'uahe'o pokahe'o puna'i
niho'o ajinavara.
25 Ijihuna'e Jesura pu 'umenaume nianae Huni roume
Hu ijá 'iama Ja nihena kivura. Jenitaru puni 'ajoha'ina
mama'ina 'aho'ijija vu ajisina 'ahopo 'ajoahaura.
26 'Enakaivo ijí 'unama ka'ene ijá'inijija joni vaja kajaho
panahuna. 'Enakaivo ea irara ura joni vaji natohwa re'i
ve'amajaho hu joni pwea re'amana.
27 'Ene ijí joni vaji ei pini 'ura'i ve'amajaho hu joni pwea
re'amana.
28 Ema Puni Harihijara roujaho ea mapoka Huni pwea
pare'avarono roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahaume roana.
Hu Huni hia ea mapoka'e mihana. Areri ema 'imenaana
'iamana.

Jesura Ea No'ohe'i Nia Pa'ana Vejume Maraniajina (Maka 10:46-52; Ruku 18:35-43)

29 'Ejume Jesu ijí Jeriko rene va'eme ea mapoka pua'e
'ararihie va'ara.
30 'E'ejume ea no'ohe'i nia supama'inapo 'unamu toi
hi'eme Jesuho va'e puni rori va'uma henareja pu Hu jarime
ijá 'wava Natohwe Teviti oni Harihakera nú numiruma
'wavara.
31 'Ejumakame eaka mapoka kajipo pu 'urarahe ijá 'iava
Iruno'a areha 'iavara. 'Ejumakame ea kajipo no'o ira
ajira ijá 'umeja Natohwe Teviti oni Harihakera numiruma
'umejara.
32 'Ejumakame Jesu areme ijá namiji'i pu 'umenae ijá
'iama Ja ura Na joni raka vena'ejo? 'iamana.
33 'Ejume pura ijá 'wava Natohwe nú ura Ara nuni nia
venuhe niri'irono 'waravu 'wavara.
34 'Ejumakame Jesura pu numiramarena Huni ija puni nia
'ahi irechamihume puni nia maraniume pu Jesui pu'úmo
va'ara.

21

Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 'Enareja pu va'e Jerusaremi rori Petapeje Arivi huri'i
'usevi'i Jesuho Huni tisaiporua no'ohe'i irechamiume
va'ara.
2 Hu pu ijá 'iama Ja no'o va'e ara ropuna'i va 'usevi'i kave
tonikia ka'ene i'ivananave 'u'uiji'i namija ka'avaji aherame
Nuni ro'avara.
3 'E'eje ea 'ahopo unenu'u pina ja 'warava he'avajaho ijá
'wara'avara Natohwijara ura rejukame nú roe ikaho apeju
'i'i kaivo apejakame pu ja mihuna 'iamana.
4 Ijí Hura ijá venajihuni maijaho nitama poropeti vu'a
ka'ene 'waramajara nimaa nimaa re'amarono avanana.
5 Ja Saiani oni 'apajiji ijá 'wara'avara. Joni Kinia joni rou. Hu
masuani tonikia 'ahi hi'eju'e rou. Hu ijí tonikia 'u'ua
ka'ene kúchini 'ahi hi'eju'e rou 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporua kajija va'e raka ka'ene Jesura
'waramajaho ijá vejara.
7 'Enareja pu va'e tonikijaho ahema roumakame 'u'ua
hunijaho ijí hu hu'úmo roana. 'Ejume pu ijí huni 'ahi ateha
risaremahume Jesuho ajima ijihuni 'ahi hinana.
8 'E'eme ea mapoka puni atehi jahena Huni una'i 'unama
toi risarema apena va'ume 'ee ea 'aho'a icha anumi 'uhue
'eke 'unama toi Hura ijihuni 'ahi va'amaroreja risarevara.
9 'Eji'i ea mapoka ka'ene Huni una'i va'e 'ee túna'i va'ajipo
ira ajira mwasirivi'i ijá 'umeja
Teviti oni Hariha ta'aroha Natohwi jihuni iha 'ahi ea ka'ene
roujaho merajaho. Hu ta'arohe Huni iha 'unama
apene ichu toi ahasiriha 'umejara.
10 'E'eme Jesuho va'e ijí Jerusaremi va'uma kamareja ea
mapoka kajipo oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Ikaho ea
irarane 'wavara.
11 'Ejumakame eaka mapoka kajipo ijá 'wava Eakaho Jesu
ka'ene poropetia Nasareti Karari vaji rena roana 'wavara.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Maka 11:15-19; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

12 'E'eme Jesura va'e ijí Temiporu kajino arumarena ea
ka'ene ijí arume 'imearavajaho arukunie 'ee 'ararihie 'ee
pura 'aijua ka'ene hine monia senisu vene 'ee hine uka
'imearava kajaho 'unirame 'eka arohume 'useusahara.
13 'Ejumakivi'i Hu pu ijá 'iama Godoni ira heha 'ahi ika'ina
'warumana. Nuni seijaho nikwinu siporuaru 'ohuni sea
'wavura kaivo jara iviamajai apena veju'e nesa apejuri sea
renu 'iamana.

14 'E'ejume ea ka'ene nia supavi'ina 'ee ea ka'ene ir-
ima'inijipo ijí Temiporu vaja kajino Huni roumakame Hura
vejume maraniana.
15 'Ejumakame pirisitia mama'inijija Sikuraipia ijí Hura
uneka mamai ka'ene venaji ki'eme sesamai ka'ene ijí Temi-
porua vaja kajino hijajipo mwasirivi'i ijá 'umeja Teviti oni
Hariha ta'aroha 'umejara. 'Ejume pu niho'o ajinavara.
16 'Ejumakame pu Jesu ijá 'wava 'Ú ijí pura ira ka'ene
'waravu kajaho A niheno? 'wavara. 'Ejume Jesura ijá
'iama 'I'a ija'ina'omo ja vina nitama Godoni ira vaji ika'ina
'warumajaho kasima 'ee musia ijihipu irijaho ja raka
kame pura Natohwiji ta'arohunijaho ja pataha kavara raka?
'iamana.
17 'E'ikaivo Hu pu irechami'i kaivo ara kajaho areme
Petani va'e hinana.

Jesura Mataka Sirimajina
(Maka 11:12-14, 20-24)

18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Hu vukú'o 'unama ari nato-
hwi va'eme 'unamutoi matumana.
19 'E'eme roi kavume matakijaho 'unamu rori nami-
juma kamarena maa rena namu ro'i kaivo vai'i kamajaho
'ina pa'ana kamarena ijá 'wama A niho'o vukú'uha maa
pare'ena 'wavume ni'aha kwino saranana.
20 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí mataka kaji ka'eme
sarajumakame oja hwa'usunaha'eme aposarama ijá 'wava
Ichá vene ike matakakaho iviamaa Huni iri 'ahi sarano?
'wavara.
21 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa nimaa'e ja 'waravu
Ja 'unama nikwinu nimaa ro'avajaho ja areri ike iviamaa
matakake renaja'ineru pavehuna kaivo jara huri'ake ika'ina
'warave hu tajaheuna 'urina va'e sohi 'ona 'wave ijá rehuna.
22 'Ene ja niho'o nimaa nimai ro'i kaivo unenu'u 'aho'a
Godi jari'avajaho ja 'ekahuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Maka 11:27-33; Ruku 20:1-8)

23 Hu va'e Temiporu vaji hine ea naja'eme pirisiti
mama'ina 'ee Jua puni emakinepo roe Jesu apoma ijá 'wava
A harura irakijara reju'e uneunechakija veno? 'Ú ea irara
harurakaho mahu'e avano? 'wavara.
24 'Ejume Jesura ijá 'iama Na 'u'o ja aporave ja ijihuni maa
'wari'avaji'a Na 'u'o harura ka'ene raki reju'e Na vejujaho
'warahuna.
25 'Ú Joni Papitisita kahi akúpi 'ahi rena roana ho ema
puni rena roane? 'iamana. 'Ejumakame pu hine 'wama
apene puni vaja kaji 'oji'i ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena roana

ˈwaˈavajaho Hu ijá ˈúhune ja rakijihunaˈe ijí Jonira raka kaˈene ˈwaramajaho panimai rojo? ˈúˈena.

26 ˈEne nú emaapuni rena roana ˈwaˈavajaho nú eaka mapokijihi juhavu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo hena kavajaho hu poropetia vwihajara ˈwavara.

27 ˈEnareja pu Jesu ijá ˈwava Nú puruva renu ˈwavara. ˈEjume Jesura ijá ˈiama ˈEnaˈomo Na harura iraki apene uneunechakaho vejujaho paˈwarahuna.

Hariha NoˈoheˈiPuni Haijina

28 ˈÚ ja ichá vwihajo? Ea pina huni harihija noˈoheˈinaˈomo hu pokijihuni vaˈe ijá ˈwama Harihavuro! A iviasa vaˈe ajina juari kaukara veˈamana ˈwamana.

29 ˈEjume Hu ijá ˈwama Na vahuna ˈwamana kaivo hu pavaˈana.

30 ˈEjume hu vukúˈo vaˈe ˈuˈuijihuni vaˈe vuˈaka nikwinuˈina kajaho ˈwaramana. ˈEjume Hu ijá ˈwama Na pavahuna ˈwaˈi kaivo hu ijiˈa areme túna*ˈ*i vaˈana.

31 ˈEnakaivo ea iraka saˈinijara omahoni ira hene venane? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava ˈUˈuijarana ˈwavara. ˈEjume Jesura ijá ˈiama Na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea kaˈene ˈuasa vejiˈinijipo asitahe urasahe Godoni ara vahuna.

32 Joni roe ˈunama kaˈene arimaiji ja najahana kaivo ja panimai roˈeme ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea kaˈene ˈuasa vejiˈinijipo nimaa rojara. ˈEnakaivo ja túna*ˈ*i ijaho kavara vo ja joni oja pataarohe panimai rojara ˈiamana.

AjaˈinaJuara ˈAjohiˈinijihi Puni Haa
(Maka 12:1-12; Ruku 20:9-19)

33 ˈEˈikaivo vukúˈo Jesura ijá ˈiama haa pinake heha. Ea pina mweˈa anesura ajina juara mene ajina ˈone ijikano uja pimena raname ˈee vera iramapi tauhuhe ˈee ˈwainia tautahuni ruha ˈume amairie ˈee ijí juasiˈa kajino namine aiha vehuni tinia vene ijí juara kajaho ea kaˈene moni juara vejiˈini jihipuni ija tahi ranaˈi kaivo hu kwaa jopatuˈuri vaˈana.

34 ˈEnaˈomo vea kaˈene ajina marasahuni vea niturajumakaviˈi hu huni pwehija irechamiume ijí ea kaˈene juasiˈa ˈajohu kajihipuni ajina ˈekaˈi vaˈara.

35 ˈEjumakame ea kaˈene juara kaji ˈajohujipo pwea pina hijahe pina ˈanaume kwavume pina muni one hijahume kwamana.

36 ˈEjume hu kúˈo pwehwaha ˈahoˈa ˈuˈo irechamiume vaˈume vukúˈo marako ahia kajaˈinaˈe ˈaniume kwamasahara.

37 'Ejumakama'e iji'a túna'i hu huni hariha pina ranavume va'eme hu ijá rona Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja ronana.
38 'Ejumakame ea ka'ene ijí juara kaji 'ajohajipo hariha kaji kamareja pu kosarama ika 'wava Eakara roareje omahoni uneunecha mapoka 'eka'enakúne roe 'anaa kwamama. 'Ejakame huni aachikaho núna renama 'wavara.
39 'Enareja pu hu apene pi'onavume samai va'umakavi'i 'anauma kwamana.
40 'Ena'omo ijí juara anesura kajara ro'amajaho ea ka'ene juara kaji 'ajohujija ichá 'ahihune? 'iamana.
41 Pu Hu ijá 'wava Hu pu niho'o eha sisea ni'ima'ura mihe 'anie tirahakivi'i vu juara kajaho ea 'aho'a'e mihe 'ajohe hi'ira'omo vea ka'ene ahaja ihuni veijara roakavi'i pura 'iruma eiria vajahuna 'wavara.
42 Vukú'o Jesura pu ijá 'iama 'Ú ja nitama Godoni ira vaji 'waramajaho pataha kavure? Hu ika'ina 'waramana.
Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena naminu. 'Enajihuna'e Natohwijara uneunecha ka'ene mamaijija veju'e roe samaahiravu'e nú kivo? 'iamana.
43 Ijihuna'e Na nimai ja 'waravu. Godira Huni ara ka'ene ikino joni vaji namujaho apene ea 'aho'a mihe pu hami 'ajohakame 'ina rehuna.
44 'E'eje ei pini 'one muna 'aha kajino nina'amajaho hu niho'o pu'usahe ma'u'umai rehuna kaivo muna kajara 'one emai 'ahi nina'amajaho ea kajaho niho'o pu'usahe túa rehuna 'iamana.
45 'Ejumakame pirisitia mama'inijija 'ee Parasia Jesuni haa kaji hejajaho pua rona 'waravuma hejara.
46 'Enareja pu 'unama same Jesu 'ana'i 'ahiara kaivo ea mapoka kajipo vwihajujaho Hu poropetia rojujihuna'e jumareja makavara.

22

Napasinejari 'Iruma Ijuri Haa
(Ruku 14:15-24)

1 'E'ejume vukú'o Jesura eha vene haa 'waramarena ijá 'iama
2 Godoni arijaho areri kinia natohwijara hariahi napasine'i veju'e 'iruma vei venuja'ina.
3 'Enarena hu huni pwehija irechamiume pura 'ona apene ara 'ahosupuni va'e 'warave pura roe 'iruma kajaho i'avarono 'waravume va'e 'waravara kaivo pu ucha'asahe paroara.

4 'Ejume hu vukú'o huni pwehija 'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e ea ka'ene nara 'umenaujija ika 'wara'avara. Núni 'iruma amairie 'ee maha amene 'ee hanuha 'eka roe amairie uneunechaka mapokijija niareri rena hijukúne roajiha i'avara 'iamana.

5 'Ejume ijí huni pwehija kajipo va'e 'waravara kaivo pu ucha'asahe ea pwina'a puni juasi'i va'ume ea pwina'a puni moni kaukara vejara.

6 'Ejumakivi'i ea 'aho'ijipo ijí pwehija kajija 'eke hijiha'e 'ee 'aniuma kwamasahara.

7 'Ejumakame kinia natohwa kajaho henajaho ijara ajivume hu huni amia irechamiume pura roe ea kajija 'anii raname 'ee puni ara kwaa kajaho veni jaume reranamana.

8 'Ejume hu pwehwaha ijá 'iama Ike napasi nejari 'irumakaho niamairia irechavara kaivo ea ka'ene 'waravajija paroara 'iamana.

9 'Enakúne iviamajai ma 'unamaka mapokakino va'ajimareje eaka mapokijihi piuni'avajaho 'warave pura roe ike napasi nejuri 'irumakaho i'avara 'iamana.

10 'Ejumakame pwehwaha kajijahija 'unamutoi va'e ea ka'ene piuniva kajaho aherama roe ahumu va'ume ea sisea ea mai iji'i aherama roume napasi nejuri sea kajaho hijume itu'o'unana.

11 'E'ejume kinia natohwa kajara va'e ijí vaji arume ki'iro vai'i kamajaho ea kwino ijí ateha maa paapúsamana kamana.

12 'Ejumakame kinia kajara ea kajaho ijá 'wama Ea nune a ichá vene napasi nejuri ateha paapúsa'ika'i roane? 'wavume ea kajaho huni vwiha pa'arenana.

13 'Ejumakame kinijara pwehwaha 'waravume pura eakaho apene ija mumora kamome apene pi'onavume ma'ahi nutuma namajino va'arena nirame 'ee upaja chanichanivi'i namana.

14 'Enajihuna'e Godira ea mapoka 'umenau kaivo ea makwinu kwinu iji pijihana 'iamana.

Sisa Oni Takisia Vejuji Rone Apovajihuni Vu'a (Maka 12:13-17; Ruku 20:20-26)

15 'Ejumakame Parasi ijí henareja va'e kanisorua pu'úmo ahuma hine 'unama ichá'ina venareje Jesura 'warama kajihuni 'ahi pata'aro'i kaivo tanu'ura'irono 'unama savara.

16 'Enareje pu puni pwehija 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechamiume Jesuni va'areja pu ijá 'wava Najuhi'ine nú nihena kavu A vu'a nimaaru 'waramuna. 'Ene Godoni 'unama ka'ene aririjiru ea mapoka najahuna. 'Ene A ea kwinuru pavwihanuna. 'Ene eaka mapokijija ira nikwinu 'waramuna.

17 'Enakúne Ara vwihana 'waruva heja A vwihanujaho nú
ea iha Sisa oni takisia ve'eja ho pane 'wavara.
18 'Ejumakame pura Jesu pisivi'iro vejajaho Hu nikima
henarena ijá 'iama Ea ka'ene ira'asinakije ja raka vena Na
vena kivo?
19 Iviamajai monia ka'ene takisia apejujaho najiha
kavume 'iavume pu oma kwinu nahara.
20 'Ejumakame Hura pu aporama ijá 'iama Ikaho irahuni
ihe 'ee ikaho irahuni pikisa'e 'iamana.
21 'Ejume pu Hu ijá 'wava Ikaho Sisa ona 'wavara. 'Ejume
Hu ijá 'iama Ijinakúne Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha
kaivo Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iamana.
22 'Ejumakame pu ijí henareja oja hwa'usuna-haume pu
Hu raname ani va'ara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Maka 12:18-27; Ruku 20:27-40)

23 'E'eme veaka nikwinu'ina kajino Sajusia ka'ene kwa-
masahi'inijija kú'o pa'urihuna rojura'omo hu Huni roe Hu
apovara.
24 'Ene Najuhi'ina Mosisi oni tamana vaji 'warumajaho
ei pini napasi nenareje naparaha hariha panahe'eje hu
kwa'amajaho huni 'u'uijara napara kajaho ahemareje huni
hariha nahesamahuna 'waramana.
25 'Ena'omo nuni vajakino nú ea iropu no'ohe'ina'omo
pokijara marako napara 'wahumakame naparaha hariha
panahe'eme hu kwamana. 'Ejume vu ijihuni ni'ajahijara
napara kajaho ahemana.
26 'Enarena vu ijí pokijihuni nijahijara 'u'o ahevume kame
ijá vene apena va'e túchamai 'u'uijihuni usevara.
27 'E'eme iji'a napara kaji 'u'o kwamana.
28 'Ena'omo vea ka'ene vukú'o ea kwamasahi'inijipo
'uri'avari veijaho hu irahuni napara re'ena? Eaka mapoka
kajihi puni napara renana 'wavara.
29 'Ejumakame Jesura eha vene ijá 'iama Ja hami
pa'waravu. 'Ee Godoni irijaho pahena pakavu. 'Ee ja Godoni
harura pakavura'omo ja hine ira sisea 'waravu.
30 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimara'avajaho vukú'o
panapasi nehuna kaivo niareri ona oji'ina ka'ene kahi akúpa
'ahi hijujipo hijuja'ina'e hihuna.
31 'Ú ja Godoni ira vaji ea ka'ene kwamasahi'inijipo
'urimarahuna ka'ene Godira ika'ina 'warumajaho ja pataha
kavare? 'iamana.
32 Hu ijá 'iama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi
'ee Jekapi oni Godia. Na kwamasahi'ini jihipuni Godi pana
kaivo Na majama hiji'inijihipuni Godi 'úmana 'iamana.

33 'Ejumakame ea mapoka ijí Hura najaha kaji henareja pu
oja hwa'usunahara.

Varapa Natohwijina
(Maka 12:28-34; Ruku 10:25-28)
34 'Ejume Parasiepo hejajaho Jesura Sajusia puni vu'a
tanuvuma henareja pu ni'aha kwino nianaa roe huni rori
ahuvara.
35 'E'eme puni vaja kajino Jua puni 'otua 'ajohi'inijara Jesu
vena ka'i 'ahaume apoma ijá 'wama
36 Najuhi'ine Mosisi oni tamana irakijara tamanaka
mapokijaho asitaha paranane 'wamana.
37 'Ejume Hu ijá 'wama Niho'o ni'ima'urijaho Godi ka'ene
joni Natohwiji joni oja maho'o ni'aha kwino mahe 'ee joni
vwiha maho'o ni'aha kwino mahe joni haruriji'i maho'o
ni'aha kwino Hu mahuna.
38 Tamana ijara kwino ni'inane 'ee ijara kwino urana
namu.
39 'Enakaivo vu tamana pina ka'ene ijihuni rorijaho
niareri ija'ina jara joni haha'e vwihajuja'ina ea ka'ene joni
rori hijujija oja mi'avara.
40 Ike tamana no'ohe'ikipo tamanaka mapokijija 'ee
poropetia puni vu'ijaho 'uninamie navu 'wamana.

Keriso Rone Apovajina
(Maka 12:35-37; Ruku 20:41-44)
41 'E'ikaivo Parasia kajija ahuvumakivi'i Jesura ika'ina'e
aporamana
42 'Ú ja Kerisoho ichá'ina vwihajo 'ee Hu irahuni Hariha
rojo? 'iavume pu Hu ijá 'wava Teviti oni Hariha 'wavara.
43 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ene 'unama irakijino Godoni
'Aveni vejume Tevitiho Hu Natohwiji'o 'wamane? 'iamana.
44 'Ejume Natohwijara ijá 'wamana
Nuni Natohwe Nuni mana'inika'i asuma hija kamareje
Nara oni nana'eji'ina oni mumora hari irechamahuna
'wamana.
45 'Ú 'unama ichá'inijino Tevitiho Hu rone nuni Natohwe
'wamana re'amajaho Hu 'unama ichá'iniji Huni Hariha
renane? 'iamana.
46 'Ejume ea pina niho'o Jesuni vu'a kajaho areri eha
pa'waravara. Ijihuni vea kaji rene ijí kahi ijaho Hu
juhamareja vukú'o túna'a unenu'u pina paapovara.

23

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina
(Maka 12:38-39; Ruku 11:43, 46; 20:45-46)

1 'Ejume Jesura ea mapoka 'ee Huni tisaiporua ijihi pu'úmo
ijá 'iama
2 Sikuraipia 'ee Parasia vwihajujaho pu Mosisi oni tamana
nihena kama paraji'ina rojura.
3 Ja pura raka ka'ene 'waravujija vejurakúne pura 'unama
ka'ene vejujijahija pave'avara. Ijihuni maijaho pu mana-
jahura vo ijihipuni maijijahija pu pavejura.
4 Pu uneunecha ka'ene ahisinijijahija iramare'e 'eka
'urine ea 'ahopuni sireha 'ahi nahuchamihura kaivo ijí
pura ma'uaku'wi 'unama ni'ajihe 'unira 'urihuna niho'o
pavejura.
5 Uneunecha ka'ene pura vejujijahija emaapo ki'avarore'e
pu ijá vejura. Pu era ki'avarore'e túku*a* ka'ene Godoni
ira ijihuni vaji navi'inijaho 'eke 'ee ateha ani'iniji same
'urahojura.
6 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijaho pu ura eaka mapoki
jihipuni una'i hi'irono ura rena parahuna. 'Ene pu Sinakoku
ijikano eaka mapokijipo ki'avarore'e 'una'i kama hijura.
7 'Ene pu maketia vaji emaapo pu 'ajorahuna'e ura re-
naura. 'Ee emaapo najahi'ina i'eje ohuna ura renaura.
8 'Enakaivo ja paveje ea 'aho'a ja najahi'ina 'i'avara.
Ijihuni maijaho joni Najahi'inijaho kwinu'wina. 'Enakaivo
ja Huni vwehija.
9 'Enakúne ja mwe'akino ea pina'e nuni Ome 'wa'ava.
Ijihuni maijaho joni Oma kwinu'wi kahino akúp*a* 'ahi hino.
10 'Enakúne ja paveje ea 'aho'a ja rone núni mama'inijihije
'i'ava. Ijihuni maijaho joni Natohwijaho kwinu'wi Kerisona.
11 'Enakaivo joni ei pini hu ura natohwa re'i 'aha'amajaho
hu joni pwea rehuna.
12 Ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira
vetie hu ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuarana
o'amajaho Godira vetie huni pinana 'urihuna.

Jesura Pu Aroaroti Namijuji Rone Namahajina.
(Maka 12:40; Ruku 11:29-42, 44, 52; 20:47)

13 'Enakaivo Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni
eha sisea namu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'unama
ka'ene Godoni ari vahuniji jara hina tanu'urihu. Jara
Godoni ara kajaho pava'i 'ahiu'e ea 'ahopo pava'avarore'e
ja ijihuna'e tanu'urihura.
14 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea
namu. Ijihuni maijaho ja amuna pisivisavi'i puni aachia
nesi 'eke 'ee ea pisivisame siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e
ja niho'o ni'ima'ura'e namahuna.
15 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakija joni eha sisea
namu. Ijihuni maijaho ja soha 'aha 'ee mwe'a 'aha

va'ajimare'e are ea kwisu apeje ta'arohe jaa'ina renama ronare'e va'ura. 'Enakaivo vea ka'ene hu roe jaa'ina renujaho ja hu veju'e hura eha ka'ene veni va'e apehunijaho joni ehijaho asimareje kehi apehuna.

16 Joni eha sisea namu. Nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukera. Ja ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ja ea irara Temiporu huni korutia 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu raka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.

17 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Korutijarana ho Temiporu ka'ene rejume korutia kaji akuamahuna renane?

18 'Ene ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ea irara 'aijua 'ahi swasa ka'ene namuji 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu iraka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.

19 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Swasijarana ho 'aijua ka'ene vejume swasa kaji akuamahuna renajarane?

20 Ijihuna'e ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu swasa vejuri 'aijua 'ee uneunecha ka'ene ijihuni 'ahi navuji 'urihi'i ichutoa pikima avanu.

21 'Ene ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Temiporu 'ee Godi ka'ene vaji hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.

22 'Ene ea irara akúpi 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Godira hinuni tinia 'ee Godi ka'ene ijihuni toi hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.

23 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja joni taisi ka'ene Godi vajahajaho senisia suraka paareha 'ee imaria vajahura kaivo ja varapa mama'ina ka'ene arira vwihane numisarame 'ee nimai rojuji ja pavejura. Ja ikihi maho'o vehune sa'ina vo ja pavejura.

24 Ja nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukije ja kuta ma'u'umaijaho kima sirira ato'aruvu vo maha ka'ene natohwijaho i'ús*avura*.

25 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja joni kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo vajijaho nesa ani rene sisea itunavujara itusaha navu.

26 Parasia nia supavi'inakije marako'a kapusia 'ee tevua vajiji sovakame hura 'u'o mara'amana.

27 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja niho'o areri eu-

cha saˈinaˈomo hura kahaˈajaho ˈeke sinara ˈone amairia nirisame meruma amairia nihoˈo mavarasaˈimaa rena navu kaivo kame vaja kamaho ea ˈata nihoˈo chire ˈwame ˈee sakaha nihoˈo amajaraˈejuˈe navujaˈina.

28 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo areri ijaˈina. Ea ˈahopuni unaˈijaho ja ea arira kaivo joni vajijaho iraˈata mamaˈina ˈee sisea ani rena navu.

Jesura Puni Eha Sisea Ichá'iniji Nahama ˈWaramajina
(Ruku 11:47-51)

29 Sikuraipia ˈee Parasia kaˈene iraˈasinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja poropeti kwamasaha jihipuni ar-ijijahija vene amairie mavarasaˈina venu vaˈuˈe irechavuˈe navu.

30 ˈEne ja ijá ˈwavure Nú vea kaˈene emahunupo hijari veijino hiˈipisa nú poropetia paˈaniaˈa ˈwavura.

31 ˈEnakaivo poropetia kaji ˈania jijahija sahu jopo avajara ˈwivu hejujihunaˈe ja areri joni sahipu vareˈina.

32 ˈEne pura sisea kaˈene vejajihuni pwinijaho jara veje ituˈoˈumama.

33 ˈEne ja nihoˈo tapare ˈee tapara kajihipuni ˈuˈuhija. ˈÚ ja veni vahuni ˈunamijaho ichá'ina asima vaˈeja?

34 ˈEnaˈomo na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Nara poropetia ˈee ea kaˈene vwiha arira vwihajiˈina ˈee Sikuraipia irechamiuˈe joni roajivu. ˈEnakaivo ja ea ˈahoˈa ˈanie kwa-masahune ˈee ea ˈahoˈa nerui icha ˈahi ˈanie kwamasahuna. ˈEe ea ˈahoˈa joni Sinakoku ajivajijahija ja hijihae ˈee ara ara kaji sarame ruarahuna.

35 Joni ehijijipo ea arira kaˈene iki mweˈi hijajihi ˈania jihipuni ˈaa joni ˈahi ariha jihunaˈe ja eha apehuna. Eporu kaˈene ea aririjihuni ˈaa arihaji rena roe Sakaraia kaˈene Perakaia oni harihijihuni ˈaa kaˈene Temiporu ˈee swasa vejuri ˈaijua riramoˈoa kaji ˈanaaji ro ˈeˈunana.

36 Na nimaa nimaa ja ˈwaravo. Uneunechakija roe ea kaˈene iviamaija hiju jihipuni haha ˈahi rehuna.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Ruku 13:31-35)

37 Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara Poropetia kaˈene Na irechamiume joni vuˈajijahija ˈaniume kwamasahare ˈee ea ˈahoˈaka maijijahija muni ˈaniume kwamasahara. Naˈiaka mapokakikano Na ura ja nianaa roe rira kwinu irechamiˈirono areri ˈuˈorapo ˈuˈuhwahaˈe nianaa roe puni sarapariji irechame ahuma hijujaˈinaˈe veˈiro vejujaho ja nihoˈo ura parenaura.

38 Heha! Joni seijaho jonaˈe ranavuˈe iraˈarama namu.

39 Na ja 'waravu. Ja iviasi rene ikikahia pakimu va'o
iji'a ijá 'wahune ea ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho
merajahu 'wahuna 'iamana.

24

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Maka 13:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesuho Temiporui vaji rene ro 'e'une va'eme Huni ti-
saiporuepo roajime Temiporua kaji kama 'waravara.
2 'Enakaivo Jesu pu eha vene ijá 'iama Ike uneunecha
mapoka kija nikivo? Na nimaa nimaa'e ja 'waravu. Ike
araka kehuni toi ja kivu kijahija ni'aha kwino tira'usahe
arira na'eja vo muna pina niho'o pihuna toa pamakave
nahuna 'iamana.

Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Maka 13:3-13; Ruku 21:7-19)

3 'E'ikaivo pu va'e Arivi huri'i hi'eme Huni tisaiporu
pupusu roe Hu ijá 'wava Vea vecha ijá kajaho re'ena?
Mwe'akara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a iraki re-
jakame nú kamareje A ivi'a ro'iro venu 'wa'eje A ro'ena
'wavara.
4 'Ejume Jesura pu eha vene ijá 'iama Ja hami kivakame ea
'aho'a ja papisimisa'avara.
5 Ea ani ani'ina mapoka Nuni iha 'ahi roajimareje ja
pisimia Na Kerisonakúne Nuni roha 'i'i kaivo ja aherama
'unama ani vahuna.
6 'Enakúne ja he'eje kwaa araka mapokakija ajira vene
'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho
re'eja vo ijaho mai'o ura paru'e'unukúne patea juna'avara.
7 Ijihuni maijaho kwaa ara mama'ini jipuhipo vu ara
mama'ina 'aho'ijihi pu'úmo ajira veje ara 'ahosupo vu ara
'ahosu pu'úmo ajira vehuna. 'Ene ora vea rene 'ee mwe
varivura rohuna.
8 'Ena'omo ikipuhipo aneja re'avajaho areri napapo har-
iha nahe'iro haha hejuja'ina'e rehuna.
9 'Enajihuna'e ea 'ahopo ja 'eka sise'i 'ahie 'ee 'anie
kwamasahuna. Ijihuna'e kwaa araka mapoka kijahija Nuni
ihijihuni hahi ja niho'o senama paranihuna.
10 'Enareje eaka mapoka ka'ene Nuni 'unama
'urahojujijahija ijaho are'i kaivo ta'arohe ani vahuna.
'Ene ea 'aho'a ea 'aho pu'úmo sena vetiarahune 'ee sise'i
vetiarahuna.
11 'Ene poropetia ira'asipo mapoka roajimareje ijipuhipo
najahakama'e ea mapoka pisimisame 'unama ani vahuna.
12 'Ene sisea niho'o ni'ima'ura rena para'ama jihuna'e
erapo oja 'ekaravujaho roe pa'arehuna.

13 'Enakaivo ea ka'ene Nuni 'unami jihunijikano kirasaha hi'avajipo pu niho'o maranihuna.
14 'E'eje ijí Godoni arijihuni vu'a maa maiu'iniji kwaka mapoka kakino najahapene ohuna. 'Ejakame kwaaka mapokakino ea ka'ene hijujijahija ijaho hina ka'eja'e iji'a mwe'akara pa'arehuni urijaho rohuna.

Sisea Ni'ima'uri Rehuni Veijina
(Maka 13:14-23; Ruku 21:20-24)

15 'Ea irara ike ta'amajaho hami he'amana. Poropeti Tanerura 'warama ja'ina'e vei pini niho'o sisemai pakavi'inijara akuavuri tiniji namija ka'avajaho
16 ea ka'ene Jutia hijujijahija ni'aha kwinu juhahareje huri'i va rana'avara.
17 'Eje ea ka'ene 'ahutoi hi'avajija paariha va'e puni sea vaja kukua 'eka'avara.
18 'Eje vu ea ka'ene juasi'i 'uraho'amajaho pa'unama roe huni ateha 'eka'amana.
19 'Enakaivo vea kajara nitu'amani veijaho naparaka hari'inijija 'ee hariha musa iji'inijijahija niho'o sisesei hihuna.
20 Vea ka'ene ija'inijija siporua 'ojakame jara juhahunijaho sapatia 'ee neha rija pare'amana.
21 Ijihuni vea kajino sisemai ka'ene rehunijaho nitama mwe'a akúpa vejume hinapena roajino sisea ija'ina parenajara rehuna. 'Enareje iji'a túna'a vu ija'ina parehuna.
22 Natohwijara vea kaji patu'ua ve'amajaho ea pina areri mai'o pahihuna. Ea ka'ene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tu'ua rehuna.
23 Ei pini ja ijá 'i'amajaho Keka! Keriso ikena karena 'i'amajaho ja niho'o panimaa ro'avara.
24 Túna'i ea 'ahopo ira'atijino na Kerisona 'iave vu ea 'ahopo ira'atijino na poropeti 'iahuna. Pu ija'ina venareje uneunecha mapoka veje ea mapoka oja hianava kivi'i pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea ka'ene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.
25 Hami heha! Mai'o raka ka'ene rehunijaho Na ni'waravuta.
26 'Enajihuna'e ea 'ahopo ika 'iava he'avajaho Hu karohu nechi'ina 'iava he'avajaho niho'o pava ka'avara. 'Ene kare sea vajina 'iava he'avajaho niho'o panimai ro'avara.
27 'Enakaivo vea ka'ene Ema Puni Harihijara ro'amani veijaho aresi vei ajimuja'i pi'ime va'e vea 'onuja'i 'e'unuja'ina'e rehuna.
28 Unenu'u pini kwama na'amajaho púrúha ijá emo'eja.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Maka 13:24-27; Ruku 21:25-28)

29 Sisemai reˈavari túnaˈi niˈaha kwinu vea naˈive masapa
pahanahuna. China jaheˈusahe ariha akúpa puni haruriji-
hija ˈunirama usihuna.
30 ˈEˈeje ijá reˈeje ijihuna vaja kajino Ema Puni Harihiji-
huni aacha kaˈeje ijí ˈimitia vaja kajino harura niˈimaˈura
hanajiˈiniji ˈi roakame eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hiju-
jijahija pu kamareje nihoˈo niramaruma parahuna.
31 ˈEˈeje Hura Huni ona ojiˈina irechamiakame ijipuhipo
tauja hwasihakame Huni ehijaka mapoka kaˈene kwaka
mapokakino hijujijahija niˈaha kwinu nianae aherame roe
rira kwinu rohuna.

Matakijara Najahujina
(Maka 13:28-31; Ruku 21:29-33)

32 ˈEnajihunaˈe Na iviamajai tavoˈa puniji apúsamareˈe
haa ˈwaraˈejukúne hami heˈavara. Ijí tavoˈa kajara ˈanaareˈe
vukúˈo nahenareˈe sisira apúsamujaho ja nihena kivujaho
vei mai maraˈi venu ˈwavura.
33 ˈEnaˈomo ja uneunecha kajipo aneja vene reje
kiˈavajaho Hu iviamaa ijí vwicha jiami namine roi venu
roˈavara.
34 Na nimaa nimaaˈe ja ˈwaravu. Ea kaˈene iviamajai maiˈo
hijukijahija pakwamasaˈeje ikaho rehunaˈe ˈwaravu.
35 Ike akúpa mweˈa ijaho niˈaha kwinu paˈarehuna vo ike
Nuni irijija nihoˈo papaˈarehuna.

Ei Pini Vea ho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Maka 13:32-37; Ruku 17:26-30, 34-36)

36 Ijarahara rehuni veijaho eaka mapoka kijahija pahena
pakavuˈe ona ojiˈina kaˈene akúpi ˈahi hijujijahija ˈuˈo pa-
hena pakavuˈe Harihiji ˈuˈo pahena pakamu kaivo Omijara
Huhusu hena kamu.
37 Vea kaˈene Ema Puni Harihijara roˈi veˈamani veijaho
areri Noara hinani veijaˈinaˈe rehuna.
38 Vea kaˈene toa kajarahara paituˈoˈunani veijaho pu
hine ahaja inareja javamareja toa sisea inareja napara pina
ˈwaha raname pina ˈwaha raname pina ˈwaha raname
apene vaˈo vaˈume vaˈe vea kaˈene Noara sisima vaji ajimaji
ˈeˈujara.
39 Pu pahena pakaˈeme toi ituˈoˈune imwasamia jaˈinaˈe
Emaa Puni Harihijara roˈamajaho ijaˈina rehuna.
40 Vea kaˈene Hura roˈamani veijaho ea noˈoheˈi puni
juasiˈi hine kaukara veˈira ˈomo ea pina apeˈi kaivo pinijaho
makahuna.
41 ˈEje napara noˈoheˈi sei vaji pu hine kaukara puna
veˈiraˈomo ea pina apeˈi vo pinijaho makahuna.

42 Ijihuni hahi vea ka'ene joni Natohwijara rohunijaho
ja pakame paheji'inakúne amairiarame areri rena paraji'i
hiha.
43 'Enakaivo ja niheju. Sea anesurijara he'eje nesa
apeji'inijara vea irakiji roe nesa ape'i ro'ipisa hu 'ajohe
tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.
44 Ijihuni hahi amairiarame nirisame areri rena para'eje
'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene ja pa'ana rone matauva-
jino Ema Puni Harihijaho rohuna.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a?
(Ruku 12:41-48)

45 'Ú pwea irara pasevi'ine 'ee vwiha hami vwihaji'ine
huni natohwijara huni sea 'ajohe 'ee 'iruma vea 'ahi areri
vajihuna'e ranamane?
46 Vea ka'ene huni natohwijara roi'i kave huni pwea
kaukara veji'i hi'amajaho hu merajahuna.
47 Na nimaa nimaa'e a 'waravu. Hu huni kukua mapoka
kajija maho'o huni ija tahi ranave hura 'ajohuna.
48 'Enakaivo ea ka'ene pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu
Nuni natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i
49 aneja vene hu huni napuhija hijiha'e hu 'iruma maina
hine 'ee toa sisea iji'inijihi pu'úmo toa inonana.
50 'Ene vea ka'ene pwea kajihuni natohwijara ro'amani
veijaho hu pakame pa'ajo'eje rohuna. Vea ka'ene Hura
rohunijaho pakame paheji'ina.
51 'Enareje hura eha mahareje ranave ea ka'ene
ira'asinijipo tinia ka'ene niramarume 'ee upaja ja'i'uji'i
hijuri tinijino vahuna.

25

'Asúra Iropuropu Puni Haa

1 Godoni arijaho areri ika'ina manura vehuna. 'Asúra ea
iropu ropu puni naheha 'eke napasiniji piuna'irono va'ara.
2 'Asúra iropu niho'o vwiha pa'ane 'ee iropu vwiha arira
vwihaji'ina.
3 'Asúra ka'ene vwiha pa'ajija puni naheha 'ekara kaivo
pu puni karesinia pa'ekara.
4 'Enakaivo ea ka'ene vwiha aririjija pu puni naheha 'eke
'ee puni karesinia 'eka va'ajivara.
5 'Ejume napasineji'ina kajaho paroume pu ajaha hin-
uva'o ninanavume ariha notuara.
6 'E'eme na'ia riramo'oi emaavajara. Heha! Ea ka'ene
napasinijaho ikehunakúne usema roe hu kame 'ajoho
'umejara.

7 'Ejume 'asúra mapoka kajija 'urimarame puni naheha amairiara.
8 'Ejume 'asúra ka'ene vwiha pa'ajipo 'urina 'asúra ka'ene vwiha rukinijija ijá 'iava Are'i kaivo joni karesinia 'aho'a 'usé vajúha. Ijihuni maijaho núni naheha uta'irono vejukúna 'iavara.
9 'Enakaivo 'asúra ka'ene vwiha mamaijipo ijá 'iava Pana. Ijihuni maijaho núra ja userimihuna areri panakúne va'e sitovai ojono jona 'imeha 'iavara.
10 'Enakaivo pu 'ime'irono va'eme napasina kajaho roana. 'Ejume 'asúra ka'ene amairiarame 'ajoha hijajija pu pu'úmo ijí napasinejuri ni'úhi vaji sora ka'ene vejajino va'eme vwicha kuvara.
11 Josu pare'eme 'asúra 'aho'ijija 'u'o 'unama roara. Natohwe! natohwe! Vwicha tirasamúha! 'umejara.
12 'Enakaivo hu eha vene ijá 'iama Na nimaa nimaae ja 'waravu. Na niho'o ja pakivura 'iamana.
13 Hami 'ajohe nia niri'i hiha! Ijihuni maijaho ja mai'o vea vechana ho vea muka irakijaho pahena pakavi'inakúne 'iamana.

Pwea No'opisu Puni Haa
(Ruku 19:11-27)

14 'Ene kú'o areri ei pini kwa ari pini va'i 'ahaume pwehwaha 'umenaume roumakivi'i huni kukua pura 'ajo'avarono vajihaja'ina.
15 Hu ea pina monia K5,000 vajahe 'ee ea pina monia K2,000 vajahe 'ee ea pina monia K1,000 vajahana. Ea kwinu kwino pura kaukara ka'ene areri vehuni ja'ina'e vajihana.
16 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajaho ni'aha kwino 'ekava'e kaukara vene monia kú'o K5,000 huri venana.
17 'Ejume 'unama nikwinu'ina kajino ea ka'ene monia K2,000 'ekajaho monia kú'o huri K2,000 venana.
18 'Enakaivo ea ka'ene monia K1,000 'ekajaho hu 'ekava'e mwe'a 'ume iji vaji huni natohwi jihuni monijaho rijume navara.
19 'Aha jora'e pa'are'eme ijí pwea kajihi puni natohwijaho monia kajihi puni 'unamiji roe pu pu'úmo piuhiha amairiana.
20 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajara roe monia kú'o K5,000 ka'ene hura venajaho 'eka roe ijá 'wama Natohwe a monia K5,000 vajihana kaivo na huri monia kú'o K5,000 vejuta 'wamana.
21 'Ejumakame huni natohwijara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera

a nuni kukua ma'u'uakaho areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma 'wamana.
22 'E'ejume vukú'o ea ka'ene monia K2,000 vajahajara roe ijá 'wama Natohwe kima. A na monia K2,000 vajihana kaivo na kú'o K2,000 huri vejuta 'wamana.
23 'Ejume huni natohwa kajara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera. A nuni kukua ma'u'umaakaho areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma 'wamana.
24 'E'ejume ea ka'ene monia K1,000 vajahajara roe ijá 'wama Natohwe na nihene kavujaho a ea kisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna 'ee a oni ija pa'onajaho a menuna.
25 'Enajihuna'e na tea junivume monia K1,000 ka'ene a vajihajaho na apena va'e mwe'a 'ume apúrinanavuta'omo ike onakúne apena 'wamana.
26 'Ejume huni natohwijara eha vene ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene uchavi'ina ka'ene ea siseakera a nikime henuja'ina'e na juara ka'ene ea 'ahopo savujaho nara ahaja 'uvure 'ee ea 'ahopo juara ka'ene 'ojujaho nara mejura.
27 A monia kajaho 'eka va'e panikai irechave namareje monia 'aho'a huri veja'a. 'E'ira'omo na roareje maho'o ijá 'eku'u 'wamana.
28 Ijihuni hahi ijí monia K1,000 kajaho apene ea ka'ene monia K10,000 venaji vajahana.
29 'Enajihuna'e ea irahipo kukua rukinijaho mapoka huri vajihuna. 'Enakaivo ea irara kukua pa'ana'e re'amajaho huni kukua icharu navujaho 'etujahuna.
30 'Ejakame ijí pwea sisea kajaho pi'onave va'e ruha ka'ene nutuvi'iniji va'e nirame 'ee upaja ja'iuji'i hihuna.

Túchamaa Huni 'Otua
31 'Enakaivo vea ka'ene Emaa Puni Harihijara Huni haruriji'i 'ee ona oji'ina ariramaa maho'o ijihi pu'úmo ro'amajaho Hu roe Huni ruha hanaji'ina 'ahi asuma hihuna.
32 'E'eje eaka mapoka ijijahija ni'aha kwinu nianaa roe Huni una'a kaji roakivi'i Hura 'eka 'ahaume ea 'aho'a ani irechame ea 'aho'a ani irechahuna areri ea ka'ene sipi 'ajohi'ini jipuhipo sipia 'eke ani irechame 'ee kotia ijija 'eke ani irechavu ja'ina'e vehuna.
33 'Ejakamareje ijí sipi ijijahija Huni ija mana'inija'i irechamie 'ee kotia ijijahija Huni ija ana'inija'i irechamihuna.
34 'E'eje Kinijara ijí ea ka'ene Huni mana'inija'i hi'avajijahija ijá 'warahuna Roajiha Núni Omijara ja

merajiharena nitama ike mwe'akaho mai'o pareji'ini joni kwaa ka'ene amairihaji apeha.

35 Ijihuni maijaho Na matuni'eme jara Na 'iruma vajihara. 'Ene Na toa huani'eme jara Na toa 'e vajihara. 'Ene Na joni ea suja'e vo jara Na apeniara.

36 'Ene Na ateha pa'areniajaho jara ateha samihara. 'Ene Na atama navujaho jara ro kivara. 'Ene Na tipurai hijuti veijaho ja roe Na kivara 'iamana.

37 'Ejakamareje ea maijipuhipo Hu ijá 'warahuna Natohwe A vecha matunavume nú A 'iruma vajahare? 'Ene A vecha toa huanavume nú A toa 'e mahare?

38 'Enareja A vecha núni ea suja rejumakame nú A 'ajoahare? 'Ene A vecha ateha paranaume nú A ateha vajahare?

39 'Ene A vecha tipura hijume nú vu'e A kavare? 'Ene A vecha atama 'unaravume nú vu'e A kavare? 'wavara.

40 'Ejakame Kinijara pu eha vene ijá 'ihune Na nimaa nimaa ja 'waravo. Ikejahija ja Núni ehijijihi vajihara vo ja nimaa pu pavajihara kaivo Na vajihara 'iahuna 'iamana.

41 'Ejakame vu Hu ta'arohe Huni ija ana'inija'iji rone ijá 'iahuna Núni nina kakaho are'i kaivo ani va'ajiha. 'Enareje va'e vena ka'ene 'avena siseijaho 'ee huni ona oji'inijihi puna'e vena ranavu'ukame namujino va'ajiha.

42 Ijihuni maijaho vea ka'ene Na matunimani veijaho ja 'iruma na pavajihare 'ee Na toa huanimani veijaho ja Na toa pae mihara.

43 'Ene Na ateha pa'areniajaho ja Na ateha pamihara. Na suja'e rejujaho ja Na paaherivara. Na atama 'unirimani veijaho ja paroe na kivara. Na tipura hijuti veijaho ja paro Na kivara 'iamana.

44 'Ejakame pu Hu ijá 'warahuna Natohwe A vea vecha toa huaname 'ee matuname 'ee suja renane 'ee ateha pa'arenane 'ee atama 'unaramane 'ee tipura hijumakame nú A pani'ajahare? 'wahuna.

45 'Ejumakame Hura pu ijá 'iahuna Na nimaa nimaa'e ja 'waravo. Jara Nuni ehija ka'ene pani'ajihajija ja Na'e pani'ajihe avajara 'iahuna.

46 'Ejakame pu va'ajime va'a vena ka'ene majama reji'i namujino vahuna. 'Enakaivo vu ea ka'ene ariramaa ijijahija va'e majama hihuna 'iamana.

26

Jesu 'Ana'iro Nesi Kosarama Ojajina
(Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 'Ejumakame Jesura Huni tisaiporua vu'a ka'ene
'waramajaho pa'arejumakavi'i Hu ijá 'iama
2 Ja nihena kavu. Na'ia no'ohe'i pa'are'eje Pasova vea
re'amajino Ema Puni Harihijaho pu apenareje icha 'ahi
nerui 'anahuna 'iamana.
3 'E'eme pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijija
va'e pirisitia natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujara hinujino
ahuma hijara.
4 'Enareja pu ahuma hine hemi vu'a 'wama pirahe Jesu
ichá'ina'e nesi apena 'anaa kwahuniji 'wavara.
5 'Enakaivo pu ijá 'wava Oo nú ike ahaja ijuri veakino ijá
ve'avajaho eaka mapokakipo 'ara'eja 'wavara.

Jesu Petani Senisi 'Onahajina
(Maka 14:3-9; Joni 12:1-8)

6 'Enakaivo Jesuho Peteni va'e Saimani ka'ene reporosia
rukinijihuni sei hinana.
7 'E'eme napari pini huni roe kavapwa ka'ene muni
vejara'omo ijihuni vaji senisia ka'ene monia ni'ima'ura
'imehunijaho apena roe Jesuho 'iruma iji'i hi'eme hu Huni
húmata 'ahi usetiana.
8 'Ejumakame Huni tisaiporua ijí kamareja ajina'eme ijá
'wava Irakijihuna'e ike senisiakaho manisamo?
9 Ike senisiakaho apena va'e ea 'ahopuni moni aneja
ni'ima'ura 'imenareje ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha'a
'wavara.
10 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Ja iraka vene naparakaho
'uraraho? Hu niho'o unenu'u pina mamaa Nununa'i vene
avanu.
11 'Enakaivo ja ea ka'ene uneunecha pa'ajijahija na'iaka
mapokakaho ja pu'úmo hihuna kaivo Na ikaho ja pu'úmo
majama pahihuna.
12 Ike hura senisia ka'ene Nuni haha 'ahi usetiakaho Nuni
haha ka'ene kwananahuniji amairia avanana.
13 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu Mwe'i kwaaka
mapokakino ike Godoni vu'ake ichihi chihi naja'avajaho ike
naparakara raka ka'ene Nuna'e venukaho pu 'wavi'i hu
vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Maka 14:10-11; Ruku 22:3-6)

14 'E'eme ijí pu ea iropu ropu no'ohe'ina vaja kajino
ea pina huni iha Jutasi Isikariatina 'wavujara pirisitia
mama'inijihi puni va'ana.
15 'Enarena ijá 'iama Nara Hu najahe nahama ja
'wara'ujaho ja raka na vaji'eja? 'iamana. 'Ejume pu ni'aha
kwino monia siriva mapoka (30) tahe vajahara.

16 Ijihuni vea hu aneja venarena Hua'e nahamahuni
'unamijaho samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Inajina
(Maka 14:12-21; Ruku 22:7-13, 21-23; Joni 13:21-30)

17 'E'eme puretia isitia paajihuni vea amurijino Huni
tisaiporuepo roe Jesu ijá 'wava 'Ú A ura nú ichihichano
Pasova veijino ihunijaho Ona'e amairia'eja? 'wavara.

18 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja ara natohwiji va'ajimareje
ea pina piuna'avajaho ijá 'wara'avara Núni Najahi'inijara ijá
'warumane Vea niroe tu'u rejukame Pasova veakaho oni sei
Nuni tisaiporu pu'úmo vehuna 'úmana 'wa'avara.

19 'Ejume Huni tisaiporua kajija Jesura 'warama kaja
venareja pu Pasova amairiara.

20 'Ena'omo vea nusire'eme Hu Huni tisaiporua iropu ropu
no'ohe'ijihi pu'úmo 'aijua rori hijasama hijara.

21 'Ene hine 'iruma iji'i Hu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja
'waravu Joni vajakino ei pini Na nahamihuna 'iamana.

22 'Ejumakame mapokijija niho'o temukama para'eme
'urine ea kwinu kwinu Hu apome ijá 'wava 'Wi! Natohwe
Na pane? 'wavara.

23 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Na hu'úmo huni
ija tevui vaji apúsamukara Na nahamihuna.

24 Ijí Emaa Puni Hariha kajaho areri nitama Godoni Ira vaji
Hua'e rone 'warama ja'ina'e vahuna kaivo ea ka'ene ijí Hu
nahama ea 'aho'a 'waramajaho vi eha niho'o sisea ape'ena.
Maijaho ike ea ka'ene Emaa Puni Hariha nahamahuna
kajaho panahe'ipisa mamaa'e veja'a 'iamana.

25 'Ejumakame Jutasi ka'ene Hu nahamahuna kajara eha
vene ijá 'wama 'Wi! Najuhi'ine na pana 'wamana. 'Ejume
Jesu ijá 'wama Ara orono 'waramana 'wamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Maka 14:22-26; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

26 Ijí pu hine i'eme Jesura puretia kajaho apenarena
Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i iji'a túchamaa Huni
tisaiporua vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni hahakúne 'eke iha
'iamana.

27 'Enarena vukú'o kapusia ka'ene toa rukinijaho apene
Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i pu vajihi'i ijá 'iama
Ja maho'o ikaho iha!

28 Ijihuni maijaho ikaho Nuni 'aa ka'ene eaka mapoki
jihipuni siseijihuna'e 'arihakame puni sisea pa'arehunaka
nimaa vena 'waramajina 'iamana.

29 'Enakaivo ike heha! Na vukú'o ike aja'ina riha kakaho
ja pu'úmo paahume hina ihuna vo va'e vea ka'ene jara Nuni

Omijihuni ari roˈavajiˈa vukúˈo ja puˈúmo maiuˈinaˈe ahuma ihuna ˈiamana.
30 ˈEˈeme pu javaa vene paˈarejume usema Arivi huriˈi vaˈara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

31 ˈEjumakame Jesura pu ijá ˈiama Ja iviasi naˈiakino Nuni hahi ja juhahuna. Ijihuni maijaho nitama Godoni ira vaji ikaˈina ˈwarumana.
Nara ea kaˈene sipia ˈajohiˈina kajaho ˈanaakame ijí sipia kajijahija juhaha jirijiri va ranaˈeja ˈúmana.
32 ˈEnakaivo Na kwamareje vukúˈo ˈuriˈuti veijaho Na urane kami Karari vaˈeju ˈiamana.
33 ˈEjumakame Pitara eha vene Hu ijá ˈwama Eaka mapokakija pu Oni hahi kame niˈaha kwinu varanahuna vo na nihoˈo A papataaroraˈeju ˈwamana.
34 ˈEˈeme Jesura Pita ijá ˈwama Na nimaa nimaa a ˈwaravu. Iviasi naˈiakikano ijiˈa ˈuˈora ˈumeˈavarono a ˈaha noˈopisu Na hemiˈena ˈwamana.
35 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Na A HuˈúmoÌ kwahuna vo na pahemaˈeju ˈwamana. ˈEjume Huni tisaiporu ˈuˈo mahoˈo ijaˈina ˈwavara.

Jesura Ketasimani Siporua ˈOnajina
(Maka 14:32-42; Ruku 22:39-46)

36 ˈEne Jesuho Huni tisaiporu aherama roarena roe kwaa iha Ketasimani pu ijá ˈiama Ja ikano hiˈeje Na vaˈe karohi siporua ˈojuma ˈiamana.
37 ˈEˈeme Jesura Pita aheme ˈee Sepati oni harihijaho noˈoheˈi aherame pu puˈúmo vaˈejume Hu nihoˈo temumarena oja turaˈi ˈahaa paranana.
38 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Nuni ojakaho nihoˈo temukimareˈe oja sui ˈahiukúne ja ika maiˈo hine ˈaiha vejiˈi hiha ˈiamana.
39 ˈEˈeme Hu maˈuakuˈwi kahakaru vanamarenaˈa ijiˈa mweˈi ˈone siporua ˈone ijá ˈwama Amo ike kapusia ikaho makaˈeje asitiha ruvaˈama kaivo ikaho Nuni ura pana ˈavo Oni urijara renama ˈwamana.
40 ˈEjume Hu kúˈo ˈunama Huni tisaiporu puni vaiˈi kivume pu nejuma kimarena Hu Pita ijá ˈwama ˈEnaˈomo ja vea muka kwinu Na huˈúmo maiˈo hine ˈaiha paveˈeja?
41 ˈEne ˈaiha vejiˈi siporua ˈoha. ˈEˈirakúne ja siseijihuni harurijaho pavaˈe aruˈavara. Joni ˈavenijaho ura rena paranu kaivo joni hahijaho nihoˈo ajuarana paranu ˈiamana.
42 ˈEnarena Hu kúˈo pu irechamiˈi kaivo siporua ˈoˈi vaˈarena siporua ˈone ijá ˈwama Amo ike kapusia ikaho

makaˈeje asitiha ruvaˈama vo paˈana reˈamajaho Na ihuna. ˈEnakúne Oni ura ijara renama ˈwamana.

43 ˈEjumakame Hu kúˈo ˈunama roiˈi kimajaho pu nihoˈo nia vahima parajume notuara.

44 ˈEjumakame Hu pu makiˈi kaivo Hu ˈaha noˈopisuji siporua ˈoˈi ˈunama vaˈarena Hura kúˈo nisúˈu ˈwarama kajaˈinaˈe vukúˈo ˈwaramana.

45 Hu kúˈo ˈunama roarena Huni tisaiporua ijá ˈiama ˈÚ ja maiˈo hina notue ˈee ojuta hwejo? Iviamaa vea muka nituranu. Ema Puni Harihijaho emaapo nahamahareje ea sisea puni ija tahi ranahuna.

46 ˈEe ˈurija nú vaˈa. Ea kaˈene Na nahamihunijaho nikaraˈi rou.

Jesu Kamovajina
(Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

47 ˈEjumakame Hu ijá ˈwaraˈejume Jutasi kaˈene Huni tisaiporua pinijaho ea mapoka juha hajaa soˈwa ˈekiˈinijija emaapuni ea mamaˈina ˈee pirisitia mamaˈinapo irechami-ume roajivara.

48 ˈEjume Jutasira nimarako ikaˈina ˈwaramana. Nara vaˈareje ea kaˈene Hu ˈajoviˈi ura mina veja kiˈavaji apeˈavara ˈiamana.

49 ˈEnaˈomo hu ajiru Jesuni nini ˈeˈunarena Jesu ijá ˈwama Ese Najuhuˈine ˈwaˈi kaivo ura mina venana.

50 ˈEjumakaviˈi Jesura ijá ˈwama Ea nuna a iraka veˈirono roaji vena ˈwaˈeme eaka mapoka kajipo usevajino Jesuho ijija ˈunavara.

51 ˈEˈeme Jesuni tisaiporua pini ija jora rova kajikano soˈwa apene ˈanaumakame pirisitia natohwi jihuni pwei-jaho ˈataa ˈuhusahana.

52 Jesu ijá ˈwama Oni soˈwa huni ruhi ranama. Ijihuni maijaho ea irahipo soˈwa ˈekujaho pu soˈwa ˈaha kajino kwamasahuna.

53 A maiˈo Na pakimunaˈe kavu! Nara Nuni Omiji ˈumeˈipisa Hu Huni ona ojiˈina iviamaa 72,000 asisame irechavakame Nuni roaˈa.

54 Ijaˈina veˈipisa Godoni ira vaji nitama ˈwaramajaho iviamaa ijaˈina pareja vo ikaˈina rehuna ˈwaramana.

55 ˈEjume ijihuni vea kajino Jesura eaka mapoka kaji ijá ˈiama Na ea nesa apejiˈinaˈomo ja juha soˈwa ˈee hajaa vena Na apeniˈiro roare? Na naˈiaka mapoka kame Temiporu vaji hine ja najahura vo ja Na paapeniura ˈiamana.

56 Ijaˈinaˈe rejumakame nitama Godoni Ira vaji raka kaˈene ˈwaramajaho nimaa nimaaˈe renuna ˈiamana.

'E'ejume Huni tisaiporua mapokijija Hu raname juhahe varanavara.

Jesu Aheme Kanisoru 'Ee Kaiapasi Oni Roajina
(Maka 14:53-65; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

57 'E'eme ijí ea ka'ene Jesu apeja kajipuhipo Jesu apena va'e pirisitia natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujihuni sei va'ara. 'E'eme Sikuraipia 'ee emakinijija ijino pu pu'úmo ahuma hijara.

58 'Enakaivo Pita hu ijino Huni túna'i makameri roi 'ararihaa va'e pirisitia natohwi jihuni apirunijino va'ana. 'Ene aruma va'e hirisima ka'ene hijajija kimarena ijihipuni vaji hiji'i ki'eje pu ichá veje ki'i 'ahaume roe ijí hinana.

59 'Ejumakame ijí pirisitia mama'ina 'ee kanisorua maho'o kajipo vu'a ira'ata 'ekarene Jesu namahareje apena va'e 'anaa kwa'amarono saravara.

60 'Enakaivo ijí ira'ata mapoka nipiunivara vo ijí pura vu'a ka'ene 'wamareje Jesu namahunijaho areri niho'o parenana. 'Enakaivo ijihuni túna'i ea no'ohe'i usema roara.

61 'E'eme ijí ea kajipo ijá 'iava Ike Ea ikarahara ijá 'warumana Godoni Temiporukaho Nara veje tirausahakame vukú'o veje na'ia no'opisu vajijino ni'aha kwinu 'urinareje nami'ena 'úmana 'wavara.

62 'Ejumakame ijí pirisitia natohwijara 'urina nami'i kaivo ijá 'wama 'Ú A eha pa'waru'ena? 'Ú ea ikija iraka'e hine A ronahe ikaho 'waruvo? 'wame 'wamana.

63 'Enakaivo Jesuho niho'o ira pa'waramana. 'Ejumakame pirisitia natohwa kajara ijá 'wama Godi ka'ene mai'o hiji'inijinakúne 'waruma. A Keriso ka'ene Godoni Harihiji re'amajaho 'waruma 'wamana.

64 'Ejumakame Jesu ijá 'wama A ni'warimu kajina. Ema Puni Harihijaho ka'eje ija mana'ini harurija'i asuma hine 'ee 'imitia vaji akúpa 'ahi rena rohuna 'wamana.

65 'Ejumakame ijí pirisitia natohwa kajara huni ateha kajija 'unirame puachavi'i ijá 'umena Ea kakaho hine Godi matahooo nú niho'o ei pina Hu panamahu kaivo Hura Godi matahajaho ja nihejara.

66 'Ena'omo ja ichá'ina'e vwihajo? 'Ejume pu eha vene ijá 'wava Hu kwahuna 'wavara.

67 'Ejumakame pu Hu cheri niuri 'otie 'ee haisi 'anae 'ee ea 'ahopo nonu tahijahara.

68 'Eji'i pu Hu sivaa ijá 'wava A Kerisonakúne ivi'a raka ka'ene renuji 'warume 'ee ea irahipo A 'anaujaho 'waruve heja 'wavara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Maka 14:66-72; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 19-24)

69 Ijá ve'eme Pitaho ijí ara rori hi'eme napara pwea
pini roarena hu ijá 'wama A 'u'o Jesu ka'ene Karari oriji'i
'urahonuna 'wamana.
70 'Enakaivo hu puni una'a kajino hema ijá 'iama Ara raka
ka'ene rone 'warimujaho na niho'o puruva retiu 'wamana.
71 'E'eme Pita hu iji'a kami vwicha jiami va'eme vu napara
pwea pini kamarena ijí ea ka'ene vwicha jiami namijaji ijá
'iama Ike ea kakaho Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'urahonuna
'iamana.
72 'Ejumakame Pitara kú'o hemarena ichutoa pikivi'i ijá
'iama Na niho'o ea kajaho pahena pakavura 'iamana.
73 Ijihuni tú*n*a'a kajakaru ea ka'ene ijí manamija kajipo
roareja Pita ijá 'wava Nima'e a 'u'o puni ea pina. Ijihuni
maijaho ara ira ka'ene 'warumujara samaa renu 'wavara.
74 'Ejume hu aneja vene ira sisea 'waravi'i ichutoa pikime
ijá 'iama Ea ikaho na niho'o pahena pakavi'ina 'i'eme ni'aha
kwino 'u'ora 'umenana.
75 'E'eme iji'a Pita Jesura ira ka'ene 'waramajaho vwi-
hanana. 'U'ora mai'o 'ume'i ve'eje a Na 'aha no'opisu
hemi'ena. 'Ejume hu va 'e'une nirame niho'o oja tura'i
'ahaana.

27

Jesu Aheme Pairati Oni Roajina
(Maka 15:1-5; Ruku 23:1-2; Joni 18:28-32)

1 Ijihuni sú'uhijino pirisitia mama'ina 'ee 'emapuni
mama'ina mapoka'e ahuma Jesu ichá'ina'e venareje 'anaa
kwahuniji pira'arame hina 'wavara.
2 'Enareja pu Hu kamomareja ahema va'e kwaa ara kaji
'ajohi'ina ka'ene Pairati mahara.

Jutasira Kwamajina
(Akisi 1:18-19)

3 'Ejumakame Jutasi ka'ene nahamahajaho ki'eme pu Jesu
sisea namahe 'ee sise'i 'ahaumakime hu niho'o temuma
parajume ijí monia siriva (30) ka'ene hu 'ekajaho vukú'o
'uname 'eka roe pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea
mama'inijihi vajihana.
4 'Ene ijá 'iama Na niho'o Ea kajaho 'aa sisea pa'amaa'e na
Hu nahamahuta 'iamana. 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho núni
rake? A'asu ijaho kama 'wavara.
5 'Ejume hu monia kajaho ijí Temiporu vaja kajino
ato'aru'i kaivo va 'e'una va'e jasi kwamana.
6 'Enakaivo pirisitia mama'ina kajipo monia kajaho ni-
anai'i ijá 'wava Varapijara 'waramujaho ike moniakaho nú
Temiporu moni iji'i paahuma irechahuna. Ijihuni maijaho
monia kakaho emaapuni 'aa 'imejara 'wavara.

7 'Ejume pu 'wama pirahe monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imenareja apiopuni eucha'e vejara.
8 Ijihuni hahi mwe'a sisa kajaho 'Aa Mwe'a 'wama roe iviasi usevu.
9 'Ejumakame poropetia Jeramaiara 'waramajaho nimaa renana. Hu ika'ina 'waramana 'Ene Isureri opo Huni haha 'imehuni aneja monia siriva 30 ranavara.
10 Pu monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imejara. Natohwijara naji'eme na 'waravuta. Godira na 'warimana 'iamana.

Pairatira Jesu Apomajina
(Maka 15:2-5; Ruku 23:3-5; Joni 18:33-38)

11 'E'eme Jesuho ijí kwaa ara 'ajohi'ina kajihuni una'i namijume hura apome ijá 'wama 'Ú A Jua puni kinie? 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama A ni'warimu kajina 'wamana.
12 'Enakaivo pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijihi pu'úmo Hua'e namahajaho Hu ira pa'waramana.
13 'Ejumakame Pairatira Hu ijá 'wama Uneunecha raka raka pu A namahujaho A nihino? 'wamana.
14 'Enakaivo Hu niho'o ira pina ma'uaku'wi pa'waravumakame ijí kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajaho niho'o puruva rena paranana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Maka 15:6-15; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

15 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijino ara kwaa 'ajohi'ina ni'inijihuni tamana'omo ea ka'ene tipurai hijujaho ea mapoka kajipo ea ira ura renauji ranavu'e samai va'una.
16 'Enakaivo ea pina huni iha Parapasiho niho'o sisemaa ea mapoka nihena kavi'ina hu tipura hinana.
17 'Ena'omo vea kajino ea mapoka mapoka roe ahuvumakivi'i Pairatira pu ijá 'iama Na ea irá ranave va 'e'u'ena? Parapasina ho Jesu ka'ene Kerisone 'wavujine? 'iamana.
18 Pu Jesu 'otua vetihuni jihuni maijaho Pairati nihena kamana. Ea mapoka Jesu ura renajihuna'e pu sena vena avajara.
19 'E'eme Pairatiho ruha ka'ene 'otua venajino asuma hi'eme naparahi ona vene ijá 'wama Ea ka'ene ariramaa kajihuna'i majihi'a unenu'u pina pave'amana. Ijihuni maijaho ivisi na'i kakino na navahi Hua'e kamarejo pivujuta 'wamana.
20 'Enakaivo pirisitia mama'inijija 'ee puni ea mama'ina ijipuhipo eaka mapoka kajijahija 'ejahie 'warave Parapasi rana'ika'i Jesu 'anaa kwa'amarono 'waravara.

21 'Enarena iji'a vukú'o kwaa kajihuni natohwijara eha
vene ijá 'iama Ea iraka sa'iniji na ranave va'ena? 'iamana.
'Ejume pu ijá 'wava Parapasina 'wavara.
22 'Ejume Pairatira pu ijá 'iama 'Ena'omo Jesu ka'ene
Kerisona 'wavujaho na Hu ichá ve'ejo? 'iamana. 'Ejume
pura maho'o hu ijá 'wava Icha 'ahi 'anaa! 'wavara.
23 'Ejume hu ijá 'iama Irakijihuna'e? Hu sisea iraka
venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ijí 'umejajaho
pasonananamie Icha 'ahi 'anaa 'umejara.
24 'Ejumakame Pairatira kimajaho pu puni vwiha ijaho
ani'ina pavwihajara vo nikwinu'wi vwihaji'i 'ara'iro vejuma
kimarena hu toi 'ene apene puni una'i ija sovi'i ijá 'iama
Ea kakaho niho'o sisea ma'uaku'wi pavenana'omo ja Hu
'ana'avajaho Huni 'aa ijaho nuni ahija panakúne ja ojono
kaha 'iamana.
25 'Ejume pu ea maho'o eha vene ijá 'wava Nijinakúne
makave Huni 'aa núni haha 'ahi arihe 'ee sesahu núpuni
haha 'ahi ariha 'wavara.
26 'E'ejume hu Parapasi ranavume va'eme hura
'waravume Jesu apene hijahe 'ee apene ranavume icha
'ahi 'ana'avarono va'ana.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Maka 15:16-20; Joni 19:2-3)

27 'E'ejume ea kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajihuni soru-
tia kajipo Jesuho ahema kamati puni ni'úhi va'e aru'eme
sorutia maho'o Hua'e 'outihara.
28 'Enareja pu Huni ateha kajijahija 'unirama jahe'i kaivo
ateha amapu'ura ka'ene kwaa ara 'ajohi'ini jipuhipo savu-
jikano apene apús*amahara*.
29 'Ee 'wija ka'ene ehima piranavaji apenapi hú*mata* 'ahi
apús*amahe* 'ee pijuha ija mana'inija'i mahuma 'unama
namijumakavi'i pu nitupari satie nuana veti'i matahe
ta'arohe ijá 'wava Ese! Jua Puni Kinie 'wavara.
30 'Ene ijá veji'i pu Hu cheri 'otie 'ee pijuha kajino apene
'uitejara.
31 Pu Hu matahume pa'arejume iji'a ateha ka'ene
jopatu'uraka apús*amaha* kajaho 'unama apene tasioma'i
kaivo ijí Huni ateha ka'ene Hu marako'a samajaho samahe
iji'a icha 'ahi 'ana'iro apene va'ara.

Jesu Korosi 'Ahi 'Anaajina
(Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

32 'Ejumakame pu vai'i 'unamutoi ea pina Saimani Sairini
orijaho piunamareja 'ejahaume hura korosia ka'ene Jesu
'anahuna kajaho tapana va'ana.

33 'Ejumakame pu Hu apena va'e kwaa iha Korukata
'wavujino va'ara. Ijí Korukata 'wavujihuni maijaho Húmata
'Ata 'wavura.
34 'Ejumakame pu ijino ajina riha kisina'e icha maritaji'i
ahume amairiu va'ume Jesu mahume Hu ma'uako ina
henarena pataarorahana.
35 'Ejumakame pu iji'a ichi 'ahi 'anaara.
'Ene Huni ateha pipi vene 'ekara 'úmana.
36 Ijá vejuma parajumakavi'i pu asuma hine 'aiha veji'i
hijara.
37 Pu Hu namaha jihuni maijaho Huni húmata huri icha
'aha kajino asura venareja ika'ina 'waravara. Ikaho Jesu
ka'ene Jua puni Kinijina 'wavara.
38 'Enareja vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i nesa
apeji'ina Jesuni mana'inaja'i 'anae 'ee pina ana'inija'iji
'anaara.
39 'Ejumakame ea ka'ene ijí rora kaji ro va'ajijahija Hu
kame nuana achiachihi'i ira sisea kajino Hu 'waravara.
40 'Eji'i ijá 'wava 'Ú A ike Jua puni vu'a 'wavuri sea
kakaho veje tira'usahakavi'i na'ia no'opisu vajijikano veje
kú'o 'urine nami'ena 'iame ijá 'warumana. 'Enakúne A
Godoni Hariha re'amajaho ivi'a orono ni'ajarame korosia
'aha kajino rene ariha roa kava 'wavara.
41 'Ejumakame 'unama nikwisu'ina kajino pirisitia
mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaapuni ea mama'ina 'u'o
matahi'i ijá 'wava
42 Hu areri ea 'aho'a ni'aji'ena vo Hu ori'ini ni'ajarahuna
niho'o areria pa'amaa. Hu nimai Isureri Puni Kini ijí
re'amajaho maka'eje ijí korosi 'aha kaji ariha roakame nú
iji'a kamareja Hu nimaa roja.
43 Hu Godi nimaa ronunakúne are'eje Hu ura re'amajaho
Hura ni'ajahe ijí rena ariha roa kava. Ijihuni maijaho Hu ijá
'úmune Na Godoni Hariha 'úmuna 'wavara.
44 'Ejume ea nesa rukina ka'ene Hu hu'úmo 'ania kajipo
pu 'u'o ira sisea ani ani Hu 'waravara.

Jesura Kwamajina
(Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

45 'E'eme ve'iri'a kajino mwe'a kakaho ni'aha kwino
nutuma na'ima namana. 'E'eme na'ima nama apena va'u
va'ume va'e vea tahunaname hareha 'aha karakaro namin-
uji 'e'unana.
46 Vea hareha 'aha karakaro ariha va'e nami'eme Jesura
ira ajira ijá 'umena Irai Irai rama sapakatani 'umenana.
Ijaho Nuni Godi Nuni Godi A Rakijihuna'e Na Pataaroriho?
'wama avanana.

47 'Ejumakame ea ka'ene Huni rori namija kajipo ijí
hinareja ijá 'wava Ooo ea kajaho Iraija 'umenu 'wavara.
48 'Ejumakame ea kwinu'wi ninuma va'arena icha ka'ene
'oasuna ijihuni toi amairi'inijaho apena roe ajina riha kisina
vaji apúsame 'enapene Hura i'amarono apena mahana.
49 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Are'eje Iraijara roareje
Hu ni'ajahe kava 'wavara.
50 'Ejumakame Jesuho ira ajira 'ume'i kaivo iji'a kwamana.
51 Ijá ve'eme ni'aha kwinu Temiporu vaji ateha ka'ene rira
mu'oijano pu uranavujaho ni'aha kwinu kahe huriji rene ro
va'e kame hariji 'onarene rira kaja pucha'usaharena ronu
ronu ro va'ara. 'E'eme mwevarivuri roarena muna kakija
ni'aha kwinu mutuusahe ronu ronu va'ara.
52 'E'eme euchi jara'eme Godoni ea nimaa nimaa ka'ene
kwamasahajija 'urijara.
53 Vea ka'ene Hura kwama 'urinani veiji ea ka'ene nitama
kwamasahajija ijí pu pu'úmo 'urinareja akuavuri ari ea
mapoka puni una'i va'ume kivara.
54 'Ejumakame amia natohwa 'ee ea 'aho'a ka'ene pu
pu'úmo Jesu 'ajoha namijajipo mwevarivura 'ee uneunecha
'aho'a ka'ene rejajija kimareja tea junavume ijá 'wava
Nimaa! Ikaho Godoni Hariha 'wavara.
55 'E'eme napara mapoka ka'ene Karari Jesu ni'ajahura
ka'ene Hu 'ararihaa roajija kamakaru hinareja kavi'i hijara.
56 'Ene napara 'aho'a ka'ene ijihipuni vaji hijajijahija Meri
Matarini 'ee Meri ka'ene Jemisiho 'ee Josapiho puni ohijaho
'ee Sepati oni harihiji jihipuni ohijaho ijá hijara.

Jesu Kwananavajina
(Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

57 'Ea pina kukua rukima'ura Josapina hu 'u'o Jesuni
tisaiporua'omo Arimatia rene nusire'eme roana.
58 Ea ikara hu Pairati oni va'e Jesuni haha ape'iro jari-
mana. 'Ejume Pairatira hu mahuna 'wamana.
59 'Ejumakame Josapira va'e ateha ka'ene maiu'imaijino
apene Jesuni haha kajaho mwamana.
60 'Enarena Hu apena va'e Huni muna ara maiu'ina ka'ene
amairiajikano haha kajaho rana'ika'i hu muna ni'ima'ura
tahuma apena va'e ira kajikahi kuna'ika'i hu iji'a va'ana.
61 'E'eme napara ka'ene Meri Matarini 'ee vu Meri pini-
jaho ijano eucha ropuna'ija'i hijara.

Sorutiapo Mutita 'Ajohajina

62 Pura Pasova amairiaravari sú'uhwijino pirisitia
mama'ina 'ee Parasia Pairati pu'úmo va'e rira kwinu
ahuvara.

63 'Enareja pu Pairati ijá 'wava Natohwe nú ivi'a vwihaju. Hu pakwa'ika'i mai'o hinani veijino pisivisavi'inakara ijá 'úmane Na'ia no'opisu pa'are'eje Na kú'o 'uri'eju 'úmana 'wavara.
64 'Enajihuna'e 'warave ea 'aho'a irechamiakame va'ajimareje ijí eucha kajaho hami 'ajohe tanuma paraha. 'E'eje va'e na'ia no'opisu paramama. Vejuro'i Huni tisaiporuepo roe Hu nesi apena va'i kaivo pu ea ijá 'warahuna Hu kwamajaho ni'urinana 'iavakame Hura iviamaa pisimisamakara marako'a pisimúsumajaho asisama para'ena 'wavara.
65 'Ejumakame Pairatira pu ijá 'iama Joni ea 'ajoha'ina ijí hiju. Ja ichá'ina vehunijaho nivwihaju. Va'e tanume kuma pijuha para'avara.
66 'Ejumakame pu va'e eucha kajaho niho'o tanume kuma kisima'ura vene 'ee ea ijí 'ajoha namihuna irechamie muna tanuvume paranana.

28

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Maka 16:1-10; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 'Ejume Sapati pa'arejume Hurapoki sú'u sú'u vea nitu'eju'e Meri Matarini'o vu Meri ka'ene napara pina iji'i pu no'o va'e ijí eucha kaji ka'i 'ahiume roara.
2 'E'eme mwe'a varivura niho'o ni'ima'ura ro'eme Natohwi jihuni ona oji'ini kahi akúpa 'ahi rena roarena muna kajaho tahumapene rori rova'ika'i ijihuni toi asuma hinana.
3 'E'eme ijí Huni hahijara hananajaho areri veapo pi'ivu kivuja'ina'e rene 'ee huni atehijaho niho'o sajasa'imai renana.
4 'Ejumakame ea ka'ene ijí 'ajoha namijajija niho'o simarame tea junama para'eme areri kwamasahu ja'ina'e renaara.
5 'Ejumakame ona oji'ina kajara eha vene napara kajija ijá 'iama Juvujaho areha. Na nihena kivu. Ja Jesu ka'ene pura icha 'ahi 'anaaji ka'i 'ahiume roajivara.
6 'Enakaivo Hu niho'o ikaho pahinu. Hu nimaraku'a ja 'waravume hejaja'ina'e Hu ni'urinana. 'Enakúne roe Hura tinia ka'ene namajaho kaha.
7 'Enareje marako va'ajime Huni tisaiporua ijá 'iha Hu kwamajaho ni'urinana. Heha! Hu urana Karari va'una'omo ja ijí Hu kahuna. Heha! Na ja 'waravu 'iamana.
8 'Ejumakame pu euchi rene tea juname 'ee teamanama para'eme oharoharu ninukujaha va'e Huni tisaiporua 'wara'i va'ara.
9 'Ene heha! Jesuho 'e'uru piunime 'ajoramana. 'Ejume pu Huni mumora 'uname Hu oja mahara.

10 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Ja niho'o paju'i kaivo ninukujaha va'e Nuni vwehija 'waravakame pu kami Karari vu'e Na kiha 'iamana.

Sorutiapo Rakaka Renaji 'Waravajina

11 'Ejume pu mai'o va'eme 'unamutoi vai'i ni'aha kwinu kivume ea ka'ene eucha 'ajoha namijajija roe ari pirisitia mama'ina iraka ka'ene renajaho ho'o 'waravara.

12 'Ejumakame pu roe emaapuni ea mama'ina ahuma hine vu'a 'wame monia ni'ima'ura sorutia ka'ene 'ajoha kaji vajihara.

13 'Ene ja ika'ina 'wara'avara. Huni tisaiporuepo na'ii nú notui paki'eme roe Hu nesi apena va'ara 'i'avara.

14 'Enareje ijí vu'a kajara rena apena va'e kwaa ara 'ajohi'ina natohwi jihuni atahuri aru'amajaho núra hu hami 'warama amairiakame jonuna'a unenu'u pina pare'enakúnina 'iavara.

15 'Ejumakame monia kajija 'eke pura 'warava ja'ina'e vejara. 'Ene ike vu'akaho ra'usaha apenaji Jua puni vaja kajaho 'ona apena rou va'o iviamaa iki 'e'unu.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

16 'E'ejume ijí tisaiporu kajija ea iropu ropu kwinu ijá va'e kami Karari huri'a ka'ene Hura pu ijí va'avarono 'waramajino va'ajivara.

17 'Ejumakame pu ijí Hu kamareja pu Hu oja mahara. 'Enakaivo 'aho'a pu ma'uaku panimai rojara.

18 'Ejumakame Jesura puni roarena Hu pu ijá 'iama Harura ka'ene mwe'akaki namuna 'ee kahi akúpi 'ahi namuna ijaho ni'aha kwinu Na mihana.

19 'Enakúne kwaka mapokakino va'ajimareje najahakame Nuni tisaiporu re'avara. 'Ene Amo Hariha 'Avena ijihipuni ihi 'ahi 'unirama toi sama'avara.

20 'Ene pu najahakame iraka ka'ene Nara ja 'waravujija pu ija kisi apena ve'avara. Parunami'avara. Na ja pu'úmo na'ia mapoka mapoka hina apena va'u va'u va'e mwe'a pa'are'amani uriji 'e'uhuna 'iamana.

Maka

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Ruku 3:1-18; Joni 1:19-28)

1 Jesu Keriso ka'ene Godoni Harihijihuni vu'a maijihuni aneja.
2 Poropetia Aisea nitama ika'ina'e heha vaji venana.
Heha! Na Nuni 'ona oji'ina oni una'i ranave hu oni 'unama amairihuna.
3 Hu nechi'i namine ajira 'ume'ena Ja Natohwijara rohunijihuna'e Huni 'unama amairie arira'e renama 'umehuna.
4 Joni Papitisita nechi'i 'waravume ea puni sisea vwihane temukavume areva jihuna'e Joni pu 'unirame toa vaji samaume 'urijara.
5 'Ene ea mapoka Jutia ora 'ee Jerusaremi ora va'e toa iha Jotani puni sisea nahama 'waravume Jonira 'unirama toi samaume 'urijara.
6 'E'eme Joni kameru sapasi ateha vene 'ee huni sisijino charia vejara'omo ijí same aneura riha 'ee púju*ha*ru inuna.
7 Jonira najahe ijá 'iama Ea pina ka'ene nuni tú*na*'i roujaho Hu niho'o natohu kaivo na natohwa pana. 'Enajihuna'e na Huni mumora hwana aja rasahuna areri pareniu.
8 Na ja toi vaji samauta kaivo Hu ja Godoni 'Avenijino samahuna 'iamana.

Jesu Toi Apúsame 'Ee Vena Kamajina
(Matiu 3:13–4:11; Ruku 3:21-22; 4:1-13)

9 Ijí vea kajino Jesuho Nasareti Karari vaji rene roume Jotani Jonira 'unama toa vaji apú*sa*ma*na*.
10 Hu ni'aha kwino toa vaji rene 'uriji'i kavume akú*pa* jara'eme Godoni 'Avena marahu'ora puna'i ariha Huni roana.
11 'E'eme ira kahi akú*pa* 'ahi rena roe ijá 'wama A Nuni Hariha'omo Na A oja mahu. 'Ene Na A kavujaho niho'o teamanimu 'wamana.
12 'Ejume ni'aha kwino Godoni 'Aveni 'ejahae Jesuho nechi ahema va'ana.
13 Hu na'ia mapoka (40) nechi'i hi'eme Setanira roe Hu vena kamana. Hu hanuha nea pu'úmo hi'eme 'ona oji'inapo roe Hu 'ajoahara.

Jesura Najahe 'Ee Tisaiporua Amura Aheramajina
(Matiu 4:12-22; Ruku 4:14-15; 5:1-11)

14 Joniho tipura vaji hi'eme Jesuho Karari roe Godoni vu'a 'waramana.

15 Hu ijá 'iama Vea niapejume ja 'ajoha'inijaho Godi
niranavume roana. Joni sisea vwihane are'i kaivo Godoni
vu'a mamaa nimai ro'avara 'iamana.
16 'Ejume Jesu Karari rori vai'i kavume Saimaniho 'ee huni
'u'ua Enituru'o úa vesavi'ina'omo puni namea soha vaji
'oname hijara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Na 'ararihie roe Nara ja najahe
jara kija'e 'ekuja'ina'e ea ahera'ejakúna 'iamana.
18 Pu ni'aha kwino namea puna irecha'i kaivo 'urina Hua'e
'ararihae va'ara.
19 'Ejume Hu toa kajihuni rora kaji vai'i kivume Jepati huni
harihija Jemisi huni 'u'ua Joni sisima 'ahi hine puni namea
turamana'omo pu ijí hine hwearikara.
20 Hu pu ni'aha kwino 'umenaume oma puna Jepatiho
sisima vaji pwehwa pu'úmo irechami'i kaivo pu Hu 'arariha
va'ara.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Ruku 4:31-37)

21 'Ejume pu va'e Kapeniami usevajaho Sapatia vea'omo
Jesuho aruma va'e Sinakoku vaji hine najahana.
22 Hu pu najahume pu hene oja hwa'usahara. Ijihuni mai-
jaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana. Areri Sikuraipiepo
najahu ja'ina pana.
23 'E'eme ijí Sinakoku vaji ea 'avena sisei ajivi'ini 'urine
chirivi'i ijá 'wama
24 Jesu Nasareti orikera 'ú A iraka vetú'ena? 'Ú A núa'e
ruaru 'ahaume roane? A ea iraho na nikavu. A Godoni arira
maijina 'wamana.
25 Jesura hu 'urarahe ijá 'wama Iruno'a are'i kaivo ariha
va'a 'wamana.
26 'Ejume 'avena sisea kajara ea kajaho 'anaa pi'onavume
mwe'i nama kuchikuchivuma kavi'i 'avena sisea kajaho
eruhi'i ro 'e'ume va'ana.
27 'Ejume ea mapoka oja hwa'usahaume 'urina pira'arame
ijá 'wava Ikaho irake? 'Unama maiu'ina harusina'e najuhu.
Hu he paraji'ina ijihuni hahi 'avena sisea 'u'o 'waravu'e pu
Huni ira hena veju 'wavara.
28 Hu ijá venajihuni vuijaho Karari vaja marako he para-
jara.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 8:14-17; Ruku 4:38-41)

29 'Ejume pu Sinakoku are'ika'i Saimani'o Enituru puni sei
Jemisi'o Joni pu'úmo va'ara.
30 'E'eme Saimani oni jura paranahijaho atama 'uname
haha ohoa re'eme namajaho Hu 'waravume henana.

31 Hu iji 'unama apena 'urijume atama ni'aha kwinu pa'are'eme hu 'urine mataume 'iruma amairia vajihume ijara.
32 Ijí nusirea kajino pu aneja vene atakina 'ee ea ka'ene 'avena sisesapo ajima'ina mapoka'e aherame Jesuni roara.
33 'E'eme ijí nusirea kajino ea ka'ene ara kajino hijujija ijí vwichajiama kajaho niho'o rarene namana.
34 Jesura vejume ea ka'ene atama navi'inijaho atama puna ni'aha kwino pa'arejara. Hu ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija venaume ni'aha kwino va'ara. Hu 'avena sisesa 'waravume ira pa'wara'i ariha va'ara. Ijihuni maijaho pu Jesu kamareja arihara.

Jesura Karari Vaji Najahajina
(Ruku 4:42-44)

35 Jesuho sú'u vea mai'o aharasama kamino Huhusu 'urine va'e ruha pini ea pa'ajino siporua 'onana.
36 'E'eme Saimaniho napuhwa pu'úmo Hu sama ojara.
37 'Enuva'o pu Hu piuname ijá 'wava Ea mapoka'e A sarama oju 'wavara.
38 Jesu ijá 'iama Roe nú va'e ara 'aho'a mapoka ka'ene ikehuni rori navuji 'u'o Na ira najahuma. Ijihuni maijaho Na ijihuna'e routa 'iamana.
39 'Ejume Hu Karari araka mapoka kajino Sinakoku vaji vu'a najahe 'ee 'avena siseapo ea ajima'iniji sioma ato'arumana.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Ruku 5:12-16)

40 'Ejume ea reporosia rukini roe Jesuni una'i nitupari savi'i ijá 'wama A ura rena'amajaho venie na haha maa'e reniama 'wamana.
41 Jesuho niho'o natohwa'e temu'eme ija hahi 'ahi ranavi'i ijá 'wama Na ura reniuna'omo oni hahakaho marana'ena 'wamana.
42 Ni'aha kwinu ijí reporosia kajaho pa'are'eme huni haha maranana.
43 'Ejume Jesu ajira ijá 'wama A viheno! A niho'o ea pina pa'wara'amana!
44 'Enakaivo va'e oni haha pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama ka'ene najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.
45 'Enakaivo Hu va'e ea mapoka 'warama ape onajihuna'e Jesu araka mapoka kajaho pa'urahonana kaivo Hu nechi'i rori hi'eme ea mapoka nianaapene Huni roara.

2

Jesura Ea Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Ruku 5:17-26)

1 Ma vea icharu pa'are'eme Jesu kú'o 'uname Kapeniami ari roajaho hejara.
2 'Ejume ea mapoka'e Huni vwichia kajaho ruha itu'ona pa'are'eme Jesuho pu hine ira najahana.
3 'Ejume ea ka'ene irivi'inijaho ea no'ona no'ona ijipo kima apena roara.
4 'Ejume pura 'unama ka'ene apene va'e aruhuna areri parejumakame pu apene kahi ata huri tita napamareja ea irivi'ina kajaho kichiji'i ijino apúsavume arihana.
5 Pu Jesu nimaa roja kaji Hu kimarena irivi'ina kajaho ijá 'wama Nuni harihe oni sisea vwihanae arevu'e pa'arenu 'wamana.
6 'Ejume Sikuraipia 'aho'a pu pu'úmo hijajipo henareja oja vaji vwihaji'i ijá roja.
7 Hu ea ikaho iraka vene ija'ina 'warumo? Hu Godi mataha avanu kaivo Godira Huhusu sisea vwihanúa arehuna rojara.
8 Jesuho pura raka ka'ene vwihajujaho Hu nimarako Huni 'avena vaji henarena ijá 'iama Ja iraka vene oja ija'ina vwihajo? 'iamana.
9 Na ichá'ina'e irivi'inakaho 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina huni kicha apene va'ena?
10 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho iki mwe'i emaapuni sisea vwihania arehuni harura apenana.
11 Hu irivi'inijaho ijá 'wama Na a 'waravu. 'Urine oni suha apene ari va'a 'wamana.
12 'Ejume pu ka'eme hu 'urina huni suha apena va'ume ea mapoka kame oja hwa'usahume pu Godi ta'aroha ijá 'wava Nú unenu'u pina ija'ina pakivuri renu 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Ruku 5:27-32)

13 Hu kú'o soha rori va'eme ea mapoka Huni roume Hu hine najahana.
14 Hu ro vai'i kavume Aripiasi oni hariha Rivaiho takisia'e vejuri sei vaji hijume Jesu ijá 'wama A Na 'ararihie roa 'wavume hu 'urine Hu 'ararihae va'ana.
15 Jesuho tisaiporuepo pu'úmo Rivai oni sei 'iruma i'irono hi'eme takisia apeji'ina 'ee ea sisesa mapoka roe pu pu'úmo 'iruma ine 'ee Hu 'ararihaara.
16 Vea ka'ene Sikuraipi Parasi ijipo ka'eme Hu takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijume pu Huni tisaiporu

ijija aporame ijá 'iava Hu iraka vene ea niho'o takisia apeji'ina 'ee ea sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma ino? 'iavara.
17 Jesu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajaho pu juketa paura renaura kaivo ea ka'ene atama rukinijipo juketa ura renaura. 'Enajihuna'e Na ea mamaa ijihipuna'e parouta kaivo ea sisei jihipuna'e routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rona Apovajina
(Matiu 9:14-17; Ruku 5:33-39)

18 Na'ia pina Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura aremareja hi'eme ea 'ahopo roe Jesuho ijá 'wava Irakijihuna'e Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura are'eju'e oni tisaiporu ijija 'iruma paarevure? 'wavara.
19 Jesu eha vene ijá 'iama 'Unama irakijino parua ka'ene napara samajaho sora save na'eje ea ka'ene ijí i'irono roavajaho 'iruma 'aura areme hi'eja? Parua kajara ijí hi'amajaho pu areri 'iruma 'aura pa'arehuna.
20 'Enakaivo túna'i parua kajaho apena va'e pa'are'eje iji'a pu 'iruma 'aura arehuna 'iamana.
21 Hu ijá 'iama Ei pini huni ateha sahasa napa'amajaho hu maiu'ina pa'uhua anehuna. Hu maiu'ini ane'amajaho ateha kú'o napamareje tita natohwa rehuna.
22 'Enakaivo ei pini 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji paverimuna. Hu ija'ina'e ve'amajaho napamareje 'wainia kajaho arihuna. Ijihuni hahi 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

Sapati Rona Apovajina
(Matiu 12:1-8; Ruku 6:1-5)

23 Jesuho Sapati veijino konesa juari 'uraha va'eme tisaiporuhwapo konesa tuvara.
24 'Ejume Parasiapo Jesu ijá 'wava Ike kiha! Pu iraka vene Jua puni varapi Sapati vei pavehuna ka'ene 'waravajaho vejo? 'wavara.
25 Hu ijá 'iama 'Ú Tevitira pwehwa pu'úmo vea ka'ene matuvume iraka ka'ene venajaho ja vi taha kavare?
26 Apaiatara pirisitia rena hinani veijino Tevitiho pwehwa pu'úmo matuvumakame Godoni sei vaji varapa'omo pirisitiepo pupusu ijura'e 'eka ijajaho ja vi hejare? 'iamana.
27 Sapatijaho ema puna'e venana. 'Enakaivo emaijaho Sapati huna pana.
28 Ijihuni hahi Emaa Puni Harihijaho 'u'o Sapati huni Natohwa.

3

Ea Ija Ajuaravi'iniji Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Ruku 6:6-11)

1 Jesu Sinakoku kú'o vai'i kavume ea ka'ene ija ajuaraji'inijaho ijí hinana.
2 'Ejume pu Jesu Sapati vei iraka veja ka'i 'ahiume Hu ea ija ajuaraji'inijaho veje mara'ena 'aho pamara'ena ronareja hina kanavara. Jesu veje maraja kamareje pu nama 'ahiume avajara.
3 Jesu ea ija ajuaraji'inijaho ijá 'wama A 'urina namina roa 'wamana.
4 Jesu pu ijá 'iama 'Ú nú Sapati uneunecha mamaa vehuna ho sisea vehune? Ea ni'ajihuna ho ea 'anie kwamasa'eja 'iavume pu varirareasahe mahina nii ma kame ira pa'waravara.
5 Jesu pu kimajaho Hu oja ajimana kaivo pu Jesu pata'arohajara Hu temumana. 'Ejume Jesu ea ija ajuaraji'iniji ijá 'wama Oni ija ahasirima 'wavume hu ahasirivume maranana.
6 Parasi ijipo Heroti oni kanisoruepo pu'úmo marako'a ma'ahi va'ajime ahuma hina Pu ichá'ina Jesu 'anaa kwahuna'e 'wavara.

Ea Mapoka Karari Soha Rori Ani Renavajina

7 Jesu tisaiporuhwa pu'úmo sohi va'eme ea mapoka Karari ora 'ee Jutia ora Hu 'ararihaara.
8 Ea mapoka Jerusaremi ora Itumea ora Jotani ona kara'i hijura 'ee Taia Saitoni orapo Jesura raka ka'ene venaji hejajaho pu ka'iro roara.
9 Jesu tisaiporuhwaha ijá 'iama Va'ajime sisima kame apena roe ranave na'eje emaapo Na mwavahinami'avajaho Na ijí ajime vahuna 'iamana.
10 Hu ea mapoka veju'e marania jihuni hahi ea puni haha siseijipo Jesu iji 'una'i 'ahiume tacharavara.
11 'Avena siseapo vea ka'ene Jesu kavujaho mwe'i arihi'i A Godoni Hariha 'umejura.
12 'Ejume Jesu pu ira kisi 'waravume Hu ea irana parone 'warahuna 'waramana.

Jesura Ea Iropuropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Ruku 6:12-16)

13 'Ejume Jesu va kahi huri'a 'ahi va'iro vai'i ea ka'ene Hu ura rejajija 'waravume pu 'urine pu pu'úmo va'ara.
14 'Ejume Hu ea iropu ropu no'o iji pijihe pu pu'úmo 'urahojujija Hu irechamie ea najaha apenohuna.
15 'Ene Hu harura mihe pu 'avena sisea siomahuna.

16 Hu ea iropu ropu noˈo ˈeka irechamia kajihipuni iha Saimani iha pina Pita ˈiamarena
17 Jemisiˈo Joniˈo Sepati oni harihija Jesu pu ea noˈona kaivo iha nikwinuˈina kaji Poanejisi ahuma ˈuriha ˈwaramana. Ihaka Poanejisina ˈwavujihuni maijaho Akúpi ˈAnúu Harihija ˈwavura.
18 Enituru ho Piripu ho Pataramiu ho Matiu ho Tomasi ho Jemisi ho Aripiasi oni harihaˈo Tariasi ho Saimani ho Kenani ora
19 Jutasi Isikariati Jesu nihoˈo nahamahajina.

Jesune ˈEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-32; Ruku 11:14-23; 12:10)

20 ˈEjume pu vaˈe sei ˈiruma iˈiro veˈeme ea mapoka mapoka kúˈo ani rejume pu ˈiruma paijara.
21 Ea mapoka ˈwamapenonu vaˈume ijá ˈwava Jesu nana-mukúne ˈwavajihunaˈe Huni ehijijipo vaˈe aheˈiro vaˈara.
22 ˈEjume Sikuraipijipo Jerusaremi rena roajiviˈi iraˈatiji ijá ˈiava ˈAvena sisea Pierisiparu kaˈene ˈavena sisea ˈajohaˈinijara Jesu ajiviˈinaˈomo ˈavena sisea kajara Jesu niˈajahuˈukame ea ˈavena sisea ajimaˈinijija siokunia atoˈarumauna ˈiavara.
23 Jesu pu ˈumenaume Huni roume Hu haa ˈwarama ijá ˈiama Ichái˙inaˈe Setaniho Setani siokuˈena?
24 Ara ahaama hina ˈarahiˈi hiˈipisa areri paˈarejaˈa.
25 Kachiˈinapo ˈuraiˈi hiˈipisa pu ahaame hijaˈa.
26 ˈEje Setani oni pwehija ˈavena siseaˈomo pu puˈúmo ˈarahiˈi hiˈipisa pu ahaama hinareje paˈarejaˈa.
27 ˈEne ea roe ea ajisimaˈori jihuni sei ajima kukua ˈekaˈiro roˈipisa hu marako ajisina kajaho kamoˈi kaivo ijia huni kukua ˈetujahaˈa.
28 Heha! Na nimaa ja ˈwaravu. Na emaa puni sisea mapokaˈe vwihanie arehuna. ˈEe sisea nihoˈo mapoka ani aniˈina ea ronaˈavajaho Godi vwihanie arehuna.
29 ˈEnakaivo Godi oni ˈAveniji ronaˈavajaho Hu pavwihana arehuna kaivo majama eha sisei mahuna ˈiamana.
30 Hu ijaˈinaˈe ˈwarama jihuni maijaho pu ijá ˈwava Jesuho ˈavena sisei ajiviˈina ˈwavara.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhwapo Roajina
(Matiu 12:46-50; Ruku 8:19-21)

31 ˈEˈejume oaha ˈuˈuhwa puˈúmo roe maˈahi namiˈi kaivo Hu roˈamarono ˈumejara.
32 Ea kaˈene Jesuni rori namijajipo Jesu ijá ˈwava Hena! Ohona ˈuˈuhuana roe maˈahi A saravu ˈwavara.
33 Jesu pu ijá ˈiama Nuni ohija ˈee ˈuˈuhija irahije? ˈiamana.

34 Hu 'urina ea ka'ene Huni rori hija kaji kimapenoji'i ijá 'iama Ike kiha! Nuni oha 'u'uhija ikena.
35 Ea irahipo Godoni ira hena veji'inijija Nuni 'u'uhije 'ee Nuni ma'ipija 'ee Nuni oha 'iamana.

4

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Ruku 8:4-8)

1 'Ejume Jesu kú'o va'e soha rori ea najahana. 'E'eme ea mapoka rouma kimarena Hu sisima 'ahi ajima soha toi va hi'eme ea mapoka soha rori hijara.
2 'Ene Hu uneunecha mapoka hai najahe ika'ina'e 'iamana.
3 Heha! Ei pini 'ina 'eka 'o'iro va'ana.
4 'E'eme ika'ina'e renana. 'Ina 'aho'a 'unama ahi arihume ukapo ro ijara.
5 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji arihajija marako riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a ma'uako namana.
6 'E'eme vei 'e'unarena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo 'anae sarajara.
7 'Ina 'aho'a ija sisea vaji arihajija riama ajivara kaivo ija sisea ka'ene oma rukina kajipo raorihume siserane 'ina parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai arihajaho riama marasahe 'ina 'aho'a mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100) rejara.
9 Hu ijá 'iama Ea irara areri he'iro ve'amajaho hu ataa apúsa'amana 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Ruku 8:9-10)

10 Hu tisaiporuhwaha 'ee ea 'aho'a pu'úmo hi'eme pu apoma ijá 'wava Haa ijihuni maa irake 'wavara.
11 Hu ijá 'iama Godoni hema ijihuni maijaho Hu ja mihu kaivo ea 'aho'a pu haaru heju kaivo ijihuni maa paheju.
12 Ijihuna'e pu ka'avajaho pu kahuna kaivo pu maa pavwihajura. Hehunijaho pu hejura kaivo ijihuni maijaho pahejura. Pu ijihuni maiji he'ipisa Godi pu vwihanie areva'a 'iamana.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Ruku 8:11-15)

13 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú ja haa kajaho pahejo? Ja haa kaji pahe'avajaho 'ú ja ichá'ina haa 'aho'a he'eja?
14 Heha! 'Ina ka'ene ei 'onajaho Godoni Ira.

15 'Ina ka'ene 'unama toi arihajihuni maijaho ea Godoni
Ira heju'ukivi'i Godoni Ira puni oja vaji navujaho marako
Setanira 'etujihuna.
16 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira
marako hene teamanavura.
17 'Enakaivo puni vaja chinuma pasama jihuna'e marako
pa'arenuna. Ijihuni maijaho Godoni Irijihuni hahi ea 'ahopo
sise'i 'ahiura ho hami pahi'avajaho marako arevura.
18 'Ina ka'ene ijí oma rukini vaji arihajaho ea Godoni Ira
hehuna kaivo
19 karokaha vehuniji vwihanune 'ee monia ichá'ina'e
'ekahuna ijí vwihanuna 'ee uneunecha mapoka kima ura
rena para'avajara oja vaja rareje Godoni Ira puni oja vaji
marako pa'arenuna.
20 'Ina ka'ene mwe'i mai 'ojajaho areri ea Godoni Ira hena
pu 'eka oja vaji irechame veju. Ea pina hami (30) venune 'ee
ea pina hami hami (60) venune 'ee ea pina niho'o hami hami
(100) venuna 'iamana.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Ruku 8:16-18)

21 Hu pina ijá 'iama Ea naheha enujaho 'ú hu si'uari
vahanamune? 'O suha hari ranamune? Pana hu samaumai
ranavu'e hananuna.
22 Uneunecha ka'ene paki'eju vaji navujijahija túna'i
samaumaa rehuna. Uneunecha 'aho'a a vahanamiu'e
navura'omo túna'i samaumaa rehuna.
23 Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apúsama
he'amana 'iamana.
24 'Ene Hu pina ijá 'iama Ja raka ka'ene he'avajaho
vwiha'avara. A 'unama ichá'ina'e ea 'ahi'ama ja'ina'e
nikwinu'ina kaja'ina'e a 'u'o hurahara ija'ina'e 'ahahuna.
25 Ea pina hu 'aho'a na'avajaho 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea
pina huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna 'iamana.

'Ini Riama Ajimajihuni Haa

26 Hu pina ijá 'iama Godoni arijihuni 'unamijaho areri
ika'ina. Ei juasi'i soa samuja'ina.
27 Ea hu soa samare'e hu ro 'urahonujaho matauma onuna
kaivo 'unamaka marajujaho hu pahena pakamuna kaivo hu
nena 'urina va'eju'e 'urine marasahura.
28 'E'eju'e riama ajima a'a rasamare'e túna'i 'ina rejura.
29 'Enare'e tuma marasahukivi'i ijí mena ijura. Ijihuni
maijaho juara savuri veijara roana 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32, 34; Ruku 13:18-19)

30 'Ejume Hu pina ijá 'iama 'Ú Godoni 'unama ichá'ina najahune? 'Ú haa iraki areri Godoni arijihuni 'unamijaho najuhune?
31 Godoni 'unamijaho areri kwava 'ina puna'i ma'u'umaa'omo mwe'i 'ahi 'ojura.
32 'Enakaivo 'ina kají mwe'i vaji 'onavujaho riama icha ni'ima'ura renuna. Anuama ataukavi'i uka roe ajime nesa vene icha'a vaja kaji hijura 'iamana.
33 Hu Godoni vu'a mapoka hai emaapo hehuni ja'ina'e Hu 'waramuna.
34 Hu ea haaru 'waramuna kaivo tisaiporuhwa pu'úmo hine haa kajihuni maijaho najahuna.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Ruku 8:22-25)

35 Veaka nikwinu'ina kajihuni nusirei Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Nú karo'i toa ropuna'i va'ukúna 'iamana.
36 'Ejume pu ea mapoka toa rori irechami'i kaivo pu Hu aheme sisima 'ahi ajime toi ropuna'i va'iro vai'i kivajaho sisima 'aho'a pu pu'úmo va'ara.
37 Pu va'eme puura ni'ima'ura hirame toa amenarena sisima kajaho toa itu'o'iro ve'eme
38 Hu sisima vipuna'ija'i ohaha vene ne'eme tisaiporuhwapo saa ijá 'wava Najuhi'inikera A pavwihanú'eje nú kwamasa'eje? 'wavara.
39 'Ejume Hu 'urine ira ajira'e puura 'ee toa kajaho areha 'iamana. 'Ejume ni'aha kwinu Huni ira 'ahi areme 'ee soha mamaa rena namana.
40 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja rakijihuna'e juvo? 'Ú ja panimaa rojo? 'iamana.
41 'Enakaivo pu niho'o tea junama parajume pu 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea irana'omo veju'e puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

5

Jesura Ema 'Avena Sisei Rosavi'ina Siomahajina
(Matiu 8:28-34; Ruku 8:26-39)

1 'Ejume pu soha sue ropuna'i kwaa iha Kerasinisi usevara.
2 Hu sisima vaji ariha ro'eme ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho euchi hinuna'omo roe piunamana.
3 Ea kajaho euchi hinuna'omo ea hu niho'o senia areri pakamovura.
4 Na'ia mapoka'e ea kajaho anikuroa 'ee senia kamovujaho hu turama useuna'omo ei pini hua 'ajoahuna areri pana.

5 Hu naʻia veiriʻa euchia ʻee huriʻa vaji emaavajiʻi muna ʻeke huni haha puaviʻi hinuna.
6 ʻEjume hu kahakaro namijiʻi Jesu kamarena ninuma roe Huni unaʻi nitupari samana.
7 Hu ira ajira emaavajiʻi ijá ʻwama Jesu Godi nihoʻo Natohwi jihuni Hariha A iraka na vetiʻena? Na jarirama ʻwaravukúne A na pasiseʻi ʻahiʻamana ʻwamana.
8 ʻAvena siseijara ʻwarama jihuni maijaho Jesura ʻavena siseakera eakaho ranaʻi kaivo ʻeʻuna ʻwamajihunaʻe ʻwaramana.
9 ʻEjume Hu ijá ʻwama Oni iha irane? ʻwamana. Hu eha vena ijá ʻwama Nuni iha Rijani. Ijihuni maijaho nú ʻavena mapoka ʻwamana.
10 Hu hina miʻimiʻiviʻi Hu kwaa pina pairechamúe vaʻa ʻwamana.
11 Maha mapoka kahe ʻiruma ijiʻi huriʻa hari hiju.
12 ʻEjume pu miʻimiʻiviʻi Hu ijá ʻwava A irechamúe nú vaʻe maha kahehi puni vaji vaʻa ʻwavara.
13 ʻEjume Jesu pu irechamiume ʻavena sisesa kajija ariha vaʻe maha ajimaume maha mapoka mapoka (2,000) niʻaha kwinu ʻurina ninukujaha vaʻe rarahi arihe soha vaji niname imwasamiume kwamasahara.
14 Emaa kaʻene maha ʻajohiʻinijija kimareja juhaha ninuma vaʻe ari oraʻe ʻwaramapenojume ea mapoka raka kaʻene renaji kiʻi ʻahiume roara.
15 Pu Jesuni roi kavume ea kaʻene ʻavena sisei ajiviʻinijaho ateha iruhe húmata maraʻeme masuani hijuma pu kamareja nihoʻo tea junamana.
16 Ea kaʻene kavajipo ʻavena sisei ajiviʻini jihuni vuʻa ʻee maha puni vuʻa niʻaha kwino ari ora ʻwaravara.
17 ʻEjume ari ora kajipo aneja vene ʻejahae ijá ʻwava A núni kwaa areʻi kaivo vaʻa ʻwavara.
18 ʻEjume Hu ʻurina sisima ajima vaʻiro vejumakaviʻi ea kaʻene ʻavena sisei ajiviʻina kajara Hu huʻúmo vaʻirono ʻwaramana.
19 Hu tanurahe pavaʻamarono ʻwaramana. ʻEnakaivo Hu ijá ʻwama Ehuapuni vaʻe raka kaʻene Godira vetae niʻajahajaho ijá ehuana ʻwaraʻamana ʻwamana.
20 ʻEjume hu ʻurina vaʻe Tikaparasi Jesura raka kaʻene huaʻe vetiajaho ijá najahume pu ea mahoʻo hena oja nihoʻo hwaʻusahara.

Jairasi Oni ʻApaja ʻEe Napari Jesuni Ateha ʻUnamajina (Matiu 9:18-26; Ruku 8:40-56)

21 Sisima ʻaha kajino Jesu kúʻo sue toa ropunaʻi vaʻeme ea mapoka toa rora kajino nianaa roara.

22 Jairasi Sinakoku kaukara 'ajohi'ina pina'omo roe Jesu kame nitupari satiana.
23 'Ene niho'o 'ejahae ijá 'wama Nuni 'apaja niho'o kwa'iro venu. A huni roe ija 'unave maraje hinama 'wamana.
24 'Ejume Jesu hu hu'úmo va'eme ea mapoka roajime 'unama tanu'urahara.
25 Napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vuaravu'e hinuna.
26 'Ejukamare'e hu juketapo na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamarane 'ee niho'o siserana paranuna.
27 Ijá ve'eme napara kajaho hiji'i hejume ea 'ahopo Jesura raka ka'ene venuji 'wavuma henarena 'urina ea vaja kajino 'uraha ruva'uvaume Jesuni túna'i namiji'i Huni ateha 'unamana.
28 Hu ijá rona Na Huni atehake 'una'ujaho sonahi'ena ronana.
29 'E'ikaivo hu ateha Huna kajaho uri 'unama kajino ni'aha kwino 'aa huna kajaho pa'arenana. 'Ejume napara kajaho henajaho huni haha vaja sonanana.
30 Ijá ve'eme Jesuni harura ma'uako pa'arejuma henarena Jesu ta'arohe nia niriapenoji'i aporama ijá 'iama Irara Nuni ateha 'unamane? 'iamana.
31 'Ejume tisaiporu epo ijá 'wava Ea mapoka ani reja kajihipuni vaji A naminana'omo pura 'unaravara. 'Enakaivo A raka vena Irara 'unirimana 'úmo? 'wavara.
32 Jesu kú'o nirie napara ka'ene ateha 'unamajaho samapenonana.
33 Ijá ve'eme ijí napara kajaho henajaho huni haha nisonavuma henarena juma simavi'i ni'aha kwino Jesuni una'i oji'i nahama Jesu 'waramana.
34 Hu napara kajaho ijá 'wama Naparakera a iraka ka'ene nimaa rona ijarahara vejume a maranaana. A sonahaanakúna teamana'eje va'a 'wamana.
35 Hu hina vu'a 'wara'eme ea 'aho'a Sinakoku natohwijihuni sei rena roe ijá 'wava 'Apajuna nikwamana kaivo rakijihuna'e Najahi'ina 'waravi'i hino? 'wavara.
36 'Enakaivo ea kajipuhipo vu'aka 'waravajaho Jesu henarena Hu Sinakoku natohwa ijá 'wama A patea junamana kaivo nimaa ro'amana 'wamana.
37 'Ejume Jesu ea mapoka ruravume hijumakivi'i Pita ho Jemisi ho 'ee 'u'ua huna Jonina'omo ijihi pu'úmo va'ara.
38 'Ejume pu va'e Sinakoku natohwi jihuni sei usevi'i hejume pu niramaruma piraname niho'o natohwa temukavara.
39 'Ejume Hu ijí sei vaji ajima va'arena ijá 'iama Ja raka venare'e niramaruvo? Napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu 'iamana.

40 'Ejume pu ijahume Hu pu ma'ahi irechamiuma va'ara. 'Ejume Jesu Huni tisaiporu no'opisune oaha omaha aherame napaisea kajara namajino va'ara.
41 Jesu napaisea ija 'unavi'i Arameka opuni iri ijá 'wama Tarita Kumi 'wamana. Tarita Kumi ijihuni maijaho napaiseakera 'urina!
42 'Ejume ni'aha kwinu napaisea kajaho 'urina 'urahonana. Napaisea kajaho juara iropu ropu no'o pa'arenana. Ijá vejuma kamarena ea ka'ene ijí hijajaho niho'o natohwa oja hwa'usahara.
43 Jesu pu ajira ijá 'iama Ja ike Nara vejukaho ea 'aho'a pa'wara'avara kaivo napaiseakaho 'iruma i'imaha 'iamana.

6

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Ruku 4:16-30)

1 Hu kwaa kajaho arema 'urine Huni kwaa anejijino tisaiporuhwa pu'úmo va'ara.
2 Sapati veijino Hu va'e Sinakoku ea najahana. Ea mapoka sea kajaho ani re'eme Hu 'waramaji pu henareja oja hwa'usahara. Pu ijá 'wava Hura 'waramu kajaho ichi apenane? Hu ichi kamane? Irara Hu nahane? 'Ene ijí unekajihuni harura Hu ichá'ina veno?
3 'Ú Hu kapinita? 'Ú Hu Meri oni Harihe? 'Ú Jemisi 'ee Josisi 'ee Jutasi 'ee Saimani Huni 'u'uhije? 'Ú Huni ma'ipija iki hijo? 'wavara. 'Enajihuna'e pu Jesu pataarohara.
4 Jesu pu ijá 'iama Ea ka'ene poropeti ijihuni araneji hijujija 'ee huni kachi'ina huni amuhija 'ee huni kwai ea ka'ene hijujija huni hura pavejura 'iamana.
5 Kwaa kajaho Huni harura panajahana kaivo ea kwinu kwino atama navajaho Hu ni'aha kwino ija puni haha 'ahi irechavume maraniara.
6 Pu Jesu kamareja panimaa rojajaho Hu niho'o puruva renana. Túna'i Jesu va'e arara kajino ea mapoka najahapene onana.

Jesura Tisaiporua Irechamiume Usema Va'ajina
(Matiu 10:5-15; Ruku 9:1-6)

7 Jesu Huni tisaiporu iropu ropu no'o 'waravume roumakivi'i irechamiume kwaaka mapokakino ea najahapene o'irono no'o no'o va'iro vejumakivi'i Hu Huni harura tisaiporu mihe 'ee 'avena sisea siomahuni harura 'u'o mihana.
8 Hu najaharena ijá 'iama Ja uneunecha mapoka pa'eka'avara kaivo pijuharu 'eka'avara. 'Iruma pa'eke suvaikia pa'eke monia tuja vaji pa'eka'avara.

9 'Enakaivo siripasieru same 'ee ateha no'o pa'eka'avara 'iamana.
10 Hu pu ijá 'iama Ja ara pini useme sea pini aji'avajaho sea kaji hinuva'o ara kaji are'irono are'avara.
11 Ja ara pini va'e pu ja pataarorahe joni vu'a pahe'i 'ahie veja ki'avajaho nijinakúne joni mumora hari túa taireve ariha kimareje ea mapoka hene kimareje ijá 'wahune Ea kajija puni vu'a paheju kamare'e avaju 'wahuna 'iamana.
12 'Ejume pu va'ajime ea najahe pu sisea are'avarono najaho'i va'ara.
13 Pu 'u'o 'avena sisea ajivi'inijaho 'avena siomahe 'ee ea atama navi'inijaho 'werui 'onahuma sonahiara.

Joni Papitisitara Kwamajina
(Matiu 14:1-12; Ruku 9:7-9)

14 Kini Heroti Jesu oni pinana ni'ima'ura rena onajaho hinarena hu ijá 'iama Joni Papitisita kwamana'e hura 'urinana'omo ike harurakaho huni vaji renu 'iamana.
15 'Ejume ea 'aho'a Hu Iraijana 'wavura. 'Ee ea 'aho'a Hu poropeti pina 'wavura.
16 'Enakaivo Heroti hu henarena ijá 'iama Joni ka'ene nara uroa ahatumahujara vukú'o 'urinana 'iamana.
17 Herotiasi oni hahi Herotira huni iri 'waravume Joni kamome tipurai ranamana. Herotiasiho 'u'uaha Piripu oni napara'e 'wahana.
18 Ijihuni hahi Jonira Heroti ijá 'wama Ara oni 'u'uijihuni napara ka'ene Herotiasi 'wahajaho areri parenu.
19 'Enajihuna'e Herotiasi Joni'i sena venana. 'Ene hu 'anae kwahuna ura renana kaivo hu areri parenana.
20 Herotiho Joni juhamana. Ijihuni maijaho hu henajaho hu ea niho'o mamaa 'ee arira ijihuna'e hu Joni 'ajoahana. Heroti Jonira iraka ka'ene 'waramujaho hu ura he'i 'ahauna kaivo hu hene niho'o natohwa'e haha henuna.
21 'Ene Herotiasira vea ka'ene ura renaja'ini nitu'eme Heroti nahejari vea rejume hu 'iruma niho'o mapoka mapoka vene irecha'eme ea kwaa 'ajohi'inijijahija 'ee Heroti oni namikia 'ee Karari opuni ea mama'ina Heroti oni roara.
22 'Ejume Herotiasi oni 'apaja roe javavume Herotiho ea ka'ene Heroti oni roajijahija kame niho'o ura rena paranana. 'Ejume Heroti napara kajaho ijá 'wama A iraki ura rena'amajaho na ijí mahuna 'wamana.
23 Heroti nahama 'warama ijá 'wama Godira na kimuna'omo a iraka ura rena'amajaho na nuni ara kwaa pwinana'a maho'o a ma'eju 'wamana.

24 'Ejume napara kajara oahoni va'e ijá 'wama Na iraka hu 'warahune? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama A Joni Papitisita oni húmata 'uhua miha 'wa'amana 'wamana.
25 Napara kajara vea panisa'ika'i ninuma va'e Heroti ijá 'wama Joni Papitisita oni húmata tevua 'ahi ranamareje apena ro mi'amana 'wamana.
26 'Ejume Heroti niho'o natohwa temumana. 'Enakaivo hu ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e hu napara kajaho papataarohana vo venana.
27 'Ene ni'aha kwinu Hu huni pwea ranama ijá 'wama Va'e Joni oni húmata 'uhue apena roa 'wamana. 'Ejume pwea kajara va'e tipura ara vaji Joni oni húmata 'uhuana.
28 Hu tevua 'ahi apena roe napara kaji mahume napara kajara apena va'e oaha mahana.
29 Joni oni tisaiporu epo henareja roe huni haha apena va'e kwananavara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

30 Apasorua kú'o nianae roajime pura raka ka'ene vene 'ee najahajaho Jesu 'waravara.
31 Hu pu ijá 'iama Ja roajive nú kwaa pina ea pahijujino ma'uako siheria veja. Ijihuni maijaho ea mapoka roi va'uma kimareja pu 'iruma ihuni vea parenana.
32 Pu sisima 'ahi ajime kwaa ka'ene ea pahiji'inijino va'ara.
33 Pu va'aji'eme ea niho'o mapoka kimareja Jesu sisima 'ahi va'ume pu mumori ninukujaha arara kaji roe useme hi'eme Jesu roume piunavara.
34 Jesu roe 'e'uji'i kimajaho niho'o temume oja tura'i 'ahaana. Ijihuni maijaho pu sipi 'ajohi'ina pa'anepo hina ojuja'ina'e vejara. 'Ejumakame Hu iji'a uneunecha mapoka najahana.
35 Vea 'o'iro va'eme Huni tisaiporuepo Jesuni rori va'areja ijá 'wava Kwaa ikaho ea pa'ana kaivo vea iviamaa nipa'are'i venukúna
36 Ea mapoka irechamie ara arakino va'ajime uneunecha 'imena ija 'wavara.
37 Jesu eha vene ijá 'iama Jara pu uneunecha vaji'avara 'iamana. Pu ijá 'wava 'Ú nú va'e monia mapoka mapoka (200 kina) puretia 'imenareje pu vajihe i'eje 'wavara.
38 Jesu aporama ijá 'iama Joni puretia icharo navo? Va'a kiha 'iamana. Pu saramapene onu va'ume iji'a ijá 'wava Iropune 'ee kija no'ona 'wavara.
39 Jesu 'waravume ea mapoka va'e karasi 'ahi niku niku hijasavara.

40 Nia 'aho'a ea mapoka'e (100) hijume nia 'aho'a ea
mapoka (50) hinape ojara.
41 Jesu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia nirii
Godoni siporua 'oji'i merajahana. 'Ejume puretia tuachame
Huni tisaiporu vajihume pu 'eke ea kajaho vajihapene ojara.
'Ene kija kaji 'u'o ija'ina venana.
42 'Ejume pu ijume tea hianavara.
43 'Ejume puretia 'ee kija pwina ka'ene navajaho nianae
katija iropu ropu no'o vejume itusahara.
44 Parua ka'ene puretia kaji ijajijahija ea mapoka (5,000).

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Joni 6:15-21)

45 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja marako sisima
va'ajimareje kami toi ropuna'i ara iha Petasaita va'eje
Na ea irechami'i kaivo vu'ejukúna 'iamana.
46 Hu ea 'ajorame irechamiuma va'umakivi'i va kahi huri'i
hine siporua 'onana.
47 Vea nusire'eju'e sisima soha riri na'eju'e Jesu Huhusu
kari amari hinana.
48 Hu kimajaho sisima veje vahuni 'unamijaho pu puruva
renana. 'Ejume asiasia ijiki nina'eje ijikari vahunijaho areri
parenana. Nitunituhi puni ro'i 'ahaume Hu toi 'ahi roana.
'Enarena Hu pakivi'i asitahu ja'ina venana.
49 Vea ka'ene pu kavume Hu soha 'ahi namina roajaho pu
vwihajajaho 'avena sisea raka 'wa'ika'i emaavajara.
50 Pu ea mapoka Hu kame niho'o tea junava jihuna'e Hu
marako ijá 'iama Naranakúne masuani hi'i kaivo juvujaho
areha 'iamana.
51 'Ejume Hu roe ijí sisima vaji aji'eme asiasia ka'ene
hwasihajaho pa'arejume pu oja niho'o hwa'usaha'eme hina
vwihajara.
52 Puni oja kaisini jihuna'e Hura puretia ka'ene tuachama
vajiha jihuni maijaho pu niho'o pahena pakavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maranajina
(Matiu 14:34-36)

53 Pu toa ropuna'i va'e Kenesareti useme sisima puna
anika vena hijara.
54 Pu sisima vaji rena rarihumakivi'i ea mapoka kajija
marako Hu samai kavara.
55 'Ejume ni'aha kwino arara kajino ninukujaha va'ajime
atakina kichame Jesura hinujihija kichiji'i irechavara.
Kwaaka mapoka kajino Hu va'ujaho pu nijaimaru vejura.
56 'Ejume Hura ara mama'ina ma'u'umai ara rora kajino
ea atakina 'eka roe maketi tinia irechavi'i Huni ateha uri

'unahuniji jarima 'waravara. 'Ejume ea mapoka Hu ateha uriji 'unavajaho sonahiara.

7

Emahwapuni Tamana Najahajina
(Matiu 15:1-9)

1 Parasi 'ee Sikuraipi ijihi pu'úmo ahuma Jerusaremi rena Jesuni roara.
2 'Ejume Huni tisaiporu kivume ija paso'i kaivo hina 'iruma ijara.
3 Parasi 'ee Jua mapoka emahwapuni tamana'omo pu ija so'avajiana kaivo paso'avajija 'iruma paijura.
4 Pu vea ka'ene maketi rena roujaho pu 'iruma paijura kaivo ija somare'e iji'a ijura. 'Ene pu sahwapuni tamana ijí venare'e puni tevua some si'uara some 'ee kapusia some ijá vejura.
5 Parasi 'ee Sikuraipiepo Jesu apome ijá 'wava Rakiji-huna'e tisaipuruhuana ema tamapo vejuja'ina pavejure? Pu 'iruma i'i vejujaho ija paso'i kaivo maijura 'wavara.
6 Hu eha vena ijá 'iama Ja niho'o ira'asima'ura Aisea nitama heha 'ahi ja rona ija'ina 'waramana. Aisea ijá 'iama Ea kijahija iraru hohovura kaivo oja punijaho ani va'ura.
7 Pu mairiji Na ta'arorihura kaivo pu Nuni tamana ura pave'i 'ahiura 'iamana.
8 Pu vwihajujaho emaa puni tamanijaho Godoni tamana 'wa'i kaivo ijí ea najahura 'iamana.
9 'Ene Hu pu pina ijá 'iama Ja Godoni tamanijaho ani rana'i kaivo joni tamanijino ea najahura.
10 Mosisi nitama ijá 'iama Ohune'o omune'o puni hura veti'amana. Ea irara oahe'o omahe'o siripa'amajaho hu 'anaa kwa'amana 'iamana.
11 'Enakaivo ja ani najaha ijá 'wava Ea pini unenu'u pina na'eje Godoni katua i'i kaivo omahe'o oahe'o pani'ajihareje mi'amajaho ja ijaho mamaa 'wahuna 'iavara.
12 Ja ija'ina 'warava jihuna'e ja hu ruha pa'aremahu'e omahe'o oahe'o puni unenua 'aho'a pavenu.
13 Ja ija'ina najahujaho Godoni ira 'uhu'i kaivo joni tamana ranavu. Uneunecha mapoka iviamaa ja vejuja'ina 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina
(Matiu 15:10-20)

14 Hu kú'o ea mapoka 'umenaume Huni rouma ijá 'iama Nuni vu'a hena vwiha'avara.

15 Ea uneunecha samai rena vaji vaˈujipo vejuˈe hu siserahuna pana kaivo huni vaji rena roa usevujara vejuˈe hu sisea renuna.
16 Ea irara areri heˈiro veˈamajaho ataa apús*a*ˈamana ˈiamana.
17 Jesu eaka mapoka kajaho irechamiˈi kaivo sei vaji vaˈume tisaiporuepo haa ijihuni maijaho apovara.

18 Hu aporama ijá ˈiama ˈÚ ja ˈuˈo pahejo? ˈÚ ja pahena pakavujaho ea uneunecha samai rena vaji vaˈujipo vejuˈe hu siserahuna pane?
19 Ijihuni maijaho ˈiruma ijujaho oja vaja pavaˈuna kaivo tei vaji vaˈuna. ˈEnaˈomo túna*a*ˈi vaˈe tihejuˈe paˈarenuna. ˈEnajihunaˈe ˈiruma mapoka nihoˈo mamaa ˈiamana
20 Hu ijá ˈiama Irakijara emaapuni vaji rena roa usevujara vejuˈe hu sisea renuna.
21 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka sisea oja vaji navujihunaˈe ijí sisea vwihaˈejuˈe oja ˈurinauˈukamareˈe napara turame ˈasú*r*a aheramone ea ˈania kwamasahe
22 nesa apene ea pipuni uneunecha kiˈeje ituname uneunecha sisea vene pisivie majikari karokaha vehuna vwihanune nia sisea kime jarika orahone iraˈatiji namahe iraˈata vene jarika rene ˈuraha ojura.
23 ˈEne ike mapoka sisea kaji oja vaji rena roa usevujara vejuˈe ea sisea rejura ˈiamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina
(Matiu 15:21-28)

24 Jesu kwaa kajaho areˈi kaivo Taia opuni kwai vaˈana. Hu ijí vaˈe sei pini ajime Hu ura ea pakaˈavarono venana kaivo ijí tanuhuni ˈunama paˈana.
25 ˈEˈeme patetapaˈa napara pipuni ˈapaja ˈuˈua ˈavena sisei ajiviˈinaˈomo Jesu henarena Huni unaˈi mweˈi ˈonana.
26 Napara kajaho Jenitaru Sairopinisia ora. Hu jarima ijá ˈwama Nuni ˈapaja ˈavena sisea ajiviˈinakúne A ˈavena sisea tasioma piˈonamaha ˈwamana.
27 ˈEne Hu ijá ˈwama Marako sesamai ˈiruma vajihe pu ine túˈavara. Sesamaa puni ˈiruma pwina ˈeka vaˈe ˈua vajihuna niho'o areria paˈana ˈwamana.
28 Napara kajara Hu eha vene ijá ˈwama Iˈa. Natohwe ˈUa ˈuˈo teporu hara sesamaa puni ˈiruma túa ijura ˈwamana.
29 Hu ijá ˈwama A ijá ˈwarima jihunaˈe oni ˈapaja ˈavena sisea ariha vaˈana ˈwamana.
30 Napara kajaho huni sei vaˈi kavume ˈapajaha ˈavena sisea kaˈene ajimajaho ariha vaˈeme mamaa nenana.

Jesura Ataa ˈEe Ira Paˈanaˈe Vejume Maranajina

31 Jesu kú'o 'urine kwaa iha Taia are'i kaivo Saitani 'e'une va'e Karari Tikaparasi vaji va'ana.
32 'Ejume ea 'ahopo ea ira hami pa'waravi'iniji'o ataa pa'areji'iniji'o aherame Jesuni va'ara. Pu 'ejahae ijá 'wava Oni ija huni húmata 'ahi ranama 'wavara.
33 'Ejume Jesura ea mapoka kajija irechami'i kaivo ahema 'urina va'e ani hiji'i Huni ijijino ea kajihuni ataa vajijino ronu ronu irechame 'ee kú'o Huni cheriji 'ene ea kajihuni mitari 'ahi tanihana.
34 'E'ika'i Hu nia akúpi 'ahi nirie siporua 'oji'i ijá 'wama Epata 'wamana. Epata ijihuni maijaho jara'usaha.
35 'E'eme ni'aha kwino huni ataa mitara jaraume marajume ira hami 'waramana.
36 'Ejume Hu ira kisina ijá 'iama Nara iraka ka'ene vejujaho ja ea pa'wara'avara. Hu 'waramajaho pu ira tuma'i kaivo kehi kehi 'waravara.
37 Pu oja niho'o hwa'usaha'eme ijá 'wava Hu uneunecha mapoka mapoka hami ve paranu. 'Ene Hu ea ataa pa'ana venau'e vu'a hene 'ee ira pa'waravi'inijija venau'e ira 'waravu 'wavara.

8

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Matiu 15:32-39)

1 Kú'o ijipini ea mapoka va'e ahuma hijara kaivo pura 'iruma ka'ene ihunijaho pa'ana. 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ijá 'iama
2 Ea ka'ene nú pu'úmo hijukaho hi'eme na'ia no'opisu pa'arejara kaivo 'iruma ka'ene pu ihunijaho pa'ajihuna'e Na punijihuna'e temuka apeju.
3 Ea 'aho'a kwaa jojori rena roajihuni hahi Na irechamie va'avajaho pu va'e vwamu toi matunave kwamasa'eja 'iamana.
4 Tisaiporuepo Jesu eha vena ijá 'wava Kwaakaho 'iruma pa'ane 'imejuri tinia pa'ajihuna'e nú ichihi 'iruma 'eke eakaho areri vajihe i'eja 'wavara.
5 Jesu aporame ijá 'iama Puretia icharo navo? 'iavume pu ijá 'wava Iropu no'o navu 'wavara.
6 Hu ea mapoka kajaho 'waravume mwe'i hijasavara. Hu puretia iropu no'o 'eke siporua 'one teimani 'wa'i kaivo iji'a tuachame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajaho ijá vajihapenojara.
7 'Ejume kija kwinu kwino navara'omo Hu 'eke ijí 'u'o siporua 'ona teimani 'wa'i kaivo 'waravume 'eke ea mapoka vajihara.

8 'Ejume ea mapoka kajaho ina tea hianavumakivi'i puretia paiji'inijaho 'eka katija iropu no'o vejume itu'o'ujume irechavara.
9 'Enakaivo ea mapoka mapoka (4,000) ijara'omo irechamiume va'ara.
10 'Ejumakavi'i Hu tisaiporuhwa pu'úmo sisima 'ahi ajime Taramanuta opuni kwai va'ara.

Ea Areri Pavejuji Veje Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina
(Matiu 16:1-4)

11 Parasiapo roajime Jesui ninakarame vena ka'i 'ahiume ijá 'wava A aacha pina akúpi 'ahi najuha kavava 'wavara.
12 Jesu oja areri pare'eme ijá 'iama Ea iviamaa urijakihija rakijihuna'e aacha pina veje ka'i 'ahiu'e 'warivu? Na nimaa nimaa ja 'waravu Na aacha pina niho'o ea ka'ene iviamaa urijakihija panajahuna 'iamana.
13 Hu pu irechami'ika'i 'urine sisima ajime toa ropuna'i va'ana.

Parasi 'Ee Heroti Oni Isitijina
(Matiu 16:5-12)

14 'Ejume tisaiporu harava runami'eme pa'eki kaivo kwinu'wi apena sisima vaji ranama roara.
15 Jesu pu nahama 'warama ijá 'iama Ja hami hena kaha. Parasi puni isitia 'ee Heroti oni isitia hami ki'avara.
16 Pu 'urine pira'arame apenoji'i ijá 'wava Hu ija'ina 'warumu ijihuni maijaho nú puretia pa'ana rone 'warumu 'wavara.
17 Pura 'wava kaji Jesu henarena aporama ijá 'iama Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame pira'aravo? Na 'waravujaho 'ú ja pahejo? 'Ú ja hami pavwihajo? 'Ú joni oja majaa kaisina rena navo?
18 Ja nia rukina vo pakivo? Ja ataa rukina vo pahejo? Ja ira ka'ene kivajaho pavwihajo?
19 Vea ka'ene Na puretia iropu tuachavumakame ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho ja vi vwihajo? Ea puretia ijuma tua'eme puretia pwinana'a ka'ene navajaho katija icharo vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu ropu no'ona 'wavara.
20 Vea ka'ene Na puretia iropu no'o tuachame vajihume ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho katija icharo pwinana vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu no'ona 'wavara.
21 'Ejume Hu ijá 'iama Ja majama pavwihaju 'iamana.

Jesura Petasaita Ora Nia Pa'aji Vejume Maranajina

22 Pu Petasaitai roˈeme ea ˈahopo ea pina nia supaviˈinijaho apena roe ˈejahae Huni iji ˈunaˈamarono ˈwaravara.
23 ˈEjume Jesu huni ija ˈunavume apene ari uri vaˈana. Hu cheri nia ˈahi pisotiˈi kaivo ija nia ˈahi ranama ijá ˈwama A uneunecha vikimo ˈwamana.
24 Hu nia ahasirime nirie ijá ˈwama Na ea kivujaho icha punaˈi ˈurahoju ˈwamana.
25 Jesu kúˈo Huni ija ea kajihuni nia ˈahi irechavume hu nia niriajaho marane ea nia hami kimana.
26 ˈEjume Hu huni sei vaˈumakaviˈi ijá ˈwama A ara vaja pavahuna ˈwamana.

Pitara Jesu Rona ˈWaramajina
(Matiu 16:13-20; Ruku 9:18-21)

27 Jesu Huni tisaiporu puˈúmo vaˈe ara iha Sesaria Piripai vaˈiro vaiˈi Jesu Huni tisaiporu aporama ijá ˈiama Ea pu vwihajujaho Na rarane ˈwavure? ˈiamana.
28 Pu eha vena ijá ˈwava Ea ˈahopo vwihajujaho A Joni Papitisita ˈwavuˈe ˈahopo vwihajujaho A Iraija ˈwavuˈe ˈahopo vwihajujaho A poropeti pina rojura ˈwavara.
29 ˈEjume Jesu ijá ˈiama ˈEnakaivo ja vwihajujaho Na rarane? ˈiamana. ˈEjume Pita ijá ˈwama A Kerisona ˈwamana.
30 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja ijaho ea paˈwaˈavara ˈiamana.

Jesura Ahia Apene ˈEe Kwahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 16:21-28; Ruku 9:22-27)

31 Jesu Huni tisaiporu najaha ijá ˈiama Ea maiˈo Emaa Puni Harihijaho ˈunama sisesa ani aniˈina ˈahahuna. ˈEne emakina ˈee pirisiti ˈee Sikuraipijipo pataarohuna. ˈEne pu Hu ˈanae kwahuna kaivo naˈia noˈopisu paˈareˈeje kúˈo ˈurihuna ˈiamana.
32 Hu samaumai najahumakame Pita Jesu ahema ro vaˈe ˈurarahana.
33 Hu taˈarohe Pita túchaha*ˈ*ikaˈi Huni tisaiporu kiviˈi Pita ˈuraraha ijá ˈwama Setani, Nuni túna*ˈ*i ruvaˈa! Oni vwihijaho Godoni vwiha pana kaivo ema puni vwiha ˈwamana.
34 Jesu ea mapoka ˈumenaume roe Huni tisaiporu puˈúmo Huni nini ahuma hijumakiviˈi Jesu ijá ˈiama Ja ea pini Nuni túna*ˈ*i roˈi veˈamajaho huni ojijihuni urijaho makaˈikaˈi huni korosi tapane Nuni túna*ˈ*i ˈararihie roˈama.
35 Ea irara huni hiiji ori niˈajaraˈamajaho huni hiijaho ranahuna. ˈEne ea irara huni hiiji Nunijihunaˈe Godoni vuˈa maa maiuˈini jihunaˈe ranamajaho hu huni hia ˈunanahuna.

36 Ei pini uneunecha kaˈene mweˈa kakehunijaho huna
rerana'eje hia nimaa nimaiji asinaˈipisa hu mamaa iraka
apejaˈe?
37 ˈEne ea iraka vejujihunaˈe majama hihuna asinahune?
38 Ea mapoka kaˈene iviamaa iki hijukija Godi pataarohe
ˈee sisea ˈunama ani ani vejiˈi hiju. Ea irara Nunijihunaˈe Na
pataararorihe ˈee Nuni ira pataaroˈamajaho vea kaˈene Ema
Puni Harihijara ˈona ojiˈina arimaa ˈee Amoni hanajiˈiniji'i
roˈamajaho hu ˈuˈo pataarohuna.

9

1 Jesu ijá ˈiama Na nimaa nimaa ˈwaravu. Ea ˈahoˈa
ike namijukija pu marakoˈa Godira haruriji'i ˈajohaˈi roa
kamarejaˈe túnaˈi kwamasahuna ˈiamana.

Taˈarohe Aniˈina Renajina
(Matiu 17:1-13; Ruku 9:28-36)
2 Vea iropu kwino paˈareˈeme Jesura Pitane Jemisine
Jonine ijá aherama vaˈe huriˈi ajima vaˈume pu Huni haha
kavajaho taˈarohe aniˈina renana.
3 Huni atehijija ahaniha sajasaˈimaa rejara. Ei pini mweˈi
súhui sovuˈe rejujaˈina paˈana.
4 Ijaˈina reˈeme Iraijaˈo Mosisiˈo Jesu puˈúmo hina vuˈa
ˈwavara.
5 Pita ˈurina Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine mamaa vene nú ja
puˈúmo hiju. Nú joni sosura ara venahuna. Pina Ona vene
pina Mosisi ona vene pina Iraija ona vehuna ˈwamana.
6 Pu tea junava jihunaˈe hu puruva reˈeme ijaˈina
ˈwaramana.
7 ˈImitia satuˈuriˈeme ira ˈimiti vaji ijá ˈiama Ikaho Nuni
Hariha Na Hu oja mahu. ˈEnajihunaˈe Huni ira heˈavara
ˈiamana.
8 Niˈaha kwinu ijá reˈeme nia niriapenojajaho ea ˈahoˈa
pakiˈeme Jesu Huhusu kavara.
9 Pu huriˈi rene ariha roiˈi Jesu ijá ˈiama Ja iraka kaˈene
kavajaho ea paˈwaraˈavara kaivo Ema Puni Harihijara kwa-
mareje kúˈo ˈuriˈeje ijiˈa ˈwaraˈavara.
10 Hura ˈwaramajaho pu hena puni vaji irechavara kaivo
pu hina kwama ˈurihuni jihuni maijaho irake ˈwamareje pu
piraˈaraviˈi hijara.
11 Pu Jesu apoma ijá ˈwava Irakijihunaˈe Sikuraipiepo
ˈwaravajaho Iraija marako rohuna ˈwavara.
12 Jesu ijá ˈiama Nimaa Iraija nimarako roareˈe ˈunama
arira amairiu. Irakijihunaˈe nitama Godoni heha ˈahi
venarena ijá ˈiama
Ema Puni Harihijaho siseˈi ˈahaareje Hu nihoˈo ura pare-
nahuna ˈiamana.

13 'Enakaivo Na ja 'waravu Iraija niroana kaivo pu iraka sise'i 'aha'i vejajaho pu vejara'omo heha 'ahi ija'ina namu 'iamana.

Jesura Paruisea Ka'ene 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina

(Matiu 17:14-21; Ruku 9:37-43)

14 Jesu 'urina tisaiporuhwa puni roarena ru'e'uji'i ea mapoka ahuma hi'eme kivume Sikuraipijijahija hina Jesuni tisaiporu epu'úmo ninakaravi'i hijara.

15 'E'eme ea mapoka kajijahija Jesu kame tatovi'i ninuma va'e ija apena 'ajovara.

16 Jesura Sikuraipijija aporama ijá 'iama Ja raka pu pu'úmo ninakaravi'i hijo? 'iamana.

17 'Ejume ea mapoka puni vaja kajino ei pini ijá 'wama Najuhi'ina na nuni hariha Oni apena roujihuni maijaho 'avena sisea ajimarena ira pa'arena jihuna'e apena routa.

18 Ichihi chihi 'avena sisea kajara ajimujaho 'unamapena mwe'i ranavu'e irasapa ani rene upaja nii'i haha tanuka ape'asahe haha kaisima'ura renuna. Na Oni tisaiporujija 'warave 'avena sisea 'ararihihunijaho areri parenu 'wamana.

19 Jesu ijá 'iama Ja iviama ike 'urina hijukija niho'o panimaa roji'ina. 'Ú Na na'ia icharu ja pu'úmo hijo? Na na'ia icharo masuani ja pu'úmo hina apena route? Sesamaa kajaho ahema Nuni roha 'iamana.

20 'Ejume pu sesamaa kajaho aheme Huni roume 'avena kajara Jesu kamarena sesamaa kajaho apena pi'onavume mwe'i 'ona kuchikuchivi'i ira sapa ani renana.

21 Jesu omaha apoma ijá 'wama Na'ia icharo ija'ina renane? 'wamana. Omahi ijá 'wama Nitamatama sesamu'uru nija'ina renana.

22 Na'ia mapoka'e 'avena sisea kajarahara 'unama pi'onavu'e veni rene 'ee toi 'ona kwa'amarono venuna. A areri rene 'ee temuka'amajaho ni'ajúhe veje mara'amana 'wamana.

23 Jesu hu ijá 'wama A nimaa ro'amajaho arerina. Ea irara nimaa ro'amajaho uneunecha ani ani'ina hununaa areri rehuna 'wamana.

24 'Ejume sesamaa kajihuni omijara 'urina ijá 'wama Na nimaa rojukúne na nimaa parojujaho ni'aji'amana 'wamana.

25 Jesu ki'eme ea mapoka ka'ene hina vu'a heja kajipuhipo nianaa apene ronuronu roajivuma kivi'i Jesu 'avena sisea kajaho 'urarahi'i ijá 'wama 'Avena sisea ka'ene ira pa'a ataa pa'akera ariha va'amana kaivo a túna'i kú'o pa'unama ro'amana 'wamana.

26 'Ejume 'avena sisea kajaho kú'o emaavaji'i sesamaa kajaho apene pi'onamana. Iji'a ijá venarena are'i kaivo hu va'ana. Sesamaa kajaho kwamuja'ina rejume ea mapoka ijá 'wava Hu nikwamana 'wavara.
27 Jesu sesamaa kajaho iji 'unamapena 'urijume 'urina naminana.
28 'Ejume Jesu sei va'e tisaiporuhwa pu'úmo pupusu hiji'i pu Hu ijá 'wava Irakijihuna'e 'avena sisea kajaho nú areri patasiomahare? 'wavara.
29 Jesu eha vene ijá 'iama 'Avena sisea ija'ina siomahuni-jaho 'unama nikwinu'wi siporui reje siomahuna 'iamana.

Jesura Kwama 'Urihuniji Rona 'Waramajina

30 Pu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Karari vaji usema va'ara. Kwaa ka'ene Hura hinuji erapo kame hehunijaho Hu ura parenana.
31 Ijihuni maijaho Hu tisaipuruhwaha najaharena

Noinijá 'iama Emaa Puni Harihijaho ea 'ahopo apene ea 'aho'a mihe pu Hu 'anaa kwamareje vea no'opisu mwe'i vaji namareje kú'o 'urihuna 'iamana.
32 'Enakaivo Hu pu 'warama jihuni maijaho pahenareja pu Hu apohunijaho junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Ruku 9:46-48)

33 Pu 'urine Kapeniami va'ajime Hu sei vaji hi'i kaivo Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwama toi roajaho iraka 'wamapena roare? 'iamana.
34 'Enakaivo pu eha pa'warava jihuni maijaho pu 'unama toi pira'aramareja Irara natohwana 'wavajihuna'e eha pa'wavara.
35 'Ejume Jesu asuma hi'i kaivo tisaiporuhwaha iropu ropu no'o 'umenauma roumakivi'i ijá 'iama Ea irara amura re'i ve'amajaho hu túchamai rehune 'ee 'eka mapoki jihipuni pwea rehuna 'iamana.
36 Jesu sesamaa pina 'waravume puni una'i namiju-makavi'i Hu ija haha 'unavi'i ijá 'iama
37 Ea irara sesamaa ija'ina Nuni iha 'ahi ni'aja'amajaho hu Na ni'ajihe avahuna. Ea irara Na apeni'amajaho hu nimaa Godi ka'ene ranamiume Na roaji ape'ena 'iamana.

Ea Irara Nú Pu'úmo Paninakaramujaho Hu Núna
(Ruku 9:49-50)

38 Joni Jesu ijá 'wama Najuhi'ine nú ea pina kavume hu Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea siomahume kavara. Hu núni pwina pa'ajihuna'e nú hu roturahara.

39 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Ja hu parotura'avara. Ea irara Nuni ihi 'urahi'i mamaa ve'amajaho hu túna'i Nununa'i sisea pa'wara'ena.
40 Ea irara nú pu'úmo paninakaramujaho hu núni ea.
41 Ea irara a Keriso onijihuna'e kapusi toa 'e ma'amajaho Na nimaa nimaa 'waravu hu huni ea paasinahuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Matiu 18:6-9; Ruku 17:1-2)
42 Sesamaa pini Na nimaa ro'eje ei pini sisei veje hu nimaa ro'amaji are'amajaho maijaho ja aji apene muna ahisima'uri huni oroi vevahame soha vaji pi'onave o'ipisa ja mamaa veja'a.
43 Oni iji veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a 'uhuna'amana. Maijaho a ija rona kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo ija no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ini ijino va'ena.
44 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
45 Oni mumori veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho 'uhuna'amana. Maijaho a mumora kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo mumora no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
46 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
47 Oni nii veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a oni nia 'anae supa'amana. Maijaho a nia kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo nia no'ohe'i re'amajaho veni rehuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
48 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
49 Godi ea mapoka veni vena kihuna.
50 Misa mamaa kaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa 'ú nú ichá'ina veje kú'o vwea reja'e? Emaa misa puna'i vwea rukina re'avajaho ja joni oja hami 'ajohe 'unama maa vejajihuna'e ja ea mapoka pu'úmo hami hihuna.

10

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Matiu 19:1-12; Ruku 16:18)
1 Jesu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Jotani 'ona kara'i Jutia va'ana. Ea mapoka kú'o nianaa Huni roume Hu najahu ja'ina'e najahana.
2 'Ejume Parasipo Jesuni roe vena ka'i 'ahiume apoma ijá 'wava Ei pini napara huna rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.

3 Hu eha vene aporame ijá 'iama Mosisi hu ja raka vehuna
'waramane? 'iamana.
4 Pu ijá 'wava
Mosisira 'warumajaho ea napara ranahuna asura ve ma'i
kaivo ranave vahuna'e 'warumana 'wavara.
5 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Hu nitama heha 'ahi ija'ina
'warama jihuni maijaho joni oja kisima'uri jihuna'e hu
venana.
6 'Enakaivo nitama anejijaho Godira uneunecha mapoka
vene 'ee parua vene 'ee napara venana.
7-8 Ijihuni hahi parui napara 'wa'amajaho opwaha
irechami'i kaivo pu no'o nikwino rehuna.
9 Godi raka ka'ene ihenamiajaho ea pina patura'amana
'iamana.
10 Pu kú'o sei vaji va'ajimareja huni tisaiporu ijí vu'a
kajaho apovara.
11 'Ejume Hu ijá 'iama Parua irara huni napara rana'i
kaivo napara pini 'wa'amajaho hu huni napara ka'ene
amuriji niho'o sise'i 'ahaa avahuna.
12 Napara irara huni parua rana'i kaivo parua pina
ve'amajaho hu niho'o sise'i 'ahaa avahuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Ruku 18:15-17)

13 'Ejume ea 'aho'a sesamaa 'eka Jesuni roume Hu iji
'unirame meraji'iro venana kaivo tisaiporuepo ea kajija
'urarahara.
14 Jesu kimarena niho'o sevuma ijá 'iama Sesamaa paro-
turi'avara kaivo maki'eje Nuni ro'avara. Ijihuni maijaho
Godoni arijaho ea ka'ene sesamaa puna'i vejujihipuni ara.
15 Na nimaa ja 'waravo. Ea irara Godoni ariji sesamaa
puna'i paape'amajaho hu ijaho pavahuna 'iamana.
16 'Enarena Hu sesamaa kajaho mwachame Huni ija puni
haha 'ahi irechavi'i merajihana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Ruku 18:18-30)

17 Jesu va'i 'ahauma va'eme ea pina ninuma roajino
Huni una'i nitupari sa'i kaivo apoma ijá 'wama Najuhi'ina
Mamaa'e na ichá'ina'e vene majama hihunijaho ape'ejo?
'wamana.
18 Jesu ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Eaka
mapokakaho mamaa pana kaivo nikwino Godira mamaa.
19 A Godoni tamana nihenuna. A ea pa'anaa kwa'amana
'ee a napara patura'amana. A nesa paape'amana. A ea pina
panama'amana. Ohuna omuna ijihipuni hura ve'amana
'wamana.

20 'Ejume hu ijá 'wama Najuhi'ine na nitama sesamu'uru
rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
21 'Enakaivo Jesu hu kamajaho Hu oja mahe ijá 'wama
A unenu'u pina kwino mai'o areri pa'ana. A va'e oni
uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eke ea
uneunecha pa'aji vajihakame oni eha maa akúpi 'ahi na'eje
roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
22 Hu ijí henajaho niho'o temume oja tura'i 'aha'eme
va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha mapoka rukina.
23 'E'eme Jesu niriapenoji'i Huni tisaiporua kima ijá 'iama
Ea ka'ene uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu
Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
24 Jesu 'waravume Huni tisaiporua hena oja hwa'usahana.
'Ejume Jesu kú'o eha vene pu ijá 'iama Sesahu Nune ea
pu nimaa rohuna kaivo pu uneunecha mapoka rukina
re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna.
25 Maha nitirua titi aru'ipisa areri reja'a kaivo ea hu nimaa
rohuna kaivo hu uneunecha mapoka rukina re'amajihuna'e
hu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
26 Pu ijí henareja oja niho'o hiana'eme ijá 'wava 'Ú Godi
ea irá ni'aja'ena? 'wavara.
27 Jesu pu kivi'i ijá 'iama Emapo areri vehuna pa'ana
kaivo Godiho arerina. Godira areri uneunecha ve paranuna
'iamana.
28 Pita Hu ijá 'wama Ike hena nú uneunecha mapoka
irecha'i kaivo A 'ararihae roara 'wamana.
29 Jesu ijá 'iama Na nimaa ja 'waravo. Nuna 'ee Godoni
vu'ijihuna'e ei pini huni mwe'a ara omaha oaha pokaha
'u'uaha ma'inaha sesahwaha irechami'amajaho
30 hu túna'i areri mwe'a mapoka mapoka ara mapoka
mapoka oma mapoka mapoka oha mapoka mapoka poka
mapoka mapoka 'u'ua mapoka mapoka ma'ina mapoka
mapoka sesamaa mapoka mapoka rehuna. Ea hu sise'i
'aha'eja kaivo hu Godoni ari va'e majama hihuna.
31 'Enakaivo ea irahipo urasa'avajaho pu túchama'i re-
huna kaivo ea irahipo túchama'i re'avajaho pu urasahuna
'wamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina
(Matiu 20:17-19; Ruku 18:31-34)

32 Pu Jerusaremi va'iro va'eme Jesu urana va'eme Huni
tisaiporu túna'i va'ajimareja oja hianamana. 'Ee ea ka'ene
pu 'ararihia va'ajaho tea junamana. 'Ene Hu kú'o ea iropu
ropu no'o aherame ani ro va'e iraka ka'ene Hua rehunijaho
'waramana.
33 Hu ijá 'iama Ja heha! Nú Jerusaremi va'ajive ea 'ahopo
Ema Puni Harihijaho apene pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi

ijihi mihe pu apena 'anae kwahuna 'wa'ika'i pu Jenitaru mihuna.
34 Pu Hu matahe chera pisotie hisi hijahe 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.

Jemisi'o Joni'o Jarima 'Waravajina
(Matiu 20:20-28)

35 'Ejume Jemisi'o Joni'o Sepati oni harihija'omo ijí pu roajime Jesu ijá 'wava Najuhi'ina nú unenu'u pina raka'e A 'wara'avajaho A ve'amana 'wavara.
36 'Ejume Hu ijá 'iama Ja ura iraka Na jona vena'ejo? 'iamana.
37 Pu ijá 'wava Na'ia pini a ea mapoka 'ajoha'amajino nú ea pina Oni ija mana'inija'i hije 'ee ei pini ana'inija'i hi'ejakúne 'wavara.
38 'Enakaivo Jesu pu ijá 'iama Oneka ka'ene ja Na 'warivu kajihuni maijaho ja paheju. 'Ú ja areri Na kapusi toa ka'ene ihunijaho i'eja? 'Ene Na toa apúsamie 'uriuja'ina'e ja 'u'o toi samae 'uri'eja? 'iamana.
39 Pu ijá 'wava Nú arerina 'wavara. Jesu ijá 'iama Nara kapusi toa ka'ene ihunijaho ja nimaa ihuna. 'Ene 'u'o Na toi apúsamie 'urihuni ja'ina'e ja nimaa toi samae 'urihuna.
40 'Enakaivo ea pina Nuni mana'ini hije 'ee ea pina Nuni ana'ini hihunaka 'warivujaho Nara vajihuna pana kaivo emaa puna'e iji pijiha amairie irechavu navu 'iamana.
41 'Ejume ea iropu ropu ijí henareja pu Jemisi Joni puna'i sena vena 'urarahara.
42 'Ejume Jesu 'umenaume pu rouma ijá 'iama Ja niheju. Jenitaru ea mama'ina rejajaho pu majikari 'ajoahura. Puni ea mama'ina 'waravu'e ea mapoka puni ira hena vejura.
43 'Enakaivo ja ija'ina pana kaivo ea irara ura joni natohwa re'i ve'amajaho hu joni pwea re'amana.
44 Ea irara ura'i ve'amajaho hu ea mapoka puni pwea re'amana.
45 Ema Puni Harihijara roajaho ea mapoka Huni pwea pare'avarono roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahauma roana. Hu Huni hia ea mapoka'e mihana. Areri emaa 'imenaana 'iamana.

Jesura Patimeasi Ka'ene Nia Supavi'iniji Vejume Maranajina
(Matiu 20:29-34; Ruku 18:35-43)

46 'Ejume pu Jeriko ro 'e'une usema va'iro vai'i Jesuho Huni tisaiporu 'ee ea mapoka 'ee Patimeasi nia supavi'ina ka'ene Timiasi oni hariha'omo vwama rori jariravi'i hinana.

47 Hu hejume Jesu Nasareti oraˈomo roume hu ijí heˈikaˈi ijá ˈumena A Teviti Oni Hariha A na temukaˈamana ˈumenana.
48 Pu hu ijá ˈumeja Iruno ˈa ˈarema ˈumejara kaivo hu nihoˈo pasonananaviˈi ijá ˈumena Teviti Oni Harihaˈomo A na numiriˈamana ˈumenana.
49 Jesu henarena masuani namijiˈi ijá ˈiama ˈUmeje roˈama ˈiamana. ˈEjume pu ea nia supaviˈina kajaho ijá ˈumeja Teamanaˈeje ˈurina Hu a ˈumenaukúne ˈumejara.
50 ˈEjume hu marako huni ateha irecha ˈoˈi kaivo ˈurina Jesuni roana.
51 Jesu hu apoma ijá ˈwama A ura rakaˈe Na vetaˈejo? ˈwamana. ˈEjume ea nia supaviˈinijara ijá ˈwama Najuhiˈina A veje na kúˈo nia niriuma ˈwamana.
52 Jesu hu ijá ˈwama A nimaa ronajara vejuˈe maranaukúna vaˈa ˈwamana. ˈEˈeme niˈaha kwino huni nia marajume hu Jesuˈi vaˈana.

11

Nihoˈo Temarajiˈi Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 Pu Jerusaremi rori roe Petapejeˈo Petaniˈo puni rori huriˈa Arivi useme Jesu Huni tisaiporu noˈoheˈi irechamiuma vaˈumakiviˈi Hu ijá ˈiama
2 Ja vaˈe ara pina kamaˈaji useviˈi kave tonikia ˈuˈua ea ijihuni toi pahijiˈina kaˈeje aji iˈivananave namija kaˈavajinakúne rasamapene roˈavara.
3 ˈEˈeje ea pina ja aporamareje ijá ˈiava Ja rakijihunaˈe tonikia ˈuˈua apejo? ˈiˈamajaho ja ijá ˈwaˈavara Nú apena vaˈe núni Natohwijara unenuˈu pina venarejaˈe ijiˈa kúˈo marako ranave roˈena ˈwaˈavara ˈiamana.
4 ˈEjume pu noˈo vaiˈi kavume tonikia ˈuˈua vwicha rori iˈivananava jaho kamareja rasavara.
5 ˈEˈeme ea ˈahoˈa kaˈene namija kajipo ijá ˈiava Ja noˈo raka vene tonikia ˈuˈua kajaho rasavo? ˈiavara.
6 ˈEjume Jesura raka kaˈene ˈwaramajaho pu ijá ˈwaravume pu makiˈeme pu noˈo apena vaˈara.
7 ˈEjume pu tonikia ˈuˈua apene Jesuni roume pu puni atehiji tonikia ˈahi irechame Jesu ijihuni ˈahi hinana.
8 ˈEˈeme ea mapoka kajipuhipo puni ateha ˈee icha tuame ˈunama kajino tahitavara.
9 Ea mapoka urasaha vaˈume ea ˈahoˈa túnaˈi vaˈa kajipuhipo mwasiriviˈi ijá ˈumeja
Hosana A Godoni iha ˈahi roajihunaˈe Hu A merajahu.
10 Nuni oma Tevitira kwaa ara ˈajohuna kaˈene rohunijaho Godi merajaho Hosana nihoˈo ichutoa mai hinu ˈumejara.

11 Jesu roe Jerusaremi Temiporu ajimarena vea nipaˈarena
jihunaˈe maniriapenonu vaˈume ˈurine Huni tisaiporua
iropu ropu noˈo aherama Petani vaˈara.

Jesura Mataka'e Sirimajina
(Matiu 21:18-19)

12-13 ˈEnaˈomo súˈo Petani rena ˈunama roajiˈeme ˈunama
toi Hu matumana. Hu niriˈi kamajaho mataka kamarena
Hu vwihanajaho ˈina ijí navu roˈi kaivo vaiˈi kamajaho ˈina
pakiˈeme aˈaru rena namana. Ijihuni maijaho mataka kajara
ˈina rehuni vea pana.
14 ˈEjume Hu icha kajaho ijá ˈwama Ea kúˈo oni ˈina
paihuna ˈwamana. Hu ijá ˈwaravume Huni tisaiporu hejara.

Jesura Temiporu Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

15 Pu Jerusaremi vaˈajimareja Jesu Temiporu aruma
vaiˈi kivume ea mapoka hina ˈiruma ˈimejiˈi hijumakiviˈi
Hu vaˈaji ea monia senisu vejiˈini jihipuni ˈaiju ˈunama
pitaˈarohe ea uka ˈimejiˈinijijahija ˈee ea mapoka arukunie
ˈararihiume pitapa juhahara.
16 Hu ea ˈahoˈa Temiporu vaja uneunecha ˈahoˈa paˈeke
roe aruma vahunaˈe Hu tanumana.
17 Hu ea mapoka najahiˈi ijá ˈiama Godira heha vaji ijá
ˈúma Nuni seijaho eaka mapokijihipo Nuni siporua ˈohuni
sea kaivo ja vejume seakaho nesapejuri sea renana ˈúmana
ˈiamana.
18 ˈEjume Sikuraipia ˈee pirisitia mamaˈinapo Jesu ˈanaa
kwahuni ˈunamiji savara. Pu Jesu ˈanaa kwahuna kaivo
ea mapoka Hu najahuˈe Huni túnaˈi vaˈujihunaˈe pu Hu
juhavara.
19 Vea nusireˈeme pu Jerusaremi arema vaˈara.

Matakijara Najuhajina
(Matiu 21:20-22)

20 Súˈu ˈurine vaiˈi kavume mataka sarana paranana.
21 ˈEjume Pita kama vwihana ijá ˈwama Najuhiˈine kare
kama. Mataka kaˈene Ara sirimajaho nihoˈo saranana
ˈwamana.
22 Jesu ijá ˈiama Ja Godi nimaa roˈavara.
23 Nimaa Na ja ˈwaravu Ea irara huriˈa kare ijá
ˈwaˈamajaho ˈauma vaˈe sohi ˈona ˈwaˈi kaivo huni oja
vaja papuruva retiˈi kaivo nimaa roˈamajaho iraka kaˈene
hura ˈwaramujaho rehuna.
24 Ijihuni hahi Na ja ˈwaravu Iraka ja siporua ˈona
ˈwaravajaho nimaa rojiˈi nú niˈeku rojakamareje ja
ˈekaˈavara.

25 Vea ka'ene a 'urina siporua 'o'amajaho ara ea 'ahoa
sise'i 'ahiajaho vwihania arevakame oni Oma ka'ene akúpi
'ahi hinujaho oni sisea vwihana are'amana.
26 'Enakaivo erapo ja sise'i 'ahie ja puni sisea pavwihana
are'avajaho joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji 'u'o joni sisea
pavwihania arehuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Ruku 20:1-8)

27 'Ejume pu kú'o 'uname Jerusaremi roajime Jesu Temi-
poru vaji 'uraho'eme pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi 'ee
emaipo ni'aha kwino Huni roajivara.
28 Pu Hu apoma ijá 'wava Irara 'waravume ija'ina venane
'ee Irara harura mahume A ija'ina venane? 'waravara.
29 Jesu pu eha ijá 'iama Na ja apora'ejukúna ja eha
'warivakame iji'a Na harura irakijino vejujaho Na ja
'warahuna.
30 Irara 'waravume Joniho ea toi samauma 'urijare?
Godira 'waramana 'aho ei pini 'waramane? Ja eha 'wariha
'iamana.
31 Pu hina ira kukari ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena roana
'wa'avajaho Hu ijá 'úhune Irakijihuna'e ja hu panimaa
vetiare? 'ú'ena.
32 'Enakaivo nú ema puni rena roana 'wa'eja vo pu ea
mapoka'e juhavara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e vwihaju-
jaho Joniho nimaa'e poropetia.
33 'Ene pu eha vene Jesuho ijá 'wava Nú puruva retúu
'wavara. 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Ijina'omo Na 'u'o harura
iraki apene uneunechake vejujaho pa'wara'eju 'iamana.

12

Aja Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Ruku 20:9-19)

1 Hu aneja vene pu haa 'warame ijá 'iama Ei pini juara
menarena ajina 'one vera irame nú'úha vene hu ea 'aho'a
irechamiume juara kajaho 'ajoha hi'eme hu kwaa pini
va'ana.
2 'Iruma kajara maranani veijino huni pwea ranavume
va'e ajina 'eka'i va'ana.
3 'Ejume ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'urina 'anau va'o
piranavume maisu va'ana.
4 Vu kú'o huni pwea pina ranavume va'ume ea ka'ene
juara kaji 'ajoha kajipo muni 'eka huni húmati 'ahi
'anaume hija'aravumakavi'i pu apena sise'i 'ahau va'ume
piranavume va'ana.

5 Hu pina ranavume pu 'anauma kwamana. 'Ejume hu vu kú'o pwehwaha 'aho'a irechamiume va'ume pu 'aho'a hijiha'e 'ee 'aho'a 'aniuma kwamasahara.
6 'E'eme hu ea kwino ranave vahuna hinana. Huni hariha ka'ene niho'o oja mahi'inijina. Hu túchamaijaho raname ijá 'iama Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja 'iamana.
7 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea ka'ene kahe rou kahehunakúne roe 'anae kwa'eje núni aachia'e re'ena 'wavara.
8 'Ejume pu hu 'anauma kwavume pi'onavume vera hana'i va'ana.
9 'Ejumakame juara anesura kajaho ichá'ina ve'ena? Hu roe ea ka'ene huni juara 'ajohi'ina kajija 'anie kwamasa'eje hu ea 'aho'a juara kajaho mihuna.
10 Ja nihejara Godoni heha vaji ijá 'iama
Ea ka'ene ara veji'inijipo kuteja ka'ene pi'onavajara ara kajihuni kúrúti kuteja kaji rena naminana.
11 Ikaho Natohwi jihuni rena roajihuna'e nú kivujaho mavarasa'ina rejura 'iamana.
12 Hura haa ka'ene pua'e ronarena 'waramaji 'waramana. Pu ura henareja Hua ape'irono savara kaivo pu emaa'e juhamareja arema va'ara.

Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Ruku 20:20-26)
13 Pu Parasi 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechamiume va'e Jesu 'waravi'i pisivi'i 'ahiuma va'ara.
14 Pu va'ajimareja ijá 'wava Najuhi'ine nú niheju A nimaa nimaa. A eakaho natohwa 'ee eakaho ma'u'ua ija'ina paronu jihuna'e A ea mapoka areri kwinu'wi kaivo A Godoni 'unamaru arira najuhuna. Nú unenu'u pina aporavu. 'Ú nú Sisa takisi vaja'avajaho areri re'ena 'aho pane?
15 'Ú nú ve'eja 'aho nú pave'eja? 'wavara. 'Enakaivo Hu henajaho pu ira'ata vejuma henarena ijá 'iama Ja rakijihuna'e Na vena kivo? Monia oma kwino miha Na kavuma 'iamana.
16 'Ejume pu mahume Hu moni kama ijá 'iama Ikaho irahuni pikisa'e 'ee asuri namo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha 'ee Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iavume pu ijí hene oja hwa'usunahana.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Ruku 20:27-40)
18 'Ene Sajusi 'ahopo ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urijujaho panimaa rojura. Jesu apoma ijá 'wava

19 Najuhi'ine Mosisira vu'a pina heha 'ahi vena ijá 'úma Ei pini napara 'wahe naparahijaho amuja pave'eje hu kwa'amajaho 'u'uahi aheva kamareje ijara pokahoni hariha nahehuna 'úmana.
20 Nitama ea pipuni hariha iropune no'ona'omo pokijara napara 'wahana kaivo huni napara amuja pave'eme hu kwamana.
21 'Ejume huni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana.
22 'Ejume ijihuni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana. Ija'ina vena apena va'o va'ume túchamai jara ahevume amuja pave'eme parua kajaho kwavume napari ijí 'u'o kwamana.
23 Vea ka'ene ea mapoka kwamasahajipo kú'o 'uri'avajaho hu irahuni napara re'ena? Ijihuni maijaho ea iropune no'o hu 'wahara 'wavara.
24 Jesura eha vena ijá 'iama Ja pahejujihuna'e Godoni ira pahene 'ee Godoni harura 'u'o paheju.
25 Vea ka'ene kwamasahi'ina kajipo kú'o 'uri'avajaho napara pasahuna kaivo areri Godoni 'ona oji'inapo akúpa 'ahi hijuja'ina'e hihuna.
26 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuni jihuni vu'a ka'ene Mosisi oni heha vaji vejajaho patahara raka? Vu'a ka'ene icha renani vaji Godira Mosisi ijá 'wama Na Epara-hami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi 'wamana.
27 Hu Godi ka'ene kwavi'inijaho pana kaivo Hu Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihipuna. Ja vu'a ira'ata 'wavura 'iamana.

Varapa Natohwijina
(Matiu 22:34-40; Ruku 10:25-28)

28 Sikuraipi kwino ro hi'eme ea mapoka kajipo vu'a ka'ene Jesu 'waravajaho hu henana. 'E'eme Jesu pu eha hami 'waravume hu Jesu aporama ijá 'wama Godoni tamana mapokijaho ichara natohwe? 'wamana.
29 Jesu eha vene ijá 'wama Godoni tamana natohwijaho ikena. Isureri ora ja hami heha. Núni Godijaho Natohwe 'ee nikwinu'wina.
30 Joni Natohwa Godiho 'aveniji'i maho'o oja mahe 'ee vwihaji'i maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ojiji'i maho'o oja ma'avara.
31 Ikaho ijihuni nijahijina. Ja ojono oja ma'aravu ja'ina'e joni rori ea ka'ene hijujija 'u'o oja mi'avara. Tamana 'aho'a ike no'ohe'i ikija paasitahara 'wamana
32 'Ejume Sikuraipijara Jesu ijá 'wama Najuhi'ine ijaho nimaa nimaa 'warimu. Oni vu'a ariramaa. Godi kwinuna kaivo pina pana Hu Huhusuna.

33 'Ejume ja Hu ojiji'i maho'o oja mahe 'ee joni vwihaji'i maho'o oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ea ka'ene oni rori hijujija oja mihe areri ja ojono oja ma'aravu ja'ina. Ijipo swasa ka'ene 'eka roe swasa vejujaho maho'o asitahana 'wamana.
34 Jesu kamajaho hu eha arira vene Huni vu'a arira hejuma kamarena Hu ijá 'wama A kwaa jora pahinu kaivo a Godoni ara rori hinu 'wamana. 'Ejume ijá rene ea 'aho'a kú'o paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Ruku 20:41-44)

35 'Enakaivo Jesu Temiporu vaji hina najaha ijá 'iama Rakijihuna'e Sikuraipi Kerisoho Teviti oni Hariha 'wavure? 'wavara.
36 Teviti ori'ini Godoni 'Avena vaji ika 'waramana
Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje Na Oni nana'eji'ina Oni mumora hari irechavuma 'wamana.
37 Tevitira huhusu Hu Natohwa 'iamana. 'Ena'omo 'unama ichá'inijino Hu Teviti oni Harihe? 'iamana. Hu 'waravume ea mapoka hena teamanavara.

Jesura Varapa Tamana Najahi'iniji Jujuvua 'Waramajina
(Matiu 23:1-36; Ruku 20:45-47)

38 Jesu najahi'i ijá 'iama Ja Sikuraipi hami ki'avara. Pu ura emaapo kime puni hura vene 'ajora'avarono ateha jojora same maketi va'e 'urahojura.
39 'Ene pu ura Sinakoku vaji una'i asuma hi'i 'ahie 'ee erapo ahaja ijuri veijino tinia mama'inijino hihuna ura renaura.
40 Pu amuna pisimisame puni ara 'eke 'ee emaapo ki'avarono siporua jojora 'ojura'omo ea ijá kajija túna'i niho'o eha sisemaa 'ekahuna 'iamana.

Amunijihuni Swarijina
(Ruku 21:1-4)

41 Jesu va'e katua savuri tevua rori ijí hina ea mapokapo monia ka'ene savaji kivi'i hi'eme ea ka'ene monia puna ani reji'ina kajipo puni monia mapoka 'eka roe savara.
42 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaa kaivo monia sahura oma no'o ma'u'umai areri monia toia oma no'o erusamana.
43 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume Hu ijá 'iama Nimaa Na ja 'waravu amuna kajarahara une-unecha pa'amai monia eaka mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.

44 Ea pu monia mapoka vajahajihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri navuji samana 'iamana.

13

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Matiu 24:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesu Temiporu rena va 'e'u'eme Huni tisaiporu kwinu ijá 'wama Najuhi'ine ike kiama! Muna ikijahija 'ee sea ikijahija niho'o mavarasa'ina 'wamana.
2 'Ejume Jesu ijá 'wama Sea ka'ene kimukaho túna'i tira'usaha para'eje kutejaru nami'eja 'wamana.

Ahia 'Ee Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Ruku 21:7-19)

3 Jesu va'e huri'a Arivi Temiporu ropuna'ija'i Pitaho Jemisiho Joniho Enituruho ijá pu pu'úmo hiji'i hemi apoma ijá 'wava
4 Vea raki uneunechakija ija'ina re'eja? A aacha pina naju'irakúne nú ijí ka'avajaho sisea ka'ene rehunaka 'warumajaho nitu'u renu 'wa'ejakúnina 'wavara.
5-6 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja hami ki'avara. Ea 'ahopo pisimia ve'ejakúne 'ee ea 'ahopo Nuni ihiji 'urahi'i Na Jesuna i'i kaivo ea mapoka pisimihuna.
7 Vea ka'ene ja ajira vehuna hene 'ee erapo ajira vehuni pinana 'warava he'avajaho oja pahiana'avara. Ajira rena vu'a ani ani re'ena kaivo mai'o 'urijaho paroa tu'u rehuna.
8 Kwakwa mapokakija mai'o ara'eja 'ee ararakija mai'o ara'eja. Ara kwaa 'aho'a mwevarivura roe 'ee ora vea re'ena. Ike uneunechakija ea hianahuni jihuni aneja.
9 'Enakaivo ja ojono hami 'ajo'avara. Ijihuni maijaho pu 'eka va'e hirisima puni nini va'e 'ee Sinakoku majikari hijihahuna. Ja Nuni eijihuna'e pu ja kamatia ka'ene 'ajohi'ini jihipuni nini 'eka va'akivi'i raka ka'ene ja kima hejujaho pu najahuna.
10 'Enakúne Godoni vu'a maiu'ina kwaa ara mapokakino naja'avara.
11 Pu ja 'eke 'otua ve'iro va'avajaho ja va'e uné raka ka'ene 'warahuniji pavwiha'avara. 'Enakaivo ja 'otua ve'iro ve'eje vu'a pina vwiha'avajaho ja pavwihahuna kaivo Godoni 'Aveni vaji'enakúne 'wara'avara.
12 Popwapo 'warave erapo 'u'uhwaha 'anie kwamasahe omahwapo 'warave erapo sesahwaha 'anie kwamasahe sesahwapo 'warave erapo opwaha 'anie kwamasahuna.

13 Ja Nuni eijihunaˈe ea mapoka ja nihoˈo kiˈavajaho senahuna. ˈEnakaivo ea irara ija kisi ˈunama vaˈe uri ˈeˈuˈamajaho hu marahuna.

Sisei Niˈimaˈuri Rehuni Vejiˈina
(Matiu 24:15-28; Ruku 21:20-24)

14 Vei pini Sinakoku nihoˈo sisemaa pakaviˈinijara tinia kaˈene panamihunijine namija kaˈavajaho ea kaˈene Jutia hiˈavajaho vekaji niˈaha kwino juhaha huriˈi ˈahi vaˈavara. Ijihuni hahi ea irara ike taˈamajaho hami vwihaˈavara.

15 Ei pini atahuri hiˈamajaho hu paariha vaˈe sei vaji uneunecha paˈekaˈamana kaivo aseha vaˈamana.

16 Ei pini juasiˈi hiˈamaji ˈuˈo paˈunama vaˈe ari huni ateha ˈekaˈamana kaivo aseˈamana.

17 ˈEnakaivo vea kaji ea kaˈene hariˈina ˈee hariha musa ijiˈinijija nihoˈo pivusahuna.

18 ˈEnakaivo siporua ˈoˈirakúne siseakaho atuata veijaho pareˈamana.

19 Vea kajino sisemaa kaˈene rehunijaho nitama Godira mweˈa ˈee akúpa vejume hinapena roajino sisea ijaˈina parenajara rehuna. ˈEnareje ijiˈa túnaˈa kúˈo ijaˈina parehuna.

20 Natohwijara vea kaji patuˈua veˈamajaho ei pina maiˈo pahihuna. Ea kaˈene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tuˈu rehuna.

21 Ei pini ja ijá ˈiˈamajaho Keka! Keriso ikena karena ˈiˈamajaho ja nihoˈo panimaa roˈavara.

22 Túnaˈi ea ˈahopo iraˈatijino na Kerisona ˈiave vu ea ˈahopo iraˈatijino na poropeti ˈiahuna. Pu ijaˈina venareje aacha mapoka veje ea mapoka oja hianava kiviˈi pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea kaˈene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.

23 Hami heha! Maiˈo raka kaˈene rehunijaho Na niˈwaravuta.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Ruku 21:25-28)

24 Sisemaa kajaho paˈareˈeje vea naˈive ˈee masapa pahanahuna.

25 China jaheusunahe arihe akúpa puni harurijihija ˈunirama usihuna.

26 ˈEˈeje pu Emaa Puni Hariha kaˈeje Hu ˈimitia vaji harura niˈimaˈura nihoˈo hanana paraˈeje rohuna.

27 Ijaˈina veˈeje Hu Huni ˈona ojiˈinijihija irechamia kamareje pu roe ea kaˈene Hura iji pijihajihija arara mapokijaho akúpa ˈaha mweˈa vaja ichihichihi hijujija eparahuna.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 11:20-26; Ruku 21:29-33)

28 Na ja haa 'waravu. Ja tavo'a naheju'e kivujaho vea mara'i venu 'wavura.
29 Ijihuna'e vea ka'ene ike uneunechakipo reja ki'avajaho Hu niroe vwicha jiami rou roha.
30 Na nimaa ja 'waravu. Eaka kijahija maho'o pakwa-masa'eje uneunecha ikijahija rehuna.
31 Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Irijaho papa'are'ena.

Ei Pini Veaho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Matiu 24:36-44)

32 Vea vecha rehunijaho ea pahena pakavu'e Godoni 'ona oji'inijija pahena pakavu'e Godoni Harihiji 'u'o pahena pakamu kaivo Amora vea kajaho Huhusuma hena kamuna.
33 Heha! Vea kajaho ja pahena pakavi'ini jihuna'e hina 'ajihi'i ka'avara.
34 Vea kajaho areri ei pini epuni ari va'i kaivo huni ara raname huni pwehija irechamiu'e kaukara raka raka ka'ene vehunijaho najahe 'ee vwicha 'ajohi'ina hami nia niri'i 'ajohuna'e 'waramana.
35 Nia hami niri'i hi'avara. Ijihuni maijaho sea anesurijara 'unama rohunijaho nusireina ho na'ia ririna ho 'u'ora 'umenujina ho vea nitu'eje rohuna.
36 Vejuro'i ja ne'eje hu roe tatatia ve'ena.
37 Na ja 'waravu ja'ina'e ea mapoka 'u'o 'waravo. Hami nia niri'i hi'avara.

14

Jesu 'Anai Hemi Kosarama Ojajina
(Matiu 26:1-5; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 Vea no'o pa'are'eje Pasova 'ee puretia isitia pa'aji iji-hipuni vea re'amarono pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi jihipo 'unama ichá'ina Jesu pisimie 'anaa kwahuniji savara.
2 Pu ijá 'wava Nú iviamaa vea natohwa ikaho pave'eja. Vejuro'i ea mapokapo sena vene 'araha ve'avarono pave'eja 'wavara.

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Joni 12:1-8)

3 Vea ka'ene Jesu Petani Saimani ka'ene reporosia rukini jihuni sei ojuta hwene hijara. 'E'eme napara pini kavapwa senisia rukina monia ni'ina 'imenana'omo apena roe jarae Jesuni húmata 'ahi usetiana.
4 Ea 'aho'a ka'ene ijí hijajipo ijí kamareja niho'o aji-navume ijá 'wava Irakijihuna'e senisiakaho nisamo?
5 Nú monia maha húmata no'opisu 'imene ea ka'ene 'iruma pa'ajihi ni'ajihuna sa'ina'e avanu 'wame 'urarahara.

6 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Makaha! Ja ichá vena hu 'urararaho? Hu Nununa'i mamaa venana.
7 Ea uneunecha pa'ajijahija ja pu'úmo majama iki hihuna'omo ja ura pununa'i mamaa ve'i ve'avajaho ve'avara. 'Enakaivo Na ja pu'úmo majama pahi'eju.
8 Naparakaho unenu'u pina hu areri renajaho hu nivenana. Nara kwahuniji hu Nuni haha amairihana.
9 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu. Kwaaka mapokakino Godoni vu'a maa maiu'ina ichihichihi 'wa'avajaho ijí napara kajara venaji 'u'o pu 'wame vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Ruku 22:3-6)

10 Iji'a Jutasi Isikariati ka'ene ea iropu ropu no'o ijihipuni ea pina'omo va'e pirisiti mama'ina kajihi pu'úmo 'wame nimaa vene Jesuho nahame mihunijaho 'waramana.
11 'Ejume pirisiti mama'ina kajija ijí hejajaho niho'o teamanama parajumakame monia hu vaja'iro nahama 'waravume hu aneja vene Jesu pu mihuni 'unama samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Ijajina
(Matiu 26:17-25; Ruku 22:7-14, 23-24; Joni 13:21-30)

12 Puretia isitia pa'ajihuni vea rejumakavi'i pu Pasova sipi 'u'ua 'anae Godoni swasa ve'eme Huni tisaiporu Jesu ijá 'wava Nú ichihi va'e Pasova 'iruma amairiakame A i'ena 'wavara.
13 Hu tisaiporu no'ohe'i irechamie ijá 'iama Va ari natohwi use'eje ei pini toata apena ro piuniva ka'avajaho pu pu'úmo sea ka'ene hu va'amajino 'arariha va'avara.
14 'Enareje sea ka'ene hura aji'amajihuni sea anesurijaho apome ijá 'waha Najuhi'ini aporame 'waravarono 'warumana'omo 'waravu. Ea suja puni ruha ka'ene Nara Nuni tisaiporu pu'úmo Pasova 'iruma ihunijaho ichine? 'wame apo'avara.
15 'Eje sea anesuri ruha natohwa ka'ene ichuto uneunecha areri rene navi'iniji najahakame ja ijí 'iruma amairiara'avara 'iamana.
16 'Ejume Huni tisaiporu ara natohwi va'e Jesura 'warama kaja'ina rejume kamarena 'iruma kajaho amairiaravara.
17 Nusiremai Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu'úmo sea kají va'ara.
18 Pu ahuma ojuta hwene 'iruma iji'i Jesu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu ja ei pini Na nahamihuna Na hu'úmo 'iruma inu 'iamana.
19 'Ejume pu temuka'eme aposarame ijá 'wava Ei pini narane 'iavume ei pini narane 'iavume 'wamapene ojara.

20 Hu ijá ˈiama Ja ea iropu ropu noˈokipo ea kwino Na
nahamihuna. Ea kaˈene puretia apene Na huˈúmo tevua vaji
apúsama inu karahara Na nahamiˈena.
21 Emaa Puni Harihijaho kwahuna. Areri Godoni ira vaji
ˈwarama jaˈinaˈe kaivo ea kaˈene Na nahamihunijaho eha
sisea apehuna. Maijaho oaha hu panahejaˈa ˈiamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihajiˈi ˈIruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

22 Pu ˈiruma ijiˈi hiˈeme Jesu puretia apene Godoni siporua
ˈona teamani ˈwaˈi kaivo tuama Huni tisaiporu vajihiˈi ijá
ˈiama Ikaho areri Nuni hahakúne ˈeka iha ˈiamana.
23 ˈEne Hu kapusi apene kúˈo Godoni siporua ˈone teamani
ˈwaˈi kaivo vajihume pu ijumakiviˈi ijá ˈiama
24 Ikaho areri Godira nitama nahama ˈwaramanaˈomo
Nuni ˈaa kaˈene ea mapokijihi punaˈe arihunijina.
25 Na nihoˈo nimaa nimaa ˈwaravu. Na ajina riha kúˈo
paihuna kaivo Na Godoni ara vaˈarejaˈe kúˈo maiuˈina ihuna
ˈiamana.
26 Pu javaa vejuma parajume pu Arivi huriˈi vaˈara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

27 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja Nunijihunaˈe oja hene ranamie
vahuna areri Godoni iri vaji ˈwarama jaˈinaˈe
Nara sipia ˈajohiˈina ˈanae ˈee sipia juhaha ani ani vaˈeja
ˈiamana.
28 ˈEnakaivo Na kwama vea noˈopisu namarejaˈe ijiˈa Na
kúˈo ˈurina Karari marako vaˈeje ja ijiˈa vuhuna ˈiamana.
29 ˈEjume Pita ˈurina Jesu ijá ˈwama Ea mapoka ranamaa
vaˈavajaho na maiˈo A paranamaa vahuna ˈwamana.
30 ˈEjume Jesu Pita ijá ˈwama Na a nimaa nimaa ˈwaravu.
Iviasi naˈii a ˈaha noˈopisu hemareje Na pakimuna iˈeje
ˈuˈora ˈaha noˈoheˈi ˈumehuna ˈwamana.
31 ˈEjume Pita oja ˈurina paraˈejume ira ajira ijá ˈwama Na
A huˈúmo kwahuna reˈujaho na A pahemahuna ˈwamana.
Pitara ˈwarama jaˈinaˈe tisaiporu ˈuˈo mahoˈo ijaˈina
ˈwaravara.

Jesura Ketasimani Siporua ˈOnajina
(Matiu 26:36-46; Ruku 22:39-46)

32 Pu Ketasimani vaˈajimareja Jesu Huni tisaiporu ijá ˈiama
Ja iki hiˈeje Na siporua ˈojuma ˈiamana.
33 ˈEˈikaivo Jesu Pita ho Jemisi ho ˈee Joni ijá aherama
vaˈeme Jesu oja paˈareˈeme nihoˈo temuma paranana.
34 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Na temukimu. Nuni oja turame
kwaˈi ˈahiu. ˈEnakúne iki Na ˈajiha niriˈi hiˈavara ˈiamana.

35 Hu kahá irechamiˈi kaivo mweˈi one siporua ˈona ijá ˈwama Oni ura reˈamajaho veje Na vea mukakaho asinavuma ˈwamana.
36 Hu ijí siporua ˈone ijá ˈwama Amo Amo A uneunecha mapoka areri vejiˈina. ˈEnakúne veje ike kapusia kaˈene Nununai namuji ape vaˈa. ˈEne Nuni ura ijaho pana kaivo oni ura ijara renama ˈwamana.
37 Hu siporua ˈone ˈunama roiˈi kimajaho pu notuma kime Hu Pita ijá ˈwama Saimani a nejiˈi hino? A vea muka maˈuako areri niriˈi hiˈena ho pane?
38 Ja niriˈi siporua ˈojiˈi hiˈirakúne vwiha sisesa pairisamiˈamana. ˈAvenijaho ura rena paranu kaivo hahijaho ajuaranu ˈiamana.
39 Hu kúˈo ˈunama vaˈe siporua marako ˈonajaˈinaˈe ˈonana.
40 Hu kúˈo ˈunama roe kimajaho pu majama hine notuiˈi navara. Ijihuni maijaho puni nia nihoˈo vahima paranana. ˈEjume pu eha iraka ˈwarahuna puruva renana.
41 ˈEjume Hu ˈaha noˈopisuji ˈunama roe kime ijá ˈiama Ja siheria vena notuu raka? Vea muka niroa apenana. Emaa Puni Hariha ei pini nahamahe ea siseijihi mihuna.
42 ˈUrija nú vaˈava. Ea kaˈene Na nahamahunijaho nirou ˈiamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

43 Jesu ijá ˈwaraˈejuˈe pirisiti mamaˈina Sikuraipi ˈee emakinepo ˈwaravume Jutasi ea iropu ropu noˈo ijihipuni ea pinaˈomo hura ea mapoka aherame soˈwa hajaa vene roara.
44 Ea kaˈene Hu nahamahunijaho hu pu maraku ˈwaramana. Ea kaˈene na ura mina veja kaˈavajaho ijinakúne apena vaˈi kaivo hami ˈajoˈavara ˈiamana.
45 ˈEjume Jutasi vea panisaˈikaˈi vaˈe Jesuni nini vaˈi kaivo ijá ˈwama Najuhiˈine ˈwaˈi kaivo ura mina venana.
46 ˈEjumakaviˈi pu ijiji ˈunama apejara.
47 Ijá veˈeme ea kaˈene ija naminajara niˈaha kwino huni haha ˈahi soˈwa mavana apene ˈanaume sosia ˈajohiˈina niˈinijihuni pwea ataa ˈuhuˈusunahana.
48 Jesu ijá ˈiama ˈÚ ja ea nesa apejiˈina apeˈiro ˈahiume soˈwa hajaa vena roare?
49 Naˈia mapokaˈe Na ja puˈúmo Temiporu vaji hina najahujaho ja Na paˈunirivara. ˈEnakaivo iviamaa iraka kaˈene renukaho Godoni ira vaji ˈwaramajara renu ˈiamana.
50 ˈEjume Huni tisaiporu Hu ranaˈikaˈi juhaha vaˈara.

51-52 Kivasa pina ateharu raananame haha maisu Jesu
'ararihae va'ume pu hu 'u'o aharu 'onavume huni ateha
tajahe'une 'o'eme maisu aseha va'ana.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:57-68; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

53 'Ejume pu Jesu apena va'e pirisiti ni'ini jihuni
va'umakivi'i pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipija 'ee emainijihi
pu'úmo nianaa ijí roara.

54 'E'eme Pitaho Jesu túna'i 'ararihia va'e pirisiti ni'ini
jihuni sei va'ana. 'Ene hu pirisiti kajihuni pwehijijihi
pu'úmo vena iruha hinana.

55 Pirisiti mama'ina kanisoru epo pu'úmo ea irahipo Jesu
namaha kamareje apena 'ana'i 'ahiume ijihuni 'unama
savajaho papiunavara.

56 Ea mapoka ira 'atijino namahara kaivo puni vu'a ani ani
renarena nimaa parejara.

57 Ea 'aho'a 'urina namiji'i Jesu ira'atijino namaha ijá
'wava

58 Nú hejuma Hu ijá 'waramana Temiporukaho emaapo
vejara'omo Na veje tira'usuna'ira'omo na'ia no'opisu
pa'are'eje Na pina veje ma'ori rena nami'ena 'wavara.

59 'Enakaivo puni vu'a ani ani renarena nimaa parejara.

60 'Ejume pirisiti ni'inijara Jesu apoma ijá 'wama 'Ú A ea
pina eha pa'waramo? A iraka sisea vejume pu kavara'omo
'waravo? 'wamana.

61 'Enakaivo Jesu masuani hi'i kaivo ira pa'waravume
pirisiti ni'inijara kú'o apoma ijá 'wama 'Ú A Keriso ka'ene
Nimerajaha jihuni Harihe? 'wamana.

62 Jesu ijá 'wama I'a Na ijina. Ema Puni Harihijaho ka'eje
harura rukima'uri jihuni mana'inija'i asuma hi'eje ichutoi
'imitiji'i rena rohuna.

63 'Ejume pirisiti ni'inijaho ijí henarena Huni ateha
isokuji'i ijá 'iama Ja paki'eje ea 'aho'a kú'o vu'a 'aho'a 'eka
roava.

64 Ja nihejare Jesu Godi mataha avanana. Ja ichá vwihajo?
'iamana. Pu maho'o namahe Hu kwahuna 'wavara.

65 'Ejume ea 'aho'a Hu cheri 'otie 'ee urania hwamahe
haisi 'anai'i ijá 'wava Irahipo 'anaukúne 'waruva heja
'wavara. 'Eji'i sorutiapo ninu tahijahara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-75; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 25-27)

66 Pita majaa ara hari nami'ejume pirisiti ni'inijihuni
pweijaho napara'omo roana.

67 'Enarena hu kamajaho Pitaho ijí vena iruhi'i hijumakame niho'o nia hami kavi'i ijá 'wama Ea ikere a 'u'o Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'uraha oji'ina 'wamana.
68 'Enakaivo Pitaho niho'o hema parana ijá 'wama Pana! A uneka ka'ene 'warimu kajaho na niho'o pahejura 'wa'ika'i samai va'ana.
69 Napara kajara Pita kamarena hu ea 'aho'a ka'ene ijá namijajija kú'o ijá 'iama Ea ikaho Jesuni ea 'iamana.
70 'Enakaivo Pita kú'o hemana. 'Ejume ma'uako hinareje ea pina Pita oni rori naminajara ijá 'wama A nimaa nimaa puni ea pina. 'Ene a 'u'o nimaa nimaa Karari ora 'wamana.
71 'Enakaivo hu sirikaravi'i ichutoa pikime 'urarahi'i ijá 'wama Na niho'o ea ka'ene ja rona 'warivu kajaho pakavura 'iamana.
72 'E'eme ijakaru 'u'ora 'aha no'o 'umenana. 'E'eme iji'a Pitaho Jesura vu'a ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora mai'o 'aha no'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna i'ena 'wamajaho vwihanarena niho'o ni'ima'ura niramana.

15

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Ruku 23:1-5; Joni 18:28-38)

1 Sú'u sú'u vea mai'o ahara sa'eme pirisiti mama'ina 'ee emaina 'ee Sikuraipia 'ee kanisorua maho'o pu pu'úmo hina vu'a 'wame areri renareja pu Jesu kamome apene Pairati mahara.
2 'Ejume Pairati Hu apoma ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana. Hu eha vene ijá 'wama A ni'waramu kajina 'wamana.
3 'Ejume pirisiti mama'inapo aneja vene sisemaija Jesu namahara.
4 'Ejume Pairati kú'o apoma ijá 'wama Ea mapoka A namahu kaivo 'ú A eha pu pa'waramo? 'wamana.
5 'Enakaivo Jesu vu'a pina eha pa'waravumakame Pairati niho'o vwiha pa'arenana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

6 Jua puni tamana'omo sora ijuri vea rejukavi'i tipurea irá ea mapoka'e ura renaujaho ranavu'e samai va'una.
7 Nimarako kamati pu'úmo Parapasi 'arahareja ea 'aniuma kwamasahume tipura hijara.
8 Eaka mapokijipo roe rora kaji nami'i kaivo ijá 'umeja Pairati a nitama venuja'ina'e iviamaa 'u'o ija'ina vena 'umejara.

9 'Ejume Pairati eha vena ijá 'iama Ja ura na Jua puni Kiniji rana'ejo? 'iamana.
10 Pairati henajaho pirisiti mama'ina Jesuna'i senama parania jihuna'e hu mahara.
11 'Enakaivo pirisiti mama'ina vejume ea mapoka Pairatira Parapasi ranahuna'e 'waravara.
12 'Ejume Pairati kú'o eha vena ijá 'iama Ja ea ka'ene Jua puni Kinia 'úvuka*h*o na Hu ichá ve'ejo 'iamana.
13 Pu ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa 'umejara.
14 'Ejume Pairati ijá 'iama Rakijihuna'e? Hu iraka sisea venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa! 'umejara.
15 Pairatira ea mapoka teamana'amarono Parapasi ranavuma va'ana. Hu 'waravume pwehwapo Jesu hijahe 'ee hirisima mihume pu apena va'e korosia 'ahi 'anahuna.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Matiu 27:27-31; Joni 19:2-3)

16 'Ejume sorutiapo Jesu apena va'e ea natohwijihuni sei rana'i kaivo sorutia mapoka 'umenaume nianaa roara.
17 'Enareja iji'a pu ateha jopatu'uma'ura kaivo avi'ina niho'o mavarasa'ina apú*s*a*m*a*h*e 'wija ehima apene hú*m*a*t*a 'ahi apú*s*a*m*a*h*a*r*a.
18 'Ejume pu 'ijahareja 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara.
19 Pu puapi 'uhua apene hú*m*a*t*a 'ahi 'anae cheri 'otie Huni una'i nitupari same nuana vetiara.
20 Pu Jesu matahareja iji'a ateha avi'ina jopatu'uma'ura kajaho tasioma'i kaivo Huni ateha sahasa samahara. Ijá venareja iji'a Jesu apena va'e icha 'ahi nerui 'ana'iro va'ara.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

21 Saimani Sairini ora hu Arekisanita'o Rupasi'o puni oma'omo nechi'i rena roe vwama rori namijuma kamareja sorutia kajipo hu 'ejahae Jesuni korosia tapana va'a 'wavara.
22 'Enareja pu Jesu apena va'e Korukata va'ara. Korukata 'wavajihuni maijaho Hú*m*a*t*a Ata 'wavura.
23 'Ejume pu ajina riha kisini 'úsiji'i ahuma amairiareja Jesu mahara kaivo Hu painana.
24 Iji'a pu Hu korosia 'ahi 'anaareja Huni ateha 'eke pipi vejume ea ani ani 'ekara.
25 Sú'u vea ajima ro'eme pu Jesu korosia 'ahi 'anaara.
26 Pu korosiaka Hu 'anaari 'ahi huriji asura ika'ina vejara Ikaho Jua Puni Kinia 'wavara.

27 Ea noˈo ea ˈanie nesa apeju jihunaˈe Jesu puˈúmo korosia
ˈahi pina Huni anaˈinijaˈi ˈanae pina Huni manaˈinijaˈi
ˈanaara.
28 Nitama Godoni irijara ˈwaramarena Hu ea sisea puˈúmo
icha ˈahi ˈanaˈeja ˈiamajara roe nimaa renana.
29 Ea kajija korosia aneja kaji ruvaiˈi matahe nuana
achihe ijahiˈi ijá ˈwava Eeee! Ara Temiporu veje auˈiraˈomo
naˈia noˈopisu paˈareˈeje A ˈwarave ara kajaho kúˈo veˈena
ˈúmanakúna ˈwavara.
30 Orono korosi ˈaha kaji niˈajarame ariha roe kava
ˈwavara.
31 ˈUnama nikwinuˈina kajino pirisiti mamaˈina ˈee Siku-
raipiepo Hu matahareja ijá ˈwava Hu ea ˈahoˈa niˈajihu
jaˈinaˈe Hu oriˈina areri paniˈajaramu ˈwavara.
32 A nimaa Keriso Isureri opuni Kiniakúna A iviamaa
orono ariha roa kamareje nú A nimaa roja ˈwavara. Ea
kaˈene korosia ˈahi pu puˈúmo ˈaniajija ˈuˈo Jesu sivaa
ˈwaravara.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

33 Vei riri kwaaka mapoka kajaho naˈima namapena vaˈo
vaˈume nusirei vea tiria koroku apenana.
34 ˈEˈeme nusirei vea tiria korokuijino Jesura ajira ijá
ˈumena Eroi Eroi rama sapakatani ˈumenana. Jesu ijaˈina
ˈwarama jihuni maijaho Nuni Godi Nuni Godi iraki jihunaˈe
A Na pataaroriho?
35 Hura ˈumena kaji ea kaˈene rori namija kajipo henareja
ijá ˈwava Heha! Hu Iraija ˈumenu ˈwavara.
36 Ea kwino ninuma vaˈe ˈoasuni apene icha ˈahi ve-
vahaˈikaˈi ajina riha kikisimaˈura vaji apúsame iˈamarono
apena maˈiro veˈikaˈi hu ijá ˈiama Ja mareˈe Iraijara ro ˈunaa
mweˈi ranava kava ˈwavara.
37 ˈEˈeme Jesu nihoˈo ajira ˈumeˈi kaivo kwamana.
38 Temiporu vaji ateha kaˈene uranavujaho rira muˈoi kahi
huri rene isome vaˈe kami tihi ˈeˈune noˈoheˈi rejara.
39 Sorutia puni namikii Jesuni unaˈi namijiˈi kavume Jesu
oja suavuma kamarena hu ijá ˈiama Nihoˈo nimaa nimaa Ea
ikaho Godoni Hariha ˈiamana.
40 Napara ˈahoˈa ˈuˈo Karari namijiˈi kavara. Ijihipuni
vajijaho Meri Matarini Saromine ˈee napara pina Meri
kaˈene Josisi huni ˈuˈua Jemisi puni ohaˈomo napara kajihi
puˈúmo namijara.
41 Vea kaˈene Jesura Karari hinajaho napara kajija Hu
ˈararihae one ˈee Huni ira hene vene ˈee niˈajahura. ˈEe
napara ˈahoˈa mapoka kaˈene pu puˈúmo Jerusaremi roajija
ˈuˈo ijí namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

42 Sapati vea reˈavarono amairiaraˈeme nusiremana.
43 Josapi kaˈene Aramatia ora kanisorua pina ea mapoka hu hena kavuraˈomo hu Godoni arijara rohuniji ˈajaha hijiˈinaˈomo hu roe pajuviˈi Pairati oni vaˈe Jesuni hahiji apeˈi ˈwaramana.
44 Pairati Hura marako kwamaji henarena nihoˈo puruva renana. ˈEjume sorutia puni namikia apoma ˈwaramana ˈÚ Jesuho nikwamana ho pane? ˈwamana.
45 ˈEjume namikia kajara Jesu nikwamana ˈwavume Pairati henarena Josapi ˈwaravume hu apena vaˈe kwananaˈiro vaˈana.
46 ˈEjume Josapi vaˈe ateha ˈimene roe hu Jesu korosi ˈahi apene ateha kaji mwame apene vaˈe muna ara kaˈene maiˈo ˈuhuajihuni vaji ranaˈikaˈi muna tahuma apene ira tanunanamana.
47 Napara pina huni iha Meri kaˈene Matarini ˈee pina Meri kaˈene Josisi oni ohaˈomo pu noˈo Jesuni ruha kaˈene ranavajaho hami kavara.

16

Jesura Kúˈo ˈUrinajina
(Matiu 28:1-8; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 Sapati vea nipaˈareˈeme Meri Matarini ˈee Meri kaˈene Jemisi oni oha ˈee Saromi ijipo senisia amua rukina ˈimene Jesuni haha ˈonaˈiro ˈahiume vaˈara.
2 Hurapoka nihoˈo súˈu súˈumai pu muna ari ea ranavaji ro ˈeˈuˈeme vea ajimana.
3 Pu vaiˈi ijá ˈwava Muna kaˈene vwicha kunavajaho irara tahuma apena ruvaˈena? ˈwavara.
4 ˈEnakaivo pu vaiˈi kavajaho muna niˈimaˈ ura kajaho nitatiraha ruvaˈara.
5 ˈEjume pu vaˈe muna ara kajihuni vaji aruma vaiˈi kavajaho kivasa pina ateha jopatuˈura saja saˈina apúsame manaˈinijaˈi asuma hijume pu kama tatavara.
6 ˈEjume hu pu ijá ˈiama Juvujaho areha. ˈÚ ja Jesu Nasareti ora kaˈene pu korosi ˈahi ˈanauma kwamaji savo? Hu kúˈo ˈurinana. Hura namajaho ikena kaivo Hu ikaho pahinu.
7 ˈEnakúne vaˈe Huni tisaiporua ˈee Pita ho ijá ˈwaraha. Hu ja niˈwarama jaˈinaˈe Hu Karari urana vaˈukúne ja ijí Hu piunaha iha ˈiamana.
8 Pu muna ari vaji rene juhaha useme vaˈajime simarame ˈee oja hwaˈusahaume ea ira paˈwarava jihuni maijaho pu tea junavara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:9-10; Joni 20:11-18)

9 Jesura Hurapoki sú'u sú'u 'urinajaho Meri Matarini
ka'ene 'avena sisea iropu no'o siomahaji huni una'i marako
samaahiramana.
10 'Ejume hu va'e ea ka'ene Hu Hu'úmo ojura ka'ene
niramaruvi'i chora'e hijajihi 'waramana.
11 Hu kú'o 'urina hinuji kama roe 'waramaji hejajaho pu
panimaa rojara.

Jesura 'Unamutoi Ea No'ohe'i Puni Una'i Samahiramajina
(Ruku 24:13-35)

12 Ijihuni túna'i ea no'ohe'i rori va'iro va'eme Hu
'unamutoi haha ani'ina apúsarame roe pu piunime pu
pu'úmo va'ara.
13 Pu 'uname va'e napuhwaha 'aho'ijija 'waravara kaivo
pu 'u'o niho'o panimaa rojara.

Jesura Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

14 'Ene ijihuni túna'i ea iropu ropu kwinu hina 'iruma
i'eme Hu puni roume pu kavumakivi'i Hu pu 'uraraha jihuni
maijaho Hu 'urina hinaji ea mapoka Hu kama 'waravara
kaivo puni oja kisima'ura rejumakame pu panimaa rojaji-
huna'e avanana.
15 Hu ijá 'iama Ja kwaaka mapokaki va'ajime eaka
mapokakihi Godoni vu'a maa maiu'ina 'wara'avara.
16 Ea irara nimaa roje toi apúsave 'uri'amajaho hu majama
hihuna. 'Enakaivo ea irara panimaa ro'amajaho hu 'otua
vene eha sisea apehuna.
17 Ea irahipo nimaa ro'avajaho aachakipo najahuna. Eje
pu Nuni ihi 'ahi 'avena sisesa siomahe 'ee ira maiu'ina
'wahuna.
18 'Ene pu tapara iji 'unirame 'ee toa atama rukina
i'avajaho pu sisea parena'a. 'Ene ea atama rukina pu iji
'unira'avajaho maranihuna 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Ruku 24:50-53; Akisi 1:9-11)

19 Jesu ka'ene Natohwijara pu 'waravuma pa'arejume Jesu
apejume akúpa 'ahi va'e Hu Godoni ija mana'inija'i asuma
hinana.
20 'Ejume pu kwaaka mapoka kino ea mapoka naja'eme
Natohwijara pu pu'úmo va'e pu ni'ajihe vejume pu aacha ani
ani'ina najahumakame Huni ira nimaa renana.

Ruku

Vuʻa Anejijihina

1 Ea niʻina Tiapirasi ese. Ea mapokaʻe uneunecha mapoka kaʻene núni vajakino nimaa renajaho heha ʻahi nivejara.

2 Nú raka kaʻene pu ʻwaravaji pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene nitama aneji ea ʻahopo puni nii kiʻeme rejaji ʻwaravaraʻomo pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene vuʻa ʻwaraviʻinijipo ʻwaravaji pu heha ʻahi vena apena roara.

3 Na vwihajujaho mamaijaho na heha ʻahi uneunecha iraka kaʻene kahi aneji rene vena apene roaji veʻipisana ronareʻe veju. Ijihuni maijaho ijí iraka nimaa kaʻene rejajija na hami hami kime hejuta.

4 Na ike vuʻakaho onaʻe vejujihuni maijaho pu raka maa kaʻene a najahaji he parahuni jihunaʻe veju.

Joni Papitisita Nahehuna Nahama ʻWaravajina

5 Vea kaʻene Herotira Jutia opuni kinia renani veijino pirisitia pina Jakaraiasi ʻwavujaho hu Apaijara pirisitia kaʻene renajaʻinaʻe renana. ʻEnakaivo huni naparijaho Eroni oni amuja. Huni ihijaho Irisapetina.

6 Pu Godoni unaʻi nihoʻo arira ʻurahe ojure ʻee Natohwi jihuni tamanijara ʻwaramu jaʻinaʻe ojura.

7 Pu noʻo amuja paʻana. Ijihuni maijaho Irisapetiho amuja paveji'inaʻe renana ʻee pu noʻo ni ema paranahaʻe rejara.

8 Naʻii pini Jakaraiasi huni ehi puʻúmo kaukara vehuni vei rejume pirisitiepo Godoni unaʻi vejujaʻinaʻe venana.

9 Pirisitia puni tamanaʻomo pu pipia vene hu iji pijaha jihunaʻe hu Temiporu vaji vaʻe Natohwi jihuni inisenisia jaana.

10 Vea kaʻene inisenisi jaari veijaho ea mapoka kaʻene samai hijajija hine siporua ʻojara.

11 ʻEʻeme Natohwi jihuni ʻona ojiʻina huni roe inisenisia jauri ʻaijua rori manaʻinijaʻi naminana.

12 Vea kaʻene Jakaraiasi hua kamajaho nihoʻo tea juma paranana.

13 ʻEnakaivo ʻona ojiʻina kajara ijá ʻwama Jakaraiasi tea junamujaho arema. Godiho oni siporua henanaʻomo oni napara Irisapetiho oni hariha nahehuna. ʻEnajihunaʻe a huni iha Joni ʻiʻamana ʻwamana.

14 Vea kaʻene hu nahеʻamajaho a nihoʻo teamaname mariʻuhuna ʻee ea mapoka teamanahuna.

15 Hu nihoʻo Godoni rori ea niʻimaʻura mavarasaʻinaʻe ʻurihuna. Hu nihoʻo ʻwainia ʻee toa kikisina paihuna. Hu

nahe'avari anejijino rene Godoni 'Aveni samahe tinia apena parahuna.

16 Hura kú'o Isureri oni harihija aherama ta'arohe Godi ka'ene puni Natohwi jihuni rohuna.

17 'Enajihuna'e hura Iraija oni oja 'ee harura ijí same Huni una'i vahuna. 'Ene emahwa puni ojijija ta'arohe harihwaha 'ee ea ka'ene vuataa paheji'inijija veje ea arira maa rehuna. 'Ee ea aherame veje Natohwi jihuni 'unama amairiarahuna 'wamana.

18 'Ejume Jakaraiasira 'ona oji'ina kajaho ijá 'wama Na ikaho ichá'ina'e hena ka'ejo? Na ni emamaa 'ee nuni napara 'u'o ni paranamaa renu 'wamana.

19 'Ejume 'ona oji'inijara eha vena ijá 'wama Na Kepireruna. Na Godoni rori namijura'omo Hura ranamiume na aa'e vu'a maiu'ina mamaake 'wara'i routa.

20 'Enakúne hena! Vea ka'ene nuni vu'ijara nimaa rena roe 'e'u'amajaho nimaa re'ena kaivo a nuni vu'a panimaa ronujihuna'e a iviamaa ira pa'wara'ika'i hi'eje vea ka'ene hariha nahe'amajino ira 'warahuna.

21 'E'eme ea mapoka Jakaraiasi Temiporu vaji 'ajaha hijajaho 'aha jopatu'uma'ura re'eju'e hu iraka vene marako parou ronareja vwihajara.

22 'Enakaivo vea ka'ene hu ro'e'unajaho hu ira areri pa'waramana. 'Ejume pu marako ka'ika'i ijá 'wava Hu visoni Temiporu vaji kamare'e ijihuna'e avanu 'wavara. Hu ira pu pa'wara'ika'i ijaru 'waravi'i hinana.

23 Huni kaukara parajumakame kú'o 'unama huni sei va'ana.

24 Ijihuni tú*na*'ijino na'ii pini huni napara Irisapetiho hari'i nena searu hi'eme masapa iropu pa'arejara.

25 'Ejume hu ijá rona Iviamai Natohwijara na tú*cha*ma*i* ika'ina vwihaniana. Na hariha panaheju jihuna'e eriri nuni vahi'a apena va'ana ronana.

Jesu Nahehuna Nahama 'Waravajina

26 'Enakaivo ivi'a masapa iropu kwinu pa'are'eme 'ona oji'ina Kepireriho Godira ranavume Karari vaji ara natohwa ka'ene Nasaretina 'wavuji roana.

27 Hu Josapi ka'ene Teviti oni amujijara 'asú*ra* ka'ene 'wahuni jihuni vu'a apena roana. 'Asú*ra* kajihuni ihijaho Merina.

28 'Ejume 'ona oji'inijara huni roe ijá 'wama Esi. A maiji ani'ina'e vwihanaajina. 'Ene Natohwijaho a hu'ú*mun*a 'wamana.

29 Hu vu'a ka'ene 'waramaji henajaho niho'o puruva rene teajuvume huni vwiha vaji ijá rona Iraki reni'amarono 'ajorime 'warimu ronana.

30 'Ejumakame 'ona oji'inijara ijá 'wama Meri tea junamujaho arema! Godiho a maiji ani'ina'e vwihanaana.
31 'Enakúne hena! A hari'i nenareje hariha nahene huni ihijaho 'ime Jesuna 'wa'amana.
32 Hu niho'o Natohwa rene 'ee Hu maho'o Ichuto Maijihuni Hariha 'wahuna. 'Ene Godi ka'ene Natohwijara Teviti oni ruhijaho Hu mahuna.
33 'Eje Hu Jekapi oni amuhi puni Natohwa'e majama rehuna 'ee Hura kwaa ara ka'ene 'ajo'amajaho niho'o majama nahuna 'wamana.
34 'Ejume Merira 'ona oji'iniji ijá 'wama Ijaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho na 'asúra 'wamana.
35 'Ejume 'ona oji'inijara eha vene ijá 'wama Godoni 'Aveni samahuna. 'Ee harura ka'ene maho'o Ichuto Maijihunijara raorahuna. Ijihuni hahi Hariha ka'ene arira maiji nahe'amajaho Godoni Hariha 'wahuna.
36 'Enakúne hena! Oni vwina ka'ene Irisapetiho amuja pa'ana 'wavura vo hu iviamaa niparanaha reji'i hari'i nena hi'eju'e masapa iropu kwinu pa'arenu.
37 Ijihuni maijaho unenu'u pini Godi oni una'i kisina pa'ana 'wamana.
38 'Ejume Merira ijá 'wama Na niheju. Na Natohwi jihuni pweakúne ara iraka ka'ene 'warimu ja'ina'e veje reniama 'wamana. 'E'eme ona'oji'inijaho iji'a ranama va'ana.

Merira Irisapeti Ka'i Va'ajina

39 Ijí vea kajino Meriho marako 'urine ara natohwa Juta vaji kwaa ka'ene huri'a rukiniji va'ana.
40 Hu Jakaraiasi oni sei va'e arume Irisapeti 'ajomana.
41 Vea ka'ene Merira 'ajomaji Irisapeti he'eme hariha huni tea vaja kají pipijuku'eme Godoni 'Aveni Irisapeti oni vaja ruha apenana.
42 'Ejume hu ira ajira'e ijá 'wama A napapuni vajijino niho'o merajaha paranana. 'Ee Hariha ka'ene oni hahi vaji hinujaho nimerajahana.
43 'Ú irakijihuna'e nuni Natohwi jihuni ohakaho na uvani'i roane?
44 Ike hena! A 'ajorivume na he'eme harihaka nuni tea vaji hinujaho teamavume pipijukumana.
45 Natohwijara raka ka'ene hua'e rone 'waramajara roe nimai rehuniji hu nimaa ronajihuna'e merajahana 'wamana.

Merira Godi Ta'arohe Javaa Venajina

46 'Ejume Meri ijá 'wama Nuni oja Natohwiji ta'arohu.
47 Nuni 'avenijaho Godi ka'ene na ni'ajiha jihuna'i temaranu.

48 Ijihuni maijaho huni pweijara masuani ajuarana hina-
jihunaˈe Hu huni hura venana. Heha! Iviasi rene amuja
amuja na rone merajihana ˈwahuna.
49 Ijihuni maijaho Natohwijara uneunecha mapoka
mamaˈina nunaˈe venana. ˈEne Huni ihijaho nihoˈo aririjina
ˈwavura.
50 Ijihuni maijaho amuja amuja kwinu kwinu irahipo Huni
hura vejujaho Hu numirama apena rouna.
51 Hu Huni iji uneunecha mamaˈina vene ˈee ea kaˈene
kehi kehi ojiˈini jihipuni oja vwiha vejuˈe ani ani vaˈura.
52 Hura ea mamaˈina vejuˈe puni ruha mamaˈinijija
paˈarejura ˈee Hu ea kaˈene masuani hijiˈinijihi ˈunirame
ahasirimauna.
53 Hu ea kaˈene matunaviˈinijija uneunecha mamaa
areri vajihuna. ˈEne ea kaˈene uneunecha ani rejiˈinijija
irechamiuˈe ija maisu vaˈajivura.
54 Hu huni pwea Isureri niˈajahuna. ˈEne Hura pu numi-
ramuji vwihaˈamarono niˈajahuna.
55 ˈEne opunúnaˈe Eparahamiho ˈee huni sesahwahiji
ˈwarama jaˈinaˈe majama ˈwaramu ˈwamana.
56 ˈEne Meriho masapa noˈopisu hinarena kúˈo ˈunama
huni ari vaˈana.

Joni Papitisita Nahejajina

57 IviˈaIrisapetira hariha nahehuni vea roume hu hariha
nahenana.
58 ˈEjume huni amuja ea kaˈene huni rori hijura ˈee huni
vwea vwina Natohwijara hu numimarena venaji henareja
pu puˈúmo temarasahara.
59 ˈEnarena vea oma iropu noˈopisu paraˈeme pu hariha
kajaho sisa ˈuhuaˈirono apena roara. ˈEnareja pu omahoni
iha Jakaraiasi ˈiˈi ˈahiume vejara.
60 ˈEnakaivo huni ohijara ijá ˈiama Pana. Huni iha Jonina
ˈwaˈeja ˈiamana.
61 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Ijaho oni vwea vwina pina iha
ijaˈina ˈuraha ˈwahuna pana ˈwavara.
62 ˈEjume pu huni omijaho ijaru ijá ˈwava A iha irá ˈihuna
ura renao? ˈwavara.
63 Jakaraiasi heha ˈwaravume mahume hu ikaˈina vena-
mana. Huni iha Joni venana. ˈEjumakame pu ea mapoka
niho'o oja hwaˈusahara.
64 Ijihia kajakaro rena Jakaraia oni ira kaˈene
paˈarenajaho ira ˈwarame ˈee Godi taˈarohana.
65 ˈEjumakame ea kaˈene rora rora kají hijujija niho'o tea
junama paranana. ˈEˈeme Jutia huriˈa vaja kajaho raka
kaˈene renaji ˈwamapenojara.

66 Ea ka'ene ijí hejajija pira'arame ijá 'wava Sesamaakaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho Natohwijara Hu 'ajohau 'wavara.

Jakaraiasira Túna'i Rehuniji 'Waramajina

67 Huni oma Jakaraiasiho Godoni 'Aveni tinia apejume raka ka'ene iji'a rehunijaho ika'ina 'waramana.

68 Natohwa ka'ene Isureri opuni Godi ijí ta'aroha. Hu ehwaha'e uvanie 'ee kú'o 'unama 'imenae 'eka'i roana.

69 Huni pwea Teviti oni amuja vajijino núni Ni'ajúhi'ina Natohwa vejume 'urinana.

70 Ikaho Hura nitama iraka ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni vaji 'waruvara.

71 Hu núni naka 'ee ea ka'ene nú kúme senavi'inijihi puni vaji ni'ajú'i roana.

72 Ijihuni maijaho Hu opunúna numirame 'ee Hura nahama 'waramaji vwihanuna.

73 Hu nimaa nimaa núni oma Eparahami nahama 'waramana.

74 'Ene Hu núni nakapuni vaji Hu nú ni'ajúhuna nahama 'warumana. 'Ejakame nú pajuhavi'i Huni kaukara vehuna.

75 'Ene Huni una'i arimaa 'ee nimaa nimaa núra hi'avari veijaho hina vena apene vahuna.

76 'Ene harihakere a poropetia ka'ene maho'o Ichuto Maijihuna 'wahuna. Ijihuni maijaho a urana va'e Natohwi jihuni 'unamiji amairiahuna.

77 A Huni ehija ka'ene Hura ni'ajihuniji najahakame puni sisea vwihane arehuniji kama hehuna.

78 Ijihuni hahi Godi ka'ene swasi ma'urijara nú numirume vea kahi ichutoi ranave rina roe hananúhuna.

79 'Ene ea ka'ene nutuvi'ini hijujija 'ee ea ka'ene nikwamasa'iro vejujihija hananihuna. 'Ene Hu núni mumora 'ajohuakame nú matauma hihuni 'unamiji vahuna 'iamana.

80 'Ejume hariha 'u'ua kajaho emarena ajime 'ee huni vwiha 'u'o emarena paranana. 'E'eme hu nechi'eru hinonu va'u iji'a amura Isureri puni una'i sama hiramana.

2

Petirihemi Jesu Nahejajina
(Matiu 1:18-25)

1 Ijí vea kajino kamati Sisa Aukasitasira 'waravume ea ka'ene hura kwaa ara ka'ene 'ajohaujija iha ta'irono ea mapoka nianae va'avarono 'waramana.

2 Vea ka'ene Kwiriniasi Siria opuni 'ajohai'ina renani vajijino iha amura'e aneja vene tahara.

3 Ea mapoka puni aranejijino iha ve'irono va'ara.

4 'Ejume Josapi 'u'o Nasareti Karari vaji rene Jutia ara natohwa Petirihemi ka'ene Teviti oni araneji va'ana. Ijí hu va'ajihuni maijaho hu Teviti oni amuji jihuna'e va'ana.

5 Pu no'o Meri ka'ene hura 'wahuna'e nahama 'waravara ka'ene hari'i nenaji'i puni iha ve'irono va'ara.

6 'Ene pu ijí hijari vea kajino hura hariha nahehuni vea niroa apenana.

7 'Ejumakame hu ijí huni Hariha ka'ene amurijaho na-henana. 'Enareja hu apena ateha hwame 'ee hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavume hinana. Ijihuni maijaho pura ruha ka'ene hihunijaho pa'ajihuna'e avajara.

Sipia 'Ajohi'ina 'Ee 'Ona Oji'inijihina

8 'Ejumakame ea ka'ene sipia 'ajohi'ina 'aho'a kwaa kajino vea kajihuni na'iijino puni sipia'e 'ajohi'i hijara.

9 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe puni una'i nami'eme Natohwi jihuni hanaji'inijara pura namija kajaho hanana apene tauhuhana. 'Ejume pu niho'o natohwa'e tea junama paraniana.

10 Ona'oji'inijara ijá iama Juvujaho are'ika'i heha! Na joni vu'a maiu'ina mamaa'e apena routa. 'Ee ijara veje ja 'ee ea mapoka ka'ene kwaa araka mapoka kakino hijukija teamanama parahuna.

11 Ike iviasi na'iakino Teviti oni ara natohwijino joni Ni'ajihi'ina nahejara. Hu Keriso ka'ene Natohwijina.

12 Jara ijí hena kahunijaho ja vai'i kave pu atehi apene Har-iha 'u'ua kajaho hwame hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavu'e hinuna'omo ja ijí kahuna 'iamana.

13 Ijá ve'eme ni'aha kwino 'ona oji'ina kajaho 'ee 'ona oji'ina 'aho'a mapoka mapoka kahi akúpi 'ahi Godi ta'arohe javaa vejara.

14 Pu javaa ika'ina vejara

Godi ka'ene niho'o Ichuto Maiji huni pinana 'urinu. 'Ene ea ka'ene Godira iki mwe'i kime teamanamujihi matauvi'inijaho mihu 'wame ta'arohara.

15 Ona'oji'inijija akúpa 'ahi va'umakivi'i sipia 'ajohi'inijipo ijá 'wava Roe ma arira'e Petirihemi va'e ike unekaka reju'ukame Natohwijara roe nú 'warumuke kava 'wavara.

16 'Ejume pu marako vai'i kivume Meri ho Josapi ho Hariha 'u'ua kajaho ijano ijí hanuhapo 'iruma ijuri ruha kajino hijara.

17 Vea ka'ene sipia 'ajohi'ini jipuhipu Hariha 'u'ua kaji kavajaho raka ka'ene Hariha 'u'ua kaji rona 'waravajaho pu 'waravara.

18 Ea mapokaˈe sipia ˈajohiˈinijipo vuˈa kaji ˈwaravume
hejajaho nihoˈo oja hwaˈusunahara.
19 ˈEnakaivo Merira ijí henarena huni oja vaji vwi-
hananama apena vaˈana.
20 Sipia ˈajohiˈina kajija ˈunama vaiˈi uneka kaˈene pu
kame hejaji Godi taˈarohe Huni pinana ˈunama ahasirivara.

Jesu Temiporui Iha ˈIavajina

21 Naˈia iropu noˈo pisu paˈarejume ijiˈa sisa ˈuhuˈavarono
iha ˈiame Jesuna ˈwavara. Hu ijiˈa maiˈo tei vaji
munaˈamarono onaˈojiˈinijara iha kajaho mahana.

Jesu Temiporui Godoni Ija Tahi Ranavajina

22 Vea kajara apejume Josapiˈo Meriˈo Mosisi oni tamani
iraka kaˈene ˈwaramaji vene ˈee hariha ara hinajaho
paˈareˈeme pu Sesamaijaho isinara iramahe Jerusaremi Na-
tohwiji maˈi ˈahiume vaˈara.
23 Ikaho Natohwi jihuni tamana vaji ikaˈina ˈwarumana.
Hariha kaˈene amurijihi nahenaˈavajija Godi vajahuna
ˈúmana.
24 ˈEne Natohwi jihuni tamana vaji ˈwarama jaˈinaˈe
marahuˈora noˈohe'ina ˈaho unea noˈohe'i ˈeka vaˈe swasa
vejura.
25 Heha! Ea pina huni ihijaho Simionina hu Jerusaremi
vaji hinuna. Hu ea arira ˈee huni kaukara oja mahiˈinaˈomo
hu Isureri opuni Mesaia ˈajaha hinuna. ˈEnaˈomo Godoni
ˈAvena hu samahana.
26 ˈEjume Godoni ˈAvenijara hu nahama ˈwaramajaho
hu pakwaˈikaˈi hiˈeje Natohwi jihuni Kerisora roa kahuna
ˈwavume hinana.
27 Hu ˈAveni vaji Temiporu roana. Vea kaˈene emahwapo
Hariha Jesu aheme roajaho varapa tamana veˈi roara.
28 Simioni Hariha kajaho tapane apene huni ija ˈahi
ranaˈikaˈi Godi teimani ˈwamana.
29 Hu ikaˈina ˈwaramana Natohwe iviamaa Ara Oni ira
vaji nahama ˈwarumajaho renu. ˈEnakúne A Oni pwea veje
matauma vaˈama.
30-31 Ara Oni Niˈajúhiˈina kaˈene ea mapokakihi puni unaˈi
amairiaramajaho na nuni niakino kavu.
32 Hu ira kaˈene Jenitaru hananie najahunijina ˈee Hu Oni
ehija Isureri opuni Hananiˈinijina ˈwamana.
33 Emahwapo vuˈa kaˈene Hua rone ˈwaravaji hejajaho oja
hwaˈusahara.
34 Simionira pu merajihe ˈee Meri Huni ohijaho ijá ˈwama
Hena! Ike Harihakaho Isureri opuna pijahana. Hu Isureri
ora ˈahoˈa veje arihe ˈahoˈa ajihuna. ˈÉne Hu aachaˈomo ea
mapoka ijí kame Hu ninahuna.

35 'Eje ja temuka'amajaho areri so'wa 'usa rukina joni oja
'ahi naminau ja'ina'e rehuna. Ijihuni maijaho oja vaji hema
vwiha roe samaumaa rehuna 'wamana.
36 Napara poropeti Ana Panueri oni 'apaja 'ee Asa oni
amuja. Hu paranamaa paruahe'i hinajaho juara iropu no'o
pa'arenana.
37 'E'eme hu amuna hinajaho juara mapoka mapoka (84)
pa'arenana. Hu niho'o Temiporu paranamuna 'ee veiri'a
na'ia rira 'aura areme 'ee siporua 'onuna.
38 Nijihijakura hu roe Godi teimani 'wamana 'ee ea ka'ene
Jerusaremi puni Ni'ajihi'ina 'ajoha hijajihi majaa Hu rone
'waramana.

'Unama Nasareti Roajina

39 'Ejume pu Natohwi jihuni tamanijara 'waramajaho
ve paranareja vukú'o 'unama Karari puni ara natohwa
Nasareti va'ara.
40 'E'eme Sesamaa kajaho haruriji'i emarena ajime 'ee
Huni vwiha 'u'o emarene 'ee Godoni maiji vwihanii'inijaho
Hu hu'úmo majama namana.

Jesu Paruisea'e Jerusaremi Temiporu Vaji Hinajina

41 Juara kwinu kwino pa'are'eju'e emahwaha Jerusaremi
Pasova sora i'i va'ura.
42 Vea ka'ene Hu juara iropu ropu no'o renajino pu
kú'o tamanijara ve'avarono 'waramu ja'ina'e sora i'iro kahi
va'ara.
43 Pura na'ia icharu hihuni veijaho nipa'arejume pu kú'o
'unama ari puni va'eme Jesuho Jerusaremi hinana kaivo
Huni emahwahijija ijaho pahena pakavara.
44 Pu vwihajajaho Hu ea mapoka kajihipuni vaji va'u
ronareja pu 'urina kwaa jora'e na'ia kwino va'areja ijí
pakamareja aneja vene puni napuhija 'ee vwea vwina puni
vaja kajino savara.
45 Pu Hu pakamareja kú'o 'unama Jerusaremi sama va'ara.
46 Vea no'opisu pa'are'eme pu Hu Temiporu vaji na-
jahi'inijipo najahaji hene 'ee aporavi'i hi'eme piunavara.
47 Ea mapoka Hura eha mavarasa'ina ka'ene 'waramaji
hejajaho pu niho'o oja hwa'usunahara.
48 Pu ijí kame hejajaho pu 'u'o oja hwa'usunahara. 'Ee
oahi ijá 'wama Hariha nuna A iraka vene 'unama ika'ina
'ahúane? Nú omune'i niho'o oja hianu'eme Aa'e sarame
apenojara 'wamana.
49 Hu pu ijá 'iama 'Ú ja raka vena Na sarivo? 'Ú Na Oma
Nunijihuni sei hihunijaho ja pahejo? 'iamana.
50 'Enakaivo Hura raka ka'ene 'warama jihuni maijaho pu
pahejara.

51 'Ejume Jesuho pu pu'úmo 'uname Nasareti va'ana. 'Enarena Hu emahwapuni ira hene venana. Oahi raka ka'ene hena kamajaho oja vaji vwihaji'i hinonana.
52 'Ejume Jesuho 'urine emakina rene 'ee vwiha vaji emarene 'ee Godiho 'ee emaa Hu ura rejura.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Joni 1:19-28)

1 Sisa ka'ene Taipiriasina 'wavujara natohwa rena hi-najaho juara iropu ropu'a mumora rona kwinu rejume Ponachasi Pairati Jutia puni natohwa rejume 'ee Herotira Karari ora 'ajohau'e 'ee huni 'u'ua ka'ene Piripura Ituria 'ee Tekonaitasi 'ajohau'e 'ee Raiseniasira Apirini ora 'ajohauna.
2 'Ejume Anasi'o Kaiapasi'o pirisitia mama'ina rejari vea kajino Godoni vu'a Joni ka'ene Jakaraiasi oni harihaka nechi'i hinonu jihuni roana.
3 'Eju'e hu Jotani rori ara ka'ene hijuji roe emaapo puni sisea vwihana are'eje toi samahuni vu'a 'waramana.
4 Poropetia Aiseara ika'ina huni heha vaji venana.

Ea pina nechi'i hine 'ume'ena Natohwi jihuni 'unama amairie 'ee veje arira renama.

5 Isoha same 'ee huri'a veje amara reja 'ee 'unama ka'ene 'ajovi'inijaho veje arira reja. 'Unama ka'ene 'onajivi'inijaho amara renama.
6 'Eje ea mapoka Godi oni ni'ajúhi'inijaho kavava 'úmana.
7 Ea mapoka huni roajivakame hura 'unirame toi vaji sama'e 'uri'avarono roajivajihi ijá 'iama Ja tapara ka'ene siseijihipuni harihija. Joni eha sisea ni'ima'ura ka'ene túna'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki roajivare?
8 'Ina rukina re'avara! Joni 'unama sahasijaho ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara Ja vwiha ika'ina pavwiha'avara. Eparahami núni oma'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo Godira areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihuna'e nú areri rena hiju paro'avara.
9 Iviamai taupa icha aneji namuna'omo icha kajija 'ina maa pare'avajaho 'umareje 'uhue veni ato'aruhuna 'iamana.
10 'Ejume ea mapoka kajipo apoma ijá 'wava 'Ena'omo nú ichá'ina'e ve'eja? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Ea irara setia no'ohe'i re'amajaho ea pina ka'ene pa'aji pina ma'amane 'ee ea irara 'iruma rukina'e re'amajaho 'u'o ijá ve'amana 'iamana.

12 'Ejume ea ka'ene takisia apeji'ina 'u'o hu 'unirame toi sama'avarono roara'omo ijipo apoma ijá 'wava Najahi'ine nú ichá ve'eja 'wavara.
13 Hu ijá 'iama Ja takisia'e ape'avajaho icharu 'eka'avarono 'waravajiru 'eka'avara 'iamana.
14 'Ejume sorutia 'ahopo apoma ijá 'wava 'Enakaivo núa. 'Ú nú ichá'ina'e ve'eja? 'wavara. Hu ijá 'iama Ea 'ahopuni monia pamajikari 'ejahie 'etuji'avara. 'Ee ea pina pamajikari nama'avara. 'Ee joni anejijaho teamana'avara 'iamana.
15 Ea mapoka kajija 'ajohe vwihaji'i hijura'omo pu Joni kavari veijaho puni oja vaji ijá roja Vejuro'i Kerisora re'ama rojara.
16 'Ene Joni eha vene ijá 'iama Na ja toa vaji samauta kaivo Ea ka'ene nuni túna'i roujara samahunijaho Godoni 'Avena 'ee haruriji'i samahuna. Na Hu Hu'úmo areria pana 'ee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
17 'Enakaivo soa Huni ija tahi namuna'omo Hura 'witia mutuuri ruhijino mutuareje maijaho niana'ika'i siseiji-jahija vena ka'ene pautaruti sa'ika'i namujiano ato'aruhuna 'iamana.
18 Na'ia mapoka'e hu vu'a maa maiu'ina ea najahe 'ee vu'a 'aho'a ani'ina ni'ajihe najahana.
19 'Enakaivo hu ea natohwa ka'ene Heroti 'uraraha 'waramana. Ijihuni maijaho hu Herotiasi huni 'u'uijihuni napara turame 'ee uneunecha sisea mapoka'e Heroti vena-jihuna'e 'uraraha 'waramana.
20 Hu kú'o sisea pina ka'ene huri venajaho Joni apene tipurai ranamajina.

Jesu Toi Apúsavajina
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 'Enakaivo ea mapoka'e toa vaji samauma para'eme iji'a Jesu 'u'o toa vaji apúsavume 'urinana. Hu hine siporua 'o'eme akúpi 'ahi vwicha jaraana.
22 'E'eme Godoni 'Avena areri marahu'ora puna'i jaima ariha roe huni haha 'ahi ajimana. 'E'eme ira akúpa 'ahi rene roe ijá 'wama A Nuni Hariha ka'ene Na oja mahujina. Na A niho'o teamanimu 'wamana.

Jesuni Amuhijijina
(Matiu 1:1-17)

23 Jesuho juara mapoka mapoka (30) pa'are'eme iji'a Hu Huni kaukara aneja venana. Ea mapoka Jesuho Josapi oni Hariha 'wavura. Josapi oni oma Iraina Irai oni oma Matatina

24 Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Merikaina Merikai oni oma Jenaina Jenai oni oma Josapina Josapi oni oma Matataiasina
25 Matataiasi oni oma Emasina Emasi oni oma Nehamina Nehami oni oma Esirina Esiri oni oma Nekaina Nekai oni oma Meatana
26 Meata oni oma Marataiasina Marataiasi oni oma Semainina Semaini oni oma Josekina Joseki oni oma Jutana Juta oni oma Joananina
27 Joanani oni oma Resana Resa oni oma Jerapaparina Jerapapari oni oma Setiarina Setiari oni oma Nerina Neri oni oma Merikaina
28 Merikai oni oma Atina Ati oni oma Kosamina Kosami oni oma Erimatamina Erimatami oni oma Erina Eri oni oma Josuana
29 Josua oni oma Eriesana Eriesa oni oma Jorimina Jorimi oni oma Matatina Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Simianina
30 Simiani oni oma Jutana Juta oni oma Josapina Josapi oni oma Jonamina Jonami oni oma Iraiakimina Iraiakimi oni oma Mereana
31 Merea oni oma Menana Mena oni oma Matatana Matata oni oma Netanina Netani oni oma Tevitina Teviti oni oma Jesina
32 Jesi oni oma Operina Operi oni oma Poasina Poasi oni oma Sarimonina Sarimoni oni oma Nasionina Nasioni oni oma Aminatapuna
33 Aminatapu oni oma Ataminina Atamini oni oma Ramana Rama oni oma Hesiranina Hesirani oni oma Peresina Peresi oni oma Jutana Juta oni oma Jekapina
34 Jekapi oni oma Aisikina Aisiki oni oma Eparahamina Eparahami oni oma Terana Tera oni oma Nehorina Nehori oni oma Serukina
35 Seruki oni oma Reuna Reu oni oma Perekina Pereki oni oma Hiparuna Hiparu oni oma Sirana Sira oni oma Kenanina
36 Kenani oni oma Aripakasarina Aripakasari oni oma Semina Semi oni oma Noana Noa oni oma Ramekina Rameki oni oma Metusarana
37 Metusara oni oma Inakina Inaki oni oma Jeratina Jerati oni oma Mahararina Maharari oni oma Kenanina Kenani oni oma Inosina
38 Inosi oni oma Setina Seti oni oma Atamuna Atamu Godoni hariha.

4

Jesu Vena Kamajina
(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)

1 Jesuho Jotani rene Godoni 'Aveni ruha apena para'eme 'Avena kajara aheme nechi'i va'ana.

2 Hu ijino naʼia mapoka mapoka (40) hiʼeme Setani Hu
vena kamana. Hu vea kajija ʼiruma painajihunaʼe Hu
matuma paranana.
3 ʼEjume Setanijara Hu ijá ʼwama A Godoni Hariha
reʼamajaho muna ike veje puretia rejakame ina ʼwamana.
4 ʼEjume Jesura eha vene ijá ʼwama Godoni Irijara ija ʼúma
Ema maiʼo puretieru reje hihuna pana ʼúmana ʼwamana.
5 ʼEjume hu Jesu ahema vaʼe huriʼa ʼahi namine kwaa ara
mapoka kajaho niʼaha kwinu nahana.
6 ʼEne Setanira Hu ijá ʼwama Na harura ʼee kwaa ara
mapokakaho vajahuna. Ikaho naaʼe miharaʼomo nara ea
kaʼene na ura reniʼamaji mahuna.
7 A na oja miʼamajaho ike mapokakaho Onaʼe rehuna
ʼwamana.
8 ʼEjume Jesura eha vene ijá ʼwama Godoni Irijara a Na-
tohwa kaʼene oni Godi ijiru oja mahe Hunaru venaʼamana
ʼwamana.
9 ʼEjume hu Hu ahema vaʼe Jerusaremi Temiporu ʼahi
ranavume namijumakaviʼi ijá ʼwama A Godoni Hariha
reʼamajaho iki kami mwama piʼonama ʼwamana.
10 Godoni Ira vaji ʼwaramajaho
Hura Huni ʼona ojiʼina irechamie pu A ʼajohahuna ʼwamana.
11 Pura puni iji ʼahiʼenae A Oni mumora muna ʼaha
paʼanaarahuna ʼúmana ʼwamana.
Noin
12 Jesura eha vene ijá ʼwama Godoni Ira vaji ijá ʼúma
A Oni Godi Natohwijaho pavena kaʼamana ʼúmana ʼwamana.
Noin
13 Setaniho Jesuho ʼunama ani ani vena kamajaho ijiʼa
areʼi kaivo maʼuaku ranama ruvaʼana.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja ʼEmajina
(Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

14 ʼEjume Jesuho kúʼo ʼunama Godoni ʼAveni jihuni
haruriji'i Karari vaʼana. ʼEjume Huni pinanijaho ʼurijume
kwaa ara mapoka kajaho he parajara.
15 ʼEne Hu aneja vene puni Sinakoku vaji najahume ea
mapokaʼe Hu taʼarohara.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

16 ʼEnarena Hu ʼuname Nasareti Huni araneji Hura emak-
inaʼe renajino vaʼana. Sapati hu nivenu jaʼinaʼe Sinakoku
vaji Hu heha taʼiro ʼurinana.
17 Heha kaʼene poropetia Aisea onijaho Huni ijatahi
ranavume Hu rasame ikaʼina kama tahana.
18 Natohwi jihuni ʼAvenijaho Na huʼúmo hinu. Hura
Na ea kaʼene uneunecha paʼajihi vuʼa kaʼene

mamaiji najaˈurono ranamiana. Ea kaˈene iˈivaniˈinijihi rasamie ˈee ea kaˈene nia supaviˈiniji veje niriˈavarono routa. ˈEne ea kaˈene sisei hijiˈinijihi niˈajihe hanasina apeˈavarono routa.

19 Juara kaˈene Natohwijara niˈajihuniji ˈwaraˈi routa ˈúmana ˈiamana.

20 ˈEjume heha tahuhe ea kaˈene naminaji maˈikaˈi asuma hinana. ˈEˈeme ea mapoka kaˈene Sinakoku vaji hija kajija nia tajahena apene Huaˈe mahara.

21 ˈEjume Hu aneja vene ikaˈina ˈwaramana Joni atai heˈeme heha kaˈene Na tahujaho iviamaa nimaa renu ˈiamana.

22 Ea mapoka kaˈene ijí hijajaho nihoˈo oja hianame ˈee vuˈa kaˈene Huni iri vaji rena roe arihume hejajaho nihoˈo teamanavara. ˈEjume pu ijá ˈwava ˈÚ eakaho Josapi oni Harihijine? ˈwavara.

23 Hu pu ijá ˈiama Na niheju. Ja Na areri juketakúne orono veje maranaama ˈwihuna. Ja Na ijá ˈwihune Ara Kapeniami uneka kaˈene vejume nú pinana kaˈene hejuji ikine oni ari veja kava ˈwihuna ˈiamana.

24 Na nimaa nimaa ˈwaravu ea kaˈene poropetia huni ara vajijaho hami paapene ˈajovura.

25 Na ja nimaa ˈwaravo. Nimai Iraija oni veijaho amuna mapokaˈe Isureri vaji ani reˈeme juara noˈopisune masapa iropu kwinu neha papiˈeme kwaa ara kajaho ora vea reˈeme matuna hijara.

26 ˈEnavo Iraijaho maiˈo amuna mapoka ijí hijara kaivo hu puna pavaˈana kaivo hu Saitoni vaji ara iha Sarepatina ˈwavujino amuna kwinuˈwi ijí hinunaˈomo ijí niˈajaˈiro vaˈana.

27 Poropetia Iraisa oni veijaho ea mapoka reporosia rukina Isureri vaji hijura vo nihoˈo ea pina marahuna pana kaivo Nemani kaˈene Siria orijiru huhusu maranana ˈiamana.

28 Ea kaˈene Sinakoku vaji hija kajipo ijí hejajaho pu nihoˈo ajinamana.

29 Pu ˈurimarame Hu tairie apene maˈahi ˈuseme aheme vaˈe huriˈa kaˈene puni ara ijihuni toi vejari ˈahi rarahi apúsaˈi ˈahiume vejara.

30 ˈEnakaivo Hu puni rira kajino ro ˈeˈune vaˈana.

Ea ˈAvena Sisei Rosamajina
(Maka 1:21-28)

31 ˈEjume Hu Kepeniami Karari vaji vaˈe Sapati vei ea najahana.

32 Pu Huni vuˈa kaˈene nihoˈo harura rukiniji hejajaho oja hwaˈusahara.

33 Ijí Sinakoku vaja kajino ea pina 'avena sisei ajivi'ina
hinana'omo hu niho'o ira ajira'e emaavanana.
34 Haee! Jesu ka'ene Nasareti orakere A nú iraka'e
vetú'irono roane? 'Ú A nú*a*'e 'eka ruaru 'ahaume roane? Na
A nihena kavu. A Godoni arira maijina 'wamana.
35 'Enakaivo Jesu 'uraraha ijá 'wama Irano'a are'i kaivo
ema kajaho rana'i kaivo ariha va'a 'wamana. 'Ejume ijí
'avena sisea kajaho hu unenu'u pina pave'ika'i ema kajaho
pi'onavume ea mapoka kajihipuni una'i 'ojumakavi'i ro
'e'una va'ana.
36 Ea mapoka ijí kamareja niho'o oja hwa'usunahara.
'Ejume pu ijá 'wava Ike vu'akaho ichá'ine? Harura 'ee ajira
rukina'omo ike eakara 'ananajihe 'ee pikinakavi'i 'avena
sisea 'waravu'e usevura 'wavara.
37 'Ejume ijí Huni vu'a kajaho kwaa ara rora rora kajaho
marako re'unana.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 13:53-58; Maka 1:29-34)

38 'Ejume Hu 'urina Sinakoku kajaho are'ika'i Saimani oni
arijino va'ana. Saimani oni jura paranahijaho haha ohoa
natohwa'e rejume pu Jesura ni'aja'amarono huni iha 'ahi
'ona vejara.
39 'Ejume Hu va'e Huni ruha rorijino nami'i ijí haha ohoa
kajaho 'ararihaana. 'Ejume haha ohoa kajaho pa'are'eme
hu 'urine 'iruma amairia pu vajihana.
40 Nusirei vea va 'o'i ve'eme ea mapoka ka'ene atama ani
ani'ina 'ekajija aherame Jesuni roume Hu ea kwinu kwino
puni haha 'ahi Huni ija irechavume pu maraniara.
41 'Ejume 'avena sisea mapoka'e Hura vejume usevi'i ijá
'umejare A Godoni Hariha 'umejara. 'Ejume Hu 'ararihie
vejume pu ira pa'waravara. Ijihuni maijaho Hu Kerisoho pu
nihena kavura.

Jesura Sinakoku Vaji Najahajina
(Maka 1:35-39)

42 Vea nitumajino Hu kwaa kajaho are'ika'i va'e kwaa
ka'ene ea pahijujino va'ana. 'Ejume ea mapoka kajipo hina
samuva'o piuname pu ura Hu 'unanavakame paranamie
va'amarono vejara.
43 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama Na va'e ara 'aho'a Godoni ara
rona 'waramaji najahuna. Ijihuni hahi Na ranamiume Na
ikaho routa 'iamana.
44 'Enarena Hu majaa Jutia Sinakoku mapoka vaja naja-
hana.

5

Jesura Tisaiporua Amura ˈUmenajina
(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

1 Naˈia pini Hu Jenesareti soha rorijino namine vuˈa ˈwaraˈeme ea mapoka Godoni vuˈa kaji heˈi ˈahiume ijí kahi piijaraviˈi roajivara.
2 Hu kivume sisima noˈoheˈi soha rori naˈeme ea kaˈene úɑ vesaviˈinijija puni namea ˈeke arihe soviˈi hijara.
3 ˈEjume Hu Saimani oni sisima pini vaji ajiˈikaˈi ˈwaravume piijahume maˈuako karokaro soha riri va namana. Hu ijihuni vaji hijiˈi ea mapoka kajija najahana.
4 Hu vuˈa ˈwara paraˈikaˈi Hu Saimani ijá ˈwama Oni sisima piijahe úɑ riri vaˈe joni namea same kija siriraha ˈwamana.
5 ˈEjume Saimani eha vene ijá ˈwama Natohwe nú iviasi naˈiakaho hine ojuta pahweˈi nú úɑ kaji vesavara vo nihoˈo kija pina paˈejara kaivo A ˈwarimu jihunaˈe na namea sahuna ˈwamana.
6 Pu puni namea samareja kija nihoˈo mapoka mapoka siriravume namea aneja vene turamana.
7 ˈEjume pu napuhwaha kaˈene sisima pina ˈahi hijajija ˈumenaume pu roe niˈajihara. Pu roajime puni sisima noˈoheˈi vejume itusahe sisima kajija aneja vene tusaˈi vejara.
8 Saimani Pitaho ijí hura uneka kaˈene vena kaji kamarena Jesuni unaˈi nitupari saˈikaˈi ijá ˈwama Natohwe na ea sisea vejiˈinakúne nuni rori roujaho areˈi kaivo ani vaˈa ˈwamana.
9 Ijihuni maijaho Hua ˈee ea ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo hijajipo ijí kija mapoka kaji kivajaho nihoˈo oja hwaˈusahara.
10 Saimani oni napuhija Joniˈo Jemisi kaˈene Jepati oni harihija noˈo ˈuˈo oja hwaˈusahara. ˈEjume Jesura Saimani ijá ˈwama Tea junamujaho arema. Iviamaikano rene a emaa sirirahuna ˈwamana.
11 ˈEjumakame pu puni sisima ˈeka roe amari irechame ˈee puni uneunecha mapoka areˈikaˈi Hu ˈararihaa vaˈajivara.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)

12 Naˈii pini Hu ara pini vaˈeme ea pina reporosia rukina Jesu kamarena Huni unaˈi mweˈi ˈojiˈi jarima ijá ˈwama Natohwe A ura renaˈamajaho veje na maraniama ˈwamana.
13 Jesura ija jorane ˈunaviˈi ijá ˈwama Na ura reniukúne maranaˈama ˈwavume niˈaha kwino ea kajihuni reporosia paˈarenana.
14 Jesura ijá ˈwama Ikaho ea ˈahoˈa paˈwaraˈamana kaivo vaˈe pirisiti nahareje ijiˈa vaˈe Mosisira ˈwarama jaˈinaˈe

Godoni swasa ve'amana. 'Ejakame ea mapoka oni reporosia ka'ene pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

15 'Enakaivo Huni pinanijaho ara mapoka henareja ea mapoka'e Huni vu'a hene 'ee atama puna veje pa'are'amaro roajivara.

16 'Enakaivo Hu na'ia 'aho'a va'e ea pahijuri kwai siporua 'onuna.

Jesura Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)

17 Na'ia pini Hu hine naja'eme ijihuni vaja kajino Parasia 'ee ea ka'ene tamana najahi'inijija ijí hijara. Pu ara kwinu kwino Karari vaja 'ee Jutia vaja 'ee Jerusaremi vaji rena roe ijí hijara. 'Ejume Natohwi jihuni harurijaho ijí vea kajaho Jesura ea'e veje marani'amarono namana.

18 'E'eme ea 'ahopo ea pina haha ajuaravi'ina apene kime Jesuni una'i rana'i 'ahiume apene sei roajivara.

19 'Enakaivo ea mapoka'e itu'ona namajihuna pura hua'e apena vahuna 'unama pa'arenana. 'Enajihuna'e pu ea kajaho apene atahuri va'e tita napame ea kajaho huni kicha 'ahi na'eme apúsavume 'onu va'o Jesuni una'i ea rira kajino namana.

20 Hu ichá'ina'e pu nimaa rojuji kimarena ema kaji ijá 'wama Napura nunakera Oni sisea Na vwihana arevu 'wamana.

21 Parasia 'ee Sikuraipia pu aposarame ijá 'wava Ikaho ea irana'omo Hu Godi matahare'e avano? Ea irara sisea vwihane arehune? Godira Huhusuna 'wavara.

22 Jesuho pura iraka ka'ene aposaravajaho nikimarena ijá 'iama 'Ú ja iraka vene joni oja vaja aposaravo?

23 Na ichá'ina'e 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina va'ena? 'iamana.

24 'Enakaivo jara Ema Puni Harihijihuni harura ka'ene iki mwe'i ea vwihanie arevuji hena ka'avarono Hu haha ajuaraji'inijaho ijá 'wama Na a 'waravukúne 'urine oni suha apene ari va'a 'wamana.

25 'Ejume ni'aha kwino ea kajaho puni una kajino 'urine iraka ka'ene hura ijihuni toi namajaho apene ari Godiho ta'arohi'i va'ana.

26 Pu niho'o oja hwa'usahaume Godi ta'arohe tea juna'eme ijá 'wava Nú iviasi uneunecha mavarasa'ina kivara 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17)

27 Ijihuni túna'ijino Hu vai'i kavu'e ea ka'ene takisia apeji'ina iha Rivaiho takisia apejuri seijino asuma hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.

28 Hu huni uneunecha mapoka maki'ika'i 'urine Hu 'ararihaa va'ana.
29 'Enarena Rivaira huni sei 'iruma natohwa Jesuna'e vejume ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea 'aho'a mapoka'e pu pu'úmo 'iruma ijara.
30 Parasia 'ee Sikuraipia ijipo aneja vene Huni tisaiporu 'uraraha ijá 'iava Ja iraka vene ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijo? 'iavara.
31 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajija juketaija ura parenaura kaivo ea atakinijipo juketaija ura renaura.
32 Na ea arira maa veji'inijihipuni parouta vo Na ea sisea ka'ene puni sisea vwihane temukavi'ini jihipuni routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Matiu 9:14-17; Maka 2:8-22)

33 Ea 'ahopo Jesuho ijá 'wava Joni oni tisaiporujija na'ia kwinu kwino 'aura areme 'ee siporua 'oju'e Parasi puni tisaiporu ijija 'u'o ija'ina'e vejura kaivo Oni tisaiporu ijija 'iruma toa ma ijí ijura 'wavara.
34 Jesura ijá 'iama Ja vwihajujaho ea ka'ene napasi nejujihipuni 'iruma vejujaho huni napuhija ka'ene ijí ki'iro roajivujijahija 'aura arevura araka?
35 'Enakaivo vea ka'ene napasi neji'ina kajara ijí pu pu'úmo pahi'i kaivo ani va'akama'e pu iji'a 'aura arehuna 'iamana.
36 Hu haa 'waramarena ijá 'iama Ea mai'o ateha maiu'ina isome sahasiji'i pasuhura. 'Enakaivo ija'ina'e ve'avajaho ateha kajija isome ani'ina rehuna.
37 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina 'eke hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napame 'wainia arihuna.
38 'Enakaivo 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.
39 Ea 'wainia sahasa ijujaho 'wainia maiu'ina ura parenaura. Pu ijá 'warahuna Sahasijaho arerina 'wahuna 'iamana.

6

Sapatia Rone Apovajina
(Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28)

1 Vei pini Sapati veijino Hu konesa juasi'a 'uraha va'eme Huni tisaiporua konesa tuame iji tanihi'i 'inijaho ijara.
2 'E'eme Parasia 'aho'a ijá 'iava 'Ú ja iraka vene varapijara Sapati veijino pave'avarono 'warumajaho vejo? 'iavara.

3 Jesura eha vene ijá 'iama 'Ú ja Tevitira huni ehi pu'úmo matuvumakame iraka ka'ene vejajaho ja pataha hejare?
4 Hu Godoni sei va'e puretia ka'ene Godi vajahajaho 'eke huna i'ika'i 'aho'a ehwaha vajihana. 'Enavo ijaho tamana'omo ea mamaha paijura kaivo pirisitiepo pupusu ijura 'iamana.
5 'Ejume Hu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho Sapati huni Natohwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6)

6 Na'ii pini Sapati veijino Hu va'e Sinakoku vaji najahana. Ema pina ijí hinajaho huni ija mana'inijaho 'irivi'ina.
7 Sikuraipi 'ee Parasia Hu ea pina ijí Sapatia vea kajino veje marajakame nama'i 'ahiume nii vevirinavara.
8 'Enakaivo Hu pu raka ka'ene vwihajajaho Hu kimarena ea ka'ene ija irivi'ina kajaho ijá 'wama 'Urine iki una'i roa 'wamana. 'Ejume hu 'urine ijino va'ana.
9 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Na ja aporavu Joni tamanijaho Sapati veijaho nú mamaa ve'eja ho sisea ve'eja? Ea ni'aji'eja ho ea 'anae kwa'ena? 'iamana.
10 Hu 'urine nami'i kaivo ea kwinu kwino kima apena vu'u va'ume irivi'inijaho ijá 'wama Oni ija nipima 'wamana. 'Ejume hu ija'ina'e vejume huni ija maranana.
11 Pu niho'o ajinavume pu hine Jesu iraka ka'ene vetihuniji 'wama apenojara.

Jesura Apasorua Iropu Ropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)

12 Vea kajino Hu va'e huri'a 'ahi siporua 'o'i va'ana. Hu na'ia kajaho Godoni siporua hine 'o'eme vea nitumana.
13 Vea nituvumakavi'i Hu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ea iropu ropu no'o iji pijiharena iha ihame Apasorua 'iamana.
14-16 Puni ihijaho
Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho
'ee huni 'u'ua Enituruho
'ee Jemisi ho
'ee Joni ho
'ee Piripu ho
'ee Pataramiu ho
'ee Matiu ho
'ee Tomasi ho
'ee Jemisi ka'ene Apiasi oni harihijaho
'ee Saimani ka'ene Seratina 'wavujaho
'ee Jutasi ka'ene Jemisi oni harihijaho
'ee Jutasi Isikariati ka'ene Jesu nahamahunaijina.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Matiu 4:23-25)

17 Hu pu pu'úmo ariha roe amari namiji'i kivume Huni tisaiporu niho'o mapoka mapoka kajihija 'ee ea niho'o mapoka mapoka Jutia rori hijura 'ee Jerusaremi rori hijura 'ee ara ka'ene soha rori Taia 'ee Saitani roara.
18 Pu roajime Huni vu'a hene 'ee puni atama veje pa'are'amarono roara. 'Ene ea ka'ene 'avena sisea ajima'inijija 'u'o roume Hu vejume maraniara.
19 'Ejumakame ea mapoka Huni haha 'una'iro vejara. Ijihuni maijaho Huni harura ni'ima'ura Huni vaji rena roe ea mapoka vejume maraniara.

Temara 'Ee Temuka
(Matiu 5:1-12)

20 Hu 'arohe Huni tisaiporu kivi'i aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene pivusahujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a jona'e renu.
21 'Ene ja ea ka'ene iviamaa matunavujaho ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godira veje ja tú'ahuna. 'Ene ja ea ka'ene niravujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho ja ijasahuna.
22 Ja Emaa Puni Harihijihuni hahi emaapo kima sename 'ee pataarorahe 'ee ira sisea namahe erapo ira sisea 'warame ja 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'ee joni iha 'urihi'i sisea vwihaja ki'avajaho ja teamanamama.
23 Vea kajaho ja niho'o teamanama para'eje mari'uvi'i ohurikusaha. Ijihuni maijaho joni eha mamaa kahino Godoni ara akúpa 'ahi namu. Puni sahipo nijano poropetia ka'ene marako hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i 'ahihuna.
24 Ja ea ka'ene iviamaa uneunecha mapoka ani re'eju'e hijujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja iviamaa hami hihunijaho maho'o apeju.
25 Ja ea ka'ene iviamaa túavujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja matunahuna. Ja iviamaa ea ka'ene hine ijasahujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja chora hine niramaruhuna.
26 Ja ea ka'ene iviamaa joni vu'a mamairu 'wavujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho nitama puni sahipo niareri ija'ina'e poropetia ka'ene ira'asinijija 'ahiara.

Naka Oja Mihunijina
(Matiu 5:38-48; 7:12)

27 'Enakaivo Na ja ea irahipo hejuji Na 'waravu. Joni naka oja mihe 'ee ea irahipo jaa'e senavujija hami 'ahie

28 'ee ea ka'ene jaa'e siripa'avajija merajihe 'ee ea ka'ene
ja sise'i 'ahi'ava jihipuni siporua 'o'avara.
29 Ea pini a noa 'ahi tahijaha'e ka'amajaho maka'eje rop-
una'a 'u'o 'ana'amana. Ea 'ahopo oni kosetia ape'avajaho
maki'ika'i oni setia 'u'o mi'amana.
30 Ea irara uneunecha jarirave ka'amajaho ma'amana.
'Ene oni kukua'e ei pini ape'amajaho kú'o paape'i 'ahae
'wara'amana.
31 Ea 'ahopo jona'e vena'avarono ja ura renuja'ina'e ja ea
'ahopuna vena'avara.
32 Ja ea ka'ene jaa'e oja mihujiru oja mi'avajaho ja maa
iraka vejare? Ijihuni maijaho ea sisea 'u'o ea ka'ene pu oja
vajihujiru oja mihura.
33 'Ene ja ea ka'ene jaa'e hami 'ahiujiru hami 'ahi'avajaho
ja iraka'e maa vejare? Ijihuni maijaho ea ka'ene sisea
veji'ina 'u'o ija'ina'e vejura.
34 'Ene ja ea ka'ene eha vajihunijiru uneunecha
vaja'avajaho ja iraka maa vejare? Niho'o maa pavenana.
Ea ka'ene sisea veji'ina kú'o eha areri 'ekahuna vwihaji'i ea
ka'ene sisea veji'inijaho vajihura.
35 'Enakúne joni naka oja mihe 'ee pununa'i hami vene 'ee
eha 'ekahuna pavwihaji'i vaji'avara. Ijihuni maijaho ja eha
natohwa'e kahi akúpi 'ahi apene 'ee ja Godi ka'ene niho'o
Ichuto Maijihuni harihija'e rehuna. Godiho ea ka'ene Hu
patea manavi'inijija 'ee ea ka'ene sisea ni'ima'ura veji'inijija
hami 'ahiuna.
36 Joni Omijara ea 'aho'a numiramu ja'ina'e ja ea 'aho'a
numirahuna.

Ea 'Aho'a Namahujina
(Matiu 7:1-5)

37 Ja ea 'aho'a panama'irakúne Godi ja panamahuna.
Ja ea 'aho'a parona'irakúne Godi ja 'u'o parona'amana.
Ea 'ahopuni sisea vwihane are'irakúne Godira joni sisea
vwihana are'amana.
38 Ja ea vaji'avajaho ja 'u'o vajihuna. Ja hami swara
ve'avajaho areri ija'ina'e niho'o nipia nirisame tihitihiva-
jame ajima roe ameurahe arihi'ina'e ja vajihuna. Ja ea
'aho'a'e vajiha ja'ina'e ja 'u'o vajihuna 'iamana.
39 'Enarena Hu haa 'u'o ika'ina'e pu 'waramana. Ea ka'ene
nia supavi'inijaho ea pina ka'ene nia supavi'inijaho areri
ahema va'ena raka? Pu no'o areri ma'oa paarihuna raka?
40 Sikuru pwea huni najahi'inijaho paasimuna. 'Enakaivo
ea irara nahu'e hena kamare'e iji'a huni najahi'ina kajihu
vare'ina renuna.

41 A iraka'e vene oni nia vaji taura ni'ima'ura ka'ene
navujaho pakama 'wa'i kaivo vweu puni nia vaji taura
ma'u'ua ka'ene namujaho kame 'waramo?
42 A 'unama ichá'inijino oni vwea ijá 'wa'ena Vwee veje na
oni nia vaji taura ka'ene namujaho 'e'onavuma. 'Enakaivo
vu oni nia vaji taura ka'ene namujaho a pakamo? A niho'o
ira'asinakúne oni nia titi taura ni'ima'ura ka'ene namujaho
marako 'e'ona'i kaivo areri hami niriareje iji'a vweu puni
nia titi taura ka'ene namujaho 'wara'amana.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)
43 'Enajihuna'e icha mamaijija mai'o 'ina sisea parejura.
'Ene icha siseijija mai'o 'ina mamaa parejura.
44 'Ene icha mapokakipo 'ina ka'ene rejujaho nú icha raka
sa'inijija 'ina kaji kima hejura. Ja mataka 'wija 'ahi rena
navu'e ja va'e mene roe ijure? Manu'a mitota 'ahi rena
navu'e ja va'e mene ro ijura raka?
45 Ea ka'ene oja mamai ijaho uneunecha mamaa puni oja
vaji rena roe ajima arihura. 'Enakaivo ea siseijijahija puni
oja vaja sisea ka'ene namujiru roe ajima arihura. Ira vaja
kakino raka ka'ene roa ajima arihujija puni oja vaji ichá'ina
ka'ene navujipo roe ajima arihura.

Ea No'o Ara Vejajina
(Matiu 7:24-27)
46 Ja iraka vene Natohwe Natohwe 'wi'i kaivo Nara raka
ka'ene 'waravujaho pavejo?
47 Ea ka'ene roe Nuni ira hena venujaho hu ea ichá'inijaho
Na jaa'e najahuna.
48 Hu areri ei ara'e venuja'ina. Hu mwe'a 'uma ariha va'u
va'u muna 'ahi aneja vene tukeja kikisina samuna. Neha
ni'ina pine sai natohwi hiramarena ara kajaho ninamana
kaivo niho'o pavarimana. Ijihuni maijaho ara kajaho niho'o
hami hami muna 'ahi rena vejara.
49 'Enakaivo ea ka'ene Nuni ira henare'e pavenujaho
areri ea ka'ene huni ara tukeja hami hami pasamuja'ina.
'Ena'omo vea ka'ene sai hirame ninamujaho ni'aha kwino
'aumuna. Niho'o majikari umatematu 'onana 'iamana.

7

Jesura Romu Puni Natohwi jihuni Pwea Vejume Marana-
jina
(Matiu 8:5-13)
1 Jesuho ijaho emaa 'waravume pa'arejumakavi'i 'urine
Kapeniami va'ana.

2 'E'eme vea kajikano sorutia natohwijihuni pwea mamaijaho atama 'unama rena kwa'i 'ahauma venana.
3 Vea ka'ene hu hejume Jesuho rou 'wavuma heji'i hu Jua 'aho'a irechamiume roe Hu jarime 'warave vu'e huni pwea kaji veje mara'amarono irechamiume roara.
4 Pu Jesuni roe jarime ijá 'wava Eakaho nimaa nimaa'omo Ara hu ni'aja'ipisa A mamaa veja'a.
5 Hu ehu núna oja miharena huhuso Sinakoku núna venuhana 'wavara.
6 'Ejume Jesuho aneja vene pu pu'úmo va'ana. Hu ara rori samatu'u re'eme ijí sorutia natohwa kajara napuhwaha 'aho'a irechamiume roara. Pura roe Hu ijá 'wava Natohwe haha paahina'amana. Ara nuni sei rohuna areria pana.
7 Ijihuni hahi na vwihajujaho na ea sisea'omo nara Oni vuhuna areria pana. Ara ma iraru 'warave nuni pwea kajaho maranama.
8 Na 'u'o harura rukina'omo sorutia 'aho'a nuni harura hari hijura. Nara ea 'aho'a ijá 'iavure Va'a! 'iavu'e pu va'ura. 'Ene pina Roa! 'wavu'e hu rouna. Na nuni pwea ka'ene kaukara veji'inijaho ike vena 'wavujaho hu venuna 'wama 'wamana.
9 Jesura ijí henajaho oja hwa'usahume aroma ea mapoka kajija ijá 'iama Eakara nimaa ronuja'ina'e ike Isureri opuni kwaa vajakaho ea hua'ina papiunavuta 'iamana.
10 Ea ka'ene ona apena roa kajijahija sei 'unama vai'i kavajaho huni pwea ka'ene atami 'unamajaho nimaranana.

Jesura Amunijihuni Hariha Vejume 'Urinajina

11 Ijihuni túna'ijino Jesuho ara iha Naini va'eme Huni tisaiporua 'ee ea mapoka pu pu'úmo va'ajivara.
12 Hu ijí ara kajihuni vwichajiami va 'e'u'eme pu ea'e kwanana'i 'ahiume apena roara. Ijí ea ka'ene kwamajaho amuna pipuni hariha kwinuna'omo ijara kwavume ea mapoka pu pu'úmo roajivara.
13 'Ejume vea ka'ene Natohwijara hu kamajaho Hu niho'o temuvume ijá 'wama Niramujaho arema 'wamana.
14 'Enarame hu va'e ea ka'ene suhi mwavi'inijaho iji 'unavume ea ka'ene kima va'ajaho arema namijara. 'Ejume Hu ijá 'wama Kivasakera Na 'waravukúne 'urina! 'wamana.
15 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho kú'o 'urine asuma hiji'i vu'a 'waravume Hu apenapi kú'o oaha'e mahana.
16 Ea mapoka niho'o tea junavume pu Godiho ta'aroha ijá 'wava Núni vajakino poropetia ni'ima'ura núni roana 'ee Godiho ehwaha ura veti'i roana 'wavara.
17 'Ejume ike Huni pinana kajaho 'wama apene va'e Jutia useme 'ee ijí ara rora kajaho he parajara.

Joni Papitisita Oni 'Ona Apena Roara
(Matiu 11:2-19)

18 Joni oni tisaiporuepo uneunecha mapoka ka'ene rejume pu kivajaho Joni ni'wara parajara.

19 'Ejume Jonira huni tisaiporua no'ohe'i 'umenaume roume irechamiume Natohwiji apoma he'i va'ara. Pu va'e ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohuna'e 'waruvajina ho nú ea pina'e sa'eja? 'wavara.

20 Pu roe Jesuho piuname apoma ijá 'wava Joni Papitisitara irechamúume nú apora'i 'ahúume roara. 'Ú A ea ka'ene Jonira rohuna'e 'warumajina ho nú ea pina 'ajahe hi'eja? 'wavara.

21 Vea ijiha kajaho Hu ea mapoka vejume atama sonahie 'ee haha hianavi'ina vejume sonahie 'avena sisea siomahe 'ee ea mapoka vejume nia niriara.

22 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama 'Unama va'e uneka ka'ene ja kime 'ee hejajaho Joni 'wara'avara. Ea ka'ene nia supavi'ina nia niriu'e 'ee irima'ina namina oju'e 'ee ea reporosia rukina maraniu'e 'ee ataa pa'ana veju'e maraniu'e 'ee ea ka'ene kwamasahi'ina veju'e 'urina hiju'e 'ee Godoni vu'a mamaa ka'ene ea pivusahi'ina najahuji 'wara'avara.

23 Ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho niho'o hu merajahi'ina 'iamana.

24 Joni oni tisaiporu va'umakivi'i Hu Joni ronarena ea mapoka kajija 'waramana. Hu ijá 'iama Vea ka'ene ja nechi'i va'ajivajaho ja iraka'e ka'i va'are? 'Ú kurika asiasia 'anae varivarimuji ka'i va'are?

25 Ja ijaho iraka'e ka'irono va'are? Ea pini uneunecha mamaa sama hija ka'i 'ahiume va'ara raka? Heha! Ea ka'ene ija'ina'e hijujija ateha mavarasa'ini same 'ee ara mamaa ka'ene kiniepo hijujino hijura.

26 Ja ijino va'ajaho iraka'e ka'irono va'are? 'Ú poropetia kavare? Kaena. Na ja 'waravu. Hu poropetia asitaha hunanuna.

27 Hua ronarena heha vaji ika'ina'e vejara.

Heha! Na nuni 'ona oji'ina ranave hu mako Oni una'i va'e
Oni 'unama amairi'ena '*úmana* 'iamana.

28 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Ea ka'ene napapo nahenaari vajijaho ei pini Joni asihuna areria pana. 'Enakaivo ea ka'ene iviamajai Godoni ari ma'u'ua renujara niho'o Joni asima paranuna 'iamana.

29 Ea ka'ene takisia'e apeji'ina 'ee ea mapoka kajija Godoni 'unama mamaa aririji hene vejume Jonira ija 'unirame toa vaji samahana.

30 'Enakaivo Parasia 'ee roia Godoni maiji pataarohume Joniho toa pasamana.

31 Jesu ijá 'iama 'Ú Na ea ka'ene iviamaa urijakihija iraki manura vene pu ea ichá'inijaho ki'ejo?

32 Pu areri sesamaapo maketi vaji hine uma'aravi'i hijuja'ina. Pu ijá 'umejure Nú hurisia jona'e hwasihajaho ja pajavavara. Nú virisia vejura kaivo ja paniravura.

33 Joni Papitisita roe 'iruma 'aura areme 'ee toa kisina paijume ja kame ijá 'wava 'Avena sisei ajimana 'wavara.

34 'Ejume Emaa Puni Hariha roe 'iruma ine 'ee toa iju'e ja ijá 'wavo Ea ike kaha. Hu 'iruma huhuso maha puna'i ine 'ee toa kisina mapoka ina nanamuna 'ee ea ka'ene takisia'e apeji'inijija 'ee ea sisesa pu'úmo napura venuna 'wavu.

35 Na nimaa nimaa'e vwihanare'i 'waravu. Ea ka'ene hena vwiha rukinijija pura ichá'ina vejujara najahujaho pu hena kavi'ina 'iamana.

Jesura Saimani Ka'ene Parasi Ijihuni Sei Hinajina

36 'Enakaivo Parasia pini Hu va'e huni sei 'iruma i'amarono 'wamana. 'Ejume Hu Parasi ijihuni sei 'iruma i'i 'ahaume va'e asuma hinana.

37 Ijí ara natohwa vaja kajino napara pina sisea veji'i hinuna. Hu hejume Jesuho roe Parasia kajihuni sei 'iruma inu 'wavume henarena senisia kavapwa rukina apene roana.

38 'Ene roe Jesuni túna'i mumora rora Hunijino namine niravi'i Huni mumora 'aha huni nitua ariha 'aruvume huni húmata sapasa kajikano ijaho ukunahi'i Huni mumora tituhi'i senisia 'onahana.

39 'Ejume Parasia ka'ene Jesuni ona vejume roajara kamarena ijá rona Eakaho poropetia re'ipisa Hu naparakaho irane 'ee ea ichá'inijara Hu 'unamujaho hena kava'a. Ijihuni maijaho hu ea sisea veji'ina ronana.

40 Jesura ijá 'wama Saimani Na ura unenu'u pina a 'wara'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Najahi'ine 'warima 'wamana.

41 Jesura ijá 'wama Ea no'ohe'i ea monia'e vajihi'ini jihuni monia 'ekara. Ea pina monia mapoka (K100) 'ekume 'ee pina monia mapoka (K10) 'ekana.

42 Pu no'o ijí monia kajaho eha areria pavenahume hu pu ni'ajihe 'waravume pu eha pavajahara. 'Ú ea iraka sa'inijara hu oja niho'o natohwa'e mahane? 'wamana.

43 Saimanira eha vene ijá 'wama Na vwihajujaho ea ka'ene monia natohwa'e 'ekajarana 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Oni eha ijaho nimaa 'wamana.

44 'Ejume Hu aroma napara kaji kavi'i Saimani ijá 'wama 'Ú a naparakaho nikamo? Na oni sei routa vo a Nuni

mumora kehuni toa pamihana kaivo hu huni nitui Nuni mumora some 'ee huni húmata sapasi Nuni mumora sirua ukunana.
45 A Na pa'ajorime ura manura veniana kaivo Na iki rouji rene hu hine Nuni mumora tituhi'i hinana.
46 A senisia paapena Nuni húmatakaho onihana kaivo hu Nuni momora senisi'i 'onihana.
47 Na nimaa nimaa 'waravo Huni sisea mapokijaho niho'o vwihajume pa'arenana. Ijihuna'e hu Na oja natohwa'e mihana. Ea irahuni sisea ma'uako pa'arenajaho hu ma'uaku'wi oja mihuna 'wamana.
48 'Ejume Jesura napara kajaho ijá 'wama Oni sisea vwihane arevu 'wamana.
49 'Ejume ea 'aho'a ka'ene ijí asuma hija kajipo kosarame ijá 'wava Eakaho irana'omo sisea 'u'o vwihane aremo? 'wavara.
50 'Enakaivo Jesura napara kajaho ijá 'wama Ara nimaa ronujara vejume maranaanakúne matauma va'a 'wamana.

8

Napara Ka'ene Jesui Pu'úmo Va'ajina

1 Na'ii pini Hu ara mama'ina 'ee ara ma'u'umaa kajino 'urahe oji'i Godoni vu'a maa maiu'ina ka'ene Godoni ariji huni vu'a najahana. Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu pu'úmo va'ara.
2 Napara 'aho'a ka'ene 'avena sisea ajimahi'ina 'ee 'aho'a puni atama vejume marani'inijihi pu'úmo va'ara. Meri ka'ene Matarinina 'wavujihuni haha 'aha kajino 'avena sisea iropu no'o hi'eme siomahana.
3 'Ene Chusa ka'ene Heroti oni kukua 'ajohi'ini jihuni napara Joanaho 'ee Susana 'ee napara 'aho'a kajipuhipo puni monijikano pu ni'ajihara.

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Maka 4:1-9)

4 Ea mapoka ara 'oi'oi vaji roe Hu ka'i 'ahiu'e roajivume Hu haa ika'ina'e 'waramana.
5 Ea pina huni 'ina 'o'i 'ahaume va'ana. Hu 'ina kajaho ato'aruvume 'aho'a arihe 'unamutoi navume emaapo tautiume 'ee 'aho'a ukapo roe ijara.
6 'Aho'a muna 'ahi arihara 'ee pu riama ajivara kaivo sirua pa'ajihuna'e sarasahara.
7 'Aho'a ija sisea oma rukina vaji arihe riavara kaivo ija kajara 'urine raurihume pamarasahara.
8 'Enakaivo 'aho'a mwe'a mavarasa'ina 'ahi arihe riame maa mapoka mapoka'e (100) rejara 'iamana. 'Ee Hu ijá 'iama ja ataa rukina re'avajaho heha 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Maka 4:10-12)

9 'Ejume Huni tisaiporu apoma ijá 'wava Ike haa ikehuni maijaho iraka'e rona 'warumo? 'wavara.
10 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni ira ka'ene vaji namujaho ja samaumai 'waravu'e ja hena kavu kaivo ea 'aho'akija hai 'waravu'e ijihuni maijaho pahena pakavu.

Jesura 'Ina Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20)

11 Ike haa ikehuni maijaho ikena. 'Inijaho Godoni Irakena.
12 'Ina ka'ene 'unamutoi arihajihuni maijaho ea pu Godoni ira heju kaivo 'avena siseijara roare'e ijí vu'a kajaho oja vaja puna kajino 'etujiha va'una. Vejuro'i pu
Noinnimaa roje Godira pu ni'aji'amarono avanuna.
13 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene teamana'eju'e apejura kaivo ira kajaho mai'o hamia oja vaja puna chinuma pasamuna. Pu ma'uako nimaa rojura kaivo vea ka'ene sisei puni haha 'ahi renujaho pu marako rana va'ura.
14 'Ina ka'ene ija sisea oma rukina vaji arihajihuni maijaho ea Godoni ira hejura kaivo puni temuka vwihane 'ee uneunecha 'ee monia'e vwihane 'ee temarijara rareju'e pataarohura. 'Eju'e puni 'ina renuna vo mai'o patuvura.
15 'Ina ka'ene mwe'a mamai arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene puni oja vaji irechavukame pu hina vena apena va'u va'u'e va'e pu 'ina niho'o maa rejura.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Maka 4:21-25)

16 Ea mai'o ira 'ene si'uara vaji paapúrinanavura 'aho puni suha harijino ranavu'e namuna kaivo Hu ira kajaho ira'e irechavu'e navujino navukame pu ea ijino kavi'i roajivura.
17 'Ene unenu'u pina apúrinanavu'e namujaho roe samaahirahuna 'ee unenu'u pini hemi nave pakahuna kaivo mapoka kajija samaahirave kihuna.
18 'Enakúne hami heha! Ea irara mapoka rukina'e re'amajaho kú'o mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana'e re'amajaho huna ka'ene ma'uako navujaho 'etujahuna 'ee kukua 'aho'a 'eka'iro vwihaji'i hi'amajaho 'etujahuna.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhija
(Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35)

19 Huni oha 'ee 'u'uhwaha roara ka'i ea niho'o ani rejumakame pu paroe Huni roara.

20 Ea 'ahopo Hu ijá 'wava Ohuna 'ee 'u'uhuana kameho ma'ahi Aa'e ka'irono 'úvi'i namiju 'wavara.
21 Hu eha vene ijá 'iama Nuni oha 'ee
Noin'u'uhija ea ka'ene Godoni ira hene veji'inijina 'iamana.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41)

22 Na'ii pini Hu Huni tisaiporu pu'úmo sisima 'ahi ajima ijá 'iama Roe ja pu'úmo kara'ahuni va'a 'iavume pu aneja vene va'ara.
23 Pu va'aji'eme Hu ariha va'e sisima vaji nenana. 'E'eme puura natohwa ijí soha 'aha kajino hiramarena soha kajara ameurahe sisima vaji ariharena itu'o'iro 'ahaume veju-makame pu niho'o vahuna areri parenana.
24 'Ejume pu 'urina va'e Hu sae ijá 'wava Natohwe! Natohwe! Nú nikwamasa'i veju 'wavara. 'Ejume Hu 'urine puura kajaho 'urarahume areme 'ee soha ka'ene amenajaho pa'are'eme soha kajaho niho'o mavarasa renana.
25 'Enarena Hu pu ijá 'iama 'Ú jara nimaa rojujaho ichine 'iamana kaivo pu niho'o oja hwa'usahe tea junavume aposarame ijá 'wava 'Ú ikaho Ea irane? Hu puura 'ee soha 'u'o 'waravu'e Huni ira hene veju 'wavara.

Jesura Ea 'Avena Siseapo Rosavaji Siomahana
(Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20)

26 'Enareja pu va'e Kekasinisi puni kwai Karari ropuna'i va'ara.
27 Hu karino amari varihajaho ara kaji'ura ea pina 'avena sisei 'aha jora ajivi'ina piunamana. Hu vwiha pa'a 'uraha one 'ee ara pahinuna vo va'e euchi hinonuna.
28 'Ena'omo vea ka'ene Jesu kamajaho hu 'ona arihe mwe'a 'ahi Huni una'i ninavi'i ira ajira ijá 'umena Jesu ka'ene Godi niho'o Natohwijihuni Harihakera A na ichá'ina 'ahi'iro ura renao? Na A jariravukúne paruarihe sise'i 'ahi'amana 'umenana.
29 Hu ija'ina 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena sisea ka'ene huni haha vaji hijajaho 'ejahie ariha 'iamana. Na'ia mapoka'e ea kajaho jihevu'ukame ea 'aho'a hu apene kamome ranavu'e namuna kaivo hu 'urine senia kajaho turame irecha'ika'i nechi'i va'una.
30 Jesura apoma ijá 'wama Oni iha irane 'wavume hu ijá 'wama Nuni iha Mapoka 'wamana. Ijihuni maijaho 'avena sisea mapoka'e hua ajivara.
31 Ijí 'avena sisea kajipo Hu jarimaa ijá 'wava Paato'arumu'e nú ma'oa vaji va'avara 'wavara.

32 Maha mapokaˈe puni rori hareha ˈaha kajino ˈiruma ine ˈurahojaraˈomo ijí ˈavena sisea kajipo Hu jarimaa ijá ˈwava Nú irechamúe kare maha karehi súmaha ˈwavara. ˈEjume Hu pu irechamiume vaˈara.

33 ˈEjume ˈavena sisea kajija useme maha kajihipuni vaji vaˈume maha kajija hareha ˈaha kajino ninukujaha vaˈe rarahi arihe úi imwasamiume kwamasahara.

34 Ea kaˈene ijí maha ˈajoha hija kajipo uneka kaˈene rena kaji kamareja vaˈajime ea kaˈene ari hijujija ˈwarame ˈee ea kaˈene ijino rori hinojajija ˈuˈo ˈwaravara.

35 Ea mapoka Hura raka kaˈene vejume renaji kaˈi ˈahiume vaˈajivara. ˈEjume pu roiˈi kavuˈe ea kaˈene ˈavena sisei súmahiˈinaka Jesura vejume maranajaho Jesuni mumora rora kajino vwiha irame asuma mavarasaˈinaˈe hijume pu ijí kavajihunaˈe tea junamana.

36 Ea kaˈene ˈavena sisei ajiviˈiniji vejume maranaji kavajipo ea mapokijija ˈwaravara.

37 Kekasinisi ora ea mapoka kajija tea junavume Hu vaˈamarono ˈwaravara. ˈEjume Hu sisima ˈahi ajima toa ropunaˈi ˈunama vaˈana.

38 ˈEjume ea kaˈene Hu vejume ˈavena sisea usevajara Hu huˈúmo vaˈi ˈahaume jarima ijá ˈwama ˈWarive na A huˈúmo vuˈuma ˈwamana kaivo Jesura hu raname ijá ˈwama

39 ˈUnama ari vaˈe Godira iraka kaˈene a vetaaji ea ˈwaraˈamana ˈwamana. ˈEjume ea kajaho ara mamaˈina mapoka vaja kajino vaˈe Jesura iraka kaˈene huaˈe vetiajaho ˈwaramana.

Jairasi Oni ˈApaja ˈEe Napari Jesuni Ateha ˈUnamajina (Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)

40 ˈEˈeme Jesuho toa ˈona karaˈi va ˈeˈujume ea mapoka kaˈene ijí Huaˈe ˈajaha hijajipo Hu ˈajovara.

41-42 ˈEˈeme heha! Ea pina Jairasina ˈwavura. Hu Sinakoku ˈajohiˈina natohwaˈomo roe ijí ˈeˈunana. ˈEne hu mweˈi ˈona arihe Jesuni mumora rori naviˈi jarime ijá ˈwama Nuni ˈapaja juara huni iropu ropu noˈona vo kwaˈi venukúne nuni sei roe veje maranama ˈwamana. Jesuho vaˈejuˈe ea mapoka Huni rora kajaho ani rejara.

43 ˈEˈeme napara pina juara iropu ropu noˈo ˈai vurajukame hu vaˈe juketa puni naˈia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka ˈúsia ˈimenuna kaivo venahujaho pamaranuna.

44 Hu ea vaja kajino Huni túnaˈi rou vaˈo Huni ateha ˈunavume huni ˈaa kaˈene vuramajaho niˈaha kwino paˈarenana.

45 Jesura ijá 'iama Ea irara Na vwenimane? 'iavume pu ea mapoka'e hevara. 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe ea mapoka Oni rori ani rejujihuna'e puruva renu 'wamana.
46 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Oo ea pini Na vwenimana. Ijihuni maijaho Nuni harura va 'e'unu 'iamana.
47 Napara kajaho nikavuma kimareme tatovi'i roe Jesuni una'i ariha ninamana. 'Ejume ijí ea rira kajino nahame irakijihuna'e Hu vwevumakame ichá'ina'e ni'aha kwinu maranajaho nahama 'waramana.
48 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni 'apaje ara nimaa ronujara vejume maranaana. 'Enakúne matauma va'a 'wamana.
49 Hu ijí hine 'wara'eme ea pina Sinakoku 'ajohi'ini jihuni sei rene ro ijá 'wama A hine Najuhi'ina apene iha vetiuna arema. Oni 'apaja nikwamanakúna 'wamana.
50 'Enakaivo Jesura ijí henarena Jairasi ijá 'wama Jumujaho are'i kaivo nimaa rojakame oni 'apaja mara'ena 'wamana.
51 Pu va ijí usemareja Hu sea vaji va'i 'ahaume ea 'aho'a tanurihume pu vaja pava'ara ka'i Pita ho Jemisi ho Joni ho 'ee huni oma 'ee oaha ijano 'waravume vaji va'ara.
52 Ea ka'ene ijino hijajaho chora hiji'i niramaruvara. 'Ejume Jesura ea kajija ijá 'iama Niramaruvujaho areha. Napaiseakaho mai'o pakwamana kaivo manenukúna 'iamana.
53 Pu Hu niho'o apena 'ijahara. Ijihuni maijaho pu hena kavajaho hu nikwama jihuna'e pu Hu 'ijahara.
54 'Enakaivo Jesura Huni ija kajino 'unama apene 'uriji'i ijá 'umena Napaisekera 'urina 'umenana.
55 Huni 'avena kú'o 'unama roume hu ni'aha kwino 'urijume Jesura ijá 'iama 'Iruma vajaha 'iamana.
56 Huni oha 'ee oma niho'o oja hianavara kaivo Jesura ea 'aho'a iraka ka'ene renajaho pa'warahuna'e 'waramana.

9

Jesura Tisaiporua Iropu Ropu No'o Irechamiume Usema Va'ajina

(Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

1 Hu Huni tisaiporu 'umenaume harura ka'ene 'avena sisea siomahuna 'ee atama'e veje sonahihunijaho mihana.
2 'Enarena Hu irechamiume pu va'e Godoni arijihuni maijaho ea mapoka'e ea 'aho'a najahe ea atama rukiniji veje sonahi'avarono va'ajivara.
3 Jesura ijá 'iama Ja va'aji'avajaho uneunecha pa'eka va'avara. Pijuha ka'ene pijumojujaho pa'eka'avare joni tuja pa'eka'avare joni 'iruma pa'eka'avare joni monia pa'eka'avare 'ee setia 'aho'a pa'eka'avara.

4 Ja va'aji'eje ea irahipo ja hami 'ajorave ki'avajaho puni
sea kajiru hinuva'o ara kajaho are'i kaivo 'urine ara pini
va'avara.
5 'Enakaivo ea irahipo ja pa'ajorame vu'akake
pahe'avajaho ara kajaho are'i kaivo joni mumora 'ahi
túa ka'ene navujaho taireve ari'amana. 'Ejakame ijara pu
namahuna 'iamana.
6 Pu arename va'ajime arara kajino Godoni Ira mamaa kaji
najahe 'ee ea atama 'uniravi'inijijahija vejume maraniara.

Heroti Puruva Retiajina
(Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

7 Heroti ka'ene 'ajoha'inijara uneka ka'ene renuji hena-
jaho ea 'ahopo ijá 'wava Joni kú'o 'urinana 'wavuma
henarena hu puruva rejumakame niho'o jumana.
8 Ea 'aho'a ijá 'wavare Iraija kú'o 'unama roana 'wavume
'aho'a ijá 'wava Poropeti nitama 'waravi'inijara kú'o 'urina
roana 'wavara.
9 Herotira ijá 'iama Nara Joni oni húmata ahatumahuta
kaivo Ea ka'ene iviamaa pinana 'uriju'e na hejukaho
irarane? 'iamana. 'Enarena hu Jesu ka'i 'ahau'e niri'i
hinuna.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Tuasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Joni 6:1-14)

10 'Enarena apasoru 'unama roe Jesu pura raka ka'ene
vejajaho 'waravara. 'Ejume Hu pu aherame ara ka'ene
Petasaita 'wavujino pu pusumano va'ajivara.
11 'Ejumakame ea mapoka kajipo henareja pu 'ararihia
va'ajivara. Hu pu 'ajorame 'ee aneja vene Godoni arijihuni
vu'a 'warame 'ee ea ka'ene venae maranihuna ura renajija
vejume maraniara.
12 Vea va'o'irono ve'eme Huni ea iropu ropu no'o roe ijá
'wava Ea ikija irechamie arara ijino va'e 'iruma sarame
ine 'ee notua. Ijihuni maijaho ike kwaakaho savasakúna
'wavara.
13 'Enakavi'i Jesura ijá 'iama Jara 'iruma vajihe ija
'iamana. Pu eha vene ijá 'wava Nú kija no'one 'ee puretia
iropu ijano navu. A ura rena'amajaho nú va'e 'iruma 'imene
roe ea kija vajihe ija 'wavara.
14 Parua niho'o mapoka mapoka'e (5,000) hijara. Hu Huni
tisaiporu ijá 'iama 'Warave pu nia ani ani ea mapoka (50)
ruha pini hije vu ruha pini ea mapoka (50) hina apena va'a
'iamana.
15 Huni tisaiporu Hura 'warama ja'ina'e vene 'waravume
pu asuma hijara.

16 Jesura puretia iropune kija noˈo ˈeke akúpi ˈahi nia niriˈi Godiho teamani ˈwaˈi kaivo tuachame Huni tisaiporua vajihume pu ˈeke ea kaji vajihara.
17 Pu ijume túˈamana. ˈEjume pu pwina kaˈene túˈavume irechavajaho tuja iropu ropu noˈo ˈeke vejume ituˈusahara.

Pitara Jesu Rona ˈWaramajina
(Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29)

18 NaˈIi pini Jesuho huhusu Huni tisaiporua puˈúmo hine siporua ˈonana. ˈEnuvaˈo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja vwihajujaho ea mapokakija Na ea irane ˈwavure? ˈiamana.
19 Pu Hu ijá ˈwava Ea ˈahoˈa A Joni Papitisitana ˈwavume ea ˈahoˈa A Iraijana ˈwavuˈe ea ˈahoˈa A poropetia nitama hijajipo kúˈo ˈurine hinu ˈwavura ˈwavara.
20 ˈEnakaivo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja icháˈina vwihajo? Ja Na irana rojo ˈiamana. Pitara ijá ˈwama A Keriso kaˈene Godoni rena roajina ˈwamana.

Jesura Ahia Apene ˈEe Kwahuniji Rone ˈWaramajina
(Matiu 16:20-28; Maka 8:30–9:1)

21 ˈEjume Hu rurame ea paˈwaraˈavarono ˈwaramana.
22 Hu pu ijá ˈiama Ema Puni Harihijaho ea mamaˈina ˈee Sikuraipia epo veje haha niˈimaˈura hiame ˈee pu pataaroˈeja. ˈEne pu Hu ˈanae kwame naˈia noˈopisu namareje kúˈo ˈurihuna ˈiamana.
23 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ea irara Nuni túna'i roˈi veˈamajaho hu huni oja makame mweˈa kakino huni uneunecha mapoka makiˈi kaivo hu huni korosia apene Nuni túna'i roˈamana.
24 Ea irara huni hiiji ori niˈajaraˈamajaho huni hiijaho ranahuna. ˈEne ea irara huni hiiji Nunijihunaˈe Godoni vuˈa mai maiuˈini jihunaˈe ranaˈamajaho hu huni hia ˈunanahuna.
25 Ei pini uneunecha kaˈene mweˈaka kehunijaho huna reranaˈeje hia nimaa nimai ijí asinaˈipisa hu maa iraka apejaˈe?
26 Ea irara Nunijihunaˈe Na pataarorihe ˈee Nuni ira pataaroˈamajaho vea kaˈene Emaa Puni Harihijara Huni harura ˈee ˈona ojiˈina arira maijihipuni harura ˈee Amoni harura vaji roˈamajaho hu ˈuˈo pataarohuna.
27 Na nimaa nimaa ja ˈwaravu. Ea kaˈene ja ike namijukija ˈahoˈa maiˈo pakwamasaˈeje Godoni Ara roe kahuna ˈiamana.

Taˈarohe Aniˈina Renajina
(Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8)

28 Hura 'waramajaho na'ia iropu no'opisu pa'are'eme Jesura Pita ho Joni ho 'ee Jemisi ho ijano aherame huri'a 'ahi siporua'e 'o'i 'ahaume va'ana.
29 Hu hine siporua'e 'o'eme Huni niura niho'o ta'arohe ani'ina rene 'ee Huni ateha niho'o sajasa'ina'e 'ee hanaji'ina'e renana.
30 Ni'aha kwino ea no'ohe'i pu pu'úmo namine vu'a 'wavara. Ea kajija Iraija'o Mosisi una.
31 Pu niho'o hanana para'eme namine Hu hu'úmo Hura raka ka'ene mai'o Jerusaremi venareje vahunijihuni vu'a 'wavara.
32 Pita ho napuhwa pu'úmo nii vahivume notuara'omo 'urine nia niriuni'eme Huni hanaji'ina 'ee ea no'ohe'i pu pu'úmo namijajija kivara.
33 Ea kajija Hu raname va'eju'e Pitara Jesuho ijá 'wama Natohwe nú mamaa vena ro hijara. Nú ara vene pina One pina Mosisi one pina Iraija ona'e vehuna 'wamana. 'Enakaivo hu nimaa raka ka'ene 'waramajaho pavwihaji'i 'waramana.
34 Hu ijí 'wara'eme 'imiti puni huri saturihume Huni pwehija niho'o tea junamana.
35 'E'eme ijí 'imitia vaja kajino ira rena rouma he'eme ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Nara iji pijahujinakúne Huni ira he'avara 'iamana.
36 'E'eme vu'a ka'ene hejajaho pa'are'eme Jesuho Huhusu ijí naminana. Ijihuna'e pu irano'a areme ira parasahareja uneka ka'ene vea kajino pu kavajaho ea 'aho'a pa'waravara.

Jesura Paruisea 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27)

37 Ijihuni sú'uha kajino huri'a are'i kaivo arihe ro'eme ea mapoka kajipo roe Hu piunavara.
38 Heha! Ea pina ea rira kajino namine ijá 'umena Najuhi'ine na A jariravukúne nuni hariha ike kama. Hu nuni hariha nikwinu'wina.
39 Ike kama! 'Avena sisei kajara ajivu'e emaavaji'i 'unama apene onavu'e mwe'i 'one kuchikuchivi'i ira sapa ani re'eju'e namuna. Hu majamano veju'e hu hiamuna kaivo na'ia kwinu kwino paajima rurahuna.
40 Na Oni tisaiporua jarirame pura veje use'avarono 'waravura kaivo pu areri pavejara 'wamana.
41 Jesura eha vene ijá 'iama Panimaa roji'ina ka'ene ea sisemaakije panimaa rojo? Na na'ia icharu ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene Na na'ia icharu ja najaha apene va'ejo? 'iamana. 'E'ikaivo vu iji'a ea kajaho ijá 'wama Oni hariha ikino ahema roa 'wamana.

42 Hu sesamaa kajaho roˈeme ˈavena sisea kajara ˈanaa piˈonavume mweˈi ˈone kuchikuchimana. ˈEjume Jesura ˈavena sisea kajaho ˈwaravume ˈariha vaˈume sesamaa kajaho marajumakaviˈi omaha mahana.

Jesura Kwahuniji Kúˈo Nahama ˈWaramajina
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)

43 Ea kajipo ijí Godoni harura natohwa kaji kavajaho oja hwaˈusahana. Pu ea mapoka ijí Hura uneunechaka mapoka kaˈene venaji kamareja oja hwaˈusahaˈeme Hu Huni tisaiporua ijá ˈiama

44 Nara ˈwaravujaho nihoˈo parunamiˈavara. Emaa Puni Hariha apena ea ˈahopuni ija tahi ranahuna ˈiamana.

45 ˈEnakaivo Hura ˈwarama jihuni maijaho maiˈo pahejara. Pura hehunijaho vaji namujara juvumakame pu pahejara. ˈEnakaivo pu tea junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

46 ˈEnarena Huni tisaiporu puni vaja kajaho ea irara niˈina ˈwamareja hine nakaravara.

47 Jesura pu iraka kaˈene vwihajujaho kimarena sesamaa pina apena roe Huni rori ranavume namiˈeme ijá ˈiama

48 Ei pini Nunijihunaˈe sesamaa ikeraˈina hami ˈahaˈamajaho hu Naaˈe hami ˈahihuna. ˈEne ea irara Naaˈe hami ˈahiˈamajaho Godi kaˈene Naaˈe ranamiume rouji ˈajome hami ˈahaa avahuna. Ea irara maˈuˈua rena joni vajakino hiˈamajara ea natohwa rehuna ˈiamana.

Ea Irara Ja Puˈúmo Paninakaramujaho Jona
(Maka 9:38-40)

49 Jonira eha vena ijá ˈwama Natohwe nú kaˈeme ea pina Oni ihi ˈurahiˈi ˈavena sisea siomahume nú hu areˈamarono ˈwaravara. Ijihuni maijaho hu nú puˈúmo paˈurahe onuna ˈwamana.

50 Jesura hu ijá ˈwama Ja pakiˈeje tanuˈuraˈava. Ijihuni maijaho ea irara ja puˈúmo paninakaramujaho hu ja puˈúmo renuna ˈwamana.

Sameria Vaji Ara Pini Jesu Pataarohajina

51 Hura vahuni vea nituraˈeme ˈurine aneja vene Jerusaremi vahuna vwihajiˈi hinana.

52 Hu ijí vaˈamarono ea nimako irechamiume pu vaˈe Sameria opuni ari uneunecha ˈeke amairiˈirono vaˈajivara.

53 ˈEnakaivo ara kajiˈurijija pataarohara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi vaˈujihunaˈe pu pataarohara.

54 'Ejume pu ijí kamareja Huni tisaiporu Jemisi'o Joni'o ijá
'wava Natohwe A ura rena'amajaho nú 'warave vena kahi
akúpa 'ahi rena ariha roe pu rena'ena 'wavara.
55 'Ejume Hu aromakivi'i pu 'uraraha ijá 'iama 'Avena
iraka sa'inijara avanujaho ja mai'o pahena pakavu?
56 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara roajaho emaa puni
hia patiraku'i 'ahaume roana kaivo emaa'e ni'aji'i roana
'iamana. 'Enareja pu ari pini va'ara.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Matiu 8:19-22)

57 'Ejume pu 'unama toi va'eme ea pini Jesu ijá 'wama
Kwaa ichihichihi va'amajaho na A hu'úmo vuhuna
'wamana.
58 'Ejume Jesura ijá 'wama Achi'a mwe'i vaji ahejure 'ee
uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene
nene 'ee siheria vena hihuna pa'ana 'wamana.
59 'Ejume Hu ei pina ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.
'Enakaivo hu ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na
marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
60 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene kwavi'ina kajaho
maka'eje kwamasahuna kajipo apena va'e ranava kaivo a
va'e Godoni arijihuni vu'a ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.
61 'Ejume ea pina 'u'o ijá 'wama Natohwe na
'arariha'ejakúne 'wive na va'e kachihu nuna marako'a
'ajorame rouma 'wamana.
62 'Ejume Jesura ijá 'wama Ea irahipo aneja vene
juara meji'i hine majamano aroma niriujija niho'o Godoni
'unamijino vahuna areri pana 'wamana.

10

Jesura Ea Mapoka Irechamiume Va'ajina

1 Ijihuni túna'i Natohwijara ea mapoka mapoka (70) iji
pijihe ea no'o no'o irechamiume pu urasahe Hura ara 'ee
kwaa ka'ene rohunijino va'ajivara.
2 Hu pu ijá 'iama 'Iruma mapoka marana navu kaivo ea
ka'ene ijihi 'eke ahuma usehunijaho niho'o kwinu kwin-
una. 'Enajihuna'e ja Natohwa ka'ene 'iruma anesuri jihuni
siporua 'ojakame Hura ea 'aho'a irechamie ijí 'iruma kaji
'eka ahuma use'avara.
3 Heha! Va'ajiha! Na ja irechamiujaho areri sipia 'u'ua
'uanea puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu.
4 Ja pausia pa'eke tuja pa'eke mumora hwana pa'eke 'ee
ea 'unamutoa pa'ajora'avara.

5 Ja vaˈajime ea ˈahopuni sei vaˈavajaho maraku'a ˈajorame ijá ˈiˈavara Matauviˈinijaho seikino ja puˈúmo naˈamana.
6 Ea kaˈene sea kajino hinujaho matauma hijujaho oja mahiˈinaˈe reˈamajaho ara ˈuˈo matauma hihuna kaˈene ˈajomajaho makave ijino hu huˈúmo naˈamana. ˈEnakaivo paˈanaˈe reˈamajaho oni matauviˈinijaho kúˈo apene vaˈamana.
7 Ijí sea kajino hijiˈi ˈiruma iraka kaˈene vajiˈavajaho iˈavara. Ijihuni maijaho ea kaˈene kaukaraa vejiˈina puni eha apejura. ˈEne ja paarihe sei pini ajima ariha ajima ariha oˈavara kaivo sea nikwinu hiˈavara.
8 Ja ari vaˈeje ea irahipo ˈajorame ˈiruma irakaˈe joni unaˈi irechave kiˈavajaho iˈavara.
9 Atakina kaˈene ara kajino hijujija veje maranie ˈee ea kajija ijá ˈwaraha Godi oni arijaho joni romai roana ˈiˈavara.
10 ˈEnakaivo ja ara pini vaˈeje pu ja paˈajorave kiˈavajaho vaˈe maˈaha riri naminareje ijá ˈiˈavara.
11 Núni mumora hari saina kaˈene amama navujija taireve ariˈeje Godoni ara nimaa nimai joni rori roana kaivo ja pataarohu ˈiˈavara.
12 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ˈwaravu. Vea kaˈene ˈotua veˈavari veijaho ea kijahija nihoˈo niˈina aniˈina rehuna. Kwaa kaˈene Satami ˈwavujino renajaho asimareje nihoˈo aniˈina rehuna.

Ara Kaˈene Panimai Rojiˈinijihina
(Matiu 11:20-24)

13 Ja ea kaˈene Korasini hine ˈee Petasaita hijujija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimaa roju kajihunaˈe ja eha sisea apehuna. Na Taia ˈee Sairani ijaˈinaˈe veˈipisa pu nihoˈo maraku'a puni sisea niaremamaa arevaˈa.
14 ˈEnaˈomo na nimai ja ˈwaravu. Vea kaˈene Godira mweˈakaki ˈotua venuni veijaho kwaa iha Taia ˈee Sairani ijija jara eha kaˈene niˈimaˈura apeˈavajaˈinaˈe paapehuna.
15 ˈEnakaivo ˈú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino ˈeka kahino Godoni ari vaˈiro avajo? Ja nihoˈo kwaa kaˈene veni renuni kwaa ijino (Hetisi) vahuna.
16 Ea irahipo joni ira heˈavajaho pu Nuni ira hene avahuna. Ea irahipo jaaˈe pataaroraˈavajaho Naaˈe pataarorihe avahuna. Ea irara Naaˈe pataarooriˈamajaho hu Godi kaˈene Naaˈe ranamiume rouji pataarohe avahuna ˈiamana.

Ea Mapoka Ijipo ˈUname Temarasahiˈi Roajina

17 Ea mapoka mapoka (70) ka'ene irechamiume va'ajija
'uname mari'uvi'i ijá 'wava Natohwe Oni ihi rejume 'avena
sisesa núni ira niho'o hene vejara 'wavara.
18 'Ejume Hu ijá 'iama Na ka'eme Setani kahino akúpa 'ahi
vea puna'i pi'i'eme 'onana.
19 Ike heha! Nara ja harura mihujihuna'e ja tapara 'ee
suaka sisea ka'ene amari hiju jihipuni 'ahi namihuna kaivo
pu pavenae kwamasahune 'ee naka mapoka ka'ene hijujija
mai'o ja paruarahihuna.
20 'Enakaivo 'avena siseapo joni ira hene vejajihuna'e ja
patea mana'avara kaivo joni iha ka'ene kahi akúpa 'ahi
veju'e namujihuna'e teamana'avara 'iamana.

Jesura Mari'umajina
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Ijí vea kajino Godoni 'Avenijara vejume Hu teama'eme
siporua 'one ijá 'wama Amo ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Na-
tohwiji'o Na teimani 'wavujihuni maijaho Ara uneunechak-
ija ea ka'ene hene vwihaji'inijihija nuhiume vaji navume
pu pakavumakivi'i kasimaaru najahana. Amo Oni ura ijaho
ijara ura renana. 'Ejumakame A avanana.
22 'Enakaivo uneunecha ka'ene mapokijija Amora Nuni
ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni
Harihijaho pakama pahejura kaivo Amora hena kamuna.
'Eju'e eaka mapokijija Amoho pakama pahejura kaivo Hari-
ahi kama henuna. 'Enakaivo Hariahi ura renujiru Omaha
najahuna 'wamana.
23 'Enarame Jesuho aroma Huni tisaiporu kivi'i hemi ijá
'iama Nia ka'ene jara kivuke kihunijija merajihana.
24 'Enajihuna'e nitama poropetia 'ee kinia mapoka pu
ura jara kivuja'ina'e pu ki'iro 'ahiara vo pu niho'o areri
pakivara. 'Ene pu jara heju kaja'ina'e he'iro 'ahiara vo pu
niho'o areri pahejara 'iamana.

Sameria Ora Ea Mamaijihuni Haa

25 'Enakaivo heha! Roia pini roe Hu vena ka'i 'ahaume
ijá 'wama Najahi'ine na ichá'ina'e vene majama hihuna
ape'ejo? 'wamana.
26 Hu ijá 'wama Varapa vajijaho iraka'e vejare? A ichá'ina
taha kamo? 'wamana.
27 'Ejume ijí ea kajara eha vena ijá 'wama
A oni Natohwa ka'ene Godiho ni'aha kwinu oni oja 'ee
oni 'avena 'ee oni harura 'ee oni vwihaijaho maho'o
vaja'amana. 'Ene ara oni haha'e vwihanu ja'ina ea
ka'ene oni rori hijujija oja mi'amana 'wamana.
28 Hu ijá 'wama Oni ehijaho niho'o nimaikúne ijá venareje
a majama hihuna ape'ena 'wamana.

29 'Enakaivo ea kajara huni 'unama'e amairia 'ahaume Jesuho apoma ijá 'wama 'Ú nuni rori hinujaho irane? 'wamana.
30 Jesura eha vene ijá 'wama Ea pini Jerusaremi rene Jeriko va'eme anuameji'inapo piunamareja hu apene 'anae 'ee ateha isokunahe 'anauva'o ranavume ijino kwame ojaru 'oji'i namana.
31 Hu ija'ina ve'eme pirisiti pina 'unama kajihuna kajino vai'i kavu'e ea kajaho navu kavi'i rori tatumahe va'ana.
32 'Unama kwinu'ina kajino ea ka'ene Rivai 'wavujaho ijihuna kajino roe ea kajaho kamarena hu 'u'o nii tihi kakavi'i tatumahe rori va'ana.
33 'Enakaivo Sameria ora ea pini 'unama kajihuna kajino roe ea kajaho kame hu niho'o temume oja tura'i 'ahaana.
34 Hu huni va'e 'weru 'ee 'wainia usetie 'ee panesia hwamaharena apene huni tonikia 'ahi raname va'e nú'úha pini raname 'ajoaha hinana.
35 Ijihuni sú'uhijino hu monia oma no'ohe'i sirirame ijí ea ka'ene ara'e 'ajohi'ina kaji vajahana. Hu ijí ea ka'ene ara kaji 'ajohi'iniji ijá 'wama A eakaho 'ajoha hi'amana. 'E'eje na kú'o 'unama roe ara huni hahi oni monia ka'ene ato'aru'amajaho na eha mahuna 'wamana.
36 Iji'a ijá 'wama A vwihanujaho ijí ea no'opisu vaja kajino irara huni romaijahune? 'wamana.
37 'Ene hu ijá 'wama Ea ka'ene hu numimajina 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama Va'e ija'ina ve'amana 'wamana.

Jesura Mata'o Meri'o Ki'irono Va'ajina

38 Pu va'ajime va'e ara pini use'eme napara iha Matara 'ajorame huni sei aherame va'ana.
39 Huni 'u'ua iha Merina'omo hu Natohwi jihuni mumora rori asuma hine ataa apúsame Huni vu'a henana.
40 Mataho kaukara mapoka ka'ene hu venajara túkiravume roe Hu ijá 'wama Natohwe nuni 'u'ua kaukara mapokakija maki'eju'e na nanasumano vejujaho A ichá vwihano? A hu 'warave roe na ni'ajihama 'wamana.
41 Natohwijara eha vena hu ijá 'wama Mata Mata a uneunecha niho'o mapoka'e hine vwihanare'e oja hianavu kavu.
42 'Ene uneunecha kwinu kwino mama'ina navu. 'Enakaivo nimaijaho nikwinu'wina. Ijihuna'e Meriho 'unama nimaiji piunamana'omo niho'o paapena ruvahuna.

11

Jesura Siporua 'Ohuna Najahajina
(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

1 Naʹia pina Hu kwaa pini hine siporuaʹe ʹonana. Hu ʹojume paʹareʹeme Huni tisaiporu pini roe ijá ʹwama Natohwe areri Jonira huni tisaiporu najaha jaʹinaʹe siporuaʹe ʹohuniji najuha ʹwamana.

2 Hu ijá ʹiama Ja siporua ikaʹina ʹoʹavara.

Amo Oni iha nihoʹo nimaa nimaaʹomo A roa nú ʹajohua.

3 Vea kwinu kwinu ʹiruma kaʹene areri ihuniji vajúha.

4 Núni sisea vwihanúa arema. Ijihuni maijaho nú ʹuʹo ea ʹahopo sisei ʹahúujaho nú vwihanie arevura. ʹEne paaherume vena kivuri vajijaho vaʹamana ʹiamana.

5 Hu pu ijá ʹiama Ja ei pini napura rukinaʹe reʹiraʹomo naʹia rira muʹoi vaʹe ijá ʹwavaʹe napura nune puretia noʹopiso vajiʹirakúne na túnaʹi oni puretia eha vajahuna.

6 Ijihuni maijaho nuni napura kwaa jori rene roe iviamaa nuni sei roana kaivo nara unekaka mahuna paʹajihunaʹe ʹwaravu ʹwamana.

7 ʹEʹeje oni napura kajara kahino sea vaji eha vene ijá ʹwaʹipisa Siuna arema na vwicha nikume sesahu nu puʹúmo ninejuraʹomo na paʹurine uneunecha ʹeka vajahuna ʹwavaʹa.

8 Na jaaʹe ʹwaravu. Hu paʹurine pureti pamaha kaivo a huni napuri roe pajuʹikaʹi hine jarimujihunihahi hu ʹurine uneunecha mapoka kaʹene hu icháru ura renujaho vajahaʹa.

9 ʹEnajihunaʹe Na jaaʹe ʹwaravu. Ja hine jariʹavajaho vajihuna. Ja hine saraʹavajaho piunihuna. Ja hine ʹanaʹanaʹavajaho tirausahuna.

10 ʹEne ea irara jarimujaho hu ʹekuna. ʹEne ea irara samujaho hu piunimuna. ʹEne ea irara ʹanaʹanaujaho jaraʹusahuna.

11 ʹÚ ja omahwaha harihu jopo roe kijaʹe jariraʹipisa ja taparaʹe vajihaʹe?

12 ʹEnavo pu ʹuʹora kuhaʹe jariraʹipisa ja suaka vajihaʹe?

13 ʹEnakaivo ja ea siseakija joni harihija swara mamai vajiʹavajaho joni Oma kaʹene akúpa ʹahi hinuji jariʹavajaho Hura Huni ʹAvena mihuna ʹiamana.

Jesune ʹEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-30; Maka 3:20-27)

14 Hu ʹavena sisea kaʹene ira paʹwaraviʹinijaho ʹwaravume ʹeʹuna vaʹeme ema kajaho aneja vene ira ʹwaramana. ʹEjume ea mapoka kajija nihoʹo oja hwaʹusahara.

15 Ea ʹahoʹa ijá ʹwava Ea ikaho Pierisaparu ʹavena sisea puni natohwijara harura mahuʹe ʹavena sisea ʹwaravuʹe usevu ʹwavara.

16 ʹEjume ea ʹahoʹa Hu vena kaʹi ʹahiume ʹejahae ijá ʹwava Veje aacha pina akúpa ʹahi rene roa kava ʹwavara.

17 'Enakaivo Jesura iraka ka'ene pura vwihajajaho nikimarena ijá 'iama Kwaa ara irahipo irecharame va'e nia ani ani hine 'arahi'i hi'ipisa pa'areja'a. 'Ene ara irahipo ahaama hi'ipisa ariha pa'areja'a.
18 'Enajihuna'e Setanira ahaama hi'ipisa huni kwaa arijaho ichá'ina'e namija'e? Ijihuni maijaho ja ijá 'wavo Na Pierisiparu oni iha 'ahi 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavu.
19 'Enakaivo ja vwihajujaho Nara Pierisiparu oni iha 'ahi 'waravu'e 'avena sisea usevu 'wavu kaivo joni harihija irahuni iha 'ahi 'waravu'e usevure? Ijihuni hahi pura joni 'otua vehuna.
20 'Enakaivo Nara 'avena sisea ka'ene 'waravu'e usevujaho Godoni ijijara reju'e avaujaho Godi oni arijaho ni joni roana.
21 Ea ka'ene harura rukinijara huni ara juha hajaa vene 'ajohujaho huni kukua mamaa navura.
22 'Enaka'i ea ajisina huni ajira asimajara roe 'anae huni juha hajaa ka'ene hura 'eke tarera veji'i hinujaho 'etujahe huni kukua vajú*sarama* 'ekura.
23 'Enakaivo ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea Na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri varanavura.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Roajina
(Matiu 12:43-45)
24 Vea ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
25 'Enare'e hu ijá rohune Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho ea pahiju kaivo tú*a* 'anae amairiana.
26 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa sisei maa hina parahuna 'iamana.

Temara Nimaijina
27 Jesuho ijá 'warame pa'are'eme napara pini ea rira kajino 'urina ira ajira ijá 'umena Napara ka'ene Aa'e nahenae 'ee A musa vajahajaho Godi merajahana 'umenana.
28 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene Godoni vu'a hene vejujaho ijihija Godi merajihuna 'wamana.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'irono Mi'imi'ivajina
(Matiu 12:38-42)
29 Ea mapoka kajija Huni rora kajano ani re'eme Hu aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene iviamaa 'urijakija niho'o sisea.

Ja aacha sarama 'warivu kaivo aacha pina pamihuna kaivo Jona oni aachajiruna.

30 Areri Jonara Ninava opuni aacha renaja'ina'e Ema Puni Harihijaho iviamai ea ka'ene hiju jihipuni aacha rehuna.

31 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

32 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Ninava orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hena nimaa ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

Haha Huni Hanaji'inijina
(Matiu 5:15; 6:22-23)

33 Ea pina naheha pa'ene si'uara vaja irechavu'e navura kaivo pu icha ka'ene naheha'e 'unamiuji 'unavu'e ea mapoka kavi'i roa ajivura.

34 Hahijihuni naheha ijaho niijina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho maho'o hanana paranuna. 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija maho'o nutuma nahuna.

35 Joni haha vaji hanaji'ina ka'ene namujaho paveje nutuvi'ina re'amana.

36 Joni haha mapokijaho hanana na'i kaivo pina panutu'ipisa niho'o natohwa'e hanaja'a areri ja naheha 'ena irechavu'e namare'e hanana paraju ja'ina'e reja'a 'iamana.

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

37 Hu ijaho 'waravume pa'are'eme Parasia pini va'e huni sei 'iruma i'amarono ona 'waramana. Hu va'e 'aijua rori asuma hine 'iruma i'i 'ahaume venana.

38 'E'eme Parasia Jesu ka'eme Hu Huni ija paso'i ijume kamarena hu niho'o tatamana.

39 'Ejume Natohwi hu ijá 'wama Parasia kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo joni vajijaho niho'o nesa 'ee sisei ani rene navura.

40 Vwiha pa'akije 'ú Godi ka'ene hura venajaho vaja 'u'o pavenane?

41 'Enakaivo joni vaji iraka ka'ene navujaho ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihakame joni uneunecha mapokakija mamai reja.

42 'Enakaivo Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja taisia ka'ene Godi vajahajaho senisia 'ee siaa ani ani'ina juasi'i navujija vajihura kaivo ja 'unama maijaho pataarohe 'ee Godi oja pamahura. 'Enakaivo ikaho uneka ka'ene ja veji'i ea 'aho'a paasinamihune sa'ina avajura.

43 Ja Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja Sinakoku vaji una'i ikikami hihuni tiniji ura renaura. 'Ene ja maketia vaji emaapo pu ja 'ajorahuna'e ura renaura.

44 Joni eha niho'o sisei namu. Ijihuni maijaho ja areri eucha ka'ene ea savaji pahena paki'i kaivo ijihuni toi 'urahoju ja'ina veju 'wamana.

45 'Ejume roia pini eha vene ijá 'wama Najahi'ine A ija'ina'e 'warumujaho núa'e 'uraruhe avanu? 'wamana.

46 'Enakaivo Hu ijá 'iama Ja roia 'u'o joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja ea ahija mama'ina vaji'i kaivo ni'ajihe iji 'unira 'urihuna pana.

47 Joni eha niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja eucha mavarasa'ina poropeti epuna vejura kaivo emahu jopo 'aniume kwamasahara.

48 Joni amuhipo poropetia ka'ene 'aniajaho ja nihena kimare'e pura raka ka'ene veja kajaho nijina 'wavu. Ijihuni maijaho ja hine puni eucha amairie veju.

49 Ijihuni hahi Godira Huni vwiha vajijino ika'ina 'warumana. Nara Nuni poropetia 'ee apasoru irechamie vu'akame ea 'aho'a pu 'anie kwamasahe 'ee ea 'aho'a ruarahuna.

50 'Enajihuna'e ea ka'ene iviamaa 'urijajipo vea ka'ene mwe'a'e aneja vejajino rene poropetia 'aniajihuni eha apehuna.

51 Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Jakaraia oni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua rira mu'oa kaji 'anaji ro 'e'unana. Na ja 'waravu. Ijihuni eha ijaho eaka iviamai hijukipo apehuna.

52 Ja roia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho hena kahuni kiijaho ja apena ruva'ara kaivo ja 'u'o pava aruvara. 'Ee ea 'aho'a ka'ene va'e aru'i vejajaho ja tanuvara 'iamana.

53 'E'eme Hu ara kajaho are'i va'ajaho Sikuraipia 'ee Parasia Jesuho niho'o apene 'urarahe uneunecha mapoka'e ani ani'ina apovara.

54 Ijihuni maijaho Hura unenu'u pina sisea 'waravakame Hua'e apena nama'irono avajara.

12

Aroaroti Namijuji Ronarena Jujuvua 'Waramajina
(Matiu 10:26-27)

1 Ea mapoka'e Huni rora kajaho ani rene ajime ateji tauta'aravi'i hi'eme Hu Huni tisaiporu amura Peresi rone ijá 'iama Ja hami Parasia puni isitia ki'avara. Ijihuni maijaho pu ira'asina.
2 Uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i samahirahuna. 'Ene ea mapoka hemi navujaho ni'i ni'i hena kihuna.
3 Vu'a iraka ka'ene nututi jahejajaho ja samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene sei vaji koravajaho ja ata huri namine 'ume'avara.

Irá Juhahunijina
(Matiu 10:28-31)

4 Ehu nune Na nimaa ja 'waravu. Ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja ju'ava. Pu areri ijihuni túna'ijaho unenu pina pavehuna.
5 'Enakaivo ja irá juhahunijaho Na ja 'warahuna. Godi ka'ene areri 'anaa kwavakavi'i pi'onama'e veni vahuniji juha'avara. I'a Na ja 'waravu. Hua'e juha'avara.
6 'Enakaivo 'ú ea uka iropu ma'u'u maa toia no'o 'imejure? 'Ena'avo Godira ijí uka ma'u'u maa kajija hena ki'eju'e hijura.
7 'Ene ijí joni húmata sapasa icharo namujaho Hu nihena kamu. 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka ma'u'u maa kajija asitahara.

Keriso Nimai Rone 'Warahuna Ho Pataarohunijina
(Matiu 10:19-20, 32-33; 12:32)

8 'Ena'omo Na nimaa ja 'waravu. Ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Emaa Puni Harihijara 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
9 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho ea kaji 'u'o Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'ijaho panahama 'warahuna.
10 'Ene ea irahipo Emaa Puni Harihi jihuna'i ira sisea 'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni 'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea pavwihana arehuna.
11 'E'eje pu ja 'eka va'e Sinakoku 'ajohi'ina 'ee ea mama'ini jihipuni una'i nama'iro va'a ki'avajaho vu'a raka ka'ene 'warahunijaho oja pahiana'avara.
12 Ijihuni maijaho ijí vea muka kajino iraka ka'ene jara 'warahunijaho Godoni 'Avenijara naja'eje 'warahuna 'iamana.

Uneunecha Rukimaˈura Kaˈene Puruva Rejiˈinijihuni Haa

13 Ea pini ijí ea rira kajino ijá ˈwama Najahiˈine nuni poka ˈwave nuni aachia kaˈene nuni omijara irechamaji ahaama nuna vajihama ˈwamana.

14 Hu ijá ˈwama Ea ikera! Ea irara Na joni ˈotuae hehuna iji pijihane? ˈwamana.

15 Hu pu ijá ˈiama ˈUnama ani aniˈina kaˈene nihoˈo ituname urarena parajujija hami ˈajohe kiˈavara. Ijihuni maijaho ema ijihuni hiijaho kukua mapoka kaˈene huni navujipo reje hihuna pana ˈiamana.

16 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramarena pu ijá ˈiama Ea ˈiruma nihoˈo mapoka ani rejiˈini jihuni mweˈi soa savuˈe juara ˈurina paranana.

17 Hu hine hu husumano vwihanu vaˈo ijá rona Nara nuni ˈiruma ˈe irechahuni ruha ituˈona paranana ˈomo na ichá veˈeju ronana.

18 Hu ijá rona Na ikaˈinaˈe veˈeju. Na nuni ara tirasame mamaˈinaˈe vene ijino nuni ˈiruma ˈee kukua ˈahoˈa irechaˈeju ronana.

19 ˈEnarena hu oriˈini ijá rona Na nihoˈo ea teamanima parajiˈina renareje na hiˈeju. Na uneunecha kaˈene juara mapokijino ura renia parahunijaho ˈekuta. ˈEnajihunaˈe masuani hine ˈiruma ine ˈee toa kisina ine teamaniˈeje hiˈeju ronana.

20 ˈEnakaivo Godira ijá ˈwama Ike nihoˈo vwiha paˈakera. A iviasi naˈiakino kwaˈamajaho ea irara ike kukua kaˈene ara irechama hinujaho ˈekaˈena ˈwamana.

21 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene mweˈa kakino uneunecha mapoka rukina renujaho hu Godoni unaˈijino areri une-unecha paˈanaˈe renuna.

Godi Nimaa Vetihunijina
(Matiu 6:25-34)

22 ˈEnarena Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Na ja ˈwaravukúne jara ichá ˈina hihunijaho pavwihaˈavare ˈee ikaˈina pavwihaˈavara. Nú ˈiruma iraki iˈeja pavwihaˈavara. ˈEne joni haha ikaˈina pavwihana ˈwahuna.

23 Nú iraki núni haha nuhaˈaraˈeja? paˈwahuna kaivo ijí ˈiruma kajara venuakame majama hihuna pane ˈee ateha kajara venuakame majama hihuna pana.

24 ˈEnakúne ikaho vwihaha. Uka kaˈene jaijasaha oju kare kiha. Pu nihoˈo puni ˈina paˈone ˈee puni ˈiruma paˈeke rira kwino ahuma irechavu kaivo Godira ˈiruma vajihu. ˈEnakaivo jara uka nihoˈo asitaha parajara.

25 Ja ea irahipo hine vwihananavi'i temuka ape'avajaho 'ú ijí temuka kajara veje joni hia vea pina kú'o huri ranave hi va'eja?
26 Ja uneunecha ma'u'umai areri pave'avajaho ja irakiji-huna'e uneunecha 'aho'akija vwihajo?
27 Ike heha sinara ka'ene nechi orijija ma'opuipo 'urijura kaivo pu opuina harura pavene 'ee opuina majikaria pamarasahura. 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Saramaniho nitama huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara huni nia vaja'e kimuja'ina paasimana.
28 'Ena'omo Godira sinara ka'ene iviasi mai'o navura'omo niari ato'uve veni rehunijija 'ajoha'amajaho Hu ichá'ina'e ja 'ajohahuna vwihajo? Ema ka'ene joni nimairoa ma'u'umaakije!
29 'Enakúne jara 'unama ka'ene 'iruma 'eka ine 'ee toa ihunijaho pahine sarame vwiha'avara.
30 Ike uneunecha kijahija ea ka'ene kwaa ara mapokakino hijujija hina saravura. 'Enakaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara uneunechaka mapoka ka'ene ja pivusahujija nihe paranuna.
31 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene arimaiji saravakame iji'a uneunechaka mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina
(Matiu 6:19-21)

32 'Enakúne eakije niho'o patea juna'avara. Ijihuni maijaho joni Omijaho ura rene teamama para'eju'e Huni arijaho ja mihu.
33 Joni uneunecha 'eke 'imenareje monijaho ea ka'ene 'iruma pa'ajihi vajiha. Ja ojono tuja ka'ene panapavi'iniji 'eka'avara. 'Ee joni uneunecha kahino akúpa 'ahi irechave ea panesi eke kapura pa'uhusa'avara.
34 Joni uneunechaka mamaa kajipo na'avari tinijikano joni oja 'ee vwihijaho 'u'o ijí nahuna.

Pwea 'Aiha Veji'ine 'Ee Amairiaravi'inijina

35 Ja joni kukua same amairiarama parane joni naheha 'ena pijinamie hana'eje hiha.
36 'Ene areri pwehwapo puni natohwijara ea mai'o napasi nejujihipuni sori va'ana'e ro'amarono 'ajoha hijuja'ina. Hu roe vwicha 'ana'ana'amajaho pu vwicha ni'aha kwino tirasamahuna.
37 Pwea ka'ene puni natohwijara kú'o 'unama ro'amarono amairiarame 'ajaha hijujija niho'o teamana'eju'e hiju. Na

nimaa nimai ja 'waravu. Hu huni ateha apúsame 'warave asuma hi'eje hura 'iruma 'eke vajihe ihuna.

38 'Ena'omo Hu na'ia rimai ro'ena 'aho sú'usú'u vea aharasa'amaji ro'amajaho pwehwaha ka'ene niamairiarame areri rena hijajija teamanahuna.

39 'Enakaivo ja niheju sea anesurijara he'eje nesa apeji'inijara vea muka irakiji roe nesa ape'iro'ipisa hu tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.

40 Ijihuni hahi amairie nirisave areri rena para'eje 'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene Ema Puni Harihijara rohunijaho ja pakame paheji'inakúne ijá ve'avara 'iamana.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a (Matiu 24:45-51)

41 Pitara ija 'wama 'Ú Natohwe A núa'e haakaho 'warumu 'uho eaka mapokakihi 'waramo? 'wamana.

42 Natohwijara ijá 'wama 'Ú pwea irara pasevi'ina 'ee vwiha hami vwihaji'ine huni natohwijara huni pwea 'ajohe 'iruma vea 'ahi areri vajihuna'e ranamane?

43 'Enareje pwea irara kaukaraa kaji hine veji'i hi'eje vea ka'ene huni natohwijara ro ka'amajaho hu merajahuna.

44 Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu ranave huni kukua mapoka kajija maho'o hura 'ajohuna.

45 'Enakaivo pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu nuni Natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i aneja vena huni pwea parui napari 'anie 'ee 'iruma ma ina hine 'ee toa sisea ine nana'ena.

46 'Ene Hu hine ijí ve'i kaivo pavwihane pave'eje Huni Natohwijaho ro 'e'uhuna. Vea muka ka'ene Hura rohunijaho pakame paheji'ina. 'Enareje Hura heha eha mahareje ranave ea ka'ene ira'asini jihipuni tini ijino vahuna.

47 Pwea ka'ene huni Natohwijara 'waramujaho henareje paamairiarava 'aho huni natohwijara iraka ka'ene 'waramuji pavenajaho niho'o 'aha mapoka hijahuna.

48 'Enakaivo pwea irara uneka sisea ka'ene hu puruva re'eme venana re'amajaho eha ma'uako apehuna. Ea irahija'e uneunecha mapoka vaji'amajaho hu areri vajiha kaja'ina'e 'ekahuna. Ea irara niho'o mapoka mapoka'e vajihujaho ea kajaho areri vajiha kaja'ina'e mapoka mapoka 'ekahuna.

Jesura Veju'e Ahaavura (Matiu 10:34-36)

49 Na mwe'akake veni 'ena apena jae re'amarono routa. 'Enakaivo iviamai kakaro re'ipisa areri rena paraja'a.

50 Na vea kisini vaji va aruhuna namu. 'Enajihuna'e ijí hine vwihajujaho nuni oja ahisina'e renuna'omo ijara ro pa'arehuniji kavi'i hiju.
51 Ja vwihajujaho Na matauma hihuniji apene iki mwe'i route? Na nimai ja 'waravu. Matauvi'ina pana kaivo Na ahaama hihuniji apena routa.
52 Iviamaikaka renareje kachi'ina iropu re'avajaho no'opisu 'urine no'ohe'i irechamia va'e no'ohe'i 'urine no'opisu irechamia vai'ina rehuna.
53 Omahi hariaha ninave 'ee hariahi omaha ninave 'ee oahi 'apajaha ninave 'apajahi oaha ninave sasahi sasaha ninahuna. 'Eje pu ahaama hihuna 'iamana.

Veiji Hena Kahuni Vu'a
(Matiu 16:2-3)
54 Hu ea mapoka kajija ijá 'iama Ja 'imitia ka'eju'e vea 'onuja'i savu'e kavujaho ja ni'aha kwino ijá neha pi'i venu 'wa'eju'e neha pinuna.
55 'Enakaivo ja he'eju'e asiasia kama'ahuni rene ikikahi 'anau'e hejujaho vea 'e'ui venu 'wa'eju'e vea 'e'ununa.
56 Ja ira'asinakije! Ja akúpa 'ee mwe'a kimare'e ijihuni maijaho 'waravura kaivo 'ú ja iviamaa iraka ka'ene rejujaho pakivo?

Ea Ka'ene Onuna'i Sena Venuji'i Amairina'amana
(Matiu 5:25-26)
57 Ja irakijihuna'e ojono irakijara nimaijaho pa'eke mina vene kivo?
58 'Ene ei pini a 'otua veta'iro vejakame ja no'o 'unama toi va'avajaho ja hu hu'úmo 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranamahuna.
59 Na nimai ja 'waravu. Ja ijí pu pu'úmo pa'wame amairi'avajaho ja ijí tipura kajino hinu va'o 'imeja pa'are'eje ijí roe samai usehuna 'iamana.

13

Joni Sisea Are'avajiana Vo Kwamasahuna
1 Vea kajino ea 'aho'a ijino hijara'omo pu Jesuho ijá 'wava Karari ora 'aho'a hine Godoni swasa'e ve'eme Pairatira 'anie puni 'aa swasa ka'ene pura vejajihuni toi ahumana 'wavara.
2 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja vwihajujaho Karari ora ikihi puni siseijara vu Karari 'aho'a puni sisea asitaha raka?

3 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna.
4 'Enakaivo ja vwihajujaho ea 'aho'a (18) ka'ene Sairoami ari 'aume 'aniume kwamasaha jihipuni siseijara ea ka'ene Jerusaremi hijujihipuni siseijaho asitahane? 'iamana.
5 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna 'iamana.

Tavo'a Ka'ene 'Ina Pa'ajina

6 'Enarena Hu haakaho 'waramarena ijá 'iama Ea pina tavo'a huni juasi'i 'onavume naminuna'omo hu va'e maa 'eka amena i'i 'ahau'e va'ujaho mai parenuna.
7 'Ena'omo hu huni juara'e 'ajohi'iniji ijá 'wama Na juara no'opisu 'ina 'eka'irono saravuta kaivo pina paapejuta. Ijihuni hahi mwe'a'e nisamukúne vwina pi'onama 'wamana.
8 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohi'inijara ijá 'wama Natohwe! Maka'eje juara kwinu namijakame Nara 'úsia aneja kajino irechavakame mara'amana.
9 'Ejakame juara pinijino tavo'akara maa re'amajaho mavarasa'ina'e rehuna kaivo maa pare'amajaho vwi'eju 'wamana 'iamana.

Sapati Jesura Napara Túpa Irivi'ina Vejume Maranaajina

10 Na'ia pina Jua puni Sapatia veijino Jesu Jua puni Sinakoku vaji hine najahana.
11 'E'eme napara pina juara mapoka (18) 'avena sisei vejume huni túpa nivunama navukame arini namina ohuna areria pana.
12 'Ejume vea ka'ene Jesura kamarena 'umejume roume ijá 'wama Napara karere oni atama iviamaa maranau 'wamana.
13 'Enarena Huni ija haha 'ahi ranavume ni'aha kwino huni túpa arira'e rejume Godi ta'arohana.
14 'Ejumakame ea natohwa ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijaho Jesura ea vejume Jua puni Sapatia veijino marajumakame ajimana. 'Ejume Hu ea kajihi ijá 'iama Ja na'ia iropu kwinu vajijino kaukaraa vehunakúne ijino roajivakame veje mania'a kaivo Jua puni Sapati veijaho paro ve'avara 'iamana.
15 'Ejume Natohwijara eha vene ijá 'wama Ea ira'asinakera ja ea kwinu kwino Sapati veijino joni toniki 'ee purumakau toa hu'ipisa ja Sapatia vea'omo parasame ahema apene va'e toa maha ija'a raka?
16 'Ena'omo iviamaa ike Eparahami oni 'apajakaho Setani rosavu'e juara mapoka (18) pa'arenajaho hu areri Sapati veakaho paveje mara'ena? 'wamana.

17 'Enaka'i Hura eha ka'ene 'waramajara vejume ea ka'ene Huni nakijija junamana kaivo ea mapoka'e Hura uneunecha ka'ene venajihi kimareja teamanavume mari'uvara.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32; Maka 4:30-32)

18 'Enajihuna'e Hu ijá 'iama Godoni arijaho icháine? 'Ú Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?

19 Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isitia Huni Haa
(Matiu 13:33)

20 Hu kú'o ijá 'iama Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?

21 Ijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Vwicha Ma'u'uijina
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22 Hu ara mama'ina 'ee ma'u'umaa ijino najahi'i Jerusaremi va'i 'ahaume va'ana.

23 'E'eme ea 'ahopo ijá 'wava Natohwe ea makwinu kwino majama hihuna apehuna raka 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama

24 Na nimai ja 'waravukúne hami hami vena kamareje vwicha ka'ene niho'o ma'uatituijaho va'e aru'avara. Ea mapoka'e aru'i 'ahie vehuna kaivo mai'o areri parenahuna.

25 'Ejume sea anesurijara 'urine vwicha kuna'eje ja ma'ahi namine vwicha 'ana'anae ijá 'wahune Natohwiji vwicha tirasamúha 'wave anesurijara ijá 'iahune Na ja suja. Ja ichihi rene roajivajaho na pahena pakivurakúne 'iahuna.

26 'Ejakame ja ijá 'wahune Nú oni una'i 'iruma ine 'ee toa ijura. 'Ee a roe nuni ari ma'ahi vu'a najuhuna 'wahuna.

27 'Ejakame Hu kú'o ijá 'iahune Ja ichí rene ro'ajaho Na suja. 'Enakúne ike sisea veji'inikije usema va'ajiha.

28 Ja ruha ka'ene niramarume upaja ja'i'uji'i nahunijino hiji'i Eparahami ho Aisiki ho Jekapi ho 'ee poropeti ki'eje Godoni ari 'uraha oja kihuna kaivo jajasu ato'aruma'e usehuna.

29 Ea ka'ene vea ajimuja'i hijura vea 'onuja'i hijura kama'i hijura 'ee kaha'i hijujipo roe Godoni ari 'iruma ine hihuna.

30 Heha! Ea ka'ene iviamaa túchamai rejujija urasahuna 'ee ea ka'ene urasahujija túchamai rehuna 'iamana.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Matiu 23:37-39)

31 Vea nikwinuˈina kajino Parasia ˈahoˈa Jesuni roe ijá ˈwava A iviamaa ikaho areˈi kaivo kwai pini vaˈamana. Ijihuni maijaho Herotiho A ˈanaˈi ˈahaukúna ˈwavara.
32 ˈEjume Hu ijá ˈiama Vaˈe ˈua nea kajaho ijá ˈwaraha. Na ˈavena sisea siome atoˈarumaˈe ˈee atama ani aniˈinaˈe iviasi ea vejuˈe maranie ˈee niara ˈuˈo venareje nitui Nuni kaukaraa paˈarehuna.
33 ˈEnakaivo iviasi aneja vene vaˈiraˈomo niari ˈunamutoi vaˈiri nitui va ˈeˈuhuna. Ijihuni maijaho poropetia kajaho samaumaa paˈanaahuna kaivo Jerusaremi vaji ˈanae kwahuna.
34 Oo Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara poropeti kaˈene irechamiume joni vuˈajija ˈaniume kwamasahare ˈee ea ˈahoˈaka irechamiuˈe joni vaˈajaho muni ˈaniume kwamasahara. Naˈiaka mapoka kikano Na ura joni sesamaa aherame rira kwino irechaˈi ˈahiuna. Areri ˈuˈorapo ˈuˈuhwahaˈe huni taha vaji irechavuˈe ahuma hijujaˈinaˈe veˈiro vejujaho ja nihoˈo ura parenaura.
35 Heha! Joni ara kajaho josu pareˈeje ranave savasa rehuna. Na ja ˈwaravu. Ja Na nihoˈo pakimu vaˈuˈe ijiˈa ja ikaˈina ˈwahuna. Natohwijihuni iha ˈahi ea kaˈene roujaho merajaho ˈwahuna ˈiamana.

14

Sapati Jesura Atakina Vejume Maranajina

1 Sapati vea kwino Jesuho Parasia ea natohwa pipuni sei ˈirumaˈe iˈi ˈahaume vaˈeme ea mapokaˈe Hu ˈajohareja vevirinavara.
2 ˈEˈeme ea pina kaˈene haha hwejiˈinijara Huni unaˈi hinana.
3 Jesura eha vene roia ˈee Parasia ijá ˈiama Mosisi oni tamana ea Sapatia vei veje maranihunijaho areri rehuna ˈwarumana ho pane? ˈiamana.
4 ˈEnakaivo pu ira paˈwaravume Hu ea kajaho vejume marajumakaviˈi ranavume vaˈana.
5 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ea pipuni harihina ho purumakaui Sapati vei ˈmaˈoi oˈipisa ja ea pina pavaˈe ˈenapi ranavaˈa raka? ˈiamana.
6 ˈEnakaivo pu ijihuni eha areri paˈwaravara.

Masuani Hine ˈEe Ea Hami ˈAhihunijina

7 Vea kaˈene Hu kivume ea kaˈene ˈwaravume roajipo ruha mamaa kaˈene ea mamaˈinapo hijuri ruhiji ˈeke hiˈirono nirie ˈojuma kimarena Hu aneja vene haa ikaˈina ˈwaramana.
8 Ea ˈahopo ja napara maiˈo ˈwahajihuni sori vaˈavajaho ruha kaˈene ea mamaˈinapo hijuri ruhijija paˈeke hiˈavara.

Ijihuni maijaho ea niˈina pina kaˈene hura ˈwaramajara roˈamajaho a ˈuriˈeje eakara ruhakaho hinama.

9 ˈEa kaˈene ja noˈo ˈwaravuma roajara roareje a ijá ˈwahune Ruhakaho ea ike aremaha ˈwave a nihoˈo junaˈeje va túnaˈi hiˈena.

10 Vea kaˈene ea a ˈwarave vaˈamajaho vaˈe ruha kaˈene túchama ijí apena hiˈamana. ˈEˈirakúne ea kaˈene a ˈwaravume vaˈajara roˈamajaho hu ijá ˈwahune Napura nune kahakaro ruha maa kahi va hina ˈwave iji'a ea mapoka kaˈene ˈaijua rori hijujija a kame taˈarorahuna.

11 Ea irara oriˈini huni pinana ahasiriˈamajaho vetie hu ajurana ohuna. ˈEnakaivo ea irara oriˈini ajuarana oˈamajaho vetie huni pinana ˈurihuna.

12 ˈEnarena Hu ea kaˈene huni sei ˈwaravume vaˈajaho ijá ˈwama A ea ˈahoˈaˈe ˈiruma vajiˈi veˈamajaho oni napuhija vwehija amuhija ˈee ea kaˈene ˈiruma ani rejiˈinaka oni rori hijujija vejuroˈi pu a eha vetaˈejakúne paˈwaraˈamana.

13 A ahaja iˈi ˈahae veˈamajaho ea kaˈene uneunecha paˈana iriviˈina nia supaviˈina ˈee atama ˈuniraviˈina ˈumenaˈamana.

14 ˈEˈirakúne a merajaˈamana. Ijihuni maijaho pu oni eha areri pavehuna. Vea kaˈene ea mamaa kaˈene kwamasahajipo ˈuriˈavajino a eha vajahuna ˈwamana.

Sora Niˈimaˈura Ijuri Haa
(Matiu 22:1-10)

15 Ea pina ijino pu puˈúmo hinanaˈomo ijara henarena Hu ijá ˈwama Ea irahipo Godoni ari ˈiruma ihunijaho nimerajihane? ˈwamana.

16 ˈEjume Hu ijá ˈwama Ea pini ahajaˈe iˈi ˈahaume ea mapoka ˈumenana.

17 ˈIrumaˈe ihuni veijino ea kaˈene ahaja anesurijara huni pwea ranavume ea kaˈene puni onaˈe vejajihi aheraˈirono vaˈe ijá ˈiama Roha! Uneunecha amairiaravarakúne roajiha ˈiamana.

18 ˈEnakaivo pu ea kajija nihoˈo ˈunama ani aniˈina mapokaˈe saravara. Ea pini pwea kajaho ijá ˈwama Na mweˈa maiuˈinaˈe ˈimejutaˈomo ijí kaˈi ˈahiuˈe vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.

19 ˈEjume pini ijá ˈwama Na purumakaua iropu ˈimejutaˈomo na ijí ˈeka irechama kiˈi vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.

20 ˈEjume ei pini ijá ˈwama Na iviamaakano napara ˈwahutaˈomo ijihunaˈe na pavuhuna ˈwamana.

21 ˈEjume pweijaho ˈunama vaˈe huni natohwijaho ijá ˈwaramana. ˈEjume huni natohwijaho ajivume huni pwea ijá ˈwama Marako vaˈe ˈunamutoi ˈee ara mamaˈina puni

utorijino ea kaˈene ˈiruma paˈana ˈee irivi'ina ˈee nia supavi'inijihi aherame roa ˈwamana.
22 ˈEnarena ijí pwea huna kajara ijá ˈwama Ara ˈwarimajaho na nivejuta kaivo ruha mapokaˈe navu ˈwamana.
23 ˈEjume natohwijara ijá ˈwama Vaˈe ˈunamutoa ˈee juara arijino ea kimareje ˈwarave roa kame nuni sea itu'onama ˈwamana.
24 Na nimaa ˈwaravutaˈomo ea kaˈene nara marako ona vejume paroajija ˈiruma ikehuni sahura paihuna ˈwamana ˈiamana.

Tisaiporu Rehuni ˈAhijijina
(Matiu 10:37-38)

25 Ea mapoka Hu tamatihe vaˈeme Hu taˈarohe ijá ˈiama
26 Ea irara Nuni roˈi ˈahae veˈamajaho hu omaha oaha huni napara harihwaha maˈipwaha ˈee huni haha ˈuˈo oriˈina paseˈamajaho hu Nuni tisaiporua areri parehuna.
27 Ea irara Naˈe ˈararihie sisea piunamareje nihoˈo pakisina rene namiˈamajaho hu Nuni pwea rehunijaho areria pana.
28 Ea irara araˈe veˈi ˈahaujaho ˈú hu marako asuma hine monia icharo ˈimene ˈee monia areri reje ˈimé parahuniji vwihanune?
29 Vejuroˈi hararu veˈikaˈi pavesirihe ea mapoka kama ˈijahareje ijá ˈwahuna
30 Eakaho namiˈune veˈirepunaˈi venana kaivo hu pave paraˈejuˈe namu kaji kaha ˈwahuna.
31 ˈEnaho kini irara kini pinaˈi ˈaraˈi venujaho ˈú hu marako paasuma hine piraˈaramuvaˈo huni ea mapoka (10,000) ijaho ˈee pipuni ea mapoka (20,000) kaˈene hu huˈúmo ˈaraˈiro roujaho hu areri rehunijaho kama henareˈe ijiˈa vaˈune?
32 Hu areri harura pareˈamajaho ea irechave pura vaˈe ea natohwa pina maiˈo kwaa jori roˈeje piuname ruramareje areˈikaˈi mataume hiha ˈihuna.
33 ˈEnajihunaˈe ja ea irara huni uneunecha mapoka kaˈene navujipo paseˈamajaho hu Nuni tisaiporu areri parehuna.

Misa Vwea Paˈajina
(Matiu 5:13; Maka 9:50)

34 Misa nihoˈo mamaa kaivo vea kaˈene ijihuni vwea paˈareˈamajaho ˈú ichá veje vwea vukúˈo reˈena?
35 Ijí misa kajara mweˈa usetie mweˈa marahuna pane ˈee teachaha usetie teamarahuna pana. ˈEnakúne ea irara ataa rukina reˈamajaho ataa apúsame heˈamana ˈiamana.

15

Sipia Raname Savajina
(Matiu 18:12-14)

1 Na'ia kwino ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea sisea maho'o roe Huni rori vu'a he'i roara.
2 'Ejume Parasia 'ee Sikuraipi niho'o hine sui'i ijá 'wava Ea ikaho ea sisea aherame pu pu'úmo 'iruma inuna.
3 'Ejumakame Hu ike haakaho 'waramana.
4 'Ena'omo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini sipia mapoka mapoka (100) nami'ira'omo kwinu paka'ipisa hu ichá veja'e? 'Ú hu 'aho'a ka'ene (99) ijija huri'i irechami'i kaivo va'e kwinu'wi sava'a raka?
5-6 Vea ka'ene hu piunamujaho teamavu'e apene twaitoi raname rouna. Vea ka'ene ari roujaho napuhwaha 'ee ea ka'ene huni ara rori hijujija ijá 'iama Na nuni sipia ka'ene ranama savujaho nipiunavutakúne nú pu'úmo mari'uha 'iamana.
7 Ea arira ka'ene (99) ijija pana kaivo ea kwinu'wi huni sisea nahama 'warame ta'arohujaho akúpa 'aha niho'o ni'ima'ura mari'uvura.

Monia Ranama Savajina

8 'Enaho napara pina monia siriva iropu ropu na'ira'omo oma kwino 'o'ipisa hu ichá'ina'e veja'e? Hu ira 'ene túa anasavi'i masuanu'wi sea vajaka mapoka kajino tinuva'o kame apeja'a.
9 Hu ijí kama ape'ama jihuna'e huni napuhija 'ee ehwaha 'umenae roajima ahuma hijakivi'i hu pu ijá 'iava Nú pu'úmo mari'uha! Ijihuni maijaho na nuni monia kwinu ranavujaho na nikame apejuta.
10 'Unama nikwinu'ina kajino Na ja 'waravu. Ea sisea kwinu huni sisea vwihane temuvume nahama 'warama jihuna'e niho'o Godoni ona'oji'ina puni una'i teamarasahe mari'uvura 'iamana.

Hariha Ranama Savajina

11 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina harihwaha no'ohe'ina.
12 'Ena'omo 'u'uijara omaha ijá 'wama Amo nuni aachi'ijaho iviamai vajiha 'wavume omahi aachia punijaho ahaame pwina'a 'u'ua'e vajahe 'ee pwina poka'e vajahana.
13 'Ejume na'ia josua pa'are'eme 'u'uijara 'urinajaho huni kukua mapoka kajaho 'eke kwaa jori va'e hine huni kukua mapoka kajaho majikarino hine ato'aruvume paranana.
14 Hu monia mapoka ka'ene hununa'i navajaho niho'o ato'aruma paranana. 'E'eme kwaa ara kajaho ora vea ni'ima'ura rejumakame matuna'e hijara. 'Ejume hu matupuna'e pivunanamana.

15 'Ejume hu va'e aea pihuni kaukara'e ve'i 'ahaume 'waravume hu ranavume va'e huni maha mapoka 'ajoha'i va'ana.
16 'Ejume hu ijí asuna ka'ene maha'e vajihaji kimajaho niho'o mamaa'e rejume i'i 'ahaana. Ijihuni maijaho ea hu 'iruma ihuna pavajahara.
17 'Ejumakame hu hine vwihanu va'o ijá rona Ea ka'ene nuni omijihuni kaukara'e vejujija 'iruma mapoka'e i'eju'e na iviamai ike matupuna'e kwa'i 'ahiu'e veju.
18 'Ena'omo na iviamaa 'urina va'e amoho ijá 'wahune Amo na Godiho sise'i 'aha'e 'ee A sise'i 'ahauta.
19 'Enakúne na oni hariha pa'wi'amana kaivo ara ea ka'ene oni kaukara'e vejujihi 'ahiu ja'ina'e 'ahi'amana 'wahuna ronana.
20 'Enarena hu 'urine omahoni 'unama va'ana. Hu mai'o kwaa jori ro'eme omahi kamarena natohwa'e temuvume ariha ninuma va'e hariaha aharu 'oname ura mina vene nirisamana.
21 'Ejume hariahi ijá 'wama Amo na Godiho sise'i 'ahae 'ee a sise'i 'ahauta. 'Ena'omo na oni hariha 'wihunijaho mai'o areri parenu 'wamana.
22 'Enaka'i omahi pwehwaha ijá 'iama Mamako va'e ateha mavarasa'inijino apena roe apú*samaha*. 'Ene rinia apena roe arinamahe 'ee mumora hwana hwanamaha.
23 'Enareje purumakau 'u'ua poma paraji'inijino 'anae iji'i temarasaha.
24 Ijihuni maijaho hariha nunakaho nikwamana kaivo 'urina roana 'ee hu niranavuma va'e paranana vo vukú'o piunavuta 'iamana. 'Ejume pu aneja vene ahaja iji'i niho'o temarasaha parajara.
25 Pu hine 'iruma'e i'eme hariha ka'ene pokijaho juasi'i 'urahonana. 'Ena'omo hu 'uname ara rori roi'i chaja irumuna ka'ene javavajaho henana.
26 'Ejume hu pwea pina 'umejume roume apoma ijá 'wama Kahaho iraka'e vejo? 'wamana.
27 'Ejume pwea kajara ijá 'wama Oni 'u'uijara unenu'u pina pare'eme 'unama roajihuna'e omuni purumakau 'u'ua poma paraji'ina 'anae inare'e ijihuna'e irano'a apeju 'wamana.
28 'Ejumakame hariaha pokijaho niho'o ajima parajume sei vahuna ura parejume omahi ariha roe pokijara va'e sea vaji aji'amarono 'ejahaana.
29 'Ejume hu omaha eha vene ijá 'wama Na juara mapoka'e ikino a hu'úmo hine oni pwea puna'i kaukaraa vejura. 'Ene mai'o na'ia kwinu a papataarorahuta. 'Enakaivo a iraka'e na mihane? A niho'o kotia kwinu'wi pamihume na napuhu nú pu'úmo 'iruma vene ijuta.

30 'Enakaivo ike oni hariha kajaho ara kukua ka'ene vajahajaho 'eka va'e paranaha'e saravi'i ato'aruma parane kú'o 'unama rou'e a purumakau 'u'ua povi'inakaho huna'e 'anaana 'wamana.
31 'Enakaivo omahi ijá 'wama Nuni harihe a ikino nú pu'úmo hinujihuna'e uneunecha mapokakija nunijaho ona.
32 'Enakaivo nú iviamaa 'iruma ine teamanuhuni jihuni maijaho oni 'u'uijaho nikwamana kaivo vukú'o 'urine 'ee niranavuma va'e paranana vo iviamaa kú'o kavara 'wamana 'iamana.

16

'Ajohi'ina Ka'ene Ariramaa Pa'ajina

1 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ea pina kukua ani reji'ini ea pina apene huni monia'e 'ajo'amarono ranamana kaivo hu he'eme ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene oni monia 'ajohi'inijaho monia majikarino ato'arumu 'wavume henana.
2 'Enarena hu 'umejume roume ijá 'wama Vu'a ka'ene ike 'wavu'e na hejukaho nimaae? Na a ranama'iro vejukúne iviamaa va'e nuni monia ka'ene ichihichihi va'ajihuni 'unamijaho amairiu va'o apena ro najiha kavuma 'wamana.
3 Hu ijá rona Nuni natohwijaho na'e ranami'i venuna'omo na vi ichá ve'eju ronana. Na harura pana'omo na mwe'a areri pa'uhune 'ee na va'e ea'e jarirahuna junimu.
4 Na kaukara ranami'eje nara iraka ka'ene vehunijaho na nivwinimu. Na kaukara ranami'avajaho napuhu nupo 'ajorime puni sei aherima ajihuna.
5 'Enarena hu ea ka'ene huni natohwiji monia vajahunijija 'umenaume roajivara. 'Ejume ea pina apoma ijá 'wama A 'weru icharo nuni natohwa vajahane? 'wamana.
6 Hu ijá 'wama Na 'weru mapoka mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ene hu ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (50) vena 'wamana.
7 Hu ea pina apoma ijá 'wama A nuni natohwijaho icharo vajahane? 'wamana. Hu ijá 'wama Na 'witia pekia mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ejume ea ka'ene ijí kaukara 'ajohi'inijara napusa'i 'ahauma ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (80) vena 'wamana.
8 Ea ka'ene kukua anesurijarahara ea ka'ene kaukara 'ajohuji kamarena ijá rona Niho'o pisivie paraju kavu ronana. 'Enarena hami vwihaha. Areri ija'ina'e ea ka'ene mwe'a ikino hijujaho 'unama ija'ina'e ea pisimiura kaivo ea ka'ene hanaji'ini hijujija ija'ina pavejura 'iamana.

9 'Enarena Na ja 'waravu. Monia puni 'unama ariri jihuniji napura ve'irakúne ijara ni'ajihe sisea pave'avara. Ijihuni maijaho 'unama ija'ina'e vene ni'ajihareje ara ka'ene majama hihunijino vahuna.

10 Ea irara uneunecha ma'u'umaa hami vene ihajinanamujaho hu uneunecha mama'ina 'u'o hami vene ihajinanamiuna. 'Enakaivo ea irara uneunecha ma'u'uma 'eke arira pavenujaho hu mama'ina 'u'o arira pavenuna.

11 Ijihuni hahi ja monia ka'ene 'unama sisei jihunijaho arira pa'ajo'avajaho ea irara monia ka'ene aririjaho ja vaji'ena?

12 'Ene ja uneunecha ea 'ahopunijija hamia pa'ajo'avajaho irara vu jona rehunijaho vaji'ena?

13 Pwea pina mai'o mama'ina no'ohe'i puni kaukara pavehuna. Hu ea pina oja ma'ika'i pina sehuna. 'Ee ea pina teama'i kaivo pina sehuna. Ijihuni hahi ja Godi oja mahe 'ee monia oja mahuna areria parehuna 'iamana.

Jesura Vu'a 'Aho'a Ka'ene 'Waramajina
(Matiu 11:12-13; 5:31-35; Maka 10:11-12)

14 'Ejume Parasia ijí henareja Hu apene 'ijahara. Ijihuni maijaho pu monia'e oja mihuni jihuna'e avajara.

15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja emaapo ki'eju'e hami 'urahe oju kaivo Godira joni oja vaja nihe paraji'ina. Ijihuni maijaho iraka ka'ene emaapo vwihaju'e mama'ina rejujaho Godira kimujaho ijijahija niho'o sisemaa.

16 Nitama rene varapa tamana 'ee poropetiapo 'waramape rouva'o roe Jonira hinaji 'e'ujara. Vea kaji rene Godoni arijihuni vu'ijaho najahukame ea mapokakaho ijí 'unama kajino va'aru'iro piijaravu.

17 Mwe'a 'ee akúpakaho pa'arehuna kaivo Godoni ira niho'o papa'arehuna.

18 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho pu sisea vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

Uneunecha Mapoka Rukiniji'o Rasarasi Puni Vu'ijina

19 Nitama ea pina ateha niho'o mavarasa'ini same 'ee uneunecha mapoka ani re'eju'e ara mavarasa'ini 'iruma mamai iji'i hinuna.

20-21 'E'eju'e ea pina pivuji'ina huni iha Rasarasina 'wavujaho niho'o 'iruma pa'ana 'ee matana reji'ina'omo roe ea ka'ene 'iruma ani reji'ina kajihuni vwicha jiami 'iruma sahura ka'ene arihuji i'i 'ahau'e roe hinuna. 'E'eju'e 'uapo roe huni matana sihura.

22 'Enuva'o ea ka'ene 'iruma pa'ajaho kwavume Godoni
'ona oji'inapo apene va'e Eparahami oni rori rana'eme ea
ka'ene 'iruma ani reji'inija 'u'o kwavume kwananavara.
23 Hu vena ka'ene pautarutusavi'inijino reji'i a'ama
kavume Eparahami oni rori Rasarasiho hinana.
24 'Ejume hu ijá 'umena Nuni oma Eparahami na numir-
ime Rasarasi ranave roe ija toi apús*a*me nuni mitara 'ahi
ranave ohoa ka'ene renujaho paha renama. Ijihuni maijaho
na niho'o ni'ima'ura hiani'eju'e vena rirakino hijukúne
'umenana.
25 'Enakaivo Eparahamira ijá 'wama Harihe a mwe'i hina-
jaho vwiha'amana. A mari'uvi'i hinana. 'Ene uneunecha
mamaa 'ekana kaivo Rasarasiho sisea'e piunama jihuna'e
hu iviamaa mamaa piuname teama'eju'e a haha ni'ima'ura
hianamu.
26 'Ene nú areri ea ka'ene ika'ahuni hijukija kara'ahuna
pavu'e 'ee karahuni hijujija ika'ahuna parohuna. Ijihuni
maijaho raraha natohwa ronu ronu rejara'omo ijí apús*a*m*a*
kara'i ajihuna niho'o areria pana 'wamana.
27-28 'Ejume ea ka'ene uneunecha mapoka ani reji'inijara
ijá 'wama Oma nune na jarirame 'waravukúne Rasirasiho
ranave nuni omijihuni sei va'amana. Ijihuni maijaho popu
nuna iropu hijukúne 'warave pu ike ara ka'ene haha hi-
anavi'inakaho ea pina paro'amana 'wamana.
29 Eparahamira ijá 'wama Popuana Mosisiho 'ee poropeti
'waravi'inijija hijukúne ijipo 'warave heja 'wamana.
30 'Ejume hu ijá 'wama Pana. Nuni oma Eparahami ijaho
mai'o areri pareni'ena kaivo ei pini kwamani 'urina va'e
'wara'ipisa pu areri puni sisea ta'aroha'a 'wamana.
31 Pu areri Mosisiho 'ee poropeti panimaa rojuji'huna'e ei
pini kwamani 'urina va'e 'waramajaho pu panimaa rohuna
'wamana.

17

Sisea 'Ee 'Unama Ichá'ina'e Vehunijina
(Matiu 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

1 Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Siseijaho na'ia mapoka
namuna. 'Enakaivo ea ka'ene ijí veju'e ea sisea vejujaho
túna'i eha sisea ni'ima'ura apehuna.
2 Ea ka'ene veju'e sesamakihi sisea vejujaho muna nato-
hwa apene oroa 'ahi vevahame soha vaji pi'onave kwa'ipisa
areri reja'a.
3 'Enakúne ojono hami hami 'ajo'avara. 'Ene joni ei
pini sisea ve'amajaho 'urarahe hu huni sisei temu'amajaho
vwihane are'amana.

4 'Enareje hu vea nikwinu'ina vaja kajino 'aha iropu no'o ja sisea vetiareje hu roe siseaka vena kajara temuve are'irono nahama 'warava ka'avajaho vwihana are'avara 'iamana.

Nimai Roa

5 Apasorupo Natohwijaho ijá 'wava Núni nimaaroiji veje natohwa'e renama 'wavara.

6 Natohwijara ijá 'iama Jara nimaa rojujaho kwava 'ina sa'ina'e re'ipisa ja maraa 'warave joni ira hene tanapi tajahene va'e sohi vaji namija'a.

Pwehuni Kaukaraijina

7 Pwea joni pini juasi'i soa samoja ho sipia'e 'ajoho'ira'omo ro'ipisa ja ija'ina pa'wava'a Marako roe hine 'iruma ona ina pa'wava'a.

8 'Enakaivo ja ijá 'wava'a Marako nuni 'iruma amairie 'aijua 'ahi irechamihe na 'iruma ija kama'e iji'a túna'i oni 'iruma i'amana 'wava'a.

9 'Ejakame huni natohwijaho mai'o pweaha kajaho patea mani 'wava'a. Ijihuni maijaho ijaho huni kaukara ijihuna'e hu venuna 'iamana.

10 Ija'ina'e ja Nara 'warauti Nuni ira 'ahijiru ve'i kaivo ja ojono joni oji pa'ene ve'avajaho nú pwea sisea 'waha 'ee nú núni kaukara ijihuna'e vejara 'waha 'iamana.

Jesura Reporosia Rukina Ea Iropuropu Vejume Maraniajina

11 Hu Jerusaremi va'i 'ahaume Sameria ropua navume Karari ropuna'i na'eme Hu riri va'ana.

12 'Enarena Hu ara pini va'e 'e'u'eme ea iropu ropu reporosia rukina piunimajaho pu karori namijara.

13 'Ene pu ira ajira ijá 'umeja Jesu ka'ene Natohwiji'o nú numiruma 'umejara.

14 'Ejume Hu kima ijá 'iama Ja va'e pirisiti joni haha naja'avara 'iamana. 'Ejume pu 'unamutoi va'eme puni reporosia ni'aha kwino pa'arenaara.

15 'E'eme ea kwino huni haha'e kamajaho huni reporosia pa'arenana kamarena 'uname roi'i Godiho niho'o ira ajira'e ta'arohana.

16 'Ena hu roe Huni una'i kajino ona apena arihe niname Jesuho teimani 'wamana. Ea ka'ene ijá venajaho Sameria ora.

17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea ja iropu ropu maraniana kaivo ea iropu no'ona no'o ijano ichihune?

18 Iraka vene ike ea apiorakara huhuso 'unama roe Godiho ta'aro'i roane? 'wamana.

19 'Enarena Hu hu ijá 'wama 'Urine va'a! Ara nimaa ronujara venaume maranaana 'wamana.

Kini Huni Arijara Rohunijina
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Parasia Hu apoma ijá 'wava Vea vecha Godoni arijaho roe aneja re'ena 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni arijaho aacha ani ani'ina pare'eje rohuna. 'Ejakame ja pakahuna.

21 Ea mai'o ija'ina pa'iahuna. Heha! Ikena karona pa'iahuna. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ijí joni vajina 'iamana.

22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Mai'o na'ia pini Emaa Puni Hariha kahuna ura renahuna kaivo ja Hu ikaho pakahuna.

23 'Ejakame ea 'ahopo ijá 'iahuna Karohunakúne kaha 'ee ikehunakúne kaha ijá 'iava he'avajaho ja pausema va'e ki'avara.

24 Areri vei akúpi 'ahi kama'i pi'ima ro va'e karo'i 'onu kaja'ina'e Ema Puni Harihijihuni veijaho ija'ina rehuna.

25 'Enakaivo Hu maraku'ijaho haha natohwa hiame 'ee ea ka'ene iviamai hijujija Hu kame pataarohuna.

26 Vea ka'ene Emaa Puni Harihijihuni veijaho ea ka'ene iki mwe'i hi'avajaho areri ea ka'ene Noara mwe'i hi'eme hijaja'ina'e hihuna.

27 Noa oni veijino ea mapokakija hine 'iruma'e ine 'ee toa sisea ine 'ee napasinene 'ee napara same areme apene va'eme Noaho huni sisima vaji va'eme sai hirame ea mapoka kajija 'aniume kwamasahara.

28 Vukú'o areri Rati oni veijino ea ka'ene hijaja'ina'e hihuna. Ea mapoka kajija hine 'iruma ine 'ee toa sisea ine uneunecha 'imene 'ee ea 'aho'a 'imenae 'ee soa same 'ee ara veji'i hijara.

29 'E'eme vea ka'ene Ratira ara iha Satami arema va'eme vena kahino akúpa 'ahi rena roe ea mapoka kajija re paranana.

30 Ija'ina'e vea ka'ene Emaa Puni Harihijara ro'amani veijaho ijá rehuna.

31 Vea kajaho ea pina atahuri nami'amajaho hu kú'o paariha va'e huni kukua ekahune 'ee ea pina juasi'i o'amajaho hu pa'unama ara vahuna.

32 Rati oni napari venaji vwihaha.

33 'Eje ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji ori rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.

34 Na ja 'waravu. Na'ia kaji ea no'o ahuma notura'omo ea pina apena va'eje ea pina ranahuna.

35 'Ene napara no'o hine ahuma kaukara ve'ira'omo pina apena va'eje pina ranahuna.

36 Ea noˈo juasiˈi ˈurahe oˈiraˈomo pina apene vaˈeje pina ranahuna ˈiamana.
37 ˈEjume pu Hu eha vene ijá ˈwava Natohwe vea vecha ijaho reˈena ˈwavara. ˈEjume Hu ija ˈiama Unenuˈu pini kwama naˈamajaho púrúha ijá ˈemojura ˈiamana.

18

Napara Amunijaho ˈEe ˈOtua Hejiˈinijihuni Haa

1 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramana. Ijihuni maijaho Hu ura renajaho pu majamano hine siporua pasenaˈeje ˈoˈavarono ˈwaramana.
2 Ara natohwa pini ea ˈotua hejiˈina pina Godiho pajuhame ˈee ea ˈahopuni hura paveji'i hinuna.
3 ˈEnaˈomo amuna pina ˈuˈo ijí ara kajino hinunaˈomo hu naˈia mapokaˈe vaˈe ˈotua veˈi ˈahauˈe pasonananamuna. Napara kajara hu ijá ˈwamune Ea pini na hine sisei ˈahiukúne niˈajiha ˈwamuna.
4 ˈEnakaˈi nitama rene hu hine napara kajaho pataarohana kaivo naˈia kwino hu ijá rona Na Godiho pajuhame ˈee ea ˈahopuni hura pavejura.
5 ˈEnakaivo amunakaho majama roe ˈwarimu jihunaˈe hura ura renuji na vehuna. Ijihuni maijaho hura pasonanavakame na siseranihuni jihunaˈe na niˈajahuna ronana.
6 ˈEnarena Natohwijara ijá ˈiama Ea kaˈene ˈotua hejiˈina siseijara iraka kaˈene ˈwaramaji heha!
7 ˈÚ Godiho Huni ehija kaˈene Hura iji pijihajipo iraka kaˈene veiriˈa naˈia ijikano siheria paveˈi kaivo jarivi'i navujaho Hu arimaa pamihuna raka? ˈÚ Hu hine tetamu vaˈuˈe ijiˈa vajihuna raka?
8 Na nimai ja ˈwaravu. Iraka kaˈene arira maijino Hu pu marako vajihuna. ˈEnakaivo vea kaˈene Emaa Puni Harihijara roˈamajaho ea vi icharo iki mweˈi nimaa rojiˈina hihuna ˈiamana.

Parasia ˈEe Takisia ˈEkiˈina Puni Haa

9 ˈEnarena Hu haa ike ˈuˈo ea kaˈene pu pusumano arira maa roˈikaˈi ea ˈahoˈa senavujihi ˈwaramana.
10 Naˈia pini ea noˈo kahi Temiporu vaji siporuaˈe ˈoˈi ˈahiume vaˈara. Ea pina Parasia ˈee ea pinijaho takisiaˈe apejiˈina.
11 Ea kaˈene Parasi ijaho huhusu namijiˈi siporua ikaˈinaˈe ˈonana. Godi teimani ˈwavujaho na ea ˈahoˈa kaˈene pu pusumano vwihane ˈee iraˈata apene ˈee napara hurichavu jaˈina pana. Na A teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho na ea kaˈene takisiaˈe apejiˈina kaˈene kame naminu kaji vareˈina pana.

12 Na hura kwino vaji 'aha no'o 'aura areme 'ee uneunecha ka'ene na 'ekujaho 'aho'a taisia veji'i hijura 'uáme 'onana.
13 'Enakaivo ea ka'ene takisia apeji'inijaho karori namine huni niura akúpa 'aha paniri'i kaivo túra 'ahi 'anai'i ijá 'wama Godi na ea siseakúne numirima 'wamana.
14 'Enajihuna'e Na ja nimaa 'waravu. Ea kajaho arira rena huni sei va'ana kaivo pinijaho pana. 'Ena'omo ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuara'amajaho Hu vetie huni pinana 'urihuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

15 'Enakaivo ea 'aho'apo kasimaa aherame 'eka roume Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechami'amarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.
16 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho Godoni arijaho kasimaa ikipo vejuja'ina'e vejujihipuni ara.
17 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara sesamapo Godoni ara apeju ja'ina'e paape'amajaho Godoni ara pavahuna 'iamana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)

18 Jua puni ea natohwi Hu apoma ijá 'wama Najuhi'ina mavarasa'ine na unenu'u pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.
19 'Ejume Jesura ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Godira nikwinu'wi Huhuri mamaana.
20 A Godoni tamana nihenuna. A napara patura'amane 'ee ea pa'anaa kwa'amane 'ee nesa paape'amane 'ee a ea pina sisea panama'amana. 'Ene omuna 'ee ohuna ijihipuni ira hena ve'amana 'wamana.
21 'Ejume hu ijá 'wama Na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
22 'Enakaivo Jesu ijí henarena Hu ijá 'wama A unenu'u pina kwinu mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eka ea uneunecha pa'aji vaji'amaji'a oni uneunecha mamaa akúpa 'aha nahuna. 'E'eje iji'a roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
23 Ea kajaho ijí henarena temumana. Ijihuni maijaho hu niho'o kukua mapoka rukini jihuna'e avanana.
24 'E'eme Jesura ea kajaho kavi'i ijá 'iama Ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni 'unami vahunijaho niho'o kisina.

25 'Enakaivo mahi nitirua huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha rukima'urijara Godoni ari vahunijaho kikisima'ura 'iamana.
26 Ea 'aho'a ijí henareja ijá 'wava Ea irahipo majama hihuna ape'eja 'wavara.
27 'Enakaivo Hu ijá 'iama Emapo ija'ina vehuna niho'o areria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.
28 'Ejume Pitara ijá 'wama Hena! Nú núni ara are'i kaivo A 'ararihae oju 'wamana.
29 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea pina mai'o huni ara napara vwehwaha emahwaha 'ee sesahwaha Godoni arijihuna'e irechamiajara
30 hu niho'o iviamaa iki 'aha mapoka 'ekareje túna'i majama hihuna apehuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina (Matiu 20:17-19)

31 'Enarena Hu ea iropu ropu no'o aherame ani va'arame ijá 'iama Heha! Nú Jerusaremi va'iro vejura'omo poropeti nitama Ema Puni Harihiji uneunecha ka'ene rehunaka vejajaho nimaa'e rehuna.
32 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie 'ee sise'i 'ahae 'ee chera pisotihuna.
33 'Ee hisi vene hijahe 'ee pu Hu 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.
34 'Ene pu niho'o ma'uako pina pahejara. Ijihuni maijaho iraka ka'ene 'waramajaho ijihuni maa vaji navumakame pu pahejara.

Jesura Nisira Rukina Ka'ene Nia Pa'aji Vejume Maranajina (Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)

35 Hu Jeriko rori ro'eme ea pina nia supavi'ina 'unamutoi asuma hine ea jariravi'i hinana.
36 Hu hejume ea mapoka'e ruva'ume henarame aporame ijá 'iama Ikaho iraka'e vejo? 'iamana.
37 'Ejume pu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti orijara roa ruva'u 'wavara.
38 'Ejume hu ijá 'umena Jesu ka'ene Teviti oni Harihakere numirima 'umenana.
39 Ea ka'ene urasahe va'ajipo 'urarahe irano'a are'amarono 'waravara. 'Enakaivo hu ira ajira'e ijá 'umena Teviti oni Harihe numirima 'umenana.
40 'Ejume Jesuho areme nami'ika'i 'waravume pu ahema apene Huni ro'avarono 'waramana. Hu Jesuni rori ro'eme Hu apoma ijá 'wama
41 Na iraka'e a veta'urono a ura renao? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe na ura kú'o nia niri'i 'ahiu 'wamana.

42 'Ejume Jesura ijá 'wama Ara nimaa ronujara veju'e
maranaukúne nia niria 'wamana.
43 Hu ni'aha kwinu nia nirie Jesu 'ararihae oji'i Godiho
teimani 'wamana. 'Ejume ea mapoka kajija ijí kamareja
Godiho ta'arohara.

19

Jesu'o Sakiasi Puni Vu'ijina

1 Hu Jeriko ari ma'aha rira kajino va'ana.
2 Ea pina takisia'e apeji'ina ni'ine 'ee monia niho'o ani
reji'ina iha huna Sakiasina'omo ara kajino hinuna.
3 'Enakaivo ea kajaho ea tu'umaa'omo Jesu ka'i 'ahaume
venana kaivo eaka mapokijipo nuhaume pakamana.
4 'Enarena hu urane ninuma va'e turipa 'ahi Jesura vahuni
jihuniji va'e ka'i 'ahaume hinana.
5 'E'eme Jesura roe hura hinani hari nami'ika'i a'ame
kamarena ijá 'wama Sakiasi mamako ariha roa. Ijihuni
maijaho Na iviasa oni sei vu'e hi'ejukúne 'wamana.
6 'Ejume hu mamako ariha roe Hu 'ajomana.
7 'Ejume pu ea mapoka ijí kamareja su'aravi'i ijá 'wava Hu
ea ikaho ea sisea ikehuni sei va'u 'wavara.
8 'Ejume Sakiasira 'urine Natohwijaho ijá 'wama Hena!
Natohwe na nuni kukua pwinana'a ea ka'ene uneunecha
pa'ajihi vajihe 'ee nara ea 'ahopuni nesa'e apejujaho na 'aha
no'ona no'ona ijano huri eha venahuna 'wamana.
9 'Ejume Jesura ijá 'wama Godoni Ni'ajihi'inijaho iviasi
sea ikino roana. Ijihuna'e ea ike 'u'o Eparahami oni hariha
renana.
10 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara ea ka'ene 'unama
puruva renau'ukame pivusaha ojujihi sarame nianae ni'aji'i
'ahaume roana 'wamana.

Korutia Oma Huni Haa
(Matiu 25:14-30)

11 'Enarena Hu ea ka'ene Huni vu'a kaji hejajihi ike
haakaho 'waramana. Pu vwihajajaho Godoni ara niro'i
venu 'wavara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi rori va'ajiva
jihuna'e pu vwihana 'wavara.
12 'Enarena Hu ijá 'iama Ea pina ara pini va'e ea natohwa
renareje 'unama ro'i 'ahaume va'ana.
13 Hu iji'a va'i 'ahaume huni pwehija ea iropu ropuna'omo
'umenaume roajivume ea kwinu kwinu monia (K20) vajiha
ijá 'iama Na va'eje monia ikaho 'eka va'e unenu'u 'aho'a
ve'eje na 'unama routa 'iamana.
14 'E'eme huni aea hura puni natohwa'e rehunijaho
senavume pu ea irechamiume ona'e apena va'e ijá 'wava

Nú ara núni natohwaˈe rehunijaho senumu ˈwaˈi ˈahiume vaˈajivara.

15 Ea kajaho natohwa renarena hu kúˈo ˈuname roana. ˈEnarena hu niˈaha kwino huni pwea kaˈene hu monia vajihajaho pu monia icháˈinaˈe vejaji kiˈi ˈahaume ˈumenaume roajivara.

16 ˈEjume ea pini ijá ˈwama Natohwe ara monia (K20) kaˈene na vajiha jaˈinaˈe na kúˈo areri ijaˈina huri (K200) ˈekuta ˈwamana.

17 Hu pwea kajaho ijá ˈwama A nihoˈo mamaaˈe venajihunaˈe a pwea mamaa. A uneunecha maˈuˈumaa hami ˈajoha jihunaˈe nara ara mamaˈina iropu ropu vajahe ara ijaho ˈajoˈena ˈwamana.

18 Ea pini roe ijá ˈwama Ara monia (K20) kaˈene mihajino na apene huri vahame (K100) ˈeka routa ˈwamana.

19 Hu ea kaji ijá ˈwama A ara mamaˈina iropu ˈajohuna ˈwamana.

20 Ea pini roarena ijá ˈwama Natohwe oni monia na akisi mwama ranavutakúne apena.

21 A ea ajisinaˈomo soa kaˈene a pasamajaho a juara samuna. ˈEe a oni ija paˈonajaho a menuna ˈwamana.

22 ˈEjume ijí ea kajara ijá ˈwama Ike nihoˈo pwea kaˈene ea maa paˈakera ara icháˈina ˈwarama jihuni toi na eha mahuna. ˈÚ a pahena pakimune? Na ea kisinaˈomo na raka kaˈene pairechavujaho na ˈekure? ˈEne na nuni iji paˈojujaho ˈú na pamejure?

23 Iraka vene monia kajaho paˈeka vaˈe panika vaji irechaˈiraˈomo na roe ijaho ˈeke ˈee ˈahoˈa ijí huri ˈekuˈe? ˈwamana.

24 ˈEnarena hu ea kaˈene ijá namijaji ijá ˈiama Monia kaˈene nara vajahaji kúˈo ˈeka vaˈe ea kaˈene monia (K200) venaji maha ˈiamana.

25 ˈEnakaivo pu hu ijá ˈwava Natohwe huni monia (K200) namu ˈwavara.

26 Na ja ˈwaravu. Ea irara uneunecha rukinijaho mapoka huri vajahuna. ˈEnakaivo ea irara paˈana reˈamajaho raka kaˈene hununaˈi navujaho ˈetujahuna.

27 ˈEnakúne iviamaa nuni naka kaˈene nara puni natohwaˈe rehunijaho ura parenajija aherame roe nuni unaˈi ˈania kwamasaha ˈiamana.

Nihoˈo Temarajiˈi Jerusaremi Vaji Roa Arumajina (Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Joni 12:12-19)

28 Jesuho ijá ˈwaravume paˈareˈeme Hu urane Jerusaremi vaˈana.

29 Hu roe huri'a iha Arivi 'wavuraka ara iha Petapeje
Petani 'wavujihuni roriji vai'i Huni tisaiporu no'ohe'i
irechami'ika'i ika'ina 'waramana.
30 Ja va'e ara pini usevi'i kave tonikia pirona i'ivananave
namija ka'avajaho ea mai'o ijihuni toi pa'oji'inakúne rasame
apene ro'avara.
31 Ea 'ahopo aporame ijá 'iava he'avajaho Ja iraka'e vene
rasavo? 'iava he'avajaho ijá 'ia'avara. Nuni Natohwijara ura
reju'e ijihuna'e avaju 'ia'avara 'iamana.
32 'Ejume pu vai'i kivume uneunecha mapoka kajija areri
Hu 'warama kaja'ina'e rejara.
33 Pu tonikia pirona kaji rasa'eme ea anesuri aporame
ijá 'iama Ja iraka'e ve'irono tonikia pirona kajaho rasavo?
'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Núni Natohwijara ura reju'e rasavu
'wavara.
35 'Ene pu tonikia pirona kajaho apene Jesuni roajivara.
'Ene ateha ijí tonikia 'aha kajino risaremu va'o Jesuho
ni'ajaha apene ranavume ajime asuma hinana.
36 'Ene Hu va'eju'e pu ateha 'eke 'unamutoi risarevara.
37 Pu va'ajime huri'a Arivi rori vutuijino tisaiporu
mapoka'e piunime Godira uneunecha mavarasa'ina ka'ene
vejume pu kivajihuna'e teimani 'wame 'ee ta'arohi'i
va'ajivara.
38 Pu ijá 'umeja
Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajaha!
Matauvi'ina 'akúpi 'ahi name 'ee Godi Ichutomaijí
ta'aroha 'umejara.
39 'Ejume Parasia 'ahopo ea rira kajino Hu ijá 'wava
Najuhi'ine Oni tisaiporu 'uraraha 'wavara.
40 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Na ja 'waravu. Pu irano'a
are'avajaho muna ikipo 'urine mwasirihuna 'iamana.

Jesura Jerusaremiumu Venajina
41 Hu ara natohwi jihuni rori roi kamarena niramana.
42 Hu ijá 'wama A iviamaa uneka ka'ene venae matauma
hihuniji ape'ipisa nimaa roja'a kaivo iviamaa a areri
pakahuna.
43 Vea ijihunijara ro'eje oni nakapo roe a júhone rora rora
kaji rene roaji'eje a 'e'u'amajaho pu tanu'urihuna.
44 Pu a niho'o tirakunahe 'ee oni sesamaa pu'úmo ea
ka'ene ijihuni vaji hijujaho ato'arumahe parane 'ee muna
pina oni ruha panahuna. Ijihuni maijaho Godira a ni'aja'i
'ahaume ro'ajaho a pakama jihuna'e avahuna 'wamana.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Joni 2:13-22)

45 Hu Temiporu vaji va'e ea ka'ene ijí 'ime'aravi'i hijajihija
'ararihiana.
46 Hu pu ijá 'iama Godira Huni ira vajijino ika'ina venana.
Nuni sea Nuni siporua'e 'ohuni ara. 'Enakaivo ja apene nesa
apehuni ara'e veju 'iamana.
47 Hu veku veku Temiporu vaji va'e najahuna. 'Eju'e pirisi-
tia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaa puni mama'inijipo
'ana'i 'ahiu'e vejura.
48 'Enakaivo pu areri parenauna. Ijihuni maijaho ea
mapoka roe Hura vu'a ka'ene 'waramujaho niho'o ira
avwanamie hejura.

20

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

1 Na'ia pini Hu Temiporu vaji hine najahe Godoni vu'a
mamaiji 'wara'eme pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee ea
mama'inapo
2 Hu ijá 'wava A harura irakijara reju'e 'ee irara harura
ikaho mahu'e A uneunecha ika'ina venujaho 'waruve heja
'wavara.
3-4 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ijinakúna ja mare'eje
Na 'u'o ja aporave ja eha vene 'warihuna. Jonira ea toi
samajaho akúpi 'ahi rena roana 'aho ema puni rena roane?
'iamana.
5 Pu hine aposarame ijá 'wava Nú ika 'wa'avajaho akúpi
'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'ú'ena 'Ene ja ichá vene
panimaa rojare? 'ú'ena 'wavara.
6 'Enakaivo nú 'emaa punina 'wa'avajaho ea mapoka ikipo
muni nú 'anúhuni jihuna'e pa'warahuna. Ijihuni maijaho pu
Joniho poropetia nimaa rojura 'wavara.
7 'Enajihuna'e pu eha vene ijá 'wava Harura kajara ichihi
rena roajaho nú puruva renu 'wavara.
8 'Ejume Jesura ijá 'iama Nijina'omo harura irakijara
rejume avajujaho Na pa'warahuna 'iamana.

Aja'ina Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)

9 'Ejume Hu ea mapoka'e haa ikaho 'waramana. Ea pina
juara mene ea 'aho'a'e arema'i kaivo hu kwaa jori va'e 'aha
jopatu'ura hinana.
10 'E'eme juara'e sahuni vei roumakavi'i hu huni pwea
ranavume va'e 'iruma huna'e 'eka ro'i 'ahaume va'ana.
'Enakaivo ea ka'ene ijí juara 'ajoha hijajipo ape hijahuva'o
ranavume ija maisu va'ana.

11 'Ejume pwea pina ranavume va'ume pu apene hijahe 'ee vejume hu vahi'a apejumakavi'i ranavume ija maisu va'ana.
12 'Ejume hu huni pwea pina kú'o ranavume ijí ea ka'ene juasi'i hiju kajipo 'anae pi'onavume va'ana.
13 'Ejume eaka juara anesurijara ijá rona Na ichá'ina ve'ejo? Na nuni hariha ranave va'akame pu huni ira hena ve'eja ronana.
14 'Enakaivo ea ka'ene ijino juasi'i hijujipo kavume ariha roumakame pira'arame ijá 'wava Ea kajara juarakaho túna'i 'ajo'enakúne roe 'anaa kwa'irakúne juasi'akaho núna'e re'enakúna 'wavara.
15 'Enarame pu hu apena pi'onavume samai va'umakavi'i 'anaume kwamana. 'Enajihuna'e juara anesurijaho pu ichá 'ahi'ena?
16 Hu roareje ea ka'ene juara 'ajohajija 'anie kwamasahe 'ee juara kajaho apene ea 'aho'a'e mihuna 'iamana. 'Ejume ea kajipo henareja ijá 'wava Niho'o areri pana 'wavara.
17 'Ejume Hu kimuva'o ijá 'iama
Ike Godoni ira vaji vu'a ka'ene 'waruma jihuni maijaho irake? Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena namino? 'iamana.
18 Ea ka'ene ijihuni toi ariha ninavujaho niho'o pu'usahura 'ee muna kajara ea irahuni toi 'o'amajaho hu túa rene va ranahuna 'iamana.

Sisana'i Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)

19 'Ene Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inijipo Hu nijihi-jakaro ape'i vejara. Ijihuni maijaho ijí haa kajaho pua'e ronarena 'waravume henareja ape'i vejara kaivo ea mapoka kajihi juhamareja arevara.
20 Pu Hu hami kavi'i ea 'aho'a ea mapoka puni vaji ira'atijino ea arira rene puni vaji 'urahojara. Hura ira ichá'ina 'waravakame 'unama apene roe kavana ijí ma'irono 'urahojara.
21 Ijí ea kajipo Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine uneunecha ka'ene Ara 'warume najuhujaho nimaa. Nú nihena kavu. A ea kwinu'wi vwihanuna pana kaivo Godoni 'unama nimaiji najuhu.
22 'Ú nú Sisa oni takisia vehunijaho varapa ho pane? 'wavara.
23 'Enakaivo Hu pura ira'ata ka'ene vejajaho kimarena ijá 'iama
24 Monia oma pina najiha kavuma. Ijihuni toijaho irahuni húmatiji'o ihiji'o navo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.

25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Sisa oni kukuijaho Sisa vaja'i kaivo Godoni kukuijaho Godi vaja'avara 'iamana.
26 'Ejume pu emaa puni vaja kajino Jesu pisimihuna areri parenana. Pu Huni eha kaji henareja oja hianavumakame irano'a pa'arejara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)
27 Sajusi eaka kwamasahi'inijipo kú'o 'urihunijaho panimaa roji'ina'omo Huni roajivara.
28 'Ena'omo pu Hu apome ijá 'wava Najahi'ine Mosisira tamana ika'ina'e venana. Ei pini kwa'i kaivo naparaha hariha pa'ana'e ranamana. 'U'uahi napara kajaho 'wahareje pokaha ka'ene kwamajihuna'e hariha sarahuna.
29 Ea 'u'ua poka iropu no'o hijara. 'Ena'omo amurijara napara 'wahe napara hariha paape'eme hu 'u'o kwamana.
30-31 'Ejume huni ninahijara 'wahana kaivo hu 'u'o napara kajaho amuja pave'eme kwavume huni niijahijara 'wahana kaivo hu 'u'o kwamana. Ea iropu no'o napara nikwinu'ina kaji ahevara kaivo hu amuja pave'eme pu kwamasa ranavara.
32 'E'eme napara kajaho ijí túna'i kwamana.
33 'Ena'omo vea ka'ene ea kwamasahajipo 'uri'avajaho hu irahuni napara re'ena? Ea iropu no'o hu 'wahara 'wavara.
34-35 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene ikino mwe'i hijujipo napasi nehuna kaivo ea ka'ene kwamasahe 'urine majama hijujija panapasi nehuna.
36 Pu areri Godoni 'ona oji'ina sa'ine 'ee pu Godoni harihija. Ijihuni maijaho pu Godoni ehije 'ee pu kú'o 'urihuni jihuni harihija.
37 'Enakaivo nitama Mosisira najuha ja'ina'e kwamasahi'inijija 'urijura. Ijihuni maijaho vea ka'ene veni icha vaji reji'i namajino Mosisira Natohwijaho ijá 'wama A Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana.
38 Ijihuni hahi Hu iviamaa kwamasahi'ina puni Godi pana kaivo Hu mai'o hiju jihipuni Godi. 'Enakaivo Godira kimuni 'unamijaho ea mapoka mai'o hiju 'iamana.
39 'Ejumakame Sikuraipia 'aho'apo pu eha vene ijá 'wava Najahi'ine Oni eha niho'o mamaa 'wavara.
40 'Enareja pu unenu'u 'aho'a kú'o apohuna harura pa'arenaume paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)
41 Hu pu ijá 'iama Ichá vene Kerisoho Teviti oni Harihe 'úvo?

42-43 Ijihuni maijaho Tevitira oriˈini heha kaˈene Samusi vaji ˈwaramana.
Natohwijara nuni Natohwiji ijá ˈwama A Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje Na Oni naka Oni mumora hari irechavuma ˈwamana.
44 Tevitira Hu Natohwa ˈwamu kaivo icháˈina vene Hu huni Hariha renane? ˈiamana.

Jesura Varapa Tamaniji Najahiˈiniji Jujuvuˈa ˈWaramajina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:28-40)

45 Ea kaˈene mapoka kajija hine heˈeme Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama
46 Sikuraipia hami kiˈavara. Pu ateha jojora same ˈee pu maketi ea ˈahoˈapo pu kimareje oja mihe hura puna vene ˈee hami ˈajorame ˈee Sinakoku vaji ruha kaˈene mamaˈinijihi ˈeke unaˈi kama hijura. ˈEe ahaja ijuri veijaho pu ura kahe eaka mapoki jihipuni unaˈa kahi hiˈirono ura rena parajura.
47 ˈEne pu amuna pisivisaviˈi puni sea nesi ˈeke ˈee pisivisame erapo kiˈavarono siporua jojora ˈojura. Ijihunaˈe ja nihoˈo niˈimaˈura namahuna ˈiamana.

21

Amunijihuni Swarijina
(Maka 12:41-44)

1 Hu ˈurine katua tevua rori ijí hina ea kaˈene uneunecha ani rejiˈinijija roe puni swara savu kaji kiviˈi hinana.
2 ˈEˈeme amuna kaˈene uneunecha paˈamaijaho urupa vaˈaa noˈo (tu toia) eru samana.
3 ˈEjume Hu ijá ˈiama Na nimai ja ˈwaravu. Amuna uneunecha paˈamaa kajarahara moniaka ea mapoka kajipo roe katua kaˈene savajaho asita ranamana.
4 Ea pu monia mapoka vajaha jihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha paˈajihunaˈe huna kaˈene areri navuji samajihunaˈe hura eaka mapoka monia rukinijaho asita ranamana ˈiamana.

Jesura Temiporui Tiraˈusahuna ˈWaramajina
(Matiu 24:1-2; Maka 13:1-2)

5 Pu ea ˈahoˈa Temiporu kaji kame ˈee muna mavarasaˈini ˈeka vene ˈee swasa kaˈene icháˈinaˈe vejuji hine ˈwaˈeme Jesura ijá ˈiamana
6 Ike uneunecha kaˈene ja kivukaho vea ijihunijara maiˈo roˈeje muna mapokakija tiraˈusunahe ˈarii paraˈeje muna nihoˈo kwinu huni ruha panahuna ˈiamana.

Ahija ˈEe Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Maka 13:3-13)

7 'Ejume pu Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine ikaho vea vecha re'ena? 'Ee vea kakara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a aacha iraki reja ka'eja? 'wavara.

8 'Ejume Hu ijá 'iama Ja hami ka'avara. 'Ejakame pu ea ja papisimi'avara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e Nuni iha 'ahi roe ijá 'iahune Na Kerisona'omo vea niape'i venu 'iava he'avajaho niho'o pa'ararihi'avara.

9 'Ejakame ja he'eje kwaa araka mapokija ajira vehune 'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho re'ena vo urijaho mai'o pava'a 'e'u'enakúne ja niho'o paju'avara 'iamana.

10 'Enarena Hu kú'o ijá 'iama Kwaa ara 'ahopo 'urine 'aho'a ninamahune 'ee ara 'ahopo 'urine ara 'aho'a ninamahuna.

11 Kwaa ara mapoka mwevarivura mama'ina rohuna. 'Ene sisemaapo roe 'ee kwaa ara mapoka 'ora vea rene 'ee atama siseapo kwaa ara mapokakaho ani rene 'ee aacha mama'ina ani'ina mapoka sisea akúpi 'ahi kihuna.

12 Uneunecha mapoka ikija mai'o re'i ve'eje Nuni ihijihuna'e ja aherama va'e sise'i 'ahie 'ee tipurai irechamie 'ee aherama va'e Sinakoku vaji aporame 'ee aherame kinia 'ee kavana epuni una'i vahuna.

13 Ja vea kajino areri Godoni vu'a mamaijaho pu najahuna.

14 'Enajihuna'e ja nimarako vwihanareje jara vu'a iraka ka'ene 'warahunijaho pavwiha'avara.

15 Ijihuni maijaho Nara vu'a ka'ene ara 'warahuna vajahakame oni naka ara vu'a ka'ene 'wara'amajaho hene pu areri patanu'urahe 'ee pu niho'o unenu'u pina areri pa'warahuna.

16 'Enakaivo emahu jona vwehu jona ehu jona napuhu jonapo nahamahe ea 'ahopo ja 'anie kwamasahuna.

17 Nuni ihijihuna'e ea 'ahopo ja senahuna.

18 'Enakaivo joni húmata sapasa kwisu patausiuhuna.

19 'Enajihuna'e ata kirasahe naminareje ja majama hihuna ape'avara.

Jesura Jerusaremi Tira'usahuni Vu'a Ka'ene 'Waramajina (Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

20 Ja kave Jerusaremiho amiapo outihe nava ka'avari veijaho ja ika ro'avara. Ara kajara tira'usahuni vea nikehuna ro'avara.

21 'Ejakame ea ka'ene Jutia hijujija juhahe nahari 'ahi va'e 'ee ea ka'ene ara natohwa kajino hijujija 'usema va'aji'avare 'ee ea ka'ene nechi'i hijujija ara natohwa kajaho paro'avara.

22 Ijihuni maijaho eha ka'ene mihuna'e Godoni heha vaji 'waramajara nimaa rehuna.

23 Napara ka'ene hari'inijija 'ee napara ka'ene hariha
musa iji'inijija vi ichá'ina'e ve'eja? Vea kajaho kwaa
arakaho ea mapoka ajirijara siserana parajakame ea ikija
ni'ima'ura siseisei temuka'eje hihuna.
24 Pu so'wi pijihe kwamasahe 'ee tipurai aherame kwaa
ara ani ani'ini vahuna. 'E'eje Jenitaruepo Jerusaremiho
ajima tautia apena va'eje Jenitairu puni vea pa'arehuna.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

25 'E'eje masapa 'ee china 'ee vea 'ee akúpa 'ahi aacha
ani'ina kihuna. 'E'eje ea mapoka ka'ene mwe'i hijukija
soha ka'ene sisea ani'ina'e amenareje ira ani'ina 'ume'amaji
henareje tea juname 'ee niho'o puruva reti'eje hihuna.
26 Emaa ijí uneka ka'ene iki mwe'i re'amaji kamareje
niho'o juma paranareje kwapihuna. 'Ene uneunecha ka'ene
akúpa 'ahi navujija akúpa kakara varivarimareje 'unirame
usimahuna.
27 'E'eje Ema Puni Harihijaho 'imitia vaji Huni harura 'ee
Huni hanaji'iniji'i maho'o roe ea mapoka kahuna.
28 Vea ka'ene uneunecha kajipo ika'ina'e reja ki'avajaho
'urine nuana ahasirime a'ama niri'i hi'avara. Ijihuni mai-
jaho jara matauma hihuni vea nitu'u rena paranu 'iamana.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 'Enarena Hu haa ikaho 'waramana. Ja kaha! Mataka 'ee
icha 'aho'ijihi kiha!
30 Ijipo 'anaura'omo mai'o naheji'i sisira apúsavu'e ki-
mare'e vea mara'i venu.
31 Vea ka'ene ijí aneja ki'avajaho Godoni ari rohunijaho
tu'u rehuna ro'avara.
32 Na nimai ja 'waravukúne vwiha'avara. Eaka kijahija
maho'o pakwamasa rana'eje ija'ina rehuna.
33 Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Ira kakaho
papa'are'ena.

'Aiha Hami Veji'i Hiha

34 Ja hami hami 'ajohareje pahine joni kaukararu vene 'ee
toa sisea ine 'ee jara iviamaa 'unama ka'ene ichá'ina'e hami
hihuna pavwihaji'i hi'avara. Ijihuni maijaho ja ija'ina hi'eje
vea kajaho areri ni'aha kwino kwavaha puna'i asuma va
hihuna.
35 Vea kajara re'amajaho ea maho'o mapoka ka'ene mwe'a
'ahakino hijujija renahuna.

36 'Enakúne veku veku hine 'ajohe nia nirie siporua 'oji'i hi'irakúne ja areri harura rena'eje uneka ka'ene re'iro vejujaho asima va'e Emaa Puni Harihijihuni una'i nami'avara 'iamana.
37 Hu veiri'ijaho hine Temiporu vaji najahuva'o na'ivukavi'i va'e huri'a ka'ene Arivina 'wavujihuni 'ahi va'una.
38 'Eju'e ea mapoka'e sú'usú'u arihe va'e Temiporu vaji Huni vu'a he'i 'ahiu'e va'ajivura.

22

Jesu 'Ana'i Hemi Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Joni 11:45-53)

1 Puretia isitia pa'ana ka'ene Pasova 'wavujihuni sora 'ehuni vea roe turanana.
2 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia Hu 'anae kwahuni 'unama savara. Ijihuni maijaho pu ea mapokijihi juhavara.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Maka 14:10-11)

3 'Ejume Huni tisaiporu pina ka'ene Jutasi Isikariatina 'wavujaho Setanira rosamana.
4 'Ejume Jutasira va'e hura ichá'ina'e Jesu nahamahuniji pirisitia mama'ina 'ee sorutia pu'úmo 'unama amairiara.
5 Pu niho'o teamanavume eha monia vaja'i 'waravara.
6 Jutasi puni ira hene teamavumakame 'unama ka'ene Hu nahamahuniji hami hema parajakame ea niho'o areri pahehuniji samana.

Jesura Pasova 'Iruma I'irono Amairiaramajina
(Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Joni 13:21-30)

7 Puretia isitia pa'ajihuni vea aneja rejumakavi'i pu sipi 'u'ua 'anae swasa vehuna.
8 'Ejume Hu Pita'o Joni'o irechamie ijá 'iama Va'e Pasova ihuniji amairie nú ija 'iamana.
9 'Ejume pu apoma ijá 'wava Nú va'e ichihi 'iruma amairi'eja? 'wavara.
10 Hu ijá 'iama Ike heha. Ja ari va'eje ea pina toa 'ene vu'e piuni'ena. 'Ejakame ja hu 'arariha va'e sea ka'ene hu aji'amajino va'avara.
11 'Ene ja ika'ina sea anesura 'wa'avara Najahi'inijara ika'ina'e a 'waramana. 'Ú 'iruma ijuri tinia ka'ene Nara Nuni tisaiporu epu'úmo Pasova ihunijaho ichine? 'waha 'iamana.
12 'Ejakame hura ruha ka'ene ichuto niamairiarame namuji najahakame ijino amairiara'avara 'iamana.

13 'Ejume pu va'ajime uneunecha mapoka areri Hura
'warama kaja'ina'e rejume pu Pasova ka'ene ihunijaho
amairiaravara.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koritia 11:23-25)

14 Vea kaji apejume Hu Huni apasorua pu'úmo roe 'aijua
rori asuma hijara.
15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na ja pu'úmo Pasovakaho inareje
iji'a haha hiana apehuna ura reniu.
16 'Enajihuna'e Na nimai ja 'waravu Na kú'o 'iruma painu
va'u'e Godoni ari jara roe nimaae rejakame iji'a ihuna
'iamana.
17 'Enarena Hu kapusia apene Godiho teimani 'wa'ika'i ijá
'iama Ike apene vajúsarame iha.
18 Ijihuni maijaho ajina riha ikaho Na painuva'o vea
ka'ene Godoni arijara ro'amaji ihuna 'iamana.
19 'Enarena Hu puretia apene Godi teimani 'wa'ika'i tuame
vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni haha'e jonijihuna'e vajihukúne
ina veji'i Na vwihani'avara 'iamana.
20 Areri puretia ija'ina'e Hu toa kapusi rukina mihi'i ijá
'iama Ike kapusia toa rukinakaho Nuni 'aa ka'ene jonijihuna'e arihuna'e maiu'inaka nahama 'waramajina 'iavi'i
mihana.
21 'Enakaivo heha! Ea ka'ene Naa'e nahamihunijaho
iviamaa ikino nú pu'úmo 'aijua rori hinu.
22 Ijihuni hahi Ema Puni Harihijaho Godira vwihana ja'ina
vehuna kaivo ea ka'ene Hu nahamahunijaho niho'o eha
sisea ni'ima'ura apehuna 'iamana.
23 'Ejume pu pusumano ea ka'ene nahamahunijaho ea
irarana 'warahuniji ka'i 'ahiume 'wamareja puni vaja kajino
pira'aravara.

Ea Irá Natohwiji Ka'i'ahiume Vahacharavajina

24 Ea irara natohwa'e rehuniji puni vaja kajino hine
pira'aravara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Jenitaru puni kinia ka'ene iki
mwe'i hijujija ea 'ajohahuna harura rukina. 'Ee 'ajohi'ina
kajija swara rukinijina 'wavura.
26 'Enakaivo ja ija'ina parehuna kaivo ea irara joni vaji
natohwa'e re'i 'aha'amajaho hu areri sesamaa puna'i rene
'ee areri pwea sa'ina'e re'amana.
27 'Ú ea icharo natohwane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma
inujarana ho ea ka'ene namine 'iruma'e 'eka roe vajahujarane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma'e inujaho natohwa
kaivo Na ea ka'ene arini namine jaae 'iruma vajihujina.

28 Vea ka'ene Na sisei hijujaho ja nú pu'úmo Nuni rori namijara.
29 Nuni omijara Na Nuni kwaa 'ajohuna mihaja'ina'e Na 'u'o ja mihu.
30 'Enajihuna'e Nara ja pijihakame ja Nú pu'úmo Nuni ari 'aijua 'ahi ahuma toa 'iruma ine 'ee ja Isureri puni amuja ka'ene iropu ropu no'o ruha ka'ene pua'e 'otua vetihunijino hine 'otua vetihuna 'iamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 4:27-31; Joni 13:36-38)

31 'Ejume Hu Saimani ijá 'wama Saimani hena! Setani aa'e apena'e areri 'witia ruarahu ja'ina'e ruara'i 'ahau'e ura reju'e ro 'ejahie 'warimana.
32 'Enakaivo Na oni siporua 'ojura'omo ara nimaa ronujaho pa'ohuna. 'Enareje a kú'o 'uname Nuni ro'amajaho ara Nuni ehijakija najahakame pura nimaa rojujaho ija kisi apena puni una'i saname vehuna 'wamana.
33 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe na niareri rena hijura'omo A tipurai va'amajaho na A hu'úmo vahuna. 'Ee A kwa'amajaho na A hu'úmo kwahuna 'wamana.
34 'Ejume Hu ijá 'wama Pita Na nimaa aa'e 'waravu. 'U'ora iviasa mai'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'ia'eje iji'a 'u'ora 'umehuna 'wamana.

Pausia Tuja 'Ee So'wa

35 'Enarena Hu pu ijá 'iama Vea ka'ene Na ja irechamiume pausia 'ee tuja 'ee mumora sisa pa'a va'ajaho ja vi pivusahara raka? 'iamana. Pu ijá 'wava Niho'o pana 'wavara.
36 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama 'Enakúne iviamaa ea irahuni pausia 'ee tuja na'amajaho 'eka va'amana. 'Ene ea irara so'wa pa'ana'e re'amajaho huni ateha 'eka va'e 'imenareje monia 'eke huni so'wa 'ime'amana.
37 Ijihuni maijaho heha vaji venareje Naa'e ronarena 'waramajaho rehuna. Hu 'u'o ea sisea veji'ina pu'úmo tahuna 'úmajaho iviamai Nuni vaji nimaa roe rehuna 'iamana.
38 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe kama! So'wa no'ohe'i ikenakúne kima! 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ijaho arerina 'iamana.

Jesura Arivi Huri'a 'Ahi Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Maka 14:32-42)

39 'Enarena ru'e'une nikú'o Hu venuja'ina'e huri'a Arivi va'ume Huni tisaiporu Hu 'ararihae va'ara.
40 Hu va'e ruha kajino 'e'unarena Hu pu ijá 'iama Ja Godoni siporua 'oji'i hijakame ja pavena ki'avara 'iamana.

41 'E'ika'i Hu pu irechami'ika'i va'e karokaro muna pi'onave va'e 'ohune sa'inijakaru nitupari same hiji'i siporua 'onana.
42 Hu ijá 'wama Amo A ura rena'ipisa kapusiakaho Nuni rora apena ruvaa'a. 'Enakaivo Nuni ura pana kaivo Oni ura ija'ina'e ve'amana 'wamana.
43 'E'eme 'ona oji'ina akúpa 'ahi rena roe Hu harura mahana.
44 Hu hine oja hia'eme siporua 'ojumakame haha natohwa'e hiame huni piropa 'aa muka sa'ina'e mwe'a 'ahi arihana.
45 Hu siporua 'onuva'o 'urine Huni tisaiporu puni va'i kimajaho pu hine temuki 'aninamiume notuara.
46 'Ejume Hu pu sie ijá 'iama Ja iraka vene notui'i navo? 'Urine siporua 'o'irakúne ja pavena ki'avara 'iamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Joni 18:3-11)

47 Hu mai'o hine ijí 'wara'eme ni'aha kwinu Jutasi ka'ene iropu ropu no'o pinijara ea mapoka'e aherame roe hu Jesu ura mina ve'i 'ahaume roana.
48 'Ejume Jesura hu ijá 'wama 'Ú Jutasi a Na Emaa Puni Hariha nahamahare'e ura mina vena avano? 'wamana.
49 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo namijajipo uneka ka'ene re'i venaji kimareja pu ijá 'wava 'Ú Natohwe nú núni so'wi piji'eja? 'wavara.
50 'Enarena ea pini huni so'wi mavane 'urine pirisiti ni'inijihuni pwea pinijihuni ataa ka'ene mana'inijaho 'anaume 'uhu'usahana.
51 'Enakaivo Jesura eha vene ijá 'wama Ijá kajaho arema 'wa'ika'i Hu huni ataa iji 'unavume maranana.
52 'Enarena Jesura pirisitia mama'ina 'ee sorutia Temiporu 'ajohi'inijija 'ee emakina ka'ene Hua ape'i roajihi ijá 'iama 'Ú Na ea nesa apeji'ina'omo ja so'wa hajaa 'eke Naa'e apeni'i 'ahiume roare?
53 Na veku veku ja pu'úmo Temiporu vaji hijura kaivo ja Na paapeniura. 'Enakaivo iviamaa ike vea mukakaho 'ee mwe'a ike nutuvi'ina kehuni harurijaho jona 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:57-58, 69-75; Maka 14:53-54, 66-72; Joni 18:12-18, 25-27)

54 Pu Hu kamome apene pirisitia ni'inijihuni sei va'ume Pitaho ma kameri naminakivi'i 'arariha va'ana.
55 'E'eme vena nú'úha riri jaumakame Pitaho pu pu'úmo asuma hinana.
56 'E'eme hu ijino asuma hijume napara pwei pini Pita nia kanavi'i ijá 'iama Ea ike 'u'o Hu hu'úmo onuna 'iamana.

57 'Ejume hu heme ijá 'wama Napare niho'o na Hu pahene
pakavi'ina 'wamana.
58 Hu 'aha josu pare'eme emai pini kamarena ijá 'wama A
'u'o Huni ea pina 'wamana kaivo Pitara ijá 'wama Parue na
niho'o pana 'wamana.
59 Hu vea muka kwinu pa'are'eme ea pini roe paso-
nananavi'i ijá 'iama Na nimaa 'waravu. Ea ika 'u'o Hu
hu'úmo 'urahe onuna. Ijihuhi maijaho hu Karari ora
'iamana.
60 'Enakaivo Pitara ija 'wama Parue ara iraka ka'ene
'warimujaho na mai'o suja 'wamana. Hu ijí 'wara'eme
ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.
61-62 'E'eme Natohwijara aroma Pita ka'eme Pitaho iji'a
Natohwijara iraka ka'ene 'waramajaho vwihanana 'U'ora
mai'o 'ume'i 'ahae ve'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'i'ena
'wamana. 'Ejume Pitaho ijí vwihanarena samai va'e'une
niho'o natohwa'e niramana.

Jesu 'Ijahe 'Ee Hijahajina
(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

63 Ea ka'ene Jesu 'ajoha hijajipo apene 'ijahe 'ee hijahara.
64 Pu Hu apene nia hwamahe 'anai'i ijá 'wava A unenu'u
'aho'a ka'ene vaji navujija hena kimuna 'úmunakúne ea
irara A 'anaajaho 'waruva nú heja 'wavara.
65 'Ene pu uneunecha niho'o mapoka'e Hu niname 'ee
'urarahe ira sisea 'waravara.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Joni 18:19-24)

66 Vea nituvume emaa puni mama'ina 'ee pirisitia
mama'ina 'ee Sikuraipia roe kanisoru puni nú'úhi ahuma
hi'eme Jesuho puni una'i aheme roajivara.
67 Pu apoma ijá 'wava 'Ú A Keriso re'amajaho 'waruma
'wavara. Hu ijá 'iama Na ja 'wara'ujaho ja panimaa rohuna.
68 'Ene Na jaa'e apora'ujaho ja eha pavene 'wari'eja.
69 'Enakaivo iviamaa rene Emaa Puni Harihijaho ija
mana'ina ka'ene Godoni harurija'i asuma hihuna 'iamana.
70 Pu Hu apome ijá 'wava 'Ú A Godoni Harihe? 'wavara.
'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja Na 'warivu kajaho Na nimaa ijina
'iamana.
71 'Ejume pu ijá 'wava Nú ea 'ahopo Hua'e ronareje
namahuji hehuna pana. Ijihuni maijaho nú onúno Huni
irijaho núni ataa ikino hejara 'wavara.

23

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Joni 18:28-38)

1 'Enarena ea mapoka kajipo 'urine Hu aheme Pairati oni va'ara.
2 Pu aneja vene Hu namahi'i ijá 'wava Nú ka'eme ea ikaho ehu nú*na*ki*ja* pisimie 'ee Sisa oni takisia pavehuna'e 'warume 'ee Hura 'warumujaho Hu Keriso ka'ene Kinijina 'úmu*na* 'wavara.
3 'Ejume Pairatira Hu apoma ijá 'wama A Jua puni Kinie? 'wamana. 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Ara 'warimu kaja'ina 'wamana.
4 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee ea mapoka kajihi ijá 'iama Na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu 'iamana.
5 'Enakaivo pu hina pasonananavi'i ira ajira'e ijá 'wava Hu ikaho ea mapokakihi najahu'e oja 'urinauna. Hu Karari rene najahe va'e Jutia vaja maho'o najahe onuva'o kwaa ike 'u'o iviamaa roana 'wavara.

Jesu Ranavume Heroti Oni Va'ajina

6 Pairatira ike henarena aporame ijá 'iama 'Ú ea ikaho Karari ore? 'iamana.
7 Hu henajaho Jesuho Herotira kwaa ka'ene 'ajohujino rena roana henarena hu ranavume Heroti oni va'ana. Ijihuni maijaho Heroti roe Jerusaremi hinana.
8 Herotiho Jesu kamajihuna'e niho'o natohwa'e teamamajihuni maijaho Hura raka ka'ene venuji henujihuna'e Hu aacha pina veja ka'i 'ahaume avanana.
9 'Ejume Herotira 'aha jora'e Hu apomana kaivo Hu eha pavenana.
10 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipiepo ijí namine niho'o natohwa'e ajina'eme Jesuho namahara.
11 'Enarena Herotiho 'ee huni sorutia pu'úmo Jesuho apene 'urarahe 'ee sise'i 'ahae 'ee ateha niho'o mavarasa'ina apú*sama*he ranavume Pairati oni 'uname va'ana.
12 Maraku'ijaho Heroti'o Pairati'o naka vejura kaivo vea kajino pu no'o napura vejara.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Joni 18:39–19:16)

13 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'ina 'ee ea mapoka 'waravume ahuvara.
14 'Ejume ijá 'iama Ja ea ikaho apene nuni roara. Hura veju'e ea oja 'urinau'e ea sisea vejura 'wa'i ahema roara. 'Enakaivo na joni una'i vena kavujaho na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu kaivo jara Hua'e namahujiruna.
15 Heroti 'u'o vena kamajaho Hu sisea pavenana'e kamarena nuni 'unama kú'o roana. Heha! Ea ikaho unenu'u pina sisea pavena jihuna'e Hu areri pakwahuna.
16 'Enajihuna'e na hijahareje ranave va'ena 'iamana.

17 Puni tamani jihunaˈe sora ijuri vea rejuˈukaviˈi tipura
ea kwinu ranavuˈe samai vaˈuna.
18 Ea mapoka kajipo niˈaha kwinu ahuma ijá ˈumeja Ea ike
apeˈi kaivo Parapasi ranave samai ro ˈeˈunama ˈumejara.
19 Parapasiho ara natohwa vaja kajino hine ˈarahe ˈee eaˈe
ˈaniume kwamasaha jihunaˈe ranavume tipurai hinana.
20 Pairatira ura renajaho Jesu ranave vahunaˈe ura rejume
ea mapokijihi kúˈo ˈwaramana.
21 ˈEnakaivo pu ira ajiraˈe ijá ˈumeja Icha ˈahi ˈanaa! Icha
ˈahi ˈanaa! ˈumejara.
22 ˈEjume hu ˈaha noˈoheˈi niˈwaramanaˈomo kúˈo ˈaha
pina ijá ˈiama Irakijihunaˈe ˈanaˈuro ˈumejo? Hu unenuˈu
pina sisea irakaˈe venane? Hu unenuˈu pina veˈiraˈomo na
ˈanae kwahuna na pakavu. ˈEnaˈomo na ˈwarave pu hijaha
ranave vahuna ˈiamana.
23 ˈEnakaivo pu hine majama pasonananaviˈi icha ˈahi
ˈanae kwaˈamarono ˈumenu vaˈo pura harura vene rarejara.
24 ˈEjume pura raka kaˈene ura renajaho Pairatira
veˈavarono ˈwaramana.
25 ˈEjume Pairati ea kaˈene ara natohwa vaji ˈarahe ˈee ea
ˈaniuˈe kwamasahiˈina kaˈene tipurai hinana kaˈene pura
ranaˈamarono ura renaji ranaˈikaˈi Jesuho puni ura ijino
veˈavarono mihana.

Jesu Korosi ˈAnaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Joni 19:17-27)

26 ˈEjume pu Jesuho ahema vaˈeme Saimani kaˈene Sairini
orijaho huni ari rene roˈeme pu iji ˈuname icha kajaho apena
pimahe ˈejahaume apene Jesuni túna ˈi vaˈana.
27 Ea nihoˈo mapoka mapokaˈe vaˈajiˈeme napara ˈahoˈa
puni rira kajino virisia vene niramaruviˈi ˈararihia vaˈara.
28 ˈEjume Jesura taˈarohe ijá ˈiama Napara kaˈene
Jerusaremi orakije Nunijihunaˈe niramaruvujaho areˈi
kaivo joni harihija ˈee ojono niraˈahusaraha.
29 Ijihunaˈe heha! Vea maiˈo nituma roe saˈeje ja ika
ˈwaˈeja Napara kaˈene hariha paˈeke ˈee panahenaˈe ˈee
hariha paˈajohaiˈinijija teamanahuna ˈwahuna.
30 Ijaho vea kaˈene emaapo aneja vene naharaˈe ikaˈina
jarima ˈwarahunijina ˈAuma arihe ninamuha ˈee huriˈa roe
vahúha ˈwahuna.
31 ˈEnajihunaˈe pu icha maiuˈina vajijiano uneunecha
ijaˈinaˈe veˈavajaho vu pu icha sahasa vajijaho ichá veˈeja?
ˈiamana.
32 Pu ea sisea noˈoheˈi Jesu puˈúmo ˈania kwa-
masaˈavarono aherame vaˈajivara.

33 'Ejume pu roajime kwaa ka'ene Húmatata 'wavujino useme Jesuho icha 'ahi 'anae 'ee ea sisea pina mana'inija'i 'anae 'ee pina ana'inija'i 'anaara.

34 'Ejume Jesura ijá 'wama Amo pu raka ka'ene vejukaho puruva reti'eju'e vejukúne

Noinvwihanie are'amana 'wamana. 'E'eme pu pipia vene Huni ateha swara vena 'ekara.

35 Ea mapoka kajija namine ki'eju'e puni mama'inijipo Jesuho apene 'ijahe ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e maka'eje Hu Keriso ka'ene Godira iji pijahaji re'amajaho Hu ori'ini ni'ajara'amama 'wavara.

36 'Ejume sorutia ijija 'u'o Jesu apene 'ijahe toa sisea 'eka roe vajahi'i

37 pu ijá 'wava A Jua puni Kinia re'amajaho orono ni'ajarama 'wavara.

38 Ira ika'ina'e Huni hurijino vejara. Ikaho Jua Puni Kinijina.

39 'E'eme ea sisea pina ka'ene ropuna'i 'anaume namajara vu'a sisea Hu 'warame ijá 'wama 'Ú A nimaa Keriso re'amajaho A orono ni'ajarame nú 'u'o ni'ajúha 'wamana.

40 'Enakaivo ea pina ka'ene ronuna'i namajara 'urarahe ijá 'wama 'Ú a Godiho pajuhamo? Nú 'u'o iki pu pu'úmo areri ahume kwamasahu.

41 Nú eha apejujaho nijina. Ijihuni maijaho nú sisea'e vejajihuna'e eha apeju kaivo Hu unenu'u pina sisea pavenana 'wamana.

42 'Enarena hu ijá 'wama Jesu vea ka'ene Ara Oni ari va'e'umajaho A na vwihani'amana 'wamana.

43 'Ejume Hu ijá 'wama Nara nimaa a 'waravu jihuna'e a iviasi Na hu'úmo Parataisi hihuna 'wamana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Joni 19:28-30)

44 Ija'ina'e ve'eme vea va'e riri nami'eme kwaa mapokakaho vea na'ima namuva'o vea va'e hareha 'aha karohi naminana.

45 'E'eme vea na'i'eme Temiporu vaji ateha natohwa ka'ene 'uranavume namajaho rira mu'oi kajino isome no'ohe'i renana.

46 'E'eme Jesura ira ajira'e ijá 'umena Amo Oni ija 'ahi Na Nuni 'Avena ranavu 'wa'ika'i oja sumana.

47 'Ejume sorutia puni Natohwijara iraka ka'ene renaji kamarena Godi ta'arohi'i ijá 'wama Ea ikaho nimaa ariramaa 'wamana.

48 'Ejume ea mapoka ka'ene ijí ka'i 'ahiume ahuvajija Jesura kwavumakame tea junavume túrata puna 'anai'i 'uname ari va'ara.

49 'E'eme Huni napuhija maho'one 'ee napara ka'ene Karari rene Hu tamatihe roajija kameri namina raka ka'ene rena kajaho kavi'i namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Joni 19:38-42)

50 'E'eme ea pina iha huna Josapina Hu kanisorua pine 'ee hu ea mamaa 'ee arimaa.
51 Hu pura vu'a ka'ene amairie 'ee raka ka'ene vejajaho hu panimaa venana. Hu Juapuni ara natohwa ka'ene Arimatia 'wavujino rena roana'omo Godoni arijara rohuniji 'ajaha hinuna.
52 'Enajihuna'e ea ikara va'e Pairati jarime Jesuni haha'e ape'irono 'waramana.
53 'Ene hu roe Jesuni haha apene atehi mwame apena va'e muna ara maiu'ina ka'ene ea mai'o pairechavi'inijino ranamana.
54 Vea kajaho Sapati amairiaravuri veijina. 'Ene Sapatia mai'o aneja ve'i 'ahaume vejajina.
55 'Ejume napara ka'ene Karari rena roajija pu pu'úmo va'e eucha kajaho kame 'ee Huni haha ichá'ina'e mwame ranavajaho kavara.
56 'Ejume pu 'unama va'e ari senisia 'ee iona amairiarame Sapatia'omo puni tamanijara 'warama ja'ina'e vene ojuta hwejara.

24

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Joni 20:1-10)

1 Hura natohwi sú'usú'u napara kajija senisia ka'ene pura amairia irechavajaho 'eke muna ara kajino roara.
2 Pu vai'i kavajaho muna ka'ene vwicha'e kunavajaho tahuma apene ruva'ara kavara.
3 'Enakaivo pu va'e vaji aruvajaho Jesu ka'ene Natohwi jihuni haha pakavara.
4 Pu puruva renaume ijá nami'eme ni'aha kwino ea no'ohe'i ateha sajasa'imaa savi'ina puni nina kajino namijara.
5 Napara kajija niho'o tea juna'eme nuana vetiume parua kajipo ijá 'iava Ja ichá vene ea ka'ene kwamasahi'ina kihipuni vaji ea ka'ene mai'o hiji'inijaho savo?
6 Hu ikaho pana kaivo Hu ni'urinana. Hu Karari hiji'i ja 'waramajaho ja pavwihajo?
7 Hu ja ijá 'iamane Ema Puni Harihijaho apene ea sisea veji'ina'e mihe icha 'ahi 'anaa kwama namuva'o na'ia

noˈopisu paˈareˈeje kúˈo ˈurihuna ˈiamajaho ja pavwihajo? ˈiavara.

8 ˈEjume napara kajija ijiˈa Huni vuˈa vwihajara.

9 ˈEne eucha areˈi ˈunama vaˈe ea iropu ropu kwinu ˈee ea ˈahoˈiji ˈuˈo uneunecha mapoka kajaho ijano ˈwaravara.

10 Napara kajija Meri Matarini ho Joana ho Meri kaˈene Jemisi oni ohijaho ˈee napara ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo ˈurahe ojujipo apasorua uneunechakaho ˈwaravara.

11 ˈEnakaivo vuˈa kaˈene pura ˈwaraˈavajaho mavumaa saˈina rejume pu panimaa rojara.

12 ˈEnarena Pitara ˈurine ninuma vaˈe muna ari ˈeˈune aruhi kamajaho ateharu navume kimana. ˈEnarena hu ˈuname huni ari vaiˈi uné raki renana ronarena vwihajiˈi vaˈana.

Imeasi Vaˈajina
(Maka 16:12-13)

13 Vea nikwinuˈina kajino ea noˈoheˈi ara iha Emeasi vaˈara. Ara kajaho Jerusaremi rena vaˈujaho kwaa joraˈomo (11 kiromita)

14 pu vaiˈi uneunecha mapoka kaˈene renaji ˈwama apena vaˈara.

15 Pu ijí ˈwaviˈi vaˈeme Jesuho roarena pu puˈúmo vaˈana.

16 ˈEjume puni nia nuhiume pu kavara kaivo pahena pakavara.

17 ˈEnarena Jesura pu ijá ˈiama Ja noˈo jajasumano vuˈa irakaˈe ˈwaviˈi vaˈajivo? ˈiavume pu noˈo nina kajaˈa ajuarasaˈeme namijara.

18 ˈEjume ea iha Kariopasira eha vene Hu ijá ˈwama ˈÚ A Asumano ikaho Jerusaremi ura vene roanaˈomo uneka kaˈene vea ikino rejajaho A pahenane? ˈwamana.

19 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ uné raki renane? ˈiamana. ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Uneka kaˈene Jesuka Nasareti oraˈe renajaho A vi henane? Ea ikaho poropetia ˈee ea uneunecha aniˈina mapokaˈe mamaˈina vene ˈee Godiho ˈee ea mapokaˈe ikihipuni unaˈi vuˈa mamaˈina ˈwaramuna.

20 ˈEnakaivo núni pirisitia mamaˈina ˈee ea ˈajohaˈina mamaˈinijipo apene ˈanaa kwaˈamarono mihume pu Hu icha ˈahi ˈanaume kwamana.

21 ˈEjume nú vwihajajaho Hu roe Isureri ora ˈimena ˈekaˈi ˈahaume roana. ˈEnakaivo ijiru pana vo uneunechakipo rejajaho iviasi naˈi noˈopisu paˈarenu.

22 ˈEnakaivo napara ˈahoˈa kaˈene nú puˈúmo ahuma ojiˈinijipo súˈo euchi vaˈe roe tatatú*ara*.

23 Pu Huni haha pakamareja roe ijá ˈú*va* Pu ˈona ojiˈina visoni vaji kivume pu Hu maiˈo hinu ˈú*vara* ˈwavara.

24 'Ejume ea 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma hijajipo eucha kaji va'ara kaivo niareri napapo 'waruva ja'ina'e Hu pakavara 'wavara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ea ka'ene niho'o pavwihaji'inakije uneunecha mapoka ka'ene poropetiepo 'waravajaho ja marako'a panimaa rojara.
26 Kerisoho uneunecha mapoka sisea Huni haha 'ahi marako rejakama'e iji'a Huni ara ka'ene hanaji'iniji vahuna 'iamana.
27 'Enarena Mosisi oni aneja rene roe poropetia maho'o puni vaji Godoni irijara Hua'e rone 'waramaji maho'o najahana.
28 Puni ara ka'ene pu va'iro va'ajaho usehuna nituranana. 'Ejume Jesuho Hu maihename va'i 'ahaume venana.
29 'Enakaivo pu ijá 'wava Vea nusirevu'e vea nipa'arenukúne nú pu'úmo hina 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo va'e hinana.
30 'Ejumakame Hu pu pu'úmo ahuma 'iruma'e i'i 'ahaume puretia apene siporua 'one teimani 'wamarena tuama vajihana.
31 'Ejume puni nia ka'ene nuhiajaho jaraume pu Hu kavara kaivo Hu puni rora kajano va'ume pakama arevara.
32 'Enareja pu hine pira'arame ijá 'wava Hu 'unamutoi 'warume 'ee Godoni ira vaji namuji naju'eju'e núni oja vaja hianuma parajara 'wavara.
33 'Enarena pu vea muka kajino 'urine Jerusaremi ea iropu ropu kwinu 'ee 'aho'a ka'ene pu pu'úmo ahuma hijujino 'unama va'e ijá 'iava
34 Natohwijaho nimaa nimaa 'urinana'omo Saimani oni una'i samaahiravume
Noinkamana 'iavara.
35 'Enarena ea no'ohe'i kajipo iraka ka'ene 'unamutoi vene 'ee pu ichá'ina'e Jesu marako kavajaho pahena pakavara kaivo Hu puretia tua'eme ni'aha kwinu pu Hu kavaji rone 'waravara.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)
36 Pu hine ijí 'wara'eme ni'aha kwino Jesuho puni rira kajino naminana.
37 Pu niho'o tea juna'eme ijá roja Pu 'avena kavu rojara.
38 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iraka'e vene puruva retio? 'Ee ja ichá vene joni oja vaja ma'uako panimaa rojo?
39 Nuni ija momorakake piuhiha kiha! Naranakúne! 'Ene haha 'unirime kiha. Ijihuni maijaho 'avena haha 'ee ata areri Nuna ika'ina pana 'iamana.
40 Hu ija'ina 'waramarena Huni ija mumora najahana.

41 'Enakaivo pu hina teamanama parajara kaivo pu ma'uako panimaa ronareja hine vwihajara. 'Ejume Jesu aporame ijá 'iama 'Ú ja unenu'u 'aho'a ihuna vi navo 'iamana.
42-43 'Ejume pu kija reji'ina mahume Hu apene puni una'a kajino inana.
44 'Enarena Hu pu ijá 'iama Uneunecha ikehija Na ja pu'úmo hijujino 'waravuta. Uneunecha ka'ene Mosisiho poropetiapo 'ee Samusi vaji Na rona 'waravajara nimaa iviamaa renu 'iamana.
45 'Enarena Hu puni vwiha ijija Godi oni iriji hami he'avarono jaraana.
46 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ikaho iraka ka'ene Godoni ira vaji vejajina Keriso sise'i 'ahae 'anae kwamareja na'ia no'opiso pa'are'eje kú'o 'urihuna.
47 'Ene Huni iha 'ahiji Jerusaremi rene va'e eaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hijujija najahe pu puni sisea vwihane temukave aremamaa arevakame Godira puni sisea vwihanie arehuna.
48 'Enajihuna'e ja uneunecha mapokakipo rejajija ja ni-hene kivara.
49 Heha! Na Nuni Omijara raka ka'ene nahama ja 'waramajaho Nara ranave joni ro'enakúne ja ara natohwa ikino hi'eje Godoni harura kahino akúpa 'ahi rene roe ja sama'amana 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Maka 16:19-20; Akisi 1:9-11)

50 'Enarena Hu aherame ara kajaho are'i kaivo va'e Petani rori hi'eme ija ahasirime merajihana.
51 Hu pu hine merajiharena irechamie va'ana.
52-53 'Ejume pu 'uname Jerusaremi niho'o teamanama para'eme mari'uvi'i roareja na'ia mapoka kajaho Temiporu vaji hine majamano Godi teamani 'wama ta'arohi'i hijura.

Joni

Majama Hihuni Irijina

1 Nitamatama anejijaho Irijina. Irijaho Godi ahuma hinana. 'Ene Irijaho Godina.

2 Hu nitama anejijaho Godi ahuma hinana.

3 'Ene uneunecha mapoka ka'ene maho'o iki mwe'i navujaho Hura venana. Uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujaho Hununa'i parena rohuna pana.

4 Majama hihunijaho Huni vaji rena roane 'ee majama hihunijaho emaa puni hanaji'ina.

5 Hanaji'ina kajara nututa hananuna. Nutumujara hanaji'ina kaji utahuna areri pana.

6 Ea pina Godira ranavume roana. Huni ihijaho Jonina.

7 Hu Ira kaji rone 'wara'i roana. 'Ejakame ea maho'o huni vaji hena nimaa rohuna.

8 Hu Hanaji'inijaho pana kaivo hu Hanaji'ina kaji rone 'wara'i 'ahauma roana.

9 Ijí Hanaji'ina nimaa kajaho iki mwe'i roana'omo ea mapoka hananiuna.

10 Hu iki mwe'i roe hinana. 'Ene mwe'akaho Hura venana kaivo eaka mapokaka mwe'i hijukija Hu pahena pakavara.

11 Hu ehwapuni roana kaivo Huni ehija Hu hami paapejara.

12 'Enakaivo ea mapoka irahipo Hu hami apejajija nimaa Hu pu harura mihume Godoni harihija rejara 'ee ea ka'ene Huni ihiji nimaa rojajija 'u'una.

13 Godoni harihija rejujijahija emaa puni 'ai tuhuna pane 'ee hahijihuni ura ijino nahehuna pane 'ee ei pini save nahehuna pana kaivo Godira Huni ura ijino venau'e Huni harihija rejura.

Ira Kajara Haha Apenajina

14 'Ejume Irijaho roe haha apene nú pu'úmo ahuma hijume nú Huni hanaji'ina kavara 'ee Huni Hariha nikwinu'wi maa kajihuni hanaji'inijaho Amo ka'ene maiji vwihanúe 'ee nimaijihuni rena roana.

15 Joniho Hua'e rone ijá 'iama Ea ka'ene na ja 'waravujaho Ea ka'ene túna'i roujaho Hu niho'o Natohwa'omo na asitihana. Ijihuni maijaho na mai'o panaheni'ini Hu niiji hinana.

16 Hu nú maiji vwihanúi'ina ka'ene itu'ona parana jihuni vajiji nú maho'o hura hara maiji vwihanúujaho 'ekura.

17 Varapa tamana Mosisi oni vajijino múh*ana* kaivo maiji
vwihanúe 'ee nimaijaho Jesu Keriso oni vaji rena roara.
18 Vei pini emai Godi kahuna niho'o pana kaivo Huni
Hariha nikwinu'wi ka'ene Omahoni vaji hinujara Hu kame
ea 'aho'a najahe 'waramuna 'iamana.

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Ruku 3:1-18)

19 Ikaho Jonira ea 'waramajina. Jua ka'ene Jerusaremi hi-
jujipo pirisitia 'ee Rivai irechamiume va'e Joni apo'i va'ara.
A irarane? 'wavara.
20 'Ejume hu pahekajihana kaivo nahama ijá 'iama Na
Kerisoho pana 'iamana.
21 Pu apoma ijá 'wava 'Ena'omo a irarane? A Iraijarane?
'wavara. Hu ijá 'iama Na hu pana iamana. 'Ejume pu kú'o
apoma ijá 'wava A poropetie? 'wavara. 'Ejume hu eha vene
ijá 'iama Pana 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava A irarane? Ea ka'ene nú
irechamúume roajihija'e eha ka'ene 'warahuniji múh*a*. 'Ú
a orono a ea irane 'imune? 'wavara.
23 Hu ijá 'iama
Na ea ira anuka ka'ene kahi nechi riri namina ira
ajira'e ika'ina'e 'umenajina Natohwi jihuni 'unama
veje arira renama 'úm*ana* ka'ene poropetia Aiseara
'waramajina 'iamana.
24 Pu Parasipo irechamiume roara.
25 Pu hu apoma ijá 'wava A Keriso ho pana 'ee Iraija ho
pana 'ee poropetia pa'ana re'amajaho a rakijihuna'e ea toi
vaji samane? 'wavara.
26 'Ejume Jonira eha vene pu ijá 'iama Na toi vaji samauta
kaivo Ea ka'ene ja pu'úmo ahuma naminu kajaho ja pahena
pakavura.
27 Ea ka'ene nuni tún*a*'i roujaho nara Huni mumora
hwana rasamahuna areria pana 'iamana.
28 Ijaho Petani Jotani ona kara'i Jonira ea toi samajino
avajara.

Godoni Remuijina

29 Ijihuni sú'uhijino hu ka'eme Jesuho roe huni nini roume
ijá 'iama Heha! Ikaho Godoni Remua ka'ene mwe'a kehuni
sisea apehunijina.
30 Ea ka'ene nuni tún*a*'i roume nara 'waravujaho ikena.
Na panaheni'inijaho Hu ijí hinana kaivo na Hu hu'úmo
areria pana.
31 Na Hu pakavura kaivo Isureri opo kama hehuni jihuna'e
na ea toi samauta 'iamana.

32 'Ejume Jonira kamaji ijá 'iama Na ka'eme Godoni 'Avena
kahi akúpi 'ahi rene marahu'ora puna'i ariha roe Huni haha
'ahi hinana.
33 Na Hu pakavura kaivo Godia ka'ene na ranamiume roe
ea toi samaujara ijá 'wima A ka'eje Godoni 'Avena kahi akúpi
'ahi rena 'ariha roe Huni haha 'ahi hija ka'amajaho ijara ea
Godoni 'Avenijino samahuna.
34 Na kavuji ja 'waravu. Ikaho Godoni Hariha 'iamana.

Tisaiporua Amurijina

35 Kú'o sú'uhijino Joniho huni tisaiporu no'o pu'úmo nam-
inana.
36 'Eji'i hu kavume Jesuho va'umakame hu ijá 'iama Kaha!
Godoni Remuijaho karehuna 'iamana.
37 'Ejume pu ijí hene tisaiporuhwaha no'o 'urine Jesu
'ararihae va'ara.
38 'Ejume Jesu aroma kimajaho pu Hu 'ararihae va'ara.
'Ejume Hu aporama ijá 'iama Ja iraka savo? 'iamana. 'Ejume
pu eha ijá 'wava Rapai (ijihuni maijaho Najahi'ina) A ichihi
hinune? 'wavara.
39 Hu pu ijá 'iama Roe kaha 'iavume pu pu pu'úmo va'e
Hura hinujaho kavara. 'Ee pu vea kajaho ijí pu pu'úmo
hijara. Vea karohi va 'o'irorena hareha 'ahi naminajaho pu
ijí hijara.
40 Ea no'ohe'i ka'ene Jonira 'waravume henareja Hu
'ararihae va'ajija pina Enituruna Saimani Pita oni 'u'ua.
41 Hu maku'ijaho huni poka Saimani piuname ijá 'wama
Nú Masaia piunavara 'wamana (Masaiaho Keriso rona
'wavura).
42 Hu Saimani aheme Jesuni roana. 'Ejume Jesu kame ijá
'wama Saimani ka'ene Jona oni harihakera oni iha Sipasi
re'ena 'wamana. Sipasina 'wavujaho Pita rona 'wavura.

Jesura Piripu'o Nataneru'o 'Umenajina

43 Ijihuni sú'u Jesu Karari va'e Piripuho piuname ijá
'wama Na 'ararihie roa 'wamana.
44 Piripuho Petasaita ora kwaa ka'ene Enituru'o Pita'o
rena roaji'ura.
45 Piripura Nataneru piunama ijá 'wama Mosisiho 'ee
poropetiepo nitama heha 'ahi vejajaho nú nipiunavara.
Ijaho Jesu Nasareti ora ka'ene Josapi oni Harihijina
'wamana.
46 Natanerura hu ijá 'wama 'Ú unenu pina mamaa
Nasareti rena roane? 'wamana. 'Ejume Piripu ijá 'wama
Orono ro kama 'wamana.
47 Jesu ka'eme Nataneru Huni roume hu rone ijá iama
Kaha! Ikaho niho'o Isureri ora nimaa nimaijina. Hu niho'o
ira'ata pa'a mai 'iamana.

48 Nataneru Jesu ijá 'wama A ichá'ina na hena kimane? 'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Piripura mai'o 'umena'i ve'eme Na mataka hari a kavuta 'wamana.
49 'Ejume Nataneru eha vene Hu ijá 'wama Najuhi'ine A Godoni Hariha 'ee A Isureri opuni Kinia 'wamana.
50 Jesura eha vene hu ijá 'wama Nara a mataka hari kavuji 'waravu'e a Na nimaa rono? A túna'i uneunecha mama'ina areri ike asivara kihuna 'wamana.
51 Hu hu ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. A ki'eje 'ona oji'ina kahi akúpa 'ahi vwicha re'eje Emaa Puni Harihijihuni 'ahi ariha roe ajima vai'i hihuna 'wamana.

2

Kenai Napara 'Aja'aravajina

1 Na'ia no'opisu pa'are'eme Kena Karari vaji napasi nejume Jesuni oha 'u'o ijí hinana.
2 Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ea ka'ene napasi neja kajipo 'waravume roara'omo ijí hijara.
3 'Ejume pu 'wainia isi parajara. 'Ejume Jesuni ohi Jesu ijá 'wama Puni 'wainia nipa'arenana 'wamana.
4 'Ejume Jesura ijá 'wama Napare Na ona iraka vena'ejo? Nuni vea mai'o paroi'ina 'wamana.
5 Jesuni ohi pwea kajija ijá 'iama Hura raka 'waramujaho veha 'iamana.
6 Toata ka'ene muni vejajija iropu kwino Juapo puni sosia tamana vene ija sovujija ijá navara. Ijí toata kajija areri rita mapoka (100).
7 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Toata kajino toa eje itu'usa'avara 'iavume pu toa 'ejuma itu'usahara.
8 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iviamaa 'ene apena va'e ea ka'ene ahaja anesuriji ma'avara 'iavume pu ijá vejara.
9 'E'ejume pu toa ka'ene 'wainia rena kajaho 'eka va'ume ahaja anesurijara usea ina henana. 'Enarena ijí 'wainiakaho ichihi rena roajaho hu pahenana kaivo pwea ka'ene toa kaji 'ejajipo hejara. Ijihuna'e ahaja iji'ina 'ajohi'inijara napasi neji'ina 'umejuma rouma ijá 'wama
10 Ea 'aho'a puni 'wainia mamai marako'a inare'e iji'a sisea ijura kaivo a marako'a sisei inare'e iviamaa maa inu 'wamana.
11 Kwaa iha Kena Karari vaji Jesu aneja vene emaa areri pavehuni aacha 'ee harura najahana. 'Ejume Huni tisaiporua pu kame Hu nimaa vetiara.
12 'E'eme Hu ijihuni túna'i Jesuho oaha 'ee 'u'uhwaha 'ee Huni tisaiporu pu'úmo Kapeniami va'e na'ia tu'u hijara.

Jesura Temiporui Vaji Vaˈajina
(Matiu 21:12-13; Maka 11:15-17; Ruku 19:45-46)

13 Jua puni Pasova aneja reˈi veˈeme Jesu Jerusaremi vaˈana.
14 Hu vaˈe Temiporu vaiˈi kimajaho pu ea hine uka ˈimene purumakau ˈimene sipia ˈimene monia senisu veji'i hijara.
15 ˈEjumakiviˈi Hura vaˈe ijí arumajino hisi vene hijihaume purumakaua ˈee sipia ˈuseme maˈahi vaˈara. ˈEne puni monia ˈunirame ˈusekunihe ˈee puni ˈaijua ˈunamapi ˈaronamana.
16 ˈEne Hu ea kaˈene uka ˈimejajija ijá ˈiama Uneunecha kija ˈeka vaˈajiha! Nuni Omijihuni seijaho paveje ˈimejuri ara renama ˈiamana.
17 Jesu hina ijaˈina venaji Huni tisaiporua iraka kaˈene nitama Godoni ira vaji vejajaho vwihajara.
Na Oni vuˈa ˈwavuri sei ura renia paranu jihunaˈe oja Nuna ˈurina paranu ˈiamaji pu vwihajara.

Noin
18 ˈEjume Juapo Jesu ijá ˈwava A ijaˈina venajihunaˈe aacha pina najuha kava ˈwavara.
19 ˈEjume Jesura pu eha ijá ˈiama Temiporua veje tiraˈusunaha kamareje naˈia noˈopisu Na kúˈo veje ˈurina namihuna ˈiamana.
20 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú ijí Temiporu kajaho juara mapoka (46) paˈareˈeme ve parajara kaivo ˈú A naˈia noˈopisu paˈareˈeje ve parahuna ˈúmo? ˈwavara.
21 ˈEnakaivo Hu Temiporua kaˈene Huni hahiji rona ˈwaramana.
22 ˈEnaˈomo vea kaˈene Hu kwama ˈurinajino Huni tisaiporuepo vwihanareja Godoni ira nimaa rone ˈee Jesura ira raka kaˈene ˈwaravume pu hejajaho nimaa rojara.

Jesuho Emapuni Karaijaho Nihena Kima Paraji'ina

23 Hu Jerusaremi Pasova vea rejume hijiˈi Jesura aacha kaˈene venaji pu ea mapoka kamareja Huni iha nimaa rojara.
24 ˈEnakaivo Jesu pu panimaa vetiana. Ijihuni maijaho Hu ea mapoka nihena kimuna.
25 Ijihuni maijaho Hu emaapuni vaja nihena kimujihunaˈe ei pini emaa ichá'iniji rone Hua ˈwarahuna areri pana.

3

Jesuˈo Nikotimasi Puni Vuˈa

1 ˈEne Parasi pina huni iha Nikotimasiho hu Jua puni natohwa.
2 ˈEnaˈomo Nikotimasi naˈii roe Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine nú niheju A Godoni rene roajihunaˈe Ara venujaˈinaˈe ei

pini areri vehuna pana. 'Enakaivo Godira Hu hu'úmo hi'amajarana 'wamana.

3 Jesu eha vene ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. Ea kú'o panahe'avajaho hu Godoni ara pakahuna 'wamana.

4 Nikotimasira Hu ijá 'wama Ichá'ina'e ea ka'ene niemakina renajaho kú'o nahehune? 'Ú hu 'uname oahoni tea vaji va'e kú'o nahehune? 'wamana.

5 Jesura eha vene ijá 'wama. Na nimaa nimaa a 'waravu. Ea toa 'ee Godoni 'Avenijara nahe'amajiana vo hu Godoni ara pavahuna.

6 Hahi jihuniji nahenaujaho hahi jihuna kaivo Godoni 'Avenijara nahenaujaho 'Aveni jihuna.

7 A niho'o kú'o nahenahuna'e 'wavujaho mai'o oja pahwa'usaha'amana.

8 'Asiasiapo pu ura renau ja'ina'e hwasihu'e nú nihijura. 'Ene nú nikivura kaivo ijaho ichihi rene roe 'ee va'ujaho nú pahena pakavura. 'Unama nikwinu'ina kaja'ina'e Godoni 'Avena vaji kú'o nahenaujaho ija'ina 'wamana.

9 Nikotimasira eha vene ijá 'wama Ijaho ichá'ina re'eja 'wamana.

10 Jesura eha vene ijá 'wama A niho'o Isureri opuni najahi'ina kaivo 'ú a ijija niho'o paheji'ine?

11 Na niho'o nimaa nimaa a 'waravu nú raka ka'ene hena kivujiru 'waravu kaivo a niho'o núra 'waravujaho pahenuhu.

12 Na iki mwe'i uneunechaka navuji rone 'waravu'e a panimai ronujaho vu Na kahi akúpa 'ahi navuji rone 'wara'ipisa a ichá'ina nimaa roja'a?

13 Ike heha! Ea pina akúpa 'aha niho'o pava'ana kaivo Emaa Puni Harihijara Huhusu ijí akúpa 'ahi rena roana.

14 Mosisira nechi'i tapara ichi 'ahi raname apena sanama ja'ina'e Emaa Puni Harihijaho ichi 'ahi raname apena sanahuna.

15 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu majama hihuna apenu.

16 Godi mwe'a kakaho oja niho'o mahajihuna'e Huni Hariha nikwinuna kaivo Hu múhana'omo ea irara Hu nimaa ronujaho hu papa'arehuna kaivo hu majama hihuna.

17 Godi Hariaha ranavume iki mwe'i 'otua pave'i roana kaivo mwe'akara huni vaji mara'amarono roana.

18 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu 'otua pavehuna kaivo ea irara Hu panimaa ronujaho hu eha niapenana. Ijihuni maijaho hu Godoni Hariha nikwinu jihuni iha panimaa ronajihuna'e avanana.

19 Ikaho 'otua vehuni jihuni 'unamijina. Hanaji'ina iki mwe'i roana kaivo ea pu nutuvi'ina oja mahajihuna'e pu

hanaji'inijaho pataarohara. Ijihuni maijaho puni 'unama ka'ene pura vejajija sisea.
20 Ea irahipo sisea vejujaho pu niho'o hanaji'ina senavura. Pu hanaji'ini parohuni jihuni maijaho vejuro'i pura sisea ka'ene vejujipo samaa hira'avarono paroura.
21 'Enakaivo ea irara nimaa nimaiji venujaho hu hanaji'ini hinu. Ijí hanaji'ina kajara veju'e hura iraka ka'ene venajaho Godoni vaji venana'e kivura 'wamana.

Jesu'o Joni Puni Vu'a Túchamaijina

22 Ijihuni túna'i Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo kwaa iha Jutia va'ara. Na'ia pina Hu ijí pu pu'úmo hi'eme pu ea 'unirame toi samaara.
23 Joni 'u'o ea toi samaume 'urijara. Kwaa iha Enani Serimi rori ijihuni maijaho ijí kwaa kajaho toa mapoki jihuna'e ea mapoka ijí va'uma hu toi samaana.
24 Joniho mai'o tipura paranavume hinana.
25 Jua Joni oni tisaiporu epu'úmo tamana ka'ene ija sovuji 'wame nakaravara.
26 'Ejume pu Joni oni va'e ijá 'wava Najuhi'ine Hena! Ea ka'ene kara'ahuni Jotani na'ija'i a Hu rone nú 'warumajaho Hu ea toi samau'e ea mapoka'e Huni nianaa rou 'wavara.
27 'Ejume Joni eha vene ijá 'iama Ea pina uneunecha pamajikari 'ekuna kaivo kahi akúpa 'ahi rene vajihujiruna.
28 Ja nihe'eme na ja 'waravujaho na Kerisoho pana 'ivuta kaivo Hu mai'o paro'eme ranamiume urana roujina.
29 Ea irara napara rukinijaho hu napasina. 'Ena'omo napasina napuhwa pu'úmo ahuma hine napasi neju kaji Hura 'waramuji pu hene niho'o teamanama paraju. Ijihuni hahi na Huni ira hejujaho niho'o teamanima paranu.
30 Ijihuna'e Hu natohwa re'eje na ma'u'ua rehuna.

Hu Akúpa 'Ahi Rena Roajina

31 Ea irara kahi akúpa 'ahi rena roajaho Hu niho'o ni'ima'ura. 'Enakaivo ea irara iki mwe'i rena roajaho hu mwe'a kehuna. Ijihuni hahi hu mwe'a kehuneru 'warahuna kaivo Ea irara kahi akúpa 'ahi rene roajaho Hu ni'ima'ura.
32 Ijihuna'e Hu raka ka'ene kima henujaho 'waramuna kaivo pu pahene vejura.
33 Ea irara Huni ira hene apenujaho hu kamujaho Godiho nimaa nimai.
34 Ea ka'ene Godira ranavume roajara Godoni irijaho 'waramuna. Ijihuna'e Hu Huni 'Avena mina pave'ika'i mamahuna.
35 Omahi Hariaha oja maharena uneunecha mapoka maho'o Huni ija tahi vajahana.

36 Ea irara Godoni Hariha nimaa ronujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihijihuni ira henare'e pavenujaho hu majama pahihuna. 'Ejukame Godoni sena huni haha 'ahi namu.

4

Sameria Ora Napariji'o Jesu Puni Vu'a

1 Vea ka'ene Natohwijara he'eme Parasiapo Jesura tisaiporua mapoka vene 'ee toi samaujara Jonira samajaho 'asimaji hejajaho henana.

2 'Enakaivo Jesuho Hu ea toa pasamaana kaivo Huni tisaiporuepo samaara.

3 Iji'a Hu ijí Jutia are'ikaivo kú'o 'urine Karari va'ana.

4 'Ene Hu va'e Sameria 'e'une va'ana.

5 'Enarena Hu roe Sameria puni ara ni'ina ka'ene Saika 'wavujino mwe'a ka'ene Jekapira hariaha Josapi mahajihuni rori va'ana.

6 Ijí 'unama kajaho jopatu'ura'omo Hu ro'eme haha sevume roe Jekapi oni toúja rora'omo ijí 'ojuta hwe'eme vea rira renana.

7 Napara pina Sameria ora toa kaji 'e'i roana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Toa 'e mihe Na ijuma 'wamana.

8 Ijihuni maijaho Jesuni tisaiporu Hu raname ari natohwi 'iruma 'ime'i va'ara.

9 Sameria napara kajara Jesu ijá 'wama Na Sameria ore A Jua kaivo A irakijihuna'e toa na ma'urono jaririmo? 'wamana. Napara kajara Hu 'warama jihuni maijaho Jua Sameria'o pu'úmo uneunecha paahuma vejura.

10 Jesura eha vene hu ijá 'wama A Godira ea'e swara ka'ene mihaji hene 'ee ea irara a toa jarirame toa miha 'wamuji hena ka'ipisa a Hu toa jarivakame Hu toa ka'ene majama hihunijaho maha'a 'wamana.

11 'Ejume ijí napara kajara Hu ijá 'wama Ijihuni maijaho toa újakaho vamaijihuna'e Ara toa 'ehuna areri pana. 'Ú A ichihi toa ka'ene majama hihunijaho 'ehune?

12 'Ú A nuni oma Jekapi asimane? Ijaho hura toa úja núa múhana. 'Enare'e hu ori'ina 'ee harihwaha 'ee huni purumakaua ijipo ijara 'wamana.

13 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Ea irara toake i'amajaho hu kú'o huahuna.

14 'Enakaivo ea irara toa ka'ene Nara mahuji i'amajaho hu kú'o toa pahuahuna. Ijí toa ka'ene Nara hu ma'ujara huni oja vaji namareje toa úja ajime arihareje ijara vejakame majama hihuna 'wamana.

15 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Nimaakúne toa kaji mi'irakúne na toa pahuanive pa'unama roe toakaho 'e'ejukúne 'wamana.
16 Hu napara kají ijá 'wama A va'e paruuna 'umenareje iki kú'o 'unama ro'amana 'wamana.
17 'Ejume napara kajara eha vene ijá 'wama Na parua pa'ana 'wamana. 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A nimaa 'warimare'e na parua pa'ana 'wimu.
18 'Enakaivo a parua iropu venana. 'Enavo ea ka'ene iviamaa a hu'úmo nenujaho oni parua pana'omo a nimaa 'warimana 'wamana.
19 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na kavujaho A nimaa poropetia.
20 Emahu núna Godiho ike huri'a 'ahakino oja mahe ta'arohura. 'Enakaivo jara 'waruvujaho Godiho Jerusaremi oja mahe 'ee ta'arohuna 'úvura 'wamana.
21 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Naparakere Na nimaa veti'amana. Vea mai'o rouna'omo rosa'eje ja Amoho ike huri'a 'ahakaho 'ee Jerusaremiru paoja mahe 'ee ta'arohuna.
22 Ja raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho ja pahejura kaivo nú raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho nú hejura. Ijihuni maijaho ea ni'ajihi'inijaho Jua puna'i rena rou.
23 Vea rouna'omo rosa'ena iviamaa vea ikaho ea Amo nimaa oja mahe ta'arohunijipo Amoho oja 'Avena 'ee ni-maijino oja mahe ta'arohuna. Ijihuni maijaho Amoho ea ijakajipo oja mahe ta'aro'avarono saramu.
24 Godiho 'Aveni jihuna'e ea irahipo Hua'e oja mahe ta'aro'avajaho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna 'wamana.
25 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na hejujaho Ma-saiaho rohuna. Huni iha Kerisona. Vea ka'ene ijara ro'amajaho Hu uneunecha mapoka maho'o nú najuhuna 'wamana.
26 Jesura ijá 'wama Ea ka'ene ara rone 'warimujaho Nana 'wamana.
27 Hu ijí napara kaji 'wara'eme Huni tisaiporu ro useme kamareja pu niho'o oja hwa'usunahara. 'Enakaivo ea pina Hu paijá 'wama A raka samo? A rakijihuna'e hu hu'úmo hine vu'a 'wavi'i hino pa'waravara.
28 'Ejume napara kajaho toata huna ijí rana'ika'i va'e parua ka'ene ari hijajija ijá 'iama
29 Roe ea pina nara raka ka'ene maho'o vejujihija'e na-hama 'warimaji kaha! Vi ea kajaho Kerisona rakakúne 'iamana.
30 'Ejume pu ni'aha kwino ara natohwa are'ikaivo Huni roara.

31 'E'eme ijihi'a kajano Huni tisaiporuepo 'iruma i'iro
'ejahae ijá 'wava Najuhi'ine 'iruma ina 'wavara.
32 'Enakaivo Hu ijá 'iama 'Iruma ka'ene Nara ihunijaho ja
pahene pakivura 'iamana.
33 'Ejume pu pira'arame apenoji'i ijá 'wava 'Ú ea 'aho'a vi
'iruma 'eka roahare? 'wavara.
34 Jesu ijá 'iama Nuni 'irumijaho Godi ka'ene Na ranami-
ume roujihuni uriji vene 'ee Huni kaukara ijí veje parahuna.
35 Ja 'warivujaho masapa no'one no'o ijá pa'are'eje juara
sama ihuna 'warivu kaivo ike heha! Iviamajaa ja rora rora
ikine nia ahasirime kiha! Iviamai juara nituma sahe areri
rena navu.
36 Ea ka'ene va'e juara samujaho eha niapenana 'ee hu
'ina majama hihuna'e nianae irechamu 'ee ea ka'ene ijí
soa samujine 'ee ea ka'ene ijí juara samaji'o ahuma teama-
rasahuna.
37 Ijihuni hahi ika'ina 'úvujaho nimaa ei pini soa savu'e 'ee
ea pini juara samuna.
38 Na ja juara sa'avarono irechamiukúne va'ajime juara
ka'ene ja soa pasavaji sa'avara. Ea 'ahopo ni soa savarakúne
ja mava'e ijí uramara'avara 'iamana.
39 'Ejume ea mapoka ka'ene Sameria ora kajijahija Hu
nimaa rojara. Ijihuni maijaho napara kajara raka ka'ene ve-
naji Hu nahama 'warama jihuna'e pu nimaa rojara. Hu une-
unecha mapoka ka'ene nara vejujaho nahama 'warimana.
40 Hu ijí hi'eme Sameria opo roajime jarima pu pu'úmo
hi'amarono 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo na'ia no'o
hinana.
41 'Eji'i ea 'aho'a mapoka 'u'o Hura ira ka'ene 'waramaji
henareja nimaa rojara.
42 'Ejume pu napara kají ijá 'wava Ara raka ka'ene
'warumajaho pana kaivo nú nimaa rojujihuni maijaho nú
onúno Hura raka ka'ene 'warumaji hejajihuna'e nimaa roju.
Nú nihejujaho Hu nimaa eaka mapokakihi Ni'ajihunijina
'wavara.

Jesura Natohwa Pihuni Hariha Vejume Maranajina

43 Na'ia no'o pa'are'eme iji'a Hu ijí rene Karari va'ana.
44 Jesura ori hena kamajaho poropetia huni ara kwaa ijaho
huni hura pavejura 'iamana.
45 'Ejume Hu Karari roume Karari opo Jerusaremi Pasova
veijino uneunecha mapoka ka'ene Hura vejume pu kavaji-
huna'e hami apejara.
46 'Ejume Hu kú'o va'e Kena Karari vaji Hura toa vejume
'wainia renaji va'ana. 'E'eme Kapeniami ea natohwa pipuni
hariha atami 'unamana.

47 'Ejume hu henajaho Jesu Jutia rene Karari roume ijí Huni va'e jarima 'warave ro arihe huni hariha veje sona'amarono va'ana. Ijihuni maijaho hura kwahuna niho'o nitu'u renana.
48 'Ejume Jesu ijihuna ijá 'wama Na aacha pina ani'ina ja panaja'ipisa ja unenu pina nimaa paroja'a 'wamana.
49 'Ejume ea natohwa kajara Hu ijá 'wama Nuni harihi kwama ve'enakúne maraku roa 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Oni hariha pakwamu kaivo mai'o hinukúne va'a 'wamana. 'Ejume ea kajaho Jesuni ira nimaa venarena aneja vene va'ana.
51 Hu mai'o va'eme huni pwehipo roe piuname ijá 'wava Oni hariha ni'urina hinu 'wavara.
52 'Ejume hu pu aporama ijá 'iama Hu vea oma raki 'urinane? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Niari vea karaa tahunana'eme huni haha uhoa pa'arenana 'wavara.
53 'Ejumakamarena omahi henajaho vea oma ka'ene Jesura hu 'waramarene Oni hariha mai'o hinukúne 'wamani vea omiji henana. 'Enarena Hua 'ee huni kachi'ina maho'o nimaa rojara.
54 Jesu kwaa Jutia rene Karari roajino Huni aacha pinakaho kú'o ea najahana.

5

Úa Rori Ea Vejume Maranajina

1 Uneunecha ikeja vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jua puni vea natohwa rejume Jesu Jerusaremi va'ana.
2 Ijí Jerusaremi sipia maketia vejuri vwicha jiami toa pina nahúna namuna. 'Ena'omo ijí Hipuru opuni iri 'urahujaho Patesita 'wavura. Ijihuni rora ruha iropu navura.
3 Ijí sea kajihipuni urotijino ea atami 'uniravi'ina mapoka ijí hiju'e ea nia pa'ana mumora sisea 'ee 'aho'a ija mumora irima'ina ni'aha kwino toa kajara sisupa tuava ka'i 'ahiu'e 'ajaha hijura.
4 Na'i 'aho'i Natohwi jihuni 'ona oji'ini vea ape'eju'e ijí toa vaja kaji va'e arihare'e veju'e nivavukavi'i ea pina ka'ene toa vaja kaji marako urane va 'onajaho maraju'e roe ajimuna.
5 Ea pina atami 'unavume na'ejume juara mapoka (38) pa'arenana.
6 'Ena'omo Jesura kamajaho hu ijí namana. 'E'eme Hu henajaho ea kajaho atama majama namuna'e henana. 'Enarena Hu ijá 'wama 'Ú a atama kajaho sonahahuna ura renao? 'wamana.

7 'Ejume ea ka'ene atakina kajara eha vene ijá 'wama Toakara nivamuni veijaho ea ka'ene na apenia va'e toa vaja kaji apús*a*mihunij*a*ho pana'omo na 'urina va'eju'e ei pini marako tatiha 'oju'e na arema hijura 'wamana.

8 'Ejume Jesu ijá 'wama 'Urine oni suha apene namina va'a 'wavume

9 ni'aha kwino ea kajaho sonajume hu 'urine huni suha apene aneja vene namina va'ana. Ijí vea kajaho Sapati avanana.

10 'Ejume Juapo ea ka'ene maranaji ijá 'wava Iviasa Sapatia'omo ija'ina pavehune sa'ina'e a raka vene oni suha apena va'o 'wavara.

11 'Enakaivo hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene na veniume sonahiajara ijá 'wima A 'urine oni suha apene va'a 'wivume na ijihuna'e 'urine nuni suha apene rou 'iamana.

12 'Ejume pu hu apoma ijá 'wava Ea iraka sa'inijara a oni suha apene 'urina va'amarono 'wamane? 'wavara.

13 'Enakaivo ea kajaho irara hua vejuma sonanajaho puruva renana. Ijihuni maijaho Jesuho eaka mapoka kajihipuni taurura kajino va'ana.

14 Túna'i Jesu ea kajaho Temiporu vaji piunamarena ijá 'wama Hena! A ivi'a maranaanakúne a kú'o sisea pave'amana. 'Ejakame unenu pina sisemaa kú'o oni haha 'aha parena'amana 'wamana.

15 'Ejume ea kajaho va'e Jua ijá 'iama Jesura vejume maraniana 'iamana.

16 Jesura Sapati vei ea vejume sonana jihuna'e Juapo Jesuho sise'i 'ahae ruarahara.

17 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Nuni Omijaho na'ia mapoka'e kaukara venujihuna'e Na 'u'o veju 'iamana.

18 Ijí Hu ijá

Noin'warama jihuna'e Jua Hua 'ana'i 'ahiara. Hura Sapati vea ka'ene paakumajiru pana kaivo Godi Huni oma 'iame Hu areri Godia 'iamajihuna'e pu Hu 'anae kwa'amarono 'unama savara.

Harihijihuni Harurijina

19 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Godoni Hariha Hu Huni vwiha ijaho niho'o pavenu kaivo raka ka'ene Hu ka'eju'e Omahi venujiru venuna. Uneunecha mapoka ka'ene Omahi venujaho Hariaha 'u'o ija'ina venuna.

20 'Ena'omo Omaha Hariaha oja mahare'e Hura uneunecha mapoka ka'ene venujaho nahuna. 'Enare'e uneunecha mama'ina ka'ene vehunijaho nahuna. 'Ejukame ja ijí kame oja hwa'usahau.

21 Areri Omahi vejume kwamasahiˈina hijujaˈinaˈe Hariahi ea kaˈene Hu ura renujija ˈuˈo majama hihuna mihuna.
22 Ijihuni maijaho Omaha ˈotua pavetihuna kaivo Hu Hariahi ea ˈotua vetihuni harura mahoˈo mahana.
23 ˈEjakamareje ea mapoka Omaha taˈarohu jaˈinaˈe Hariaha ˈuˈo taˈarohuna. Ea irara Jesu paaromahujaho Hu Omaha kaˈene Hua ranavume roajaho pataˈarohu.
24 Na nihoˈo nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara Nuni ira hene nimaa rone Godi kaˈene Na ranamiume rouji nimaa ronujaho hu majama hihuna niapenana. Ijihunaˈe hu ˈotua pavehuna kaivo Hu kwahunijaho niareˈikaˈi majama hihuni ruhijino roana.
25 Na nimaa nimai ja ˈwaravu vea maiˈo rou kaivo iviamaa nituˈu renu. ˈEnaˈomo ea kaˈene kwamasahiˈinijija Godoni Harihijihuni ira heˈavajaho kúˈo ˈurihuna.
26 Ijihuni maijaho Omahi majama hinujaˈinaˈe Hariaha ˈuˈo majama hihuna mahana.
27 ˈEne Hu Emaa Puni Harihijihunaˈe Hu harura kaˈene ea ˈotua vetihunijaho mahana.
28 Ja ike heˈavajaho oja pahwaˈusunahaˈamana. Ijihuni maijaho vea maiˈo roujihunaˈe ea kwamasahiˈina kaˈene euchi navujaho Huni ira hehuna.
29 ˈEjakame pu ijí euchi rene ˈurihuna. ˈEnareje ijí ea kaˈene mamaa vejiˈinijija ˈurina majama hihuna. ˈEnakaivo ea kaˈene sisea vejujija ˈurinareje ˈotua vehuna.

Jonira Nimai Venajina

30 Na Nuni vwiha ijaho majikaria unenu pina pavehuna kaivo Na hejujaˈinaˈe Na ea eha mihura. ˈEne Nara eha kaˈene mihujaho nihoˈo arira. Ijihuni maijaho Na Nuni ura ijaho pavejura kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujara ura renujiru vejura.
31 Na onuno raka kaˈene vejuji rone ˈwaraˈujaho nimaa pana.
32 Ea pini Na rona ˈwaramujaho Na niheju. Hu Na rona ˈwaramujaho nimaa nimaa.
33 Ja ea irechavume vaˈe Joni apovumakame Na iraho Hu nimaa nimai nahama ˈwaramana.
34 ˈEnakaivo Nara emaa punaˈi hejutaˈe ˈwarahuna pana. ˈEnakaivo Na uneunecha ike ˈwaravujaho jara hene nimaa rone maraniˈamarono ˈwaravo.
35 Hu ira kaˈene rena ea hananiajina. ˈEjume ja ura renaˈeme temarasahiˈi huni hanajiˈina vaji hijara.
36 ˈEnakaivo Jonira raka kaˈene Na rone ja ˈwaravume hejajaho Nara uneunecha kaˈene veˈujarahara ijaho asihuna.

Kaukara ka'ene Na ve'urono Amora vajihajaho Na ijí veje ja kime nimaa nimaa Amora ranamiume routa 'wahuna.
37 Amo ka'ene Na ranamiume roujara Huhusumano Na rona 'waramana. 'Enakaivo ja Huni ira niho'o pahejure 'ee Hu ichá'inijaho pakavura.
38 'Enajihuna'e Huni Ira joni oja vaja panamu. Ijihuni maijaho Ea ka'ene Hu ranavuma roajaho ja panimaa roju.
39 Ja Godoni Ira tahe saravu jihuni maijaho ja vwihajujaho ijihuni vaji majama hihunijaho ape'eja roju. 'Enakaivo ijí ira kajaho Naa'e rone 'waramuna.
40 'Enakaivo ja Nuni roareje majama hihuniji apehunijaho ja ura parenau.
41 Emapo Nuni pinaniji 'unama ahasirivujaho Na panimaa vetiu.
42 'Enakaivo Na ja nihena kivu. Godoni oja ka'ene ea oja mihujaho joni vaja mai'o panamu.
43 Na Nuni Omijihuni iha 'ahi roujaho ja Na paapeniu vo vu ea pini huni iha toi ro'amajaho ja hu hami apehuna.
44 Ja ojono ta'arosara'i kaivo Godi ka'ene nikwinu'wi maijara ja ta'arorahunijaho pasara'avajaho ja ichá'ina'e nimaa ro'eja?
45 Nara Amo oni una'i namahuna pavwiha'avara. Ja Mosisi nimaa rojujihuna'e ea ja namahuna.
46 'Enakaivo ja Mosisi nimaa ro'ipisa ja Na 'u'o nimaa roja'a. Ijihuni maijaho hu Na rone heha 'ahi vena najahana.
47 'Enakaivo ja Mosisira heha 'ahi vena najahaji panimaa rojajaho vu ja ichá'ina'e Nuni vu'ijija nimaa ro'eja? 'iamana.

6

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17)

1 Uneunecha ikija vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jesuho va'e toa Karari 'ona ropuna'i va'ana.
2 'E'eme ea mapoka'e Hua 'arariha va'ara. Ijihuni maijaho aacha ka'ene Hura ea mapoka ka'ene atama 'uniravi'ini jihipuni haha 'ahi veju'e maraniuji kimareja va'ara.
3 'Ejume Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ajima va'e huri'i hinana.
4 Ijaho Pasova Jua puni sora ijuri vea nituranana.
5 Jesuho Huni nia ahasirima kivume ea mapoka mapoka Huni rouma kimarena Piripu ijá 'wama 'Ú nú ichihi puretia 'imene roe ea ikija vajihe i'eja? 'wamana.
6 Ijaho Hu hua'e vena kama avanana. 'Enakaivo Hura iraka ka'ene vehunijaho Hu nikamana.

7 'Ejume Piripura eha vene Hu ijá 'wama Nú monia mapoka mapoka (K200) puretia 'ime'avajaho ea mapoka mapoki jihuna'e pu niho'o sahuraru ijakame areria parenahuna 'wamana.
8 'Ejume Huni tisaiporu pina Enituru Saimani Pita oni 'u'uijara Hu ijá 'wama
9 Sesamaa ka'ene ike hinukara pari vejari puretia iropune 'ee kija no'ona ijá irechama hinu kaivo ijaho ichá'ina'e ea mapokakija vaji'eja? 'wamana.
10 Jesura ijá 'iama Ea ikija 'iave asuma hija. Ijaho karasia ni'ina 'urinana'omo ea mapoka mapoka (5,000) ijihuni 'ahi asuma hijara.
11 'E'eme Jesu puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i iji'a ea ka'ene asuma hija kajija vajihana 'ee 'unama nikwinu'ina kajino kija 'u'o ija'ina vejume pu ine areri rejara.
12 'Ejume pu ijume tú'avara. 'Ejumakimarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja 'urina va'ajime 'iruma pwinaka navu kajija nianae sahura túa pina niho'o paasina'avara 'iamana.
13 Puretia ka'ene pari iropuna kaivo ijume areri renana. 'E'ikaivo sahura túaka navajaho katija iropu ropu no'o vejume itu'usahara.
14 'Ejume ea mapoka Hura aacha ka'ene najahaji kamareja ijá 'wava Ikaho Poropetia nimaa ka'ene iki mwe'i rohuna'e 'waruvajina 'wavara.
15 Pu túna'i roe Jesuho harura vene 'ejahae puni Kinia'e rehuniji hena kimarena Hu kú'o irechamie huri'a 'ahi Huhusu va'ana.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Maka 6:45-52)

16 'E'eme nusirevume Huni tisaiporu kami soha rori va'ara.
17 'Ene vea va 'o'eme pu Kapeniami va'iro sisima 'ahi va'eme Jesuho mai'o puni paro'eme vea nutu'o'unana.
18 'E'eme pu ijí sohi 'ahi hi'eme puuri ni'ima'uri hiramarena soha ajira 'urinana.
19 'E'eme pu toa 'ahi kwaa jopatu'ura vai'i kavume Jesuho toa 'ahi puni ro'i 'ahaume roe sisima rori ro'eme pu Hu kamareja niho'o juvara.
20 'Ejume Hu ijá 'iama Ikaho Naranakúne juvujaho areha 'iamana.
21 'Ejume pu Hu sisima 'ahi aji'amarono ura renaara. 'Ejume Hu ro aji'eme ni'aha kwino sisima ijaho va'e kwaa ka'ene pura va'iro va'aji naminana.

Emapo Jesu Savajina

22 Ijihuni sú'uhijino ea mapoka ka'ene ijí soha ropuna'i hijajija nihejara. Ijí sisima ka'ene Huni tisaiporuepo hijajihuni vajijaho Jesu pahinana kaivo sisima 'aho'a ijihi'a panavara.
23 'Ejume pu ea mapoka ki'eju'e sisima ma'u'umaa 'aho'a Taiperiasi rene va'e ruha ka'ene Natohwijara puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i vajihume pu ijajine rene roume kivara.
24 Vea ka'ene ea mapoka kajipo Jesuho Huni tisaiporua ijí sisima 'aha kaji pakimareja pu sisima ma'u'umaa 'aha kajino ajima Jesu sama Kapeniami va'ara.

Jesu Puretia Ka'ene Majama Hihunijina

25 'Enareja soha 'ona kara'i pu Hu piunavara. 'Enareja pu ijá 'wava Najuhi'ine A vecha ika roane? 'wavara.
26 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja Na sarivajihuni maijaho Nara Nuni aacha ka'ene najahuji kimareje sarihuna pana kaivo ja puretia ijume tú'ava jihuna'e Na sarivu 'iamana.
27 Ja 'iruma ka'ene pa'arehuni jihipuni kaukara pave'avara kaivo 'iruma ka'ene majama nahuni jihipuni kaukara ve'avara. Ijaho Emaa Puni Harihijara ja vajihuna. Huni haha 'ahi Amo ka'ene Godiho Huni tatua ranamana.
28 Pu ijihuna'e ijá 'wava Nú iraka'e ve'avajino Godi oni kaukara vena'eja? 'wavara.
29 Jesu eha vene pu ijá 'iama Godoni kaukara ikena. Ea ka'ene Hura ranavume roaji ja Hu nimaa nimaa ro'avara 'iamana.
30 Ijihuna'e pu Hu ijá 'wava A aacha pina iraka'e najuha kamareje nú nimaa ro'eja? 'Ene A kaukara iraka ve'ena?
31 Emahu nú*na* puretia ka'ene mana 'wavujaho nechi riri ijara ka'ene nitama heha

Noin'ahi vejajaho Hu puretia akú*pa* 'ahi rene vajihume pu ijara 'wamana.
32 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajaho Mosisiho ja pavajihana kaivo Nuni Omijara Puretia nimaa nimaa akúpi 'ahi rena roajaho mihana.
33 Godira Puretia ka'ene mihajaho kahi akúpi 'ahi rene roana. Hu majama hihuniji ea mapoka mihuna 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe na'ia mapoka puretia kaji vajúh*a* 'wavara.
35 Jesu 'ija 'iama Na Puretia ka'ene majama hihunijina'omo ea irara Nuni ro'amajaho hu kú'o pamatuhune 'ee ea irara Na nimaa nimaa ro'amajaho hu kú'o toa pahuahuna.

36 'Enakaivo Na ikaho ja 'waravu ja Na nikivu kaivo mai'o panimaa roju.
37 Ea ka'ene Amora Na vajihajija Nuni roajihuna. 'Ejakame ea irahipo Nuni ro'avajaho Na niho'o pamakihuna.
38 Na kahi akúpi 'ahi rene roujaho Na Nuni ura pave'i routa kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujara ura renujiru ve'i routa.
39 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea ka'ene Hura vajihajijahija Na kwinu paranahuna kaivo mwe'akara mai'o paare'amani veijaho Na veje pu ni'aha kwinu 'urihuna.
40 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea irara Hariaha kame nimaa nimaa ronujaho hu niho'o majama hihuna. Ijihuni hahi mwe'akara mai'o pa'are'amani veijino Na onuno veje pu ni'aha kwinu 'urihuna 'iamana.
41 Jua ajinava jihuni maijaho Hura ika'ina 'iama jihuna'e Na puretia ka'ene kahi akúpi 'ahi rena roujina 'iama jihuna'e ajinavara.
42 Pu ijá 'wava 'Ú Hu Jesu ka'ene Josapi oni hariha 'ee oahe'o omahe'o nú kivi'inijija pane? 'Enakaivo Hu iviamaa raka vene Na akúpa 'ahi rena routa 'úmo? 'wavara.
43 Jesu eha vene pu ijá 'iama Ja niho'o pakukari su'avara.
44 Ea pina Nuna pamajikari rohuna kaivo Amo ka'ene Na ranamiume roujara hu tairie Nuni rohuna. 'E'ira'omo vea túchamaijino Na veje hu ni'aha kwinu 'urihuna.
45 Nitama poropetiepo ika'ina heha 'ahi vejara. Pu ea maho'o ijá 'iava

Ea mapoka Godira najahuna 'iavara.

Noin'Eje ea mapoka ka'ene Amo una'i hene vejajija Nuni roura.
46 Ea pini Amo kahuna pana kaivo ea ka'ene Godoni rene roajara Amoho kamuna.
47 Na nimaa nimai ja 'waravu Ea irara nimaa ronujaho hu majama hihunijaho apenana.
48 Na puretia ka'ene majama hihunijina.
49 Emahu jona nechi'i mana inareja kwamasahara.
50 Ikaho puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajina'omo ijí ei pini i'amajaho hu pakwahuna.
51 Na majama hihuni puretia ka'ene kahi akúpi 'ahi rena roajina. Ea irara puretia kaji i'amajaho majama hihuna. Nara puretia vajihujaho Nuni haha iki ea mapoka mihuna. 'Ejakame pu majama hihuna 'iamana.
52 Pu Jua niho'o ajinavume nakaravi'i ijá 'wava Ichá'ina'e Hu Huni haha múhe nú ihuna 'warumo? 'wavara.

53 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu
ja Emaa Puni Hariha kajihuni haha paine 'ee Huni 'aa
pai'avajaho ja majama hihuna joni vaja pa'ana.
54 Ea irara Nuni haha ine 'ee 'aa i'amajaho hu majama
hihuna. 'E'ira'omo vea túchamaijino Nara veje hu ni'aha
kwinu 'urihuna.
55 Nuni hahijaho puretia nimaa nimaa 'ee Nuni 'aijaho toa
nimaa nimaa.
56 Ea irara Nuni haha ine 'ee Nuni 'aa i'amajaho hu Nuni
vaji hije 'ee Na huni vaji hihuna.
57 Oma ka'ene majama hiji'inijara Na ranamiume routa.
Nara hijujihuni maijaho Amora hinujihuna'e hiju. Ea irara
Na ini'amajaho Nara rejujihuna'e hu majama hihuna.
58 Ike puretiakaho kahi akúpi 'ahi rena roajina areri
emahu jopo inareja kwamasaha ja'ina pana kaivo ea irara
puretia ike i'amajaho hu majama hihuna 'iamana.
59 Hu uneunechakihi ronarena Kapeniami Sinakoku vaji
najahana.

Majama Hihunijihuni Vu'ijina

60 Huni tisaiporu ijí henareja ijá 'wava Ijí vu'a kajaho
niho'o kisina. 'Ena'omo ea irara ijaho he'ena? 'wavara.
61 'Enakaivo Jesu henajaho Huni tisaiporu hine kukar-
avi'i hijara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú Nara vu'a ka'ene
'waravujara veje ja pitachinami'eja?
62 'Enakaivo ja ka'eje Emaa Puni Harihijara kú'o ajima
va'e kwaa ka'ene Hura marako hinaji va'ipisa ja ichá veja'e?
63 Godoni 'Avenijara majama hihuna mihuna kaivo ha-
hakara unenu pina vehuna niho'o pana. 'Enakaivo Nara
vu'a ka'ene 'waravujaho Godoni 'Avenijina'omo majama
hihuna.
64 'Enakaivo ja ea 'aho'a panimaa roju 'iamana. Nitama
anejijino ea irahipo Hu panimaa rohunijaho Hu nihena kime
'ee ea irara Hua'e nahamahunijaho Hu nihena kamana.
65 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina niho'o mají Nuni rohuna
pana kaivo Amora venau'e roajivu 'iamana.
66 'Ejume ijihuna'e Huni tisaiporu ijí henareja 'aho'a ani
va'ika'i kú'o pu pu'úmo pava'ara.
67 'Ejume Jesu ea iropu ropu no'o ijí ijá 'iama Ja 'u'o
ijihuna'e Na ranamie ani va'eja? 'iamana.
68 'Ejume Saimani Pitara Hu eha vene ijá 'wama Natohwe
nú irahuni va'eja? Oni vaji majama hihuni vu'ijaho namu.
69 'Ena'omo iviamaa nú nihene 'ee nimaa rojujaho A
ariramaa ka'ene Godoni rena roajina.

70 Jesu eha vene pu ijá ˈiama ˈÚ Na onuno ja ea iropu ropu noˈo iji papijihute? ˈEnakaivo joni vajaki ea kwinu ˈavena sisea ˈiamana.
71 Jutasi Isikariati kaˈene Saimani oni harihiji rone ˈwaramana. Ijihuni maijaho hu ea iropu ropu noˈo puni vaji ea kaˈene Huaˈe nahamahunijina.

7

Jesuho ˈEe Huni ˈUˈuhipuni Vuˈa

1 Ijihuni túnaˈi Jesuho Karari ˈurahonana kaivo Hu Jutia pavaˈajihuni maijaho Juapo Hu ˈanaˈi savajihunaˈe pavaˈana.
2 Iviamai Jua puni harai ara vejuri veijaho niroe turanana.
3 ˈEjumakame Huni vwehipo Hu ijá ˈwava Ike kwaa kakaho areˈikaˈi roe Jutia vaˈa. ˈEjakamareje oni tisaiporu ˈuˈo raka kaˈene Ara venujaho pu hena kahuna.
4 Ea irara ea mapokaˈe hena kahunaˈe ura renujaho hu hema uneunecha pavenuna. ˈEnakúne Ara iraka kaˈene venujaho ea mapokakija najaha ˈwavara.
5 Ijihuni maijaho Huni vwehija ˈuˈo nihoˈo Hu panimaa rojajihunaˈe avajara.
6 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Nuni vea maiˈo paroiˈina kaivo joni vea niroana.
7 Mweˈa kakaho ja kimujaho pasemu kaivo Na semu. Ijihuni maijaho Na hine ˈwaravujaho raka kaˈene hura venujaho sisea ˈwavukame avanu.
8 Nuni vea maiˈo paroiˈini jihunaˈe ijí ahaja iju kajaho Na iviamai pavuˈejukúne jajasu vaˈavara ˈiamana.

Jesuho Harai Ara Huni Vei Rejume Vaˈajina

9 Hu ijá ˈwaraˈi kaivo Hu ijí Karari hinana.
10 ˈEnakaivo Huni vwehija ijí ahaja ija kaji vaˈumakiviˈi Hu ˈuˈo huhusu ijí hemi ˈaji ˈeˈune vaˈana.
11 ˈEˈeme Jua Hu sora ijari vaja kajino samapene ojiˈi ijá ˈwava Hu ichihune? ˈwavara.
12 Ea mapoka Hunijihunaˈe rone natohwa suˈarama apene ojara. ˈEjumakiviˈi ea ˈahoˈa ijá ˈiava Hu ea maa maa ˈiavara. ˈEjume ea ˈahoˈa ijá ˈwava Pana Hu ea mapokaˈe aherame pisivie ani vaˈu ˈiavara.
13 ˈEnakaivo ea ˈahoˈa Jua juhamareja nihoˈo samaumai Hu parona ˈwavara.
14 Ahaja niˈina rira reˈeme Jesu vaˈe Temiporu vaji aneja vene najahana.
15 Jua Hura ˈwarama kaji pu henareja oja hianaˈeme ijá ˈwava Ike eakaho Hu sikurua pavenana kaivo Hu ichá ˈina he paranane? ˈwavara.

16 'Ejume Jesu ijihuni hahi puni eha vene ijá 'iama Nara uneka ka'ene najahujaho Nuna pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujihuna.
17 Ea irara Huni ura ijí ve'i ve'amajaho Na raka ka'ene najahu jihuni maijaho hu hehuna. Ijí Nara najahu kajaho Godoni rena roana'e re'amajaho ijá hehune 'ee nuni vwiha'e 'wara'ujaho ijá hehuna.
18 Ea pina hu huni vwiharu 'waramujaho hu ura ea natohwa re'i 'ahau'e avanu. 'Enakaivo ea irara Godi ka'ene Na ranamiume rouji ta'arohujaho hu niho'o nimaa ariramaa'e 'ee sisea pa'ana.
19 'Ú Mosisi tamana ja pavajihane? 'Eju'e 'ú ja ea pina niho'o tamana kajaho pavenune? 'Enakaivo ja irakijihuna'e Na 'ani'iro sarivo? 'iamana.
20 Eaka mapoka kajipo eha vene ijá 'wava 'Avena sisei A ajimana'e kavu. Irara A 'ana'iro veno? 'wavara.
21 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Nara unenu'u pina natohwa vejume ja kavajihuna'e ja oja hwa'usahauna.
22 Mosisira ja joni harihija sisa 'uhua'avarono 'waramana. Ijaho Mosisi niho'o pamihana kaivo emahu jopuna. 'Ene Sapati veijaho ja ea sisa 'uhuahura.
23 Ja Sapati ea sisa 'uhuahujaho nijina 'wavuri jihuni maijaho Mosisi oni tamani jihuna'e avajura kaivo ijí ea kaji Sapati Na vejume sonanajaho ja rakijihuna'e ajinamo?
24 Ja pamajikari nama'avara kaivo nimaa nimaijiru nama'avara 'iamana.

'Ú Hu Kerisone?

25 'Ejume Jerusaremi ora 'ahopo ijá 'wava 'Ú ikaho Ea ka'ene 'ana'irono savujine 'wavare?
26 Irakijihuna'e Hu samaumai namina 'waramo? 'Eju'e ea pina unenu'u pina pavetio? 'Ú núni ea mama'ina ikaho nimaa Keriso pu nihena kavu raka?
27 'Enakaivo ea ikara kwaa ka'ene rena roajaho nú nihejura. 'Enakaivo Kerisora ro'amajaho Hu ichá rena roujaho ea 'aho'a niho'o pahehuna 'wavara.
28 'Ejume Jesu ajira Temiporu vaji najahe 'umeji'i ijá 'iama Ja Na nihena kime 'ee Nara rena roujaho ja niheju. 'Enakaivo Na Nuna'e 'wara'i 'ahie rohuna pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujaho nimaa nimai ja Hu pahene pakavura.
29 Na Hu hena kavura. Ijihuni maijaho Hura Na ranamiume Na Huni rena routa 'iamana.
30 Pu 'unama ka'ene Hu ape 'anahuniji savara kaivo ea pina huni ija Huni haha 'aha paranava jihuni maijaho Huni vea mai'o paroa jihuna'e avajara.

31 'Ejumakame ea mapoka Hu nimaa rojara. 'Ene pu ijá 'wava Vea ka'ene Kerisora ro'amajaho Hu uneunecha mapoka Eakara venujaho asima kaha'aja ve'ena raka? 'wavara.

Sorutia Irechamiume Jesu Kamo'i Va'ajina

32 Parasi ijipo hiji'i he'eme ea mapoka hine Hu rona 'wavara. 'Ejumakame Parasi 'ee pirisiti mama'inijipo sorutia irechamiume Hu ape'iro va'ara.

33 'Ejume Jesu ijá 'iama Na ja pu'úmo ma'uako hinareje Na kú'o Godi ka'ene Na ranamiume roujihuni vahuna.

34 Ja Na sari'avajaho pakihuna. 'Ene Nara hi'ujaho ja pavu'ajihuna 'iamana.

35 'Ejumakame Juapo ijí 'wama apenoji'i ijá 'wava Hu ichihi va'akame nú pakahuna 'úmo? 'Ú Hu va'e Jua ka'ene Kuriki puni vaji hijujihipuni va'areje Kurikia naja'ena? 'wavara.

36 Pu ijá 'wava Vu'a ka'ene Hu ijá 'warumajaho ja Na sarihuna kaivo pakihuna 'ee kwaa ka'ene Na va'ujaho ja pavuhuna 'úmujihuni maijaho irake? 'wavara.

Majama Hihuni Toa

37 Ahaja ijari vea ni'ina ka'ene túchamaijaho pa'are'iro ve'eme Jesu nami'ika'i ajira 'umena ijá 'iama Ea irara toa hua'amajaho hu Nuni roe Na mahe i'amana.

38 Godoni iri nitama ijá 'warumana. Ea irara Na nimaa ronujaho huni oja vaji toa ka'ene majama hihunijaho hirame arihuna 'iamana.

39 Ijaho Hu Godoni 'Aveniji'i rone 'warama avanana. Ea irahipo Hu nimaa nimaa ro'avajipo pu Godoni 'Avena kajaho apehuna. 'Avena kajaho mai'o paroi'ina. Ijihuni maijaho Jesu mai'o pavai'ini jihuna'e paroana.

Emapuni Vajijaho Ahaamajina

40 Ea mapoka kajihipuni vaja kaji ea 'ahopo he'eme ijí 'waravuma henareja pu ijá 'wava Nimaa Ea ikaho Poropeti 'wavara.

41 'Ejume ea 'aho'a ijá 'wava Hu Kerisona 'wavara. 'Ejume 'aho'a ijá 'wava Keriso ichá'ina'e Hu Karari rena ro'ena? 'wavara.

42 'Ejume ei pini ijá 'iama 'Ú nitama Godoni Irijara ika'ina'e pa'waramane? 'Ú Kerisoho Teviti oni amuja'omo Petirihemi Teviti oni arijino nahehune? 'iamana.

43 'Ejume ea mapoka Huni hahijihuna'e ahaama hijara.

44 Pu ea 'aho'apo ura Hua'e ape 'ana'i 'ahiara kaivo ea pina Hu ija pa'unavara.

Jua Puni Mama'inijipo Panimai Rojujina

45 'Ejume hirisima pu kú'o 'uname Parasi 'ee pirisiti mama'ini jihipuni va'ume pu ijá 'iava Ja rakijihuna'e Hu paapena roare? 'iavara.
46 Hirisimapo eha vene ijá 'iava Ea pina ike Ea ikara 'warumu ka'ina pa'warumuna 'iavara.
47 Ijí Parasi kajipo eha vene ijá 'iava Hu ja 'u'o papisimiane?
48 'Ú ea mama'ina 'aho'a 'ee Parasi 'aho'a Hu nimaa rojure?
49 'Enakaivo ike ea kijahija Mosisi oni tamana pahena pavejura'omo ijihuni hahi pu eha sisea apehuna 'iamana.
50 Nikotimasiho ea pina ka'ene na'i va'e Jesuho kamajina. 'Ena'omo hura pu ijá 'iama
51 Núni tamana ea unekaka hu venujaho maraku huni ira hene hu raka ka'ene venujaho kamare'e iji'a túna'i 'otua vetiura 'aho ichá vejure 'iamana.
52 'Ejume pu eha vene hu ijá 'wava A 'u'o Karari ore? Ijinakúne va'e Godoni ira vaji rasama taha ka'amana. Poropetia pina Karari pa'urihuna 'warumana 'wavara.
53 'Ejume ea mapoka kajija 'uname puni ari va'ara.

8

Napara Ka'ene Parui Ahema O'eme Piunavajina

1 'Ejume Jesuho Arivi huri'i va'ana.
2 'Ena'omo sú'o vea mai'o ahara sama kamino kú'o 'unama va'e Temiporu vaji va'eme ea mapoka nianaa roume Hu asuma hine najahana.
3 Sikuraipia 'ee Parasiapo napara pina parua turavumakame aheme apene roe puni rira mu'oi ranavume naminana.
4 Pu Hu ijá 'wava Najahi'ine naparakaho parua turame 'o'eme nú piunavara.
5 Mosisi oni tamana ija'ina 'warumana. Napara ija'inijija muni 'eke 'anie kwamasahuna 'úmana. Nú ichá'ina vehuna'e A vwihano? 'wavara.
6 Pu Hu 'warava jihuni maijaho pu vena kave Hu ichá'ina veja ka'avajaho ijihuni 'ahi namiji'i Hua'e nama'i 'ahiume avajara. 'Enakaivo Hu sarasaru hine mwe'ahi Huni iji asura venana.
7 'E'eme pu ijá namine apoma pasonananavume Hu ahasirima 'uriji'i ijá 'iama Ja namijuri vajaki ea pini sisea niho'o pavenuna vwi'amajara marako'a muna apene hu 'ana'amana 'iamana.
8 'E'ika'i Hu kú'o sarasaru hiji'i mwe'a 'ahi asura venana.
9 'E'eme pu ijí henareja ea kwinu kwino emakiniji rene va'e va rana'ika'i Jesu Huhusu napara ka'ene rira mu'oi hu hu'úmo namina kaji'i irechamia va ranavara.

10 'Ejume Jesu 'uriji'i napara kajaho ijá 'wama Napare ea ka'ene a namahujija ichihune? 'Ú ea pina pahine a namahane? 'wamana.
11 Hu ijá 'wama Natohwe ea pina pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Na 'u'o a panamahunakúne va'a. 'Enakaivo iviamaa rene kú'o sisea pave'amana 'wamana.

Jesuho Mwe'a Kehuni Hanaji'inijina

12 Jesu kú'o ijá 'iama Na mwe'a kehuni hanaji'ina. 'Ena'omo ea irara Na 'ararihi'amajaho hu nututa niho'o areri paohuna. 'Enakaivo hu ira ka'ene majama hihunijaho apehuna 'iamana.
13 'Ejume Parasijipo ijá 'wava A orono ronare'e 'warumajaho niho'o nimaa pana 'wavara.
14 Jesu eha vene ijá 'iama Pana Na onuno ronare'e 'waravujaho nimaa nimai. Ijihuni maijaho Nara ichihi rena roujaho Na nihene 'ee Nara ichihi vahunijaho niheju kaivo ja niho'o Nara ichihi rena roujaho paheji'ine 'ee Nara ichihi vahunijaho ja paheji'ina.
15 Ja haha huni 'unamiji namahura kaivo Na ea pina panamahu.
16 'Enakaivo Na ea nama'ujaho Nara namahujija nimai. Ijihuni maijaho Nanasu pana kaivo Nuni Oma ka'ene Na ranamiume rouji'i Nú rene namahura.
17 Joni tamana heha 'ahi asura ika'ina vejara. Ea no'o kavara'e re'amajaho nimaa 'wavura.
18 Na onuno hena kavuji rone 'warame 'ee Amo ka'ene Na ranamiume roujara hena kimuna'e 'waravu 'iamana.
19 'Ejume pu Hu ijá 'wava Omuna ichihune? 'wavara. 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ja Na pahene pakivu jihuna'e Nuni Oma 'u'o pahene pakavura. Ja Na hena ki'ipisa ja Nuni Oma 'u'o hena kava'a 'iamana.
20 Temiporu vaji ruha ka'ene katua irechavujino ira ik-ijahija najahajaho ea haha 'aha ija paranavara. Ijihuni maijaho Huni vea mai'o paapenana.

Nara Va'ujaho Ja Areri Pavuhuna

21 'Enarena Hu kú'o pu ijá 'iama Na vahuna. 'E'eje ja Na sarihuna kaivo ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Nara kwaa ka'ene va'ujaho pavuhuna 'iamana.
22 'Ejume Juapo ijá 'wava Hura ijá 'úmujaho Nara kwaa ka'ene va'ujaho ja pavuhuna 'úmujaho 'ú Hu ori'ini 'ana'arahuna'e 'warumo? 'wavara.
23 Hu pu ijá 'iama Ja mwe'a harake ora kaivo Na ichuto-huna. 'Ene ja mwe'a kehuna kaivo Na mwe'a kehuna pana.

24 Ijihunaˈe Na ijá ˈiavujaho ja joni sisei jihunaˈe kwamasahuna. Ja Na panimaa roˈavajaho Na ea Ijinaˈomo ja joni sisei jihunaˈe kwamasahuna ˈiamana.
25 ˈEjume pu ijá ˈwava A irarane? ˈwavara. ˈEjume Jesu ijá ˈiama ˈÚ Na kami aneji rene iraka ˈwarame apene route?
26 Na uneunecha mapoka ja ˈwarame namahuna kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujaho nimaa nimaaˈomo Na raka kaˈene Huni hejujiru mweˈaki ˈwaravu ˈiamana.
27 Hu Omaha rona ˈwaramajaho pu pahejara.
28 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Vea kaˈene ja Emaa Puni Harihiji ˈunama apena ahasiriˈavajino ja Na Ea iraho hena kihuna. Nara unenuˈu pina Nuni vwihai vehuna pana kaivo Amora najihajiru Na veju.
29 Godi kaˈene Na ranamiume roujaho Nú huˈúmo hinuna. Hu nihoˈo Na paranamie ani vaˈu. Ijihuni maijaho uneunecha kaˈene Nara naˈia mapoka vejujara Hu teamamuna ˈiamana.
30 Hu uneunecha kaji ˈwaravumakame ea mapoka roe nimaa rojara.

Nimaijara Venae Maranihunijina

31 ˈEjume Jesura Jua kaˈene Hu nimaa rojajija ijá ˈiama Nuni Ira kaˈene joni oja vaji namuji ja venapene vaˈavajaho ja nimaa nimaa Nuni tisaiporua.
32 Ijihuni hahi ja nimaa nimaiji heˈavajaho nimaa nimaa kajara veje ja sisea huni harura hara pahihuna ˈiamana.
33 ˈEjume pu eha vene Hu ijá ˈwava Nú Eparahami oni amuhijaˈomo nú ea ˈahopuni pwea parejara. ˈEnaˈe a ichá vene ja sisea huni harura hara pahiha ˈúmo? ˈwavara.
34 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea kaˈene sisea vejujaho sisea kajihuni pwea rejura.
35 ˈEnakaivo pwea ea kachiˈina puˈúmo majama pahinuna kaivo hariha ijara sea vaja majama hinuna.
36 ˈEnaˈomo Harihijara veje ja sisea huni harura hara pahiˈavajaho ja nimaa nimaa sisea huni harura hara pahiju.
37 Na nihejujaho ja Eparahami oni amuhija. ˈEnakaivo Nuni ira joni oja vaji panamu jihunaˈe ja ura Na ˈaniˈiro ˈahiuˈe sarivu.
38 Na raka kaˈene Amo oni unaˈi kivuji ˈwaravu kaivo ja ˈuˈo joni omijara vejume ja kivaji veju ˈiamana.
39 ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Eparahamiho núni oma ˈwavara. ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja Eparahami oni amuhija reˈipisa ja Eparahamira venujiru vejaˈa.

40 Na ea ka'ene Godina'i nimaiji hena 'waravujina. 'Ena'omo ja Na 'ani'irono sarivu. Eparahami ija'ina paveja'a.
41 Ja joni omijara raka ka'ene venuji veju 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Nú Oma pa'ana pana kaivo núni Oma Godina 'wavara.
42 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Godiho joni Oma re'ipisa ja Na oja miha'a. Na Godoni rena routa. Ijihuni maijaho Na Nuni oja pa'ene routa kaivo Godira ranamiume routa.
43 Ja rakijihuna'e Nara raka ka'ene 'waravujaho pahejare? Ijihuni maijaho ja Nuni ira pahejura.
44 Ja oma jona ka'ene Setani oni harihija. Ijihuni hahi ja ura oma jona kajara venuja'ina ve'iro 'ahiu. Nitama anejijino rene hu ea 'aniuna. 'Enakaivo hu 'unama nimaa nimaijaho niho'o pahihuna. Ijihuni maijaho nimaa nimaijaho huni oja vaja panamuna. 'Eju'ukame huni vaja ira'ati rarena jihuna'e hu ira'ataru 'waramuna. Ijihuni maijaho hu ira'asine 'ee ira'asine puni oma.
45 Na nimaa nimaa 'waravu'ukame ijihuna'e ja Na panimaa roju.
46 Ja ea irara iviamaa Nuni sisea 'wari'ena? Na nimaiji 'waravu kaivo ja irakijihuna'e Na panimaa rojo?
47 Godoni eijija pu Godoni iraru hejura. Ja Godoni ira paheju jihuni maijaho ja Godoni ea pana 'iamana.

Jesu'o Eparahami Puni Vu'ijina

48 'Ejume Juapo eha vene Hu ijá 'wava Nú A Sameria ora 'wame 'ee 'avena sisea A ajimai'ina 'wavujaho nimaa'e 'wavure? 'wavara.
49 Jesu eha vene ijá 'iama Na 'avena sisea pa'ajimi'ina kaivo Nara Amoni iha ta'arohu kaivo ja veju'e Na junimu.
50 Na Nuni iha onuno pata'arosaravura kaivo Godira Nuni iha ta'arohe 'ee mina vena kimuna.
51 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara Nuni ira ike ija kisi 'uname huni vaji rana'amajaho hu kwahuna pakahuna 'iamana.
52 'Ejume Juapo ijá 'wava Nú nihejujaho A 'avena sisei ajimana. Eparahami kwavume 'ee poropetia 'u'o kwamasahara kaivo A ijá 'úmo Ea irara Nuni ira hene venujaho niho'o pakwa'ena 'úmu.
53 'Ú A Eparahami ka'ene natohwijaho 'ee poropetia ka'ene kwamasahajija asitahane? A ea rana rone avano? 'wavara.
54 Jesura pu eha vene ijá 'iama Na Onuno Nuni pinana 'uname ahasiri'ipisa Nuni pinana maa pa'ana'e reja'a kaivo Nuni Omijara Nuni pinana 'unama ahasirimu. 'Eju'e ja ijá 'wavo Hu núni Godia 'wavu.

55 Ja maiˈo Hu paheji'ina kaivo Na Hu heji'ina. Nara ijá
'waraˈipisa Na Hu pahejura 'iˈipisa jara iraˈata vejujaˈina
veju'u. 'Enakaivo Na Hu nihene 'ee Huni Irijaho vejura.
56 Joni oma Eparahamiho Nuni veiji kahuni jihunaˈe
nihoˈo teamama paranaˈomo hu kamarena teamamana
'iamana.
57 'Ejume Juapo Hu ijá 'wava A maiˈo Oni juara
mapoka (50) papaˈarena kaivo 'ú A Eparahamiho nikamane?
'wavara.
58 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu.
Eparahamiho maiˈo panaheji'ini Na ni ijí hijuta 'iavume
59 pura muni 'eka 'anaˈiro vejara kaivo Jesu Temiporu
vaja kajino taname nesi pakaˈeme puni vaja kajino va 'eˈune
vaˈana.

9

Jesura Nia Paˈana Vejume Maranajina

1 Hu asima ro vaˈi kavume ea pina oahoni tei vaji rene nia
supama roajaho kamana.
2 'Ejume Huni tisaiporuepo apoma ijá 'wava Najuhiˈine
ea irahuni sisei rejume hu nia supaviˈinaˈe nahejare? 'Ú ea
ikehunina ho emahwapunine? 'wavara.
3 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Eakaho pane 'ee emah-
waha 'uˈo sisea pavejara kaivo Godira Huni haruriji ea
kehuni vaji najaˈirono avanana.
4 Nú Godia kaˈene ranamiume roujihuni kaukara ivia-
maa vea nituma namukeno vehuna. Ijihuni maijaho naˈia
rounaˈomo ea areri kaukaraa pavehuna.
5 'Enakaivo Na iki mweˈi hijujihunaˈe Na mweˈa kehuni
hanajiˈina 'iamana.
6 Hu ijí 'waravume paarejume Hu mweˈaki chera pisoˈikaˈi
tanihu vaˈume saina kaji 'ene ea kajaho nia 'ahi 'onahana.
7 'EˈikaˈI ea kajaho ijá 'wama VaˈE oni nia toa iha Sairoami
soma 'wavume hu vaˈe
Noinsomarena nia marajume nirii'i kúˈo 'unama roana.
8 'Ejumakame ea kaˈene huni rori hijajija marakoˈa hu
nia supavuˈe hine jariraviˈi hijuˈe kavuraˈomo ijá 'wava 'Ú
eakaho jarisaraviˈi hinujina raka? 'wavara.
9 'Ejume ea 'ahopo ijá 'wava Ijaho hurana 'iavara. 'Ejume
vu ea 'ahopo ijá 'wava Hu pana kaivo areri huaˈina 'iavara.
'Enakaivo hu majama ijá 'iama Narana 'iamana.
10 'Ejume pu hu ijá 'wava A ichá vejume oni nia jaraane?
'wavara.
11 'Ejume hu eha vene ijá 'iama Ea kaˈene Jesuna
'wavujara saini 'ene nuni nia 'ahi 'oniˈikaˈi ijá 'wima VaˈE

toa iha Sairoami soma 'wivume na va'e ijí sovume maraniana 'iamana.
12 'Ejume pu ijá 'wava Hu ichihune? 'wavara. Hu ijá 'iama Na puruva reniu 'iamana.

Parasiapo Iraki Rejume Maranaji Savajina

13 'Ejume pu ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apene Parasi puni roara.
14 Ijaho Sapati vei Jesura ea mwe'i vejume huni nia jaraana.
15 Ijí Parasi kajipo kú'o ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apovara. Hu ichá'ina vejume huni nia maranaji apovara. 'Ejume hu ijá 'iama Hu saini 'ene nuni nia tanihiume na va'e toi somarejo nia niriuta 'iamana.
16 'Ejume ijihuna'e Parasi 'ahopo ijá 'wava Hu Sapati vea paakumu jihuna'e Godona parena roana 'wavara. 'Ejume vu ea 'ahopo ijá 'wava Ichá'ina ea sisea veji'ina aacha ija'ina venane? 'wamareja pu puruva rejumakame puni vaja kajino ahaavara.
17 'Ejume pu kú'o nia supavi'inijaho ijá 'wava Hu oni nia vejume maranaajaho a Hu irana ronane? 'wavume hu ijá 'iama Hu Poropetia rojuta 'iamana.
18 Jua ijí ea kaji nimarako nia supamana'e vejume maranajaho pu panimaa ronareja oahe'o omahe'o 'umenaara.
19 'Ejume pu ijí emahwaha aporama ijá 'iava 'Ú ike joni harihakaho nijaa nia supavi'ina nahejare? 'Enakaivo hu iviamaa ichá vene nia nirio? 'iavara.
20 'Ejume emahwapo eha vene ijá 'iava Nú heju hu nuni harihakaho nijaa nia supavi'ina nahejara.
21 'Enakaivo hu iviamaa ichá'ina vene nia niriajaho nú pakama pahejara. Ea irara vejume huni nia ka'ene maranajaho nú pakavara. Hu emakinakúne apove ori 'waramama 'iavara.
22 Ija'ina emahwapo 'warava jihuni maijaho pu Jua juhama avajara. Ijihuni maijaho Juapo ika 'iava jihuna'e ea irara Keriso rone 'wara'amajaho hu Sinakoku tanu'urahe pavu'e aruhuna 'iava jihuna'e avajara.
23 Ijihuni hahi emahwapo ijá 'iava Hu emakinakúne apoma heha 'iavara.
24 Ea ka'ene nia marako supavi'iniji pu kú'o ijá 'wava Iviamai Godi a venaume maranaa jihuna'e a Hu ta'aro'amana. Nú niheju ea kajaho sisea veji'inakúna 'wavara.
25 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Hu sisea veji'ina ho pa'ajaho na pakama paheji'ina. 'Enakaivo na hena kavujaho na nii supamiana vo na niriu 'iamana.

26 'Ejume pu ijá 'wava Hu a iraka vetaane? Hu ichá'ina'e
vejume oni nia jaraane? 'wavara.
27 Hu eha vene ijá 'iama Na ja ni'waravuta kaivo ja pa-
hejara. Rakijihuna'e na kú'o 'wara'ejo? Ja Huni tisaiporua
rehuna ura renau raka? 'iamana.
28 Pu hu ira sisea 'waramareja ijá 'wava A Huni tisaiporua
kaivo nú Mosisi oni tisaiporu 'wavara.
29 Godira Mosisi 'waramajaho Nú niheju. Ijí ea kajaho Hu
ichihi rena roajaho nú pahejura 'wavara.
30 Ea kajara eha vene ijá 'iama Ja ea kajaho ichí rene roana
'wivuji na hejujaho niho'o ani'ina'e reju'e heju. 'Enakaivo
Hu nuni nia vejume jaraiana.
31 Nú niheju. Godi ea ka'ene sisea veji'inijipo 'waravujaho
Hu pahenu kaivo ea ka'ene Godi juhavi'ina 'ee Hura ura
renuja'ina'e vejujipo 'waravujaho Hu henu.
32 Nitama mwe'akara aneja renajine ei pini ike mwe'aki
ea ka'ene nia supavi'ina nahenaji veje marahuna niho'o
pa'amaa.
33 Ike eakaho Godoni parena ro'ipisa Hu unenu pina areri
paveja'a 'iamana.
34 'Ejume pu eha vene ijá 'wava A niho'o sisea vaji
nahenana kaivo a nú najuho? 'wa'ikaivo hu ranavume
samai va'ana.

'Avena Huni 'Unamiji Pahena Pakavujina

35 Jesura henajaho pu ranavume hu samai va'ana'e
henana'omo piunamarena ijá 'wama 'Ú a Emaa Puni Har-
ihijaho nimaa rono? 'wamana.
36 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Natohwe Hu ea irane?
'wariva henareje na Hu nimaa rojuma 'wamana.
37 'Ejume Jesu ijá 'wama A Ea kajaho nikamana'omo Hu
iviamaa a hu'úmo 'wavi'i naminu 'wamana.
38 Natohwe na nimaa nimaa roju 'wa'i kaivo hu oja
mahana.
39 Jesu ijá 'wama Na mwe'aki eha mi'i routa. Ijihuna'e
ea nia supavi'ina nia nirihune 'ee nia nirii'ina veje nia
supahuna 'wamana.
40 'Ejume Parasi 'aho'a ijí pu pu'úmo ahuma namijara'omo
ijipo vu'a kaji henareja Hu ijá 'wava 'ú nú nia supavi'ina
raka? 'wavara.
41 Jesu ijá 'iama Ja nia supavi'ina re'ipisa ja sisea pa'ana
reja'a kaivo ja nia niri'ina 'wivujihuna'e joni sisea majaa
navu 'iamana.

10

Sipia 'Ajohi'ina Mamaijihuni Haa

1 Na nimaa nimaa 'waravu. Ea irara sipi epuni vwichi
paaru'ikaivo ani ajima arihujaho hu areri nesa apeji'ina.
2 'Enakaivo ea ka'ene vwichi arume va'ujija pu sipi
'ajohi'ina.
3 'Eju'ukame ea ka'ene vwicha 'ajohi'ina kajara vwicha
tirasa'eju'e hu huni sipi ihi 'uriha 'umenau'e pu huni ira
hene kavukivi'i hu aherame samaumai va'una.
4 'Ejukivi'i hu huni sipia irechavu'e usevukivi'i hu urane
va'eju'e huni sipia huni ira hene 'ararihaura.
5 Pu niho'o ea ani'ina puni túna'a pa'ararihie va'ura
kaivo pu juhama juhaha va'ura. Ijihuni maijaho pu ea
'ani'inijihipuni ira paheju jihuna'e avajura 'iamana.
6 Jesura haa ikaho 'waramana kaivo Hu raka ka'ene
'waramajaho pu pahejara.

Jesuho Sipia 'Ajohi'ina Mamaa

7 'Ejumakame Jesu kú'o 'waramarena ijá 'iama Na nimaa
nimaa 'waravu Na sipia epuni vwicha.
8 Ea maho'o ka'ene nimaraku roajija nesa apeji'ini ji-
huna'e sipi puni ira pahejura.
9 Na vwicha'omo ea irara roe Nuni vaji aru'amajaho Na
hu ni'ajahuna. 'Ejakame hu roe arume 'ee va 'e'uji'i 'iruma
piunihuna.
10 Ea nesa apeji'inijara roujaho hu nesa ape'i roe 'ee
ea 'anie kwamasahe karokaha vehunijiru roana kaivo Na
iviamaa roujaho majama hihuna apena routa. Ea niho'o
nimaa nimaa majama hina vahuna areri rena paranihuna.
11 Na niho'o sipi 'ajohi'ina mamaa. Sipia 'ajohi'ina mai
huni oja sipia kajihi mihujihuna'e ijí sipia kajihipuni ji-
huna'e Hu kwa'ena.
12 Ea hu eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujaho hu
sipia pa'ajohi'ina'e 'ee hu sipia anesura pana. 'Ena'omo
'ua neapo roajivu'e kimujaho hu aseha va'ika'i sipia
irechamiu'e 'ua kajipo sipia kajija mwatumiu'e juhaha ani
ani va'ajivura.
13 Ea eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujihuna'e hu
sipia puni oja hami pavwihanuna kaivo aseha va'una.
14 Na sipia 'ajohi'ina mamaa 'ee Na Nuni sipia hena kivu'e
pu Na hena kivura.
15 Areri Amora Na hena kimuja'ina'e Na Amo hena
kavura'omo Na sipia punijihuna'e kwahuna.
16 'Ee Nuni sipia 'aho'a ka'ene iki mai'o pahijujaho 'u'o Na
aherama roakame pu Nuni ira hehuna. 'Ejakame pu ahuma
hije sipia 'ajohi'ina kwinu rehuna.
17 Na Nuni haha ranave pa'arejakavi'i kú'o 'unama ape-
huni jihuna'e Amo Na oja mihu.

18 Ei pini Na apenie va'a 'anihuna pana kaivo Na Nuni
ura ijino pu mihakame pu 'anihuna. Nuni harura areri
namuna'omo Na pu mihe 'anihuna kaivo Nuni harura areri
namujihuna'e Na kú'o 'unama apehuna. Ike vu'akaho
Amouna'i apejuta 'iamana.
19 Ijí Huni vu'a kaji henareja Juapuni vaja kú'o ahaamana.
20 Ea mapoka pu ijá 'wava Hu 'avena sisei ajivukame
nanamu. Rakijihuna'e ja Huni vu'a hejo? 'wavara.
21 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene 'avena sisei
ajima'inijija vu'a ija'ina areria pa'waruvura. 'Ú ea ka'ene
'avena sisei ajima'inijija ea ka'ene nia supama'inijija areria
venau'e maraniure? 'wavara.

Jesu Pataarohajina

22 Ijí vea kajaho Jerusaremi sosi vea renana.
23 'Ene atuatahuni vea re'eme Jesuho Temiporu ka'ene
Saramani oni 'urotiji 'urahonana.
24 'E'eme Juapo roe outihe nami'i kaivo ijá 'wava A vea
icharo nú pisimúe A rane pa'úmo? 'Ú A Keriso re'amajaho
nahama samai 'waruma 'wavara.
25 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja ni'waravuta
kaivo ja niho'o panimaa roju. Uneunechaka Nara Nuni
Omijihuni iha toi vejujipuhipo Na Ea iraho najahu.
26 'Enakaivo ja panimaa rojujihuni maijaho ja Nuni sipi
pa'ajihuna'e avaju.
27 Nuni sipia Nuni ira hejura. 'Eju'e Na pu heju'e pu Nuni
túna'i 'ararihie ojura.
28 Na pu majama hihuna vajihu jihuna'ee pu
papa'arehuna. 'Ee pu Nuni ija tahi hijujihuna'e ea 'ahopo
'etujihuna areria pana.
29 Ijihuni maijaho Amora pu Na vajiha jihuna. Hu niho'o
harura rukina'omo ea pina Hu niho'o paasimana. Ea ka'ene
Amoni ija tahi hijujijahija niho'o ei pini areri pa'etujahuna.
30-31 Na Amo'i nikwinuna 'iavume Juapo muni 'eke kú'o
Hu 'ana'i vejara.
32 Jesu eha vena ijá 'iama Amouna'i uneunecha mapoka
mavarasa'i rena roume Na najahuta kaivo uné rakijihuna'e
ja Na muni 'ani'iro vejo? 'iamana.
33 'Ejume Juapo eha vena ijá 'wava Nú A uneunecha
mamai ka'ene venajihuna'e nú muni 'ana'i vehuna pana
kaivo A emaa kaivo A Godi 'úmujihuna'e avaju 'wavara.
34 Jesu eha vena ijá 'iama Joni tamana vaji ika'ina vejara
Na ja godia 'iavute? 'iamana.
35 Hu pu godia 'ia'amajaho Godi oni Ira pununa'i rena
roajihuna'e Godi oni Ira areri paruarahuna.

36 Ja Ea ka'ene Amora iji pijaharena ranavume iki mwe'i roaji 'ijaha avajo? Ijihuni maijaho Na Godoni Hariha 'iavu jihuna'e avajo?
37 Na Nuni Omijihuni kaukara paveja ki'avajaho ja Na panimaa ro'avara.
38 'Enakaivo Na Huni kaukara veja ki'avajaho ja Na panimaa ro'avajaho nijina kaivo kaukara mapoka ka'ene Na vejujaho hene kimareje nimaa ro'avara. 'Enareje Amoho Nuni vajine Na Amo oni vajijaho hena kiha 'iamana.
39 'Ejume ijihuni hahi pu kú'o apene 'ana'iro vejara. 'Enakaivo pu Hu ape'i vejumakivi'i puni vaja kaji naminu va'o asitaha va'ume niho'o pakame paape'eme 'e va'ana.
40 'E'ikaivo kú'o va'e Jotani toa ona kara'i ruha ka'ene Jonira ea maraku toi samaajino va'e hinana.
41 'E'eme ea mapoka Huni roara. 'Eji'i ijá 'wava Joni uneunecha ani'ina ika'ina pavenana kaivo Jonira Ea kake rona 'warumajaho nimaa nimaa 'úmana 'wavara.
42 'Ene ea mapokaka ijí hijajija nimaa rojara.

11

Rasarasira Kwamajina
1 Ea pina huni iha Rasarasi hu Petani ora atami 'unamana. Ijaho Meri'o Mata'o puni ara.
2 Ijaho Meri ka'ene Jesuni mumora senisi 'onahe huni húmata sapasi 'umaha jihuni ma'ina Rasarasi atami 'unamana.
3 'Ejume pu ea pina ranavume va'e Hu ijá 'wama Natohwakera Hena! Oni napura ka'ene A oja mahi'inijaho atami 'unamu 'wamana.
4 'Ejume Jesuho ijí henarena Hu ijá 'iama Hu ma atami 'unamuna'omo hu pakwahuna kaivo ijaho Godi ta'arohe avanu. Ijara reje ea mapoka Godoni Hariha ta'arohuna 'iamana.
5 Jesu Mataho 'ee pokaha 'ee Rasarasi ijá oja mihana.
6 Hu ijí Rasarasi atami 'unama kaji henarena Hu ijí kwaa ka'ene Hu hina kaji na'ia no'o huri hinana.
7 'Enarena Huni tisaiporu ijá 'iama Roe kú'o 'uname Jutia va'a 'iamana.
8 'Ejume Huni tisaiporuepo ijá 'wava Najuhi'ine ahu'ukakaru Juapo A muni 'ana'iro saravara. 'Enavo 'ú A kú'o 'uname ijí va'i 'úmo? 'wavara.
9 'Ejume Jesu eha vena ijá 'iama 'Ú veiri'a vea oma iropu ropu no'ona raka? Ea hu veiri'i 'urahonujaho hanajukame mumora papituma 'ohuna. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni irijara hanavukame hu papituma 'onuna.
10 'Enakaivo hu na'ii vea

Noinnutuma naˈeje vaˈipisa mumora pitumareje ˈojaˈa. Ijihuni maijaho irijaho huni vaja paˈana.

11 ˈEjume Hu ijá ˈwaravume parajume Hu pu ijá ˈiama Na iviamai vaˈareje Nuni napura Rasarasiho nenunaˈomo sae ˈurihuna ˈiamana.

12 ˈEjume Huni tisaiporu ijá ˈwava Natohwe hu maneˈamajaho hu maraˈena ˈwavara.

13 Jesuho hu kwamaji rona ˈwaramana kaivo Huni tisaiporu vwihajaho hu manenu rojara.

14 ˈEjumakame Jesuho pu samaumai nahama ˈwarama ijá ˈiama Rasarasiho nikwamana.

15 Na ijí pahiˈeme hu kwamajaho Na jonijihunaˈe nihoˈo teamanimu. Ijihuni maijaho Nara veje marajakame ja Na nimaa rohuni jihunaˈe avajuta. ˈEnakúne iviamaa ˈurije ijí huni vaˈajiva ˈiamana.

16 Tomasi kaˈene Titimasina ˈwavujara tisaiporu ˈahoˈa ijá ˈiama Roe vaˈajime Hu Huˈúmo kwamasaha ˈiamana.

Jesuho ˈUrihunijine ˈEe Majama Hihunijina

17 ˈEˈejume Jesuho ijí va ˈeˈunajaho Rasirasi kwavume naˈia noˈona noˈo ijá muna ari vaji ranavaraˈe henana.

18 Petaniho Jerusaremi rorina kaivo kwaa jora pana.

19 ˈEnaˈomo puni maˈini kwamajihunaˈe Jua mapoka roe Meriˈo Mataˈo chora kivara.

20 ˈEˈeme Mataho Jesura rouma henarena hu vaˈe ˈunamutoi piunamana. ˈEnakaivo Meriho ijí sei hinana.

21 ˈEˈeme Mataho Jesu piuname ijá ˈwama Natohwe A iki hiˈipisa nuni maˈina pakwavaˈa.

22 ˈEnakaivo na niheju. Iviamai hu nikwamana kaivo A raka Godi jarima ˈwaramajaho Godi A vajahuna ˈwamana.

23 ˈEjume Jesura hu ijá ˈwama Oni maˈina kúˈo ˈuriˈena ˈwamana.

24 ˈEjume Mata ijá ˈwama Na niheju. Vea túchamaa kaˈene ea mapoka kúˈo ˈuriˈavari vea kajino hu ˈurihuna ˈwamana.

25 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Na ea kaˈene kwamasahiˈina venaˈe kúˈo ˈurihunijina ˈee Na majama hihunijina. ˈEnaˈomo ea irara Na nimaa ronujaho hu kwahuna vo majama hihuna.

26 ˈEnakaivo ea kaˈene Na nimaa rojiˈi hijujaho pu pakwamasahuna. ˈÚ a ijaho nimaa rono? ˈwamana.

27 ˈEjume hu ijá ˈwama Iˈa Natohwe na nihoˈo nimaa nimaa roju. A Keriso Godoni Harihaˈomo A iki mweˈi roana ˈwamana.

Jesura Niramajina

28 'E'eme hu ijí 'waramarena 'urine va'e pokaha Meri 'umenana. 'Ene hemi ijá 'wama Najuhu'ini roana. 'Enare'e Hu aa'e aporimu 'wamana.
29 'Ejume hu ijí henarena marako 'urine Huni va'ana.
30 Jesuho mai'o pa'urine ara va'i kaivo ijí ruha ka'ene Matara piunama kaji hinana.
31 'E'eme Jua ka'ene ijí Meri'i pu'úmo chora hija kajija ka'eme Meri 'urina va'uma kamareja pu vwihajajaho hu muna ari va'e nira'i 'ahau va'u ro'i kaivo pu 'urine huni túna'i 'arariha va'ara.
32 'E'eme Meriho va'e ruha ka'ene Jesura hinaji va'ana. 'Ene hu Jesu kamarena Huni una'i nitupari samana. 'E'ika'i hu ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina pakwava'a 'wamana.
33 'E'ikaivo hu niravume Jua 'aho'a ka'ene pu pu'úmo roajivajija 'u'o niramaruvara. 'Ejumakamarena Hu niho'o oja tura'i 'ahae 'ee oja henana.
34 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ja hu ichihi ranavare 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe roe kama 'wavume
35 Jesu niramana.
36 'Ejumakame Juapo ijá 'wava Kaha! Hu niho'o oja maha paraji'ina 'wavara.
37 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Hura ea ka'ene nia supavi'inijaho vejume maranana 'omo Hu ea ike 'u'o veje pakwava'a raka? 'wavara.

Rasarasiho Vejume 'Urinajina

38 'Ejume Jesuho vu kú'o oja tura'i 'aha'eme ijí muna ara kaji roana. 'Enarena ijí muna ara kajaho muni tanuma namana.
39 Jesura ijá 'iama Ijí muna kajaho apene ruvaha 'iamana. 'E'eme Mataho ea ka'ene kwamajihuni ma'ina'omo hu ijá 'wama Natohwe iviamai hu niamu'umu. Ijihuni maijaho hu na'ia no'ona no'ona ijá namana 'wamana.
40 Jesu ijá 'wama 'Ú a nimaa rojakame Godoni haruriji kahunijaho Na pa'waravuta raka? 'wamana.
41 'Ejume pu muna tahuma apene ani ruva'eme Jesu Huni nia ichutoi niri'i siporua 'oji'i ijá 'wama Amo A Nuni ira henujihuna'e Na teamani 'wavu 'wamana.
42 'Ena'omo Na niheju A na'ia mapoka Nuni ira henuna. 'Enakaivo Na ike 'waravu jihuni maijaho ea mapoka ka'ene ike nuni rori namijukipo henareje A Na ranamiume rouji pu nimaa rohuni jihuna'e 'waravu 'wamana.
43 Hu ijá 'warama are'i kaivo ira ajira ijá 'umena Rasarasi 'e'una roa! 'umenana.
44 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho ro 'e'unana. Jesu ijá 'iama Huni mumora ija 'ee ateha ka'ene tahuhahajaho

'ee huni niuri ateha ka'ene ranama vejaji'i sio'eje va'ama 'iamana.

Jesu 'Ana'i Heme Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2)

45 Jua mapoka ka'ene roe Meri pu'úmo chora hija kajipo Hura rakaka vena kaji kamareja nimaa rojara.

46 'Enakaivo ea 'aho'a va'e Parasi ijihija Jesura raka ka'ene venaji 'waravara.

47 'Ejume pirisiti mama'ina 'ee Parasia 'ee kanisorua ijipo ahuma ijá 'wava Nú ichá ve'eja? Eakaho hine aacha mapoka ea areri pavejujaho venu.

48 Nú maka'eje Hu hine ijí vena apene va'amajaho pu ea maho'o nimaa rojakame Romu opo roareje núni ara kwaa ape'eja 'wavara.

49 'Enakaivo juara kajaho Kaiapasi pirisiti natohwa pina'omo ijara ijá 'iama Ja unenu'u pina pahena pakavi'ina.

50 'Ene ja niho'o ika'ina pavwihaju. Ei pini nú eaka mapokakehi ni'ajúhareje kwa'ipisa ijara núnuna'i mamaa reja'a. 'Ejakame nú ea mapoka areri papa'arehuna 'iamana.

51 Hu ijaho huni vwiha ijiru pa'waramana. Ijihuni maijaho hu juara kajaho pirisiti Natohwi jihuna'e poropetia puni iri Jesura ea ka'ene mapokijihi puna'e túna'i kwahuniji rona nahama 'waramana.

52 Hu Jua punijiru pakwa'ena kaivo kwaaka mapokaki Godoni eaka hinojujija Hu veje pu ni'aha kwinu kachi'ina kwinu rehuna.

53 Ijí vea kaji rene pu Hu 'ana'irono 'wame amairiaravara.

54 Ijihuna'e Jesuho Jua puni vaja samaumaa pa'urahonana. 'E'ikaivo Hu va'e nechi'i ara iha Ipiremi ijino Huni tisaiporu pu'úmo hinana.

55 Vea ka'ene Jua puni Pasova nitu'u rejume kame puni ea mapoka'e ara are'ika'i va'e Jerusaremi Pasova ijihuna'e puni haha amairiaravara.

56 'Enareja pu Jesu samapene oji'i Temiporu vaji namiji'i opuipo aposarame ijá 'wava 'Ú ja ichá vwihajo? Hu ike ahaja ijuri veakaho ro'ena ho paro'ene? 'wavara.

57 Pirisiti mama'ina 'ee Parasi ijihi pu'úmo ijá 'iava Ja ea 'ahopo Hu ka'eje hi'amajaho 'waruve nú Hu apeja 'iavara.

12

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Maka 14:3-9)

1 Jesuho Pasova rehuna na'ia iropune kwino na'eme Petani roana. Ijaho Rasarasi ka'ene Jesura vejume kú'o 'urinajaho ijí hinuna.

2 'Ejume pu Huni 'iruma i'í vejara. 'E'eme Mataho 'iruma
'e'eju'e Rasarasiho Hu hu'úmo 'aijua ka'ene 'iruma ihunijino
asuma hijara.
3 Merira senisia ka'ene iha Natia huni ahija monia nato-
hwi 'imejara kaivo niho'o mavarasa'ina 'omo apene usee
Jesuni mumora 'ahi 'ona'i kaivo huni húmata sapasa kajino
mumora 'ukunahana. 'Ejumakame senisia amua kajara sea
vaja rarenana.
4 Huni tisaiporu pina Jutasi Isikariati ka'ene túna'i Hu
nahamahunijara ijá 'iama
5 Rakijihuna'e senisia kajaho paapena va'e moni natohwa
(K300) 'imene ea ka'ene uneunecha pa'ajihija'e ni'ajihe
vajihunijaho avajo? 'iamana.
6 'Enakaivo hu ija'ina 'warama jihuni maijaho hu ea
ka'ene uneunecha pa'ajihi vwihanie 'warahuna pana kaivo
hu nesa rukina 'ee hu moni panika 'ajohe 'ee monia ka'ene
ijí savujaho hu nesi 'ekuna.
7 'Ejume Jesu ijá 'wama Makama! Nara kwave ranamihuni
jihuna'e Nuni haha amairiihe avanukúne.
8 Ea ka'ene uneunecha pa'ajija na'ia mapoka ja pu'úmo
hijura kaivo Na na'ia mapoka pahihuna 'wamana.

Rasarasi 'Ana'irono Hemi Kosaravajina

9 Jesu ijí hinaji pu henareja Jua ea mapoka roara. Huhusu
pana kaivo Rasarasi ka'ene kwavume Hura vejume 'urina
kaji ka'i 'ahiume roara.
10 'Ejume ea ka'ene Jua puni pirisitia mama'inijipo ura
Rasarasi 'u'o 'anae kwa'amarono 'wame amairiaravara.
11 Ijihuni maijaho hu 'urina kaji henareja Jua mapoka Jesu
nimaa rojumakame ijihuna'e 'ana'i 'ahiara.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40)

12 Ijihuni sú'u ea mapoka ka'ene ahaja ijume va'ajipo
Jesura Jerusaremi rohunijaho hejara.
13 'Ejume pu ea mapoka haraja'a 'eke ninukujaha piuna'i
vai'i ijá 'umeja
Hosana! Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho
merajahu! 'umejara.
14 Jesu tonikia 'u'ua piuname ijihuni toi ajime hinana.
Nitama Godoni irijaho ika'ina 'warame ijá 'iama
15 Saiani 'apahije ja pajuha kaivo Heha! Joni Kinia iviamai
tonikia 'u'ua 'ahi asuma hine rou 'wamana.
16 Huni tisaiporu ikaho maraku'a pahejara kaivo Jesura
kwamarena 'urina va'eme iji'a túna'i pu vwihajara. Ijí
uneunecha ka'ene pura Hununa'i vejara 'ee Godi oni ira vaji
marako Hua'e rone nahama 'waramajaho iji'a pu vwihajara.

17 'E'eme ea mapoka vea ka'ene Hura Rasarasi muna ari vaji na'eme 'umejume 'urijume ea mapoka kajipo kavara'omo ijí rone 'waravara.
18 Hu Huni aacha ike najahume hejajihuna ea mapoka va'e Hu piunavara.
19 'Enareja Parasiapo iji 'wamapene oji'i ijá 'wava Ijaho ja nikavo nú unenu'u pina areria pave'eju'e ea mapoka Huni túna'i va ranavara 'wavara.

Kurikia 'Ahopo Jesu Savajina

20 Kuriki ora ea 'aho'a ahaja ija kajino Godi ta'arohara.
21 'Enareja pu roe Piripuho Petasaita ora'omo Karari vaji pu aneja vene apoma ijá 'wava Nú ura Jesu ka'i 'ahúu 'wavara.
22 'Ejume Piripu roe Enituru 'waravume pu no'o va'e Jesuho 'waravara.
23 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Emaa Puni Harihi jihuni pinana 'urihuni vea niroana.
24 Na nimaa nimai ja 'waravu. 'Witia 'ina mwe'i vaji pa'o'eje na'avajaho manavu kaivo mwe'i vaji 'onavajaho 'ina mapoka rehuna.
25 Ea irara huni hiiji oja ma'amajaho hu ranave pa'arehuna kaivo ea irara huni hia ka'ene mwe'i hinuji se'amajaho hu 'ajoha va'e majama hihuna.
26 Ea irara Nuni kaukara ve'amajaho maka'eje Na 'ararihi'amana. 'E'irakúne kwaa ka'ene Nara hi'ujino hu 'u'o hi'amana. Ea irara Nuni kaukara ve'amajaho Amora huni iha 'unama 'urihuna.

Jesura Kwahuniji Rona 'Waramajina

27 Iviamai Nuni oja tura'i 'ahiu. Na ichá 'wara'ejo? Amo vea iviamai roujaho ni'ajihe 'ajohia Na paare'uta kaivo ike vea ka'ene rou kehuni maijihuna'e Na routa.
28 Amo veje Oni iha huni pinana 'urinama. Ijihuna'e ira kahi akúpa 'ahi rena roa ijá 'wama Na Nuni iha huni pinana veju'e 'urinuna'omo Na kú'o veje 'urihuna 'wamana.
29 Ea mapoka ka'ene ijá namijajipo hejajaho akúpi 'onuja renana. 'Ejume ea 'ahopo 'wavajaho Godoni 'ona oji'ini Hu 'waramu 'wavara.
30 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ijí ira kajaho Nunijihuna'e pa'waramu kaivo jonijihuna'e 'waramana.
31 Iviamaakaho vea ka'ene mwe'a kehuni 'otua vehuni vei nirenu. Iviamai mwe'a kehuni natohwijaho pi'onahuna vei renu.
32 Vea ka'ene ea Na apenie ichutoi ahasirimi'avajino Na ea mapoka aherame Nuni rohuna 'iamana.
33 Hu ijí 'warama jihuni maijaho 'unama ka'ene Hura kwahuniji rona 'waramana.

34 'Ejume ea mapoka kajipo eha vene ijá 'wava Nú hejajaho Godoni ira ijá 'warumane Keriso majama hihuna 'úmana kaivo A ichá'ina 'warumo? Emaa Puni Hariha apena ichutoi ahasirihuna 'úmo? 'Ú ike Emaa Puni Harihijaho irane? 'wavara.
35 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Hanaji'inijaho ja pu'úmo 'aha josu'a pahihuna. Iviamai hananukino 'urahe o'avara. 'E'irakúne nututijaho ja areri pana'irati'amana. Ijihuna'e ea irara nutuvi'ini 'urahonujaho hura 'unama ka'ene ichá vahunijaho puruva renu.
36 Hanaji'ina iki hinukúne nimaa ronareje ja Hanaji'ina kajihuni harihija reha. 'Ene Jesuho uneunechakija 'waramarena Hu va'e tanumana.

Emapo Panimai Rojajina

37 Hu niho'o aacha mapoka mapoka puni una'i najahana kaivo pu panimaa rojura.
38 Ijihuni maijaho poropeti Aisea nitama 'waramajara roe nimaa'e re'amarono ijá 'iama
Natohwe ea irahipo núra vu'a ka'ene 'waravajaho nimaa rojare? A ea irahija'e Natohwi jihuni harura najahane? 'iamana.
Noin
39 Pu niho'o panimaa rojajihuni maijaho Aisea kú'o ika'ina 'iama jihuna'e panimaa rojara.
40 Hu puni nia supamahana 'ee Hu puni oja vejume kisima'ura'e renana. Vejuro'i pu puni niiji kime 'ee puni ojijino vwihane nimaa roje Nara veje maranihuni jihuna'e avajuta 'iamana.
Noin
41 Aisea nitama ijí 'warama jihuni maijaho hu Huni pinanijaho nihena jihuna'e hu ijí rona 'waramana.
42 'Enakaivo ea mapoka ka'ene ea 'ajoha'ina mama'ina pu Hu nimaa rojara kaivo pu Parasi juhamareja pu panahama 'wavara. Pu panahama 'warava jihuni maijaho Sinakoku vaji roturihuni jihuna'e avajara.
43 Pu niho'o emaapo ta'arorahuniji oja vwihajujaho teamanamuna kaivo Godira pu ta'arora hunijaho pavwihajura.

Jesuni Irijara Eha Mihuna

44 'Ejume Jesu ajira ijá 'iama Ea irara Na nimaa roniujaho hu Nanaru pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o nimaa ronu.
45 Ea irara Na kimujaho hu Godi ka'ene Na ranamiume rouji kamu.
46 Na mwe'a kehuni hanaji'ina rena routa. 'Ena'omo ea irara Na nimaa ronujaho hu nutuvi'ina pahinuna.

47 Ea irara Nara 'waravujaho he'ika'i panimaa ro'amajaho Na iviamaa hu 'otua pavetihuna. Ijihuni maijaho Na mwe'akino 'otua ve'i rohuna pana kaivo mwe'ake ni'aja'i routa.
48 Ea irara Nara 'waravuji pata'arorihe 'ee Nuni Ira pahenihujaho ijara hu namahe 'otua vetihuna. Ike raka ka'ene Nara 'waravukipo vea túna'i 'otua vetihuna.
49 Na Nuni vwihaijaho ja pa'waravu kaivo Nara raka ka'ene 'waravukaho Amo ka'ene ranamiume Na roujara raka ka'ene 'wara'urono 'warimaji 'waravu.
50 Na niheju. Hura raka ka'ene 'waramajara veje majama hihuna. Nara raka ka'ene 'waravujaho Amora Na 'warima ja'ina'e 'waravu 'iamana.

13

Jesura Huni Tisaiporua Mumora Somahajina

1 Pasova vea mai'o paape'eme Jesu henajaho Huni vea ka'ene kú'o Omahoni va'ika'i mwe'ake arehunijaho niroe apenana. 'Ena'omo Hu Huni ea Humaa ka'ene mwe'i hijuji oja miha apene va'u va'o va'e 'urí 'e'unana.
2 Pu hine 'iruma i'eme 'avena siseijara Jutasi Isikariatiho Saimani oni harihi jihuni oja vaji Hu nahama 'warahuni vwiha niranamana.
3 Amoho uneunecha mapoka Huni ija 'ahi irechame 'ee Hu Godi oni rena roana'omo Hu kú'o 'unama Godi oni vahunijaho nihena kamana.
4 'Iruma i parane 'urine Huni ateha jahe'ika'i taverui 'ahi iramana.
5 'Enarena Hu toa tevua vaji usearena Huni tisaiporu puni mumora somahi'i taverua ka'ene Hura 'ahi iramajino sirua 'umahana.
6 'Enarena Hu Saimani Pita oni roume Pitara ijá 'wama 'Ú Natohwe A nuni mumora somi'ena? 'wamana.
7 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nara veju kehuni maijaho a iviamaa pahenu. 'Ena'omo a túna'i hena kahuna 'wamana.
8 Pita ijá 'wama A niho'o nuni mumora pasomihuna 'wamana. 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Na oni mumora pasoma'ujaho a Nuni pwina pana 'wamana.
9 'Ejume Saimani Pitara ijá 'wama Natohwe nuni mumoraru pana kaivo nuni ija 'u'o somihe 'ee húmata somi'amana 'wamana.
10 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Ea ka'ene toa nirúhi'inijija kú'o toa parúhura kaivo mumoraru sovura. 'Enakaivo ja chiha pa'ana kaivo ja ea maho'o ija'ina pana.
11 Ea ka'ene Hu nahamahunijaho Hu nihenana. Ijihuna'e Hu ijá 'iama Joni vaja kaji ea kwinu'wi chiha rukina 'iamana.

12 Hu puni mumora somahume pa'arejume Hu Huni ateha apúsame va'e 'aiju 'ahi kú'o asuma hiji'i Hu ijá 'iama 'Ú Nara raka ka'ene vetiujaho ja nihena kavo?
13 Jara Na natohwa 'wime 'ee Najuhi'ina 'wivujaho ja nimaa 'waravu Na ija'ina.
14 Na joni Najahi'ine 'ee Natohwa. 'Ena'omo Na ja mumora somahuta. 'Enakúne ja 'u'o napuhu jopuni mumora soma'avara.
15 Jara ija'ina ve'avarono Na ja najaha avajuta. 'Enakúne ja 'u'o Nara vejuja'ina ve'avara.
16 Na nimaa nimai ja 'waravujaho pwea huni Natohwiji'i areri pana. 'Ena'omo ea ka'ene ranavu'e roujaho ea ka'ene hua'e ranavume roajaho paasimuna.
17 Ja uneka kehi hena kime ve'avajaho ja teamanahuna.
18 Na ja eaka mapokakaho parona 'waravu kaivo Nara iji pijihujaho Na nihena kivu. 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina ka'ene 'waramajara roe nimaa renu.
Ea ka'ene puretia Nuna'e inujara huni ateja tajahene Na ninamiana.
19 Ike Na iviamaa 'waravukaho mai'o pareji'ina. 'Enakúne ijara reja ka'avajaho Na Hurana ronareje nimaa ro'avara.
20 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara ea ka'ene Nara irechamiuji 'eka'amajaho hu areri Na apenihu 'ee ea irara Naa'e apeni'amajaho hu Godi ka'ene Na ranamiume rouji apenu 'iamana.

Jesura Hua Nahamahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:20-25; Maka 14:17-21; Ruku 22:21-23)

21 Jesu ijí 'waramajino Hu oja tura'i 'ahaume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Ja ei pini Na nahamihuna 'iamana.
22 'Ejume Huni tisaiporua aneja vene kakaravi'i ijá 'wava Hu irá rone 'warumo? 'wavara.
23 Huni tisaiporua kwinu Jesura oja mahi'ina'omo hu Huni haha 'ahi mena hinana.
24 'E'eme Saimani Pita ea kaji iji 'warame ijá 'wama Hu ea irá rona 'warumukúne a maapoma hena 'wamana.
25 'Ejumakame ea ka'ene Jesuni 'ahi mina hina kajara irana va'e Jesu apoma ijá 'wama Natohwe ijaho ea irarane? 'wamana.
26 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Nara puretia tuamareje apúsame mahunijina. Hu puretia kajaho tuame apúsame apene Jutasi Isikariati Saimani oni hariha mahana.
27 Hu puretia ape i'eme Setani hu ajimana. 'Ejume ijihuna'e Jesura ijá 'wama A raka ve'i 'aha'amajaho mamako vena 'wamana.

28 Ea ka'ene 'iruma ijuri 'aijua rori asuma hijajija Hu
rakijihuna'e hu 'waramajaho pu puruva retiana.
29 Pu ea 'ahopo vwihajajaho Jutasira moni panika 'ajohu
jihuna'e pura ahaja i'i vejajihuna'e 'iruma 'ime'amarono
'waramu rojara. 'Ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vaji-
huna'e 'ime'amarono 'waramu rojara.
30 'E'eme hu puretia kajaho ape inarena na'imaa na'eme
ni'aha kwinu samai va 'e'unana.

Varapa Maiu'inijina

31 Hu ma'ahi va 'e'u'eme Jesu ijá 'iama Iviamai Emaa Puni
Harihijihuni pinana 'uri'eje Godoni pinana Huni vaji 'urinu.
32 Godoni pinana Huni vaji 'uri'amajaho Godira Jesuni
pinana 'u'o veje Huni vaji 'urihuna. 'Eje ni'aha kwino Jesura
Godi oni pinana 'unama 'urihuna.
33 Sesahu Nune Na ja pu'úmo ma'uako hinareje va'e ja
Na pakima sarihuna. Nara Jua 'waravu ja'ina Na ja 'u'o
'waravu. Nara va'ukaho ja pavuhuna.
34 Na tamana maiu'ina 'u'o ja mihu. Oja ma'ara'avara!
Nara ja oja mihuja'ina'e ja 'u'o oja ma'ara'avara.
35 'Ejakamareje ea mapoka hena ki'avajaho ja Nuni
tisaiporua 'wahuna. Ja ojono oja ma'arava jihuna'e
ea mapoka hene ki'avajaho ja Nuni tisaiporua 'wahuna
'iamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34)

36 Saimani Pitara Hu ijá 'wama Natohwe A ichihi va'o?
'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Na va'u kajaho
a iviamaa pavuhuna kaivo túna'i a ijí vuhuna 'wamana.
37 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe rakijihuna'e na ivia-
maa Ona pavuhune? Na niho'o Onijihuna'e kwahuna
'wamana.
38 'Ejume Jesu ijá 'wama 'Ú a nimaa Nunijihuna'e
kwa'ena? Na nimaa nimaa a 'waravu a 'aha no'opisu Na
pakimuna 'i'eje ijí túna'i 'u'ora 'umehuna 'wamana.

14

Jesuho Amo Oni Vahuni 'Unamijina

1 Joni oja paveje tura'avara kaivo ja Godi nimaa rone Na
'u'o nimaa ro'avara.
2 Nuni Omijihuni ara ruha mapoka navu. Ija'ina
pana'ipisa Na ija'ina pa'waravu'u. Na va'e joni ruha
amairi'i va'u.
3 Na va'e joni ruha amairiareje Na vukúo roe onuno ja
aherama vahuna. 'Eje Nara hi'ujano ja 'u'o hihuna.

4 'Unama ka'ene Nara va'uji vuhuni 'unamijaho ja niheju
'iamana.
5 'Ejume Tomasi ijá 'wama Natohwe Ara kwaa ka'ene va'u
kajaho nú paheju. 'Ena'omo nú ichá'ina 'unama kajaho
he'eja? 'wamana.
6 'Ejume Jesura ijá 'wama Na 'uname 'ee nimaa nimaa
'ee majama hihunijina. 'Ena'omo ei pini 'unama ani'ina
venareje Amo uni rohuna areri pana kaivo nikwisu Nuni
vajaruna.
7 Ja Na hena ki'ipisa ja Amo 'u'o hena kava'a. Ja iviamaa
Hu nikame 'ee heju 'iamana.
8 'Ejume Piripura ijá 'wama Natohwe Amo najuha. 'Eje
ijara nú areri renuama 'wamana.
9 Jesu hu ijá 'wama Piripu Na ja pu'úmo jora hijuta kaivo
rakijihuna'e ja mai'o Na pahejo? Ea ka'ene Na kivujija Amo
nikavu kaivo rakijihuna'e a Amo najuha 'wimo?
10 Amoho Nuni vaji hiju'e Na Amoni vaji hijujaho ja
panimaa roju'u raka? Vu'a ka'ene Nara ja 'waravujaho Nuni
vwihajaho pana kaivo Amo ka'ene Nuni vaji hinujara Huni
kaukara vene avanu.
11 Na Amo oni vaji hiju'e Amora Nuni vaji hinujaho nimaa
ro'avara. 'Enakaivo ja ike panimaa ro'avajaho kaukara
ka'ene Nara vejujija nimaa ve'avara.
12 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara Na nimaa
roni'amajaho kaukara raka ka'ene Na vejuja'ina hu 'u'o
vehuna. 'Ene kaukara ka'ene Nara vejukija asitahareje
mama'ina vehuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e
'waravu.
13 'Ena'omo ja raka Nuni ihi 'urahe jariri'avajaho Na
vehuna. Ijihuna'e Amo uni pinana Hariahoni vaji 'urihuna.
14 Ja uné raka Nuni ihi 'urahi'i jariri'avajaho Na vehuna.

Godoni 'Aveniji Nahama 'Waramajina

15 Ja oja Na mi'avajaho ja Nuni tamana veji'i hihuna.
16 'Eje Na Amo jarivakame Hura joni Ni'ajihi'ina pina mihe
Hu ja pu'úmo majama hihuna.
17 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimaijaho mwe'akaho Hu
niho'o paapehuna. Ijihuni maijaho mwe'akaho Godi pahene
pakavu jihuna'e paapehuna. 'Enakaivo Hu ja pu'úmo joni
oja vaji hinujihuna'e ja Hu niheju.
18 Na ja 'oja epuna'i pairechamihuna vo Na joni rohuna.
19 'Enakaivo Na iki ma'uako hihuna kaivo ea ka'ene
mwe'aki hijujija pakimamaa pakihuna kaivo ja Na kihuna.
Ijihuni maijaho Na majama hijuja'ina'e ja 'u'o ija'ina ma-
jama hihuna.

20 Vea kajino ja hehuna. Na Amo oni vaji hiju'e ja Nuni vaji
hiju'e Na joni vaji hiju.
21 Ea ka'ene Nuni tamana hena venujaho hu Na oja miha
avanana. Ea ka'ene Na oja mihujaho Amora hu oja mahe Na
'u'o hu oja mahuna. Na ichá'inijaho hu nahuna 'wamana.
22 'Ena'omo Jutasi Isikariati pana kaivo Jutasi pinijara ijá
'wama Natohwe rakijihuna'e A ichá'inijaho nú naju'i kaivo
eaka mapoka ka'ene mwe'aki hijujaho panajaho? 'wamana.
23 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea irara Na oja
mi'amajara Nuni ira hena vehuna. 'Eje Amora hu oja
mahuna. 'Eje Nú huni roe pu pu'úmo hihuna.
24 Ea ka'ene Na oja pami'amajaho hu Nuni ira pahena
pavehuna. Ijí ira ka'ene ja hejakaho Nuni ira pana kaivo
Amo ka'ene Na ranamiume roujihuni ira.
25 Na ikijahija ja pu'úmo iviamaa hiji'i 'waravu.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'inaka Godoni 'Avenijaho Amora
ranave Nuni iha 'ahi ro'amajara uneunecha mapoka na-
jahune 'ee Hura Nara 'waravujaho veje ja vwihahuna.
27 Na matauvi'inijaho jonuna'i ranavu. Nuni
matauvi'inijaho Na ja mihu kaivo mwe'akara ja vajihu
ja'ina pana. 'Eje ja paveje joni oja tura'i 'ahi'avara 'ee
paju'avara.
28 Ja nihe'eju'e Na ijá 'ivo Na va'ura'omo Na kú'o joni
rohuna. Ja Na oja mi'ipisa ja teamanava'a. Ijihuni maijaho
Na Amo oni va'u. Amoho natohwa kaivo Na Hu paasivuta.
29 Ijaho mai'o re'iro venu kaivo Na ni'waravuta. Ijihuni
maijaho ijara re'amajaho ja kama nimaa rohuna.
30 Na 'aha josu'a ja pu'úmo vu'a pa'wahuna. Ijihuni
maijaho mwe'a kehuni natohwa rou. 'Enakaivo huni harura
pina Nuni vaja pa'ana.
31 'Enakaivo Amora 'warima ja'ina Na vejura. Ijihuni hahi
mwe'akara henujaho Na Amo oja mahu. 'Enakúne 'urija
va'ajiva 'iamana.

15

Jesuho Aja Nimaijina

1 Na aja nimaa nimaa 'ee Nuni Omijaho juara anesura.
2 Nuni anuama ka'ene 'ina parejajaho Hu 'eke
ato'arumuna. Nuni anuama ka'ene 'ina rehunijija Hu
hami 'uhue amairie 'ajohukame 'ina huri niho'o mapoka
mapoka rehuna.
3 Nara vu'a ka'ene 'waravujara vejume joni mwina
nipa'arejara.
4 Ja Nuni vaji hije Na joni vaji hijuma. Areri anuama
ka'ene aja 'aha kaji naminuji taurina'ipisa 'ina pareja'a

kaivo ijí aja 'aha kaji namina na'amaji'a rehuna. 'Ena'omo ja Nuni vaji hi'avajina vo ja 'ina parehuna.

5 Na aja kaivo ja anuama. Ea ka'ene Nuni vaji hije 'ee Na huni vaji hi'ujaho hu 'ina mapoka rehuna. Na pa'a ja unenu pina areri pavehuna.

6 Ea irara Nuni vaji pahinujaho hu areri anuama ato'aruve sarasahukame nianae 'eke veni jau'e rejuja'ina.

7 Ja Nuni vaji hije Nuni ira joni vaji na'amajaho ja raka ura renauji jariri'avajaho Hu jona venahuna.

8 'Ejakamareje ja 'ina mapoka re'avajaho ijara Amo oni pinana 'urihuna. 'E'avajihuna'e ijara naja'amajaho ja Nuni tisaiporu.

9 Areri Amora Na oja mihaja'ina'e Na ja 'u'o oja mi-hutakúne Nuni oja mihuri vajijino hi'avara.

10 Ja Nuni tamana veji'i hi'avajaho ja Nuni oja mihuri vajijino hihuna. Areri Nara Amo oni tamana hene venare'e Huni oja mihuri vajijino hijuja'ina'e hi'avara.

11 Ike uneunechakija Na ja ni'waravu jihuna'e Nuni temar-ijaho joni vaji nahuna. 'Eje joni temari niho'o rarena parahuna.

12 Ikaho Nuni tamanijina Nara ja oja mihuja'ina'e ja ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara.

13 Ja napuhu jona nimaa nimaa oja miha para'avajaho ja puni hahijihuna'e kwamasa'avara.

14 Ja raka ka'ene Na 'waravuji ve'avajaho ja napuhu Nuna.

15 Na ja kú'o pwea pa'iahuna. Ijihuni maijaho pwea huni Natohwi venujaho pakamu jihuna'e pahehuna. 'Enaka'i Na ja napuhu Nune 'iahuna. Ijihuni maijaho raka ka'ene Amo una'i hejujaho Na ja ni'waravuta.

16 Ja Na iji papijihara kaivo Nara ja iji pijihuta. 'Ene Na ja irechamiu. 'Enakúne ja va'e 'ina mapoka re'avara. 'Ejakame joni 'ina kajija majama hihuna'e re'avara. 'E'ira'omo ja Nuni ihi 'urahe raka Amo jari'avajaho Hu ja vajihuna.

17 Ikija Na ja 'waravukúne ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara.

Mwe'a Ikara Ichá'ina'e Tisaiporua Puna'i Vehunijina

18 Mwe'akaki eaka hijujipo ja sena'avajaho ja niheju ja'ina'e pu Na nimaraku'a seniva jihuna'e avaju.

19 Ja mwe'a kehuna re'ipisa ja hunijihuna'e hu ja oja miha'a. Ja mwe'a kehuni vajakino Nara ja iji pijihe 'ekauta. Ijihuna'e mwe'akaho ja senavu.

20 Nara vu'a ka'ene 'waravujaho vwiha'avara. Pwea huni Natohwiji'i areria pana. Pu Na sisei 'ahia ja'ina'e ja 'u'o sisei 'ahihuna. 'Enakaivo pu Nuni ira hena vejajija joni ira hena vehuna.

21 'Enakaivo Nuni ihijihuna'e pu ija'ina 'ahihuna. Ijihuni maijaho pu Godi ka'ene Na ranamiume roujaho paheju jihuna'e avahuna.
22 Na paroareje pu pa'wara'ipisa pu sisea paveja'a. 'Enakaivo iviamai pu puni sisea areri pavahahuna.
23 Ea ka'ene Na semujaho hu Nuni Omiji 'u'o semuna.
24 Na puni una'i ike ea areri pavehuni ja'ina ka'ene vejujaho Na ija'ina pave'ipisa pu sisea paveja'a. 'Enakaivo pu ki'eme Na ijí vejujihuna'e pu Na sename 'ee Nuni Omiji 'u'o senavu.
25 Pu ika'ina ka'ene vejajihuni maijaho Godi oni ira vaji 'waramajara roe nimaa re'amarono aranana. Ijaho ika'ina'e 'waramana Pu Na vu'a pa'a senamana.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'ina ka'ene Nara Amo una'i rene ranave ro'amajaho Godoni 'Avena ka'ene nimaijina. Hu Amo una'i rena rohuni jihuna'e Hu Na rone 'warahuna.
27 'Eje ja 'u'o Na rone ea 'aho'a najahuni jihuni maijaho ja nú pu'úmo kami aneji rene hina apene roajihuna'e najahuna.

16

1 Na uneunechakija ja 'waravu jihuna'e ja ani paruva'avara.
2 Pu ja Sinakoku vaja roturihuna. Vea nituma rouna'omo rosa'eje ea irara ja 'ani'amajara vwiha'amajaho hu Godoni kaukara'e vene avanu ro'ena.
3 Pu Amo pahena kame Na pahena pakivu jihuna'e pu ja ijá 'ahihuna.
4 'Enakaivo Na uneunechake ja 'waravu jihuna'e puni vei ro'amajaho pu ijá vehuna. 'Ejakamareje ja Nara 'waravukaho vwihahuna. Na anejijaho uneunechaka ja pa'waravuta. Ijihuni maijaho Na ja pu'úmo hijujihuna'e avajuta.

Godoni 'Aveni Jihuni Kaukaraijina

5 'Enakaivo Na iviamaa Godi ka'ene Na ranamiume roujihuni va'u. 'Eju'e ja ea pina A ichihi va'o? pa'wivu.
6 'Enakaivo Na uneunechakihi ja 'waravu jihuna'e joni oja vaja temuki rarenu.
7 Na ja nimaa 'waravu. Ja maranihuni jihuna'e va'u. Ijihuni maijaho Nara pava'ujaho joni Ni'ajihi'ina parohuna. 'Enakaivo Na va'ujaho Na Hu ranave joni rohuna.
8 Hura ro'amajaho Hura vejakame mwe'a kehuni ea pu sisei jihuni maa hehuna 'ee arira maijaho hehune 'ee 'otua vehuni 'unamijaho hehuna.

9 Sisea puniji najahuni jihuni maijaho pu Na panimaa rojura.
10 Arimaiji najahuni jihuni maijaho Na Amo oni va'ura'omo ja Na kú'o pakihuna.
11 'Otua vehuniji najahuni jihuni maijaho mwe'a kehuni natohwijaho ni'otua vetiara.
12 Na uneunecha mapoka 'warahuna ura reniu kaivo ja iviamaa areria pa'ekahuni jihuna'e pa'waravu.
13 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimai ijara ro'amajaho Hura nimaa nimai jihunijaho maho'o najahuna. 'Ee Hu Huni vwiha ijaho pa'warahuna kaivo raka ka'ene Hu henujiru 'warame 'ee raka ka'ene mai'o rehuniji najahuna.
14 Hu Nara raka ka'ene na'uji 'eke ja 'wara'ama jihuna'e Nuni pinana 'urihuna.
15 Uneunecha maho'o ka'ene Amo Onijaho Nuna. Ijihuni hahi raka ka'ene Nunijija Hu 'eke ja najahuna.

Temuka 'Ee Temarijina

16 'Aha josu pare'eje ja Na pakihuna. 'Enareje kú'o 'aha josu'a pare'eje ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e 'iamana.
17 'Ejume Huni tisaiporu 'ahopo 'aho'a ijá 'iava Hu 'warumu kajihuni maijaho irake? Na 'aha josu'a pare'eje ja Na pakihuna. 'Enareje 'aha josu'a pare'eje kú'o ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e 'waravu 'úmujaho rakijihuna'e 'warumo? 'wavara.
18 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú ikaho iraka'e rone 'warumo? Ikaho iraka'e rone 'aha josuna 'úmo? Hura raka ka'ene rona 'warumujaho nú puruva renu 'wavara.
19 Jesu kimajaho pu Hu apohuna kimarena Hu pu ijá 'iama Na ijá 'iavuta Na 'aha josu'a pa'are'eje ja Na pakihuna. 'Enareje 'aha josu'a pa'are'eje ja kú'o Na kihuna 'iavuta. 'Ena'omo ijí ja hina aposaravu raka?
20 Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja niramarume hine 'úchia 'ehuna. 'E'eje mwe'akaho hu mari'uhuna. 'E'eje ja niho'o temukama paranihuna. 'Enakaivo joni temuka kajaho ta'arohe temara'e rehuna.
21 Napari vea ka'ene hariha nahe'i venujaho hu niho'o haha hiamuna. Ijihuni maijaho hu vea ka'ene haha hihunijara roukame avanuna. Hu hariha naheju'e pa'arenujaho hura haha ka'ene hiamajaho pavwihanuna kaivo hariha ka'ene hura nahejume ikino mwe'i roajihuna'e temaranuna.
22 Ijihuni hahi ja iviamaa ija'ina temukamu. 'Enakaivo Na ja kú'o kive joni oja sonahihuna. 'Eje ea pina joni vaji temara ijaho paapena ruvahuna.

23 Ijí vea kajaho ja Na unenu'u pina paaporihuna. Na
nimaa nimai ja 'waravu. Ja unenu'u 'aho'a'e Nuni ihi
'urahi'i Amo jari'avajaho Hu vajihuna.
24 Ja marako'a unenu'u pina Nuni iha pa'urahi'i jaririvara.
'Ena'omo ja jaririvakame Na vajihuna. 'Eje joni vaja temari
niho'o rarena parahuna.

Mwe'a Ikehuni 'Unamiji Asihuniji'i Nahama 'Waramana

25 Na uneunecha ikijahija ja hai 'waravu kaivo vea mai'o
rouna'omo rosa'eje Na kú'o ja haa pa'warahuna kaivo Na
Amo oni vu'a samaumai ja 'warahuna.
26 Ijí vea kajara ro'amajaho ja Nuni ihi 'ahi jarihuna.
'Enakaivo Na ja ika'ina pa'iavu Nara Amo jonijihuna'e
'warahuna pa'iavu.
27 Amora ja oja mihu. Ijihuni maijaho ja Na oja mihe 'ee
nimaa rojujaho Na Amo oni rena routa.
28 Na kahi Amo oni rena roe iki mwe'i routa. 'Ena'omo
Na iviamai ike mwe'akaho areme kú'o kahi Amo oni va'u
'iamana.
29 'Ejume Huni tisaiporu ijá 'wava Hena! A iviamaa haa
pa'waru'ika'i samaumai 'warumu.
30 Nú iviamaa heju. A uneunecha maho'o nihe parana
jihuna'e ei pini unenu'u pina Aa'e aporahuna areria pa'ana.
Nú ike henare'e A Godoni rena roaji nimaa roju 'wavara.
31 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama 'Ú ja iviamaa nimaa
rojo?
32 Heha! Vea muka ka'ene roujaho iviamaa niro 'e'unana.
Ijihuna'e ja ea mapoka ni'aha kwinu juhahe ani ani joni ara
aneji va ranahuna kaivo ja Nanasu piranamihuna kaivo Na
Nanasu pahihuna. Ijihuni maijaho Amora nú hu'úmuna.
33 Na uneunecha mapoka ikija ja ni'waravu jihuna'e ja
Nuni vaji matauvi'ina apehuna. Ja iki mwe'i hijujaho ja sisei
hiju kaivo ata kairasa'avara. Ijihuni maijaho mwe'akaho
Nara ni asivuta 'iamana.

17

Jesura Hua Nimai Vetihuniji Puni Siporua 'Onajina

1 Jesu uneunechake 'waravume paarejume Hu nia ahasir-
ime akúpi 'ahi niri'i ijá 'wama Amo vea niroukúne A veje
Harihu puni pinana 'urinama. Harihuni veju'e Oni pinana
'urinukúne.
2 A Hu harura ea mapoka asitahuna mahana. 'Enajihuna'e
A ea ka'ene Hu vajahajija Hu pu majama hihuna mihuna.
3 Ikaho majama hihunijina. Pu A Godi ka'ene nikwinu'wi
nimaa nimaiji hena kame 'ee Jesu Keriso ka'ene Ara
ranavume roaji hena kahuna.

4 Na iki mweˈi kaukara kaˈene A mihajaho nive paraju jihunaˈe Oni pinana natohwa ˈurinu.

5 ˈEnakúne Amo veje Nuni pinana natohwa ˈurinama. Nú noˈo nitama mweˈakaho paˈajiri vejume Nuni pinana ˈurina jaˈinaˈe ˈurinama.

6 Ea kaˈene Ara Na mweˈi vajihajija Na A rone pu najahuta. Pu Oni ea kaivo A Na vajihajija pu Oni ira hena veju.

7 Pu iviamaa niheju. Uneunecha kaˈene A vajihajaho Oni rene roara.

8 Ara Oni ira kaˈene Na vajihajija Na pu ˈwaravuˈe pu hena vejara. ˈEne pu ijí hejujaho nimaa nimaa Na Oni rena routa. ˈEe Ara Na ranamiume roujaho pu nimaa nimaa roju.

9 Na puni siporua ˈoju kaivo Na mweˈa kehuna paˈoju. Ea kaˈene A Na vajiha jihipunaˈe ˈoju. Ijihuni maijaho pu Oni eijihunaˈe Na puni siporua ˈoju.

10 Nunijijahija mahoˈo One ˈee Onijijahija mahoˈo Nuna. Ijihunaˈe pura vejuˈe Nuni pinana ˈurinu.

11 Na iviamaa mweˈakaho kúˈo pahihuna. ˈEnakaivo pu pupuso iki mweˈi hiˈejuˈe Na Oni vuˈu. Amo arimai ea kaˈene Ara vajihajija Oni iha ˈahi hami ˈajohaˈamana. ˈEjakame Nú nikwinuˈini jaˈinaˈe pu ˈuˈo nikwinuˈwi reja.

12 Na pu puˈúmo hijuti veijino Na Oni iha ˈahi pu ˈajohauta. Ea kaˈene Ara vajihajija Na pu hami ˈajohauta. ˈEjume ea pina nihoˈo paranamia vaˈana kaivo ea kwinuˈwi sisemaa ijara vaˈume paˈarenana ˈEjume Godoni irijarahara ˈwaramajaho ro nimaaˈe renana.

13 ˈEnakaivo Na iviamaa Oni vuˈu. Vuˈa ikejahija Na iki mweˈi ˈwaravu jihunaˈe puni vajijaho Nú temarijara rarena parahuna.

14 Na Oni ira pu niˈwaravuta. Ijihuni hahi mweˈakaho pu senamu. Ijihuni maijaho pu mweˈa kehuna pana. ˈEne Na ˈuˈo areri mweˈa kehuna pana.

15 A mweˈakino pu ˈeka ani vahuna paˈwaravu kaivo ˈavena sisei ruaraˈenakúne ˈajohaˈamana.

16 Areria Na mweˈa kehuna pana. Ijaˈina pu ˈuˈo mweˈa kehuna pana.

17 Oni ira nimaakúne A Oni ira apena venaˈe pu ea arira reˈavara.

18 Ara Na ranamiume Na iki mweˈi roujaˈinaˈe Na pu ˈuˈo mweˈa ikino irechamiu.

19 Puni hahijihunaˈe Na Nuni haha pu mihuta. Ijihuni maijaho Oni ira kaˈene nimaijino veje pu ea arira reˈavara.

20 Na punaru siporua paˈoju kaivo pura raka kaˈene ˈwarave ea ˈahopo hene Na nimaa ronihunijihipuna ˈuˈo ˈoju.

21 'Enajihuna'e Na siporua 'ojukúne pu maho'o nikwinu re'avara. Amo pu nikwinu nú pu'úmo re'avara. Areri Ara Nuni vaji hiju'e Nara Oni vaji hijuja'ina'e pu 'u'o Núni vaji hihuna. 'Ejakame mwe'akaho Ara Na ranamiume rouji nimaa ro'avara.
22 Ara pinana ka'ene mihajaho Na pu nimihuta. 'Enajihuna'e pu nikwinu rehuna. Areri nú nikwinu'ina rejaja'ina'e rehuna.
23 Na puni vaji hiju'e A Nuni vaji hinu. 'Ejukame pu niho'o nikwinu rena para'avara. 'Ejakame mwe'akaho Ara Na ranamie 'ee oja ka'ene Na mihaja'ina'e A pu 'u'o oja mihujaho pu hena ka'avara.
24 Amo A pu Na vajihajaho Nara hi'ujino pu 'u'o hihuna ura reniu. 'Ejakame pu Nuni pinana ka'ene Ara mihajaho ka'avara. Nitama mwe'akaho mai'o pavejajiri A oja mihana.
25 O Amo A arimaa mwe'akaho A pahena pakamu kaivo Na A nihene kavura. Ara Na ranamiume roujaho ea ikipo niheju.
26 Na A ichá'inijaho pu najahuta. Na majama A rone najaha apena vahuni jihuna'e Ara Na oja ka'ene mihajaho puni vaja nave Na puni vaji hiuta 'wamana.

18

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53)
1 Jesu ikaho 'waravume pa'arejume Hu 'urine va'e Kitironi isoha ona kara'i juasi'a'omo Huni tisaiporue pu'úmo ijí va'ara.
Noin
2 Jutasi ka'ene Hua nahamahunijaho hu ruha kajaho nihena kamuna. Ijihuni maijaho Jesu na'ia mapoka Huni tisaiporu pu'úmo ijí va'ura.
3 Pirisiti mama'ina 'ee Parasi ijipo Jutasi Romu puni sorutia 'ee hirisima vajahume aherame naheha 'ee tosia 'ee juha hajaa vene roara.
4 'Ejumakame Jesu uneunecha maho'o ka'ene Hu re'iro vejajaho nihenana. 'Enarena Hu ro 'e'une va'e pu ijá 'iama Ja irá savo? 'iamana.
5 'Ejume pu eha vene Hu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti ora nú savu 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Ijaho Nana 'iamana. 'Ejume Jutasi ka'ene Hu nahama 'waramajaho pu pu'úmo naminana.
6 'Ejume Jesu ijá 'iama Ijaho Nana 'iavume pu henarame hiru'o'usaha kahakaro va'ika'i mwe'i arihara.
7 Jesu Hu kú'o aporama ijá 'iama Ja irá sama ojo? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti orijina 'wavara.

8 Jesu eha vene ijá 'iama Na Huna 'iamana. 'Enajihuna'e ja Na sari'avajaho eakija irechamie va'a 'iamana.
9 Godoni iri nitama marako 'waramajaho iviamaa roe nimaa renu 'wa'ika'i ijá 'wama Ara ea ka'ene Na vajihajijahija pina ani ani pava'ara 'wamana.
10 Saimani Pita so'wa rukina'omo Marakasiho pirisiti natohwijihuni pwea'omo so'wi 'anaume mana'inija'i ataa 'uhu'usunahana.
11 'Ejume Jesura Pita ijá 'wama Oni so'wa suta vaji ranama. 'Ú Na kapusia ka'ene Amora mihajaho pai'ejo? 'wamana.

Jesu Aheme Anasi Ka'ene Pirisiti Jihuni 'Una'i Roajina
12 Romu puni sorutia 'ee puni mama'ina 'ee Jua puni hirisimapo Jesuho 'uname ija kamovara.
13 Marako'a pu Hu apena va'e Anasi oni va'ara. Ijihuni maijaho Anasiho Kaiapasi oni jurijihuna'e. Juara kajihuni vajijaho Kaiapasira pirisiti ni'ina renana.
14 Kaiapasiho ea ka'ene Jua ea mapoka marako'a ika 'waramajina Ea kwinu ea mapoka punijihuna'e kwahuna. Ijaho niho'o mamaa vena avahuna 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-70; Maka 14:66-68; Ruku 22:55-57)
15 Saimani Pita kaivo tisaiporu pina'i Jesu 'ararihae va'ara. Tisaiporu pina kajaho pirisiti natohwijaho hu nihena kavi'ina'omo hu Jesu'i ahuma va'e pirisiti natohwijihuni sei va'ana.
16 'E'eme Pitaho vwicha jiami nami'eme tisaiporu pina kajaho pirisiti ni'inijaho hena kavi'ina 'omo hu Pita ahema ro'irono napara ka'ene vwicha 'ajohajaho 'wara'ika'i ahema vaji roana.
17 'Ejume napara ka'ene vwicha 'ajohajara Pitaho ijá 'wama 'Ú a ea karehuni tisaiporu pina raka? 'wamana. 'Ejume hu napara kajaho ijá 'wama Na pana 'wamana.
18 'E'eme pwea 'ee hirisima 'aho'a atuatavume vena jae iruhe hijara. 'E'eme Pita 'u'o ijí pu pu'úmo namine vena iruana.

Pirisitia Ni'inijara Jesu Apomajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Ruku 22:66-71)
19 Pirisiti ni'inijara Jesuni pwehija rone Jesu apome 'ee Hura raka ka'ene najahuji rone apomana.
20 'Ejume Jesu hu eha vene ijá 'wama Na samaumai ea mapoka vu'a 'waravuta. Sinakoku 'ee Temiporu vaji Jua ahuma hi'eju'e Na najahura. Na niho'o vu'a pina nesa pa'waravuta.

21 'Enakaivo rakijihuna'e a Na aporimo? Ea ka'ene Na 'wara'eju'e hejujihija'e aporame hena. Na raka ka'ene 'waravujaho pu nihejura 'wamana.
22 Hu ijá 'wara'eme hirisima kwino Jesuni rori naminana'omo ijara Hu tahijahi'i ijá 'wama 'Ú 'unama ija'ina pirisiti ni'inijaho 'wara'eja? 'wamana.
23 'Ejume Jesu ijá 'wama Na vu'a sisea 'waravuta re'amajaho a ivi'a kú'o 'wariva hejuma. 'Enakaivo Na vu'a maa 'waravuta re'amajaho a ichá vene 'anio? 'wamana.
24 'Ejume Anasira Hu kamoma ranavume Kaiapasi pirisitia ni'ini jihuni va'ana.

Pitara Jesu Kú'o Hemahajina
(Matiu 26:71-75; Maka 14:69-72; Ruku 22:58-62)

25 Saimani Pitaho vena irua nami'eme pu ijá 'wava 'Ú a Huni tisaiporu pina raka? 'wavara. 'Ejume hu hema ijá 'wama Na niho'o pana 'iamana.
26 Pirisiti ni'ini jihuni pwea ka'ene Pitara 'anaume ataa 'uhu'usunaha jihuni ea pini ijá 'wama 'Ú a Hu hu'úmo juasi'i kavute? 'wamana.
27 'Ejume Pita kú'o he'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.

Jesu Apene Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Ruku 23:1-5)

28 Sú'u vea ka'ene uka 'umenajino pu Jesuho apene Kaiapasi oni sei va'e 'otua vejuri sei va'ara. Jua pu 'otua vejuri sea vaja pava'ara kaivo ma'ahi namijara. Ijihuni maijaho pu puni tamana ruarahareje Pasova'e paihuni jihuna'e 'otua vejuri sea pava aruvara.
29 'Ejume Pairatira va'e pu ijá 'iama Eakaho iraka'e ja namahareja apene roare? 'iamana.
30 Pu eha vene hu ijá 'wava Ea ikaho Hu sisea paveji'ina re'ipisa nú ija'ina paapena roa maha'a 'wavara.
31 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja joni tamani jihuni 'unamijino Hu 'otua veti'avara 'iamana. 'Ejume Jua kajipo ijá 'wava Varapi jihuna'e nú ea pa'anie kwamasahuna 'wavara.
32 'Enajihuna'e Jesura ichá'ina'e kwahuna ka'ene nimarako 'waramajara roe nimaa'e renana.
33 'Ejume Pairati kú'o 'unama va'e 'otua vejuri ari va'e Jesu 'umena ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana.
34 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama 'Ú a ikaho oni vwihai vwihana 'warimu 'uho ea 'ahopo Na rone 'waravara'e 'warimo? 'wamana.
35 Pairati eha vene ijá 'wama 'Ú na Jue? Oni ehija 'ee pirisitia mama'inijipo A apene roe na mihara. Ijaho A raka vejumakame pu A apena roe na mihare? 'wamana.

36 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nuni ara kwaa ikaho mwe'a pana. Nuni ara kwaa iki mwe'i re'ipisa Nuni pwehija pu areri ajira veja'a. 'Ejakamareje pu Juakija Na niho'o paapenia'a. 'Enakaivo Nuni ara kwaa ikaho panamu 'wamana.
37 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama 'Ú A Kinie? 'wavume Jesu ijá 'wama A Na Kinia 'wimujaho Na ijí rehuna'e naheniara. 'Ee ijihuna'e Na iki mwe'i routa. Na iki roujihuni maijaho ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujihija'e raka ka'ene nimaa nimaiji 'wara'iro routa. Ea ka'ene nimaijihunijija Nuni ira hejura 'wamana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimai Vejajina
(Matiu 27:15-31; Maka 15:6-20; Ruku 23:13-25)

38 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama Nimaa nimaijaho irake? 'wa'ika'i hu 'uroti va'e Jua kú'o ijá 'iama Na Ea ikehuni vaja sisea pina pakavu.
39 'Enakaivo joni tamana ja Pasova vea reju'ukivi'i na ea ka'ene tipura hijujaho pina ranavu'e va'ura. 'Ena'omo na Eake Jua puni Kinia ranahuna ja ura renao? 'iamana.
40 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Ea kajaho pana vo Parapasi ranama 'umejara. 'Enavo Parapasiho hu nesa apeji'inijina.

19

1 Pairatira Jesuho apene hijahana.
2 'E'eme sorutiapo 'wiji ehimapi Huni húmata 'ahi apúsamahara. 'Ene pu kini epuni ateha mavarasa'ina avi'ini apúsamahara.
3 'Enareja pu 'ijahe 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara. 'Eji'i puni iji varinu tahijahara.
4 Hu Pairati kú'o 'uroti roe pu ijá 'iama Heha! Na Hu ahema roujihuni maijaho na Huni vaja sisea pina pakama ahema rou 'iamana.
5 'E'ejume Jesuho 'wija 'ee ateha avi'ina ka'ene samahaji'i roe 'uroti samai 'e'unana. 'E'eme Pairati ijá 'iama Eake kaha! 'iamana.
6 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Jua puni hirisima pu Hu kavi'i ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Enakaivo Pairatira ijá 'iama Na Huni sisea pina pakavukúne jara ojono apena va'e icha 'ahi 'ana'avara 'iamana.
7 'Ejume Juapo eha vene hu ijá 'wava Núni tamana ika'ina ijihuna'e núni tamanijara 'waramu ja'ina'e Hu kwahuna. Ijihuni maijaho Hu Godoni Hariha 'úmujihuna'e nú Hu 'anaa kwahuna 'wavara.
8 'Ejume Pairatiho ijí vu'a kaji henarena niho'o tea juma paranana.

9 'E'ika'i hu kú'o 'otua vejuri sei va'e arume Jesuho apoma ijá 'wama A ichi rena roane? 'wamana kaivo Jesuho huni eha pavenana.
10 Pairati ijá 'wama A irakijihuna'e na pa'warimo? Nuni harura namuna'omo na areri A ranamae vahuna ho na A icha 'ahi 'anahunijaho A paheno? 'wamana.
11 'Ejume Jesu eha vene hu ijá 'wama A mai'o Nuni harura areri paasimana kaivo Godira a harura ma'amajiana vo a Nuni harura paasimana. Ea ka'ene Na apenie roe a mahajija pu sisea ni'ima'ura vejara 'wamana.
12 Pairati ijí henarena 'unama same Hu rana'iro venana. 'Enakaivo Juapo ijá 'umeja A eake ranave va'amajaho a Sisa oni napura parehuna. Ea irara ori'ini hu kinia 'iamujaho Sisa'i ninakarame avanu 'wavara.
13 Pairati he'eme pu ijí 'waravume henarena Jesuho apena roe ma'ahi 'otua vejuri ruhi rana'ika'i hu asuma hi'eme Jesu huni una'i naminana. Ijí ruha kajaho Hipuru puni iri Kapata 'wavura.
14 Vea ka'ene Pasova amairiaravari vea kaji veiri'i hu Jua ijá 'iama Joni Kinia kaha! 'iamana.
15 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Hu apena va'a! Hu apena va'a! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja ura na joni Kinia icha 'ahi 'ana'ejo? 'iamana. 'Ejume pirisitia mama'inijipo eha vene ijá 'umeja Nú kinia pana vo Sisarana 'umejara.
16 'Ejume hu Hu apene icha 'ahi 'ana'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43)

17 'Ejume pu Hu ahema va usevume Jesu ichaka Hu 'anahunijaho tapana va'e kwaa iha Korukata 'wavuji va'ana. Ijaho Hipuru puni iri Húmata Ata 'wavura.
18 Pu ijí Hu icha 'ahi 'anaara. 'Ene ea no'ohe'i pina ronu'i 'anae pina 'u'o ronu'i 'anaara kaivo Jesuho riri 'anaara.
19 'E'eme Pairati asura ira ika'ina vene korosia huri 'ananamana Jesu Nasareti Ora Jua Puni Kinia 'wame venana.
20 Asura ka'ene hura venajaho Hipuru Ratini 'ee Kuriki puni iri venana. 'Enavo kwaa ka'ene Jesu 'anaajaho ara natohwa rorina'omo Jua mapoka vai'i asura kajaho kama tahi'i va'ura.
21 'Enareja Jua puni pirisitia mama'inijipo Pairati ijá 'wava A Jua puni Kinia venujaho arema kaivo Hura Na Jua puni Kinia 'iamanakúne ijihuni toi ve'amana 'wavara.
22 'Ejume Pairati ijá 'iama Raka ka'ene nara vejujaho na nivejume pa'arenana 'iamana.

23 Sorutia mapoka Jesu icha 'ahi 'anaume pa'arejume sorutia Huni ateha jahene ahaame nia no'ona no'o irechavara. Areri sorutia kwinu kwino ea no'ona no'o ijá 'ekahuna'e irechame 'ee Huni ateha mamaa ka'ene huri apú*samonujaho* pasuhara kaivo iji kahi rene hwena va'e kami usevara.

24 Ijí pu ijá 'wava Roe nú Huni atehakaho paisova kaivo roe pipi vene kava. Ea irara mai ape'amajaho hura ape'enakúne 'wavara. Ijí veja kajaho Godoni Ira nitama ijá 'waramajaho nimaa renana.

Pu Nuni ateha 'eke ahaame vajú*sarahuna*. 'Ene Nuni ateha apene pipi vehuna 'ú*mana*.

25 'Ejume sorutiapo uneunechakija vejara. 'Enakaivo Jesu icha ka'ene 'anaari anejijino ea ka'ene namijajaho Huni oha 'ee Huni ohijihuni 'u'ua 'ee Meri ka'ene Karopasi oni napara 'ee Meri Matarini ijá namijara.

26 Jesu oaha kame 'ee Huni tisaiporu pinaka Hu oja mahujaho kavi'i ijá 'wama Napara karere oni Hariha kama 'wamana.

27 'Ene Hu Huni tisaiporua ijá 'wama Oni oha kama 'wavume hu ijí hene tú*na*'i napara kajaho aheme huni ari va'ana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49)

28 Ijihuni tú*na*'i Jesu henajaho uneunecha mapoka ka'ene Hura ve'iro roajaho iviamaa nivesihana. 'Enavo Godoni iri nitama 'waramajaho ro nimaa renana. 'Ejume ijá 'iama Na toa huanimu 'iamana.

29 'E'eme si'uara ajina riha kisina rukina ijí namana'omo pu 'o'asuni ichi mwavahame 'ena ape 'urine Hu iri vwevara.

30 'Ejume Jesuho ijí ajina riha kisina kajaho inarena ijá 'iama Nipa'arenu 'i'ika'i hú*mata* aruha arihajaho ni'aha kwinu oja sumana.

Jesu Iana 'Ahi Pijahume Napamajina

31 'Ejume Juapo Pairati apoma ijá 'wava Nú ea ka'ene icha 'ahi navu karaho 'anie mumora tú*achamihe* kwamasahakivi'i 'eke mwe'i irechava 'wavara. Pu ijá vejajihuni maijaho puni Sapati jihuni vea natohwijara rehuni jihuna'e avajara.

32 'Ejume sorutiapo roe urana namajihuni mumora 'ania tuamahe 'ee ea pina ka'ene ropuna'i Hu hu'úmo icha 'ahi 'anaajihuni mumora 'ania tuamahara.

33 'Enakaivo pu Jesuni roi'i kavajaho Jesuho nikwamana kavara. 'Enareja pu Huni mumora patumahara.

34 'E'eme sorutia kwino juha apena roe iana hari pijahume ni'aha kwinu 'aa 'ee toa iji'i arihana.

35 Ea kaˈene ijí reˈeme kamajara ijí rone ˈwaramu. Ijí hura rone ˈwaramujaho nimaa. ˈEne hu nihena kiviˈini jihunaˈe hu nimaa ˈwaramu jihunaˈe ja ˈuˈo hena nimaa rohuna.
36 Ijí uneunecha kajaho vejuma paˈareˈejumaˈe nitama Godoni ira ijá ˈwarumajaho Huni ata pina paveje ˈauˈena ˈúmajaho nimaa renana.
37 Vukúˈu nitama Godoni iri ijá ˈwarumane Pura Hu pijahajaho pu kahuna ˈúmana.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56)

38 Ijihuni túnaˈi Josapi kaˈene Arimatia orijaho Jesuni tisaiporu pina kaivo Jua juhamareˈe pasama hiramunaˈomo hu roe Pairati Jesuni haha apeˈirono apoma ˈwaramana. ˈEjume Pairatira nijina ˈwavume hu roe Huni haha apena vaˈana.
39 Nikotimasi kaˈene nitama naˈii Jesu vaˈe kamajara ˈuˈo senisia mú ˈee aroi vejara kaˈene ahija rukinijaho apena roana.
40 Pu Jesuni haha apene ateha senisia ijiˈi mwavara. Jua puni tamana ea kwamasahiˈina ijá vejura.
41 Kwaa kaˈene Jesu icha ˈahi ˈanaari rorijaho juasiˈa. ˈEnaˈomo juasiˈa kajino mutita namuna kaivo ea ˈahoˈa maiˈo ijaho pairechamiara.
42 Mutita kajaho samatuˈunaˈomo Juapo Pasova hunaˈe amairiarahuni jihunaˈe pu ijí Jesuho ranavara.

20

Mutita Vuata Namajina
(Matiu 28:1-8; Maka 16:1-8; Ruku 24:1-12)

1 Hura natohwi súˈu súˈo vea maiˈo paahara saˈeme Meri Matarini ijí mutita kaji vaiˈi kamajaho muna kaˈene vwicha kunavajaho tatiraha apene ruvaara kamana.
2 ˈEnarena hu ninuma vaˈe Saimani Pitaho ˈee tisaiporu pina kaˈene Jesura oja mahujiˈi puni vaˈe ijá ˈiama Pu núni Natohwijaho mutita vaja niapene ani ranavaraˈomo pu ichihi ranavajaho nú puruva renu ˈiamana.
3 ˈEjume Pitaˈo Huni tisaiporu pina kajiˈo mutita kaji vaˈiro vaˈara.
4 Ea noˈo ninukujahara kaivo tisaiporu pinijara Pita ninuma asima urana vaˈe marako mutita rora kaji ˈeˈunana.
5 Hu vaˈe aruha amanena niriajaho ateha ijí navara kaivo hu vaja paaruma vaˈana.
6 ˈEˈeme Saimani Pita ˈuˈo túnaˈi va ˈeˈunarena ijí mutita vaji aruma vaˈi kamajaho ateharu navara.

7 'Enakaivo ateha pina ka'ene Jesuni húmata mwavajaho
ateha 'aho'apo navajaho panamana kaivo hunano mwama
va'e namana.
8 'Ejume tisaiporu pina ka'ene urana mutiti roaji 'u'o ijí
aruma va'e ateha kajaho kime nimaa ronana.
9 'Enakaivo pu Godoni vu'a ka'ene Hu kwama
'urihunijaho pu mai'o majaa pahejara.
10 'Enareja tisaiporu kajija 'uname puni ari va'ara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samaahiramajina
(Matiu 28:9-10; Maka 16:9-11)

11 'E'eme Meriho ijí mutita rori namine niravi'i aruha
arihe mutita vaja kaji niriana.
12 'Eji'i kivume 'ona oji'ina no'ohe'i ateha sajasa'ini same
Jesu ranavari tinijino pina húmana'i asuma hijume pina
mumona'i asuma hinana.
13 'Ejume pu hu ijá 'wava Napara karera a raka vene
niramo? 'wavara. 'Ejume hu ijá 'iama Erapo nuni Natohwa
apena va'e ani ranavukame na puruva reniu'e ijihuna'e
avaju 'iamana.
14 Hu ijá 'wara'ikaivo ura ta'arohi'i kamajaho Jesuho ijá
naminana kaivo Jesura naminu paronana.
15 'Ejumakamarena Jesura hu apoma ijá 'wama Napare
A rakijihuna'e niramo? A irá samo? 'wamana. 'Ejume
hu vwihanajaho Hu juara anesura ro'ikaivo ijá 'wama Ara
reha Hu apena va'e ani ranamana'e re'amajaho a ichá
ranamajaho 'warive na va'e Hu apejuma 'wamana.
16 'Ejume Jesu ijá 'wama Meri 'wamana. 'Ejume hu
ta'arohi'i Jua puni iri ijá 'wama Raponai 'wamana. Ijihuni
maijaho Najuhi'ine 'wamana.
17 Jesu ijá 'wama A Na pa'uniri'amana. Ijihuni mai-
jaho Na mai'o Amo oni pavai'inakúne a va'e vwehu Nuna
'wara'amana. Na Nuni Oma 'ee joni Oma Nuni Godi 'ee joni
Godi ijihuni va'u 'i'ama 'wamana.
18 'Ejume Meri Matarini roe hura núni Natohwiji kamajaho
Huni tisaiporua 'waramana. 'Ene Hura vu'aka 'warama kaji
'u'o 'waramana.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49)

19 Hura Natohwa nusirei tisaiporu mapoka ahuma sei vaji
vwicha kume hijara. Ijihuni maijaho pu Jua juhamareja
avajara. 'E'eme Jesuho roe pura ahuma hija kaji rira mu'oi
nami'i kaivo ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
20 Hu ijá 'waramarena iji'a Huni ija najahe 'ee iana 'u'o
najahana. 'Ejume Huni tisaiporua Natohwiji kamareja
teamanama parajara.

21 'Ejume Jesu kú'o ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna. Amora Na ranamia ja'ina'e Na 'u'o ija'ina'e ja irechamiu 'iamana.
22 Hu ijá 'waramarena Hu iruhoa vetie ijá 'iama Godoni 'Avena apeha 'iamana.
23 Ja ea 'ahopuni sisea vwihanie are'avajaho puni sisea vwihana arevume paranana. 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihanie are'avajaho puni sisea mai'o paparanana.

Jesu'o Tomasi Puni Vu'ijina

24 'Enakaivo Tomasi ka'ene Titimasiho ea iropu ropu no'o ijihi puni ea pina'omo vea ka'ene Jesura roajaho hu ijaho pahinana.
25 'Ena'omo tisaiporu 'ahopo hu ijá 'wava Nú Natohwijaho nikavara 'wavara kaivo hu pu ijá 'iama Na nuni nii Huni ija ka'ene nerui 'aniajija kime 'ee nuni ija ranave nerui va'ani 'unamiji va'e 'ee nuni ija Huni iana hari rana'ujiana vo na panimaa roju 'iamana.
26 Na'ia iropune no'upisu pa'are'eme Huni tisaiporua vwicha kume vaji Tomasi'i pu'úmo hi'eme Jesuho kú'o roe puni rira mu'oi namiji'i ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
27 'Enarena Hu Tomasi ijá 'wama Oni ija miha. 'Ene Nuni ija kiama. Oni ija miha. 'Enareje iana hari isama. Panimaa ronujaho are'ika'i nimaa rona 'wamana.
28 'Ejume Tomasi eha vene ijá 'wama Nuni Natohwe 'ee nuni Godi 'wamana.
29 'Ejume Jesu ijá 'wama A Na kimajihuna'e nimaa ronu kaivo ea ka'ene Na paki'eja vo nimaa rojajaho Na merajihuna 'wamana.

Ike Puka kehuni Maijina

30 Jesu aacha 'aho'a ea areri pavejura Huni tisaiporu puni una'i vejume kavara kaivo ike puka vajakaho pavejara.
31 'Enakaivo vu'a ike vejajihuni maijaho Jesuho Kerisone 'ee Hu Godoni Harihijina 'omo ijí nimaa ro'avajaho Huni iha 'ahi majama hihuna apehuna.

21

Jesu Tisaiporu Iropu No'o Puni Una'i Samaahiramajina

1 Ijihuni túna'i soha iha Taipiriasi 'wavujino Jesuho Hu ichá'inijaho kú'o Huni tisaiporua najahana. 'Unama ika'ina'e Hu ichá'inijaho najahana.
2 Saimani Pitane 'ee Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujaho 'ee Nataneru ka'ene Kena Karari orijine 'ee Jepeti oni harihija 'ee Huni tisaiporu no'ohe'i ijihi pu'úmo ahuma hijara.

3 Saimani Pita ijá 'iama Na va'e úa vesa'i va'u 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava nú 'u'o vu'ajivu 'wavara. 'Ejume hu pu pu'úmo va'e sisima 'ahi ajivara kaivo ijí na'ia kajaho pu kija pasiriravara.

4 Sú'u sú'o vea mai'o ahasio'eju'e Jesuho ora samai naminana kaivo tisaiporua Jesura naminu parojara.

5 'Ejume Jesu pu ijá 'umena Sesa karijee ja vi kija siriravooo? 'iavume pu eha vene ijá 'wava Pana 'wavara.

6 'Ejume Hu pu ijá 'iama Joni namea sisima ropuna'i mana'inija'i apúsamareje ja kija siriraha 'iamana. 'Ejume pu namea 'ene ropuna'i apúsavara. 'E'ikaivo pu tairiajaho areri parenana. Ijihuni maijaho kija mapoka mapoka ijí puni namea vajijaho ani renajihuna'e areria parenaara.

7 Jesura tisaiporu ka'ene oja mahajara Pita ijá 'wama Ijaho Natohwi jarana 'wamaji Saimani Pita henajaho hu maisu kaukara venonana'omo ateha ape apúsame mwamapi soha vaja kaji vajamana.

8 'E'eme tisaiporu 'aho'a sisima ma'u'ua 'ahi roe kija ka'ene namea vaji itu'o'unana nama kajaho tairia karohi rori va'ara. (Ijihuni maijaho rori vahuna mina areri 100 mita.)

9 Pu roe rori arihi'i kavume vena re'eme kija 'ee puretia ijihuni toi reji'i navara.

10 'Ejume Jesura ijá 'iama Kija ka'ene iviamaa jara sirirava kajaho 'aho'a 'eka roha 'iamana.

11 'Ejume Saimani Pitara va'e ajime namea kajaho tairi apene iki samai roi'i kavume kija mapoka mapoka mama'ina (153) ijihuni vaji navara kaivo namea paturamana.

12 Iji'a Jesu ijá 'iama Roe 'iruma ija 'iamana. 'Ejume pu nihena kavajaho Hu Natohwiji kamareja pu ea pina paapome A Ea irarane? 'wavara.

13 'Enarena Jesura roe puretia 'eke tuama vajihe 'ee kija 'u'o ijá venana.

14 Ijaho Jesura kwama 'urinani túna'ijaho Hu 'aha no'opisu Huni tisaiporu najahajina.

Jesu'o Pita Puni Vu'ijina

15 Pu 'iruma ijume pa'arejumakavi'i Jesu Saimani Pita ijá 'wama Saimani Joni oni harihe a Na oja mihujara ikija asitahane? Hu ijá 'wama I'a Natohwe na A oja mahujaho A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ija 'wama Nuni sipia 'u'ua piira'amana 'wamana.

16 Hu kú'o 'aha no'u ijí ijá 'wama Saimani Joni oni harihe A Na oja miho? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama I'a Natohwe

Na A oja mahujaho A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni sipia 'ajoha'amana 'wamana.

17 'Ene Hu 'aha kú'o no'upisu ijí ijá 'wama Saimani Joni oni harihe a nimaa Na oja miho 'wavume Pitaho temumana. Ijihuni maijaho Hu 'aha no'opisu ijá 'wama A Na oja miho 'wamajihuna'e hu temuvume ijá 'wama Natohwe uneunecha maho'o A nihena kimuna Na A oja mahujaho A nihenu 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Nuni sipi 'iruma vaji'amana.

18 Na a nimaa nimaa 'waravu a vea ka'ene kivasa hinajaho a orono vwiha irame a ura ichihichihi va'i 'ahaujaho ijí va'una kaivo a emaa re'amajaho a ichihichihi ura va'i 'aha'amajaho pu iji 'unaramone vwiha iramahe a kwaa ka'ene pava'i 'aha'amaji pu aherame vahuna 'wamana.

19 Hu ika'ina'e 'warama jihuni maijaho hura ichá'ina'e kwavakame Godoni pinana 'urihuniji rone 'waramana. Hu ijá 'waramarena iji'a ijá 'wama Na 'ararihia 'wamana.

Jesuho 'Ee Tisaiporua 'Aho'ijihipuni Vu'ijina

20 'Ejume Pita ura ta'arohi'i kamajaho tisaiporu ka'ene Jesura oja mahujaho 'ararihie roana. Ea kajaho vea ka'ene Jesu pu'úmo 'iruma ijari veijino Huni túra 'ahi mena hinana'omo apoma ijá 'wama Natohwe ea irara A nahama'ena? 'wamajina.

21 Pitara ea kaji kavi'i Jesu ijá 'wama Natohwe eakaho ichá rehune? 'wamana.

22 Jesu ijá 'wama Na ura eakaho hina apena va'eje Na kú'o rohuna re'ipisa ijaho oni kaukara panakúne Na 'ararihia roa 'wamana.

23 Pu vwehwaha ijí henareja 'wama apene oji'i ijá 'wava Ike tisaiporuakaho pakwa'ena 'wavara. 'Enakaivo Jesu hu pakwa'ena pa'iamana. 'Enakaivo Na ura eakaho hina apene va'eje Na kú'o rohuna re'ipisa ijaho Nuni kaukara 'wamana 'iamana.

24 Ike tisaiporu ka'ene vu'ake venukaho hu hena kimujihuna'e najahe 'ee asurakaho venu. 'Enakaivo nú niheju Hura raka ka'ene 'warumujaho nimaa nimaa.

Vu'akehuni Urijina

25 'Enakaivo uneunecha mapoka ka'ene Jesura venaji maho'o heha 'ahi ve'ipisa mwe'a ikaho puka kajihi irechahuna niho'o areri pareja'a. Nijina.

Akisi

Vuˈa Anejijihina

1 Tiapirasi ese. Nimarako pasia pina kaˈene na vejujaho Jesura raka kaˈene aneja vene ˈee ea najaha

2 apene vaˈu vaˈo vaˈe vea kaˈene Hura kahi akúpa ˈahi vaˈaji va ˈeˈujuta. Hu vaˈamarono Godoni ˈAveni vaji Huni apasorua kaˈene Hura iji pijihajija raka kaˈene pu vehunijaho ˈwaramana.

3 ˈEne Hu kwama ˈurinarena naˈia mapoka (40) Huni haha ˈahi icháˈina renaji pu najahana. Hu nimaa ˈurinana roˈavarorena ˈunama ani ani vejiˈi Godoni ariji rona najaha ˈwaramana.

4 ˈEne pu ahuma hiˈeme Hu ijá ˈiama Ja nihoˈo Jerusaremi paareme vaˈavara kaivo ijí ˈajaˈeje Amora raka kaˈene ja miˈiro nahama ˈwaravume Na ˈwaravujaho mihakamaˈe ijiˈa vaˈavara.

5 Ijihuni maijaho Joniho ja toi vaji samaume ˈurijara kaivo naˈia josuˈa pareˈeje ja Godoni ˈAveni samahuna.

Jesura ˈUrina Akúpa ˈAhi Vaˈajina
(Ruku 24:50-53; Maka 16:19-20)

6 ˈEjume pu roe ahuma hijiˈi apoma ijá ˈwava Natohwe A vea kajino kúˈo kwaa kakaho Isureri ora miˈena? ˈwavara.

7 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Amora ijí vea kajaho Hu henu ˈee Huni harurijino irechamana kaivo ijihijaˈe jara hena kahuna pana.

8 ˈEnakaivo Godoni ˈAveni roe ja samahakame ja harura apenarejaˈe ijiˈa Jerusaremi ˈee Jutia ˈee Sameria Na rone najahuna. ˈEne ike mweˈakaho mahoˈo najahuna.

9 Ijija ˈwaravume paˈareˈeme pu ijá kaviˈi namiˈeme Hu apene ˈimita vaji vaˈume ˈimiti tanuˈurihume pakavara.

10 Heha! Hura vaˈukame pu nia kaˈene akúpi ˈahi nirinamie nava kajaho paˈareˈeme ea noˈoheˈi ateha sajasaˈini savajija ijá puni rori namijara.

11 ˈEnareja ea kajipo ijá ˈiava Karari orakije ja raka vene namina hine akúpa ˈaha nirinama navo? Ijí Jesuho iki joni rene apene akúpi ˈahi vaˈukaho Hu kúˈo ˈunama roˈamajaho ˈunama nikwinuˈina kaˈene jara Hu kaˈejuˈe vaˈu kajaˈina rohuna ˈiavara.

Jutasi Oni Tini apenajina

12 ˈEjume pu huriˈa Arivi rene Jerusaremi roara. Arivi rena roe kamino Jerusaremi usevujaho naˈia kwinuna kwaa jora pana.

13 Pu ijí Jerusaremi roareja pura seaka huri hijujino vaˈara. Pita ho Joni ho Jemisi ho Enituru ho Piripu ho Tomasi ho Pataramiu ho Matiu ho Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho ˈee Saimani kaˈene Jerati ˈwavujaho Jutasi kaˈene Jemisi oni harihijaho ijá vaˈara.

14 Pu ijí rira kwino napara ˈee Meri kaˈene Jesuni ohijaho ˈee Huni ˈuˈuhijijihi puˈúmo ahuma vwiha kwisu rene siporua ˈojiˈi hijara.

15 Ijá vejari veijino ea kaˈene Godi nimaa rojujijahija mapoka (120) ahuma hiˈeme Pitara puni rira kaji ˈurine arini namijiˈi ijá ˈwaramana.

16 Vwehu nune Godoni ˈAvenijara Teviti oni ira vaji Jutasi rone ˈwaramajaho iviˈa Godoni irijaho nimaˈe renana. Jutasira ea aherama roe najahume Jesuho apejara.

17 Hu nú puˈúmo hinone ˈee kaukara kaˈene núra vejukehuni pwinanaˈa renana.

18 Ike ea ikaho monia kaˈene sisea vejuˈe vajahajino apena mweˈa sisa pina ˈimenanaˈomo ijí unaˈi ˈone huni tea jahausahume kwamana.

19 Ijihunaˈe ea mapoka kaˈene Jerusaremi hijujija kwaa kajaho iha Hakeratama ˈwavura. Puni iri Hakeratama ˈwavujihuni maijaho ˈAa Mweˈa ˈwama avajura.

20 Godoni ira kaˈene Samusi vaji ikaˈinaˈe vejara. Veje huni ara kwaa savasaˈe renama. ˈEje ea pina pahinama ˈee huni kaukara ijaho ei pini huni tinia apena venama ˈúmana.

21 Ijihuni hahi nú ea pina kaˈene naˈia mapokaˈe núni Natohwa Jesui puˈúmo ˈajúha ojiˈiniji apehuna.

22 Ijaho vea kaˈene Jonira ea toi samajino rene rou vaˈo Hu apena vaˈaji ˈeˈunaji ea pina apejakame Hura kwama ˈurinaji ronareje ea ˈahoˈa ˈwaraviˈinaˈe rehuna.

23 ˈEjume pu Josapi kaˈene Pasapasi kaˈene Jasitasina ˈwavujiˈo Mataiasiˈo ˈeka roajivara.

24 ˈEnaˈomo pu siporua ˈone ijá ˈwava Natohwe A eaka mapoki jihipuni oja vaja nihenunakúne Ara ea kaˈene iji pijahaji najuha.

25 ˈEjakame hura kaukara ikehuni vaja tinia apene ˈee apasoru huni kaukara kaˈene Jutasira areˈi huni ruhi vaˈajaho venama ˈwavara.

26 ˈEnareja ijihuni túnaˈi pu pipia venareje Mataiasira tinia apenana. ˈEjumakame hura apasoru iropu ropu kwinu ijihi niˈajinamiana.

2

Penitikosi Vea

1 Jua puni Penitikosi vea natohu rejume pu maho'o rira
kwinu ahuma hijara.
2 'E'eme ni'aha kwinu akúpa 'ahi 'o'ivajamajaho areri
puurapo hiravuja'ina rena ro'eme sea ka'ene pura hija
kajaho 'ahí'ahí vajamana.
3 'E'eme pu ki'eme ira ka'ene vena sa'inijipo rene roari-
harene ea kwinu kwino puni haha 'ahi tirohara.
4 Godoni 'Aveni ruha apene paranarena venaume pu ea
maho'o aneja vene ira ani ani'ina 'wavara.
5 'Ejume Jua ka'ene Godi oja mahi'ina ka'ene kwaa ani ani
rena roajija ijí Jerusaremi hijara.
6 'Ena'omo vea ka'ene 'oa kaji henareja ea mapoka kajija
ahuma roe niho'o puruva retiana. Ijihuni maijaho ea 'oi'oi
he'eju'e puni imaijino hine 'wavara.
7 'Ejumakame pu oja pa'arena'e 'ee oja hwa'usahaume ijá
'wava Ikaho ichá vejo? 'Ú ea ka'ene ike 'wavukija Karari ora
pane?
8 Pu ichá'ina vene núni imaa ka'ene nú nahenuajino
'wavujaho nú hejo?
9 Núa Patiani ore Miria ore Irami ore Mesopotemia ore
Kapatosia Ponitasi ore Jutia ore Esia ore
10 Pirijia ore Pamipiria Ijipiti vajina'omo ijí ore Ripia opuni
kwaa Sairini rorine ea 'aho'a Romu ora 'ee Jua 'ee Jua puni
tamana hene vejujihuna'e roajivara.
11 Nú ea 'aho'a Kuriti ore 'ee Arapia ora 'avo pu hine núni
imai Godira uneunecha mama'ina ka'ene venaji rone 'wavu
'wavara.
12 'Enareja pu oja hwa'usaha niho'o puruva renaume
aposaramapene oji'i ijá 'wava Ijaho iraki reno? 'wavara.
13 'Enakaivo ea 'aho'a pu ijí matihe ijá 'wava Ike eakija
'waini vwea rukina'e ine nanamiu 'wavara.

Pitara Vu'a 'Waramajina

14 'Ejume Pitara 'urine ea iropu ropu kwinu puni rira
kajino nami'i kaivo ira ajira ijá 'umena Jutia ora 'ee ea
maho'o Jerusaremi hijukije ataa apúsame nuni ira ike heha.
Nara raka ka'ene 'wara'i vejukaho ja ea 'aho'a ijá 'wavo.
15 Ja vwihajujaho ea ikija nanamiu roju kaivo pana.
Iviamai sú'u sú'u vea hareha 'aha karakaro namijujaho ea
pananamiura.
16 Ikaho iraka ka'ene poropeti Joerura rone 'warumajina.
17 Mwe'akara mai'o pa'are'i ve'eje raka ka'ene rehuniji
Godira ika'ina 'waramana. Nara Nuni 'Avena ea
mapoka samahakame joni harihija 'apahija Godoni
'waravi'ina rehuna 'ee joni kivasa raka ka'ene túna'i

rehunijaho visoni kihuna 'ee joni ema ijija mai'o
túna'i raka ka'ene rehunijaho navahi kihuna.
18 Nara Nuni pwea ka'ene napara parua ijija Nuni 'Aveni
samahakame ijí vea kajaho pu Nuni vu'a 'waravi'ina re-
huna.
19 Nara uneunecha ani'ina akúpa 'ahi vehuna 'ee aacha ani
ani mwe'i najahuna 'ee 'aa 'ee vena 'ee venu'a ani rehuna.
20 Vea na'ime nutuma nave masapa niho'o amapu'ura re'eje
'aa puna'i rena nahuna. Ijá re'amani túna'ijino Natohwijaho
rohuna.
21 Vea kajino ea irara Natohwi jihuni iha 'uraha
'ume'amajaho Hu ni'ajahuna 'wamana.

22 'Enakúne Isureri orakije ike vu'akaho hami heha. Jesu
ka'ene Nasareti ora ka'ene Godira nimaa vene iji pijahe
ranavume roajihuni vaji huni aacha ani ani'ina ea areri
pavejujija joni vaji venajaho ja ojono nihena kavu.
23 Ike eakaho nitama Godira hena kamarena ni amairiara-
mana 'omo ja Hu ea sisesa mihume pu korosia 'ahi 'anaume
kwamana.
24 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. 'Enarena
kwamasahe haha ka'ene hehunijaho pa'arenana. Kwa-
masahuri harurijara Hu 'unanahuna areri pana.
25 'Enakaivo Tevitira nitama Hu rone 'waramarena ijá
'iama
Na ka'eju'e Natohwijaho nuni una'i na'ia mapoka hinu.
Hu nuni ija mana'inija'i hinujihuna'e na oja pahiani-
huna.
26 Ijihuni hahi nuni oja vajakaho niho'o teamanivu'e 'ee
nuni mitara mari'umu. 'Eju'e nuni haha 'u'o 'ojuta hami
hwehuna'e vwihaji'i hiju.
27 Na niheju. A Nuni 'avena paranave va'e ruha ka'ene veni
renujaho vahuna. Oni Ariramaijaho pamaka'eje sakara'ena.
28 'Enakaivo A majama hihunijaho najihana. 'Ene na Oni
una'i hi'ujara veje teamanima paranihuna 'iamana.

29 Vwehu nune maki'eje na núni sasa rone 'waravuma.
Tevitira kwavumakame ranava jihuni húijaho ikeho majama
núni rori namo.
30 Hu poropetia'omo Godira raka ka'ene nahama
'waramajaho hu he paraji'ina renana. Godira nahama
'waramajaho Hu vejakame Teviti oni amuhiji pini huni
ruha apene hihuna 'waramana.
31 Teviti túna'i raka ka'ene rehunijaho hu nihena ka-
marena hu Kerisora kwama 'urihuniji ronarena ijá 'iama
Huni 'Avena paranave va'e ruha ka'ene veni renujaho
vahuna. Huni haha pasakarahuna 'iamana.

32 Godira vejume Jesura 'urinaji nú maho'o nihena kavajihuna'e ja 'waravu.
33 Godira vejume Hu Godoni ija mana'inija'i hinu. 'Eju'ukame Amora Huni 'Avena ka'ene nahama 'waramaji Hu mihu'ukame jara raka ka'ene iviamaa hena kavujaho Hura Huni 'Avena kaji usesamaana.
34 Tevitiho nitama mai'o akúpa 'aha pavai'ini hu ijaho 'waramarena ijá 'iama Natohwijara nuni Natohwa ijá 'wama
Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje
35 Nara Oni naka vena'e Oni omora hari hija 'wamana.

36 Ijihuna'e 'warave ea mapoka ka'ene Isureri hijujaho niho'o hami hami he para'avara. Godira Jesu vejume Natohwa rene 'ee Keriso renana ka'ene jara icha 'ahi 'anaajina 'iamana.
37 'Ejume pu ea kajipo ijí henareja pu oja 'urina parajume Pitaho 'ee apasorua 'aho'ijija ijá 'iava Nú ichá'ina ve'eja? 'iavara.
38 Joni sisea vwihane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Jesu Keriso oni iha 'ahijino toi sama'e joni sisea pa'are'amana. 'E'eje ja swara ka'ene Godoni 'Aveniji apeha.
39 Ijí nahama 'warama kajaho jone 'ee joni harihipune 'ee ea ka'ene kwaa jojori hiju jihipune 'ee areri ea mapoka ka'ene núni Godi Natohwijara Huna'e 'umena ijihipuna 'iamana.
40 'Ejume Hu vu'a 'aho'a 'u'o 'waramarena hu 'ejahie ijá 'iama Mwe'a kehuni siseijaho asinamie ruva'eje maraniama.
41 Ea ka'ene vu'a kaji hene vejajija toi samahara. 'Ene ea ka'ene nimaa roji'ina mapoka (3,000) vea kajino huri rejara.
42 'Enareja ijí apasorua kajipo najahajaho henareja pu veku veku ahuma hine siporua 'one 'ee puretia tuachame iji'i hijura.

Nimai Roji'inapo Hia Ka'ene Hijajina

43 'Ejume Godira apasoru puni vaji aacha ani ani'ina ka'ene ea areri pavejujipo rejumakame ea mapoka ka'ene hija kajija oja hwa'usahara.
44 Ea ka'ene ijí nimaa nimaa roji'ina kajija oja kwinu vwihane uneunecha mapokaka punijaho vajúsaravi'i hijara.
45 'Ejume pu aneja vene puni kukua 'ee aachia 'eke 'imene ea ka'ene pivusahi'inijihi ni'ajihara.
46 'Enareja veku veko Temiporui vaji ahuma hine vwiha kwino vwihane 'ee sea sea ijí va'e puretia tuachame ine 'ee 'iruma temarasahi'i oja kwisu reji'i ijura.

47 Pu Godi ta'arohe ea 'ahopo pu kivajaho teamanavura
'ee Natohwijara veju'e ea veku veko nimaa rojujija huri
'umanami'i namana.

3

Irivi'ina Ka'ene Jariravi'ina Vejume Maranajina

1 Nusirea ape'eju'e pu siporua 'ona 'ojura'omo Pita'o
Joni'o ajima va'e Temiporui siporua 'o'i va'ara.
2 Ea pina oahoni tea vaji irivi'ina'e roana'omo erapo kima
apena va'e veko veko Temiporu sea vwicha jiami ranavura.
Vwicha jiami ruha kajaho Mavarasa'ina 'wavura. 'Ena'omo
ea ka'ene mumora siseraji'ina kajaho ijí vwicha jiama kajino
hi'eju'e erapo ijí Temiporu kajino va'iro va'ukivi'i moni
jariramuna.
3 'Ena'omo Pita'o Joni'o va'areja Temiporu vaji arui veju-
makivi'i hu pu moni jariramana.
4 'Ejumakavi'i Pita'o Joni'o niima kanavi'i ijá 'wava Nú
kúma 'wavara.
5 'Ejume hu unenu'u pina pununa'i apehuna vwihaji 'urí
ahasirima kimana.
6 'Enakaivo Pitara ijá 'wama Na siriva 'ee korutia pa'ana
kaivo raka ka'ene núnuna'i namuji na mahu. Jesu Keriso
ka'ene Nasareti orijihuni ihiji 'urahi'i 'waravukúne 'urina
namina va'a.
7 Huni ija mana'inija'i 'unama apene 'urijume ni'aha
kwinu 'urina kajino huni mumora 'ee atoka kajija marasahe
harura rejara.
8 'Ejume hu ohurikune namine aneja vene pu pu'úmo
Temiporu vaji ohurikuna 'uraha oji'i Godi ta'arohara.
9 'Ene ea mapoka maho'o ka'eme hu 'uraha oji'i Godi
ta'arohana.
10 Hu ea ka'ene mumora siseraji'ina ka'ene Temiporu
vwicha jiami Mavarasa'ina 'wavuji hine monia'e jariravi'i
hinujina kaivo iraki hu renaji kame puruvaretiume oja
hwa'usahara.

Pitara Temiporu Vaji Vu'a 'Waramajina

11 'E'ejume Pita'o Joni'o aharu 'onamie nami'eme ea
mapoka ninukujaha roe ijí Saramani oni sea kajihuni orota
'wavuji namina kame oja hwa'usahara.
12 'Ejume Pitara ijí kime eaka mapoka kajija ijá 'iama
Isureri ore ja rakijihuna'e hine oja hwa'usahu'e niimaru
kúnamúo? Núra núni harurijino veju'e eakaho maraju'e
'uraha onu rojare?

*Pita'o Joni'o Tea Junahuni Vu'a 'Waramareja Irechamia-
jina*

13 Ijaho Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi 'ee núni sahiji jihipuni Godijara vejume Huni pwea Jesuni pinana 'urinana. Ea ka'ene ja apena Pairati oni una'i va'ume hu rana'i vejume ja Hu pavavara.

14 'Ene ja Ea ka'ene arimaijaho pataarohara kaivo ea ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'iniji mihuna ura renana.

15 'Ejume ja Ea ka'ene majama hihuni anesurijaho 'anaara. 'Enakaivo Godira vejume kú'o 'urinaji kavara'omo nú ijí rone nimaa 'waravu.

16 'Ena'omo nú Huni ihiji nimaa rojujihuna'e nú ijí Jesuni iha kaji 'urahi'i 'waravume ea ka'ene ja kame hejukaho maranana. 'Ene nimairoa ka'ene Huni vaji rena roajara vejume ea ikaho maho'o joni una'i marana paranana.

17 'Ena'omo vwehu nune ja puruva rena'eme ija'ina vejara. Areri joni ea mama'inapo vejaja'ina'e vejara.

18 'Enakaivo ikija Godi nitama poropetia 'waramarena ijá 'iamana. Huni Kerisora roe sisei hihunaka 'warumajaho iviamaa ijaho Hu vejume nimaa renana.

19 Joni sisea are mamaa'e are'i kaivo ta'arohe roha. 'Eje Godira joni sisea 'eke ato'arumama. 'Ejakame Natohwi jihuni una'i vea ka'ene joni oja sonahunijaho rena roama.

20 'Ejakame Hu Jesu Keriso ka'ene jonijihuna'e iji pijahajaho ranave joni roama.

21 Hu ijí akúpa 'ahi hi'eje Godira uneunecha maho'o ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni ira vaji nitama 'waramajija veje marasaha parahuna.

22 Mosisira nitamatama ema ijá 'waramana. Joni Godi Natohwijara poropetia areri na'ina pina joni vwehipuni vaja kajino veje 'urihuna. 'Enakúne Hura raka 'warava he'avajaho hami he'avara.

23 Ea irara Poropetia kajihuni ira pahe'amajaho hu emaa puni vaja kajino 'anae pa'arehuna.

24 Ijaho ija'ina'e poropetia maho'o Samueri oni rene ijí kahi roa ijipo iviamaa raka ka'ene rena roe 'e'unukaho 'waruvara.

25 Ja poropetia kajihipuni harihija. 'Ene Godira vehuna ka'ene emahu jona'e nahama 'warama ja'ina'e iviamaa jona 'u'o venu. Hu Eparahami 'waramaja'ina Oni amuhipuni vajijino kachi'ina maho'o mwe'akino hijujija merajihuna 'wamana.

26 'Enajihuna'e Godira Huni pwea vejume 'urine amura joni roana'omo merajihakame ea mapoka joni 'unama siseijaho ta'arohe aré ranahuna.

4

Pita Kaivo Joniˈo Kanisorupuni Unaˈi Aherama Vaˈajina

1 Pitaˈo Joniˈo vaˈa hine ea mapoka kajihi puˈúmo vuˈa ˈwaviˈi hiˈeme pirisiti ˈee hirisima kaˈene Temiporu ˈajohiˈinijine ˈee Sajusi ijija puni roajivara.

2 ˈEnareja pu nihoˈo niˈimaˈura senavara. Ijihuni maijaho Pitaˈo Joni ˈo ea najahareja Jesuni vaji ea kaˈene kwamasaˈavajija kúˈo ˈurihuna ˈiavumakame senavara.

3 ˈEjumakame vea naˈí venajihunaˈe pu ˈunirame ˈeka vaˈe tipurai irechamiume hiˈeme súˈo nitumana.

4 ˈEnakaivo ea kaˈene puni vuˈa kaji hene nimaa rojajaho parua mapoka (5,000) nimaa rojara.

5 Ijihuni súˈuhijino puni emaina ˈee Sikuraipi ˈee puni mamaˈinijija Jerusaremi roe rira kwino ahuvara.

6 Anasi kaˈene pirisiti natohwijaho ˈee Kaiapasiho Joni ho ˈee Arekisanita ho ˈee pirisiti natohwijihuni ituha puˈúmo ahuma hijara.

7 Pu noˈo aherame roe puni unaˈi irechamiˈi kaivo pu aporama ijá ˈiava Rakijihuni haruri vejare? Irahuni ihi ˈurahume ijaho aranane? ˈiavara.

8 ˈEjume Pitaho Godoni ˈAvenijara ruha apena parajumakame emaina ˈee puni mamaˈina ijá ˈiama

9 Ja nú iviasi ˈotui irechamúˈirono avaju. Ijihuni maijaho nú ea kaˈene mumora siseraji'ina vejume ichá'ina maranaji heˈirono avaju?

10 Ja ea mapoka ˈee Isureri orakije ike heˈavara! Ijaho Jesu Keriso Nasareti ora kaˈene jara icha ˈahi ˈanaume kwamanaˈomo Godira vejume kúˈo ˈurina jihuni ihijara vejume ea kaˈene joni unaˈi naminukaho maranana.

11 Hu muna kaˈene ja ea kaˈene ara vejiˈinijipo ura parenajina kaivo ijaho muna ahisimaˈura kaˈene ara ˈunanahuniji rena naminu ˈwamana.

12 Godoni ari vahuni ˈunamijaho Iha nikwinu reje nú vahuna. Ei pini mweˈaki nú niˈajúhakame Godoni vahuna pana kaivo Godira Jesuho ea mapoka ikehipuni niˈajihiˈina mihanaˈomo ijara niˈajihakame Godoni vahuna ˈiamana.

13 Emaa kajipo kivume Pitaˈo Joniˈo puni unaˈi namine pajuˈi kaivo ajira ˈwaravara. ˈEjumakame pu ea kajija sikurua pakaviˈina ˈee ea mamahaˈomo ea najahaji kimareja nihoˈo oja hwaˈusahura. ˈEjume emaa kajipo hejajaho pu Jesu puˈúmo ˈurahojura hejara.

14 ˈEjumakame ea kaˈene pu vejuma maranajaho ijí pu puˈúmo namijumakame emaa kajipo ˈwarahuna areri parenana.

15 ˈEjume ema kajipo pu noˈo irechamiume maˈahi vaˈeme pu hine ˈwama apene piraˈaravara.

16 'Enareja pu ijá 'wava Eakija nú ichá'ina ve'eja? Pu no'o unenu'u pina vejume ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija nikivara. 'Ena'omo núra ijí hekajihuna areria parenu.
17 'Enakaivo ike vu'akara parausahe emaapuni vaja vahuna re'amajaho roe ira kisima'ura'e 'waravakame pu ijí Huni iha kajaho kú'o pa'urahi'i ea 'aho'a 'warahuna.
18 Pu 'umenaume va'umakivi'i ijá 'iva Ja kú'o Jesuni iha kajaho pa'urahi'i ea 'warahune 'ee naja'avara 'iavara.
19 'Ejume Pita'o Joni'o eha vene pu ijá 'iava Ja vwihajujaho 'unama ariramaa raki jarane? Joni ira hena vehunijina ho Godoni ira hena vehunijine?
20 Nú raka ka'ene kame hejajaho areri pa'arehuna kaivo nú 'warahuna 'iavara.
21 'Ejume emaa kajipo pu no'o juvu vu'a ira ajira 'waramareja irechamiume va'ara. Ea ka'ene mapokijaho pura raka ka'ene vejaji kame Godi ta'aroha jihuna'e pura pua'e sise'i 'ahihuni 'unama pa'arenana.
22 Ea ka'ene ijí pu vejume marana kajaho juara mapoka mapoka (40) pa'arenana.

Nimaa Roji'inijipo Pajuhuni Siporua Ka'ene 'Ojajina

23 Pu irechamiajaho napuhwa puni va'ara. 'Enareja pirisitia mama'ina 'ee emainijipo raka ka'ene pua 'waravajaho 'waravara.
24 'Ejume pu ijí henareja ahuma hine siporua 'one Godi ijá 'wava Natohwa ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijihuni vaji hijujija venaji'o
25 nitama Oni 'Aveni vu'a pina apene núni oma Oni pwea ka'ene Teviti oni ira vaji rene roa ijá 'úma

Irakijihuna'e Jenitarua hina sena vejo? 'Ene emaa 'unama aniani maa pa'ajija vejo?

26 Kinia 'ee ea 'ajohai'ina ahuma namiji'i Natohwijaho 'ee Huni Kerisoho ninavara 'úmana.
27 Nimae ike arakino Heroti ho Ponachasi Pairati ho 'ee Jenitarua 'ee Isureri ora ahume Oni pwea ariramaa Jesu ka'ene Ara iji pijahaji ninavu.
28 Pura iraka ka'ene vejajaho Ara nitama vwihane amairiarama ja'ina'e vejara.
29 Oo Natohwe iviamaa pura juha vu'a kisina ka'ene 'wavujaho vwihana. 'Enareje nú Oni pwehijakaho ni'ajúha. 'Ejakame nú harura'e Oni ira 'wara'avajaho paju'ika'i nú ea najaha.
30 Oni ija jorane ea veje maranie 'ee aacha ani ani'ina oni pwea ariramaa ka'ene Jesuni iha 'ahi vena 'wavara.

31 Pu siporua 'ojume paˈareˈeme ijí sea kaˈene pura hija kajaho variˈeme Godoni 'Aveni puni vaji ruha apenana. 'Ejume ijiˈa Godoni vuˈa pajuˈi kaivo aneja vene najahara.

Nimaa Rojiˈinijipo Kukua Puna Swara Vejajina

32 Ea mapoka kaˈene nimaa rojiˈina kajija puni oja 'ee vwiha nikwinu vwihajara kaivo ea pina unenuˈu pina nuna paˈiamana kaivo pu uneunecha mapoka 'eke totari 'ojura.

33 Pu apasorua kajija haruriji'i Jesu kaˈene Natohwijara kwama 'urinaji 'waravume Godi pu niˈimaˈuraˈe maiji vwihaniana.

34 Puni vaja kajaho ea pina unenuˈu pina panupiviˈi hinana. Ijihuni maijaho ea kajija mahoˈo mweˈa 'ee sea rukinaˈomo 'imenareja ijí monia kajija 'eke roara.

35 'Ejumakame pu monia kajija 'eka roe apasoru epuni unaˈi irechavume pu 'eke ea kaˈene uneunecha paˈajihi pura pivusahuji kiviˈi 'oiˈoi vajihara.

36 Ea pina huni iha Josapina kaivo Jesuni pwehipo iha pina 'iame Panapasina 'wavura. Ijí Panapasi 'wavu kajihuni maijaho Niˈajihiˈinaˈwavura. Hu Rivai oni amuja 'ee kwaa iha Saiparasi nahejara.

37 'Enaˈomoˈhuˈhuniˈmweˈa pwina ea 'ahoˈa 'imenae monia 'ekana. 'Enarena hu monia kajaho 'eka roe Jesuni apasoru puni unaˈi irechamana.

5

Ananaiasi 'Ee Sapara Puni Vuˈa

1 'Enakaivo ea iha AnanaiasiˈoˈnaparahaˈkaˈeneˈSapairana 'wavujiˈo puni mweˈa 'imejara.

2 'Enareja Ananaiasiho ijí monia kajaho 'ahoˈa hu 'ekaˈi kaivo 'ahoˈa 'eka roe Jesuni apasorua pisivia vajihumakame naparaha hena kamana.

3 'Ejumakame Pitara ijá 'wama Ananaiasiˈo a irakijihunaˈe Setani oni oja ruha apejumakame a oni mweˈaka 'imenarena monia pwinanaˈa a 'ekivo Godoni 'Aveni jihuni unaˈi iraˈata venane?

4 Maraku'ijaho mweˈakaho omaa 'wa? 'Ene iviamaa monia 'imejake 'uˈo omaa 'wa? 'Enakaivo a rakijihunaˈe oni oja vaji ikaˈinaˈe vwihanane? A nú emaa papisimúu kaivo a Godoni unaˈi iraˈata venana 'wamana.

5 'Ejume Ananaiasi ijí henarena niˈaha kwino mweˈi 'one kwamana. 'Ejume pu ea ijí hene tea junamana.

6 'Eˈemeˈkivapoˈroeˈhuniˈhahaˈapeneˈmwameˈapenaˈvaˈe kwananavara.

7 'Eˈemeˈveaˈomaˈnoˈopisuˈpaˈareˈemeˈnusireiˈhuniˈnaparaˈroeˈrakaˈkaˈeneˈhuniˈparuaˈrenajahoˈpahenaˈpakaviˈiˈroana.

8 'Ena'omo Pitara ijá 'wama 'Ú jara mwe'a kajihuni monia ehaka apejajaho ijarune 'wavume hu I'a nijana 'wamana.
9 'Enajihuna'e Pita ijá 'wama Irakijihuna'e ja no'o paruune'i 'wame Natohwi jihuni 'Avena vena kavare? Hena! Kivasa ka'ene iviamai roe vwicha jiami namiju kajija paruuna apena va'e kwanana'i va'ara'omo pu a 'u'o apena vahuna 'wamana.
10 'Ejume hu ni'aha kwino 'one huni mumora rora kajano kwama namana. 'Ejume kivasa kajipo roe aruvi'i kavajaho napara kajaho kwamana kamareja pu apene va'e paruahoni rori kwananavara.
11 'Ejumakame sosia kajaho maho'one 'ee ea ka'ene ijí hejajija niho'o ni'ima'ura'e tea junamana.

Emapo Areri Pavejujine 'Ee Oja Hwa'usahujina

12 Apasoru ahuma Saramani oni oroti hiji'i ea mapoka puni vaji aacha ani ani'ina 'ee uneunecha ka'ene ema areri pavehunijaho vejara.
13 'Eju'ukame panimaa roji'ina 'aho'a paroe pu pu'úmo hiju kaivo pu apasorua kajihipuni pinana hena 'ee pu ta'arorahara.
14 'Enakaivo ea mapoka mapoka parui napari Natohwiji nimaa rojajija roe ijí huri ahumahume ajima va'ara.
15 Ea pu atama 'uniravi'ina mapoka puni suha ateha 'eka roe 'unamu toi kajino irechama apene va'eju'e Pitara puni rori va'e huni 'avenijara atami 'uniravi'ina kajihi puni hura kaji niha rene raurihuna.
16 Ea mapoka Jerusaremi rori hijujipo ea puna ka'ene atami 'uniravi'ina 'ee 'avena sisea ajima'ina aherama roume pu 'u'o vejume maho'o maraniara.

Apasoru Ruaraha 'Eka Tipurai Irechamiari Vu'a

17 'E'eme pirisiti natohwa 'ee ea ka'ene Sajusia pu'úmo niho'o ajinamana.
18 'Ejumakame pu 'urine apasorua 'unirame 'eke va'e tipurai irechamiara.
19 'Enakaivo na'ii Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe tipura ara kajihuni vwicha tirasa'i kaivo aherama roe ma'ahi irechamiara.
20 'E'ika'i ijá 'iava Ja va'e Temiporu vaji namine ea mapoka majama hihuni vu'a kaji naja'avara 'iavume
21 pu ijí hene 'urijajaho sú'u sú'u vea mai'o ahara sama kamino va'e Temiporu vaji najahara. 'E'eme pirisitia natohwa 'ee puni ehijijipo Isureri opuni emaa 'umenaume roe rira kwino ahuma hi'i kaivo ea irechamiume tipurai hiju ro'ika'i ahera'i va'ara.

22 'Enakaivo ea ka'ene tipura 'ajohi'inijipo va'e kivara tipura vaja pakimareja roe 'waravara.
23 'Enareja ijá 'iava Nú kavajaho vwicha roku vene kisima'ura vejume na'eme ea ka'ene tipura 'ajohi'inijija vwicha jiama kajino namijara kaivo nú vwicha tiraha aruma va'ajaho ea pina niho'o ijaho vaja pahinana 'iavara.
24 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Temiporu puni hirisima vu'a kaji henareja pu vwihajume puruva rejume ijaho ichá rene aranane 'wavara.
25 'E'eme ea kwino roe ijá 'iama Heha! Ea ka'ene jara tipurai irechamiajaho Temiporu vaji namine vu'a ea najahu 'iavara.
26 'Ejume hirisima natohwijaho 'ee huni hirisima va'e pu aheramana kaivo pu ea mapoka juhamareja harura pavene irisava jihuni maijaho ea mapoka ka'ene puni vu'a heja ka-jipo muni 'eke 'anihuna vwihanareja ijihuna'e masuanu'wi aheravara.
27 'Enakaivo pu aherama roe kanisoru puni una'i irechamiume namijumakivi'i pirisiti 'ajohi'ina natohwi jihipuni una'i irechamiara.
28 Nú ja tanu'urihe ja Iha Ikaho pa'urahi'i ea najahuna 'waravara kaivo kaha! Jara najahu kajara Jerusaremi rarena paranana'omo nú Ea kajaho 'anaume kwamana 'wame namuhu 'iavara.
29 Pitaho 'ee apasoru ijipo eha vene ijá 'iava nú Godoni iraru hene vehuna kaivo emaapuni ira pahehuna 'iavara.
30 Núni omijihipuni Godijara ja Jesu ka'ene korosi 'ahi 'anaume kwavume Hu vejume 'urinana.
31 'Enarena Hu Godira 'unama apene Huni ija mana'inija'i ranavu'e Natohwa rene ni'ajihi'ina'e renana'omo Isureri ora puni sisea ta'arohe aremamaa are'avajaho Hu vwihania arehuna.
32 'Ena'omo nú raka ka'ene Hu venuji kama hejaji rone ja najahu. Godoni 'Aveniji 'u'una. 'Ena'omo Godira ea irahipo Huni ira hene vejuji Hu mihuna.
33 Vea ka'ene kanisoruepo ijí hejajaho niho'o oja vaja 'uhusamiume pu apasorua kajija 'ania kwamasa'avarono vejara.
34 'Enakaivo Parasia pina huni iha Kamerieriho tamana'e najahi'ina'omo ea mapoka'e huni hura veji'ina. 'Ena'omo ijara 'urí arini nami'ika'i ijá 'iama Pu irechamie ma'ahi ma'uako va'ava 'iamana.
35 'Ejume hu ijá 'iama Ja Isureri orakúne hami hami vwihaje areri re'eje iji'a ja unenu'u pina pu veti'avara.
36 Ja nitama nihejara ea iha Tutasi oni pinana 'urine ijá 'iama Na harura rukina 'i'i kaivo ea mapoka mapoka

(400) aherama vaˈana kaivo ea ˈahopo hu ˈanaume kwamana. ˈEjume ea kaˈene hua nimaa rojajaho juhaha ani va ranavara. ˈEˈeme kaukara kaˈene pura vejajaho paˈarenana.

37 Ijihuni túnaˈi ea tahari veijino Jutasi Karari orijihuni pinana ˈurinana. ˈEnarena hu ea mapoka aherama vaˈana kaivo ea ˈahopo hu ˈuˈo ˈanaume paˈarenana. ˈEjumakame ea kaˈene hu nimaa rojujaho juhaha ani va ranavara.

38 Ijá vejaraˈomo iviamaa na ja ˈwaravu. Ja ea ikihi puni rora paruvaˈavara kaivo makiˈeje pu pupuso hija. Ijihuni maijaho pura raka kaˈene vwihane vejujaho ema puni rena roanaˈe reˈamajaho roe paˈarehuna.

39 ˈEnakaivo ijaho Godona reˈamajaho jara ei pini tanuhuna areria paˈana. Ijihuni maijaho vejuroˈi ja Godiˈi puˈúmo ˈaraha veˈejakúne ˈiamana.

40 ˈEjume pu huni vuˈa kaji henareja ijiˈa ˈumenaume apasorua kajija roara. ˈEjume pu hijihaˈi kaivo ira kisinaˈe ˈwarame tanuˈurihe ijá ˈiva Ja kúˈo Jesuni ihijaho paˈurahiˈi ea najaˈavara ˈiˈi kaivo irechamiara.

41 Pu kanisoru puni unaˈi areˈi kaivo arihe temarajiˈi vaˈajihuni maijaho pu Jesuni ihijihunaˈe ea pu siseˈi ˈahie ˈee juha apeja jihunaˈe avajara.

42 ˈEjumakame pu veku veko Temiporu vaja ˈee sea sea ijino Jesuho Kerisona ˈiaviˈi najahe ˈee ˈwarame apene ojara.

6

Niˈajihiˈina Iropune ˈEe Noˈo Iji Pijihajina

1 Ijiha kajaho tisaiporua mapoka rena ajima vaˈeme Kuriki Jua ˈee Hipuru Jua chicharavara. Ijihuni maijaho puni amuniji na veku veku ˈiruma swara vejujaho vene asitahu jihunaˈe avajara.

2 ˈEjume ea iropu ropu noˈo ijipo ˈumenaume tisaiporu ˈahoˈa roume ijá ˈiava Nú Godoni ira paˈwaraˈikaˈi hine ˈiruma vajihiˈi hihuna areria pareˈena.

3 ˈEnakúne vwehu núne joni vaja kajino ea iropu noˈo ea kaˈene Godoni ˈAveni ruha apena paraji'ina ˈee iha mamaa ˈee hami hami vwihaji'inijino pijihakame ijipo ike kaukara ikaho ˈajoˈavara.

4 ˈEjakame nú onúno naˈia mapoka siporua ˈoˈone Godoni vuˈa ˈwarahunakúne ˈiavara.

5 ˈEjume ea mapoka ijí vuˈa kajaho ura renana. ˈEjumakame pu Sitivini iji pijahara. Hu nimaa rona paraji'ine ˈee Godoni ˈAveni huni oja vaja rarena paraji'inaˈe pijahara. Ea pina Piripune ˈee Pokorasine ˈee Nikenorine ˈee Timonine ˈee Paramenasine ˈee Nikorasina. Nikorasiho

Enitioki ora kaivo hu va Jua renarenaˈomo Godoni ea rene ijí Jua puˈúmo hinana.
6 Ea kija aherama roe apasoru puni unaˈi irechamiume pu ea kajihipuni siporua ˈone ˈee ija húmata ˈahi irechamiara.
7 ˈEnajihunaˈe Godoni ira rausaha apene kwaa ara mapoka vaˈana. ˈEjume pirisitia mapoka ˈuˈo nimaa rojara. ˈEne ea kaˈene Jerusaremi hijujija nimaa nimaa rojiˈina mapoka mapoka rejara.

Sitivini Kamovajina

8 Sitiviniho maiji vwihaniiˈina rarena parane ˈee harura rarena parana jihunaˈe Hu aacha ani aniˈina vene ˈee uneunecha kaˈene ea areri pavehunijija epuni vaji vejume rejara.
9 Ea ˈahoˈa Sinakoku Kaˈene Ripotini ˈwavuraˈomo pu Sairini ora ˈee Arekisanituria ora ˈee Sirisia ora ˈee Esia rene roajipo ˈurine Sitivini puˈúmo nakaravara.
10 Godoni ˈAveni vejume Sitiviniho ˈwaramana. ˈEjume huni vwiha mamaa kaˈene hura oja ˈaveniji ˈi ˈwaramajaho pu areri rarena ˈwarahuna areri parejara.
11 ˈEjume pu ea ˈahoˈa ˈimenae ˈwaravume pu ijá ˈiava Nú heˈejuˈe hu hine Mosisiˈo Godiˈo matihana ˈiavara.
12 ˈEjumakame pu eaka ijihipuni oja ijumakame ea mamaˈina ˈee Sikuraipia ijipo roe hu ˈunama tairia apene kanisoru puni unaˈi vaˈara.
13 Ea ˈahoˈa vuˈa iraˈata ˈwaraˈavarono irechamiume vaˈe ijá ˈiava Ea ikaho Mosisi oni tamaneˈo ˈee ruha akuaviˈinikaho naˈia mapoka mapoka hine matihuna.
14 ˈEnareˈe nú hejuˈe hu ijá ˈwaramuna Jesu kaˈene Nasareti orijara ijí arakaho tirakune ˈee Mosisi oni tamana kaˈene hu nú vajúhajaho ˈeka arohe ani ˈwaramu ˈiamuna ˈwavara.
15 Kanisoru kaˈene hija kajipo kavume huni ura niijaho areri onaˈojiˈina puni urania kivuja renana.

7

Sitivinira Huni Vuˈa ˈWaramajina

1 ˈEjume ea kaˈene pirisiti natohwijara ijá ˈwama ˈÚ ikaho nimaae? ˈwamana.
2 ˈEjume hu ijá ˈiama Heha! Vwehu nuna ˈee emahu nunakije ja nuni irake hami heha. Nitama Eparahami kaˈene núni omijaho maiˈo Herani pavaˈikaˈi Mesopotemia hinajiri Godi kaˈene hanajiˈinijaho huni roana.
3 Hu ijá ˈwama
Oni amuhija irechamie ˈee oni kwaa areˈi kaivo ˈurine vaˈe kwaa kaˈene Nara najaˈujino hiˈamana ˈwamana.

4 'Ejume hu Karutia opuni kwaa are'i kaivo va'e Herani hinana. 'E'eme Eparahami oni oma kwavumakavi'i Godira hu vejume 'urina roe iviamaa kwaake nú hijukino hinana.

5 'Enakaivo Hu mwe'a pina niho'o humaa pamahana. 'Enakaivo hu mají apehuna pana. 'Enakaivo Godi túna'i humaa mahuna nahama 'waramana. 'Ena'omo Hu huni amuhi jihipuni rehuna kaivo Eparahamiho mai'o amuja pavenana.

6 'Ene Godi ika'ina 'waramana. Juara mapoka mapoka (400) vaja kajino oni amuhijijija ea 'ahopuni pwea rene 'ee sisei hihuna.

7 'Enakaivo túna'i ara irahipuni pwea ja re'avajaho Na 'otua vetihuna. 'Enakaivo mai'o túna'i pu kú'o 'unama roe kwaa ikino hine Na oja mihe Nuni kaukara vehuna 'wamana.

8 Godira hu sisa 'uhuahuna maka nahana. 'Ena'omo Eparahami Aisiki oni oma renana. 'Ene hu na'ia iropu no'opisu pa'are'eme hu huni sisa 'uhuahana. 'Ejume Aisik-iho Jekapi oni oma renana. 'Ene Jekapi ea mama'ina iropu ropu no'o puni oma renana.

9 Amuhu núna ea mama'ina kajipo Josapi sise'i 'ahae apena va'e ea 'aho'a 'imenaara. 'Ejume pu apene Ijipiti va'ara kaivo Godi hu hu'úmo hinana.

10 Hu sisei hinajaho Godira ni'ajahana. 'Ejume Godira vejume Josapi vwiha maa vwihaji'ina rejume Perora Josapi ura renajihuna'e Ijipiti opuni 'ajohi'ina re'amarono Pero iji pijahana. 'Enareje Perora oni sei uneunecha mapoka ka'ene navuji 'ajohi'ina re'amarono iji pijahana.

11 'E'eme Ijipiti kwaa 'ee Kenani kwaa 'oravea renarena 'iruma pa'are ranamana. 'Ejumakame amuhu núna kwaa ka'ene 'iruma 'ekahunijaho niho'o pa'arejumakame sisesei hijara.

12 'Ejume Jekapi henajaho 'iruma Ijipiti navuma henarena maraku'a omahu núna irechamiume ijí va'ara.

13 'Ena'omo vukú'o 'aha pini va'ajino Josapi popwaha hu nahama 'waramana. 'Enarena Pero roume 'waravumakame hu Josapi oni vwehija hena kimana.

14 'Ejume Josapi 'ona 'waramana. Huni oma ka'ene Jekapi ona 'waravakame huni kachi'ina mapoka kajaho ijá nianae Ijipiti ro'avarono 'waramana. Pu ijaho ea ni'aha kwino mapoka mapoka (75).

15 'Ena'omo Jekapi Ijipiti va'e hu amuhu núnijihi pu'úmo kwamasahara.

16 'Ejume puni hahijaho 'eka va'e kwaa iha Sekemi irechavara. Ijí muna ara kajaho Sekemi Eparahamira Hemori oni harihijihi puni 'imena apenana.

17 Godira Eparahami nahama 'waramajaho roa tu'u re'eme Isureri ora Ijipiti ea mapoka tuamana.
18 'E'eme kinia pina ka'ene Josapi pahena pakavi'ini Ijipiti opuni kinia renana.
19 Ijí ea kajara núni amuhija pisivi'i rurahana 'ee hu emahu núna sise'i 'ahie 'ee venaume sesahwaha samai kwamasa'avarono irechamiara.
20 Ijihuni vea kajiri Mosisiho nahejara. Hu niho'o hariha 'u'ua mamai jihuna'e Godi hu ura renana. 'Ejumakame emahwapo puni seijino nesi hami 'ajo'eme masapa no'opisu pa'arenana.
21 'Ejumakavi'i pu apena va'e samai ranavajaho Pero oni 'apajijara kama apene va'e huni hariha vena pimana.
22 Hu ijí sikurua vene 'ee Ijipiti opuni henaka'a mapoka kajaho he parane 'ee hura raka ka'ene 'warame venujaho haruriji'i venuna.
23 'E'eme hu juara mapoka mapoka (40) re'i ve'eme hu ehwaha ka'ene Isureri oni harihija ki'i 'ahaume vwihanana.
24 'Enarena hu vai'i kimajaho huni ea pina Ijipiti ori vu'a pa'a apene rurahuma kamana. 'Ejumakame hu ijara sevume 'urine hua vahame Ijipiti ora kajaho 'anauma kwamana.
25 Godi hu iji pijahume ehwaha kaji ni'aji'i roaji pu he'avarono ea kajaho hu 'anaana kaivo pu niho'o ija'ina pavwihajara.
26 'E'ikaivo Mosisi ijihuni sú'uhijino Isureri ora no'ohe'i 'ara'eme hu ijí va'ana. 'Enarena hu va'e are'avarorena rurame ijá 'iama Ja no'o vwe'une'i raka vene 'araho? 'iamana.
27 'Enakaivo ea no'o 'araha kajipo ea kwinu Mosisi vajama pi'ona'ika'i ijá 'wama Irara a venaume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane?
28 A niari Ijipiti ora 'anaaja'ina'e na 'ani'iro avano? 'wamana.
29 'Ejume Mosisi ijí hene Ijipiti opuni kwaa are'i kaivo aseha va'e Miriani opuni kwai hinana. 'Enarena hu ijí hi'eme harihwaha no'ohe'i rejara.
30 Hu ijí hi'eme juara mapoka mapoka (40) pa'are'eme Godoni ona'oji'ina huni roe huri'a Sainai nechi'i icha oma rukina veni re'eju'e hu ijihuni vaji naminana.
31 'Ejume Mosisi ijí kamarena Vi ijaho rakina? ronarena niho'o ni'ima'ura oja hwa'usahana. 'Enarena hu ura va'e nini ka'i 'ahaume va'eme Natohwi jihuni ira roana. Hu ijá 'wama
32 Na oni opijijihi puni Godia. Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana. 'Ejume Mosisiho simame 'ee tea juvume ijaho nia pakamana.

33 'Ejume Natohwijara hu ijá 'wama Oni mumora hwana jahena. Ijihuni maijaho ara ruha ka'ene naminujaho akuavuri mwe'a sisa 'ahi naminu.
34 Pu Nuni ehija ka'ene Ijipiti opo sise'i 'ahiajaho Na nikivuta. Pu niramaruvaji 'u'o Na nihejuta. 'Enarejo ijihuna'e Na pu ni'aji'i routa. 'Enakúne a roe Na ranamae Ijipiti va'a 'wamana.
35 Ike Mosisiho pura hu pata'arohe ijá 'wava Ea irara 'waravume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane 'wavajina. 'Ena'omo Godira hu kú'o ranavume va'e Isureri ora 'eke 'ajo'amarono Huni 'ona oji'ina ka'ene nechi'i icha vaji Godira vejume vena rejumakavi'i ranavume ijihuni vaji naminajara ni'ajahana.
36 'Ejume ea ikara Ijipiti va'e vejume aacha ani ani 'ee ea areri pavejujija veji'i Isureri ora aherama va'e soha ka'ene iha Avi'ina 'wavujaho vejume 'unama re'eme pu va'e juara mapoka mapoka (40) nechi'a kaji hina ojara.
37 Ike Mosisi ikara Isureri oni harihija ijá 'iama Godira poropetia naa'ina joni vwehipuni vaji veje rene roajihuna.
38 'Ejume ike ea ikara ea mapoka pu pu'úmo nechi'i ahuma hi'eme huri'a Sainai 'ona oji'ini vu'a 'waramana 'ee hu emahu nú pu'úmo hine 'ee hu vu'a ka'ene majama hihuna ja vajihuna'e vajahana.
39 'Enakaivo núni amuhijihija pu Huni vu'a pahe'i kaivo pu Hu vajama pi'onavara. Pu Ijipiti oja vwihanareja pu ura Ijipiti 'unama va'i 'ahiara.
40 'E'ikaivo pu Eroni ijá 'wava Núni godi 'aho'a vejakame pura uranúhe aheruma va'a. Mosisi nú aheruma Ijipiti arema roara kaivo hu iraki renajaho nú puruva renúu 'wavara.
41 Ijihuni vea kajino pu unenu'u pina apene purumakau 'u'ua puna'i vene swasa 'eke ijí godi ira'ata kajihuni roara. 'Ene pura puni iji veja kaji kimareja niho'o mari'uvara.
42 'Ejumakame Godi pu túchahie pataarora'i ija irechamiume pu china masapa vea ijihi oja mihara. 'Ejumakame areri poropetiepo heha vaji vena 'warava ja'ina'e renana.

'Ú Isureri ora ja juara mapoka mapoka (40) nechi'i hinojajino swasa ka'ene vejajaho núna'e vejare?

43 Pana kaivo ja Moraki opuni harai ara vene china ka'ene Romapa joni godi rene unenu'u 'aho'a 'eke veju'e unenu'u 'aho'a puna'i reju'ukivi'i nuana vetie ijihipuni swasa vejujihuna'e Na ja irechamie ja Papirani asima hana'i vahuna 'iamana.
44 'Ena'omo emahu núpo harai ara ka'ene nechi'i vejajaho ea najahareje Godira ijihuni vaji vu'a 'waramuna. Areri Hura Mosisi naharena ve'amarono 'wamaja'ina'e venana.

45 'Ene emahu núpuni vea rejume pu Josua pu'úmo apene ro'eme Godira ara 'ahosura kajija emahu núpuni una'i ato'arumaume use'eme ijí nama apene rou va'o roe Teviti oni vei usevara.
46 Godi Teviti kamare'e teamama paranuna. 'Ena'omo Tevitira Jekapi oni Godi ijihuni harai ara ve'irono Godi apomana.
47 'Enakaivo Saramanira arijaho venana.
48 'Enakaivo Natohwa ka'ene ichuto maijaho emaapo ara ka'ene iji vejujaho pahinuna. Areri poropetijara 'waramajina.
49 Akúpa 'ahijaho Nuni asuma hijuri ruhijina kaivo mwe'ijaho Nuni mumora ranavuri ruhijina. 'Ena'omo ja ara ichá'ina Nuna veni'eja? Natohwijara ijá 'iama Nuni ruha ka'ene Nara 'ojuta hwehunijaho ichine?
50 Nuni ija uneunecha kihija maho'o pavejuta raka? 'wamana.
51 Ja niho'o vu'ataa paheji'ina 'ee joni oja kisima'uri jihuna'e ja niho'o pahena paraju. Emahu jopo Godoni 'Avena pataaroha ja'ina'e ja 'u'o pataarohu.
52 Poropetia ea irahija'e emahu jona sisei pa'ahiare? 'Ejume pu Ea ka'ene arimaijara rohuniji 'waravajija 'aniume kwamasahara. Ja Ea kaji nahamahe 'anaume kwamajihina.
53 Ja ea ka'ene tamana 'ekujihi Hu Huni 'ona oji'ina'e vajihu'e 'eka roura kaivo ja panimaa rone 'ee vejura 'iamana.

Sitivini Muni 'Ona Hijahajina

54 'Ejume pu ijí henareja Sitivini ajinama oja 'uhusamia para'ejume upaja ja'iujume chanichani vaja'eme kavara.
55 'Enakaivo Sitiviniho oja vaja Godoni 'Aveni ruha apena parajumakame akúpa 'ahi nia nirinama kavume Godoni hanaji'ina kame 'ee Jesuho Godoni mana'inija'i naminana.
56 'Ejume hu ijá 'iama Kaha! Na ka'eju'e akúpa 'aha vwicha jara'eju'e Emaa Puni Hariha Godoni mana'inija'i naminu 'iamana.
57 'Enajihuna'e pu ira ajira ananaja'ika'i ataa pijuturame ni'aha kwinu 'urimaravajino ninukujaha va'e pu hu ija ija 'unavara.
58 Pu hu 'unama piijahe apene samai va'areje muni 'eke 'ana'eme kivasa kwinu ijí puni rori nami'eme pu puni ateha jahene huni una kaji irechavara. Ea kajihuni ihijaho Soruna.
59 Sitivini muni 'anaumakivi'i hu Natohwiji 'urahe ijá 'umena Natohwa Jesu nuni 'avena ape'amana 'wamana.

60 'E'ikaivo hu aruha arihi'i ira ajira ijá 'umenane Natohwe pu na sise'i 'ahiukúne A pu eha pavetia 'ume'i kaivo kwamana.

8

1 'Ejume hu 'anaume kwamajaho Soru oja vaja teamama paranana. Ijí vea kajaho sosia ka'ene Jerusaremi hijujaho ruarahume sisei hijara. 'Ejume pu 'oi'oi ea 'aho'a Jutia vaji va'ume 'ee ea 'aho'a Sameria va'eme apasoru eru irechamiara.

Sorura Sosi 'Ania Ruarahajina

2 'E'eme ea ka'ene Godi oja mahi'inapo Sitivini oni haha apena va'e ranavara. 'Enareja pu niho'o huamu vene niramaruvara.
3 'E'eme Soruho aneja vene sosi ruarahiana. 'Ene sea sea kaji ajime napara parui irisame 'eka va'e tipurai irechamiana.

Vu'a Maa Maiu'ina Sameria Vaji 'Waramajina

4 'E'eme ea ka'ene ani ani va'a kajija hine Godoni vu'a ea najahara.
5 'E'eme Piripuho Sameria va'e aneja vene Keriso rone najahana.
6 Ea mapoka ka'ene ijí Piripu ipu'úmo hija kajija pu oja 'ee vwiha kwisu rene hura 'warama kaji hene aacha 'ee uneunecha ka'ene hura vejume ani ani reja kaji pu kivara.
7 Ea 'avena sisea 'ajima'ina mapoka ijí hijara'omo Hura venaume ijí 'avena sisea kajipo niho'o ajira emaavara'i kaivo ariha va'ara. Ea 'aho'a irima'ina 'ee haha ajuarani'ina vejume marasahara.
8 'E'eme kwaa kajaho niho'o ni'ima'ura'e temarasahara.
9 Ea pina huni iha Saimanina'omo hu nimako atama veji'ina ea ni'ina iavi'i ara kajino hiju'e Sameria ora oja hwa'usahura.
10 'Ejume pu maho'o sesamai rene va'e emakini hu ta'arohe ijá 'wavure Hu Godoni harura ni'ima'ura 'wavura.
11 Hu nitama rene atama ani ani veju'e pu kavujihuna'e pu hami huni vu'a hejura.
12 'Enakaivo vea ka'ene Piripura Godoni vu'a maiu'ina ka'ene Godoni arijihuna 'ee Jesu Keriso oni ihiji rone 'waramajaho pu nimaa rojara. 'Ejume hu parui napari ahuma toi samahara.
13 'Ejume Saimani 'u'o nimaa ronajihuna'e hu toa apúsavume Piripui ahuma 'uraha oji'i hura aacha 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehuna mama'ina venaji kimarena oja hwa'usahana.

14 Apasoru ka'ene Jerusaremi hijajipo hejajaho ea mapoka
ka'ene Sameria hijajija Godoni ira hene apejuma henareja
pu Pita'o Joni'o irechamiume va'ara.
15 'Enareja pu no'o va'e ijí ea ka'ene Godoni ira hene
nimaa roja kajipo Godoni 'Avena ape'avarono pu puni
siporua 'ojara.
16 Hu mai'o puni vaja ruha paapenana kaivo pu Natohwa
Jesuni iha 'ahijino toaru samaara.
17 'Enajihuna'e pu aneja vene puni ija ea kajihipuni
húmata 'ahi irechamiume Godoni 'Avena apejara.
18 Saimani hina ki'eme apasoru kajipo ija irechami'eme
Godoni 'Avena ea samahuma kimarena hu monia 'eka roe
'ime'i 'iamana.
19 'E'ikaivo ijá 'iama Harura kaji na 'u'o miha 'e'irakúne na
ea irahija'e ija irechamiujaho pu Godoni 'Avena ape'avara
'iamana.
20 'Ejume Pitara hu ijá 'wama Oni monia kaji'i kwa'ena.
Ijihuni maijaho a vwihanajaho Godoni swarijaho moni
'imejura ronuna.
21 A ikehuni pwina pana. Ijihuni maijaho oni oja mai'o
Godoni una'a arira pana.
22 'Enakúne oni sisea ka'ene oni oja vaji namujaho vwi-
hane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Natohwi jihuni siporua
'ojakame Hura vwihanae are'amana.
23 Na kavu'e oni oja vaja kama'ajaho niho'o sisea na-
muna'omo ijara a kamoramu 'wamana.
24 'Ejume Saimanira eha vene ijá 'iama Ijinakúne ja Na-
tohwi jihuna'i nuni siporua 'oniha! 'Ejakame uneunecha
ka'ene jara 'warivu kajaho niho'o pina nuni haha 'aha
pareni'ama 'iamana.
25 Pu no'o Natohwi jihuni vu'a 'waravume pa'arejume pu
kú'o 'unama Jerusaremi va'iro vai'i Sameria opuni araka
mapoka kajino Godoni vu'a kajaho najaha apene va'ara.

Piripu Ka'i Itiopia Orijihipuni Vu'a

26 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'inijara Piripu ijá 'wama
'Urine iki kami nechunama ka'ene va'e Jerusaremi 'useme
va'u kajino ariha Kasa va'amana 'wamana.
27 'Ejume Piripuho 'urine va'u va'ume 'unamutoi
Uniki pina Itiopia ora piunamana. Ea kajaho Kanitasi
ka'ene Itiopia opuni kwinijihuni moni 'ajohi'ina'omo hu
Jerusaremi Godi oja ma'irono roana.
28 'Ena'omo hu kú'o huni ari va'irono huni chariati vaji
asuma hiji'i poropeti Aisea oni puka tahana.
29 'E'eme Godoni 'Aveni Piripuho ijá 'wama Va'e chariati
'aha kajino hu hu'úmo ahuma hina 'wamana.

30 'Ejume Piripu ninuma ajima va'i hejume hu poropetia
Aisea hine tahume hu ijá 'wama 'Ú a raka ka'ene tahu
kajihuni maijaho a niheno? 'wamana.
31 'Ejume hu ijá 'wama Na ichá'ina he'ejo? Ea 'ahopo
najihara'omo na ijihuni maa he'ejo? 'wa'i kaivo Piripuho
'waravume ajima va'e hu hu'úmo asuma hinana.
32 Ijí puka vaja kajino hura Godoni ira ka'ene tahajaho
ikena.
Hu sipia 'ani'irono 'eka va'uja'ina'e ahema va'ara 'ee
areri sipia 'u'ua sapasa usimahi'ini jihuni una'i ira
pa'arene naminu ja'ina'e Hu ira pa'waramana.
33 Hu juha natohwa'e apenana. Ijihuni maijaho pu Huni
'otua hamia pahejara. 'Enajihuna'e Huni ei pini hene huni
vu'a kaji 'warahuna pa'ana. Hu ikino mwe'i hinujaho pu
ni'anaume kwama va'ume pa'arenana vejara'e tahana.
34 'Enarena ijí Unikia kajara Piripu eha vene ijá 'wama
Poropetia kajaho hu huna'e rone 'waramana 'aho ea pina
rone 'waramane? 'wamana.
35 'Ejume Piripuho Godoni vu'aka taha kaji aneja veji'i Jesu
rona 'waramana.
36 'Enareja pu 'unamutoi va'ari vaja kajino roe toa rori
usevi'i Unikia kajara ijá 'wama Kama! Toa karena kaivo
rakijara tanu'urihu'e na toa paapúsami'ena? 'wamana.
37 'Ejume Piripu ijá 'wama A oni ojiji'i nimaa rona
para'amajaho a arerina. 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Na
nimaa roju. Jesu Kerisoho Godi Oni Hariha 'wamana.
38 Ea kajara 'waravume chariati nami'eme pu no'o Piripui
ariha va'ume ea kajaho toi 'unamape apúsamana.
39 'Enareja pu kamino toa vaji rene ajiru use'eme Natohwi
jihuni 'Avenijara Piripuho apene va'ana. 'Ejume Uniki
kajaho kú'o Piripuho pakamana. 'Enarena hu temaraji'i
huni 'unama va'ana.
40 'E'eme Piripuho ori'ini kakaramajaho hu Asotasi nami-
nana. 'Enarena hu araka mapoka kajino Godoni vu'a najaha
apene onu va'ume iji'a Sesaria roana.

9

Sorura Ta'arohani Vu'a
(Akisi 22:6-16; 26:12-18)

1 'Ejume Soruho majama hine Natohwi jihuni tisaiporua
juvu vu'a 'warame 'ee 'anie kwamasa'avarono va'e pirisitia
ni'inijaho 'waramana.
2 'Ejumakame hu pasia vene vajahe 'eka va'e Tamasikasi
Sinakoku mapokiji vajihe pu hu ni'ajahareje ea ka'ene
'Unama ikehunake veji'ina parui napari piuni'avajaho pu
'eke Soru vajahe kamorame hura 'eka Jerusaremi rohuna.

3 'Ejume hu Tamasikasi rori ro'eme ni'aha kwino akúpa 'ahi rene hanane huni haha 'aha 'ee huni rora kajaho hanana paranana.

4 'Ejume hu mwe'i 'oji'i hejume irijara ijá 'wama Soru Soru a rakijihuna'e Na sise'i 'ahiu 'wamana.

5 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe A rarane 'wavume Hu ijá 'wama Na Jesu ka'ene ara sise'i 'ahaujarana.

6 'Enakúne 'urinareje ari va'a. 'E'eje ara iraka ka'ene vehunijaho ijí 'wara'amana 'wamana.

7 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo va'a kajija ijí ira pa'wanama'ika'i namine irijaho hejara kaivo ea haha pakavara.

8 'E'eme Soruho 'urinana kaivo huni niijaho niho'o nutuvumakame uneunecha pakimana. 'Ejume ea kajipo huni iji 'unama apena va'e Tamasikasi ranavara.

9 'Ejume hu na'ia no'opisu nia panirie 'ee 'iruma paine 'ee toa painana.

10 'Enakaivo tisaiporu pina iha Ananaiasi ijino Tamasikasi hinana'omo Natohujara visoni vaji ijá 'wama Ananaiasi'o 'wavume Ananaiasi ijá 'wama Natohwiji na ikeho hiju 'wamana.

11 'Ejume Natohwijara ijá 'wama A 'urine 'unama ka'ene Arira 'wavujihunijiano va'u va'o va'e Jutasi oni sei ea pina iha Soruho Tarasasi ora'omo hu ijí hine siporua 'oji'i hinu. 'Enakúne a va'e ka'amana.

12 Hu 'u'o visoni ka'eme ea pina huni iha Ananaiasi 'wavujaho va'e ijí arume huni ija huni haha 'ahi irechavumakame huni nia kú'o niriana.

13 'Ejume Ananaiasi eha vene ijá 'wama Natohwe na nihejuta. Ike ea kehuni vu'ijaho hura Oni ehija ka'ene Jerusaremi hijujihi 'eke sise'i 'ahiajaho na nihejuta.

14 Hu ea ka'ene pirisiti mama'inapo harura mahume hu ea ka'ene oni iha 'urahujihi kamorai roana 'wamana.

15 'Enakaivo Natohwijara ijá 'wama Ijí ea kajihuni va'a Nara hu Nuni kaukara ve'amarono iji pijahuta'omo hu Nuni iha apene Jenitaru 'ee kinia 'ee Isureri oni harihija najahuna.

16 Nara Nuni ihijihuna'e hura haha ni'ima'ura ka'ene hiahunijaho nahuna 'wamana.

17 'Ejume Ananaiasi sea kajino va'e arumana. 'Enarena huni ija haha 'ahi ranamahi'i ijá 'wama Soru vwea nunakera. Jesu Natohwa ka'ene ara 'unamutoi kamajara na ranamiume routa'omo a kú'o nia niri'ena. 'Eje Godoni 'Avena oni oja vaja ruha apena parahuna 'wamana.

18 'Ejume Soruho ni'aha kwino unenu'u pina ka'ene huni nia 'ahi namajaho 'o'eme hu 'urine nia kú'o niriana.

'Enarena hu 'urijume toi apús*avara*.
19 'Enarena hu 'iruma ine harura apenana.

Sorura Tamasikasi Keriso Rona Najahajina

'Ejume Soruho ijino Tamasikasi tisaiporu pu'úmo na'ia no'onaho no'opisu hinana.
20 'Enarena hu va'e Sinakoku vaji aneja vene Jesu rone najahe ijá 'iama Hu nimaa nimaa Godoni Hariha 'iamana.
21 'Ejume pu ea ijí hene oja hwa'usunaha'eme pu ijá 'wava 'Ú ikaho ea ka'ene Jerusaremi ea ka'ene Jesu nimaa roju'ukame hu pu ruarahu jarane? Hu iviamaa iki roe ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijihi kamorame va'e Pirisiti mama'ini jipuni irecha'i roajaho ikene 'wavara.
22 'Enakaivo Soruho huni haha harura re'ejume aneja vene Jua ka'ene Tamasikasi hijujihi Jesuho Kerisona 'iavume pu niho'o puruva retiara.
23 'Ejumakame na'ia mapoka pa'are'eme Jua mapoka Soruho 'ana'irono 'wamapene ojara.
24 'Enakaivo pura raka ka'ene ve'iro vejajaho Soruho nihenana. 'Eju'ukame pu hu 'ana'i 'ahiu'e na'ia veiri'a ijaho ara vwichia kajino 'ajoha ojura.
25 'Ejumakame Huni Tisaiporuepo apene namea vaji niarikara. 'Enareja ea ka'ene vwicha 'ajoha namija ka-jihi juhame apene vera 'aha kaji ajima va'e karo'ahuni apús*avume* va'ana.

Sorura Jerusaremi Va'ajina

26 Vea ka'ene hu Jerusaremi roajaho tisaiporu pu'úmo ahui venana kaivo pu tea junamana. Ijihuni maijaho hura tisaiporua'e renajaho pu panimaa rojara.
27 'Ejume Panapasira hu ahema apene apasoru puni roe hura Natohwiji 'unamutoi ichá'ina ka'ene kavume Hura vu'a 'waramana 'ee Tamasikasi Jesuni iha 'ahi paju'ika'i 'waramajaho 'waramana.
28 'Ejume hu ijí pu pu'úmo mataume Jerusaremi paju'ika'i Natohwi jihuni iha 'ahi vu'a 'warame ojara.
29 'Enarena hu Jua ka'ene Kuriki opuni iri 'waravujihi pu'úmo hina nakaravara. 'Ejumakame pu hu 'unama ka'ene 'anahuniji savara.
30 'Ejume vwehwapo ijí henareja pu hu ahema kami Sesaria va'ara. 'Enareja pu hu ranavume Tarasasi va'ana.
31 'E'eme sosia ka'ene Jutia hine Karari hine 'ee Sameria hijujija matausaha hiji'i emarene 'ee Natohwiji juhavi'i hijara. 'Ejume Godoni 'Avenijara pu soma'eju'e ea mapoka rena ajima va'ara.

Pitara Rita 'Ee Japa Najahajina

32 'E'eme Pitaho ara ara kajino nimaa roji'ina ka'ene hina apene oja kajihi kima apena onuva'o Godoni ehija 'aho'a ijí Rita hijara'omo ki'i va'ana.
33 'Enarena hu ijí va'e ea pina huni iha Eniasiho pa'uraha o'i kaivo ijí sei vajaru hi'eme juara ija ronu no'opisu pa'arenana'omo ijaho piunamana.
34 'Enarena Pitara hua ijá 'wama Eniasi! Jesu Kerisora veju'e sonahaukúne 'urina oni suha mwama 'wavume hu ni'aha kwino 'urinana.
35 'Ejumakame Rita ora 'ee Sarani ora hua marana kaji kamareja pu ni'aha kwinu maho'o Natohwiji huni ta'arohe ro ranavara.
36 Ara ka'ene Japana 'wavujino tisaiporua pina Tapitana. 'Enakaivo Kuriki puni iri 'urahujaho Tokasina 'wavura. 'Ena'omo ike naparakaho hu ea hami 'ahie 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihuna.
37 Ijí vea kajiha kajano hu atami 'unavume kwamana. 'Ejume pu huni hahijaho apene toi rúrahareja ichutoi ruha pini ranavume namana.
38 'Enakaivo Japaho Rita rorina'omo tisaiporu 'ahopo Pitara Rita hinaji henareja pu ea no'o irechamiume va'e mamako nú pu'úmo roa 'wa'irono va'ara.
39 'Ejume Pitaho 'urine pu pu'úmo va'ana. 'Enarena hu va'e 'e'ujume pu ahema ichutoi ruha pipunijino va'ara. 'Ejumakame ijí amunaka mapoka ka'ene Pita oni rori namija kajija ateha ka'ene Tokasira hu mai'o hinani veijino vena useaji kima hine niramaruvara.
40 'Ejume Pitara 'waravume ma'ahi va'umakivi'i hu atoki same siporua 'onana. 'Enarena hu iji'a ta'arohe napara kajihuni hahi namaja'i kavi'i ijá 'wama Tapita 'urina 'wavume hu nia jarae Pita kamajaho hu ni'aha kwino 'urine arini hinana.
41 'Ejumakavi'i hu huni ija mahume 'unama apena 'urijume hu ni'aha kwinu 'uri arini naminana. 'Ejumakavi'i hu ea ka'ene nimai roji'ina 'ee amuna 'umenaume roume hu ea mai'o hiji'ina kajaho pu mihana.
42 'Ejumakame Japa ea ka'ene hijujija hene kavara. 'Enareja pu ea mapoka'e Natohwijaho nimaa rojara.
43 'Enarena Pitaho ijí Japa Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'iniji'i na'ia mapoka hinana.

10

Pita'o Koniriasi'o Sesaria Piunaravari Vu'a

1 Ea pina Sesaria hinuna kaivo huni ihijaho Koniriasina. Hu Itari opuni amia puni natohwa.

2 'Ena'omo hu ea mamaa 'ee hu kachihwa pu'úmo Godi juhame na'ia mapoka Jua ka'ene uneunecha pa'amai ijija ni'ajihuna. 'Enare'e hu na'ia mapoka Godoni siporua 'onuna.
3 'Ena'omo na'i pini tiria koroku navaha puna'i samai kavume Godoni 'ona oji'ina huni roe Koniriasi'o 'wamana.
4 'Ejume hu oja hwa'usahe 'ee tea juvume niimaru kavi'i ijá 'wama Natohwe irake 'wamana. 'Ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Koniriasi ara siporua ka'ene 'one 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihare'e vajihujaho ni ajima vu'e kahino Godoni una'i navukame Hu nihena a vwihanau.
5 'Enakúne ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavuji kamareje ahema ro'avara.
6 Hu soha rori Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sei hinu 'wamana.
7 'Enarena Godoni 'ona oji'ina kajaho vu'a 'waravume pa'arejume hu va'ana. 'E'eme Koniriasiho huni pwea no'one 'ee sorutia pina ka'ene Godi juhavi'ini ijihi pu'úmo 'umenaume roara.
8 'Enarena uneunecha mapoka kajaho 'waramarena irechamiume Japa va'ara.
9 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu niva'e ari 'use'i va'eme Pitaho vea rira mu'oi nami'eme ajima ata huri siporua 'o'i va'ana.
10 Pu 'iruma amairiara. 'Eju'e hu matume 'iruma i'i 'aha'eme hu navaha puna'i kamana.
11 'E'eme hu kavume akúpa vwicha jara'eme unenu'u pina ateha sa'ina natohwa nupi'ijino 'una'eme ariha iki mwe'i roana.
12 Ijihuni vajijaho hanuha ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
13 'E'eme irijara ijá 'wama Pita 'urine 'ania ina! 'wamana.
14 'Ejume Pita ijá 'wama Natohwe niho'o pana. Na uneunecha mapoka chiha rukina paine 'ee pasovi'ina paihuna 'wamana.
15 'Ejume kú'o irijara ijá 'wama Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa'e rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wamana.
16 Ijá 'aha no'opisu renareja uneka kajaho kú'o ichutoi apena va'ara.
17 'E'eme Pitaho hu hine hura navaha puna'i kama kajihuni maiji vwiha'eme ea ka'ene Koniriasira irechamiume va'a kajija va'e ea Saimani oni sea aporavi'i va'e rou va'o roe vwicha jiami namijara.
18 'E'ikaivo pu aporama ijá 'iava Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho ijí hinu ho pa'aniji he'irono aporavara.

19 'Ejume Pitaho mai'o hura navaha puna'i kamaji vwiha'eme Godoni 'Aveni ijá 'wama Kima! Ea no'opisu a saravu.
20 'Enakúne 'urine ariha ma'ahi va'a. Nara irechamiume roarakúne pu pu'úmo pavwiha'i kaivo va'amana 'wamana.
21 'Ejume Pitaho ariha va'e ijá 'iama Heha! Ea ka'ene ja savujaho nana. 'Ene ja irakijihuni maijihuna'e ikaho roare? 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava Koniriasiho amia puni natohwa'omo hu ea arira 'ee Godi juhamuna. 'Eju'ukame Jua mapoka hu ta'arohura'omo Godoni 'ona oji'ina natohwijara nahumakame nú roe a aherama huni sei va'e ara vua'e 'warave hu he'irono 'waruvume nú roara 'wavara.
23 'Ejume hu pu ijí ruha aremahume notuara'omo sú'u 'urine pu pu'úmo va'eme Japa ora vwehwaha 'aho'a pu pu'úmo va'ara.
24 Ijihuni sú'uhijino hu Sesaria 'e'unana. 'E'eme Koniriasiho pu ajiha ehwaha 'ee huni napuhija 'waravume pu nianaa roe pu pu'úmo ahuma ajiha hijara.
25 'E'eme Pitaho va'e ijino vaji aruvumakavi'i Koniriasi 'urine Pita oni una'i aruha arihe nuana vetiana.
26 'Ejumakavi'i Pitara hu iji 'unama apene 'uriji'i ijá 'wama Na 'u'o emaa aa'inakúne 'urina 'wamana.
27 'Ejume hu huhu'úmo vu'a 'waravi'i aruma va'i kimajaho ea mapoka ijí ahuma hijara.
28 'Ejumakame hu ijá 'iama Nú Jua ea 'aho'a pu'úmo ahuma pahine 'ee puni kwaa pa'urahojura. Ijihuni maijaho núni varapa ija'ina kaivo Godi na 'warimajaho na ea pina sisea chiha rukina pa'wa'urono 'warimana.
29 'Ejume na matauma pavwiha'ika'i routa. 'Enakúne a maa irakijihuna'e pu irechamiume vu'are? 'wamana.
30 'Ejume Koniriasi ijá 'wama Nara vea no'ona no'o nipa'arejajino ike vea mukakino na nuni sei tiria korokui siporua 'oji'i navaha puna'i vaji ka'eme ea pina ateha hanaji'ini savi'ina nuni una'i nami'i kaivo ijá 'wimana
31 Koniriasi'o Godiho ara siporua 'onujaho Hu nihenuna. 'Ene ara ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihujaho Hu vwihanu.
32 'Enakúne a ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho 'warave ro'ama. Hu Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sea soha rori naminujino hu hinuna 'wimana 'wamana.
33 'Ejume pu a ahera'avarono na vea panisavuta vo irechamiuta. 'Ejume a niho'o mamaa vene roana. 'Ena'omo nú ja pu'úmo ahuma Godoni una'i hijukino Natohwijara vu'a ka'ene a 'waramaji 'waruma 'wamana.

Pitara Koniriasi Oni Kachi'ina Vu'a 'Waramajina

34 'Ejume Pitara ira ahasirime ijá 'iama Na nimai ja 'waravu na hejujaho Godiho ea ronu kwino parenuna.
35 'Enakaivo ea irahipo Godi juhame 'unama ariramaa vejujaho Hu ura renu.
36 Hura Isureri oni harihijihi puna'e vu'a ka'ene ranamajaho matauhuniji Jesu Keriso oni vaji najahuna. Hu eaka mapokijihi puni Natohwa.
37 Jonira toi samani túna'ijine uné raka ka'ene renajaho ja nihena kavu. Karari aneja rene va'e Jutia vaja va'ana.
38 Ja nihejara Jesu ka'ene Nasareti Godira Huni 'Avena mahe 'ee Huni harura iji'i mahana. 'Ejumakame Godi hu hu'úmo hinujihuna'e Hu kwaaka mapokakino va'e mamaa vene ea ka'ene 'avena sisea ajimai'ina siomahuna.
39 'Ena'omo nú uneunecha mapoka ka'ene Jua puni kwaa 'ee Jerusaremi venaji 'u'o kavara. 'Ene pu Hua'e apene korosia 'ahi 'anaume kwamajaho 'u'o kavara.
40 'Enakaivo vea no'opisu pa'are'eme Godira vejume kú'o 'urinana 'ee samaahiravume kavara.
41 'Ejumakame Hu kú'o 'urinajaho pu ea mapoka pakavara. 'Enakaivo nú Hu kama heji'inijija Godira marako nú iji pijúha jihuna'e Hu nú pu'úmo 'iruma ine 'ee toa inana.
42 'Ejumakame Hu 'waruma jihuna'e nú Huni vu'a ea mapoka samaumai najahu. Jesu ka'ene Godira iji pijahume ea ka'ene mai'o hijura 'ee kwamasahi'ina ijihipuni 'otua vehuni jihuni vu'a nú 'waravura.
43 Poropetia maho'o Hu rone 'waramareja ijá 'iava Ea irahipo nimaa ro'avajaho puni sisea Huni iha vajijino vwihanie areve parahuna 'iamana.

Jenitarupo Godoni 'Avena Apejajina

44 Pitaho ijí hine 'waravi'i hi'eme Godoni 'Aveni ariha roe ea ka'ene hine huni vu'a heja kajihipuni oja vaji samahana.
45 'Ejumakame Jua nimaa roji'ina ka'ene Pita'i pu'úmo roajivajija oja hwa'usunahara. Ijihuni maijaho Godoni swara ka'ene Huni 'Avenijaho Jenitarua 'u'o samaha jihuna'e oja hwa'usahara.
46 'Ejume pu he'eme pu ira ani ani 'wavi'i hine Godi ta'arohara. 'E'eme Pitara eha vene ijá 'iama
47 Núra Godoni 'Avena apeja ja'ina'e pu 'u'o apejara'omo pua'e toi samahunijaho irara tanu'ena? 'iamana.
48 'Ejume hu 'waravume pu Jesu Keriso oni iha 'ahi toi samahuna'e 'waramana. 'Enareja hu pu pu'úmo ijí na'ia no'una ho no'upisu hi'amarono 'waravara.

11

Pitara Iraka Ka'ene Renuji Jerusaremi Sosia 'Waramajina

1 'Ejumakame apasorua 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene Jutia hijajipo hejajaho Jenitarua 'u'o Godoni vu'a hena apejajaho hejara.
2 'E'eme Pitaho 'uname Jerusaremi va'ume Jua mapoka sisa 'uhuahi'inijipo hu namaha 'urarahara.
3 'Enareja pu hu ijá 'wava A va'e ea ka'ene sisa pa'uhuai'inijihi pu'úmo 'iruma inana 'wavara.
4 Pitaho aneja vene hami nirisame 'waramana.
5 'Enarena ijá 'iama Na kwaa Japa hine siporua 'oji'i visoni ka'eme unenu'u pina ateha sa'ina kajaho kahi akúpi 'ahi rene nupia nupiijino 'una'eme arihe nuni roana.
6 Ijihuni vajijaho hanuha ani ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ka'ene ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
7 'E'eme na ira he'eme ijá 'warimana Pita 'urina 'anie ina 'wimana 'iamana.
8 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe niho'o pana. Na uneunecha chiha rukina mapoka paine 'ee pasovi'ina nuni ira vaja pava'e arihura 'wavuta.
9 'Ejume kú'o ira kahi akúpi 'ahi rene roe ijá 'wima Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wimana.
10 Ijaho 'aha no'opisu renarena kú'o apene ichutoi va'ara.
11 'Ene heha ijiha kajano ea no'opisu Sesaria rena irechamiume na'e aheri'i roe sea ka'ene núra hijajino usevara.
12 'Ejume Godoni 'Aveni 'warimarena ijá 'wima A unenu'u pina pavwiha'amana kaivo va'amana 'wivume ea iropu kwinu vwehu nú pu'úmo roe Sesaria ea kajihuni sei va'ara.
13 'Ejume hu 'warumajaho hu Godoni 'ona oji'ina ka'eme ijara ijá 'wama A ea 'aho'a irechamie pu va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho aheme roa.
14 'Eje hura vu'a 'warave a 'ee oni kachi'inijihija maho'o maraniama 'wamana 'iamana.
15 Na ijí vu'a kaji aneja vene 'wara'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahana. Areri amura'e nú samuha ja'ina'e samahana.
16 'E'eme na Natohwijara raka ka'ene 'warumajaho vwihajuta. Joniho hu ja toa vajaru samaume 'urijara kaivo ja Godoni 'Aveniji'i samahuna 'úmajaho vwihajuta.
17 'Ejume nú Natohwa ka'ene Jesu Keriso nimaa rojumakame Godira swara ka'ene nú múhaji pu nikwinu'ina kaji mi'amajaho na ea irana'omo Huni 'unama tanu'ejo? 'iamana.
18 Pu vu'a kaji henareja pu iruno'a are'i kaivo mataume Godi ta'arohi'i ijá 'wava Oo nijina Godira vejume Jenitaru 'u'o puni sisea are'i kaivo taarohe majama hihuna apehuna.

Enitioki Sosijina

19 Nimarako Sitivini 'anaume kwa'eme ea 'aho'a ka'ene
nimaa roji'inijija pu sise'i 'ahiume juhaha va'e Ponisia va'e
'ee Saiparasi va'e 'ee Enitioki va'ara. 'Enakaivo pu vu'a
kajaho ea 'aho'a pa'waravara kaivo Juaru 'waravara.
20 'Enakaivo ea nimaa roji'ina 'aho'a Saiparasi ore 'ee ea
'aho'a Sairini ora'omo pu va'e Enitioki roe aneja vene Kuriki
'u'o Jesu ka'ene Natohwi jihuni vu'a maa najahara.
21 'Ejume Natohwi jihuni harura pu pu'úmo navumakame
ea mapoka nimaa ronareja ta'arohe Natohwi jihuni roara.
22 'Ejume ijí vu'a kajara rena roe Jerusaremi sosiji rouma
henareja pu Panapasi ranavume Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijí va'e'uji'i Godoni maiji vwihaniiniji
kamajaho niho'o teamama parajume hu pu ni'ajihe ijá 'iama
Natohwiji nimaa roji'i hi'avara 'iamana.
24 Hu ea mamae 'ee nimaa roji'ine 'ee Godoni 'Aveni ruha
apena paraji'ina'omo ea mapoka Natohwi jihuni ea rejara.
25 'Ejume Panapasiho va'e Tarasasi Soru sama va'ana.
26 'Enarena hu va'e kame ahema apene Enitioki va'ana.
'Enarena pu no'o juara kwino ijí hijara. 'Ene ijino sosia
epu'úmo piuna'arame ea mapoka najahara. 'E'eme ti-
saiporu ijija amura'e Enitioki Keriso oni ehija 'wavara.
27 'E'eme ijihuni vea kajino poropetia 'aho'a Jerusaremi
rene kami Enitioki va'ara.
28 'E'eme poropetia pina huni iha Akapasiho Godoni
'Aveni ni'ajahumakame hu 'urine nami'i kaivo mwe'a
kakino 'oravea natohwa rehuna 'waramana. 'Ena'omo
túna'i Karautiasira 'ajohani veijino 'oravea renana.
29 'Ene tisaiporu ura renajaho pu ea kwino kwino Ju-
tia vwehwaha ka'ene hijujihi ni'ajihe uneunecha 'aho'a
irechamihe va'avarono ura renaara.
30 'Ejume pu ijá venareja Panapasi'o Soru'o puni ija tahi
irechavume pu 'eka va'e eruta vajihara.

12

Majama Ruarahe 'Ee Pita Tipura Apejajina

1 Ijihuni vea kajino kini Heroti ea 'aho'a ka'ene sosi kaji
hijujihija niho'o ni'ina'e sise'i 'ahiuna.
2 'Ene hu Jemisi ka'ene Joni oni 'u'uiji so'wa pijahume
kwamana.
3 'Eji'i kimajaho Jua ijí kame teamanavuma kimarena hu
va'e Pita 'u'o kamohuna vwihanana. Ijaho puretia isitia
pa'ajihuni vea re'eme hu ijá ve'iro venana.
4 Ijihuni túna'i hu Pitaho apene tipurai ranamana. 'Ejume
sorutia mapoka'e (16) irechamiume pu ruha ka'ene Pita
ranamaji 'ajoha hijara. Pasova vea pa'arejakavi'i hu Pitaho

apena va'e ea mapoki jihipuni una'i 'otua veti'i 'ahaume ranavuma hinana.
5 'Enakaivo Pitaho ijino tipurai hi'eme sosiepo hine huna'e Godoni siporua 'oji'i hijara.

Pita Tipura Vaji Rena Ro 'E'unajina

6 Ijihuni sú'uhijino Heroti va'e Pitaho apene 'otua veti'i 'ahaume va'ana. 'E'eme na'ia kajino Pitaho sorutia no'o ijihipuni riri ne'eme pu hua senia no'o ija mumora kamomapi ranavume namana. 'E'eme sorutia mapoka ijí vwicha jiami naminareja hine tipura ara kajaho 'aiha vejara.
7 Heha! Natohwi jihuni 'ona oji'ini ni'aha kwino huni rora kajano nami'eme ijí tipura ara vaja kajaho hananana. 'E'eme hu Pita oni rorijano 'ana'anai'i saa ijá 'wama Mamako 'urina 'wamana. 'Ejume senia ka'ene huni ija kamovajaho ni'aha kwino ijá arihana.
8 'Ejumakavi'i Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Oni ateha apú*same* mumora hwana sama 'wavume Hu ijá vejumakavi'i ijá 'wama Oni ateha apú*samareja* 'ararihie ro'amana 'wamana.
9 'Ejume hu ijí Godoni 'ona oji'ina kaji 'arariha va 'e'unana. 'Enakaivo raka ka'ene Godoni 'ona oji'inijara venajaho hu pahena pavwihanana kaivo hu vwihanajaho visoni kavu ronana.
10 'E'ikaivo pu no'o va'e ea ka'ene 'aiha amura vejajaho asitahe 'ee va'e ijihuni rori 'aiha vejajija asitahe roe kami ajani vwicha ka'ene ari ma'ahi va'ujino ro'eme vwicha kajaho ma'ori tirausahume pu no'o roe samai usevara. 'Enareja ni'aha kwino 'ona oji'inijaho Pitaho raname va'ana.
11 'E'eme Pitaho iji'a hena kamajaho nimaa Natohwijara Huni ona'oji'ina ranavume hura roe na Heroti oni ija 'ahi aherimana. Ijihuni maijaho Juaka mapokijaho Heroti pu'úmo na sise'i 'ahihuni jihuna'e aherimana roana.
12 'Enarena hu ijá vwiha'ika'i iji'a va'e Joni ka'ene Makana 'wavujihuni oha Merina 'wavujihuni sei va'ana. Ijí ea mapoka ahuma hine siporua 'oji'i hijara.
13 'E'eme hu roe ijí vwicha jiama kajino 'ana'anaume napara pina huni iha Rotana'omo ijara roe vwicha tirasa'iro venana.
14 'Eji'i henajaho Pita oni ira henarena hu tatomajihuna vwicha patirasa'i kaivo ninuma va'e karohi sei vaji arume ijá 'iama Pitaho karoho ma'ahi naminu 'iamana.
15 'Ejume pu hu ijá 'wava A niho'o nanama avanu 'wavara. 'Ejume hu ira ajira pu ijá 'iama Nimaa nimaa hu karoho ma'ahi naminu 'iamana. 'Enakaivo pu ijá 'wava Ijaho huni 'ona oji'inina 'wavara.

16 'Enakaivo Pitaho majama hine vwicha 'ana'anauma henareja pu vwicha tirasavi'i kavajaho Pita kavara. 'Enareja pu niho'o oja hwa'usaha parajara.
17 'Ejuma kimarena Pitaho iji hararajihe iruno'a are'avarono ruramana. 'E'ikaivo hu Natohwijara hua apene roe samai ranamaji 'waramana. 'Ene hu ijá 'iama Va'e Jemisiho 'ee vwehu nuna ka'ene nimaa roji'inijihija ijá 'wara'avara 'i'i kaivo kwaa pini va'ana.
18 'E'eme vea nitu'eme Pitara ichi'i va'ajaho sorutia puruva rejumakame irano'a natohwa'e veji'i pira'aravara.
19 'E'eme Herotiho hu samana kaivo hu papiunamana. 'Enarena hu 'aiha veji'inijija 'otua vetie 'ania kwamasahuna 'waramana. 'Enarena Pitaho Jutia are'i kaivo hu kami Sesaria va'e hinana.

Herotira Kwamajina

20 'Enarena Herotiho Taia ora 'ee Sairani ora ki'eme hu ajimana. 'Ejumakame pu vwiha kwisu rene ahuma nianaa huni roara. Pu Parasitasiho kini huni ara 'ajohi'ina'omo pu puni mama'inijihi pu'úmo va'e matauma hihuni vu'a 'wame amairiara. Ijihuni maijaho pu puni 'iruma kinijihuni ara kwai 'ekura'omo avajara.
21 'Ejumakame Heroti pu vu'a 'wara'irono na'ia kwino iji pijaha ranamana. 'Ena'omo ijí vea kajino hu huni kini huni ateha same va'e kini huni ruha 'ahi hinana. 'Enarena hu vu'a ni'ima'ura pu 'waramana.
22 'Ejume ea kajipo majama ijaho godoni ira heju kaivo emaapuna pana 'umejara.
23 'E'eme ni'aha kwino Natohwi jihuni 'ona oji'ini hu 'anaume huchapo apene ijuma kwamana. Ijihuni maijaho hu Godoni pinana pa'unama 'urina jihuna'e avanana.
24 'Enakaivo Natohwi jihuni irijaho niho'o rausaharena natohwa rena va'ana.
25 'E'eme Panapasi'o Soru'o Jerusaremi hiji'i kaukara vejuma pa'arejume pu kú'o 'unama va'e Joni ka'ene Makana 'wavujaho aheme pu pu'úmo roara.

13

Panapasi'o Soru'o Iji Pijihe Irechamiajina

1 Enitioki sosia vajijaho poropetia 'ee najahi'inijija ijí hijara. Panapasiho Simiani ka'ene ea ajijaho 'ee Rusiasi ka'ene Sairini orijaho Manaini ka'ene Heroti oni napurijaho 'ee Soru 'u'o ahuma ijihi pu'úmo hijara.

2 'E'eme pu Natohwiji oja vwihanareja pu 'iruma aura areme siporua 'oji'i hi'eme Godoni 'Aveni ijá 'iama Panapasi'o Soru'o irechamie kaukara raka ka'ene Na pura ve'avarono 'umenauji veja 'iamana.
3 'Ejume pu 'iruma aura areme 'ee siporua 'onareja pu 'urine puni ija húmata 'ahi irechamiume pu no'o va'ara.

Panapasi'o Soru'o Saiparasi Hine 'Ee Soru Poru 'Ivajina

4 'Ene pu Godoni 'Aveni irechamiume va'e Serusia useme ijino sisima ajima Saiparasi va'ara.
5 'Enareja pu va'e Saramisi useme Jua puni Sinakoku vaji aneja vene Godoni vu'a najahara. 'Ene Joniho pu ni'ajihuna'e ahevara.
6 'Enareja pu ijí Saiparasi opuni ara kwaa kajaho 'uraho paranareja pu va'e ara iha ka'ene Pepasi 'wavuji ea pina piunavara. Ijí ea kajihuni ihijaho Pajesuna. Hu poropetia ira'asina. Hu atama ani ani'ina mapoka veji'ina.
7 'Ena'omo hu ea natohwa ka'ene 'ajohi'iniji'i hinuna. Hu niho'o hami vwihaji'ina. Hu Godoni vu'a he'irono Panapasi'o Soru'o 'umenaume roara.
8 'Enakaivo Erimasi ka'ene atama veji'inijara kanisoru nimaa ro'amarono 'unama same tanumana.
9 'Ejumakame Soru ka'ene Poruna 'wavujaho Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena parajumakame hu niimano kanavi'i
10 ijá 'wama A niho'o 'avena sisei jihuni hariha. A uneunecha ka'ene mamaijihipuni nana'eji'ina. 'Ene ira'ata uneunecha ka'ene siseijipo oni oja vajijaho rarejara. Ijihuna'e na'ia mapoka a Natohwijihuni 'unama ariramaijaho a 'eke siseimaa venujaho vecha are'ena?
11 Ijihuna'e Natohwijara Huni ija oni haha 'ahi ranamahe a niho'o nia supama'ena. 'Eje a na'ia 'aho'a vea pakame pavehuna 'wa'eme huni nia vaji 'imitia samarena nutuma na'eme huni nia kwino supamana. 'Ejumakame hu 'urahe ijino napapanama apene ijí oji'i ea 'ahopo iji 'unama apene va'avarono hu ea saramana.
12 'Ejumakame kanisorua ijí kamarena hu nimaa ronana. 'Enarena hu Natohwiji rone najahaji henarena oja hwa'usahana.

Panapasi'o Poru'o Pisitia Vaji Enitioki Hijajina

13 'E'eme Poruho 'ee huni napuhija ka'ene pu pu'úmo va'a kajihija Pepasi rene sisima 'ahi Peka Pamipiria vaji use'eme Joniho pu irechami'i kaivo 'unama Jerusaremi va'ana.
14 'E'eme Peka raname va'e Pisitia Enitioki vaji usevara. 'E'eme ijí Sapati rejume pu va'e Sinakoku vaji hijara.

15 'Ejumakame ea ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijipo tamana 'ee poropetia tahume pa'arejume ijá 'iava Vwehije ja vu'a 'aho'a ea ikihi ni'ajihe 'warahuna'e re'avajaho 'waraha 'iavara.
16 'Ejume Poru 'urine arini nami'i kaivo iji hararajihi'i ijá 'iama Isureri ora ka'ene Godi juhavi'inakije ataa apús*ama* ike heha.
17 Godikara amuhu nún*a* ka'ene Isureri orijija iji pijihana. 'Enajihuna'e pu Ijipiti hi'eme Hura vejume pu ea mapoka rejara. 'Enareja Hu Huni harurijino pu aherame ro samai roana.
18 Pu juara mapoka (40) nechi'i roajaho Godi pu mají 'ajoaha'eme roara.
19 'Ejume Hura ijino Kenani opuni kwaa ara kajino ara iropu no'ohe'i ea mapoka 'aniume tiraa ranavara. 'E'eme Hu Huni ehija'e ijí mwe'a kajaho ahaame 'oi'oi vajihana. 'Ene pu ijí hijajaho Hu 'ajoha'eme juara mapoka (450) paarenana.
20 'E'eme ijihuni tún*a*'ijino Hu puni 'otua heji'ina irechamiume pu hinona apena va'u va'u va'e Samueri ka'ene poropeti ijihuni veijino 'e'ujara.
21 'Enareja ijihuni tún*a*'ijino pu kinia'e jarivume Godira Soru ka'ene Kisi oni harihiji mihana. Hu Penijimani oni ituha'omo ijara 'ajoha'eme juara mapoka (40) paarenana.
22 'Ejume Hu hu rana'i kaivo Teviti vejume roe puni kinia'e renana. Hua'e rone Hu ijá 'waramana Na Teviti ka'ene Jesi oni harihiji kavuta. Ea ka'ene Nuni ojijara ura renujaho ijina. Hura Nuni ura ijaho vehuna.
23 Ninahama 'warama ja'ina'e ea ikehuni amuja vaji Godira Isureri opuni ni'ajihi'ina Jesuho mihana.
24 'Ena'omo Hu mai'o ro'amarono Joniho Isureri ora maho'o puni sisea vwihane areme ta'arohakame toi samahuna 'waramana.
25 Joni oni kaukara mai'o paare'i ve'eme hu eaka mapoka kajihi ijá 'iama Ja vwihajujaho na rana rojo? Na Ea ka'ene ja hine 'ajahujaho pana kaivo heha! Hu nuni tún*a*'i rou nara Huni mumora hwana jahehuna areria pareniu.
26 Vwehu nunakije ja Eparahami oni harihi jihipuni kachi'ina 'ee ea ka'ene Godi juhavi'inaka iki ja pu'úmo hijujija Hu nú ni'ajúh*arena* Hu Huni vu'a nú múh*ana*.
27 Ea ka'ene Jerusaremi hijujija 'ee puni 'ajohai'ina Hua 'ee poropetiepo 'waravara ka'ene na'ia mapoka'e Sapati rejukavi'i tahujaho pu mai'o pahena pakavura'omo ijara nimaa re'amarono pu Hu apene 'otua vetiara.
28 'Enakaivo pu 'unama ka'ene venareje Hu 'anahuniji savujaho pakamareja Pairatira 'ana'amarono 'waravara.

29 'Enareja Hu rone 'waravaji pu Hu korosi 'ahi namajaho apene arihe va'e muna ari ranavara.
30-31 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. Na'ia mapoka ea ka'ene pu pu'úmo Karari rene Jerusaremi roajihipuni roana. 'Ena'omo ijí ea kajipo iviama Huni 'waravi'ina rejara.
32 'Ena'omo nú vu'a maa maiu'ina ka'ene emahu núna nahama 'waramaji 'waravu.
33 Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho iviamaa sesahu núpuni veakino Jesuho vejume 'urinana. Areri Samusi 2 vaji vejaja'ina.
Nara A saravu jihuna'e A iviasi Nuni Hariha renu 'wamana.
34 Godira vejume Hu kú'o 'uri'eme ika'ina 'warumana.
Hu kú'o pa'unama va'e mwe'a vaja pasakarahuna. Na Teviti merajahu ja'ina'e ja 'u'o merajihuna 'iamana.
35 Ijihuna'e hu Samusi vaji kú'o ija'ina 'waramana.
A Oni Ea ka'ene ariramaijaho ranave mwe'a vaja pasakara'amana 'iamana.
36 Tevitiho Godoni ura ijaho hura hinani veijino ehwa puna'e veji'i hinu va'o kwamana. 'Ejumakame pu apene va'e huni amuhija irechamiajino ranavume sakaranana.
37 'Enakaivo Godira Hu vejume 'urinajaho pasakaranana.
38 Ijihuna'e vwehu nune sisea vwihana arehuna ka'ene Huni vaji rena roana ka'ene 'waravujaho heha!
39 Ja niheju ea mapoka ka'ene Hua'e nimaa rojujaho ariramaa renauna. Mosisi oni tamanijara ija'ina veje ariramaa rehuna areria pana.
40 'Enakúne poropetiepo raka ka'ene 'waravajaho ja hami hami 'ajohakame ijija joni haha 'aha pare'avara.
41 Pu ijá 'iava
Ja ea ka'ene Godoni ira matihi'inijija ijí vwihaji'i kwamasa'avara. Na joni veijino kaukara pina veju kaivo kaukara kajaho ea 'ahopo nirisajihe 'warahuna kaivo ja niho'o taina pina panimaa rohuna 'iamana.
42 Poru'o Panapasi'o 'waravume paarejume ma'ahi va use'i va'eme eaka mapoka kajipo hura hara jarirame ijá 'iava Ja no'o Sapati piniji 'u'o roe vu'a kajihuna kajaho 'waru'avara 'iavara.
43 'E'ikaivo ea mapoka ka'ene ijí Sinakoku hija kajija ni'aha kwino ma'ahi usemareja Jua mapoka'e 'ee ea 'aho'a ka'ene Jua rejara ka'ene Godi juhavi'inijija Poru'o Panapasi'o 'ararihie va'ara. 'Ejume pu 'ejahie ijá 'iava Ja Godira maiji vwihanúana vajijino 'uraho'avara 'iavara.
44 Ijihuni túna'i Sapati re'i vejuma kamareja araka natohwa kajaho ahuma hine Godoni vu'a he'iro roara.

45 'E'eme pu ea mapoka ahuma hijuma kimareja Jua niho'o senama parajara. 'Ejumakame pu Poru oni vu'ijaho apene arohe ani 'warame Poru ira sisea 'warame matahara.
46 'Ejume Poru'o Panapasi'o ira paju'ika'i ijá 'iava Nú mamaa vene Godoni ira ikaho ja marako 'waravara kaivo ja majama hihuna apehunijaho niho'o sename hwe'i 'ahiu jihuna'e ijaho ja ojono ka'eje nú Jenitarua puni vau.
47 Ikaho raka ka'ene Natohwijara nú ve'avarono 'warumajina.
Nara ja Jenitaru puni ira sa'ina'e irechamiu 'ee ea ni'ajihuni vu'a apene mwe'a kehuni urakino va'avara '*úmana*.
48 'Ejakame ijí Jenitaru kajija pu vu'a kaji henareja temarasahe 'ee Natohwi jihuni vu'ijaho ta'arohara. 'Ene ea ka'ene majama hihuna'e Godira iji pijihajija nimaa rojara.
49 'Enarena Natohwi jihuni irijaho kwaaka kajino maho'o rausaha va'ana.
50 'Enakaivo Juapo vejume napara ka'ene iha rukina 'ee parua ka'ene ara kaji ura ni'ina pisimie oja inaume Poru'o Panapasi'o rurahe 'ararihiume kwaa puna kajaho are'i kaivo va'ara.
51 Pu 'urine puni mumora hari saina ka'ene navajaho pua'e sise'i 'ahie tairevume arihumakivi'i pu Aikoniami va'ara.
52 'Ejumakame tisaiporua Godoni 'Aveni ruha apena para-jukame niho'o teamana'eju'e hijura.

14

Panapasi'o Poru'o Aikoniami Hijajina

1 'Ejume pu va'e Aikoniami Jua puni Sinakoku vaji ahume hine vu'a 'unama ani'inijino 'waravume ea mapoka Jua 'ee Kuriki nimaa rojara.
2 'Enakaivo Jua 'aho'a panimaa rojara. 'Ena'omo ijipo vejume Jenitaru ea ka'ene nimaa roji'inijija niho'o senavara.
3 Pu no'o 'aha jora ijino hine paju'ika'i najahume Nato-hwijara ni'ajihe Hura maiji vwihaniaji najaharena aacha 'ee uneunecha ani ani'ina ka'ene ea areri pavehunijaho vajihume pu vejume rejara.
4 'Ejumakame ea mapoka ka'ene ara kaji'urijija ea 'aho'a Jua puna'i rejume ea 'aho'a apasorua puna'i rejara.
5 'Ejume Jenitarua 'ee Jua 'ee puni mama'inijipo ni'aha kwino 'urine apasorua kajihi ruarahe 'ee muni 'eke 'ani'irono vejara.
6 'Ejumakame pu no'o ijí henareja juhaha va'e kwaa iha Raikonia va'areja ara iha Risitara Tepi 'wavuji va'ara. 'Ee ijí ara kajihipuni rori ara 'aho'a kajino va'ara.
7 'Enareja pu ijino Godoni vu'a mai najahara.

Panapasiˈo Poruˈo Risitara Tepi Hijajina

8 Ea pina Risitara hinuna kaivo huni mumora irivi'ina
'omo oahoni tei vaji nija'ina rene roajihuna'e hu panamina
onuna.
9 'Ena'omo eakaho Poru oni vu'a hami henana. 'Ejume
Porura hu kanamarena nia pa'ahatihi'i kanamajaho hu
nimaa ronujihuna'e hu marahuna'e kamana.
10 'Enarena hu ajira ijá 'wama 'Uri arini namina 'wavume
hu ohurikune 'uri arini namina 'uraha onana.
11 'Ejume eaka mapoka kajipo ijí Porura raka ka'ene vena
kaji pu kamareja pu Raikonia opuni iri ijá 'umeja godiepo
emaa rene núni roa karihi kiha 'umejara.
12 'Enareja pu Panapasiho iha pina Suusi 'wame 'ee
Poruho 'waravi'ina ijihuna'e Hemisi 'wavara.
13 Suusi oni Temiporua ijí ara kajihuni rori naminana'omo
Pirisitia purumakau 'eke ea mapoka kajihi pu'úmo sinara
siaavi'ina 'eke swasa ve'i 'ahiume vwicha jiami roara.
14 Vea ka'ene apasorua Panapasi'o Poru'o hejajaho puna'e
vehuna henareja pu no'o puni ateha 'unirame isoku'i kaivo
pu ninukujaha va'e ea mapoka kajihi puni vaji va'e ijá
'umejara
15 Ea ikije ja iraka'e ve'irono vejo? Nú 'u'o emaa areri
jaa'ina. 'Enakaivo nú Godoni vu'a maa maiu'ina ja 'waravu
jihuna'e ja ikija nimaa panakúne pata'arora'ika'i ta'arohe
Godi nimaa ka'ene mai'o hiji'ina ka'ene akúpa vene mwe'a
vene soha vene uneunecha ka'ene ijí navujaho venajihuni
roha.
16 'Ene amuja ka'ene kama'ahuni hina apene roajija Hu
maki'eme eaka kwaa mapokakino hijajija Godi pataararorahe
pu raka ka'ene ura ve'i 'ahiajaho vejara.
17 Hu nimaa paranamia va'a paranana kaivo Hu mamaa
'ahie ni'ajihe neha akúpi 'ahi veju'e pine 'iruma veju'e
maraju'ukame 'iruma ine teamanavura.
18 Pu no'o raka ka'ene 'waravajaho ijí eaka mapoka kajipo
swasa puna ka'ene ve'iro vejaji tanuhuna niho'o kisina
renana.
19 'E'eme Jua 'aho'a ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami rene
roajipo roe ea mapoka 'waravume pu ni'aha kwino muni
'eke Poruho 'anaara. 'Ene nikwamu ro'ika'i pu tairia apene
va'e ara uri ranavara.
20 'E'eme Tisaiporuepo roe huni rora kajino tauhuhe
nami'eme hu 'urine ari vaji va'ana. 'Ena'omo ijihuni
sú'uhijino pu no'o Panapasi'i ara iha Tepi va'ara.

ˈUnama Siria Vaji Enitioki Roajina

21 'Enareja pu ijino Godoni vu'a maa maiu'ina ea najahume ea mapoka tisaiporua'e rejara. 'E'eme pu 'unama Resitira 'ee Aikoniami 'ee Enitioki va'ara.
22 'Ejume pu va'e ijino ea ka'ene tisaiporua ni'ajihe puni nimairoa ija kisi 'uname hina vahuna'e 'warame ijá 'iava Haha natohwa'e hianame 'ee ea sise'i 'ahú'eje nú ja pu'úmo Godoni ara vahuna 'iavara.
23 Pu sosia kwinu kwinu puni eruta pijihume paarejumakivi'i 'iruma 'aura areme 'ee siporu 'ojume paarejume 'eke Natohwa ka'ene pura nimaa rojujihuni ija tahi irechamiara.
24 'Ejume pu va'e Pisitia useme 'ee Pamipiria va'ara.
25 'Enareja pu Peka Godoni vu'a najahareja iji'a Ataraia va'ara.
26 'Enareja pu kú'o 'uname sisima 'ahi ajima Enitioki roara. Nimarako iji pijihe Godoni maiji vwihaniaji huni kaukara vehuna'e irechamiume va'ara'omo venareja kú'o 'unama roara.
27 Pu 'unama roe Enitioki useme 'waravume sosia roe ahuma hi'eme Godira pu pu'úmo uneunecha ka'ene venajaho 'warame 'ee Jenitaruepo ichá'ina'e nimaa rohuni vwicha ka'ene tirasamajaho 'waravara.
28 Pu 'aha jora'e ijí tisaiporu pu'úmo hijara.

15

Jerusaremi Piunarame Vu'a 'Wavajina

1 'E'eme ea 'aho'a Jutia rene aneja vene vwehwaha kajihi najahe ijá 'iava Ja Mosisi oni tamani ja'ina'e sisa 'uhu'avajina vo ja pamaranihuna 'iavara.
2 Poru'o Panapasi'o pu pu'úmo na'ia mapoka ni'ima'ura'e ninakaravume 'ee ea ka'ene Godi nimaa roji'inijipo Poru ho Panapasi ho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo iji pijihume Jerusaremi apasoru 'ee ea eruta 'aho'a ka'ene hijajihipuni nini ike 'wama amairi'irono va'ara.
3 'Ejume ijí sosia kajara irechamiume pu va'e Ponisia 'ee Sameria ijino usevara. Pu ichá'ina'e Godi Jenitaru vejume Godoni ea rejaji nirisajihe 'waravume Godoni ehija henareja teamanamana.
4 'Ejume pu va'e Jerusaremi usevume sosia 'ee apasorua 'ee erutapo pu 'ajorame aheravara. 'Ejume pu Godira pu pu'úmo uneunecha raka ka'ene vejajaho pu 'waravara.
5 'Ejume Parasia 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijipo 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iava Ja pu sisa 'uhuahe 'ee 'warave pu Mosisi oni tamana ve'avara 'iavara.
6 'E'ikaivo apasoru eruta ijipo vu'a kaji 'wama he'irono roe ahuvara.

7 Pu natohwa 'wame nakara'eme Pitara 'urine arini nami'i
kaivo ijá 'iama Vwehu nunakije ja nihejara. Nitama Godira
joni vaji na iji pijihume nuni irijino Jenitaru Godoni vu'a
maa maiu'ina najahume pu hene nimaa rojara.
8 Godira eaka mapoki jihipuni oja vajijaho nihena ki
paranarena pua'e najaharena Huni 'Avena nú múh*a*j*a*'ina'e
pu mihana.
9 Hu kúmuj*a*ho núa 'ee pua ani'ina kaivo nimaa roijara
puni oja vaji sisea soma amairiahana.
10 'Enakaivo ja rakijihuna'e Godi venakame 'ee tisaiporua
ahija miho? 'Ene emahu nuna 'ee núa areri paapehunijaho
miho?
11 'Enakaivo Jesu ka'ene Natohwi jihuni maiji vwi-
hanúajara rejume nú maranúa ja'ina'e pu 'u'o 'unama
nikwisu'ina kajino vejume maraniana.
12 Eaka mapoka ka'ene ijí hija kajija pu masuani varirar-
easaha Panapasi'o Poru'o Godira raka ka'ene pu pu'úmo
Jenitaru puni aacha 'ee ea areri pavehuna ka'ene vejaji
'waravume hejara.
13 Pu vu'a 'waravume paarejume Jemisira 'urine namine
eha vene ijá 'iama Vwehu nunakije ike heha! 'iamana.
14 Saimani ja ni'waravume ja nihejara. Godiho Jenitaru
puni vaji ea 'aho'a Huni ihijihuna'e iji pijihe 'ekana.
15 'Ejukame ike ira ikara poropetia puni iriji'i nimaa'e
renu 'waravara.
16 Ike uneunecha kihipuni túna'i Na kú'o 'unama roareje
Teviti oni harai ara ka'ene auma tirausahe paranajaho
kú'o vene amairihuna.
17 Ija'ina vejakame ea 'aho'aka mapokijija Natohwijaho
sahuna. 'Ene Jenitaru ka'ene Nuni ihijara 'umenajija 'u'o
sarihuna.
18 Nitama Natohwijara ike vu'akaho 'waramana'omo Hu
iviamai ija'ina kú'o 'waramu 'iamana.
19 'Enajihuna'e na vwihajujaho Jenitaru puni vaji Godoni
ta'arohe roujija nú ahija pamihuna.
20 'Enakaivo roe nú puni pasia vene 'warave godi ira'ata
puni 'irumaka vaji'avajaho paine 'ee 'uasa pavene hanuha
'aa rukina pai'avara.
21 'Enajihuna'e na'ia mapoka'e Sapati veijino Mosisi rone
Sinakoku vaji tahujaho ja nihejura 'iamana.

Asura Jenitaru Nimaa Roji'ina Puna'e Venajina

22 'E'eme apasorua 'ee eruta 'ee sosia maho'o hejume
nimaa'e rejume pu ea puni vaja kajino Panapasi'o Porui
pu'úmo Enitioki va'avarono Jutasi ka'ene Pasapasi'o
Sairasi'o nimaa roji'ina puni vaja kajino ea uranii'ina'omo
ijí ija pijihara.

23 Pu pasikaho apena va'ara.
Apasorua 'ee vwehu nuna ka'ene eruta ijipo vwehu nuna
ka'ene Enitioki 'ee Siria 'ee Sirisia Jenitarua ka'ene
hijujihi 'ajorame Esu'ua 'iavu.
24 Nú nihi'eju'e núni vajakino ea 'ahopu nú pa'wara'eju'e
vu'ajime ira ani 'waravu'e ja iviamaa joni vwiha puruva
retiu.
25 'Enajihuna'e nú ahuma hine 'wama amairiu'e mamaa
reju'e ea iji pijihe irechamiu'e Panapasi'o Porui pu'úmo joni
vu'u.
26 Ea ikija puni hia núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni
ihijihuna'e hami pahijura.
27 Nú ijihuna'e Jutasi'o Sairasi'o irechamiume joni
vu'ura'omo ijipo pura puni irijino vu'a nikwinu'ina kajaho
'warahuna.
28 Nú Godoni 'Avenijihi pu'úmo vwihajujaho nú unenu'u
pina ahisina joni haha 'aha paranavu. 'Enakúne ja ikeru
ve'avara.
29 Ja godi ira'ata puni 'iruma ka'ene vajihujaho paine
'ee 'aa paine 'ee hanuha ka'ene 'aa rukina paine 'ee
'uasa pave'avara. Eja'ina ve'avajaho ja mavarasa'ina vena
avahuna. Esu'ua 'iavara.
30 Pu ea kajija irechamiume kami Enitioki va'ara. 'Enareja
pu sosia 'ivume roa ahuvume pasia kajaho mihara.
31 'Ejumakame pasia 'aha kajino vu'a ka'ene ni'ajihe
'waravaji taha kamareja pu niho'o teamanama parajara.
32 Jutasi'o Sairasi'o poropetia'omo pu no'o vu'a 'aho'a
ijá kajihipuni nimaa rojujara kisina'e re'amarono ni'ajihe
'waravara.
33 'Enareja pu no'o ijino 'aha josu hinareja iji'a vwehwapo
irechamiume 'uname ea ka'ene pu irechamiume roajihipuni
va'i vejumakivi'i pu 'ajoravume pu no'o va'iro vejara vo
34 Sairasiho hu ura ijino hi'iro 'ahaume hinana.
35 'Enakaivo Poru'o Panapasi'o ijino Enitioki na'ia 'aho'a
hine ea 'aho pu'úmo hine Natohwi jihuni vu'a najahe
'waravara.

Poru'o Panapasi'o Ranaramareja Va'ajina

36 'Ena'omo na'ia pini Poru Panapasi ijá 'wama Roe va'e
araka mapokakino Natohwi jihuni ira ka'ene nú no'o naja-
hajija vwehu núna icha'ina veji'i hijukúne kiva 'wamana.
37 'Ejume Panapasira ura renajaho Joni ka'ene Makana
'wavujara pu pu'úmo vahuna'e ura renana.
38 'Enakaivo Porura vwihanajaho mai'o areria parenana.
Ijihuni maijaho hu na'i pini pu pu'úmo va'u va'o va'e
Pamipiria rene ranamúe 'unama ro'i kaivo hu pu pu'úmo
kaukara pavena va'ana.

39 'Ejumakame pu panimaa vetiarame rana'arame Panapasira Makaho aheme sisima ajime Saiparasi va'ana.
40 'Ejume vwehwapo 'urine Natohwi jihuni maiji vwihaniuni vajijino irechamiume Porura Sairasi aheme va'ana.
41 'Ejume hu va'e Siria 'e'une 'ee va'e Sirisia va'ana. 'Ene sosia ka'ene ijino hijujija ata kisi nami'avarono vu'a ni'ajihe 'waramana.

16

Timotira Poru'o Sairasi Pu'úmo Va'ajina

1 'Enarena hu Tepi 'ee Risitara 'u'o roana. 'E'eme tisaiporua pina ijí hinuna. Huni ihijaho Timotina. Huni ohijaho Jua 'ee hu nimaa roji'ina kaivo huni omijaho Kuriki.
2 Ea ka'ene nimaa roji'inaka Risitara hine Aikoniami hijujija Timoti ta'arohare'e hu ea maa 'wavura.
3 'Ejumakame Jua mapoka ka'ene ijino hijujipo hejajaho huni omijaho Kuriki orijihuna'e Poruho ura Timotira hu hu'úmo va'amarono hu apene sisa 'uhuahara.
4 'E'eme pu va'e arara kajino vai'i raka ka'ene Jerusaremi apasorua 'ee emakinijipo 'warahunaka 'wama amairiajaho ve'avarono 'warama apena ojara.
5 'Ejume hu sosia ni'ajihume puni nimairoa kisina re'eme veku veku ea roe ahumahi'i namana.

Turoasi Vaji Porura Masatonia Ora Visoni Kamajina

6 'Enareja pu Esia vu'a pa'wara'avarono Godoni 'Aveni rarejume pu va'e Pirijia useme 'ee Karesia usevara.
7 'Ejume pu va'e Maisia va'areja pu ura Pitinia va'i 'ahiana kaivo Jesuni 'Aveni tanu'urihana.
8 'Ejume Maisia asime pu kami Turoasi roara.
9 'Enarena ijino na'i Poruho visoni kavume ea pina Mesatonia ori arini namiji'i ijá 'wama A Mesatonia roe nú ni'ajúha 'wamana.
10 Poruho visoni kajaho kavume pa'are'eme ni'aha kwino 'urine 'unama ka'ene Mesatonia vahuniji samana. 'Ena'omo Godi ura nú va'e Huni vu'a maa maiu'ina ea ka'ene Mesatonia hijuji najahuna ura reju'e nú 'umenuu.

Piripai Vaji Ritiara Godoni Ea Renajina

11 'Ena'omo nú va'e sisima 'ahi ajime Turoasi rena arira va'e Samataresi usevara'omo ijihuni sú'u kajino va'e Niaparisi usevara.
12 'Ejara'omo ijí rena va'e Piripai usevara. Ijaho Mesatonia opuni kwaa ni'ina'omo nitama Romuupo 'ajohara'omo nú ijino na'ia makacharo hijara.

13 Sapati veijino nú ari vwicha asima tohurori vwihajajaho siporua 'ohuni tinia namu ro'ika'i va'ara. 'Ene nú va'e asuma hine napara ka'ene ijino ahuvajihi vu'a 'waravara.

14 'Enakaivo napara pina huni iha Ritiane 'ee hu Taiataira ora kaivo hu ateha avi'ina vene ea 'aho'a 'imenauna 'ee Godi oja mahi'ina'omo Natohwijara huni oja jaraume Porura 'waramajaho hene venana.

15 Hua 'ee huni kachi'ina toi samaume 'urinareja ijá 'iama Ja na kive na Natohwi jihuni ea nimaa'e ki'avajaho roe nuni sei hiha 'iamana. Nú huni sei va'e hi'avarono hu niho'o 'ejahúana.

Piripai Tipura Ari Tipurea 'Ajohi'ini Godoni Ea Renajina

16 Na'i pini nú va'e siporua 'ojuri ruhijino va'iro va'i kavume napara pina ea pipuni pwea'omo hu piunúmana. Ijí napara kajaho 'avena sisea ajivi'ina'omo ijí 'avena sisea kajara hu veju'e hu vu'a ka'ene mai'o rehunijija 'warame 'ee huni natohwijihuni monia mapoka'e venahuna.

17 Ike napara kajara nú Poru'i pu'úmo 'ararihua roi'i ajira ijá 'umena Ike ea kijahija Godia ka'ene Ichuto Maijihuni pwehija pu nú Godira ni'ajihuni 'unamiji najuhu 'umenana.

18 Hu na'ia mapoka ijaiharu vejume Poru hene sevume hu ta'arohe 'avena sisea kajaho ijá 'wama Na Jesu Keriso oni ihi 'urahi'i 'waravukúne ro 'e'una 'wamana. 'Ejume nijakaru roe 'e'unana.

19 Vea ka'ene huni mama'inijipo kavume pura monia'e kú'o 'ekahuni 'unama pa'arejumakame pu Poru'o Sairasi'o iji 'unirame irisamie maketia vejuri tinijino va'e emakipo hijari una'ijino irechamiara.

20 'Enareja pu 'eka va'e 'otua heji'ina mama'ini jihipuni va'e ijá 'iava Ike Juakipo núni ara ikaho veju'e niho'o puruva rene namu.

21 Pu no'o tamana ka'ene nú Romu ora pavejuji nú ve'avarono pu roa 'waruvara 'iavara.

22 'Ejukame ea mapoka ka'ene ijí ahuma hija kajija pu 'u'o namahara. 'Eju'ukame 'otua hiji'ina ea mama'ina kajipo 'urine ateha jahenahe isokuni'i 'waravume hisi apene hijihara.

23 'Enareja pu hijihareja iji'a pu tipurai irechamiareja ea ka'ene tipura 'ajohi'inijara hami 'aiha venahuna 'waravara.

24 Hu ijí hinarena hu pu no'o irechamiume tipura ara ka'ene vamaa kahino hijara. 'Ejumakivi'i hu 'eke puni mumora kamorame irechamiume hijara.

25 'Ejara'omo na'ia rimai Poru'o Sairasi'o hine siporua 'one 'ee javaa vene Godi ta'arohi'i hi'eme tipura ea 'aho'ijaho hine heji'i hijara.

26 'E'eme ni'aha kwino mwe varivura ni'ima'uri roarena ijí tipura ara kajaho niho'o erapo 'unamapene 'usivuja re'eme vwichaka mapoka kajaho ni'aha kwino tirausahe 'ee senia ka'ene mumora 'ahi kamoravajaho ni'aha kwino rausahe arihara.
27 'E'eme ea ka'ene ijí tipura ara kaji 'ajohi'inijaho 'uriji'i kamajaho vwicha mapokijaho tira'usunaha navuma kimarena hu vwihanajaho eaka mapoka ka'ene tipura ea kajija ni useme juhaha va'ara ronarena hu 'urine huni so'wa ta'arohe apene ori'ini pija'ara'i venana.
28 'Enakaivo Porura ajira ijá 'umena A orono pa'anaara'amana. Nú ikeho hijukúnina 'umenana.
29 'Ejume tipura ara 'ajohi'ina kajara ajira ijá 'umena Ira ape roa 'umejume ape roumakivi'i ninuma vaji va'e hu jume simavi'i 'ona apene arihe Poru'o Sairasi'o puni nini namana.
30 'Enarena hu pu no'o aherame va'e ma'ahi 'e'une ijá 'iama Eakije! Na ichá'ina veje Godi na ni'ajihe maraniama 'iamana.
31 'Ejume pu hu ijá 'wava Jesu ka'ene Natohwiji nimaa rojakama'e aa'e oni kachi'ina 'u'o ni'ajihe maraniama 'wavara.
32 'Enareja pu Natohu ijihuni vu'a hua 'ee ea 'aho'a ka'ene huni sei hijajija najahara.
33 'Ejumakame ijí na'ia rira kajino hu pu no'o aherama va'e puni túpa 'aha 'ai sama nama kajaho somahana. 'Ejume pu ni'aha kwinu hua 'ee huni kachi'ina kajihi pu'úmo 'unirame toi samaara.
34 'Ejume hu pu no'o aherame huni sei va'e 'iruma vajihume pu ijara. 'Ejume hu 'ee huni kachi'ina pu'úmo Godi nimaa rojajihuna'e pu ni'ima'ura teamanavara.
35 'E'eme vea nituvume sú'o ea ka'ene 'otua heji'ina 'ajohaujipo hirisima irechamiume pu roe ijá 'iava Ike eakija irechamie va'a 'iavara.
36 'Ejume ea ka'ene tipura ara 'ajohi'inijara vu'a kajaho hene roe Poru 'waramarena ijá 'wama Ea ka'ene 'otua heji'ina 'ajohujipo nú ja irechamie va'avarono 'waruvara. 'Enakúne ike tipura arakaho are'i kaivo 'urine va'aha. 'Ejakame joni oja masuani na'avara 'iamana.
37 'Enakaivo Poru pu ijá 'iama Nú Romu ora kaivo pu nú unenu'u pina sisei veje 'otu vetúhuna pana. Pu majikari nú 'anúara. Eaka mapoki jihipuni nia 'ahi. 'Enareja pu 'ekua roe tipurai samuara. 'Ena'omo iviamaa pu nesi 'wamonu va'o nú irechamú'irono avajo? Niho'o areri parenu. Pu opuipo roe nú aheruma va'e ma'ahi irechamúhuna 'iamana.
38 'Ejume hirisima kajipo vu'a kajaho roe ea ka'ene 'otua heji'ina puni 'ajoha'inijihi 'waravara. Pu ijá 'iava Pu Romu

ora 'iavume hejajaho pu niho'o tea junavara.
39 'Ejume pu temukavume va'e 'ajorame nirisamu va'ume irechamiume pu ma'ahi va'ara. 'Ejume pu ijá 'iava Nijinakúne va'ajiha 'iavara.
40 'Ejume pu tipura rene usema Ritia oni sei va'ara. 'Eji'i kivume ea ka'ene nimaa roji'inijija ijino hijuma kimareja pu vu'a ni'ajihe 'waramareja iji'a va'ara.

17

Tesaronaika Vaji Hijajina

1 'Enareja pu va'e Emipiporisi asima va'e Aparonia asima va'e Tesaronaikai Jua puni Sinakoku naminuna'omo ijí usevara.
2 'Ejume Poru oni tamana'omo hu puni va'e Sapati no'opisu pu pu'úmo Godoni ira vaji tahe pira'aravara.
3 'Enarena hu pu Godoni vu'ijihuni maiji najaharena hu ijá 'iama Godira vejume Keriso kajaho sise'i 'ahaume kwamarena kú'o 'urinana. 'Enarena ike Jesu ka'ene na ja 'waravu kajaho Kerisona 'iamana.
4 Pu ea 'aho'a nimaa ronareja Poru'o Sairasi puna'i rejara 'ee Kuriki mapoka ka'ene Godi juhavi'ina 'ee napara uranii'ina ka'ene ijí hijujija pununa'i rejara.
5 'Enakaivo Jua pu niho'o senavumakame pu maketi ea sisea aherame ahuma hina ara vaja kajaho karokaha vejara. 'Ene Jesani oni sei pu sarame aherame emaapuni va'irono roara.
6 'Enakaivo pu papiunimareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu irisama va'e ara kajihuni ea mama'ina puni nini va'ara. 'Enareja pu ijá 'umeja Ea ka'ene mwe'akake 'unama apene ta'arohujija 'u'o iki roara.
7 Jesanira Sisa oni varapa 'enare'e ea ikija aherame ijá 'úvu Kinia pina Jesuna 'úvu 'umejara.
8 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kajino hijura 'ee ara kajihuni ea mama'ina ijí henareja pu niho'o 'urimaravume ani renana.
9 'Enareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a kajihi puni moni 'eka'i kaivo pu irechamiume va'ara.

Peria Vaji Hijajina

10 'Enareja ijihuni na'i kajino ea ka'ene nimaa roji'inijipo Poru'o Sairasi'o irechamiume Peria va'ara. 'Enareja pu va'e usevajaho Jua puni Sinakoku va'ara.
11 'Ejume ea ka'ene ijí hijujaho puni vwiha mamaa vwihaji'ina'omo pura Tesaronaika ora asitahara. Ijihuni maijaho pu Godoni irijaho ura rena parani'eme apene 'ee na'ia mapoka tahe 'ee 'eka manura vene kivura.

12 'Enareja ea mapoka ijihuna'e nimaa rojume 'ee Kuriki napara 'ee parua 'aho'a ka'ene iha rukinijija 'u'o nimaa rojara.
13 'Ejumakame Jua ka'ene Tesaronaika hijujipo hejajaho Poruho Godoni vu'a Peria 'u'o najahuma henareja pu va'e eaka mapoka kajihipo varapa ve'avarono oja inaara.
14 'Ejumakame ni'aha kwino ea ka'ene nimaa roji'ina kajipo Poruho ranavume soha rori va'ana. 'E'eme Sairasi'o Timoti'o ijino hijara.
15 'E'eme ea 'aho'a Poru ahema apene va'e Etenisi usevume hu ona vene ijá 'iama Sairasi'o Timoti'o marako nuni ro'avara 'iavume pu va'ara.

Etenisi Vaji Huri'i Vu'a 'Waramajina

16 'E'ikaivo Poruho ijino Etenisi pua ajiha hinajaho huni oja niho'o areri parenana. Ijihuni maijaho ijí ara kajaho godia ka'ene iji vejajipo niho'o ani rena navara.
17 'Ejumakame hu va'e Sinakoku vaji va'e Jua 'ee Jenitarua ka'ene Godi juhavi'inijihi pu'úmo pira'arame 'ee maketi vaji ea irahipo roe ijí hijujihi pu'úmo pira'aravara.
18 Epikuriani ora 'ee Sitoika ora ka'ene hena kavi'inijipo Poru piuname pu pu'úmo nakaravara. 'Ejume ea kajihuni ea 'aho'ijipo ijá 'wava Ike eakaho iraka vene hina kasi'uamo 'wavara. 'Ejume ea 'ahopo ijá 'iava Nú vwihajujaho hu ea 'ahopuni Godi rona 'waramu. Ijihuni maijaho Jesuni vu'a 'ee Huni 'urinaji rone 'warumu 'wavara.
19 'Enareja pu Poruho ahema Eriopakasi puni roara. 'Enareja pu hu apoma ijá 'wava A raka maiu'ina ka'ene najahujaho nú 'waruva heja?
20 Ijihuni maijaho a uneunecha ani'ina ka'ene 'waruvu'e nú hejujihi puni maiji he'i 'ahúu 'wavura.
21 'Ejume pu ea mapoka ka'ene Etenisi hijujaho 'ee ea 'aho'a ka'ene ara 'aho'i rena roe ijino hijujija na'ia mapoka pu mahine vu'a maiu'ina hene 'ee 'wavi'i hijura.
22 'Ejume Poru 'urine Eriopakasi puni riri namiji'i ijá 'iama Etenisi orakije na kivujaho ja 'unama jaa jaa akuma paraji'ina kivu.
23 Na iki joni ara vaji hina 'urahoji'i ja uneunecha mapoka ka'ene veju'e unenu'u 'aho'a puna'i reji'inijaho na nikivu kaivo ruha pinaka ja asura vejajaho Godi pina ka'ene nú pakavu jihuni ruha 'wavara'e kavuta. Ja Godi kajaho pahejura kaivo ja oja mahu kaji na Hu rone 'waravu.
24 Godira mwe'a vene uneunecha mapoka ka'ene ijihuni toi navujaho venana. Hu akúp*a* mwe'a ijihuni Natohwa'omo Temiporua ka'ene emaapo iji vejujihi puni vaja pahinuna.

25 Emapo uneunecha ka'ene iji vejuji Huna'e venahuna pane 'ee unenu'u pina Hua ura rehuna pana. Ijihuni maijaho Hura Huhusu hia 'ee uruhoa 'ee uneunecha maho'o vajihuna.

26 Hu ea mapoka ka'ene kwaaka mapokaki hijujija vejume ea kwinu huni rena roara. 'Enarena Hu vejume ea mapoka kwaaka mapokakino va'ajime hijara. Hu pura mwe'a iki hihuni vea raname kwaa ka'ene hina apena ohunijaho mwe'a sisa 'uhua vajihana.

27 'Enajihuna'e Hu ea mapoka Huni rohunijara ura renu. 'Ene pu ura renakame Godi sa'avajaho pu nimaa kahuna. Ijihuni maijaho Hu núni romai hinuna.

28 Ijihuni maijaho Huni vajiji nú hine 'ee 'urahone 'ee hina apena va'u. Areri joni ea 'aho'a ka'ene vu'a 'waravi'inijipo 'waramareja ijá 'úvare Nú Huni amuhija 'úvara.

29 Nú nimaa Godoni amuhija'omo nú ija'ina pavwihahuna. Huni kara ijaho areri korutia 'ee siruva 'ee muna ijino emaapo iji vejara parohuna.

30 'Ene Godi nitama kama'ahuni emaapo pahena pakavajaho pavwihanu kaivo Hu 'waramajaho eaka mapokake mwe'a kakino hijujija maho'o sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohuna'e ura renu 'iamana.

31 Ijihuni maijaho Hura mwe'ake 'otua arimaa ea ka'ene iji pijaha jihuni vaji vetihunijaho vea niranamana. Hu ijí ea maho'o najaharena Hu vejume kwamajaho 'urinana 'iamana.

32 Pu he'eme ijí kwama 'urina kaji 'waravume hejajaho ea 'aho'a ijasahume 'ee ea 'aho'a ijá 'wava Nú kú'o vu'a ikaho he'i 'ahúu 'wavara.

33 'Ejume Poruho puni vaja are'ika'i samai va'ana.

34 Ea 'aho'a pu pu'úmo rene nimaa rojara. 'E'eme puni vaja kajino Taionisiasi Eriopakite opuni ea 'ee napara pina huni iha Tamarisi 'ee ea 'aho'a 'u'una'omo pu nimaa rojara.

18

Poru Koritia Vaji Hinajina

1 Ikihi puni túna'i hu Etenisi areme 'urine Koriniti va'ana.

2 'Enarena hu ijino Jua pina huni iha Akwiraho piunamana. Ea kajaho Ponitasi nahejara. 'Ena'omo hu naparaha Pisira'i Itari rene roara. Ijihuni maijaho Korotiasira Jua maho'o Romu are'avarono 'waramana. 'Ena'omo hu puni roana.

3 'Ejume hu pura kaukara ka'ene vejuja'ina'e hu 'u'o venuna'omo hu pu pu'úmo ahuma hine kaukara vejara. Ijihuni maijaho pu harai ara veji'ina.

4 'Enare'e Sapati vea mapoka kajija hu va'e Sinakoku vaji
Jua 'ee Kuriki epo hununa'i ro'avarono 'waramana.
5 'E'eme Sairasi'o Timoti'i Mesatonia rene roara. Poruho
na'ia mapoka huni vea natohwa Godoni ira toi raname hine
Jua najahe ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.
6 'Ejume Jua kajija pu huni ira pataarohe pu hine ira sisea
'waravara. 'Ejume hu huni ateha túa tairevi'i ijá 'iama Joni
'aa ijaho joni húmata 'ahina'omo na ahija pa'ana. 'Ena'omo
na iviasi rene Jenitaru puni vahuna 'iamana.
7 'Enarena hu ijaho are'ika'i va'e ea pina huni iha Taitasi
Jasitasi ka'ene Godi oja mahi'ini jihuni sei va'ana. Huni
seijaho Sinakoku romaina.
8 'Enakaivo ea pina huni iha Karisipasina hu Sinakoku
'ajohi'ina'omo hu Natohwijaho nimaa ronana. 'Ejumakame
huni kachi'ina no'one 'ee Korinitia ora mapoka hene nimaa
rojara. Ijihuna'e pu toi samaara.
9 'E'eme na'ii Natohwijara Poru visoni vaji ijá 'wama A
niho'o paju'amana kaivo siheria pave'ika'i 'wara'amana.
10 Na a hu'úmuna'omo ea pina niho'o a pasise'i 'ahahuna.
Ijihuni maijaho Nuni ea mapoka'e ara ikino hiju 'wamana.
11 'Ejume Poruho juara kwinune masapa iropu'a kwino ijí
hine Godoni vu'a pu najahana.
12 'Enakaivo vea ka'ene Kario Akaia opuni ea Natohwa
renajihuni vea kajino Juapo 'urine Poruna'i sena vejara. Pu
hu apena 'otua asúki va'ara.
13 'Enareja pu hu namahe ijá 'wava Ike eakaho nuni
tamana pataarohe ea 'waravu'e pu Godi ani'ina oja mahu
'iavara.
14 'Ejume Poruho mai'o 'wara'i ve'eme Kariora Jua ijá
'iama Ikaho unenu'u pina sisea re'ipisa na joni ira hene
veju'u.
15 'Enakaivo ja joni ira 'ee iha 'ee joni tamana ijihuna
apori'avajaho na pahe'ejukúne va'e ojono kaha 'iamana.
16 'E'ikaivo hu 'otua asúka 'ararihiume pu usema va'ara.
17 'Enareja Sositanisi Sinakoku kajihuni ea ni'ina'omo pu
'unama apena 'otua asúka una'i hijahara kaivo Karioho
kima pataarorahana.

'Unama Enitioki Va'ajina

18 'Ejume hu Poruho ijino 'aha jora'e hinarena ea ka'ene
nimaa roji'inijihija irechami'i kaivo sisima ajime Pisiraho
'ee Akwirai pu'úmo Siriai va'ara. 'Ene Senikeria 'e'une huni
húmata sapasa 'uhuana. Ijihuni maijaho hu varapa areme
hinana.

19 'Enareja pu va'e Epasasi usemareja hu pu ijí irechami'i kaivo hu va'e Sinakoku vaji arume va'e pu pu'úmo hine 'wame pira'aravi'i hijara.
20 'Enareja pu hu ijí 'aha jora hi'amarono pu jarivara kaivo hu rarenana.
21 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Godira kú'o na iki ro'urono ura re'amajaho na rohuna 'i'i kaivo hu Epasasi rene sisima 'ahi ajima va'ana.
22 'Ene va'e Sesaria 'e'une ajima va'e Keriso oni ea 'ajoramarena Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijino na'ia 'aho'a hinarena hu iji'a va'e Karesia 'ee Pirijia opuni ara ara kajino va'ana. 'Enarena hu ea ka'ene nimaa roji'inijija ni'ajihe 'ata kisi nami'avarono 'waramana.

Aporasi Epasasi 'Ee Koritia Vaji Hinajina

24 Jua ea pina huni ihijaho Aparasina. Hu Arekisanituria nahejara 'ee vu'a arira 'waravi'ina'omo hu roe Epasasi hinana. 'Ene hu Godoni ira hena kavi'ina.
25 Hu Natohwi jihuni 'unama nahara'omo huni oja vaja venakaka re'eju'e hu Jesu rone 'warame 'ee arira najahuna kaivo hu Jonira ea toi samaajiru henuna.
26 'Ena'omo hu va'e Sinakoku vaji paju'ika'i najahuna. 'Ejume Akwira'o Pisira'o henareja hu ahema va'e Godoni 'unama huri kú'o hami nahara.
27 'Ejume hu Akea va'iro ura rejume ea nimaa roji'ina ka'ene ijino hijujipo ni'ajahe tisaiporuapo roe hu 'ajahe ahehuna'e vejara. Hu va'e ijí 'e'unarena ea ka'ene maiji vwihani'ina vaji nimaa rojajija ni'ima'ura'e ni'ajihana.
28 Hu ea mapoka kajihi puni una'i Jua ninama'e Godoni irijino najahi'i ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.

19

Poru Epasasi Vaji Hinajina

1 Aparasiho Koriniti hi'eme Poruho 'unama hurunami Epasasi roe tisaiporua 'aho'a piunimana.

2 'Enarena pu ijá 'iama 'Ú veaka ja nimaa rojajaho ja Godoni 'Avena niapejare? 'iavume pu hu ijá 'wava Pana. Nú Godoni 'Avena ijino hinu ho pa'ajaho puruva renu 'wavara.
3 Hu ijá 'iama Ea irara toa samahajihunijino samahare? 'iamana. Pu ijá 'wava Jonira toa samahajihunijina 'wavara.
4 'Ejume Porura ijá 'iama Jonira ea samajaho emaapo puni sisea are'i kaivo ta'aro'avarono samai'i ijá 'iama Ea ka'ene nuni túna'i rouji nimaa ro'avara 'iamana. Ijaho Jesuna 'iamana.

5 'Ejume pu ijí henareja Jesu ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi toi samaara.
6 'Ejume Porura huni ija puni húmata 'ahi irecha'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahume ira ani ani 'wame 'ee túna'i raka ka'ene rehunijaho 'waravara. 'Ejume pu Godoni vu'a ea 'aho'a 'waravara.
7 Pu ea ka'ene ija'ina vejajaho ea iropu ropu no'o avajara.
8 'E'eme hu va'e Sinakoku vaji Godoni vu'a hine paju'ika'i naja'eme masapa no'opisu pa'arenana. Hu venae pu Godoni ariji nimaa ro'avarono hu pu pu'úmo hine pira'aramana.
9 'Enakaivo ea 'aho'a kirasaha parane 'ee vu'a pahene 'ee ira sisea 'Unama kaji rone ea mapoka puni una'i 'waravumakame Poruho pu irechami'ika'i tisaiporua aherame va'e Tiranasi oni sikuru ari najahe 'ee pira'aravi'i hijara.
10 'Ejumakame juara no'o vaja kajino Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Esia vaji hijujija Natohwi jihuni vu'a hejara.

Emapo Areri Pavejujipo Epasasi Rejajina

11 'Ejume Poruho Godira harura mahume hu uneunecha mapoka'e ani ani ea areri pavehuna venana.
12 'Enare'e pu hununa'i akisia 'ee ateha hasa ijino ea ka'ene atama 'uniravi'ina'e 'ee 'avena sisea 'ajima'ina vajihu'e atama sonahiu'e 'ee 'avena sisea ariha va'ura.
13 'Eju'ukame Jua 'aho'a ka'ene kwaaka mapoka kajino 'urahoji'i ea maririama apena ojujipo Jesu ka'ene Natohwi jihuni ihi 'urahi'i ea ka'ene 'avena sisei ajimahi'inijihi siomahe ijá 'iava Jesu ka'ene Porura najahu jihuni ihi 'urahi'i 'waravukúne useha 'iavara.
14 Ijaho Jua puni pirisitia ni'inijaho Sivana'omo harihwaha ea iropu no'o ijipo ija'ina vejara.
15 'Enakaivo 'avena sisea kajara eha vene ea kajihi ijá 'iava Nú Jesuho nihene kame 'ee Poruho nihene kavura kaivo ja irahipune? 'iavara.
16 'Ejume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara ohurikune puni haha 'ahi ajime rarene 'anie haha puachamie 'ee ateha isokuniume maisu sea kajaho areme juhaha samai va'ara.
17 'Ejumakame ea ka'ene Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Epasasi hijajipo ijí vu'a kaji henareja pu tea junavara. 'Ejumakame pu Jesu ka'ene Natohwijaho ta'arohara.
18 'Ejumakame ea ka'ene nimaa roji'inijipo puni roajime pu raka ka'ene sisea vejuji samai nahama 'waravu.
19 'E'eme ea mapoka ka'ene atama rukina 'ee 'úsia veji'inijihipo pu puni puka ka'ene 'úsia ichá'ina vejujija mapoka ni'aha kwinu 'eke eaka mapoki jihipuni una'i veni

jaara. Uneunecha ikija monia mapoka mapoka (50,000 kina) ˈimejara.
20 ˈEjume Natohwi jihuni vuˈa emarene ˈee rausahe ˈee kisinaˈe renana.

Epasasi Vaji ˈUraˈaravajina

21 ˈEˈeme ijihuni túna*a*ˈijino Poruho hina oja vaji vwihana ijá rona Na vaˈe Mesatonia ˈeˈune vaˈe Akea ˈeˈune vaˈe Jerusaremi vahuna. ˈEnareje ijihuni túna*a*ˈi na vaˈe Romu ˈuˈo kahuna ronana.
22 ˈEnarena hu Timotiˈo Irasitasiˈo hu niˈajahiˈinaˈomo nimarako irechamiume Mesatonia vaˈara. ˈEˈeme hu ijino Esia vea maˈuako hinana.
23 ˈEˈeme ijihuni vea kajino ea ˈahoˈa Epasasi hijujija Natohwi jihuni ˈunama senavumakame pu hine nihoˈo niˈimaˈura ˈuraara.
24 ˈEˈeme ea pina huni iha Timiturisi ˈwavuraˈomo ijaho siriva*a*ˈi ˈwavuji uneunecha venunaˈomo huni kaukara siriva kajino godia naparaˈe Aritimisi ˈwavuji vesamuna. ˈEjuˈe ea mapokaˈe kaukara kajaho vejura.
25 ˈEnarena hu ea kaˈene kaukara nikwinuˈina hura venu kajaˈina vejiˈinijihija ˈumenaume ahuma roume hu ijá ˈiama Ehu nune ja niheju. Nú ike kaukara iki venareˈe nú hami mamaa hijura.
26 Ja nikama hejujaˈinaˈe Epasasieru pana kaivo Esia mahoˈo ike Poru ikara venauˈe ea mapoka ijá ˈwavo godia kaˈene iji vejujija godia pana ˈúvu.
27 Ike núni kaukara ikara paˈarene ˈee varapi rehuneru pana kaivo napara godia iraˈata natohwa kaˈene Aritimisi oni Temiporua maa paˈana reje ˈee Esia ˈee mweˈa ikino hua oja mahe ˈee huni pinanaka mamaijaho nihoˈo paˈarena vaˈu ˈiamana.
28 Vea kaˈene pu ijí hejajaho nihoˈo ajinama parajume ira ajira ijá ˈumeja Aritimisiho Epasasi opuni niˈina ˈumejara.
29 ˈEnareja pu ea mapoka kaˈene ara kajiˈura kajija pu urimaravume ani rejumakaviˈi Keasiˈo Arisitakasiˈo irisame ˈeka vaˈe ˈotua vejuri sei vaˈara. Pu noˈo Mesatonia ora kaivo pu Poru oni napuhijaˈomo hu ˈajahe ojura.
30 ˈEnaˈomo Poruho hu ura eaka mapoka kajihipuni vaji vaˈi ˈahaana kaivo ea kaˈene nimaa rojiˈinijipo tanuˈurahara.
31 ˈEjume Esia ora mamaˈina ˈahoˈa kaˈene huni napuhijijipo hura hara tanuˈurahe nuˈúh*a* vaja pavaˈe aruˈamarono ˈwaravara.
32 Ea mapoka kaˈene ijí hija kajija puni vwiha ijaho puruva rene ani ani vwihajara. Ea ˈahoˈa vuˈa kwino vwihajume ea

ˈahoˈa pu vuˈa ˈahoˈa ˈumejara kaivo pura roe ahuma hija kajihuni maijaho pahejara.

33 ˈEnareja Juaka mapoka kajipo Arekisanitaho tairia apena vaˈe raname ˈejahaume hu vaˈarena pu niˈajiˈirono ija ahasirime ruramana.

34 ˈEnakaivo eaka mapokijipo kama hejajaho hu Jua ora hejara. ˈEnareja pu vea muka noˈoheˈi ea mapoka ˈurina pakame ajira ijá ˈumeja Aritimisiho Epasasi opuni niˈinaˈe ˈumejiˈi navara.

35 ˈEˈeme Epasasi opuni ara huni karaka ijara ea mapoka ruramarena ijá ˈiama Epasasi orakije! Ja ea irara Aritimisi kaˈene niˈini jihuni Temiporua ˈee emaa saˈina kaˈene kahi akúpa ˈahi rene ˈonajiˈi Epasasi opo ˈajohaujaho pahejure?

36 ˈEnaˈomo ea pina nú ike pavejura ˈiahuna areria panakúne pavwihaˈikaˈi masuani hine ˈohura paapeha.

37 Ja ea kaˈene aherama roakija pu unenuˈu pina joni Temiporua vaja kajaho nesi paapejara ˈee pu ira sisea pina muni napara godia kehunaˈa paˈwaravara.

38 ˈEnakaivo ike ˈotua vejuri ruhakaho vwicha tatiranavuˈe ea kaˈene ˈotua vejiˈinijaho ijí hinunaˈomo Timitiriasiho ˈee pwehwa puˈúmo ea irahijaˈe ˈotua vetihuna reˈavajaho roe ˈotua vetia.

39 ˈEnakúne joni vuˈa ˈahoˈa naˈavajaho kanisoruapo vea kaˈene pu ahuma hiˈavaji ˈwama amairihuna.

40 Nú iki hine ani ani vejujihuni maa panamunaˈomo kamati maiˈo ˈotua niˈimaˈura nú vetúhuna. ˈEje nisi ike nú roe ahuvukaho maa paˈanaˈe rehuna ˈiamana. Noinnisi ike nú roe ahuvukaho maa paˈanaˈe rehuna ˈiamana.

41 ˈEjume hu ijá ˈwaraˈi kaivo ea kaˈene ahuma hija kajija irechamiume vaˈara.

20

Masatonia ˈEe Akaia Vaˈajina

1 Ea kajipo iranoˈa kaˈene apejajaho paˈareˈeme Porura tisaiporu ˈwaravume nianaa roume pu vuˈa niˈajihe ˈwaramarena irechamiˈikaˈi hu Mesatoniai vaˈana.

2 ˈEnarena hu ijí ara ara kajino ea kaˈene nimaa rojiˈina kaˈene hinapene oju kajihi vuˈa niˈajihe ˈwarame roe Kurisi ˈeˈunana.

3 ˈEnarena hu ijino masapa noˈopisu hinarena hu ˈurine sisima ˈahi Siria vaˈi veˈeme Juapo hu ˈanae kwahuna ˈwavuma henarena hu areme ˈuname Mesatonia ˈunami vahuna vwihanana.

4 Ea ˈahoˈa Sopata ho Peria ora kaˈene Pairusi oni harihijaho ˈee Arisitakasi ho ˈee Sekunitasiˈo Tesaronaika ora ˈee

Keasi ho Tepi ora 'ee Timoti ho Tichikasi ho Turopimasi ho ijano Esia ora'omo pu pu'úmo va'ara.

5 'E'eme ikeja pu urasaha va'e Turoasi 'ajúha hijara.

6 Puretia ka'ene isitia pa'ajihuni vea pa'arejumakavi'i nú sisima 'ahi ajime Piripai rena va'eme na'ia iropu para'eme pu Turoasi hi'eme nú ro ijí usevara. 'Enareja nú ijí hi'eme hura kwino pa'arenana.

Porura Túchamaa Turoasi Va'ajina

7 Hura Natohwijino nú ahuma hine puretia tuachama i'i ve'eme Poruho hu niari vahuni jihuna'e huni vu'a 'aha jora'e 'warama apene va'e na'ia rimai aremana.

8 'E'eme ijí huri núra hija kajaho naheha mapoka'e navara.

9 'E'eme Poruho hine vu'a 'waramapene va'eme ea pina huni iha Utikasiho ichutoi 'witu 'ahi hina vu'a henana'omo niho'o nii nama parajume ijino nisunama namu va'ume 'ona apena arihe kamino mwe'i 'ahi ninamana. 'Ejume pu hu 'unama apene 'uriji'i kavajaho nikwamamaa kavara.

10 'Ejume Porura ariha va'e raurahe nami'ika'i apene tahurine 'uriji'i ijá 'iama Hu mai'o hinukúne ja pajume 'ee pavwihaha 'iamana.

11 'Enarena Poru kahi icha toi ajima va'e puretia tuchama ine vu'a 'wavi'i hi'eme vea aharajume va'ara.

12 'E'eme pu paruisea kajaho mai'o hijumakame pu ni'ima'ura'e oja sonahiana.

Turoasi Rena Mairitasi Va'ajina

13 Poruho mumori vuhuna'e vwihana jihuna'e nú sisima 'ahi urasahe ajima va'a kami Esosi 'aja'eje hu ijino aji-vakame vahuna'e amairiaramana.

14 Esosi roe piunúvume nú hu aheme sisima 'ahi ajime pu pu'úmo Mitarini roara.

15 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú va'e Kaiasi kara'i na'eme ropuna'i usevara'omo ijihuni sú'uhijino nú Semasi use-vara'omo ijihuni sú'uhijino kú'o va'e Mairitasi va'ara.

16 Porura Esiai hihuna ura parejume hu Epasasi asima roana. Ijihuni maijaho hu marako Jerusaremi 'e'u'eje Penitikositi vea rehuna'e ura renana.

Porura Epasasi Eruta Túchamaa 'Ajorama 'Waramajina

17 'Enakaivo nú Mairitasi hi'eme Poruho 'ona ranavume va'e Epasasi sosi huni eruta puni 'ona vene ro'avarono 'waramana.

18 'Ejume pu roume hu pu ijá 'iama Vea ka'ene na Esia roujino ja na kivara. Na ichá'ina hine na ichá'ina 'urahone 'ee ichá'ina vejujaho ja nikivara.

19 Ja niheju. Juaka mapokijipo na sise'i 'ahiujaho na pavwihajura kaivo na Masuani ajuarana nituaji'i Natohwi jihuni kaukara vejura.
20 Ja niheju. Na niho'o vu'a kajaho parana'o'ujuta kaivo maiji najaha apena va'u. Na uneunecha mapoka ka'ene ja ni'ajihunijaho 'waramare'e na samaumai 'ee sea seakino najaha apena ojuta.
21 Na'ia mapoka vu'aka rona 'waravujaho nikwinu'inake Jua 'ee Kuriki puni sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohe Godoni roe 'ee núni Natohwa Jesu Keriso nimaa roha 'iavura.
22 'Ena'omo heha! Na iviamaa nuni oja ahisina'e re'eju'e Godoni 'Aveni na apeniu'e Jerusaremi va'u. 'Enakaivo ijino iraki renihunijaho na pahena pakavu.
23 'Enakaivo ara ara ikino na va'ujaho Godoni 'Aveni 'warimare'e ijá 'wimuna A tipurai hihuna 'ee ahisina apehuna ajaha navu 'wimuna.
24 'Enakaivo na nuni hiijaho natohwa pakavura kaivo Godira maiji vwihanúani vu'a mamaa ka'ene ea naja'urono Natohwa Jesura mihaji na ve parahuniji kavu.
25 Heha! Na niheju. Ea ka'ene na hu'úmo 'urahe o'eju'e na Godoni ariji najahujaho ja nuni varira kú'o pakihuna.
26 'Enakaivo ea mapoka kehi puni 'aijaho nuni ija 'aha panamu.
27 Na niho'o Godoni ura ijí 'wara'irono vejujaho na pajuvuta kaivo na 'waravuta.
28 'Enakúne hami ojono 'ajoarame 'ee ea ka'ene jara 'ajoha'avarono Godoni 'Aveni ja 'ajohai'ina'e irechamie 'ee Godoni sosia ka'ene Hura Huni 'aijino 'imenajaho 'ajoha'avara.
29 Na niheju. Na va'eje nuni túna'i 'uaneapo joni vaja iki roareje ja rurahareje niho'o pina paranahuna.
30 'Eje joni ehija 'aho'akipo 'urine ira ani ani 'warame tisaiporua aherame puni túna'i vahuna.
31 'Enajihuna'e 'aiha veji'i vwiha'avara. Juara no'opiso vajijino na'i veiri'a nituiji'i ihajinaname ea kwinu kwino nimaiji najahe 'waravuta.
32 Godoni ija tahi irechamie 'ee Huni ira ka'ene mai ijí vaji irechamiura'omo ijara areri ni'aji'eje ja emarene 'ee Godoni ehipuni vaji ja joni aachia 'ekahuna.
33 'Enajihuna'e na niho'o siriva 'ee korutia 'ee ateha ea 'ahopuna paitunivura.
34 Ja niheju. Na nuni ija ikino uneunecha onuno vene 'ee ea ka'ene na hu'úmo ojujija ni'ajihura.
35 Nara uneunecha mapoka ka'ene vejujaho jara ija'ina'e venareje ea ka'ene pivusahuji ni'aji'avarono najahuta. 'Ene

Natohwa Jesura Huni iri 'waramaji vwiha'avara. 'Ekujaho mamaa kaivo vajihujaho mavarasa'ina vejura 'iamana.

36 'Enarena 'waravume pa'arejumakavi'i hu nitupari same pu pu'úmo siporua 'ojara.

37 'Enareja pu Poruho aharu 'oname niramaruvi'i apene ura mina vetiara.

38 'Ejume niramarume úchia 'ejajihuni maijaho ira ka'ene hura 'waramarena ja nuni urania kú'o paka'eja 'iamajara temukama paraniana. 'E'ejume pu hu ahema va'e sisima 'ahi ranavara.

21

Porura Maritasi Rena Jerusaremi Va'ajina

1 'Ejume nú pu 'ajoramareja irechamie va'ara. Nú va'e sisima 'ahi ajime arira va'e Kasi usevara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino 'urina va'e Rotesi usemareja va'e Patara va'ara.

2 'Enareja nú ijino sisima ka'ene Ponisia vahunijaho piunamareja ijihuni toi ajima va'ara.

3 'Enareja nú Siria va'iro vai'i Saiparasi 'ana'inija'i kavi'i va'e Taia Siria vaja kajina'omo va'ara. Sisima kukua 'aho'a irecha'irono va'ana.

4 'Enareja ijino tisaiporuepo ijí hi'ava ronareja sarama kimareja hura kwino ijí pu pu'úmo hijara. 'Ejumakame Godoni 'Avenijara 'waravume pu Poruho Jerusaremi pava'amarono 'waravara.

5 'E'eme veijaho paare'i vejume pu 'urine va'e pu pu'úmo napahwaha 'ee sesahwaha ijihi pu'úmo ara kajaho are'i kaivo va'e soha rori nitupari same pu pu'úmo hine siporua 'ojara. 'Enareja ea kwinu kwinu ija 'eka'e 'ajoravume va'ara.

6 'Enareja nú pu pu'úmo 'ajosarame nú va'e sisima 'ahi ajivume pu kú'o 'unama ari va'ara.

7 'Enareja ijino Taia rene va'e kehi hijajaho Tarimeisi usevi'i kivajaho ea ka'ene nimaa roji'inijija 'ajorame na'ia kwino pu pu'úmo ijí nejara.

8 Ijihuni sú'uhijino nú 'urina roe Sesaria usevara. 'Enareja Piripu ka'ene Ivenijarisi jihuni sei va'ara. Hu ea iropu no'o pijihara vajijino ea pina ka'ene pijahajina.

9 Ea ikehuni 'apahija no'ona no'ona parua paveji'ina kaivo pu poropetia.

10 Nú ijino na'ia mapoka'e hi'eme ea pina huni iha Akapasina 'wavujaho Jutia rena roana. Hu 'u'o poropetia.

11 'Ena'omo hu núni roana. 'Enarena hu Poru oni charia ka'ene hu 'ahi iramajaho rasame huni ija mumoraji'i vevahavi'i ijá 'iama Godoni 'Avena na ijá 'wima Ike charia kehuni

omijaho Juapo kahino Jerusaremi apene ikaˈina vevahame apene Jenitarua mihuna ˈwimu ˈiamana.
12 ˈEjume núa ˈee ea mapoka kaˈene ijino hijajija Poruho Jerusaremi pavaˈamarono rarejara.
13 ˈEjume Porura eha vene ijá ˈiama Ja raka vene niramaruvuˈukame nuni oja turaˈi ˈahio? Na Natohwa Jesuni ihijihunaˈe Jerusaremi vaˈe tipura vahune ˈee kwahunijaho pavwihaju ˈiamana.
14 ˈEjumakame núra ijí rarehuna areri parenana. ˈEjume nú ijá ˈwava Makaˈeje raka kaˈene Natohwijara ura renujaˈina venama ˈwavara.
15 Nú ijihuni túnaˈi ˈurine núni uneunecha ˈeka Jerusaremi vaˈara.
16 ˈEjumakame tisaiporu ˈahoˈa Sesaria ora nú puˈúmo vuˈajivaraˈomo pu nú aherume Nesani kaˈene Saiparasi orijihuni sei vaˈara. Hu nihoˈo nitama tisaiporua rene hinapene roajihuni sei hijara.

Porura Jemisi Kaˈi Vaˈajina

17 Nú vaˈe Jerusaremi usevume vwehu núna nihoˈo teamanaˈeme nú ˈajorume aheruvara.
18 ˈEnaˈomo ijihuni súˈuhijino Poruho nú puˈúmo vaˈe Jemisi kaˈi vaiˈi kivajaho sosi puni eruta ijí hijara.
19 ˈEnarena hu pu ˈajoramarena Hura kaukara kaˈene venana vaji Godi raka kaˈene Jenitaru ijihipuni vaji venajaho hine kwinu kwino tahe ˈwaramana.
20 ˈEjume pu ijí henareja Godi taˈarohara. ˈEne pu ijá ˈwava Vwea núne Jua mapoka mapoka nimaa rojura. ˈEnakaivo pu Mosisi oni tamana vehuniji nihoˈo harura veju.
21 Pu ijá ˈwava Ara Jenitaru puni ari hina ˈonujiˈi najahukame pu Mosisi oni tamana pataarohu. ˈEne pu puni harihija sisa paˈuhuˈavarono ˈwaravu. ˈEne Jua puni tamana paveˈavarono ˈwaramuna ˈwavara.
22 Ara roajaho pu nimaa heˈeja. ˈEnaˈomo nú ichá veˈeja?
23 Nú raka a ˈwarava heˈamajaho ijá veˈamana. Ike ea noˈona noˈo ikija ˈaura arevara.
24 Ara pu puˈúmo vaˈe pura raka kaˈene veˈavajaho a ˈuˈo ijá veˈamana. Ara oni húmata ˈusimareje ea noˈona noˈo ikihi ˈusimahakiviˈi a puni eha veˈamana. ˈEjakame pu ea mapoka hena kamareje oni vuˈa kaˈene hejajaho iraˈata reˈamana. ˈEnakaivo a ˈuˈo tamana kajaho ˈajohe vejiˈinaˈe kaˈavara.
25 ˈEnakaivo Jenitaru kaˈene nimaa rojiˈini jihipuni pasi vene ijá ˈwaravara Pu ˈiruma kaˈene godi iraˈatiji vajiˈavajaho paine ˈee ˈaa paine ˈee hanuha ˈaa rukina paine ˈee ˈuasa paveˈavara ˈiavara ˈwavara.

26 Ijihuni sú'uhijino Poru 'urine ea kajija aherame tamana kajaho ijá vejara. 'Enareja pu va'e Temiporu vaji arume 'aura are'ira'omo vea ka'ene kú'o 'aura kaji ihunijaho ija'ina nahama 'waravara. 'Enareja pu ea kwinu kwino puni swasa venahara.

Poru Temiporua Vaji Kamovajina

27 Hura kwinu pa'are'i ve'eme Jua ka'ene Esia orijipo kavume hu Temiporu vaji hijume kama pu aneja vene ea mapoka puni oja inaume pu hu iji 'unavara.

28 'Enareja pu ira ajira'e ijá 'umeja Isureri orakije roe ni'ajúha. Eakara kwaaka mapokijino eaka mapokijija ehu núna 'ee núni tamana 'ee ruhakaho ninama 'waramujiru pana kaivo hu Kuriki aherame núni Temiporua vaji rou'e akuavuri ruhakaho niho'o siseranu.

29 Pu ijá 'wavajihuni maijaho pu ki'eme Turopimasi ka'ene Epasasi oriji'o Poru'o ijino ari 'urahojara. 'Enareja pu vwihajajaho Porura hu aheme ijino puni Temiporu vaja kaji aruma va'ana ro'ika'i avajara.

30 'E'ikaivo pu ea mapoka ajinama parajume ni'aha kwino ninukujaha roe ahumareja pu aruma va'e Temiporu vaji Poruho 'uname tairie apena roe ma'ahi ro'eme vwicha kajaho marako kuvara.

31 Pu hu 'ana'irono 'unama sa'eme vu'arena va'e Romu puni sorutia ni'ini jihuni va'ana. 'Ejume Jerusaremi niho'o mi'ija puna'i tamui namana.

32 Hu ni'aha kwino sorutia 'ee puni mama'ina 'aho'a aherame ninukujahe puni va'ume pu sorutia 'ee puni natohwiji kimareje Poru 'anaajaho arevara.

33 'Ejumakame ea ni'inijara vu'e iji 'una'i kaivo 'waravume pu seni no'ohe'i 'eke kamome aneja vene hu irane 'ee hu iraka'e venaji apovara.

34 Pu ea 'aho'a 'urine ani 'waravume pu ea 'aho'a ani ani 'waravara. 'Ejumakame ijí ea natohwa kajaho 'unama ka'ene ichá'ina venareja ijí vejajaho puruva renana. 'Ejumakame hu huni ehija 'waravume pu Poruho aheme kahino huni sea ka'ene amiapo hijujino va'avarono 'waramana.

35 Hu Poruho pu pu'úmo 'urina va'e kami vwicha jiami va'ume amia kajipo apene pikima ichutoi 'unama va'ara. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'ana'iro vejumakame avajara.

36 'Ejumakame ea mapoka puni túna'i vai'i 'anae kwamama 'umenapene va'ara.

Porura Huni 'Unama Amairie Juapuni Una'i 'Waramajina

37 'Enare'e ijí sorutia kajipo Poruho apene puni sei vaji va'i vejumakivi'i hu iji amia epuni ea natohwa kajaho ijá 'wama 'Ú na unenu'u pina a 'wara'ejo? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama 'Ú a Kuriki puni ira henune? 'wamana.

38 Ivi'a a Ijipiti ora ka'ene ni'ahuka ea mapoka mapoka (4,000) ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'ina oja ina'e aherame nechi'i va'ajaho pane? 'wamana.

39 'Ejume Poru ijá 'wama Na Jua Tarisasi ora Sirisia vajina kaivo ara kajaho natohu varesima'ura. 'Enajihuna'e na ura ea mapoka vu'a 'wara'i 'ahiu. 'Enajihuna'e na ura jarirame 'waravukúne ruha aremie na ea ikija vu'a 'waravuma.

40 'Ejume hu ruha aremahe nijina 'wavume Poruho ijí siasa 'aha kajino nami'i kaivo huni iji hararajihana. 'Ejume ea mapoka iruno'a are'eme hu Hipuru puni iri 'waramarena ijá 'iamana.

22

1 Vwehu nuna 'ee emahu nuna. Nuni vu'ake ataa apús*ama* heha. Nara raka ka'ene vejuji iviamaa joni una'i namine 'wara'i veju 'iamana.

2 'Ejume hu huni vu'a Jua puni ira 'waravuma henareja pu niho'o areme varira re'asahe hina hejara.

3 'Ejume Poru ijá 'iama Na Jua nuni ohijara Tarisasi Sirisia vaji naheniana kaivo ike arakino renarejo Kamerieri oni hari emahu nupuni tamana hena ka parajuta. 'Ena'omo ja iviasi Godoni jihuna'e sena veju kaja'ina'e na 'u'o ija'ina vejuta.

4 'Enare'e na ea ka'ene 'Unama ikehunake vejajaho sise'i 'ahiura. 'Ene na ura pu 'anie kwamasa'avarono vejura. 'Ene na parui napari 'eke tipurai irechamiura.

5 'Ene ea ka'ene pirisiti natohwa 'ee emakina ka'ene kanisoru ijija vu'aka na iviamaa ja 'waravukaho pu nihena kavara. Ijihuni maijaho pura pasi ka'ene veja kajara harura mihume na va'e Jua ka'ene Tamasikasi hiju jihipuni va'e ea puna ka'ene ijí hijujihija'e kamorame aherama Jerusaremi sise'i 'ahi'i va'uta.

Porura Juapuni Una'i Ori'ini Anakarame 'Waramajina (Akisi 9:1-19; 26:12-18)

6 'Enarejo na va'e Tamasikasi va 'e'u'irono va'eme vea rira mu'oi nami'eme ni'aha kwino kahino akúpi 'ahi rene hanana tauhuhiana.

7 'Ene na ni'aha kwino 'ona apena arihe mwe'i ninavi'i hejume ira kahi akúp*a* 'ahi rena roe ijá 'wima Soru Soru a raka vena Na sise'i 'ahiu? 'wimana.

8 'Ejume na eha vene Hua apome ijá 'wavo Natohwe A rarane? 'wavume Na Jesu ka'ene Nasareti orijina'omo a Na sise'i 'ahiu 'wimana.
9 'Ejumakame ea ka'ene nú pu'úmo vu'a kajija ijí hanana kajaho kavara kaivo ira ka'ene ea irara na 'warimajaho pahejara.
10 'Ejume na apoma ijá 'wavo Natohwe iviamaa na ichá ve'ejo? 'wavuta. 'Ejume Hu ijá 'wima 'Urine Tamasikasi va'e ea ka'ene ijí hinujara ara raka ka'ene ve'amarono Nara iji pijahujaho hu a 'warava he'amana 'wimana.
11 'E'eme ijí hanana kajara vejume na paniriarejo pivujume ea ka'ene nú pu'úmo roa kajipo na iji 'unirimapene Tamasikasi va'ara.
12 'Ejume ea pina huni iha Ananaiasiho puni tamana hami hami vejukame Jua maho'o ka'ene ijino hijujija hua ea mamaa 'wavura.
13 'Ena'omo ijara roe nuni rori nami'i kaivo ijá 'wima Vwea nuna Soru oni nia niria 'wivume nuni nia kú'o maranana. 'Ejume na hu kavuta.
14 'Ejume hu ijá 'wima Emahu nupuni Godijara a Huni ura ijí hena kame 'ee ea ka'ene arimaa ijí hena kame 'ee Huni irititi vu'iji he'amarono iji pijahana 'wimana 'iamana.
15 'Ena'omo a raka ka'ene kama 'ee henajaho Hu rone ea maho'o najahuna.
16 'Enakaivo a irakijihuna'e tetama hino? 'Urije Huni ihijino 'urahi'i toi apúsama'e oni sisea soma'e pa'arenama 'wimana.

Porura Va'e Jenitaru Vu'a 'Waramarono 'Umenajina

17 'Ejume na kú'o 'unama Jerusaremi roarejo ijino Temiporu vaji hine siporua 'oji'i navaha rojuta.
18 Ijí navaha kajino na kavume Hu ijá 'wima Mamako Jerusaremi are'i kaivo 'urine va'a. Ijihuni maijaho a Nuni vu'a iki naja'amajaho pu pahe'ejakúne 'wimana.
19 'Ejume na ijá 'wavuta Natohwe pu na nihejura. Nitama na va'e Sinakoku pina aruma 'e'une 'ee pina aruma 'e'uji'i ea ka'ene Aa'e nimaa ronaujija 'eke hijihae 'ee tipurai irechamiuta 'wavuta.
20 'Ejume ea ka'ene oni vu'a 'waravi'ina hena kavi'ina huni iha Sitivini oni 'aa ka'ene arihajaho na ijí nimaa veji'i ea ka'ene hua'e 'anaajihipuni ateha 'ajoha namijuta.
21 Hu ijá 'wima Nara a kwai natohwi Jenitaru puni kwai ranamaukúne va'a 'wimana 'iamana.
22 Pu hine huni vu'a kajaho henapena va'u va'u hu ijí 'waravuma heji'i pu ira ajira ijá 'umeja 'Anaa kwamama! Ea ija'ina ikaho mwe'a pahihunakúne pamaka'eje hinama 'umejara.

23 Pu ijano 'umena apene oji'i puni atehi 'eke ato'arume
'ee útiti 'ene icha toi ato'aruvara.
24 Sorutia puni natohwijara apene puni kwai roe hijahi'i
apomakame irakijihuna'e pu hu mwasiritia jihuni maijaho
hu 'waramaro avajara.
25 'Ejume pu hu kamo'eme Porura sorutia'e 'ajoha'iniji
ijá 'wama 'Ú ja Romu ora areri 'otua pavene he'i kaivo
hijihaure? 'wamana.
26 'Ejume ea ka'ene 'ajohi'inijara ijí vu'a kajaho hene va'e
ea ka'ene Natohwijaho ijá 'wama Eakaho Romu ora'omo a
iraka'e ve'i veno? 'wamana.
27 'Ejume ea Natohwa kajara huni roe ijá 'wama 'Ú a Romu
ora re'amajaho 'warima 'wavume hu I'a 'wamana.
28 'Ejume ea Natohwa kajara ijá 'wama Na roe Romu opuni
ea re'i vejujaho monia eha ni'ima'ura vejuta 'wamana.
'Ejume Porura ijá 'wama Na iki nahenia jihuna'e na Romu
ora rejuta 'wamana.
29 'E'eme ea ka'ene ijí hu apome 'ee hua hija'i 'ahiume
roajivajija ni'aha kwinu jumareja arevara. 'Ejume ea Nato-
hwa kajara vwihanajaho hu Poruho Romu ora 'ee majikari
kamomana ronarena hu tea jumana.

Poru Kanisoru Puni Una'i Ahema Va'ajina

30 Ijí ea Natohwa kajaho hu irakijihuna'e pu Jua Poru
namahu ronarena ijihuni maiji hami he'i 'ahaana. 'Ejume
ijihuni sú'uhijino senia ka'ene hu kamovajaho rasama'i
kaivo 'ona ranavume ea ka'ene pirisiti mama'ina 'ee
kanisorua maho'o roe hi'eme hu Poru ahema apene roe puni
una'i roana.

23

1 'Ejumakame Poruho nia ajira kanisoru kajija kivi'i ijá
'iama Vwehu nunakije na Godoni una'i hami hinuva'o roe
iviasi 'e'uju 'iamana.
2 Ananaiasi ka'ene pirisitia ni'inijara 'waravume ea ka'ene
huni rori namijajipo hu inu tahijahara.
3 'Ejume Porura hua'e ijá 'wama Godira a 'anahuna. Kare
ea ka'ene aroaroti namiji'ina karera. A oni tamana 'ahakino
namine na 'otua veti'i kaivo vu a oni varapa orono tuama
rena 'iavu'e na 'aniare? 'iamana.
4 'Ejume ea ka'ene huni rori namija kajipo ijá 'wava A
Godoni pirisitia natohwijaho ira sisea ija'ina 'waramune?
'wavara.
5 'Ejume Porura ijá 'iama Vwehu nune hu pirisiti na-
tohwijaho na pahejuta. 'Enakaivo Godira Huni ira vaji
'warumajaho nú ira sisea ea 'ajoha'ina pa'wara'avarono
'warumana 'iamana.

6 Hu kimajaho ea 'aho'a Sajusi 'ee ea 'aho'a Parasia kimarena hu kanisorua kajija ijá 'umena Vwehu nune na Parasia 'ee Parasi puni hariha kaivo ea ka'ene kwamasahujipo kú'o 'urihuniji na nimaa rojujihuna'e na 'otua vaja namiju.

7 Hu ijá 'waravumakame Parasia 'ee Sajusi puni vaji nakaramareje ea maho'o kajaho ahaama namana.

8 'Ejume Sajusiapo 'waravajaho ea kwamasahajija kú'o pa'urihune? 'Ee 'ona oji'ina pa'ana 'ee 'avena pa'ana kaivo Parasia ike no'opisukija nimaa rojura.

9 'Enajihuna'e pu iranoa ape'eme Sikuraipi 'aho'a Parasijihi puni ehija'omo pu ijá naminareja ira ajira ijá 'iava Nú ea ikehuni vaja unenu'u pina sisea pakavura'omo vi 'avenina ho 'ona oji'ini hu 'waramana raka? 'iavara.

10 'Ejumakame pu niho'o ni'ima'ura nakaravume Poru ija 'unave haha puachama usehuna'e kimarena ea natohwijaho tea juvume huni sorutia irechamiume pu haruri vene apene puni tinii va'ara.

11 Ijihuni na'ia kajino Natohwijara roe huni rori nami'i kaivo ijá 'wama Paju'amana kaivo a ichá'ina'e rone a iki Jerusaremi 'warama ja'ina'e Romu 'u'o 'wara'amana 'wamana.

Poru 'Anaa Kwa'amaro Kosaravajina

12 'E'eme vea nituvume pu Jua mapoka nesi ahuma hine 'wame 'iruma toa pai'ika'i hinuva'o Poru 'anaareje iji'a ihuna 'wavara.

13 Ea ka'ene Poru 'anae kwahuna kosarama ojajaho ea mapoka (40) asima huna'ina.

14 'Ejume pu va'e pirisiti mama'inijija 'ee ea mama'ini jihipuni va'e ijá 'iava Nú vu'a nimaae vejara'omo nú uneunecha 'aho'a paina apene va'u va'u va'e vea ka'ene Poru 'anaa'avajino ihuna.

15 'Enakúne iviamaja ja kanisoru pu'úmo 'ona ranave va'e ea natohwijara Poruho aheme joni ro'amana. Ja ijá 'wara'avara Nú ura huni vu'ijihuni maiji he'i 'ahúu 'wa'avara. 'Enareje ja iki ahema ro'iro ro'eje nú vu'e 'unamutoi 'ajohe 'anaa kwa'ena 'iavara.

16 'Ejume Poru oni ma'ini jihuni harihijara ijí pura júhi hine 'anahuni vu'iji henarena hu va'e sorutia puni tinii va'e Poru 'waramana.

17 'Ejume Porura ea ka'ene 'ajohi'ina pina 'umene ijá 'wama Ike kasimaa kaho unenu'u pina 'warahuna ura renukúne aheme ea natohwa karohuni va'a 'waramama 'wamana.

18 'Ejume ea natohwa kajara hu aheme apena va'e ea natohwa pinijihuni va'ana. 'Enarena hu ijá 'wamana

Poru ka'ene tipura eijara ike kasimaa ike nara aheme oni ro'urono 'warivume na ahema routa.
19 'Ejume ea natohwa kajara ea kajaho iji 'unama apena va'e kara rori pu no'o pu pusumano nami'i kaivo hu apoma ijá 'wama A raka na 'warihuna ura renao? 'wamana.
20 'Ejume hu ijá 'wama Jua 'wama nimaa venareja 'warave ja Poru niari aheme kami kanisoru puni va'e pu ira'atijino huni vu'iji he'irono 'wavi'i 'wara'eja.
21 'Enakúne a puni ira pahe'amana. Puni ea mapoka (40) pu maraku hu 'anaa kwavakavi'i pu iji'a 'iruma ine toa i'iroreja pu vua 'wama nimaa vene iviamaa 'ajoha hiji'i ara 'warave he'irono 'ajahu 'wamana.
22 'Ejume ijí ea natohwa kajara kasimaa kajaho rana 'ahaume ijá 'wama Ike vu'a ka'ene ara na 'warimukaho a pava'e ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

Poru Ranavume Kavana Pirikisi Oni Va'ajina

23 'Ejume ijí ea natohwa kajara ea 'ajohi'ina no'o 'umenaume roume hu pu ijá 'iama Ja no'o sorutia ea mapoka (200) 'eke 'ee hosi rukina 70 aherame 'ee ea juha rukina mapoka (200) ahera'avara. Iviasi na'i naina koroki Sesaria vahuna amairiara'avara.
24 'Ene Porura hosi ka'ene ijihuni toi ajihunijaho amairi'avara. 'Enareje ja hu hami hami ahema apene va'e ea Pirikisi ka'ene kavana ijihuni nini va'avara 'iamana.
25 'E'ikaivo hu pasia ika'ina venahana.

26 Pirikisi ka'ene kavana natohwiji'o esi. Na Karotiasi Risiasira ike pasikaho veju.
27 Juapo ea ikaho apene 'anae kwa'amarono ve'eme na va'e nuni sorutia pu'úmo hu ni'ajahe 'ee hejujaho hu Romu ora'e hejuta.
28 Na ura pu iraka'e vene hu namahu jihuni maiji he'irono ahema apene puni kanisoru ijihuni va'uta.
29 'Ejume na hejujaho pu puni tamani ihuna'e hu namahara kaivo hua'e 'anae kwame 'ee tipurai ranahuna areri pana.
30 Iviamai puni vu'a kajaho rene roume na hejuta. Pu nesi vu'a 'wamareja ea kaji 'anae kwahuna 'wavara. 'Ejukame ijihuna'e na hu ranavu'e oni vu'u. Na ea mapoka ka'ene Poru namahu kajihija pu vu'e oni nini 'otua vene raka ka'ene Poru venaji a 'wara'avarono na 'waravu. 'Enakúne pu oni una'i vu'a kajaho amairiakame a he'amana. Pirikisi ese 'wamana.

31 'Ejume ijí na'ia kajino sorutia kajipo Poruho apene Anitipatirisi va'ara.

32 'E'eme vea nituvume sorutia 'aho'a 'unama puni ari va'ara kaivo ea ka'ene hosi 'ahi va'ajipo Poruho aheme Sesaria va'ara.
33 'Enareja pu va'e Sesaria usemareja pu Poruho aheme kavana ijihuni una'i rana'i kaivo pasi mahara.
34 'Ejumakame kavana kajara pasia kajaho taharena hu apoma ijá 'wama A ara ichi'ure 'wavume hu ijá 'wama Na Sirisia ora 'wamana.
35 'Ejume hu ijá 'wama Namahi'inijipo ro use'avaji'a na oni vu'a he'eju 'wamana. 'Ejume hu 'waravume pu Heroti oni sei raname 'ajoha hijara.

24

Poru Namahajina

1 'Ejume hu hi'eme na'ia iropu pa'are'eme pirisitia natohwa ka'ene Ananaiasina 'wavujaho 'ee puni emakina 'ee ea ka'ene 'otua arimai 'waravi'ina 'ajohi'ina huni iha Taturiasi 'wavujihi pu'úmo roe kavana ijihuni una'i Poru 'otua veti'i roara.
2 'Eju'e ea natohwijara Poruho 'umejume roume Taturiasi hine 'otua veti'i 'ahaume aneja vene hu namahe ijá 'wama

Kavana! Ara nú ni'ajúhu'e kame nú mamaa hina rou. Ara oni vwiha ka'ene mamaijino nitama núni ehija ni'ajihu'e ararakino veju'e siserasahujaho marasahara.

3 'Eju'ukame nú niho'o 'unama jajaa 'ee kwaa mapokakino ijaho 'wamare'e teamanuma parajura. Ijihuna'e nú a Pirikisi ka'ene ea mamaakere teimani 'wavu.
4 'Enakaivo na hine veje a túkirahuna senumu. 'Ena'omo a ichá'ina vehuniji 'waru'amarono jariravukúne a núni vu'ake hena.
5 Nú kavujaho eakaho niho'o ani ani vene 'ee ruaruhuna. 'Eju'e Poruho veju'e Juaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hina apenojujijahija ajinama parajura. Hu ea sisea ka'ene Nasareti 'wavujihipuni húmatijina.
6 Hu Temiporu vejume chiha renana. 'Eju'ukame nú hu 'uname nuni tamanijara 'warumu ja'ina'e 'otua vetihuna'e ura veju.
7 'Eju'ukavi'i Risiasiho Romu opuni sorutia puni natohwijara roe harura vene núni ija tahi apetujúha va'ana.
8 'Eju'ukame hu ea mapoka 'waravu'e ea irahipo hu namahujaho oni una'i roe 'otua vetihuna 'wamana. 'Ena'omo ara ea kajaho apovakame hura huni irijino 'warave a hehuna. Núra raka ka'ene hu namahare'e 'otua veti vejujaho hu 'warave a hehuna 'wamana.

9 'Ejumakame Jua 'aho'a vu'a kaji henareja pu 'u'o ijaho nimaa 'wavara.

Porura Pirikisi Oni Una'i Huni 'Unama Amairie 'Waramajina

10 'Ejume kavanaijara Porura 'wara'amarono 'waramana. 'Ejume Porura ijá 'wama
Na niheju. A juara mapoka 'otua veji'ina'omo na tea-
mani'eju'e vu'a ikaho 'waravu.
11 'Enakaivo nara vu'a nimaa ka'ene 'waravuke hena. Na'ia iropu ropu no'o pa'are'eme na Jerusaremi Godi oja ma'i va'uta.
12 'Enakaivo Temiporu vajina ho Sinakoku vajina ho ara vaja kakino na ea 'ahopu'úmo 'urae varapa vehuna pana.
13 'Ena'omo iviamaa pura vu'a ka'ene na 'otua vetihuni jihuni maijaho pura a najahuna niho'o areri parenau.
14 'Enakaivo na ura vu'a kwinu a 'wara'i veju. 'Unama ka'ene ea mapoka nimaa rojujihunijaho pu sisea nimarako a 'warava kaji na a 'wara'i veju. 'Enareja emahu nupo Godi ka'ene nimaa rojuji na oja mahuta. 'Ene vu'a ka'ene tamana vaji navujija na nimaa rojura. 'Ene vu'a ka'ene poropetiepo vejajija 'u'o nimaa rojura.
15 Na nimaa rojujaho ea ka'ene kwamasahi'inaka ea ariramaa 'ee ea siseijipo kú'o 'urihunaka pura nimaa rojaja'ina'e na 'u'o nimaa rojura.
16 'Enajihuna'e na na'ia mapoka harura vejukame nuni vwiha veju'e Godoni una'a 'ee emaapuni 'una'i arira'e navu'e na namihuna areri parenuna.
17 'Ejume juara 'aho'a pa'are'eme na swara 'eke nuni ara kwaa kú'o nuni ehija'e vaji'irono routa.
18 Na Temiporu vaji marani'ama tamana'e vejujaho ijihi'a ea mapoka pane 'ee irano'a pana kaivo Jua ka'ene Esia rena roajipo kivara.
19 'Ena'omo ijipo iviamaa oni una'i namine unenu'u 'aho'a na namihe 'ee 'otua vetihuna re'amajaho 'otua vetia.
20 'Enakúne ea ka'ene ike namijukehi aporave na kanisoru puni 'una'i sisea raka'e veje kivara'e re'avajaho pupusu 'warave hena.
21 'Ene unenu'u pina kwinu puni una'i namiji'i 'umejujaho ikena. Na ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuniji nimaa rojujihuna'e ja na iviasi joni nini 'otua vetiu 'iavuta 'wamana.
22 Pirikisiho 'Unamijaho hami hena kavi'ini jihuna'e tanuma ijá 'iama Risiasi ka'ene sorutia puni natohwijara roe arihakame hura joni 'otujihuni ehijaho vwihane mihuna 'iamana.

23 'Enakaivo hu ea ka'ene 'ajohi'iniji 'waravume Poruho apene 'ajohai'i ranave 'urahoje Poru oni napuhija roe uneunecha hu ni'aja'i ve'avajaho patanu'uri'avara 'iamana.

Porura Pirikisi Oni Una'i Naminajina

24 Pirikisi oni naparijaho Jua. Huni ihijaho Turusirana'omo Porura roe Jesu Keriso nimaa rojuji 'warave he'irono roana'omo 'waramana.

25 'Ejume Porura 'unama ariramaaru vehuna 'warame 'ee hia hami 'ajohuna 'ee Godira 'otua túna'i ni'ima'uraka vehunijaho 'waravume Pirikisiho ijí henarena tea juvume raname ijá 'wama Va hino'eje nara kú'o 'umena heji'i ro'amana 'wamana.

26 'Ene veaka nikwinu'ina kajino Pirikisira vwihanajaho Porura hua'e monia vaja'eje ranava va'amarorena hu na'ia mapoka Poru 'umeju'e hu va'e hu hu'úmo vu'a 'wavura.

27 'E'eme juara no'o pa'arejume Posiasi Pesitasira Pirikisi oni tinijaho apenana. 'E'eme Pirikisiho Jua teamana'avarono hu Poru tipurai rana'ika'i va'ana.

25

Porura Ea Natohwiji Ka'iro Jarima 'Waramajina

1 Pesitasiho huni kwai roe hi'eme vea no'opisu pa'arejume hu Sesaria rene Jerusaremi va'ana.

2 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Jua urani'inijija Poru namahareja 'ejaha hu 'waravara.

3 'Ene pu ea Natohwa kajaho 'ejahae ijá 'wava A nú ni'ajúhareje a va'ika'i Poru ranava Jerusaremi roe nú 'otua ve'avara 'wavara kaivo pu vwihajajaho hu ro'amajaho pu 'unama toi 'anaa kwahuna vwihajara.

4 'Ejume Pesitasi eha vene ijá 'iama Poruho Sesaria'i tipura ranavu'e hinuna'omo hu mai'o túna'i vuhuna.

5 'Enakúne joni ea mama'ina irechamie nú pu'úmo va'e heje ea kajara sisea venana he'avajaho ja iji'a hu apene nuni nini 'otua vetihunakúnina 'iamana.

6 'E'ikaivo hu na'ia ija ropune no'opisuna ho ironu ronu raki ijí pu pu'úmo hinarena iji'a kú'o Sesaria va'ana. 'Enarena hu nenana'omo sú'u 'urine va'e 'otua vejuri sei hi'i kaivo Poruho 'umejume pu aheme roajivara.

7 'Ejumakavi'i Jua ka'ene Jerusaremi rena roajivajipo huni rori nami'ika'i apene ira'ata kajino namahara. 'Enakaivo pura Poru namahajaho mai'o nimaa parenana.

8 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Na niho'o sisea pavejuta. Jua puni tamana ho Temiporu vajina ho ea natohwa ka'ene Sisa ho na niho'o sise'i pa'ahiuta 'iamana.

9 'Enakaivo Pesitasira Jua teamana'avarono hu eha vene
Poru ijá 'wama A ura Jerusaremi va'e nuni una'i 'otua
vehuna ura renao? 'wamana.
10 'Enakaivo Poruho ijá 'wama Na Sisa oni una'i 'otu
vetihuna. Ijihuni maijaho na Jua puni unenu'u pina sisea
pavejujaho a nihenu.
11 Na unenu'u pina sisea vejuta re'ipisa nijina'omo na
'anie kwahuna parare'eju kaivo vu'a ka'ene pura na 'otua
vetihuna nimaa pa'ana re'amajaho ea pina na areri paape-
nie mihuna. 'Ena'omo na Sisa 'warave hura nuni 'otuijaho
hehuna 'wamana.
12 'Ejume Pesitasira hine kanisoru pu'úmo 'wamuva'o ijá
'wama A ura Sisara oni 'otua hehuna re'amajaho a Sisa oni
va'amana 'wamana.

Porura Akuripa'o Penisi Puni Una'i Va'ajina

13 Vea 'aho'a pa'are'eme Kini Akuripa'o Penisi'o Pesitasi
'ajo'i 'ahiume roajivara.
14 'Ejumakame pu ijino na'ia mapoka hi'eme Pesitasira
Poru oni vu'ijaho kiniji ijá 'wama Ea pina Pirikisira hinajiri
tipurai ranavume hinana.
15 'Ena'omo na Jerusaremi va'ume ea ka'ene pirisiti
mama'ina 'ee Jua puni ea mama'inapo nara ea kaji ape
mihakame 'otua vene nama'irono 'warivara.
16 'Ejume na ijá 'iavo Romu opuni tamana nú ea majikari
pairechamiura kaivo ea ka'ene varapa rukinijihi puni vu'a
hene 'ee ea ka'ene pu namahu jihipuni vu'a henare'e ijí
tipurai irechamiura.
17 'Ejumakame ijihuna'e pu nianaa ro ikino ahuvara.
'Ejume na patetavuta kaivo ijihuni sú'uhijino na va'e 'otua
vejuri ruhijino hi'ika'i pu 'waravume hu ahema roara.
18 Eaka hu 'otui ranavajipo 'urine nami'ika'i namahara
kaivo sisea ka'ene nara vwihaju ja'ina pu panamahara.
19 'Enakaivo pu vu'a 'aho'a pura ichá'ina'e nimaa rojuji
rone 'wame 'ee Ea pina kwavi'ina ka'ene Jesuho Porura ijino
mai'o hinu 'iavume panimaa vetiara.
20 'Enakaivo ijá vejumakame nara 'unama ka'ene
'warahunijaho puruva rejume na roe apoma hejuta. Hu
Jerusaremi va'e 'otua ikija kú'o ve'ena ho pa'aji he'irono
apovuta.
21 'Enakaivo Poru ura renajaho hu Sisa oni nini 'otua
ve'i 'wimana. 'Eju'e huni vwiha ijí he'irono hiji'i ranavu'e
hinuna'omo na ranave Sisa oni vahuna 'wamana.
22 Akuripara Pesitasiho ijá 'wama Na ura ea kajihuni vu'a
he'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume Pesitasira ijá 'wama A niari
he'ena 'wamana.

23 'Ejume nenana'omo sú'u 'urine Akuripaho no'o Penisi'i va'e 'otua vejuri ruhijino va'iro va'ajaho ea 'ajorame kehi kehi 'otua asúki va'ana. 'E'eme sorutia puni natohwijija 'ee ea mama'ina ka'ene ara kaji orijija pu pu'úmo ijí ahuma aruma va'umakivi'i Pesitasira 'waravume pu Poruho ahema puni roara.

24 'Ejume Pesitasira Akuripaho 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hija kajija ijá 'iama Ea ka'ene nú pu'úmo hijukije Jua ka'ene Jerusaremi hine 'ee iki hijujipo eakaho apene nuni una'i 'otua vetiara. 'Enareja pu ajira ijá 'umeja Eakaho 'anaa kwahuna! 'umejara.

25 'Enakaivo na kavujaho hura unenu'u pina ve'ira'omo hura kwahuni 'unamijaho na pakavuta. 'Enakaivo hu ori'ini Sisa 'warave huni vu'a hehuna 'wimana. Ijihuni hahi nara hu ranave vahunijaho 'waravu.

26 'Enakaivo na mai'o huni vu'a pini samaumai rejakame nara venareje nuni ea natohwijihuni ranava vahunijaho papiunavuta. 'Enajihuna'e nara eakaho ja ea mapoka ikehipuni una'i apena routa kaivo kini Akuripa na nimaa a naja'irono apena routa. 'Enakúne jara henu va'o nara vu'aka maa ka'ene veja vahunijaho sama kavakame na veuta.

27 Nara tipurearu ranave va'eje vu'a maa ka'ene hu 'otua vetiajihuni maa paranave hu hu'úmo va'amajaho pamarahuna.

26

Porura Akuripa Oni Una'i Huni Vu'a Amairiajina

1 'Ejume Akuripara Poruho ijá 'wama Ivi'a a oni vu'a 'waruma 'wamana. 'Ejume Porura 'urine huni ija ahasiri'i kaivo hu huni vu'a aneja vene 'waramana.

2 Uneunecha mapoka ka'ene Juapo na namihujija na onuno vwihajujaho mamaa vene Kini Akuripa na iviasi oni una'i 'wara'eju.

3 Ijihuni maijaho a tamana 'ee aposaraa ka'ene Jua puni vaji navujaho a niho'o he paraji'ina. Ijihuni hahi na jarirame 'waravukúne masuani hine he'amana.

4 'Ena'omo Jua hia ichá'ina ka'ene nara sesamu'uru rene hina apene roe iviasi 'e'ujijaho nihene kivura. Na anejijaho ehu nu pu'úmo ike nuni kwaa Jerusaremi vajakino hijuta.

5 Pu marako 'aha jora'e na hena kivajihuna'e pu ura na rone 'wara'i 'ahi'amajaho pu 'warahuna kaivo na Parasi'e hijujaho nuni nimaa roijihuni tamanijaho niho'o kikisima'ura.

6 Godira emahu nuna'e nahama 'waramajara roe nimaa rehuni jihuniji kavi'i hijujihuna'e iviamaa 'otua vaji namiju.

7 Núni ituha iropu ropu noˈo nahama ˈwaravajara roe
nimaa reˈamarono ˈajaha hijiˈi naˈia veiriˈa siporua ˈojiˈi
hijura. Oo kini ijaˈinaˈe na ˈuˈo nimaa rojujihunaˈe Juakaho
na namihe avaju.
8 Ja rakijihunaˈe Godira ea kwamasahiˈina veje
ˈurihunijija joni vaja panimaa rojo?
9 Nitama na ijaˈina vwihajuta. Na uneunecha mapoka
sisea areri parehuna venareje Jesu kaˈene Nasareti orijihuni
iha ruarahunaˈe vwihajuta.
10 Ikaho iraka kaˈene Jerusaremi nara vejujina. Na ea
kaˈene nimaa rojiˈinijija tipurai samahunaru pana kaivo
pirisitia mamaˈinapo harura mihume ea ˈahoˈa ˈaniume
kwamasahajaho na ˈuˈo nimaa vene ˈwaravuta.
11 ˈEne naˈia mapoka na Sinakoku mapoka vajijino pu
siseˈi ˈahiura ˈee ira sisea ˈwaraˈavarono ˈejahiura. ˈEne
nihoˈo ajinima paranujaho vaˈe apiopuni kwaa kajino ˈanie
ruarahura.

Porura Godoni Ea Renaji Rona ˈWaramajina
(Akisi 9:1-19; 22:6-16)

12 ˈEnaˈomo pirisiti mamaˈinijipo harura mihe ranamiume
na Tamasikasi vaˈiro vaˈuta.
13 Oo kinia vea uariri namiˈeme ˈunamu toi na vaˈi kavume
akúpa ˈahi niˈimaˈura hanaˈeme nuni haha hanana. Ijara
hananajaho veakara rinujaho asimana. ˈEˈeme ea kaˈene nú
puˈúmo vaˈajija ˈuˈo hananiana.
14 ˈEˈeme nú niˈaha kwinu mweˈi apúsama naviˈi na
hejume ira kahi akúpi ˈahi rene roe Hipuru puni iri ijá ˈwima
Soru Soru a irakijihunaˈe Na siseˈi ˈahiu? Ijí usa rukimaˈura
ˈaha kajino ˈanahuna areri pana ˈwimana.
15 ˈEjume na ijá ˈwavo Natohwe A irarane ˈwavuta. ˈEjume
Natohwijara ijá ˈwima Na Jesu kaˈene a siseˈi ˈahaujarana.
16 ˈEnakúne ˈurine namina. Nara oni roujihuni maijaho
a Nuni kaukara vejiˈina rene raka kaˈene Nara vejume a
kamaji najahe ˈee Nara najaˈuji ˈwaraˈamana.
17 ˈEne Nara Jua punaˈijaho ˈajoahe ˈee Jenitaru puni Na a
ranamauˈe vaˈujaho ˈajoahuna.
18 ˈEjakame a veje puni nia jaraahuna. ˈEne pu nututi hiju-
jaho areˈi kaivo taˈarohe hanajiˈiniji roajihuna ˈee Setani oni
harura hari hijujaho areˈikaˈi Godoni rohuna. ˈEjakamareje
sisea vwihanie arevujaho apene ˈee ea kaˈene nimaa roja-
jihuna Na iji pijihujipo aachia kaˈene ˈekahunijaho pu ˈuˈo
ijihuni vaji ˈekahuna ˈwimana.

Porura Huni Kaukara Ijí Rona ˈWaramajina

19 ˈEnajihunaˈe O kini Akuripa akúpa huni visoni kaˈene
kavujaho na pauchavuta vo vejuta.

20 'Enakaivo na marako Tamasikasi najahuta. 'Enarejo iji'a roe Jerusaremi najahe va'e Jutia puni ara kwaa vaja najahuta. 'Ene Jenitaru 'u'o najahuta. 'Enarejo Na ika'ina 'waravuta Pu puni sisea niarevarepo hine ojuja'ina'e o'avarono 'iavuta.
21 Ijihuni hahi Jua 'ahopo Temiporu vaji apene 'anie kwa'urono vejara.
22 'Eju'e Godira ni'ajiha apene rou va'o roe iviamaa 'e'unukena. Ijihuna'e Godira ni'ajihukame na iviamaa ikino ea ma'u'umae 'ee ea mama'ina puni nii 'ahi vu'a 'waravu. Ijí nara 'waravu kajaho ea ka'ene poropetia 'ee Mosisi pu'úmo raka ka'ene rehuna'e 'waravaji na rone 'waravuta.
23 Pu ika'ina 'waravara. Kerisoho Hu sise'i 'ahae kwamareje kú'o 'urihuna kaivo Jua 'ee Jenitaru Hura amura'e vu'a ka'ene hanaji'iniji najahe 'wara'ena 'iamana.
24 Poruho huni vu'iji vahame 'waravume Pesitasira ira ajira ijá 'wama Poru! Oni henaka ni'inijara venau'e a nanamu 'wamana.
25 'Ejume Porura ijá 'wama Pesitasi ka'ene ea natohwakera na niho'o pananavu kaivo na vu'a nimaa 'waravu.
26 Kinijaho ike raka ka'ene rejajaho nihene kimuna. 'Enajihuna'e na raka'e hu 'wara'i ve'uji 'u'o matauma 'warahuna. Na nihejura raka ka'ene rejajaho hu nihena kivi'ina. Ijihuni maijaho ijí vu'a kajaho nesi parejara.
27 'Ú kini Akuripa a poropetia nimaa vetiune? Ara ija'ina ka'ene venujaho na niheju 'wamana.
28 'Ejume Akuripara eha vene ijá 'wama Poru iviamaa vea tu'uakino a na venie na Keriso oni ea re'i veju 'wamana.
29 'Ejume Porura ijá 'wama Ike senia ka'ene nuni haha 'ahi namujina vo Na vea tu'ua 'wara'eju 'uho jora 'wara'ujaho nijina. Na Godi jarivu jihuna'e na ura a'asu pana vo ja ea mapoka ka'ene hina nuni vu'a iviamaa heju kijahija nara rejuja'ina'e ja rehuna 'wamana.
30 'Ejume kinijine kavana ijine Penisine 'ee ea ka'ene ijí pu pu'úmo asuma hijajija 'urijara.
31 'Ene pu 'urina kararu va'i aneja vene ijá 'wava Eakaho unenu'u pina sisea ve'ira'omo kwahuna ho tipurai apehuna pana 'wavara.
32 'Ejume Akuripara Pesitasi ijá 'wama Ea kara Sisa oni va'e 'otua ve'irono 'waramajaho pa'are'ipisa a hu ranave va'a 'wamana.

27

Porura Sisimai Romu Va'ajina

1 'Enareja nú vea ka'ene Itari sisima ajima va'iro vejajino
Poruho 'ee tipura ea 'aho'a Juriasi ka'ene Aukasitani opuni
sorutia ni'inijihuni ija 'ahi irechamiana.
2 Aturamitiami opuni sisima ka'ene Esia va'iro venajino ea
pina huni iha Arisitakasi ka'ene Tesaronaika vaji Mesatonia
orijaho nú pu'úmo va'ana.
3 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú kwaa iha Sairani usevara.
'Ejume Juriasi hu Poruna'i hami venarena hu ranavume na-
puhwaha ki'i va'ana. Uneunecha ka'ene hu areria pa'ajihi
vaja'avarono va'ana.
4 Nú ijí rena va'eme puuri hiravumakame Saiparasi
hana'ija'i va'ara.
5 'Enareja nú va'e Sirisia 'ee Pamipiria puni soha rori va'e
Mara Risia vaji usevara.
6 Ijí ara kajino sorutia puni 'ajohi'ina kajara Arekisani-
turia opuni sisima Itari vai vejume kame hu nú ijihuni toi
irechamúana.
7 'Ejume nú hine masuani vai'i hi'eme na'ia mapoka ijí
pa'arejara. 'Enareja nú harura ni'ima'ura vejume va'e Nai-
tusi usevara. 'E'eme puuri hirama rena tanu'u rúhumakame
nú kaha pava'ara kaivo nú va'e Kuriti Saramoni hana'i
va'ara.
8 Nú vea kisina soha 'aha apeji'i asima roe Rasia ara
ni'inijaho Pea Heveni rorina'omo ijí usevara.
9 Vea ni'inijaho manisame pa'are'eme núra sisima 'ahi
va'ajaho niho'o varapa piunahuni 'unama renana. Ijihuni
maijaho vea ka'ene 'aura arevujaho 'u'o niroe pa'arena
jihuna'e Poruho pu nahame pava'avarono 'waramana.
10 'Ejumakavi'i Porura pu rurame ijá 'iama Ea kije na
kavujaho nú iviamaa va'ukaho sisea piunahune kukua
'ee sisima 'u'o pa'are'eje 'ee nú 'u'o kwamasahi'i ve'eja
'iamana.
11 'Enakaivo sorutia ijaho sisima anesura 'ee kaputini iji-
hipuni vu'a nimaa ro'ika'i Porura raka ka'ene 'waramajaho
pavejara.
12 Ruha kajaho sisei jihuna'e sisima na'ia mapoka nahu-
nijaho areri parenana. 'Enajihuna'e ea mapokijipo 'wame
nimaa vejajaho ijí ruha kaji areme vahuna ura renaara.
'Enakaivo pu ura renajaho mamako va'e Pinikisi Kuriti
vajina'omo useme ijino hihuna ura renajihuni maijaho ijí
sisimapo namijuri ruhijaho puura karo'ahuni vea 'onuja'i
parene 'e'ununa.

Soha 'Ahi Puuri Hiramajina

13 'Enajihuna'e hwasisia kama'i ikikahi masuani ni-
navume pu vwihajajaho sisima vahuni 'unama maranu

roˈikaˈi sisima anika tajahene apena vaˈe Kuriti soha romai ijikari vaˈara.

14 ˈEˈeme ˈaha josu pareˈeme niˈaha kwinu puura niˈimaˈura kaˈene Urakwiro ˈwavujara hiramana.

15 ˈEjume nú puura vaja kajino vaˈajaho areri parejume nú ijá areˈeme maiji soha rira kajino vaˈana.

16 ˈEnareja sisima ninuma vaˈe mutumutua iha Karota rori vaˈana. ˈEnareja nú nihoˈo harura niˈimaˈura vene eaha maˈuˈua kaˈene sisima ˈahi namajaho vevahanavara.

17 Pu nihoˈo jumareja sisima niˈajaˈamarono aja niˈimaˈura apene sisima ˈaha muˈoa kaji vevahavara. Pura juvajihuni maijaho Seritisi ajataki ajimareje kirana nahuniji vwihanareja avajara. ˈEnareja pu sisima kajihuni aja kaˈene ateha vevahivajaho rasaˈi sisima kajaho mapirana ˈoˈojume mají vaˈana.

18 Ijihuni súˈuhijino puura kajara majama hiramarena apena karohi kahi vejumakame pu ˈiruma kaˈene ijino sisima vaji navajaho ˈeka atoˈaruvara.

19 ˈEjaraˈomo naˈia noˈopisu paareˈeme ijihuni súˈuhijino sisima kajihuni aja ˈee ateha pu puni iji ˈeke atoˈaruvara.

20 Naˈia mapoka nú vea pakame ˈee china pakivara. ˈEˈejuˈe puurijara natohwa majama hine hiravume nú vwihajajaho núni iha nipaˈarehuna ˈwavara.

21 ˈEˈeme ea mapoka ˈiruma paiˈi kaivo hiˈeme naˈia mapoka paˈarenana. ˈEjume Porura ˈurine puni rira kajino namiˈi kaivo ijá ˈiama Eakije nuni irake heha. Nitama nú Kuriti hijaji ja nuni ira hene veˈipisa uneunecha mapoka pasiserasahaˈa.

22 ˈEnakaivo na iviamaa ja ˈwaravukaho ja nihoˈo teamanaˈavara. Ja ea pina pakwahuna vo sisima ijara huhusu parahuna.

23 Iviasi naˈiakino Godi kaˈene na Huni kaukara vene ˈee na Huni ea rejujihuni ˈona ojiˈini roe nuni ˈunaˈi naminana.

24 ˈEnarena ijá ˈwima Poru jumujaho arema. ˈEnakaivo vaˈe Sisa oni unaˈi namine ˈotua veˈamana. ˈEne hena! Ea mapoka kaˈene ike sisima vaji hiju kakihija Godira a vajaha jihunaˈe pu pakwamasahuna ˈwimana.

25 ˈEnakúne ea kije ja teamanaˈavara. Na Godi nimaa roju. Ijihuni maijaho Hura raka kaˈene rehuna ˈwarimajaho ijaˈina rehuna.

26 ˈEnaˈomo nú vaˈe mutumutua pina ˈahi ninama sisima siseraˈena.

27 Naˈia iropu ropu noˈona noˈo ijino nú aherume Eturiatiki soha ˈahi vaˈara. ˈEˈeme naˈia riri sisima kaukara veji'inijipo vwihajajaho pu niroe amari ˈahi rou rojara.

28 'Enareja pu mina vene kavajaho toa jopatu'uma'ura (40 mita) kavara. 'Enareja pu ma'uako vanamareja iji'a kú'o mina vene kavajaho toa ma'uako arii roe (30 mita) rejume kavara.
29 'Enareja pu veju ro'i kaivo va'u va'o muna 'aha reha ninama ve'ena ronareja juvara. Pu ni'aha kwinu anika no'ona no'o ijá sa'i kaivo pu hine vei nitu'amarono ura rena parajara.
30 'Enareja ijí sisima kaukara veji'inijija sisima kajaho rana'ika'i va'i 'ahiumakame pu hine 'unama savara. 'Enareja pu eaha kajaho ma'uako ape karokaru ranavumakame ea 'aho'a ka'ene hija kajipo kivajaho pu anika apúsavu rojara kaivo pu nesi apena va'i 'ahiumakame avajara.
31 'Ejume Porura sorutia 'ee sorutia puni natohwijihi pu'úmo ijá 'iama Ea karipo sisima vajaki pahi'avajaho ea pina niho'o pahihuna 'iamana.
32 'Ejume sorutia kajipo eaha ka'ene sisima 'aha kajino vevahavajija aja 'uhusavume 'ona toa vaji va'ana.
33 Sú'o vea ajiru 'e'u'i ve'eme Poru ea maho'o 'ejahie ijá 'iama Jara 'iruma pai'i kaivo hi'eme vea iropu ropu no'ona no'o ijá pa'arenanakúne 'urine 'iruma 'ekaha! 'iamana.
34 Ijihuni hahi na ja 'waravukúne ja areme 'iruma 'eka iha. 'Ejakame 'iruma kajara reje joni harura namama. Ijihuni maijaho ja ea kwinu niho'o joni húmata sapasa kwinu patausiuhuna 'iamana.
35 Hu ijá 'waravume pa'are'eme puretia apene puni una'i Godi teimani 'wa'ika'i tuachame aneja vene inana.
36 'Ejumakame ea mapoka kajija niho'o teamana'eme pu 'iruma 'aho'a 'eka ijara.
37 Nú ea ka'ene sisima vaji hijajaho ea mapoka mapoka (276) hijara.
38 'Enareja pu ijume eaka mapoka kajija tú'ama parajara. 'Ejume 'witia ka'ene ijí sisima vaji navajaho ni'aha kwinu ato'aruvume sohi va'ara. Ijihuni maijaho sisima kajara nasina re'amarono avajara.

Sisima Siseranajina

39 'E'eme vea ajiru 'e'u'ejume pu kwaa kaji kavajaho puruva renaana. 'Enakaivo pu tohwira ora sama kamareja pu ura va'e ijihunijino va'i 'ahiara.
40 'Ejumakame pu puni anika sirirame 'ee aja ka'ene sisima vevahavajaho rasavara. 'Ejume sisima kajaho 'urina va'e asiasia roe sisima vaji ariha vejume sisima kajaho iji'a va'e kari ora rori va'iro va'ana.

41 'Enuva'o va'e toa kaha'a roe tohwira rejume kama'a sohi amena roe piunaravajaho muna navara'omo ijihuni toi ajimarena kirana namana. 'E'eme soha ka'ene ajira amena roajara vipuna'ija'i ninamarena niho'o mutuusaha paranana.
42 'Ejume sorutia tipuraepo ariha isume juhaha va'aji'eja ronareja 'ania kwamasahuna'e kosarame 'wavara.
43 'Enakaivo sorutia puni ea natohwijara Poru ni'aja'i 'ahaume ruravume pu are'eme ea ka'ene areri isuavi'inijija ijá 'iava Ja marako mwama ato'arume isuama va'a 'iavara.
44 'E'eme ea 'aho'a ka'ene ijí hijajija 'urimarame sisima ka'ene ijí mutu'usaha jihuni hasijaho 'ekume ea 'ahopo icha hasa 'eke ijihuni toi isuama va'ara. 'Enareja ea pina niho'o unenu'u pina parenana kaivo nijaa ihena va'e kari amari va'ara.

28

Moruta Mamaa Va'e Usevajina

1 'Ejume pu mamaa roe amari ajivara. Nú iji'a hena kavajaho ijí mutumutua kajihuni ihijaho Morutana 'wavura'e hejara.
2 'Ejume ijí ara kaji'urijipo nú hami hami 'ahú*ara*. 'Ene nehi pina atuatuma jihuna'e pu vena jae roe nú aheruma va'ume nú ijí rori hijara. 'Ejume pu nú 'ajoruvara.
3 Porura vena mwene iramana'omo tapara ijihuni vaji hi'eme apena va'e veni aporuvume vena kajihuni ohoi rejuma aseha ru'e'une Poru oni ija 'ahi mwatuma utiha namana.
4 'Ejumakame ara kajiupo ka'eme tapara kajara Poru oni ija 'ahi mwatunanama kurima navuma kamareja pu aneja vene ijá 'wava Nimaa eakara ea 'aniu'e kwamasahara kaivo hu soha vaji roakaho unenu'u pina pare'eme hami roana kaivo mamaijaho pamaka'eje hu mai'o hihuna 'wavara.
5 'Enakaivo hu tapara kajaho ahaijiuvume va'e veni renana kaivo hu unenu'u pina parenana.
6 'Ejumakame pu vwihajajaho hu kwa'ena ronareja pu 'ajoha hina apene va'ajaho huni ija pahwene 'ee pa'ona kwamana. 'Ejumakame pu vwihajajaho hu godi 'wavara.
7 Kwaa ka'ene nú*ra* useva kajaho ea natohwa ka'ene Pupiriasina 'wavujihuni mwe'a. 'Ena'omo hura nú aheruma va'e huni sei irechamúe hami 'ajohu'i hi'eme na'ia no'opisu pa'arenana.
8 'Enakaivo ijí ea kajihuni omijaho atami 'uname huni haha ohoa ani rene tea arihe ijá venana. 'E'eme Porura va'e huni siporua 'one 'ee huni ija ea kajihuni hú*mata* 'ahi ranamahume ea kajaho maranana.

9 'Ejumakame ea mapoka ka'ene mutumutua kaji'ura
ka'ene atami 'uniravi'inijija nianaa apene huni roume
maraniara.
10 'Enajihuna'e pu núni hura vene 'ee mavarasa veji'i
hinuva'o sisima pina roume nú va'iro vejumakavi'i raka
ka'ene núra pivusahajija maho'o vajúhara.

Moruta Rene Romu Va'ara

11 'Enakaivo nú masapa no'opisu ijí ara kajino hi'eme
vea ka'ene asiasia 'anauni veijino nú Arekisanituria opuni
sisima ka'ene hwaharisina puni urania navi'inijaho ijí mu-
tumutua kajino namana'omo ijihuni 'ahi ajima va'ara.
12 Nú va'e ara iha Serakusi usevara. 'Enareja nú ijino na'ia
no'opisu hijara.
13 'Enareja nú Serakusi are'i kaivo 'urina va'e Rijiami
va'ara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino asiasia kama'i ikiki
hwasihumakavi'i nú 'urine Putiori va'iro va'eme na'ia no'o
pa'arejara.
14 'Enareja ijí ara kajino Godoni ea 'aho'a piunivara.
'Enareja nú ijino pu pu'úmo na'ia iropu'a no'ohe'i
hi'avarono 'waruvume hijara. 'Enareja iji'a Romu va'ara.
15 'Ejume Godoni ea ka'ene Romu hijajijahija ijí henareja
Apiasi oni maketia 'ee Hoteru no'opisu namijuji rene nú
piurihe roara. 'Ejume vea ka'ene Porura pu kimajaho niho'o
Godi teimani 'wame oja sonanana.

Poru Romu 'E'unana

16 Nú va'e Romu usevajaho Poruho huhusumano sorutia
pini 'ajoha'eje hihuna'e 'waravara.
17 'E'eme vea no'opisu pa'are'eme Porura Jua puni ea
ka'ene urani'inijija 'umenaume pu roe ahuma hijumakivi'i
hu aneja vene ijá 'iama Ehu nunakije na ehu nuna ea
'aho'a pasise'i 'ahiuta. 'Ee emahu núpuni tamana 'aho'a
papataarohuta kaivo pu na Jerusaremi tipura apenie Romu
puni ija 'ahi ranamiara.
18 Pu na apenia Romu mihumakame pu hejajaho nara un-
enu'u pina sisea vejakame pu na 'ania kwahuna pahenareja
ranamie vahuna ura renaara.
19 'Enakaivo Jua kajija Romu opuni ira pata'arohumakame
nuni 'unama pa'arenana. Ijihuna'e na Sisa 'waravakame
hura nuni vu'a kaji he'ena 'iavuta. 'Enakaivo nara ehu
nunijihi unenu'u pina vetihuna pana.
20 Ijihuni hahi na ja kivi'i vu'a ijí 'wara'iro 'waravume
ja iviasakaho roajivara. Isureri opo raka ka'ene túna'i
reje kahuna ka'ene vwihaji'i hijujihuni hahi senia ikaho na
kamorivara 'iamana.

21 'Ejume pu hu ijá 'wava Jutia ea 'ahopo oni vu'a rone pasi veja rohuna pane 'ee núni ehija 'ahopo iki roajimareje nahama 'waruhuna pa'ane 'ee oni vu'a sisea rone 'warahuna pana.
22 Nú ea ikihi puni vu'a ani'ina'e 'wamape ojukame nú ura oni vwiha ijí he'i 'ahúu 'wavara.
23 'E'ikaivo vea ka'ene vu'a kaji 'wahunijaho iji pijahara'omo vea kaji apejumakavi'i ea mapoka nianae apena roe sea ka'ene hura hinaji roara. Hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Mosisi oni tamana tahe najahe 'ee poropetia puni vu'a taha vejakame pu Jesu nimaa ro'avarono 'warama avanana. Hu vea sú'u sú'u rene vu'a 'warama va'e vea nutu 'o'unaji aremana.
24 'Ejume ea 'aho'a nimaa rojume ea 'aho'a nimaa parojara.
25 Pu paavacharame vai ve'eme Poru ijá 'iama Godoni 'Avenijara vejume poropeti Aisea oni vaji nimaa amuhu núna 'warama ijá 'iama
26 Va'ajime eakihi ijá 'warahuna. Ja niho'o hehuna kaivo ijihuni maa pahena pakahuna. 'Ene ja niho'o hine kihuna kaivo ijihuni maa pakihuna.
27 Ijihuna'e eakija puni oja kisina rene puni ataa pa'arena'e 'ee nia pa'areja jihuna'e pu pahehune pakihune pavwihanareje ta'arohe roe Nara veje pu maranihuna 'iamana.
28 'Ena'omo na ura ja hami hami ataa apúsame hehuna. Godoni vu'a ka'ene ea ni'ajihunijaho Hu iviamaa ranavu'e Jenitaru puni vaja 'u'o va'una'omo pu 'u'o hehuna 'iamana.
29 Hu ira kaji 'waravume pa'arejume Jua 'urina vai'i pu nakarama apene va'ara.
30 'E'eme hu juara no'ohe'i sea ka'ene hura 'imenajino hinana. 'Enare'e erapo hu ka'i roujaho hu 'ajorama nirisamuna.
31 'Ene hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Natohwa Jesu Keriso oni vu'a najahuna. 'Eju'ukame ea pina hura vu'aka 'waramujaho pararejura.

Romani

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni pwea ʻee apasorua reʻurono iji
pijihe ʻee Godoni vuʻa maiuʻina ʻwarahunaʻe ranamiana.
2 Ijaho Hu nimarako Huni ira kaʻene akuaviʻina vajijino
Huni poropetia nahame ʻwaramana.
3 Huni Harihiji Huni ʻunamiji rone ʻwaramana kaʻene
haha huni ʻunamijino Teviti oni amuhipo roe nahejara.
4 ʻAvena kaʻene arimaijara ʻwarumajaho Hu Godoni Har-
iha kaʻene haruriji'i kwama ʻurinajine ʻee Hu Jesu Keriso
kaʻene núni Natohwijina.
5 Huni vaji nú maiji vwihanú*ajaho* apene ʻee apasorua'e
rejajihunaʻe nú Huni ihijihuni hahi Jenitaru mahoʻo ʻwarave
roe hene nimaa rone vehuna.
6 ʻEne puni vaja kajino ja ʻuʻo Jesu Keriso unaʻi ʻumenaana.
7 Ja ea kaʻene Godira oja mihe ʻee Huni ea ariramaaʻe
rehunaʻe iji pijihana kaʻene Romu hijujije Godi kaʻene núni
Omijine ʻee Natohwa Jesu Keriso ja maijí vwihanie ʻee
matauviʻina mihu.

Teimani ʻWame Siporu ʻOjujina

8 Na nimaraku ijaho Keriso oni vaji jonijihunaʻe núni
Godiji teimani ʻwavu. Ijihuni maijaho jara nimaa rojuji
kwaa ara mapokakaho mahoʻo ijí ʻwama apene oju.
9 Ijihunaʻe Godi kaʻene nuni oja ʻaveniji'i mahujara
kiʻejuʻe vuʻa maa maiuʻina kaʻene Huni Harihiji rone na-
jahujaho naʻiaka mapokakaho na ja rone ʻwaravura.
10 Na naʻia mapokaʻe siporua ʻojuraʻomo Godoni uraʻe
reʻamajaho ʻunama samaaʻe reje na vuʻa ja kihuna.
11 Na ja kiʻirono ura renia paranu jihuni maijaho na ura
ʻAvena Huni swara ʻahoʻa joni vaji irechavakame ja Huni ira
ija kisi apene joni unaʻi saname vehuna.
12 Nuni nimaa roijara ja niʻajihe ʻee joni nimaa roijara na
niʻajihuna. ʻEjakame nú ja puʻúmo niʻajarahuna.
13 Ehu nune na nimarako ura roe ja kiʻiro ʻahiana kaivo
unenuʻu pini rejumakame na parou kajaho ja nihena kavu.
Ijihuni maijaho na Jenitaru ʻahoʻa kajihi puni vaji ʻina ʻahoʻa
ʻekujaʻinaʻe ʻahoʻa joni vaji ʻina rukinaʻe rehuna ura reniu.
14 Na ura Kuriki ʻee ea kaʻene Godi pahena pakaviʻina ʻee
ea kaʻene kama hejiʻina ʻee ea kaʻene pahena pakaviʻina ʻuʻo
niʻajihe najahuna.
15 Nuni vajaki na ura renia paranujaho na ijino Romu joni
vuʻareje Godoni vuʻa maa maiuʻinake ja ʻuʻo najahuna.

Vuʻa Maiuʻini jihuni Harura

16 Na nihoʻo vuʻa maa maiuʻinakake ʻwarahunijaho pajunimu. Ijihuni maijaho vuʻa kakaho Godoni harura kaʻene emaapo nimaa rojakame maranihunijina. Ike vuʻa kakaho marakuʻa Juaru najahareja ijiʻa Kurikia najahara.

17 Ijihuni maijaho Godoni vuʻa maiuʻina vajijino Godoni ʻunama ariramaijaho nimaaroa vajijino totari najaha apene roara. Godoni ira vajijino ikaʻina vejara Ea kaʻene ariramaijaho nimaaroa ʻahi hihuna ʻúmana.

Emai Panimaa Ronujihuni Ehijina

18 Godoni sena kahi akúpa ʻahi rena samai najuhujaho ea kaʻene arira pahine ʻee sisearu vene ʻee Huni ʻunama nimaiji panajuhujija Godiho pununaʻi sena venu.

19 Ijihuni maijaho Godi hena kahunijaho Godi pu nisamai najahana.

20 Nitama aneja mweʻake renaji roe iviamaa ʻeʻunakino eaka mapokakija uneunecha mapokaka iki mweʻi navuji kime ʻee mweʻake kame ʻee akúpa kahe kamareʻe Hura Huni majama namuni harurijine ʻee Hu icha'inijaho nikavu jihunaʻe pu ʻunama paʻanaʻe rehuna.

21 Pu nimaa Godi nihena kavu kaivo pu Hua Godia ronareje Huni hura vene ʻee taʻarohuna pana ʻee pateimani ʻwavura. ʻEnakaivo puni vwiha ijija nihoʻo unenu pina maa pana ʻee puni oja sisei nutuma parane navu.

22 Pu niarerina ʻwaʻikaʻi nanamie ojura.

23 ʻEne pu Godi kaʻene pakwahunijaho oja pamaʻikaʻi pu ichina ho muni raki ʻeka vejuʻe tapara uka emaa hanuhasa rejuʻukiviʻi oja mihura.

24 Ijihuni hahi Godi pu ruha aremahume pu ʻunama sisemaa kaʻene puni ojijipo itunavuji vejara ʻee pu puni hahijihipuni hura pavejura kaʻi puni haha majikari ʻeke vajúsaravura.

25 ʻEne pu Godoni ʻunama kaʻene ariraka nimaa nimaijaho pataaroʻikaʻi iraʻatiji nimaa rojura. Ijihunaʻe pu uneunecha kaʻene Godira venajihi oja miʻikaʻi Godi Venina kaʻene majama merajahiʻinijaho oja pamahura. Ameni.

26 Ijihunaʻe Godira pu ruha aremahuʻe ʻunama kaʻene juname itunavuji vejura. ʻEjuʻe ʻunama arira kaʻene parua napara ʻwaʻaravujaho areʻikaʻi ʻunama kaʻene emaa pavejuji vene napapo napara ihanie ojura.

27 ʻUnama nikwinuʻina kajino parua ʻuʻo ʻunama arira kaʻene parupo napara ihaniu jakajaho areʻikaʻi ʻunama kaʻene emaa pavejuji vene parupo parua ʻahoʻa kivujaho nihoʻo itunama parajura. ʻEjuʻe paruapo parua aherame

'unama ka'ene ea pavejujaho vejura. 'Enajihuna'e pura sisea ka'ene vejujihuni eha ijaho pu apejura.

28 Pu Godi hena kahuna areri parejumakame Godira pu ruha aremahume vwiha sisearu vwihane 'ee uneunecha ka'ene areri parehuniji vejura.

29 Ijihuna'e pu niho'o sisea mapoka ni'ima'ura ani ani'ina veji'i hijura. Pu niho'o sisea vene nisa'arame senapo rarene ea 'aniu'e kwamasahe roarame pisivarame ea 'aho'a sise'i 'ahi'i vwihane 'ee ea 'aho'a hana'i irechamiura.

30 'Ene ea sisea ronahe Godi sename ea veju'e juname kivasuame kehi kehi one sisea vehuni 'unama saravi'ine 'ee emahwa puni ira pahejura.

31 'Ene pu ea 'aho'a puni temuka pakime 'ee ea 'aho'a panimaa vetie 'ee ea oja pamihe 'ee ea 'aho'a panumiravura.

32 Pu Godoni varapijaho nihejura. Ea ka'ene uneunecha ijakaji vejujaho areri kwamasahuna kaivo ijiru pana vo ea 'aho'a ka'ene ijihi vejujija puni ojiji'i nimaa veti'eju'e pu vejura.

2

Godoni 'Otuijaho Hu Ronukwinu'ina Pana

1 'Enavo ijihuna'e joni 'unama pina panamu. Ja ea irahipo ea 'aho'a namahujaho joni 'unama pina panamu. Ijihuni maijaho a ea irara ea 'aho'a namahujaho a orono oni ahija'e vene avanu. Ja ea irahipo ea 'aho'a namahujaho iraka ka'ene pura vejujaho ja 'u'o ija'ina vejura.

2 Nú niheju Godiho ea ija'ina veji'inijija 'otua arimaa vetiuna.

3 'Ú ea ikije vea ka'ene ea ija'ina'e vejujihi namahi'i ja 'u'o ijí 'unama nikwinu'ina kaji vejujaho ja vwihajujaho Godoni 'otua asúka asina'eja?

4 'Ú Godira ja hami 'ahi'i kaivo Hu eha marako pamihe 'ee makivi'i hinujaho ja senavo? Godi ja hami 'ahiu jihuni mai-jaho ja joni sisea are'i kaivo ta'arohe ro'avarono avanujaho ja vi hena kavo?

5 'Enakaivo ja joni oja kisima'ura reju'e ja pataaroha roujihuna ja Godoni sena jona'e nianaura'omo Godoni sena vea ka'ene Hura 'otua arimaa'e ve'amajino roe samaahirave kahuna.

6 Hu ea kwinu kwino pura raka ka'ene vejaja'ina'e eha areri ija'ina vajihuna.

7 'Enakaivo ea ka'ene na'ia mapoka'e masuani hine mamaa vene 'ee pinana maiji sarame 'ee hura vene 'ee uneunecha ka'ene majama nahuniji saravujija Hu majama hihunijaho pu mihuna.

8 'Enakaivo ea ka'ene pu pusumano vwiha'ika'i nimaiji
pata'arohujaho 'ee uneunecha sisearu vejujija Godoni sena
'ee ajira pu mihuna.
9 Ea ka'ene sisea veji'i hijujija pu haha hianame 'ee sisei
hihuna. Amura Jua renareje iji'a Kuriki 'u'o renahuna.
10 'Enakaivo ea ka'ene mamaa'e vejujija pu pinana 'ee
hura 'ee matauvi'ina mihuna. Amura Jua mihareje iji'a
Kuriki mihuna.
11 Ijihuni hahi Godiho ronu kwino reji'ina pana.
12 Ea ka'ene Godoni varapa paheji'i sisea venujaho hu
varapa pa'a eha sisea apehuna kaivo ea ka'ene Godoni
varapa nihe'i kaivo sisea vejujaho pu varapijara eha sisea
mihuna.
13 Ea ka'ene Godoni tamaneru hejujija niho'o Godoni
una'ijaho ariramaa pana. 'Enavo ea ka'ene Huni tamana
hena vejujija Godoni una'a ariramaa rehuna.
14 Jenitarua Godoni tamana pahejura vo puni oja vaji
rakijara maa'e rakijara siseijaho nihena kavu. Godoni
tamana pu pahejura kaivo puni tamanijaho puni varapa
'wavi'i vejura.
15 'Unama ka'ene pu vejujipo najuhujaho pu Godoni
tamana kima heju. Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji navu.
'Ena'omo pu sisea vejujaho pu niho'o junavura. Ijihuni
maijaho Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji navu. 'Ene puni
oja vaji vwihane henare'e rakijara sisee rakijara maa ijaho
vwihajura.
16 Ijí vea kajino Godira emaapuni hema Jesu Keriso oni vaji
namahuna. Ikaho nuni vu'a.

Jua Varapijara Namahajina

17 'Enakaivo a Jua 'i'eme 'ee tamana venuna 'iavi'i Godoni
arovua 'warame 'ee
18 Huni ura ijí hene 'ee uneunecha mamaiji kime avavu
jihuni maijaho varapijara najuhana.
19 'Ejume ja vwihajujaho ja ea ka'ene nia supavi'iniji
'ajoha'ina rone 'ee ea ka'ene nututi ojujihi puni hanaji'ina
roju.
20 Ja vwihajujaho ja tamana nimaijaho hena kavi'ini ji-
huna'e ja sesamaa najahe 'ee ea ka'ene puruva reti'inijija
najahuna roju.
21 Ijihuna'e ja ea 'aho'a najahu ja'ina'e ja vi ojono nasar-
avure? Ja ea 'ahopo nesa paape'avarono 'waravujaho 'ú ja
nesa apejure?
22 Ja ea pipuni napara paturaha 'iavujaho 'ú ja napara
turamaure? Ja godi ira'ata senavujija 'ú ja Temiporua
paninamaure?

23 Ja Godoni tamana kajara jonunaˈi namujihunaˈe saˈaii ˈurahoju kaivo ja varapa kaji ˈejujaho ja vi Godoni hura vejure?
24 Godoni ira vaji vejajaˈinaˈe ja ijaˈina vejujihunaˈe Jenitarua puni vajijaho Godoni ihijaho matahura ˈúmana.
25 Ja varapiji hene vejiˈina reˈavajaho sisa ˈuhuujaho nimaa unenu pina niˈinaˈe rehuna kaivo ja varapa kaji tuaviˈinaˈe reˈavajaho joni sisa kaˈene ˈuhuajaho sisa paˈuhuaha repunaˈi rehuna.
26 ˈEnavo vu ea kaˈene sisa pahuahiˈinijara varapijara ˈwarama jaˈinaˈe veˈamajaho ˈú sisa paˈuhuaˈinijaho sisa ˈuhuahare punaˈi reˈeja?
27 Ea kaˈene puni haha sisa paˈuhuiˈinijipo varapa hene vejiˈina reˈeje ja ea kaˈene sisa ˈuhue ˈee varapa he parajiˈinijipo eˈavajaho ˈú pu ja panamaˈeja?
28 Hu hahijaho Jua saˈinaˈe kavu kaivo hu nimaa Jua pana. ˈEne ea ˈahoˈa Jua puni tamana kaji maiji vene sisa ˈuhuˈi kaivo nimaa nimaa Jua pana.
29 Ea kaˈene Jua nimaa nimaijaho ˈAvenijara huni oja vaji sisa ˈuhuahajina kaivo varapa ˈararihau jihunaˈe Jua rehuna pana. ˈEnajihunaˈe emaapo hu aromahuna pana kaivo huni arovu ijaho Godinaˈi rene rouna.

3

1 ˈEnajihunaˈe iviˈa iraka maijihunaˈe nú Jua rejare? ˈEne iraka maijihunaˈe nú sisa ˈuhuure?
2 Jua rejujaho nihoˈo mamaa. Marakuˈijaho Godira Juaˈa Huni ira ˈee Huni tamana ijiˈi vajihana.
3 Jua kajija ea ˈahoˈa panimaa roju. ˈÚ ijí pura panimaa roju kajara veje Godira iraka kaˈene pu nunaˈi veˈiro nahama ˈwaramajaho paveˈena?
4 Ijaho veje nihoˈo nimaa paˈarenama. Ijihuni maijaho Godiho nimaa nimaa kaivo ea mahoˈo iraˈasina. Godoni ira vaji ikaˈina ˈwaramana.
Ijihunaˈe Oni irijara najaˈamajaho A nihoˈo nimaa nimaa ˈee ea ˈahopo A vena kaˈavajaho A nihoˈo nimaa nimaaˈe kahuna ˈúmana.
5 ˈEnakaivo núni siseijara reje Godiho ariramaa reˈamajaho nú iviˈa ichá ˈwaˈeja? Godira nú eha múhujihunaˈe Hu sisea raka? Na emaijihunaˈe nuni vwiha ˈwaravu.
6 Nihoˈo Godiho ijaˈina pana. Hu mweˈakaho icháˈinaˈe ˈotua vetiˈena?
7 Na iraˈata veˈipisa ijara veje Godoni nimaa nimaijaho samaahiravakame Hu icháˈinaˈe na ˈotua vetie eha mihaˈe?

8 Ea 'ahopo nú hana'i irechamúe núra 'waravara 'wavi'i
ijá 'wavura Roe sisea vejakame mamaapo roa 'wavura.
'Enajihuna'e puni eha sisea ijaho niho'o arimaa apehuna.

Ea Maho'o Sisea 'Ee Ariramaa Pa'ajina

9 'Enajihuna'e nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú nú mamaa kaivo pu
sisee? Niho'o pana. Nú nimaraku najahujaho ea mapoka Jua
'ee Kuriki pu'úmo sisea.
10 Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea kwinu'wi niho'o ariramaa pa'amaa.
11 Ei pini Godi hena kamuna pana 'ee Godoni 'unama ariraka
nimaa nimaiji sahuna pana.
12 Ea maho'o 'unama ani va'ara 'ee ea maho'o maa pa'ana'e
rejara. 'Ene niho'o ea kwinu mamaa vehuna pana. Niho'o
pamamaa.
13 Puni irijaho areri ea sakahapo 'uvuja'ina hejura. 'Ene
puni mitara 'ahijaho ira'ati itu'o'una navu. Uneunecha
mapoka ka'ene puni ira vaji 'wavujaho areri tapara ka'ene
'úsia rukini ja'ina.
14 Puni ira vajijaho ea siripame 'ee seni itu'ona navura.
15 Puni mumorijaho mamako va'e ea 'anae kwahuna ura
renaura.
16 Pura 'unama ka'ene ojujaho uneunecha tirakune 'ee ea
mapoka sise'i 'ahiura.
17 'Ene pu matauhuni 'unamijaho pahena pavwihajura.
18 'Ene puni una'ijaho Godi pu pajuhavura 'úmana.
19 'Ena'omo nú niheju Godira Huni tamana iraka ka'ene
'waramajaho Jua ka'ene varapa hari hijujihi 'waramana.
Ijihuna'e ea maho'o ira pa'a rene 'ee kwaa ara maho'o
Godoni 'otua asúkijaho paasihuna.
20 'Enajihuna'e Godoni tamana kajara 'waramaji hina
vejujihuna'e niho'o ei pini Godoni una'i ariramaa rehuna
pana. Godoni tamana kajihuni maijaho sisei jihuni maiji
najuhana.

'Unama Ichá'iniji Nú Godoni Una'i Ariramaa Rejajina

21 'Ene tamani jihuni 'unamijaho pana kaivo Godi iviamaa
'unama arimaa Huna najuhu. Ike 'unamakaho Godoni
tamaniji'o poropetijihipo nimaa vejara.
22 Ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu Godoni una'i
ariramaa rehuna. Godiho ronu kwino parehuna.
23 'Enajihuna'e nú ea mapoka sisea 'ee Godoni manuriji
areria pana.
24 Ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijija Godi pu ariramaa
'iamu. Nú Huni unenu'u pina pavenahara vo Hu nú maiji
vwihanúana 'ee Hu nú Jesu Keriso oni vajijino kú'o 'imenue
'ekana.

25 Nú nimaa rojujaho Godira Jesuho ranavume roe núni tinia apene kwame Huni 'aa ka'ene arihajara vejume Godiho oja sonanana. Ija'ina'e venajaho Hu arimaiji najuhana. 'Enajihuna'e nitama ea ka'ene sisea vejajaho Godiho maraku'a matauma puni sisei jihuni eha pamihana.
26 'Enajihuna'e Godi iviamaa Huni arimaiji najuhe ea ariramaa 'iamujihuni maijaho pu Jesu nimaa rojujihuna'e 'waramuna.
27 Nú irakijihuna'e sasu'eja? Ijaho niarevara. Varapa iraka sa'ine 'ee kaukara mamai irakiji vejare? Niho'o pana. 'Enaka'i nú nimaa rojujihuni maiji hene vejara.
28 'Enajihuna'e emaijaho hura nimaa ronujara reju'e ea arira'e renuna tamana ka'ene vejujara reje arira rehuna pana.
29 'Ú Godiho Jua punaruna raka? 'Ú Hu Jenitaru puni Godia 'u'o pana raka? 'I'a Jenitaru puna 'u'una.
30 Nimaa Godiho ea ka'ene sisa 'uhui'inijija puni nimaaroa 'ahijino veje pu arira'e rehune 'ee ea ka'ene sisa pa'uhuahajija puni nimaa roijara reje pu kwinu rehuna.
31 'Ú nú nimaa rojujihuna'e Godoni varapa tamanijaho pataaro'eja? Niho'o ija'ina pave'avara. 'Enakaivo nú varapa kajaho veje núni una'i kisima'ura'e rene nahuna.

4

Eparahami Nimaa Ronaji Ariramaa Renana

1 Eparahami ka'ene núni amujijaho hahijihuni 'unamijaho iraka'e piunamane?
2 'Ejume Eparahamira uneunecha mapoka ka'ene venajara reje hu arimaa'e re'ipisa ijara reje hu ori sasuva'a. 'Enakaivo Godoni una'i hu areri pasasuva'a.
3 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina 'warumana. Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa 'wamana.
4 Ei pini kaukara ve'amajaho hu eha apehuna kaivo swara vene mahuna pana vo hura kaukaraka venajihuni eha mahura.
5 'Enakaivo ea irara unenu'u pina parenuna vo Godi ka'ene ea siseijija ariramaa 'iamaji nimaa ronujaho Godi huni nimaa roijaho niho'o ariramaa 'iamana.
6 Teviti 'u'o ija'ina 'warumana. Ea sisea veji'inijija Godi pu ariramaa 'iamu jihuna'e pu merajihe paranuna. Pu unenu'u pina vejakame Hu ariramaa 'iahuna pana kaivo pu Hu nimaa rojumakame 'waramana.
7 Ea irara Godira vejume huni sisea vwihana arevume niho'o pa'arenana ronujaho teamanama paranu.

8 Ea sisea ka'ene Godira puni sisea vwihane aremaume
nipa'arejajija niho'o teamanama paranu 'úmana.
9 Teamanavu kajaho sisa 'uhui'ina punaru roana 'aho ea
sisa pa'uhui'ini jihipuna 'u'o roane? Kaena. Nú nihenare'e
'warama avaju. Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e
Godi hu ariramaa 'wamana.
10 Vea vecha Godiho Eparahami ariramaa 'wamane? Hu
vea ka'ene sisa 'uhuajina ho sisa mai'o pa'uhui'inijino
'waramane? Hu mai'o sisa pa'uhui'ini veijino 'waramana.
11 Eparahami Godi nimaa rojume Hura ariramaa
'wamajihuna'e túna'i pu hu sisa 'uhuahara. Ijihuna'e
Eparahamiho eaka mapoka ka'ene nimaa ro'ika'i sisa
pa'uhuahi'ini jihipuni oma. 'Enajihuna'e ea irara Godi
nimaa ronajaho Godi hu ariramaa 'wamana.
12 Eparahami 'u'o Jua 'aho'a ka'ene sisa 'uhui'ini jihipuni
oma. Ijihuni maijaho Eparahami mai'o sisa pa'uhua'eme
nimaa ronaja'ina'e pu 'u'o nimaa ro'avajaho pu arira'e
rehuna.

Godira Nahama 'Waramajija Nimaaroa Vajiji 'Ekahuna

13 Godira Eparahami huni amuhijijihi pu'úmo kwaa ara
maho'o kakaho mi'iro nahama 'waramana. Ijihuni mai-
jaho hu Godi nimaa rojume Hura arimaa 'wamajihuna'e
avanana. Hu tamana vejakame ijí mihuna pana.
14 Nú Jua puni tamana vejakame Godi merajú'ipisa ea
ka'ene Godi nimaa rojujaho ira'ata reje 'ee Hura nahama
'warumaji 'u'o ira'ata'e reja'a.
15 Ijihuni maijaho ijí tamana kajarahara venue nú 'otua
vehuna. Varapa ijaho pana'ipisa nú pa'eja'a.
16 Ijihuna'e nú Godi nimaa rojajihuna'e Hu nú maijí
vwihanúe múhajihuna'e Hu nú nahama 'warumajaho Huni
amuhi puni vaji nimaa rehuna. Godi Juaru pamerajihana vo ea ka'ene Eparahamira nimaa ronuja'ina nimaa roji'inakaho ijá merajihuna. Eparahamiho nú eaka mapoka kehi puni oma.
17 Ijihuna'e Godoni ira vaji Eparahami rone ija'ina
'warumana. Nara a vena kamareje kwaaka mapokakino
eaka mapoka ka'ene hiju jihipuni oma rehuna 'úmana.
Kwaaka mapokakino eaka mapoka ka'ene Eparahamira
nimaa ronaja'ina'e nimaa roji'inijija Godira 'ekahuna. Godi
ka'ene ea kwamasahi'ina veju'e 'urine 'ee uneunecha
ka'ene pa'aji'i veju'e reji'inijina.
18 'Ejume uneunecha ka'ene túna'i nimaa parehuna
sa'inijija hu majama nimaa ronana. Ijihuna'e hu ea maho'o
ikihi puni oma rehuna'e nahama nitama 'warame ijá 'wama
Oni amuhijijija ija'ina'e rehuna 'wamana.

19 Eparahamiho ema juara mapoka mapoka (100) pa'arejume naparaha Seraho paranamaa renajihuna'e hariha nahehuni 'unama nitanumana. 'Enakaivo Eparahami ni ema renana vo huni nimaaroijaho mai'o paajuranana.
20 'Enakaivo Godira raka ka'ene nahama 'waramaji hu panimaa rone arena o'unana kaivo maiji nimaa ronama hiji'i huni nimaaroa kisina rene na'eju'e hu Godi ta'arohi'i hinana.
21 Eparahami ijaho nihena kamajihuna'e Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho areri ijá vehuna.
22 Eparahami Godi nimaa rojumakame Godi hu ariramaa 'wamana.
23 Godoni ira ika'ina 'waramana A ariramaa 'wamana. Ijaho Eparahami onaru rona 'warahuna pana
24 kaivo Godi nú eaka mapoka kihi rona 'warumana. Godira Jesu vejume kwama 'urinaji nú nimaa rojajihuna'e ariramaa 'úmuna.
25 Jesuho núni sisei jihuna'e kwamana. 'Enarena Hu kú'o 'urinajaho nú venue ariramaa re'avarono 'urinana.

5

Godi Nimaa Rojujihuna'e Huni Una'i Ariramaa Rejujina

1 'Enajihuna'e nú nimaa rojajihuna'e arimaa'e rejara'omo Godi pu'úmo matauma hihunijaho núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji apejara.
2 Nú Huni vaji nimaa rojajihuna'e maiji vwihanú*a*j*a*ho apene ijihuni toi namiju'e aneja vene najuhe 'ee túna'i Godoni mamaa'e ka'ene 'ekahuniji teamanu'eju'e 'ajaha hiju.
3 Ijiru pana kaivo nú sisei hi'eja vo nú teamanuma paranúhuna. Ijihuni maijaho ijí sisei hi'avajara ni'ajú'eje nú masuani hina apena vahuna.
4 Matauvujara venue nú ea kisina rejura 'ee ea kisina rejujara veju'e nú túna'i raka ka'ene rehunijaho masuani 'ajahe hijura.
5 'Ene ijí túna'i raka ka'ene rehunijara paveje nú temukuhuna. Ijihuni maijaho Godira ea oja mihujaho Godoni 'Avena ka'ene núa múhajihuni vaji ranamana.
6 Nú vea ka'ene onúno ni'ajarahuna areri parenani veijino Kerisora roe ea sisesa puna'e kwamana.
7 Ea pina niho'o areri ea mamaa pipuni jihuna'e kwahuna ura pare'ena. 'Enakaivo ea kwinu kwino ea mamaa punijihuna'e kwamasahura.

8 'Enakaivo Godi nú oja ka'ene múhaji najuhu jihuni maijaho nú sisea kaivo Hu Jesuho ranavume roe núnijihuna'e kwamana.
9 Ijihuni hurijino Huni 'aijara núnijihuna'e ariha jihuna'e nú arimaa 'úmana. 'Ene nú Godoni sena ijaho asihuna.
10 Vea kajaho nú Huni naka rejara vo Huni Harihijaho núnijihuna'e kwamana'omo Hu nú venume nú kú'o Godoni napuhija'e rejara. Ijiru pana kaivo Huni hiijara veje nú maranúhuna.
11 Ijiru pana kaivo núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji nú Godina'i teamanuma paranu jihuni maijaho Huni vaji núni napura rehunijaho apejara.

Atamu 'Ee Keriso Puni Vu'a

12 Ijihuni hahi ea kwinu sisea ka'ene venajara rejume sisea mwe'akaho maho'o apenana. 'Enajihuna'e siseijara rejume kwamasahuna aneja renana. 'Enajihuna'e kwamasahunijara ea maho'o kihi puni vaji rausahana. Ijihuni maijaho pu maho'o sisea vejura.
13 'Enakaivo nitama ike Godoni tamanakaho mai'o pana'eme sisea ijí namana kaivo Godi puni sisea kajijahija pu panamahana. Ijihuni maijaho vea kajihijaho Huni tamana mai'o panamana.
14 Vea ka'ene Atamura hinaji rena roe Mosisi oni veiji rene ea ka'ene hijajija kwamasahara. Ijí ea kajija sisea ka'ene Atamura venaja'ina pavejara vo majama pu kwamasahara. Atamuho areri Jesu ka'ene mai'o túna'i rohuni jihuni manura sa'ina.
15 'Enakaivo swara ka'ene mamúhajaho siseiji vare'ina pana. Ea kwinu sisea ka'ene venajara rejume ea maho'o kwamasahara kaivo Godoni maiji vwihanújaho maho'o ni'ini jihuna'e Ea kwinu Jesu Keriso swara vene múhajara reju ea mapoka maraniu.
16 'Enajihuna'e Godoni swarijaho areri ea kwinu ijara sisea ka'ene venaja'ina pana. 'Ene ijihuni ropuna'ijaho ea kwino sisea ka'ene venajihuni eha ijaho sisea apehuna kaivo ija ropuna'ijaho swara kajara reje ea mapoka sisea vejara vo arimaa'e rehuna.
17 Sisea ka'ene ea kwinu Atamura venajara kwamasahuni 'unamijara emaa puni una'i natohwa renana kaivo ijihuni hurijino Ea ka'ene maijí vwihanúe 'ee swara ka'ene arimaiji apejajija pu Ea kwino Jesu Keriso oni vajijino majama hihuna.
18 Ea kwino sisea ka'ene venajara rejume ea maho'o eha sisea apeja ja'ina'e vu Ea kwino arimaa'e venajara reje ea maho'o arimaa'e majama hihuna'e renahuna.

19 'Ejume ea kwinu ira pahene pavena jihuna'e ea maho'o sisea rejara kaivo Ea kwino ira hene venajihuna'e ea mapoka arimaa'e rehuna.
20 Siseiji 'oi'oi naja'eje mapoka re'avarono Godoni varapijaho roana. 'Enakaivo siseijara emarenajaho Godira maijí vwihanú*ajara* maijí ani'ina'e asima paranana.
21 Ni areri sisei jihuni 'unamijara natohwa rejume kwamasaha ja'ina'e vu ma ijí vwihaniujaho arimaa ijihuni vaji natohwa'e rene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji majama hihuna.

6

Sisei Rejume Kwamasahara Vo Keriso Oni Vaji Mai'o Hiju

1 'Ú nú ichá 'wa'eja? 'Ú nú hine sisea majaa veje maijí vwihanú*aja*ho emare'ena?
2 Niho'o pana. Nú ichá vene sisea ni arevajaho kú'o hine ve'eja?
3 Jesu Keriso oni vaji samue 'ee Hura kwamajino nú 'u'o pu pu'úmo kwamasahajaho ja vi hena kavo?
4 'Enajihuna'e Hura kwamajino nú 'u'o pu pu'úmo kwamasahara'omo Amo oni haruri vejume Kerisoho 'urina ja'ina'e nú 'u'o ija'ina'e 'urine 'unama maiu'ini 'urahe ohuna.
5 Nú Hura kwamaja'ina'e kwamasa'avajaho Hura 'urina ja'ina'e nú 'u'o nimaa nimaa 'urihuna.
6 Núni 'unama sahasijaho pu pu'úmo 'aniara. 'Ene núni haha ka'ene sisea rukinijaho vejume pa'arenana'omo nú iviamaakaho kú'o sisei jihuni pwea parehuna.
7 Ea irara kwamujaho sisea vehuni harurijaho niranamana.
8 'Ene nú Keriso pu'úmo kwamasahara'e re'amajaho nú nimaa rojujaho nú kú'o pu pu'úmo 'urina hihuna.
9 Kerisoho nikwama 'urinana'omo niho'o kú'o pakwahuna. Kwamasahuni harurijaho Hununa'a niho'o panamu.
10 'Enajihuna'e Hura kwamajaho Hu sisei jihuna'e ni'aha kwino kwamana kaivo Hu iviamaa 'urine hia ka'ene hinujaho Hu Godona'e hinu.
11 'Enajihuna'e ja vwihaha ja sisei jihuni 'unamijaho nikwamasahara kaivo Jesu Keriso oni vaji 'urine Godi pu'úmo hiju.
12 'Enakúne ja paveje siseijara joni haha kehuni 'unamijaho natohwa'e rejakame ja joni haha kehuni ituniji hene ve'ava.

13 'Enakaivo ja paki'eje joni haha pwinana kehi 'eke 'unama ka'ene sisea vejuri kukuijihi re'ava kaivo kwamasahara'e 'urina hijuja'ina'e joni hahakaho maho'o Godi vajahe Godoni 'unama arira vejuri kukua'e reha.

14 'Enajihuna'e siseijaho mai'o joni natohwa parehuni maijaho ja iviamaa varapa huni hara pahiju kaivo ja maijí vwihania jihuni hari hiju.

Ariramaa Huni Pwehija

15 Nú ichá'ina ve'eja? Nú varapa hara pahiju kaivo maiji vwihanúɑni harijino hijujihuna'e nú majaa hine sisea ve'eja? Niho'o ija'ina pave'avara.

16 'Ú ja paheju? Vea ka'ene ja ea 'ahopuni ira hene vejujaho ijí ea ka'ene ja huni ira hene vejujihuni pwehija rejura. Areri ja sisei jihuni ira hene vejujihuni eha ijaho kwamasahuna. 'Ene mamai jihuni ira hene vejujihuni eha ijaho arimaa'e rehune?

17 'Enakaivo Godi teimani 'waha. Ijihuni maijaho ja sisei jihuni pwehija rejara kaivo ja joni oja vaji 'unama ka'ene najahuke hene vejara.

18 'Ejume siseijaho ja irechami'ejume ja ariramai jihuni pwehija rejara.

19 Na ema puni 'unamijino ikaho 'waravu jihuni maijaho joni hahijaho majano ajuasina'e rena namu. Ja maraku sisei jihuni pwehija rene 'ee joni haha pwina sisei jihuni pwehija rene 'ee hine hura hara sisea vena apene roarakúne iviamaa joni haha pwinakaho vajahe arimai jihuni pwehija'e rejakame ja Hua'ina'e rena apene va'i hi'avara.

20 Ijihuni maijaho ja vea ka'ene sisei jihuni pwea rejajaho arimaijaho ja irechamiana.

21 'Ú vea ka'ene ja uneunecha ka'ene iviamai kivu'e junavuji ja nitama veji'i hijajihuni maijaho iraka mamaa'e apejare? Ijí uneunecha ka'ene jara veji'i hijajihuni eha ijaho kwamasahuna.

22 'Enakaivo iviamaa siseijaho ja ni irechamiu'e ja Godoni pwehija rejajihuna'e ja eha ijaho ariramaa ani'ina. Hua'ina'e rene 'ee majama hihuna rejara.

23 Sisei jihuni 'ehijaho kwamasahuna kaivo Godira swara ka'ene mamúhɑjɑho Jesu Keriso ka'ene Natohwi jihuni vaji majama hihuna.

7

Napasinejuri Mina Veji'i 'Waravajina

1 Ehu núne ja ea ka'ene Mosisi oni tamana heji'inijija
mai'o hijuri veijaho hine tamana venu venu va'o kwa-
masa'avajaho tamana kaji kú'o vehuna pa'arehune?
2 Napari parua venujaho tamana ija'ina'omo napara ka-
jaho paruaha kaji'i hina apena va'u va'u'e paruaha kajara
kwamujino huni harura hari hinujaho pa'arenuna.
3 'Enavo paruaha hi'eje hu va'e parua pina ve'amajaho
hu parua turavi'ina 'wahuna. 'Enakaivo napara kajihuni
paruijaho kwa'eje parui pini hu 'wa'amajaho hu napara
kajaho paturahuna.
4 'Enajihuna'e vwehu núne ja 'u'o venaume varapa huni
harura hari hijajaho Keriso oni haha vaji kwamasahara.
Ijihuna'e ja iviamai Keriso ka'ene kwama 'urinaji jaha
hijujihuna'e nú Godoni 'ina renahi'ina'e rehuna.
5 'Ene nú hahijihuni 'unamijino hijajaho sisea ani ani vara-
pijara vejume núni haha pwina vaji kaukara vejumakame
nú kwamasahuni 'ina'e rejara.
6 'Enakaivo nú iviamaa varapijara 'uninamú*ajaho* ni
irechamú*ana*. Nú ijí 'unama kajihuni hari hijujaho arevara.
Ijihuna'e nú iviamaa 'Avenijihuni 'unama maiu'inijiru ve-
huna kaivo varapa sahasi jihuni 'unamijaho ni arevara.

Varapa 'Ee Sisea

7 'Ena'omo nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú Mosisi oni tamanijaho
sisea raka? Niho'o pana. Mosisi oni tamanijara rakijara
maa'e rakijara siseijaho najuhu. Na ijí itunavu kajaho
sisea pavwihajuta kaivo tamana kajarahara 'warimajaho
ea 'ahopuni uneunecha pakime itunahuna'e 'warumaji
henarejo iji'a itunavujaho 'unama sisea kavuta.
8 'Enakaivo siseijaho varapa huni 'unamijino nuni vaji
ruha apene veniume na sisea ani ani'ina ura renie ituni-
mana. 'Enakaivo varapijara panamujaho siseijaho harura
pa'ana re'ena.
9 Vea ka'ene varapa paroani veijaho na mai'o hijuta kaivo
varapi roani veijaho sisea mai'o hijume na kwavuta.
10 Na vwihajujaho varapijara veje na mamaa'e hi'eju
rojuta kaivo na ivi'a hejujaho na kwahuna'e heju.
11 'Enakaivo siseijara varapa vajijino nuni vaji ruha apene
pisivisivume ijihuni vaji 'aniume na kwavuta.
12 'Enakaivo tamanijaho akuavi'ine 'ee arimaa'e 'ee ma-
maa.
13 'Enajihuna'e varapijipo najahujaho siseijaho niho'o
sisemaa'e rena paranu.

Ninakaraa Ka'ene Núni Vaji Namujina

14 Tamana kajaho kahino Godoni rena roana kaivo na
haha rukine 'ee sisei jihuni pwea.

15 Nara raka kaˈene hene vejujaho na pahena kavu. ˈEne nara raka kaˈene ura veˈi ˈahiujaho na paveju. ˈEnakaivo na hine iraka kaˈene na ura pareniuji veju.
16 ˈEnakaivo na uneunecha kaˈene ura pareniujihi hina vejujaho na varapijiˈi nimaa vene avaju.
17 ˈEnaˈomo nara iviamaa iraka kaˈene vejujaho na pana kaivo sisea kaˈene nuni vaji namujara veniuˈe veju.
18 ˈEnajihunaˈe na nihena kavu. Raka kaˈene nuni haha vaji navujija nihoˈo pina maa panamu. Na ˈunama ariramaa ani ani samareje maaru veˈiro savura kaivo areria pareniu.
19 ˈEne na ura maa veˈiro ˈahiujaho na hina sisea veju. ˈEne na sisea ura paveˈiro ˈahiu vo na hina sisea veju.
20 ˈEnaˈomo nara iviamaa iraka kaˈene vejujaho na pana kaivo sisea kaˈene nuni vaji namujara veniuˈe veju.
21 Na varapakaho kaˈejuˈe nuni hia vajijino kaukara venu. ˈEne na mamaa veˈi ˈahiu vo siseijaho majama ijí na huˈúmo namu.
22 Nuni vajijaho Godoni varapa kaˈene namujaho na nihoˈo teamanima paranu.
23 Na kaˈejuˈe varapa pina kúˈo nuni haha pwina ˈahopuni vaji name nuni vwiha ijiˈi ninakaramu ˈee veniuˈe na sisei jihuni harura vaji hiju.
24 Na nihoˈo sisei haha hianime ˈee kwaˈi ˈahiˈejuˈe hijukaho ea irara niˈajiˈena?
25 Jesu Keriso kaˈene nuni Natohwijara niˈajihajihunaˈe Godi teimani ˈwavu. ˈEnaˈomo nuni vwiha ijaho Godoni varapi jihuni ˈunamiji venu. ˈEnakaivo nuni hahijaho sisei jihuni ˈunamiji venuna.

8

Godoni ˈAveni Jihuni Vaji Hihuni Vuˈa

1 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Jesu Keriso oni vaji hijujija nihoˈo panamaˈena.
2 Ijihunaˈe ˈAvena kaˈene majama hijiˈini jihuni harurijara Jesu Keriso oni vaji ja venaume sisei jihuni harura ˈee kwamasahuni harurijija ijá irechamiara.
3 Tamani jihuni harura ajuarana jihunaˈe varapijara niˈajúhuna areria parenana. ˈEnajihunaˈe Godiho Huni Hariha nikwinu ijaho ranavume roe ema puni haha siseiji apenana ˈee areri sisea huni swasa renana ˈee haha vaji sisea kaˈene namujaho ˈotua vetiana.
4 ˈEnajihunaˈe varapi jihuni ura ijara núni vaji roe nimaaˈe reˈamarono nú haha huni ura ijaho paˈurahe oju kaivo nú ˈAveni jihuni ura ijiru veju.

5 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihuni ura ijí 'ararihaujija
hahijihuni ura ijiru vwihane vejura. 'Enakaivo ea ka'ene
'Aveni jihuni ura ijí 'ararihaujija pu 'Aveni jihuni ura ijiru
vwihane vejura.
6 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu
kwamasahuna kaivo ea ka'ene Godoni 'Aveni jihunijino
vwihaji'inijija mataume majama hihuna.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu
Godi senavura 'ee Godoni varapa hara pahijura'omo niho'o
nija'ina'e areria pavehuna.
8 Ea ka'ene sisei jihuni iraru hena vejujipo veje Godi niho'o
teamahuna pana.
9 'Enakaivo ja sisei jihuni hara pahiju. 'Enavo ja
Godoni 'Aveni jihuni hari hiju. Ijihuni maijaho Godoni
'Avenijaho joni vaji hinu kaivo ea irara Keriso oni 'Avena
paape'amajaho hu Huni ea pana.
10 'Ene Kerisoho joni oja vaji hinu vo sisei jihuna'e joni
hahijaho kwamasahuna. 'Enakaivo joni 'avenijaho majama
hihuna. Ijihuni maijaho ja ni ariramaa rejara.
11 'Ene Godoni 'Avena ka'ene Jesu vejume kwama
'urinajara joni oja vaji hi'amajaho ja kwamasahuna vo Hura
vejume Jesu Keriso 'urina ja'ina'e Huni 'Avena ka'ene joni
vaji hinujara venae ja 'u'o 'urihuna.
12 'Enajihuna'e vwehu nune núni chimua namujihuna'e
hahijara ura renuni 'unamijaho nú pahihuna.
13 'Enajihuna'e ja hahijihuni ura ijí veji'i hi'avajaho ja
kwamasahuna kaivo ja 'Avenijara ura renuja'ina'e hijujaho
ja hahijara raka ka'ene venujaho 'aniu'e pa'arenujihuna'e
ja majama hihuna.
14 Ea iraharaha Godoni 'Avenijara urani'eju'e ojujija
Godoni harihija.
15 'Enajihuna'e ja 'avena ka'ene apejajaho kú'o 'uname
va'e juvujihuni pwea re'irono apehuna pana. 'Enakaivo ja
'Avena ka'ene vena'e Godoni hariha rehuniji apejara'omo
nú ivi'a Amo Amo 'wavu.
16 Godoni 'Avenijara núni oja vamaa kamino Huhusu
ija'ina 'warumu. Nú nimaa nimaa'e Godoni harihija 'úmu.
17 Nú Godoni harihi jihuna'e Huni aachia 'ekahuna.
'Ene Jesunijaho nú pu pu'úmo ahuma 'ekahuna. Hu sisei
hinaja'ina'e nú Hunijihuna'e sisei hi'ava jihuna'e nú pu
pu'úmo túna'a núni pinana 'urihuna.

Túna'i Jesuni Vaji Núra Mamaa Asima Apehunijina

18 Ijihuni maijaho nara iviamaa sisei hijukaho iraka ma-
maa ka'ene túna'i rehuni jihuni manura vehuna areri pana.

19 Uneunecha ka'ene Godira venajija vea ka'ene Godoni harihipo roe samaahirave kihunijara ura renae oja hiana'eju'e 'ajaha hiju.
20 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujija sakarasahuni harura hari navu. 'Ene puni ura ijino sakarasahuna pana kaivo Hura siripama jihuna'e sakarasahu kaivo túna'i marasahuniji kavu.
21 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujija sakarahuni harura hari navura'omo sakarahuni harurijaho pa'are'eje Godoni harihija pu'úmo mari'uvi'i hihuna.
22 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene iki mwe'i navujija areri napari hariha'e nahe'irono hahuna'e venuja'ina'e vena apene rouva'o iviamai ro 'e'unu.
23 Mwe'a kakara huhusu 'ajaha nahuna pana 'avo nú 'u'o vea kaji 'ajaha hiji'i núni tatua amurijaho Godoni 'Avena ka'ene nú apejajina kaivo nú 'u'o hahuna veji'i Hura aheruve harihwaha'e rene 'ee núni haha hianiji 'eka ruva'amarono 'ajaha hiju.
24 'Enajihuna'e nú raka ka'ene mai'o rehuniji nimaa rojajihuna'e nú maranúana. 'Enakaivo iraka ka'ene nú 'ajiha hijuji ni'ekujaho nú kú'o pa'ajiha hijura. 'Enakaivo ea irara raka ka'ene hu 'ajahaji kama apenajaho hu rakiji kú'o 'ajaha'e?
25 'Enakaivo unenu'u pina ka'ene nú pakavi'inijihi 'ajaha hijujaho nú matauma 'ajaha hiju.
26 'Enajihuna'e 'unama nikwinu'ina kajino Godoni 'Avenijara núra pivusahujaho ni'ajúhuna. Ijihuni maijaho nú siporua ichá'ina'e areri 'ohunijaho puruva retúuna. 'Eju'e Godoni 'Avenijara Huhusu núni siporua ira ka'ene emaa areri pa'wahunijino 'ohuna.
27 Hu emaapuni ojijija tina ki parane 'ee Huni 'Aveni jihuni vwiha ijaho ka paranana. 'Enajihuna'e Hu Godoni ehijijihi puni siporua Godira ura renuja'ina'e 'onuna.
28 Nú nihena kavu. Ea ka'ene Godi oja mahe 'ee Huni ura ijí ve'avarono iji pijihajija uneunecha maho'o ahuma rejujija Godira 'eke veju'e pua maranihuna'e venuna.
29 Nitama mwe'a kakaho pavenani veijikano ea ka'ene Huni Harihiji vare'ina rehunijija Hu iji pijihana. 'Enajihuna'e Godoni Harihijaho vwehwaha kajihipuni Poka rehuna.
30 Ea ka'ene Godira mwe'akaho mai'o pavenani veijino iji pijihajija Hu vejume pu ariramaa rejara 'ee 'u'o Hu venaume ea ka'ene arimaa'e rejajija vejume puni pinana 'urijara.

Godira Jesu Keriso Oni Vaji Oja Múhajina

31 Uneunecha mavarasa'ina ka'ene ike 'waramakaho nú
ichá'ina'e ijihuni maa ka'ene aririjaho 'wa'eja? Godi
núnuna'i re'amajaho ea irarahara nú tanu'urú'ena?
32 Godi ka'ene núnijihuna'e Huni Hariha pa'unasu'i kaivo
ranavuma nú ea maho'o punijihuna'e roana. 'Enajihuna'e
'ú Hu uneunecha mapokakija pamavajú'ena?
33 Irara ea ka'ene Godira iji pijúhajija nama'ena? Godira
pu ariramaa 'iamu.
34 'Ena'omo ea irara nú namu'ena? Jesu Kerisorane?
Hu núnijihuna'e kwamane 'ee 'urinane 'ee Hu Godoni ija
mana'inija'i asuma hine núni siporua 'onuna.
35 Ea irara Kerisora oja ka'ene múhajaho ahau'ena? Nú
sisea piunime sisei hine ea 'ahopo sise'i 'ahie ora vea rene
maisu hine hami pahine erapo so'wi pijú'ava jarane?
36 'Enajihuna'e Godoni ira vajaki vejajaho

Onijihuna'e nú veku veku 'anúue kwamasahu. Nú areri
sipia 'ani'irono vejuja'ina'e 'ahúu 'úmana.

37 'Enakaivo Hura nú oja múhani vajijino nú uneunecha
ikija maho'o asitaha parajara.
38 'Enajihuna'e na niho'o nimaa rona parajujaho kwa-
masahuni jarana ho mai'o hijujarana ho 'ona oji'ina puna
ho 'avena sisea puni harura puna ho unenu'u pina iviamaa
navuji puna ho unenu'u pina túna'i mai'o rehuniji puna ho
harura 'aho'a puna ho
39 iki kahi ichutoi va'eja ho iki kami mwe'a vaji va'eja ho
unenu'u pina ka'ene vejajara areri veje Godira oja ka'ene
Jesu Keriso núni Natohwi jihuni vaji múhaji ahaahuna areri
pana.

9

Godiho 'Ee Isureri Ora Huni Ehija

1 Na Keriso oni vaji nimaa'e 'waravu. Na ira'ata paapeju
kaivo nuni vwiha ijaho Godoni 'Avenijara nimaa ve'eju'e
'waravu.
2 Na nuni ehija ka'ene Jua 'wavujihi vwihaniujaho nuni
ojijaho hianime 'ee niho'o ni'ima'ura temukivura.
3 Nara iviamaa tinia ka'ene Keriso oni ea rene hijuji
rana'ika'i kwahuni tinijino ruva'ujara veje vwehu nuna 'ee
ehu nuna Keriso nimaa rohuna'e re'ipisa na ija'ina'e veju'u.
4 Pu Isureri ora Huni harihija'e re'avarono iji pijihana.
Hu Huni mamaa pu najahe Hu pu pu'úmo 'wame nimaa
veti'aravara. Hu Huni varapa mihu'e pu Hu Temiporu vaji
oja mahe ta'arohura. 'Ene Hura nahama 'waramajija 'ekara.

5 Puni amuhi puni vaji Kerisoho rene roe haha apenana.
Hu uneunecha mapoka kihipuni Húmata 'ee Hu Godi.
'Enajihuna'e majama Hu ta'arohuna. Ameni.
6 Godoni ira vaji Isureri ora nahama 'waramajija parejura
sa'ina. Ea ka'ene Isureri vaji nahenajija maho'o Isureri ora
pana.
7 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahami oni amuhijijijahija maho'o Eparahami oni harihija pana. 'Enakaivo Aisiki
oni vajijino oni amuhija rehuna 'wamana.
8 Ijihuni maijaho ea ka'ene hahijihuni 'unamijino nahenajija Godoni harihija pana kaivo ea ka'ene nahama
'waramajihipo amuhija nimaa nimaa Huna.
9 Ikaho vu'a ka'ene nahama 'waravajina.
Ike vea ikino na kú'o roujino Seraho hariha nahehuna
'úmana.
10 Ikeru pana kaivo Repeka 'u'o Aisiki ka'ene nuni omijihuni hariha hwaharisina 'ekana.
11 Ijí hwaharisina kajija mai'o panahena'e 'ee sisea maa
mai'o paveji'ina. 'Enakaivo Godiho Huni urijino ea irá Hu
ura renujihi iji pijihuna kaivo ea kajipo siseaho mamaa'e
vejakame iji pijihuna niho'o pana.
12 Ijihuni hahi Hu ika'ina'e 'waravara
Amurijaho 'u'uijihuni pwea rehuna 'wavara.
13 Areri Godoni ira vaji vene 'warama ja'ina'e
Jekapiho na oja mahu kaivo Isoho na senimu 'wamana.
14 Ijí Godira ija'ina ka'ene venajaho Hu sisea vena avanana
raka? Niho'o pana.
15 Ijihuna'e Hu Mosisi ija'ina 'waramana. Na ura ea irá
numi'i ve'ujaho Na numihuna 'ee Na ea irahuna'i temuka
ape'i 'ahiujaho Na temuka apejura 'wamana.
16 Godira ea 'aho'a'e numiramu jihuni maijaho ea 'ahopo
harura vene 'ee ura renakame numirahuna pana kaivo
Godira Huni ura ijino pu numirame vajihuna.
17 'Enajihuna'e Godoni ira vaji Pero rona ijá 'wama
Ikehuni hahi Na venaume a 'urinana. Ijihuni maijaho
Nuni haruriji oni vaji ea'e najahakame Nuni ihijaho
mwe'akino maho'o 'wamape ohuna 'wamana.
18 'Enajihuna'e Hu ea irá ura renuji numimuna 'ee Hu
Huni ura ijino ea irá huni oja veje kisina'e rehuna'e ura
renuja'ina'e venu.

Godoni Sena 'Ee Numirumujina

19 Ja ike he'avajaho ja ika 'wihuna Hu irakijihuna'e nú
namuho? 'Ene ea irara Huni urijaho tanu'ena? 'wihuna.

20 Aae! Emaa! A ea iranaˈomo Godi eha vetio? Uneka kaˈene vejajara ea kaˈene hua venajaho paapome ijá ˈwaˈena A iraka vene ikaˈina veniane ˈwaˈena?
21 ˈÚ ea kaˈene siˈuara vejiˈinijaho huni harura namujihunaˈe anata nikwisuˈina kajino siˈuara pina vea mamaˈinaˈe reˈeje nihehunaˈe vene ˈee pina ma vea mamahakino nihehunaˈe venune?
22 ˈEnajihunaˈe Godiho Huni harura ˈee ˈotua vetihuniji ea najahunaˈe ura reˈamajaho ijaho Huni ura. ˈEne Hu ura ea kaˈene ˈotua vetie ˈee veje paˈarehunijihi masuani makiviˈi ˈajiha hihunaˈe ura reˈamajaho Huni ura.
23 Hu ikaˈinaˈe venajihuni maijaho Huni pinana mamaijija siˈura kaˈene numirame nimarako pinana ˈuriˈamarono amairiarama jihipuni vaji najahuna.
24 Hu Juaru pana kaivo Jenitaru puni vajakino nú ˈuˈo iji pijú*hajina*.
25 Hu Hosea oni vaji ˈwarama jaˈinaˈe
Nara ea kaˈene marakuˈa Nuni ea pana ˈiavujija Nuni ehija ˈiahuna. ˈEne ea kaˈene marakuˈa Na oja pamihujija oja mihuna.
26 ˈEne roe ikaˈinaˈe rehuna. Ijí kwaa kaˈene Nuni ehija pana ˈiavu kajino pu Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni harihija ˈwahuna.
27 Aisea Isureri ora rona ijá ˈiama
Isureri ora kakihipuni harihija ea mapoka mapoka ajara saˈina rehuna kaivo ea kwinu kwinu Godoni ea nimaa nimaa rehuna.
28 Godiho nimarako roareje mweˈa kakino eaka mapoka kaˈene hijujaho niˈaha kwinu ijá ˈeke ˈotua arimaaˈe vehuna ˈiamana.
29 Areri Aiseara ˈwarama jaˈinaˈe
Godi kaˈene niˈimaˈurijara nú ea ˈahoˈa pairechamúˈipisa nú areri Satamiˈo Kamoraˈo rejajaˈinaˈe rejaˈa ˈú*mana*.

Isureri Ora ˈEe Vuˈa Maiuˈinijina

30 ˈEnaˈomo nú ike uneunecha mapoka kaˈene nú*ra* hejajija nú ichá́ina ˈwaˈeja? Jenitaru kaˈene marakuˈa arimaa pasaviˈinijija pu nimaa rojajihunaˈe arimaa rejara.
31 ˈEnakaivo Isureri ora kaˈene tamana ˈararihae arimaaˈe reˈirono ˈararihaajija arimaa parejara.
32 Irakijihunaˈe pu parejare? Ijihuni maijaho pu panimaa rojara kaivo varapiji veˈavajara reje ariramaa reˈeja rojara. ˈEnakaivo muna kaˈene vejuˈe emaa arihu jihuni ˈahi amaaresume arihara.
33 Areri Godoni ira vaji vejajaˈinaˈe
Heha! Nara Saioni muna kaˈene emaapo pitachinamie arihe ˈee muna kaˈene emaapo ijihuni toi pijauˈikaˈi

arihunijaho ranavuta. 'Enakaivo ea irara Hu nimaa ronujaho hu oja pahiahuna 'iamana.

10

1 Vwehu nune nuni ojijara ura rena paranujaho Isureri opo Godoni ea re'avarono na Godoni siporua 'ojura.
2 Na nihena kivu. Pu Godina'i maa reju ronare'e hina harura veju kaivo pu Godi nimaa pahena pakavura.
3 Ijihuni maijaho pu Godoni arimaijaho pakama paheju jihuna'e pu opuipu puni 'unama arimai vejujihuna'e pu Godoni 'unamaka aririjaho pataarohura.
4 Mosisi oni tamana kajihuni urijaho Kerisora roana. 'Enajihuna'e ea ka'ene Hu nimaa ro'avajija pu arimaa'e rehuna.

Ea Maho'o Maranihunijija Nikwino Nimaa Ro'avajina

5 Mosisira ika'ina venana Ei pini nuni tamana ve'amaji ariramaa re'i ve'amajaho hu maaru ve'ika'i sisea ma'uaku'wi pavena'amajara ariramaa rehuna venana.
6 'Enakaivo arimaa rejujaho nimaa rojujihuna'e reju. Joni oja vaja ika'ina paro'avara. Ea irara akúpa 'aha va'e Keriso ahema ariha ro'ena?
7 'Eje ea irara ariha va'e mwe'a vaja kamaho Kerisoho ahema ape ajiru 'e'u'ena?
8 Niho'o pa'amaa kaivo Godoni ira vajiji 'waramajaho ika'ina 'warumana. Godoni vu'ijaho oni ira rora 'ee oni oja vaja ijiano namu. Ijí ara vu'a ka'ene nimaa ronujaho nú ika'ina a 'waravu.
9 Ara oni iri Jesuho oni Natohwa 'wa'ika'i Hura kwavume Godira vejume 'urinaji oni oja vaji nimaa ro'amajaho a Godoni ea ariramaa rehuna.
10 Ijihuni maijaho ea oja vaji nimaa ronujaho hu ea ariramaa renuna. 'Ene huni irijino nahame 'waramajaho hu Godoni ea renana.
11 'Enajihuna'e Godoni ira vaji ija'ina 'warumana.
Ea irara Hu nimaa ronujaho hu niho'o oja hehuna 'úmana.
12 Ijihuni hahi Jua 'ee Kuriki ani'ina pana. Ijihuni maijaho Natohwa nikwisu'ina kajaho ea maho'o kehipuni Natohwa 'ee ea irara Hu 'uraha 'umenujaho swara vajihuna.
13 'Ena'omo ea irara Natohwi jihuni iha 'urahe 'umenujaho hu Huni ea renuna.
14 'Enakaivo ea ka'ene panimaa roji'inijija ichá'ina'e Hu 'urahe 'ume'eja? 'Ene Hu pahena pakavi'inijija ichá'ina'e pu Hu nimaa ro'eja? 'Ene erapo Hua'e parone naja'avajaho pu ichá'ina'e Hu hena ka'eja?
15 'Ene ea 'ahopo pu pairechamie va'ipisa pu ichá'ina'e najaha'e? Godoni ira vajakiano ija'ina 'warumana.

Ea ka'ene Godoni vu'a maa maiu'ina mataume apena roa-
jiva jihipuni mumorijija mavarasa'imaa 'úmana.
16 'Enakaivo pu ea mapoka ka'ene Godoni ira hejujija
panimaa rojura. 'Enakaivo nitama Aisea 'warama ja'ina'e
iviamaa renu. Hu ija'ina 'warumana
Natohwiji núra raka ka'ene 'waravajaho ea irara nimaa
ronane? 'wamana.
17 'Enajihuna'e Keriso oni vu'a hejuri vajijino nimaaroi-
jaho rouna.
18 'Enakaivo pu nimai ira kaho pahejare?
Pu nihena kavara. Ijihuni maijaho puni ira uhoa kwaaka
mapokakino va'ara 'ee puni vu'a kwaa ara maho'o
kino va'ara.
19 Isureri ora pahena pakavare? Maku'ijaho Mosisira ijá
'waramana
Pu nihena kavara. Na Nuni majama hiji'inijaho kwaa
'ahosura mi'ujihuna'e ja senama parahuna. 'Ene
Na ea 'aho'a ka'ene niho'o pavwihaji'inijihi 'u'o
mi'ujihuna'e ja niho'o ajinama parahuna 'wamana.
20 'Enakaivo Aisea 'u'o ika'ina 'waramana
Ea ka'ene maraku'a Na pasarivajija iviamaa pu Na piuni-
vara. 'Ene ea ka'ene Na pasarime aporavajihi Na
pununa'i samaahiravuta 'úmana.
21 'Enakaivo Hu Isureri ora ronarena ika'ina 'waramana
Na na'iaka mapokakino ija jorananame hijura kaivo ja Nuni
ira pahene pataarorihe 'ee Nú pu'úmo pitena vejura
'wamana.

11

Godira Isureri Ora Numiramajina

1 'Enarena 'Ú Godiho Huni ehija pataarorahi'i
ato'urumahane? Niho'o pana. Ijihuni maijaho na 'u'o
Isureri ora Eparahami oni amuja ka'ene Penijimani oni
amuja.
2 Godiho mai'o ehwaha ka'ene nitama anejijino hena
kimajaho paato'aruma'ena. Godoni ira vaji Iraija rona
'waramajaho ja runamiu raka? Iraijaho Isureri opuna'i
chicha vene ijihuna'e Godoni siporua 'ona ijá 'wama
3 Natohwe pu Oni poropetia mapokijija 'aniume tira-
hara. 'Ene pura tinia ka'ene Oni swasa vejujaho
tiraku ranavara. 'Ena'omo iviamajai nanasumano
hiju'ukame pu na 'ani'irono veju 'wamana.
4 Eha ichá'ina'e Godiho huna venane?
Na ea mapoka (7,000) Peara nuana pavetihe 'ee nitupari
pasatiura. Nuna'e 'ajohau'e hiju 'wamana.

5 Iviamaa kakaho areri ija'ina renu. Ea 'aho'a Godira maiji
vwihanie iji pijihana.
6 'Ena'omo nú Godira maiji vwihanú*ajara* reje nú Godoni
ea rejara'e re'amajaho mamaa venareje rehuna pa'ana'e
rehuna. Vejuro'i maiji vwihanúuj*a*ho maa pa'ana'e rehuna.
7 'Enajihuna'e nú ichá 'wa'eja? Isureripo savujaho mai'o
papiuname apejara. 'Enakaivo ea ka'ene Godira iji pijihajipo
apejara. 'E'eju'e ea 'aho'ijija oja kikisima'ura rejara.
8 Godoni ira vaji ea ka'ene oja kisina kajihi ronarena
ija'ina 'waramana.
Godira pu vena'e pu niho'o pavwihane Hu pu nia ka'ene
kiame ataaka mihajija pu niho'o pahena pakamuva'o
roe iviasi veakino usevu 'wamana.
9 Godoni ira vaji Tevitira ijá 'waramana
Puni 'iruma mai'o uneunecha 'aho'a kajihipo pu pisivi-
akame pu Godina'a niareri rena hiju rohuna. Puni
uneunecha ka'ene maa kajipo pu pisimiakame pu
hina pivusahi'i hihunijaho puni eha.
10 'Ejakame puni niijaho niho'o nutuma navakame pu niho'o
areri nia paniri'uhuna. Puni siseijara pu 'ahinavu'ukame
majamano tútúpi arunamie ohuna 'wamana.
11 Na kú'o 'waravu. Pu tachinamia kajara pu venakame
Godi pu pataarorahune? Niho'o pana. 'Enakaivo pu siseaka
veja kajihuna'e ariramaijaho puni nakijihipuni roume pu
apejara. Jenitarupo ijí apejajihuna'e pu senama parahuna.
12 Juapo sisea ka'ene vejajara reje ea ka'ene mwe'akino
hijujija maranie 'ee pura pavejajara reje Jenitarua marani-
ana'e re'amajaho vo Juapo vea ka'ene Godoni kú'o 'unama
ro'avari veijaho niho'o ni'ima'ura'e maranihuna.

Jenitaru Maraniajina

13 'Enakaivo na ja ea ka'ene Jenitarua 'waravu. Na
Jenitaru puni apasoru ijihuna'e na nuni kaukara kehuni
arovua'e 'waravu.
14 Nara Jua venakame pu Jenitaruapo raka ka'ene apejaji
ura rena'e ariramaa ijí ape'avarono na 'unama savu.
15 Godira Jua karaa ani irechami'i kaivo eaka mapoka
ka'ene mwe'akaki hijujijahija venue 'unama roe Godi
pu'úmo napura veju. 'Enakaivo tún*a*'i Godira 'unama
'eka'amajaho pu areri ea kwamasahi'inapo 'urimaravu
jarahuna.
16 Oni ahaja amura Godi mahe akuavi'ina'e re'amajaho
ahaja maho'o akuavi'ina'e rehuna. Icha tanapa kamara
chinuma maa sa'amajaho icha maijaho anuama maa'e re-
huna.

17 Arivia 'aho'a kajipo anuama uri'usahe ariha ki'avajaho
vu icha 'aho'a puni anuamijikano urimareje 'eka roe ijija
ihenami'avara. 'Ejakame ijipuhipo marasahe arivia'e re-
huna.
18 Ja icha kajihuni anuama re'avarono Godira ja irechami-
anakúne ja kehi kehi pa'uraho'avara. Ijihuni maijaho ja icha
kajihuni tanapijaho pana kaivo ja maijihuni anuama.
19 Ja ijá 'wahuna Icha anuama kija tu'usahe ariha jihuna'e
na ijí ihenamiara 'wahuna.
20 Ijaho nimaa. Pu panimaa rojajihuna'e tu'usahe arihara.
'Enakaivo a nimaa ronujihuna'e a puni tinia apenana. Ja
niho'o pakehi kehi 'urahe o'avara kaivo ijihuni hura veji'i
hi'avara.
21 'Enajihuna'e Godi ijí icha anuama nimaa kajihi pina
pa'arena'ika'i 'uhuku ranama kaja'ina'e ja 'u'o ija'ina'e
'ahi'enakúne hami vwiha'avara.
22 Ja niho'o hami vwiha'avara. Godi ea hami 'ahi'ine 'ee
ea 'aho'a eha mihi'ina. Ijihuni maijaho ea ka'ene panimaa
rojujija Hu niho'o hami pa'ahiu kaivo ja nimaa rone Huni
arimai ijí vejujihuna'e Hu ja hami 'ahiuna. 'Enakaivo ja 'u'o
panimaa ro'ipisa Hu ja 'u'o 'uhua ato'arumaa'a.
23 'Ena'omo Juapo roe nimaa ro'avajaho Hu pu 'u'o 'eka'e
ihehuna. Ijihuna'e Godi areri kú'o pu 'eka'e ihenahuna.
24 Icha ka'ene ani'ini jihipuni anuamijiano 'eka roareje
arivia kajihuni 'ahi ihenamiajaho Godi teamamana kaivo
arivia kajihuna anuama maa ka'ene 'uri'usahe arihe
kamino mwe'i navujihi 'eka kú'o arivia kajihuni 'ahi
ihe'avajaho Godi teamama parahuna.

Godira Ea Maho'o Numiramajina

25 'Ene vwehu nune ja hema ka'ene namuke hena
ve'avarono 'waravu. Ijihuni maijaho ja Huni ea rejajihuna'e
jarika pare'avara. Ijaho nimai Isureri ora ea pwinana'a
oja kisina'e rene hi'eju'e Jenitarua roajiame Huni ea re
para'eja'e iji'a Isureri mapoka nimaa rohuna.
26 'Enareje Isureri ora maho'o Godoni ea rehuna. Godoni
ira vaji vejaja'ina'e.
'Ene puni ni'ajihi'ina Saioni rena roe Jekaponi sisea 'eka
ato'aruhuna.
27 Ikaho raka ka'ene Na pu pu'úmo 'wame nimaa vejujina.
Vea kajino Na puni sisea 'eke ruvahuna 'wamana.
28 Núnijihuna'e pu ea mapoki jijahija Godoni vu'a maa
maiu'ini jihuni naka rejara. 'Enakaivo Hu pu iji pijihe 'ee
emahwaha nahama 'warama jihuna'e Hu majama oja mihu.
29 Ijihuni maijaho Godira swara 'ee 'umenaujaho Hu kú'o
pa'eka ruva'una.

30 Ja nimarako Godoni ira pahene vejaja'ina'e pu Godoni
ira hejura kaivo paveja jihuni hahi Hu ja numiramana.
31 Pu iviamaa Godoni ira pahene vejaja'ina'e ja Godoni ira
hene veju'e Hura ja numirama ja'ina'e pu 'u'o numirahuna.
32 Godoni vwiha túchamaa ijaho ea maho'o Huni ira
pahene vejujihuna'e Hu ea maho'o 'u'o numirahuna.

Godi Ta'arohu

33 Godira ichá'ina ka'ene hena kama vwihanunaka
ni'ima'uraka mavarasa'inijaho nú areri niho'o pahena
pakavu. Hura 'unama ichá'ina'e uneunecha 'aho'a ve'iro
'ahaujaho nú niho'o pahena pakavura 'ee raka ka'ene Hura
vehuna vwihanujaho nú areri pahena pakahuna.
34 Godoni ira ika'ina 'warumana
Ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamo? 'Ee ea irara Hu
vwiha ni'ajahe nahi'ina'e re'ena?
35 Ea irara areri Godi iraka mahana'omo Godi kú'o ta'arohe
ijí ea kajaho eha ma'ena 'úmana.
Niho'o pa'amaa.
36 Uneunecha mapokakija Huni rene roara 'ee Huni
vaji rejara 'ee maho'o Huna. Ijihuna'e nú Hu majama
ta'arohuna. Ameni.

12

Godoni Kaukara Vaji Hia Ka'ene Hijujina

1 Vwehu nune na ja jariravi'i 'waravukúne. Godira ja
numiramani vajijino joni hahijaho mai'o hine akuavi'ine 'ee
swasa ka'ene Godi teamahuni ja'ina'e vene ma'avara. Ijaho
raka mamaa ka'ene núra Godi oja mahe venahunijina.
2 Ja ike mwe'a kehuni 'unamijaho pa'ararihaha kaivo
ta'arohe joni vwiha veje maiu'ina re'avara. 'Ejakame ja
Godoni ura ka'ene mamaa 'ee ariramaa 'ee hu teamahuni
ja'ina'e najaha.
3 Ijihuni maijaho Godi na maiji vwihaniarena na Huni
pwea re'urono iji pijihana. Ijihuna'e ja eaka mapokakihi
ika'ina 'waravu. Ja joni haharu vwihanareje pa'unirame
'eke ichutoi 'ahasiri'avara. Vea ka'ene ja joni haha vwihajuri
veijaho ariramaaru vwiha'avara. 'Enakúne veje ea kwinu
kwino Godira hu nimairoa ichá'ina'e vajahajaho vwihaji'i
hi'amana.
4 Núni haha ikehuni pwina mapoka kaivo ijí pwina kajihija
kaukara 'unama kwisu pavejura.
5 Nú ea mapoka kaivo Keriso oni vajijaho haha nikwisuna.
'Enajihuna'e nú ea kwinu kwino ea pipuni pwinana'a.
6 Godira nú ea kwinu kwino maiji vwihanúa swara ani
ani'ina vajúhana. Ea pipuni swara vu'a 'waravi'ina'e
re'amajaho maka'eje huni nimaaroa 'ahijino 'wara'amana.

7 'Ene Godira swara ea pina ea 'aho'a'e ni'ajihuna ma'amajaho maka'eje ni'aji'amana. 'Ene Godira ea pina'e swara ea najahuna'e ma'amajaho maka'eje naja'amana.
8 'Ene Godira ea pina'e vejakame hu ea 'aho'a vu'a ni'ajiha 'wara'amajaho hu ijá ve'amana. 'Ene Godira ea pina'e vejakame ea 'aho'a ni'ajihe vaji'i veja ka'avajaho maka'eje ea vajihi'ina'e re'amana. 'Ene Godira ea pina'e vejakame hu ea 'aho'a 'ajoha'amajaho maka'eje ea hami hami 'ajoha'amana. Godira ea pina'e vejakame hu ea 'aho'a numiravi'ina'e reja ka'avajaho maka'eje teama'eje hu numira'amana.
9 Ja majikari ea oja mihu pa'ia'avara vo nimaa nimaa oja mi'avara. Siseijaho sena'avara kaivo 'unama maijaho ija hami 'unanama hi'avara.
10 Ja vwea vwipu jona'e oja mihujakaji ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara. 'Enareje teamana'eje ta'arosara'avara.
11 Ja kaukara vejuri veijaho niho'o paucha'asa'avara kaivo Godoni jihuna'e harura vene hami ve'avara.
12 Godira raka ka'ene jonijihuna'e venahunijaho tea-manama para'avara. Ja sise'i joni haha 'ahi re'avajaho mataume Godoni siporua majama 'o'avara.
13 Godoni ehija 'aho'apo unenu'u 'aho'a pivusa'avajaho ni'aji'avara. Ea 'ahopo joni ari roajiva ki'avajaho aherame 'eka joni sei va'e 'ajorame 'iruma vajihe ruha ka'ene pura nehunijaho arema'avara.
14 Ja Godoni eijihuna'e ea 'ahopo jonuna'i sisea ve'avajaho niho'o pasiripa'avara kaivo ira maaru 'wara'avara.
15 Ea 'aho'a'e teamanava ki'avajaho ja pu pu'úmo temarasa'avara. Pu temukave niramaruva ki'avajaho ja pu pu'úmo niramaru'avara.
16 Ja ea mapoka oja nikwinu'wi vwiha'avara. Jarika parena o'avara. 'Ene ja ea ka'ene mena iju orijihi pu'úmo teamanahunaru pavwiha'avara kaivo ea sisea mai-jihi pu'úmo teamana'avara. 'Ene ja hena kavi'ina ronareje ojono ta'arosara'ava.
17 Ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja pa'unama arohe pu sise'i 'ahi'avara. 'Ene ea maho'o puni una'a hura vene 'ee nimaaru ve'avara.
18 'Unama onuna areri re'amajaho ea maho'o pu'úmo matauma hi'amana.
19 Ehu núne ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja eha pave'avara kaivo Godoni seniji ruha arema'avara. 'Enakaivo ijaho Godira eha ve'enakúne maki'avara. Ijihuni maijaho nitama ika'ina vena 'waravara. Eha vejujaho Nuna. Nara eha vehuna ija'ina'e Natohwijaho 'waramana.
20 'Enajihuna'e joni nakijipo matuna'avajija 'iruma

vaji'avara. 'Ene pu toapo huana'avajija toa vaji'avara. Ja ija'ina ve'avajaho ea kajijahija niho'o junama parahuna 'úmana.
21 Ja paveje siseijara ja asita'ama kaivo veje maa kajara siseijaho asi'amana.

13

Kara Ka'ene 'Ajohwi'ina Puna'i Vehunijina

1 Ea mapoka kavamanitia puni hahuneru hi'avara. Ijihuni maijaho harura kajija majikari pavejara kaivo Godira iji pijihajipo reju. 'Ene iviamaa rena hijujija Godira irechami-anepo hiju.
2 'Enajihuna'e ea ka'ene kwaa ara 'ajohi'ina mama'ini jihipuni ira pataarohujija pu nimaa Godi pataaroha ava-jura'omo túna'i pu eha apehuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene 'unama maaru vejujija pu ijí 'ajohi'ina kajija pajuhavura kaivo ea ka'ene sisea veji'inijija ijí 'ajoahi'ina kajaho juhavura. 'Enajihuna'e ja 'ajoahi'ina kajihi pajuha'i ve'avajaho puni ira hena ve'avara. 'Enareje ja pu pu'úmo hami hi'avara.
4 Pura mama'ina ka'ene rejajaho Godira ura pu ijí renareje ja ni'ajihe 'ajoha'avarono ijihuna'e rejara. 'Enakaivo ja 'unama ka'ene sisei jihuniji ve'avajija ja pu juhahuna. Ijihuni maijaho pu pamajikaria parejihuna'e eha mihuna. Ijihuni maijaho Godira pu irechamiarena ea ka'ene sisea ve'avajija eha mi'avarono 'waramana.
5 Puni ira kajija hene ve'avara. Ijihuni maijaho ja eha sisea apehuni jihuna'e avahuna pana kaivo ja 'unama mamaa hihunijihuni hahi ava'eja.
6 Ijihuna'e ja takisia vejura. Ijihuni maijaho 'ajohai'inijija Godoni pwea kaukara ikihi ve'avarono irechamiana.
7 'Ene ea eha mi'avajija areri pura kaukara ka'ene ve-juja'ina mi'avara. Ea ka'ene takisia apeji'inijihi puna'i takisia ve'avara 'ee kasitomu 'ime'avarono ve'avajaho 'imena'avara 'ee ea irá juhahunijaho juha'avara 'ee ea irahuni hura vehuna re'amajaho huni hura vehuna.

Kara Ka'ene Epuna'i Vehunijina

8 'Ene ea 'ahopuni chimua onuna'a pana'amana. 'Enakaivo ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara. Ijihuni maijaho ea irara ijí venujaho varapijara 'warama ja'ina'e vene avanu.
9 'Enajihuna'e Godoni tamana kajara ijá 'wama Ja ea 'ahopuni napara patura'avara 'ee ea pina pa'anae kwa'amana. Ja nesa paape'avara. Ea 'aho'a parona'avara. 'Ene ea 'ahopuni uneunecha paituna'avara 'úmarena ijá

'warumana. Ike tamana 'aho'ijaho ike 'warama kehuni vaji navu. Ja ojono joni hahiji oja mihuja'ina'e ea 'aho'a oja mi'avara.
10 Ea oja mihujara ea 'aho'a sise'i 'ahihuna pana. Oja ma'aravujaho varapijara 'warumaji vene avaju.
11 'Ene vea ka'ene iviamaa renu ke kaha! Vea oma ka'ene jara notuhujaho are'ika'i 'urihuna niapenana. Ijihuni maijaho nú maranúhunaka núra marako nimaa rojajaho niroe turana paranu.
12 'Ene na'imajaho nipa'are'i venu kaivo vea hanahuna nitu'u renu. 'Enajihuna'e nú 'unama sisea ka'ene nutuvi'ini jihunijaho arehuna kaivo hanaji'ini jihuni nana'ejuri kukuijino 'eka same ohuna.
13 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene ja vejujija ariramaa samaumaaru ve'avara. Areri ja veiri'i hijuja'ina'e ve'avara. 'Ene 'unama sisei jihuniji ahume toa sisea pai'avara 'ee 'uasa pave'avara 'ee toa sisea ine 'uasa vejuri 'unama ani ani'ina pave'avara 'ee pa'arahe 'ee pitena pave'avara.
14 'Enakaivo núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji hine 'ee joni hahijara itumuni 'unamijija pave'avara.

14

Ea 'Aho'a Panama'avara
1 Ea ka'ene Godi nimaa rojara kaivo ija kisi pa'unavi'inijija hami 'ajora'avara. 'Enakaivo ja unenu'u pina ka'ene rakijara maa'e rakijara sisea ijijahija pu pu'úmo panakara'avara.
2 Ea pini nimaa ronujaho hu uneunecha mapoka ma'itu kwino va'una 'ee ea pina ka'ene huni nimaaroa ajuaraji'inijaho 'irumaru inuna.
3 Ea ka'ene uneunecha mapoka iparaji'inijaho ea ka'ene uneunecha mapoka paiji'inijaho pase'amana. 'Ene ea ka'ene uneunecha mapoka paisihi'inijaho ea ka'ene uneunecha mapoka isihi'inijaho pase'amana. Ijihuni maijaho ijijahija no'ohe'i Godira Huni ea 'ekaana.
4 A ea irana'omo ea pipuni pweijaho namaho? Hu 'onu ho naminujaho huni natohwijihuni temuka kaivo Natohwijara veje hu kisina namihuna.
5 Ea pini vwihanujaho vea kwinu kwino mama'ina ronu kaivo ea 'ahopo vwihajujaho vea mapokakija ani'ina pana ka'i nikwisu nija'ina roju. 'Enakúne ea kwinu'wi hu ori'ini ichá'ina'e vwiha'ama ja'ina'e nimaa ronama.
6 Ea ka'ene na'ia kwinu'wi Godoni vea natohua ronujaho huni urijino Godona'e venaha avanu. Ea ka'ene 'iruma mapoka iji'inijaho hu Natohwi jihuna'e venaha avanu. Ijihuni maijaho hu raka ka'ene inu kajaho hu Godi teamani 'wamuna. 'Enakaivo ea ka'ene 'iruma mapoka painujaho hu

Natohwi jihuna vene avanu. Ijihuni maijaho hu raka kaˈene painu kajaho hu Godi teamani ˈwamuna.

7 ˈEnajihunaˈe ei pini hunaru hihuna pane ˈee ei pini hunaru kwahuna pana.

8 Nú iki hiˈavajaho nú Natohwi jihunaˈe hihuna ˈee nú kwamasaˈavajaho nú Natohwi jihuna kwamasahuna. Nú hihuna ho kwamasahuna vo nú Natohwi jihuna.

9 Ikehunaˈe Kerisoho kwama ˈurinana. Ijihunaˈe ea kaˈene kwamasahe ˈee maiˈo hiju jihipuni Natohwa renana.

10 ˈEnakaivo a rakijihunaˈe vweuna namaho? ˈEne oni vwea hanaˈi ranamo? Ijihuni maijaho nú ea mapokaˈe Godoni unaˈi ˈotua asúki namihuna.

11 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ijaˈina ˈwarumana.
Na hijujihunaˈe ea mapoka mahoˈo ira jajaa Nuni unaˈi nitupari saviˈi Godi taˈarohuna ˈúmana.

12 ˈEnajihunaˈe nú ea kwinu kwinu Godoni unaˈi namine raka raka kaˈene nú vejujija nahama ˈwarahuna.

Ea ˈAhoˈa Pavenae ˈAriˈavara

13 ˈEnakúne ja ea ˈaho puˈúmo kúˈo sisea panakaraˈavara. ˈEne ja nihoˈo paveje vwehu jona amaarenamie apúsaˈava.

14 Na Natohwa Jesuni vaji hene nimaa ro paraju. Ea irara vwihajuˈe unekakaho sisea ronujaho hununaˈijaho uneka kajaho sisea.

15 ˈEnakaivo ja ˈiruma kaˈene ijujara veje vweuna temuˈamajaho a vweuna kajaho oja pamahe avanu. A pakaˈeje ˈiruma huni hahi vweuna kaˈene Kerisora hunijihunaˈe kwamajaho ruaraˈama.

16 Ja maa kaˈene vejujaho pavejakame ea ˈahoˈa ja sisea ˈwaˈavara.

17 ˈEnakaivo Godoni arijaho toa ine ˈee ˈiruma ihuna pana kaivo arira ˈee matauma hine ˈee Godoni ˈAvena vajijino mariˈuviˈi hihunijina.

18 Ijihunaˈe ea irara Kerisonaˈe venahujaho Godiho teamavuˈe ˈee emaa ˈuˈo nimaaˈe vehuna.

19 ˈEnakúne roe uneunecha kaˈene ja venaakame mataume ahuma ura kwisu rene ˈee niˈajaraviˈi hiˈavara.

20 Ja nihoˈo ˈiruma huni hahi ja Godoni kaukara ruaraˈava. Uneunecha mahoˈo kaho mamaa kaivo ea irara ijí sisea ronujaho nimaa ea kajihunaˈijaho sisea.

21 Ja ˈiruma kaˈene ine toa sisea ine ˈee unenuˈu pina vejakame ehuana sisea veˈeja roˈavajaho nihoˈo paveˈavara.

22 Ja raka kaˈene nimaa ronareje veˈavajaho ja noˈo Godiˈi jajaso hena kaˈavara. Enakaivo ea irara uneunecha kaˈene venujaho mamaa rojiˈi veˈamajaho oriˈina paninakaraˈamana.

23 'Enakaivo ei pini unenu'u pina i'iro ve'ika'i ikaho na sisea'e i'iro veju ro'amajaho niho'o pai'amana. Ijihuni maijaho hu sisea'e vena avanu ro'enakúne niho'o pai'amana. Ei pini huni ojijiano vwihane kavi'i hu sisea nivenu roji'i ve'amajaho hu sisea vena avahuna.

15

Jonaru Pave'avara Vo Ea 'Aho'a Teamanahunaru Ve'avara

1 Nú ea ka'ene haruriji'i hijujipo ea ka'ene ajuasinijija ni'ajihuna kaivo nú núni haharu pavwihahuna.

2 Roe nú ja pu'úmo ea ka'ene núni rori hijujija veje teamanamava 'ee pu maranihuni jihuna'e ni'ajihe pu Godoni ira ija kisi apene puni una'i saname ve'avara.

3 Ijihuna'e Kerisoho Hu ori'ina'e teamahuni ja'ina pavenuna vo Godoni ira vaji vene ika'ina 'warumana Ea ka'ene ira sisea a 'waravajaho Na 'warima avajara 'úmana.

4 Uneunecha kija nitama vejajihuni maijaho nú najuhakame nú masuani matauma hi'avari vajijino Godoni irijara ni'ajúhe núra nimaa rojujaho ija kisi 'unahuna.

5 Godi ka'ene matauvi'inaka ni'ajúhi'inijara venae ja vwiha kwinu'wi rene Jesu Kerisora ura renuja'ina'e vehuna.

6 'Enajihuna'e ja ea mapokakija vwiha 'ee ira ni'aha kwinu Godi Amo ka'ene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni Omiji ta'aro'avara.

Jenitaru Puni Vu'a Maiu'ina

7 Ijihuni hahi ea 'aho'a hami 'eka'avara areri Kerisora nú 'u'o 'ekua ja'ina'e 'eka'e Godoni pinana 'uri'amana.

8 Ijihuna'e na ja 'waravu. Kerisoho roe ea ka'ene sisa 'uhuahajihi puni pwea re'i roana. Nitama Godira nahame Jua puni emahwaha 'wamajarahara nimaa re'amarono roana.

9 'Enajihuna'e Jenitarua Godira pu numirama jihuna'e pu Hu 'u'o ta'arohuna. Godoni ira ika'ina 'warumana
Ijihuna'e na A Jenitaru puni javaa vaji Oni iha 'urahe venahuna 'úmana.

10 Godoni ira vaji pini 'u'o ika'ina 'warumana
Jenitaru kihije Huni ehijajihi pu'úmo temarasaha 'úmana.

11 Godoni ira vaji pini 'u'o ika'ina 'warumana
Jenitaru maho'o Natohwiji ta'aroha 'ee veje ea maho'o Hua ta'aroha 'úmana.

12 Godoni ira vaji Aiseara ika'ina 'warumana
Jesi oni amujijara Jenitaru puni Natohwa rejakame pu Hu nimaa rohuna 'úmana.

13 Jara Godia ka'ene nimaa rojujara temara 'ee matauvi'ini samahakame jara nimaa rojajaho Godoni 'Aveni jihuni harura vajijino itusahe ameurahe ariha.

Porura Paju'i Kaivo Asura Venajihuni Maijina

14 'Ejume vwehu nune na nimaa vejujaho ja 'u'o mamaijara itu'ona'e 'ee henaka'i maho'o ituona'e parajara 'ee ja areri ea 'aho'a pu'úmo ni'aja'arahuna.

15 'Enakaivo vu'a mama'ina 'aho'a pasia vajakino na paju'ika'i vejuta. Ja Godoni maiji vwihanúana ka'ene Godira na mihaji ja runami'amarono kú'o 'waravuta.

16 Na Jesu Keriso oni vu'a Jenitaru najahu. Na Godoni vu'a maiu'iniji najahi'ina'omo na Jenitaru puni swasa Godira pu kime teama'amarono veju. Ijihuni maijaho Godoni 'Avenijara Hunijihuna'e venaume ariramaa rejara.

17 'Enajihuna'e na Jesu Keriso oni vaji Godoni kaukara ka'ene vejujihuna'e na temaraji'i hiju.

18 Na vu'a 'aho'a pa'warahuna kaivo Kerisora nuni vaji vejume Jenitaru raka ka'ene nara 'warame vejujara venaume hene nimaa rojajiru 'warahuna.

19 Godoni 'Aveni jihuni harura vajijino aacha ani ani ea areri pavehunijija vejuta. 'Enajihuna'e Jerusaremi rena va'e Iririkami na Keriso oni vu'a maa maiu'ina maho'o najahuta.

20 Nuni ura ka'ene natohwijaho na kwaa ka'ene Keriso oni ira panajahi'inijino najahuna. Ijihuni maijaho na ura ea 'ahopo ni aneja vejajihuni 'ahi vehuna senimu.

21 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea ka'ene Huni vu'a mai'o pa'waravume pahena pakavajija
niho'o hena kahuna. 'Ene ea ka'ene pahejajija hehuna
'úmana.
Na ijí hejujaho 'unama kajaho vejura.

Porura Romu Vahuna Vwihanajina

22 'Enajihuna'e na marako paroe ja kivujihuni maijaho na ea ka'ene Godoni vu'a mai pahena pakavi'inijihi najahe ojura.

23 'Enakaivo ikiano nuni kaukara ijaho niparanana. 'Ena'omo juara mapoka na ja kihuna'e ura rena paranuna.

24 Na Sipeni va'iro vu'ujino vu'e ja kihuna. 'Enareje ijiano ma'uaku'wi ja pu'úmo hami hinareja'e iji'a ja na ni'ajihe na vahuna.

25 'Enakaivo na iviamaja Jerusaremi va'e Godoni ea 'aho'a ka'ene ijí hijujihi naja'irono va'u.

26 Godoni ehija 'aho'a ka'ene Masatonia hine 'ee Akea hijujipo teamanavumakame Godoni ea 'aho'a ka'ene Jerusaremi hami pahijujihi puna'e swara nianae irechamihaji na 'eka va'e vajihe ijí monia kajara pu ni'ajihuna.

27 Pu niho'o teamanavume vajihara. Ijihuni maijaho pu puni chimua 'ejara. 'Ejume pu Jenitarua 'Avena huni

'unamijino ni'ajiha jihuna'e vu Jenitarua puni chimua 'ene haha huni kukuijino vajihara.

28 Na monia kakaho 'eka va'e ijí vajihe pura rakaka na 'warivajaho venareje ijí Sipeni va'iro vu'areje ja kihuna.

29 'Ene na nimaa rojujaho vea ka'ene nara routi veijaho Keriso oni merajihi'inaka itu'o'uji'iniji apene joni vuhuna.

30 Vwehu nune na nimai ja jariravu. Nuni Natohwa ka'ene Jesu Kerisoho 'ee 'Avena ka'ene oja 'ekaravuri vajijino na hu'úmo joni siporua vaji namine Godoni siporua 'oni'avara.

31 Siporua 'onihakame ea ka'ene panimaa roji'ina ka'ene Jutia hijujija nununa'a unenu'u pina pave'avara. Nara kaukara ka'ene Jerusaremi ve'i va'ukaho Godoni ehija hami apeni'avara.

32 'Ene siporua 'ojakame Godira na iji pijihajaho na tea-manima para'eje na roe ja kiuta. 'Enareje na ja ni'ajiuta.

33 'Ena'omo Godi ka'ene matauvi'inijara ja ea maho'o merajiha. Ameni.

16

Nara 'Ajoravujina

1 Na núni ma'ina Pipiho Senikeria sosia vaji kaukara veji'ina iji pijahe ranavukúne ahe'avara.

2 'Enareje hu raka ka'ene ve'iro ura renujaho ja hu ni'aja'avara. Ijihuni maijaho hu ea mapoka mapoka ni'ajiharena na 'u'o ni'ajihana. 'Enakúne hu ro'amajaho ja hu aheme hami 'ahae ni'ajahe areri Godoni ea 'aho'a'e 'ajoravu ja'ina'e 'ajo'avara.

3 Pisira'o Akwira'o marako'a nú pu'úmo Jesu Keriso oni kaukara vejurakúne 'ajora'avara.

4 Pu unenu'u 'aho'apo renae kwamasahunijaho pavwiha-jara kaivo nuni hahijihuna'e pu na ni'ajihara. 'Enajihuna'e na pu no'o teamanime 'ee Jenitaru puni sosi maho'o ijihi puna'i na teamanimu.

5 'Ene sosia ka'ene puni sei ahuvujihija 'ajora'avara. 'Ene Epinetasi ka'ene Esia oraka Keriso urana nimaa ronaji na hu oja maha parajuji ja hu 'u'o 'ajo'avara.

6 'Ene Meri ka'ene joni kurai ni'ima'ura'e venaji 'u'o 'ajo'avara.

7 'Ene Enitaronakasi Juniasi'o nuni ehija'omo maraku'ijaho Keriso onijihuna'e nú pu'úmo tipura hijara. Pu apasoru puni vajijaho ea mapoka hena kivura. Na maraku'a Kerisoho panimaa ro'eme pura maraku'a nimaa rojara.

8 'Ene Emapiriatasi ka'ene Natohwi jihuni vaji na oja mahujaho 'ajo'avara.

9 'Ene Uripanasi ka'ene nú pu'úmo Keriso oni kaukara veji'inijaho 'ee Sitekisi ka'ene na oja mahi'inijaho 'ajora'avara.
10 'Ene Aperisi nú nimaa veti'eju'e hu Keriso oni 'unama ka'ene arimaijikano 'urahe onukúne 'ajo'avara. 'Ene Arisitopurasi oni kachi'ina 'ajora'avara.
11 'Ene Herotiani ka'ene nuni eiji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene Nasisa oni kachi'ina ka'ene Natohwiji nimaa rojujija 'ajora'avara.
12 'Ene Tiraipina'o Tiraiposa'o Natohwi jihuni kaukara veji'inakúne 'ajora'avara. 'Ene Perisisi ka'ene na oja mahuraka hu Natohwi jihuni kaukara harura vene veji'inijaho 'ajo'avara.
13 'Ene Rupasi ka'ene Godoni kaukara ve'amarono Natohwijara iji pijahaji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene huni oha ka'ene nuni ohiji 'u'o 'ajo'avara.
14 'Ene Asinikaraitasi ho Pirekani ho Herimisi ho Patiropasi ho Herimasi ho 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hiji'inijihija 'ajora'avara.
15 'Ene Pirarokasi ho Juria ho Nerusi ho huni ma'ina 'ee Orimipasi ho 'ee Godoni ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hiji'inijihija 'ajora'avara.
16 Ja pu pu'úmo 'ajosarame nirisa'avara. Keriso oni sosiajipo maho'o ja 'ajoravu.

Vwiha Túchamaa Najahajina

17 'Ene vwehu nune ea ka'ene roe vena'e ja 'ahaahunijija nia hami ki'avara 'ee iraka ka'ene nara najahujaho are'ika'i 'unama ani'ina'e najaha ki'avajaho juhame ani va'avara.
18 Ijihuni maijaho ea ija'inijija núni Natohwa Keriso oni kaukara pavejura kaivo pu opuipu teamanahuni ja'ina'e 'wame 'ee puni ira kajikano vu'a 'aho'a kajija 'eke 'warame amairia nirisame mama'ina vena 'eke usee 'ee ea ka'ene hami pavwihaji'inijija pisivisavura.
19 'Ene eaka mapokijipo hena kivujaho ja Godoni ira ija kisi apene joni una'i sanama hina vejujihuna'e na teamanimu. Na ura ja raka ka'ene ariramaijiru ka'avarono ura reniu kaivo uneunecha ka'ene sisei jihunijija juha'avara.
20 Godi ka'ene matauvi'inijara Setaniho mai'o joni mumora hari apene tautahuna. Núni Natohwa Jesu ka'ene Godoni rena roajara ja maiji vwihaniu.
21 Timoti ka'ene Godoni kaukara nú hu'úmo ahuma venajaho Rusiasiho Jesaniho Sosipata ka'ene nuni eijaho ijá ja 'ajoravu.
22 Na Tetiasira asurakaho Natohwi jihuni vaji veji'i ja 'ajoravu.

23 Keasi kaˈene na ˈajohie ˈee sosia ˈuˈo mahoˈo ˈajohaujara ˈajoramu. ˈEne Irasitasi kaˈene ara kwaa ikehuni monia ˈajohiˈinijaho ˈee ea Kworitasi kaˈene núni vweijara ja ˈajoravu.
24 Núni Natohwa Jesu Kerisora ja ea mapoka maiji vwihaniu. Ameni.

Siporua Vaja Taˈarohe Tanumajina

25 Hu areri venaˈe ja kirasahe namihuna ˈee nuni vuˈa ˈee Jesu Keriso rone najahujara niˈajihuna ˈee hema kaˈene mweˈakara aneja venaji rene nesi nama roajaho iviamaa samaahiramu.
26 ˈEnakaivo Godi kaˈene majama hijiˈinijara poropetia ˈwaravume vejaraˈomo iviamaa roe samaahiravuˈe kwaa ara mahoˈo nimaa rone veju.
27 Jesu Keriso oni vaji nú majama Godi kaˈene hena kama paraji'inijiru taˈarohiˈi hina apena vahuna. Ameni.

1 Koritia

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Godi oni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua re'urono iji pijihajara Sositanisi ka'ene núni vweiji'i veju.
2 Godi oni sosia ka'ene Korinitia namuna 'ee ea maho'o ka'ene Jesu Keriso oni vaji iji pijihume ani'ina ariramaa'e rejara 'ee ea ka'ene iji pijihume akuavi'ina'e rejara 'ee ea 'aho'a ka'ene kwaa ichihichi núni Natohwa Jesu Keriso oni ihi 'urahi'i oja mahura ka'ene núni Natohwa 'ee puni Natohwijihi puna'e veju.
3 Maiji vwihanii'ina 'ee matauvi'ina ka'ene Godi núni Omiji'o Jesu Kerisona'i rena roajija vajihama.

Keriso Oni Vaji Merajúhe 'Ee Ahuma Hihuna 'Waramajina

4 Godoni maiji vwihanii'ina ka'ene Jesu Keriso oni vaji ja mihajihuna'e na na'ia mapoka nuni Godijaho jonijihuna'e teimani 'wavura.
5 'Ene Huni vaji uneunecha 'ee ira 'warahuna 'ee henaka maho'o venaume niareri rena paranana.
6 Vu'a ka'ene Keriso rone 'waravajaho niroe joni vaji tusame nimaa'e rena namu.
7 'Enajihuna'e núni Natohwa Jesu Kerisora rohuni veiji 'ajahuri vajakaho Godoni swara papivusahuna.
8 Hura ja 'u'o 'uninamie kisina'e rena va'e vea túchamai 'e'une 'ee núni Natohwa Jesu Keriso oni veijaho panamúhuna.
9 Godiho pauchavi'ini jihuna'e Huni Hariha ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso ipu'úmo ahuma hi'avarono ja Huni vaji iji pijihana.

Sosi Vaji Ahaaravujina

10 Vwehu nune na iviamaa núni Natohwa Jesu Keriso oni iha vaji 'waravukúne veje joni vaja panakarame 'ee paahaame hiha kaivo vwiha kwinu vwihane 'ee ura nikwino rene hiha.
11 Vwehu nune Karoi oni ehipo na 'warivu'e hejujaho joni vaja hine ninakarame 'ura'aravu 'wivu.
12 'Ejume na iviamaa raka ka'ene rona 'waravujaho ikena. Ja ea kwinu kwino na Poru 'ararihau 'iavu'e 'ee vu ea pina na Aporasi 'ararihau 'iavu'e 'ee vu ea pina ija 'iamo Na Sipasi 'ararihau 'iavu'e vu ea pina ijá 'iamo Na Keriso 'ararihau 'iamu.

13 'Ú Kerisoho apene 'ahaasavare? 'Ú Porura jonijihuna'e
korosia 'ahi kwamane? 'Ene 'ú ja Poru oni iha 'ahi toi
samahare?
14 Na Godi teimani 'wavujaho na ja ea 'aho'a toa
pasamahuta kaivo na ea Kurisipasi'o Keasi'o toi samauta.
15 'Enajihuna'e ja ea pina areri ija'ina pa'wahuna. Ja nuni
iha 'ahi toi samahara pa'iahuna.
16 Na nimaa'e Sitepanasi oni kachi'ina 'u'o toi samauta
kaivo vu na ea 'aho'a'e toi samahuna na puruva retiu.
17 Ijihuni maijaho Kerisoho na ea toi sama'urono ranami-
huna pana kaivo vu'a maa maiu'ina'e naja'urono ranami-
ana. 'Enakaivo na emaapuni vwiha ijino 'wara'ipisa Keriso
oni korosijihuni vu'ijaho maa pa'ana'e reja'a.

Keriso Ka'ene Godoni Harure 'Ee Vwiha Mamaa Ijina

18 Ea ka'ene panimaa roji'ini jihipuni una'ijaho korosi
ijihuni vu'iji hejujaho ira'ata'e reju. 'Enakaivo nú ea ka'ene
nimaa roji'inijipo hejujaho ijaho Godoni harurijina.
19 'Enajihuna'e Godoni ira vaji ika'ina vejara.

Nara ea ka'ene vwiha mamaijihi puni vwiha ijija ruarahe
pa'arehuna. 'Ene ea ka'ene hena kama paraji'ini
jihipuni henaka ijija 'eka karaa rori 'aninamihuna
'wamana.

20 'Ene ea ka'ene vwiha mamaijija ichihune? 'Ene Siku-
raipia ichihune? 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni vwiha rukina
ka'ene ninakaravi'inijija ichihune? Godira mwe'a kehuni
vwiha mamaijija 'eka venaume vwiha pa'ana'e rejara.
21 Mwe'a kehuni vwiha mamaa vajijaho paroe Godi hena
kahunijaho nikimana. Godi teamamajaho ike vu'a ka'ene ea
'ahopo kavume maa pa'ana'e renuna vajakino najahume ea
ka'ene nimaa rojajija maraniana.
22 'Enakaivo Jua uneunecha ka'ene ea areri pavejuji jari-
rame 'waravura. 'Eju'e Kuriki vwiha mamaijihi saravura.
23 'Enakaivo núra najahujaho Kerisora korosia 'ahi kwa-
maji najahe 'waravura. 'Enakaivo ike vu'akaho Jua
puna'ijaho ijara venau'e amaaresume arihujina. 'Enakaivo
Jenitaru puna'ijaho ike vu'akaho maa pa'ana.
24 'Ene Jua 'ee Kuriki ka'ene 'umenajija Kerisoho Godoni
harura 'ee Godoni vwiha mamaa aririjina.
25 Ijihuni hahi emaapo vwihaju'e Godi vwiha mamaa pana
rojujara emaapuni vwiha mamaijija asita paranana. 'Ene
emaapo vwihaju'e Godi harura pa'ana rojujara emaapuni
harura asita paranana.
26 Ijihuna'e vwehu nune ja 'umenajija hami vwiha'avara.
Joni vaja ea mapoka vwiha mamaa vwihaji'ina ka'ene haha

ikehunijija ija papijihana. 'Ene ea mapoka harura rukina ija papijihana. 'Ene kinia 'ee kwinia mapoka ija papijihana.
27 'Enakaivo Godira uneunecha maa pa'ana ka'ene iki mwe'i navujino 'eke veje ea ka'ene vwiha mama'ina rukinijihi juna'avarono iji pijihana. 'Ene Godira uneunecha ajuasina ka'ene iki mwe'i navujino 'eke harusinijihi juna'avarono iji pijihana.
28 Hu mwe'akino uneunecha ka'ene emaapo túa vetie 'ee senavujija iji pijihana. Godira ijí 'eke mwe'a iki emaapo kime mama'ina rojujihi túa veti'i 'ahaume iji pijihana.
29 'Ejakame ea pina Godoni una'a pakehi kehi ve'amarono iji pijihana.
30 'Enakaivo Hura venaume ja Jesu Keriso oni ea'e rejara. 'Ene Hura núni vwiha mamaa ka'ene Godoni rena roajaho rene 'ee núni ariramaijaho rene 'ee núa'e 'imenúa 'eki'ina'e renana.
31 Nitama Godoni ira vaji ika'ina vejara. Ea irara kehi kehi o'iro 'aha'amajaho Natohwi jihuni vaji kehi kehi o'amana.

2

Poru Oni Vu'a Ka'ene Jesu Kerisoho 'Ee Godoni 'Avenijihi Puni Ira 'Aharu 'Waramujina

1 Vwehu nune vea ka'ene na joni roe Godi rone najahe 'waravujaho na ira ka'ene ja pahehuni ira ho vwiha mama'ina ka'ene ja pahehunijaho paahuvi'i 'waravuta.
2 Na ja pu'úmo hijuti veijaho jara Jesu Kerisoho 'ee Hua'e korosi 'anaajiru hena kahuna'e ura reniana.
3 Na ja pu'úmo hijujaho haha ajuaranie 'ee jume 'ee ni'ima'ura'e simavi'i 'waravuta.
4 Nuni vu'a ka'ene nara najahujaho ira ka'ene ja oja 'urinahuni irijaho pana kaivo 'Avenijara ori Huni irijaho vejume harura'e re'eme na najahuta.
5 'Enajihuna'e joni nimaa roijaho emaapuni vwiha mamaa 'ahijija pami'avara kaivo Godoni harura 'ahijino mi'avara.

Godoni Vwiha Mamaijina

6 'Enakaivo ea ka'ene ni 'Avena vaji emakina rejajihi puni vajijaho nú vwiha mamaiji rone 'waravara. 'Enakaivo mwe'a kehuni vwiha ija'ina pane 'ee 'ajohai'ina puni vwiha mamaa ka'ene pa'arena va'uja'ina pana.
7 'Enakaivo nú Godoni vwiha mamaa hema ka'ene maku'ijaho renamiume navajija mwe'akaho mai'o pareji'ini núa'e maranúhuni jihuna'e niamairiume navara.
8 Ike vwiha mamaakaho mwe'a ikehuni 'ajoha'ina pini hena kahuna pana. 'Enakaivo pu hena kahuna'e re'ipisa pu Natohwa ka'ene pinana rukinijaho korosi 'aha pa'anaa'a.

9 'Enakaivo nitama Godoni ira vaji ika'ina vene
'warumana.
Godira uneunecha ka'ene Hua'e oja mahi'ini jihipuna'e
amairiaramana ka'ene mai'o nia pakivi'ina 'ee mai'o
ataa paheji'inijija mai'o emaapuni oja vaja paroe
arina navu 'úmana.
10 'Ene núnijihuna'e Godira Huni 'Aveni jihuni vaji vejume
roe samahiramana. Ijihuni maijaho Godoni 'Avenijara
uneunecha mapokakija maho'o tinuna 'ee Hu Godoni hema
ka'ene Huni vamai navujija 'u'o tinuna.
11 Ijihuna'e emaapuni vaji vwiha ijija irara hena kimune?
Ei pini hena kihuna pana kaivo emaahuni 'avena ka'ene
huni vaji hinujara hena kimuna. 'Ena'omo ija'ina'e Godoni
vwiha ijija ei pini hena kihuna pana kaivo Godoni 'Avenijara
Huhusu hena kimuna.
12 'Enajihuna'e nú mwe'a kehuni 'avena paapejara.
'Enakaivo nú 'Avena ka'ene Godoni rena roaji apejara.
'Ena'omo nú uneunecha ka'ene Godira mavajúhajija hena
kihuna.
13 Uneunecha ka'ene Godira vajúhaji nú ja najahu kaivo
emaapuni vwiha mamaiji rone 'warahuna pana kaivo
'Avenijara najuhajihi najahu. Nú Godoni 'Aveni jihuni
vwiha 'ee 'Avena huni iriji'i ahuvi'i 'waravu.
14 'Enakaivo ea ka'ene Godoni ea pa'ajija Godoni 'Aveni
jihuni uneunechijija pu panimaa'e vejura. Ijihuni maijaho
ijija huni una'ijaho maa pa'ajihuna'e hu areri pahehuna. Iji-
huni maijaho ijija 'Avena huni kukui jihuna'e pu pahehuna.
15 Ea ka'ene Godoni 'Avena apeji'inijara uneunecha
maho'o hena kimuna. 'Enakaivo hu ijí 'Avena huni kukuijihi
rone ea 'aho'a 'waramujaho pu pahenahuna.
16 'Enakaivo ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamune?
'Ene ea irara Hu nahune?
'Enakaivo nú Keriso oni vwiha apejara.

3

Godoni Pwehipo Ichá'ina Aneanesina Rena Hihunijina

1 'Enakaivo vwehu nune na ja 'Aveni vaji emaina'e rejara
'waravu ja'ina'e 'warahuna pana kaivo emaa haha ruk-
ina'e 'waravu ja'ina'e 'warame 'ee Keriso oni vaji musia'e
'waravu ja'ina'e 'waravu.
2 Na ja 'iruma kisina pavajihuta kaivo musaru vajihuta. Iji-
huni maijaho ja mai'o areri pa'ekahuna'e kimarejo avajuta.
'Ene ja iviamaa 'u'o areri paapehuna.
3 Ijihuni maijaho ja majano haha huni 'unamijino hiju-
jihuna'e joni vaja ja hine 'ura'arame 'ee sena veti'aravi'i

hiju. 'Ú ja Godoni ea pana rakaʻomo ja ea mamahapo 'urahe ojujaʻinaʻe ojo?
4 Ijihunaʻe vea kaʻene ei pini na Poru 'ararihau 'iavuʻe ea pina na Aporasi 'ararihau 'iamujaho 'ú ja ea kaʻene mweʻa kehunijipo 'wavujaʻinaʻe 'wavu raka?
5 Aporasiho ea iraka saʻine? 'Ee Poruho ea iraka saʻine? Ijija pwea kaʻene ja puni vaji hena kame nimaa rojajihina. 'Enavo Natohwijara ja 'waraʻavarono vejume samaʻe rejume pu ja 'waravume hejara.
6 Nara 'ina 'ojume Aporasira toa vajihana. 'Enakaivo Godira vejume marasahe emarejara.
7 'Enajihunaʻe ea kaʻene 'ina 'onujine 'ee toa vajihujiʻo unenuʻu pina pana kaivo niʻinijaho Godina. Hura huhusu venauʻe marane 'urijura.
8 Ijihunaʻe ea kaʻene 'ina 'onujiʻo toa vajihujiʻo nikwinuʻina. 'Enakaivo ea kwinu kwino pura kaukara kaʻene vejajaʻinaʻe eha ijaʻinaʻe 'ekahuna.
9 'Enajihunaʻe nú Godiʻi puʻúmo ahuma kaukara vejiʻina. 'Ejuʻe ja Godoni juara 'ee Godoni ara.
10 Godi oni maiji vwihaniʻinijaho na mihana. Na anesurijinaʻomo vwiha mamaiji vwihajiʻi tukeja savuta. 'Ejuʻe ea pina ijihuni toi ara vena ajimu. 'Enakaivo veje ea kwinu kwino tukeja 'aha kajino ara kaʻene vena ajimujaho hami kaviʻi vena ajiʻamana.
11 'Enajihunaʻe ei pini tukeja aneanesina kaʻene Hura samajaʻinaʻe sahuna areri pana. Ijí tukeja kajaho Jesu Kerisona.
12 Ea irara tukeja 'aha kajino uné raki 'eke venanaʻe reʻamajaho kahuna. Hu korutia ho siriva ho muna mavarasaʻina ho icha ho mwacha ho nipuati venanaʻe reʻamajaho kahuna.
13 'Enaʻomo vea nituma roe saʻeje ea kwinu kwino puni kaukara ichá'ina kaʻene venujaho 'otua veijino veni vena kive samaaʻe rehuna. Ijihuni maijaho vena kajara huhusu ea irara uné raki 'eke ara venajaho vena kihuna.
14 Ea irara huni ara uné raki apene venajara parene ariʻamajara hu eha mamaa apehuna.
15 'Eje ea irara huni kaukara ijaho veni rene ariʻamajaho hu eha paʻarehuna kaivo hu huhusu marahuna. 'Enavo hu veni nirenanaʻe aremana.
16 Ja pahene pakavo? Ja Godoni Temiporuaʻomo Godoni 'Avena joni vaji hinu.
17 'Enaʻomo ei pini Godoni Temiporua kaji ruaraʻamajaho Godira ea kajaho ruarahe paʻarehuna. Ijihuni maijaho Godoni Temiporu ijaho ariramaa akuaviʻinaʻomo ja ijí Temiporua kajiana.

18 'Ene paveje emaa ori'ini papisivara'amana. Ea irara vea ikehuni vajakino vwihaje hu vwiha mamaa vwihaji'ina ro'amajaho veje maijaho hu roe túa'e renareje iji'a vwiha mamaa vwihaji'ina'e re'amana.
19 'Ene ike mwe'a kehuni vwiha mamaa ijija Godoni una'ijaho maa pana. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina vejara. Hura Huhusu ea ka'ene vwiha mamaa ijija puni pisivaraa vajijino iji 'uniramuna 'iamana.
20 'Ene vukú'o ika'ina'e vejara. Natohwijara ea ka'ene vwiha mamaa vwihaji'inijipo vwiha ichá'ina'e vwihajujaho hena kimuna. Puni vwiha ijija maa pana 'úmana.
21 'Enakúne ja paki'eje emaapuni vwiha ijija'e 'ararihie kehi kehi o'ava. Ijihuni maijaho uneunecha maho'o ikija jona.
22 'Ena'omo Poruna ho Aporasina ho Sipasina ho mwe'akena ho hia ikena ho kwamasahujina ho uneunecha ka'ene iviamaa ikehunijina ho mai'o rohuna ho uneunecha ikija maho'o jona.
23 Ijihuni maijaho ja Keriso one 'ee Kerisoho Godona.

4

Keriso Oni Apasorua

1 'Enakúne veje emaa nú Keriso oni pwehija 'ee Godoni hemiji 'ajoha'ina'e kú'avara.
2 Ikehuna'e ea irahija'e 'ajoha'ina re'avajaho ea kajija paucha'asahi'ina'e re'avara.
3 Jara mwe'a kehuni 'otuhuni 'unamijino na namihujaho ni'ima'ura pana. 'Enakaivo na onuno pakakarame pavwihajura.
4 'Ene nuni vwiha ijaho arira 'ee unenu'u pini na namihuna pana. 'Enakaivo ijara reje na arira rehuna pana kaivo Natohwijara Huhusu na piuhihe kihuna.
5 'Enajihuna'e marako vu'a nimaijaho pahe'i kaivo ea namaha va'ava. 'Enakaivo masuani 'aja'eje Natohwijara ro'amajino iraka ka'ene nututi tanume navujija veje roe samaumaa re'amana. 'Ene emaa huni oja vaji ichá'inijaho Hura veje roe samaumaa'e rehuna. 'Ejakame ea kwinu kwino ta'arorahujaho Godina'i rena rohuna.
6 'Ena'omo vwehu nune na iviamaa uneunechakija nuni toi veji'i hiju'e Aporasi 'u'o jonijihuna'e ija'ina venu. 'Ejakame ijí iraka ka'ene vene 'waravajaho ja núni vaji hena kúme vehuna. 'Ejakame ira ka'ene vene 'waravajaho ja paasisame kaha'ahuni va'e 'ee ea 'aho pu'úmo ninakarame jarika pare'avara.

7 Irara venaue ja natohwaˈe rene namijo? ˈEne ja iviˈa pina irakiji paapejare? Ja niapejaraˈe reˈavajaho vu irakijihunaˈe ja paapejare punaˈi kehi kehi vejo?

8 Ja vwihajujaho ja niroe areri rena paraniana roju ˈee ja uneunecha rukimaˈura rejara roju. ˈEne ja nú paˈa kiniaˈe rejaraˈomo na ura reniujaho ja nimaaˈe roe kiniaˈe rejakame nú ja puˈúmo ea ˈajohaˈinaˈe reˈipisana roju.

9 ˈEnajihunaˈe na vwihajujaho Godi nú apasorua túchamai ˈeke nú namahe ˈania kwamasahunaˈe ˈwaravuˈe hijujaˈinaˈe irechamúana. Ijihuni maijaho nú ˈona ojiˈina ˈee emaa ijihipo riruˈavarono irechamúuˈe hiju.

10 Nú Keriso onijihunaˈe vwiha paˈanepo vejujaˈinaˈe veju kaivo ja Keriso oni vaji hami vwihajiˈina reju roju. ˈEne nú harura paˈarenujaho ja harura rukina roju. ˈEne pu ja ˈeke niriri irechamiura kaivo pu núni hura pavejura.

11 ˈEne ike iviamaa veakaho nú matunume ˈee toa hunume ˈee kukua maa pasame ˈee siseisei ˈahúe ˈee ara paˈanaˈe renúu.

12 ˈEne nú nihoˈo kaukara ahisina onúno núni iji vejara. ˈEne ea kaˈene nú ira sisea ˈwaruvajija nú merajihura ˈee pu nú siseˈi ˈahújaho nú kirasahe hijura.

13 Vea kaˈene nú ronuhe ˈwavujaho nú eha mamaa punaˈi vejura. ˈEne nú iviamaa roe vea ikino nú mweˈakino ea kaˈene maa paˈajihi reju. ˈEne uneunecha mahoˈo kehi puni túa saˈinaˈe reju.

14 Ikijahija ja junaˈavarono na vehuna pana kaivo ja nuni harihija kaˈene na oja mihure saˈini jihunaˈe na ja niˈajihe ˈwaravu.

15 Ijihunaˈe Keriso oni vaji joni najahiˈina mapoka mapoka reˈipisa joni oma mapoka paˈanaˈe rejaˈa. Ijihunaˈe ike vuˈa maa maiuˈina vajakino na Keriso oni vaji joni omaˈe rejuta.

16 Ijihunaˈe na ja jariravukúne ja naˈia mapoka nara vejujaˈinaˈe hina veˈavara.

17 Ijihunaˈe Timoti nuni hariha kaˈene Natohwi jihuni vaji na oja mahe ˈee pauchaviˈinijaho ranavuˈe vuˈu. ˈEne hura nuni ˈunama kaˈene Keriso oni vajijaho niareri nara kwaa ichihichihi sosia mapoka vajijino najahu jaˈinaˈe ja ˈuˈo ˈuname najahe ˈwarahuna.

18 ˈEne na jona paroˈeju ronareja ja ea ˈahoˈa kehi kehi jonano vejara.

19 ˈEnakaivo Natohwijara ura reˈamajaho na túnaˈi maiˈo vuˈe kiˈeju. Vea kaˈene na vuˈujiˈa ea kaˈene kivasuame ma iraru ˈwaravu jihipuni harurijija kihuna.

20 Ijihuni maijaho Godoni arijaho ma iraru ˈwaviˈina pana kaivo haruriji'ina.

21 Ja iraka ura renao? Na vuˈe ichi hijihahuna ho masuani
ajuarane oja mihiˈi ˈwarahunaˈe ura renao?

5

Sosi Vaji ˈUasa Vejuji ˈUraraha ˈWaramajina

1 ˈEne vuˈa kaˈene ˈwaravuˈe hijujaho ijí joni vajijaho
ea hine ˈuasa veju. Ijí ˈuasa vejuri ˈunama kajaho nihoˈo
Jenitarua puni vaja parejiˈini renu. ˈEne ea pina omahoni
napara turame ojiˈi hinu.
2 ˈEne ja ijihunaˈe kehi kehi oˈi kaivo patemukavu.
ˈEnaˈomo maijaho ja temuka apene ea kaˈene joni vaji
ijaˈinaˈe venajaho ranave samai vahune saˈinijaho avaju.
3 Ijihunaˈe nununaˈijaho nuni hahijaho ijá pahinu kaivo
nuni ˈavenijaho ijí ja puˈúmo hinujihunaˈe na ijí ea kaˈene
sisea kaji venujaho eha mahuta. Areri na hahijiˈi ijino
hiˈujaˈinaˈe vejuta.
4 Ja núni Natohwa Jesu Keriso oni iha ˈahi roe vea kaˈene
ahuˈavajaho na ˈavena vajijaho ja puˈúmuna. ˈEne nuni
Natohwa Jesu Keriso oni haruriji ˈi ijina.
5 ˈEnaˈomo ea ijaˈinijaho Setani mahakame hura huni
haha ruaraha parahuna vwihajuta. ˈEnakaivo huni
ˈavenijaho Natohwa Jesura roˈamani veijaho marahuna.
6 Jara jarikaˈe rejujaho maiˈo maa paˈana. Ja isitia
maˈuˈumaijipo harava mahoˈo arumauˈe niˈimaˈuraˈe renu-
jaho ja vi kivure?
7 ˈEnakúne isitia sahasijaho atoˈaruvakame ja harava
maiuˈinaˈe reˈavara. Ijihuni maijaho ja venaume harava
isitia paˈanaˈe rejara. Ijihuni maijaho Keriso kaˈene núni
Pasova ijaho apene núnijihunaˈe swasa vejara.
8 Roe nú ijihunaˈe sora ijava. Harava kaˈene isitia sahasi
jihunijaho pane ˈee isitia kaˈene sisea vwihajujaho pane ˈee
siseijija pana. ˈEnakaivo harava isitia paˈana kaˈene nimaa
nimaa ˈee ariramaajino vena ijava.
9 ˈEnajihunaˈe na nuni asura vaji vene ˈwaravujaho ja
ea kaˈene marisi ˈuasa vejiˈinijihi puˈúmo paahuhunaˈe
ˈwaravuta.
10 ˈEnakaivo na mweˈakino ea kaˈene ˈuasa vejujihi rone
ˈwarahuna pana. ˈEne ea kaˈene uneunecha rukinaˈe
rehuna itunaviˈinijija pane ˈee nesa apejiˈinijija pane ˈee
godi iraˈata oja mihiˈinijija pana. ˈEnakaivo na ijihi rone
ˈwaraˈipisa ja mweˈakaho arema vaaˈa.
11 Nimaaˈe na joni asura vene ea kaˈene nimaa rojiˈina
ˈiˈikaˈi ˈuasa vejiˈina ˈee ea ˈahopuni kukua kima itunaviˈina
ˈee godia iraˈata oja mihiˈina ˈee ea ira sisea ˈwaraviˈina ˈee

ea ka'ene toa sisea isa'ora 'ee ea ka'ene nesa apeji'iniji'i paahume 'ee 'iruma paihuna'e rone vejuta.

12 Irakijihuna'e na ea ka'ene samai hijujija namahune? 'Ú ja ea ka'ene sosi vaji hijujija panamahune?

13 'Enakaivo ea ka'ene samaumai hijujija Godira 'otua vetihuna. 'Enakúne ea sisea ka'ene joni vaji hinujaho ranave samai va'ama.

6

Godoni Ehipo 'Otua Veti'aravujihuni Vu'a

1 Ja rakijihuna'e Godoni ea 'aho'a ka'ene joni rori hijujija aherame 'eka va'e ea ka'ene Godi panimaa rojujihi puni una'a 'otua vetiure? 'Ene ja irakijihuna'e paaherame Godoni eijihi puni va'e ahume 'unama kajaho amairiu'e marasahure?

2 'Ú ja pahejo? Godoni ehija ka'ene akuavi'inijipo mwe'akaho 'otua vetihuna. 'Ene mwe'akaho jara 'otua vetihuna'e re'amajaho 'ú ja areri ike varapa ma'u'uakaho areri pahene amairi'eja raka?

3 'Ú núra 'ona oji'ina 'otua vetihunijaho ja pahejo? 'Enajihuna'e ja uneunecha ka'ene ike hiakino vejujija areri pahene amairi'eja?

4 Ijihuna'e ja ea 'ahopu'úmo 'otu irecharavujaho 'ú ja ea ka'ene samai sosia vaja huni hura pavenahi'inijihi iji pijahu'e joni 'otua henaho?

5 Na ikaho jaae veje juna'avarono 'waravu. 'Ú ea ike joni vajakaho arira'e vwihaji'ina pahinuna'omo hu ja no'o vweune'i joni 'unamijaho areri paamairi'ena?

6 'Enakaivo vweahi vweaha'e panimaa roji'ina puni una'i 'otui ranamujaho maa raka?

7 Ja ija'ina'e pavejura'e re'avajaho nimaijaho ja niarihara. Ijihuna'e ja ehu jo pu'úmo hine 'otua veti'aravi'i hiju. 'Ú ja iraka'e vene ijí sisea kajija pamakavo? Ja irakijihuna'e pamaki'eju'e ijara pisimisamo?

8 'Enakaivo ani'inijaho ja ojono sisea vene vwehu jona pisimisame sise'i 'ahiujina.

9 'Ú ea ka'ene arira pahijujija Godoni ara areri pavahunijaho ja vi hena kavo? Ja paki'eje emaapo pisimi'ava. Ijihuni maijaho 'asúra kivasa ka'ene 'uasa veji'inijija 'ee ea ka'ene godia ira'ata'e oja mihi'ina 'ee ea 'ahopuni napara 'ee parua aherame oji'ina 'ee parua ka'ene puni haha 'eke monia 'imena'ina 'ee parua parua'e aherame 'oju'e 'ee napara napara aherame oji'inijija areria Godoni ara pavahuna.

10 'Ene nesa apeji'inijija 'ee ea ka'ene uneunecha pupusumano rarena 'ekahuna itunavi'inijija 'ee toa sisea

ine nanami'inijija 'ee ea sisea namahe ronahi'inijija 'ee ira'atijino pisimisame nesa apeji'inijija Godoni ara pavahuna.

11 Ja ea 'aho'a ikija nimarako 'unama ija'iniji ojara. 'Enakaivo ja somahe 'ee venaume ea akuavi'ina'e rejara. 'Ene Jesu Keriso oni ihijihuni vaja 'ee núni Godijihuni 'Aveni jihuni vaji ja venaume ea arira'e rejara.

Joni Hahijija Godi Ura Renuja'ina'e Ve'avara

12 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna. 'Enakaivo uneunecha maho'o na ni'ajihuna pana. 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna kaivo ijihipuni harura hara na pahihuna.

13 'Ene 'irumijaho tehwa kehuna 'ee tehwijaho 'irumi jihuna. 'Enakaivo hahijaho 'uasa ve'avarono vehuna pana. 'Enakaivo hahijaho Natohwijihuna 'ee Natohwijaho hahijihuna.

14 'Ena'omo Godiho Natohwijiru veje 'urihuneru pana kaivo Huni harura vajijino nú 'u'o venue 'urihuna.

15 'Ene ja joni hahakija Keriso oni haha pwinana ijaho ja mai'o pahejo? 'Enajihuna'e 'ú na ivi'a ijí Keriso oni haha pwinana'a kajaho apena va'e 'uasa vena o'ejo? Niho'o ija'ina mai'o pana.

16 'Ene 'ú ja pahejure? Ea irara napara 'uasa veji'iniji'i puni haha vajú*saravujaho* pu no'o haha kwinu rejura. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina'e 'waramana. No'o roe haha kwinu rehuna 'ú*mana*.

17 'Enakaivo ea ka'ene Natohwiji'i ihenujaho huni 'avenijaho Huni 'Aveniji'i nikwinu renuna.

18 'Enakúne 'uasa vejujija juha'avara. Ijihuni maijaho sisea 'aho'a ka'ene emaapo vejujaho ijija haha huraruna kaivo ea irara huni haha ea irai 'uasa vejuri 'unamijino ahumujaho huni haha sise'i 'ahae avanu.

19 'Ú oni hahakaho Godoni 'Avena ka'ene Godoni rena roana ka'ene oni vaji hinujihuni Temiporu ijaho a mai'o paheno? 'Enajihuna'e oni hahijaho a'asu onaru pana.

20 'Ene ja aneja ni'ima'uri 'imena 'ekarakúne joni hahijaho Godoni pinana'e 'urihunijiru ve'avara.

7

Napasinejuji Aposaravuri Vu'a

1 'Enakaivo na ivi'a uneunecha ka'ene ja vejajihuniji rone eha veju. 'Ene parua napara pavwena'avajaho mamaa'e vehuna.

2 'Enakavo 'uasa vejujaho ni'ima'ura'e renujihuna'e maijaho parua kwinu kwinu napara rukina'e re'avara 'ee

'unama nikwinu'ina kajino napara kwinu kwino parua rukina'e re'avara.
3 'Enakúne paruaha huni hahijaho naparaha mahe 'ee 'unama nikwinu'ina kajino naparaha 'u'o huni hahijaho paruaha'e ma'amana.
4 Napara huni hahijaho hunaru pana kaivo paruahoni haha pwinana'a. 'Ene 'unama nikwisu'ina kaja'ina'e parua huni hahijaho hunaru pana kaivo naparahona.
5 'Enakúne ja paki'eje tanu'ara'avara. 'Enakaivo vea ka'ene ja siporua'e 'o'irono ve'avajino ja no'o nimaa ve'ika'i tanu'avara. 'Enakaivo siporua 'oja pa'are'avajaho mako roe ahu'avara vejuro'i ja ojono pakairasa'avajaho Setanira ja vena kima ve'enakúne.
6 'Enakaivo na ikaho nuni vwiha ijino 'waravu kaivo na pa'ejahie 'waravu.
7 'Enakaivo parua maho'o na'ina'e re'ipisana roju. 'Enakaivo ea 'oi'oi puni swara Godina'i 'ekara. 'Ene ea pina swara ka'ene napasi nehuniji apeju'e 'ee ea pina panapasi nehuni swara apenuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene paparui neji'ina 'ee panapasi neji'ina 'ee amuna ijihi rone 'waravu. Nara hijuja'ina'e paparui nene 'ee panapasi ne'ipisa mamaa'e veja'a.
9 'Enakúne ea irahipo areri pu opuipo pakirahuna'e he'avajaho maki'eje napasi ne'avara. Ijihuni maijaho napasi nehunijara mamaijahuna vo itunijara niho'o vena puna'i rena'amajaho areri pana.
10 'Enakaivo na ikaho napasina 'ee paruina ijihi 'waravu. Na pana kaivo Natohwijarana. Napara paruaha paranama vahuna.
11 'Enakaivo hu paruaha raname va'amajaho hu parua pina pave'amana. 'Enavo pa'ana'e re'amajaho kú'o 'unama paruahoni va'amajaho paruaha naparaha paranave va'amana.
12 'Enakaivo Natohwijara pa'warimana'e nara ea 'aho'ijija 'waravu. Ijaho vwea irara napara rukina kaivo napara kajaho panimaa roji'inijara ura reje hu hu'úmo hihuna ura re'amajaho hu napara kajaho paranave va'amana.
13 'Ene napara pina parua panimaa roji'ina'e ja'amajaho parua kajaho teama'eje hu hu'úmo hija ka'amajaho paraname va'amana.
14 Ijihuni maijaho parua ka'ene panimaa roji'inijaho naparahoni vaji akuavi'ina'e renana. 'Ene napara ka'ene panimaa roji'inijaho paruahi nimaa ronuni vajijino akuavi'ina'e renana. Vejuro'i joni sesamaijija paakuavi'ina'e re'ejakúne. 'Enakaivo iviamaa pu akuavi'ina'e rejara.
15 'Enakaivo ea ka'ene panimaa roji'inijara raname vai

veja ka'avajaho maka'eje va'amana. Ijihuni maijaho ijí vwea núna ho ma'ina núna kajaho hu areri mataume napasi nehuna ho parui nehuna. Ijihuni maijaho Godiho nú mataume hihuna'e iji pijúhana.

16 'Ú napare a ichá'ina'e oni parua ni'ajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo? 'Ene parue a ichá'ina'e oni napara ni'ajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo?

Godira 'Umenaja'ina'e Hi'avara

17 'Enajihuna'e Natohwijara ea 'oi'oi Godoni ea rejari veijino irechamia ja'ina'e hino'amana. 'Ene na sosia maho'o ikija ija'ina vehuna 'waravura.

18 Ea irara sisa 'uhua'eme iji'a Godoni ea'e renana'e re'amajaho paveje hu sisa 'uhua'avara. 'Ene ea irá sisa pa'uhuahara huni vaji Godoni ea renana'e re'amajaho hu sisa pa'uhua'avara.

19 'Ene sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhuahajaho unenu'u pina pana kaivo natohwijaho Godoni tamaniji 'ajohe vehunijina.

20 'Ene veje ea 'oi'oi hu ichá'ina'e hina roe Godoni ea renaja'ina'e hi'amana.

21 A pwea rena hinani veijino Godoni ea renana'e re'amajaho natohwa pavwiha'amana kaivo a iviamaa mataume onana'e re'amajaho ija'ina'e ve'amana.

22 Ijihuna'e ea irara hu pwea rene hina roe Natohwi jihuni vaji Godoni ea renana'e re'amajaho hu mataume Natohwi jihuni vaji matauma onu. 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino ea irara hu matauma hinani vajijino roe Godoni ea renana'e re'amajaho hu ivi'a Keriso oni pwea.

23 A niho'o aneja ni'ima'uri 'imenaara. 'Enakúne a paka'eje emaapuni pwea pare'ama.

24 'Enakúne vwehu nune veje hu ea ichá'ina'e hina roe Godoni ea renaja'ina Godi ija'ina'e hi'amana.

'Asúra Kivasa 'Ee Amuna Puni Vu'a

25 'Enakaivo 'asúpuni vu'iji rone 'waravu. Na varapa Natohwijara 'warivaka 'warahuna pana. 'Enakaivo na nuni vwiha Natohwijara ea numiramuni vajijino vwiha mamaa ka'ene nimaa vehunaka mihajihuni vaji na pu 'waravu.

26 Iviamajaa ikehuni ahija varapi rejujihuna'e na vwihajujaho parua hu ichá'ina ka'ene hinu ja'ina'e hihuna.

27 'Ena'avo a napara samana'e re'amajaho a paka'eje hu rana'irono 'unama sa'ama. 'Ene naparuni a ranamae va'ana'e re'amajaho a napara pina pasa'amana.

28 'Enakaivo a napasi nenana re'amajaho a sisea pavenuna. 'Ene 'asúri parui ne'amajaho hu sisea pavenuna.

'Enavo ea irahipo parui nene 'ee napasi ne'avajaho ahija piunihuni jihuna'e na rone 'waravu.
29 'Enakaivo vwehu nune na ika 'iavu. Vea niroe samatu'u rena paranu. 'Enakúne ea ka'ene napasi neji'inijija Godoni kaukara areri pura panapasi ne'i kaivo hinareja vejaja'ina'e ve'avara.
30 'Enakúne vea ka'ene ja niramaruvujija paniramaruvu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene teamarasahujija patemarasahu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene uneunecha 'imeji'inijija pa'imejure sa'ina'e re'avara.
31 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni uneunecha 'eka vejujija hami ve'avara kaivo uneunecha kajija oja pami'avara. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni 'unamijaho pa'arena va'u.
32 'Enakaivo ja 'unama ijakajihi puna'i pavwihahuna'e ura reniu. 'Ene parua ka'ene panapasinijaho hu Natohwi jihuni kaukara ijiru vwihanuna 'ee ichá'ina ka'ene veje Natohwiji ura rehunijiru vwihanuna.
33 'Enakaivo ea ka'ene napasinijija mwe'a kehuni uneunechiji hine vwihane 'ee naparaha'e teamahuni 'unamiji vwihahuna.
34 'Ene ijihuna'e huni ura ijija ahaamuna. 'Ene napara ka'ene parua paveji'inijaho 'ee 'asúrijaho hu Natohwi jihuni kaukara 'ee uneunechijiru vwihanuna. 'Ene hu huni haha 'avena akumahunijiru venuna. 'Enakaivo ea ka'ene paru'inijaho hu uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee hu paruaha'e teamahuni ja'ina'e vwihanuna.
35 Na ike 'waravukaho ja ni'ajihare'e 'waravu. Na ja tanu'urihuna pana kaivo 'unama raka ka'ene mamaa areri rehuniji najahu. 'Ejakame ja Natohwi jihuni kaukara ojiji vehuna.
36 Parua irara vwihaje napara ka'ene hu nahama 'warava jihuna'i ori pa'ajo'arahuna'e he'eje napara kajihuni juara asisame ajima va'eje hu 'wahuna he'amajaho maka'eje hu ura renaja'ina'e vene 'wa'amana. Hu napasi ne'amajaho hu sisea pavehuna.
37 'Enakaivo ei pini napasi nehuna ura parene 'ee niho'o paitume 'ee hu huni ura ijaho areri kisina'e rene hihuna'e he'amajaho nijina.
38 'Ena'omo ea ka'ene huni 'apaja mihe parua ve'amajaho hu mamaa'e venu. 'Ene vu ea irara huni 'apaja pamihe parua ve'amajaho hu mamaa'e vene avanu.
39 Napara ka'ene paruaha pakwa'ika'i hinujaho hu paruahoni harura hari hinu. 'Enakaivo paruahi kwa'amajaho hu areri mataume parua ka'ene Natohwi jihuni vaji hinuji huni ura ijino va'e jahuna.
40 'Enakaivo nuni vwiha ijaho hu parua pave'i kaivo

hinujaˈinaˈe hiˈipisa hu teamavaˈa roju. Na vwihajujaho na Godoni ˈAveni jihuni vwiha ijí ˈwaravu.

8

Godi Iraˈata Puni Swasa Vejuri ˈIruma Ijuri Vuˈa

1 Iviamai godi iraˈatijihi puni swasa vene ˈiruma vajihu jihipunaˈe ˈwaravu. Nú nihena kavu nú ea mahoˈo henaka rukina. ˈEne henaka pu vejuˈe kehi kehi vejura kaivo oja ˈekaravujara niˈajihe ˈunirame ˈurinaura.

2 Ea irara vwihajuˈe hu uneunecha mahoˈo he parajiˈina ronujaho hu hura hehuni jaˈinijaho pahenuna.

3 ˈEnakaivo ea kaˈene Godi oja mahujaho Hu hu nihena kamuna.

4 Ijihunaˈe godi iraˈatijihi puni ˈiruma swasa kaˈene vejuji ijujihi puni vwiha ijí rone ˈwaravu. Nú nihena kivujaho godi iraˈatijipo mweˈa kino nimaa hihuna pana. ˈEne godi ˈahoˈa pana kaivo Godi nikwinuna.

5 ˈEnakaivo ea ˈahopo vwihajujaho Godi nihoˈo mapoka mapokaˈomo ˈahoˈa kahi ˈakúpi ˈahi hijuˈe ˈahoˈa ikino mweˈi hiju rojura.

6 ˈEnavo núnunaˈijaho ˈahoˈa paˈana kaivo Godi Oma kaˈene Hununaˈi uneunecha mahoˈo rena roara kaˈene nú Hunijihunaˈe hijujina. ˈEne Natohwa kwino Jesu Kerisona. ˈEne Huni vaji uneunecha mahoˈo rejaraˈomo nú Huni vaji hiju.

7 ˈEnavo nimaa rojiˈina ˈahoˈa ike henakakaho paˈana kaivo ea ˈahoˈa nijaˈinaˈe godi iraˈata mapokijihi nimaa rone puni ˈiruma swasa vena roe iviamaikino usevu. ˈEne pu ijí ijujaho pu godi nimai jihuni swasa vejaraˈe iju rojiˈi ijura. ˈEjuˈe puni vwiha nihoˈo siserasaha parajura.

8 Núra ˈiruma kaˈene ijujara reje Godiho nú nimaa vetúhuna pana. ˈEne nú ˈiruma paiˈava jihunaˈe siseranúhuna pana ˈee ˈiruma iˈava jihunaˈe maranúhuna pana.

9 ˈEnakaivo hami ˈajohe kaˈavara. Vejuroˈi jara matausahe ine vejura paveje ea kaˈene puni nimairoa ajuasiˈinijipo amaarenamie arihuniji reˈava.

10 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijara kaˈeje a ea kaˈene nihena kaviˈinijara godi iraˈata puni temiporua vaji ˈiruma ija kaˈamajaho hu ijiˈi harura apene ˈiruma kaˈene godia iraˈatijihi puni swasa vejura kaˈene hu sisea ronujaho hu ihuna.

11 Ijihunaˈe ike vwea kaˈene Kerisoho hunijihunaˈe kwamajaho joni henaka vajijino ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijaho a ruarahana.

12 'Ene ijihuna'e a ija'ina ka'ene venujaho Keriso una'i sisea venu 'ee vwehu puna'i sisea venu. 'Ene areri pu uneunecha ka'ene sisea rojujaho ve'avarono harura mihuja'ina'e venu.

13 Ijihuni hahi 'iruma irakijara veju'e nuni vwea onuna'e re'amajaho na kú'o 'iruma kajija paihuna. 'Enareje paveje núni vwea amaarename ohuna.

9

Apasoru Huni Harura 'Ee Huni Kaukara Ijihuni Vu'a

1 'Ú na pamataume ojura raka? 'Ú na apasorua pana raka? 'Ú na nuni Natohwa Jesu Kerisoho pakavuta raka? 'Ú ja nara kaukara kisina ka'ene Jesuni vaji vejujihuni eha pana raka?

2 Ea 'ahopo na'iijaho na apasorua pana kaivo jonuna'ijaho na apasorua. Ijihuni maijaho jara Godoni ea rene hijujara najahujaho na Natohwi jihuni apasorua.

3 Ja ea ka'ene na piuhiha ki'i 'ahiu'e vejujihi puni eha ijaho ikena.

4 'Ú núni harura 'iruma 'ee toa ijihi ihuni 'aha panavu raka?

5 Apasorua 'aho'a 'ee Natohwi jihuni 'u'uhija 'ee Sipasi epo napahwa ka'ene nimaa roji'inijija 'ee napara ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo kaukara vene ojuja'ina 'ú nú 'u'o ija'ina pave'eja raka?

6 'Ú nú Panapasi'i kaukara ka'ene nú 'unúnamúe ni'ajú'eju'e va'uji arehuna núni harura panamu raka?

7 Irara sorutia'e renujihuni anejijaho ori'ini venune? 'Ú ea irara ajina 'onare'e ijihuni maijaho painune? 'Ú ea irara sipia 'ee kotia 'ajohare'e ijihipuni mirokia painune?

8 Na ema puni 'unamiji namahare'e rone 'waravu raka? 'Ene varapa tamanijaho ijí 'u'o pa'waramana raka?

9 Ijihuni maijaho Mosisi oni tamana vaji ika'ina'e vene 'waravara. Purumakaui ajime tautae oja ka'avajaho ja paki'eje huni ura kuatana arinama'ava. 'Eju'e Godiho purumakaua kajaho pavwihanuna raka?

10 'Ene Hu núnijihuna'e ahume 'waramu raka? Kaena! Núnijihuni hahi Godoni ira vaji ika'ina'e vene 'waramana. Ijihuni hahi ea ka'ene soa apene soa sa'amajaho hu vwihanujaho ijihipuni maa 'ekahuna ronuna. 'Eju'e ea ka'ene uja jaheji'inijaho uja jaheji'i 'aho'a ihuna vwihaji'i jahenuna 'úmana.

11 Nú 'Avenahuni uneunecha joni vaji 'ojara. 'Enajihuna'e 'ú nú joni vaji haha huni 'unamijino uneunecha jonuna'i 'ekahunijaho jonuna'a ahija'e reju raka?

12 Ja ea 'aho'a ni'aji'avajaho núni harura panamuna'omo
nú 'u'o paasisama huri ni'ajúhuna raka? 'Enakaivo nú
harura ikaho paapene ija'ina vejara vo nú uneunecha
maho'o puni vajijaho kirasahe va'ara. Ijihuni maijaho nú
vu'a maa maiu'ina tanume akarekaro uraname nahuna ura
parenúana.
13 Ea ka'ene Temiporu vaji kaukara vejujija 'iruma ka'ene
ijí Temiporua kaji 'eke roujino ijujaho ja mai'o pahejo? 'Ene
ea ka'ene swasa vejujija 'iruma ka'ene swasa ve'avarono
'eka roujino ijujaho 'ú ja mai'o pahejure?
14 'Ene 'u'o Natohwijara ea ka'ene vu'a maa maiu'ina
najahujihi 'waramajaho pura vu'a maiu'ina ka'ene najahuri
toi puni 'iruma piunime ina vahuna.
15 'Enakaivo na mai'o uneunechakija na mai'o pa'eke
ojuta. 'Ene nara asura ka'ene vejukaho vejakame ja nuni-
jihuna'e ve'avarono na paveju. 'Enakaivo mamaijaho na
kwa'ipisa ijara areri rejakame nara kaukara ka'ene eha pa'a
najahu jihuni pinana pa'ana'e reja'a.
16 Ijihuna'e na vu'a maa maiu'ina naja'ujaho na ijihuna'e
pakehi kehi ohuna. Ijihuni maijaho na ijihuni hari hihuna.
Na vu'a maa maiu'ina kaji parone 'wara'ujaho nununa'a
sisea.
17 'Ene kaukarakaho nara ma nuni ura ijino matauma
vejuta'e re'ipisa na eha apehuna'e reja'a kaivo Godira na
iji pijiharena ike kaukarakaho na 'ajohi'i ve'urono mihaji-
huna'e ivi'a unenu'u pina nara kara'aja vehuna pana.
18 Nuni eha ijaho irake? Vea ka'ene na vu'a maa maiu'ina
ike rone najahujaho na ja unenu'u pina pajariravuta. Areri
nuni harura ka'ene ike vu'a maa maiu'ina toakino na
vehune sa'inijaho na pavejuta.
19 'Ena'omo na iviamaa emaapuni una'ijaho mataume oju.
Ijihuni maijaho na ea maho'o puni pwea rejuta'omo na ea
maho'o venae Keriso una'i ro ranahuna.
20 'Ene Jua puna ijaho na areri pua'e vena'e Keriso una'i
ro'ava ronarejo Jua puna'i hijuta. 'Ene ea ka'ene tamana
hari hijajaho na areri tamana huni hari hijuta kaivo na
nimaa nimaa tamana hara pahijuta. 'Ene ea ka'ene tamana
huni hari hijaji venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta.
21 Ea ka'ene varapa hara pahijujihija na pua'ina'e rejuta
kaivo Keriso oni tamani jihuni hari hijuta. 'Ene venae
ea ka'ene Godoni varapa hara pahijujipo Keriso oni ro
para'avarono avajuta.
22 Ea ka'ene ajuasi'inijihi puna'ijaho na ajuasina'e rejuta.
'Enareje pua venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta. Na
ea maho'o puna'ijaho na uneunecha maho'o re ranavuta.
'Ene are'eje na maho'o pua'e ni'ajihuma ronareno avajuta.

23 'Enajihuna'e na vu'a maiu'ini jihuni hahi uneunecha maho'o veju. 'Enajihuna'e na ea pina ka'ene ijihuni eha apehunijina.
24 Ja pavwihajo? Ea ka'ene chacharame ninukujahujaho ea maho'o ninukujahura kaivo ea kwinu eha apenuna. 'Enakúne eha apehuni 'unamijino chacharame ninukujaha.
25 'Enajihuna'e ea ka'ene tacharavujija pu uneunecha maho'o hami akuavura. Ija'ina ka'ene pu vejujaho pu eha ka'ene pa'arehuniji ape'irono avajura. 'Enakaivo nú eha ka'ene papa'arehuniji apehuna.
26 'Enakaivo na pamajikari vwihaji'i ninukujahu ja'ina'e vejura. Na pamajikari arasarame nuni ija maiji ichutoi mwame 'aniu ja'ina pavejura.
27 'Enakaivo na nuni hahijaho hami akume veju'e nuni pwea renuna. Na juvujaho vejuro'i na ea naja'ika'i nara eha ka'ene apehuniji asusame paapehunijaho areri pana.

10

Godi Ira'ata Puni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje pahena ve'avarono na ike 'waravu. Ijihuni maijaho emahu núna maho'o 'imitia hari 'ee soha vaji roe ika'i ajivara.
2 Pu Mosisi 'arariha'ajihuna'e 'imitia 'ee soha vaji samahara.
3 'Ene pu maho'o 'avena huni 'iruma kajaho ahuma ijara.
4 Pu 'Avena huni toa nikwinu'ina kajaho ijara. Ijihuni maijaho pu 'Avena huni muna na'a pu pu'úmo ahuma roajihuni vaji toa ijara. 'Ene ijí na'a kajaho Kerisona.
5 'Enakaivo Godiho ea mapoka puna'i patea mamai jihuna'e Hu venaume pu ijí nechi'a kajino pa'arejara.
6 'Ena'omo unekakipo rejajaho núra kime vwihahuni jihuna'e rejara. 'Ejakame núra núni oja uneunecha sisesa ijihi pura itunava ja'ina'e paitunuhuni jihuna vejara.
7 'Enakúne ja paki'eje ijí ea 'aho'a kajihipo godia ira'ata oja mihaja'ina'e ve'ava. Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Ea kakija sora ine 'ee toa sisea ine 'ee 'urine ruasaravara.
8 'Ena'omo puni ea 'ahopo 'uasa vejaja'ina'e nú pavehuna. 'Enarena vea nikwisu kajino ea mapoka mapoka (23,000) kwamasahara.
9 'Enakúne roe Natohwijaho pavena kava. Areri ea 'ahopo vejume taparapo ja'ihume pa'areja ja'ina'e paveja.
10 'Enakúne pura ea 'ahopo vejaja'ina'e pasu'avara. 'Ene ona'oji'ina ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'inijara roe 'aniume kwamasahara.

11 'Ene ike uneunecha ka'ene pua'e renakija núra ki'avarono vejara. 'Ena'omo nú ea ka'ene iviamaa vea ka-jaho niroe samatu'u re'eju'e hijukipo hena vwiha'avarono vejara.

12 'Enakúne hu vwihaje hu kisi naminu ro'amajaho hami 'ajoara'amana. 'Enareje hu pa'o'amana.

13 'Ene joni una'i venakaa ka'ene roujija ani'ina pana. 'Enakaivo ijaho ea mapoka ikehi puni una'i nija'ina'e rena'inapo rejura. Godiho niho'o pauchavi'ini jihuna'e Hu ruha paaremahe venakaa ka'ene a panamiuhunijaho vena kahuna. 'Ene Hu kú'o ijí venakaa vaja kajino ara va 'e'uhuna 'unama venahuna. 'Eje a areri kisina'e rene namihuna.

14 Ijihuna'e na oja mihi'ine godi ira'atijihi oja mihujaho juhame ruava'avara.

15 Na ea ka'ene vwiha mamaa aririjihi 'waravukúne nara raka ka'ene 'waravujaho apene manura vene ka'avara.

16 Kapusia ka'ene merajihi'ina ka'ene nú teimani 'wa'i kaivo nú ea maho'o ijí ijujaho 'ú Keriso oni 'aijara nú merajúhaji vwihaji'i ijo? 'Ene puretia ka'ene núra tuachame ahuma ijujaho 'ú nú Keriso oni hahiji vwihaji'i ijo?

17 Núni puretia nikwinu'wina'omo nú ea mapokakaho haha nikwinuna. Ijihuna'e nú puretia nikwinu kajino ahuma tuachame ihuna.

18 'Ene Isureri ora kiha. 'Ú ea ka'ene swasa vejuraka ijujija swasa vejuri ruha huni pwinana'e rejura raka?

19 Nara raka ka'ene 'waravu kehuni maijaho irake? 'Ú uneka ka'ene 'eka godia ira'atijihi puna'e swasa vejujija nimaa vejura raka? 'Ene ike godia ira'atakija maa ijina raka?

20 Pana. 'Enakaivo na Jenitaruepo uneka ka'ene 'eke swasa vejujaho pu 'avena sisea puna'e venahura kaivo Godona pavenahura. Ijihuna'e ja 'avena sisea puni pwinana'a parehuna ura reniu.

21 'Ene ja areri Natohwi jihuni kapusia vaji i'avajaho ja 'avena sisea puni kapusia vaja paihuna. 'Ene ja Natohwi jihuni 'aiju 'ahi 'iruma i'avajaho ja 'avena sisei jihuni 'aiju 'aha 'iruma paihuna.

22 Nú Natohwiji veje aji'amarono avaju raka? 'Ene 'ú núra harusima'ura kaivo Hu pana raka?

23 Uneunechaka maho'o kijahija na areri ihuna 'ee ve-huna kaivo ijipuhipo na ni'ajihuna pana. Uneunecha maho'o areri na vehuna kaivo uneunecha maho'o kajija na pani'ajihe emarehuna.

24 Paveje ea kwinu huni ura ijiru sara'amana kaivo ea ka'ene huni rori hijujihi puni ura ijí sara'amana.

25 'Ene oni vwiha ijihuni hahi a paka'eje aposara'ama vo

uneunecha ka'ene hanuha 'imejuri kwaa ijino 'imejajija ma i'amana.
26 Ijihuni maijaho mwe'a 'ee uneunecha ka'ene ijihuni vaji navujija Natohwi jihuna.
27 'Ene ea pina panimaa roji'ini a va'e hu hu'úmo 'iruma i'amarono 'warave he'amajaho va'e uneunecha ka'ene hura venajaho matauma i'amana kaivo oni vwiha ijihuni hahijihuna'e paapo'amana.
28 'Enakaivo ei pini ijá 'wa'amajaho ike hanuhakija godi ira'ata ijihi puni swasa vejara 'wa'amajaho pai'amana. Ijihuni maijaho ea ka'ene a nahama 'warama jihuni hahijihuna'e 'ee vwiha ijihuna'e pai'amama.
29 Na ike 'waravukaho oni vwiha ijí rone 'warahuna pana kaivo ea pinijihuniji 'waravu. Ijihuni maijaho ea pinijaho irakijihuna'e huni vwiha vajijaho nara matauma ojujaho 'eke manura vene ki'ena?
30 'Enakaivo na teimani roji'i ijuji vu irakijihuna'e ijihuna'e ronihe iraka ka'ene na ni teimani 'wavujaho 'wa'eja?
31 'Enajihuna'e ivi'a a toa i'ena ho a unenu'u pina iraka'e ve'amajaho pinanijaho Godi maho'o ma'amana.
32 Paveje Jua ho Kuriki ho Godoni sosia ari'ava.
33 Na uneunecha mapoka ka'ene ija'ina'e vejujaho ea maho'o teamanahuni jihuna'e veju. Na uneunecha ka'ene na'e maranihunijaho pasaravura. 'Enakaivo iraka ka'ene veje pua'e ni'ajihe maranihuniji saravura.

11

Húmata Hwama Godi Oja Mahuri Vu'a

1 'Enajihuna'e na areri Kerisora venujakaji na vejujihuna'e ja 'u'o nara vejuja'ina'e ve'avara.
2 Ja uneunecha mapoka vajijaho na vwihaniu jihuna'e na iviama ja ta'arorahu. 'Enakúne tamana ka'ene nara ja vajihujija ija kisina'e 'uninamiu.
3 'Enakaivo Na ura ike hehuna'e ura reniu. Kerisoho parua maho'o puni húmata 'ee napari jihuni húmata. 'Eju'e Godiho Keriso oni húmata.
4 Parua irara huni húmata 'ahi unenu 'aho'a na'eje siporua 'o'ena ho poropeti epuni ira 'wara'amajaho huni húmatijihuni hura pavenu.
5 'Ene napara ka'ene huni húmata pavaha'ika'i siporua 'onuna ho poropetia puni iri 'waramujaho huni húmati jihuni hura pavenu. Ijihuni maijaho hu areri ea ka'ene huni húmata tihi'ini ja'ina.

6 Napara irara huni húmata kaji pavahana'amajaho veje huni húmata sapasa kajaho usi'amana. 'Enakaivo napara kajara huni húmata 'uhu'ena ho usivakame juha'e re'amajaho veje huni húmata hwa'amana.
7 'Enajihuna'e paruijaho huni húmata isúa pahwa'amana. Ijihuni maijaho hu Godi vare'ina 'ee Huni temarijina. 'Enakaivo naparijaho paruijihuni temarijina.
8 Ijihuna'e parua napara huni vaji rena rohuna pana kaivo naparijaho parua huni vaji rena roana.
9 Ikaho nimaa. Paruijaho napari jihuna'e vehuna pana kaivo naparijaho parui jihuna'e venana.
10 Ona'oji'ina punijihuna'e napara hura harura hari hinuji najahareje huni húmata sipoa vahanahuna. Ijihuni maijaho huni paruijaho huni 'ajohi'ini jihuna'e vahanahuna.
11 'Enakaivo Natohwi jihuni vajijaho napari paruijaho maka'i huhusu 'ajoarahuna pana 'ee parui naparijaho maka'i huhusu 'ajoarahuna pana.
12 Ijihuna'e napara paruhuni vaji rena roaja'ina'e parua napapu nahenaura. 'Ene uneunecha maho'o Godina'i rena roara.
13 Ja ma ojono ijí mina vene kaha. Napari siporua 'o'iro ve'amajaho hu huni húmata pavahana'amajaho areri re'ena raka?
14 'Ene uneunecha ka'ene mwe'akino rejarakija ja najahu. 'Ene parua ka'ene húmata sapasa jojorijaho ijara hu veju'e jumuna.
15 'Enakaivo napara huni húmata sapasa ka'ene jojorijara reju'e hu teamamuna. Ijihuni maijaho ijí húmata sapasa kajara hu veju'e marana parane 'ee nuhahuna'e mahana.
16 'Enakaivo ea irara hu ijihuna'e ura'e chicha ve'i ve'amajaho nú 'unama 'aho'a 'ararihihuna pa'ana. 'Ene Godoni sosijara 'unama 'aho'a 'ararihihuna pana.

Natohwiji Vwihaji'i Ihuni 'Irumijina
(Matiu 26:26-29; Maka 14:22-25; Ruku 22:14-20)

17 'Enakaivo na vu'a ike 'waravukaho na ja aroma-hare 'warahuna pana. Ijihuni maijaho ja roe ahuvujaho mara'amarono ahuhuna pana kaivo niho'o siserana parahuna ahuvu.
18 Amurijaho vea ka'ene ja sosi roe ahuvujaho na hejujaho joni vajakaho ahaame hiju. 'Eju'e na ijaho nimaa roju.
19 Joni vaja kajaho ahaavakame nú iji'a ja ea irahipo aririjaho roe samaa'e reje kihuna.
20 Ijihuni hahi ja vea ka'ene roa ahu'avajaho ja Natohwi jihuni puretia 'ee toa i'irono roe ahuhuna pana.

21 Na hejujaho ja ea 'aho'a ea pa'aji'i kaivo jajasu maraku'a ijura. 'Enajihuna'e jara ijuri vajijaho ea 'aho'a matuna'eju'e ja ea 'aho'a niho'o nanamiu.

22 Irake? 'Ú ja sea 'iruma toa ihuna pa'ana raka? 'Ene ja Godoni sosia senavu raka? 'Ene ea ka'ene uneunecha pa'ajihi juna'avarono avajo. 'Ú na ja ija'ina'e 'warahune? 'Ú na ja ta'arorahune? Ikehunijaho na ja pata'arorahuna.

23 Ijihuni maijaho na Natohwi jihuni apejuji na ja 'u'o 'waravu. Ijí na'ia kajino nahama'avarono Hu puretia apenana.

24 'Ene Hu teimani 'wavume parajume Hu tuachavi'i ijá 'iama Ikaho Nuni haha ka'ene jonijihuna'e mihujina. 'Enakúne ika'ina'e veji'i Na vwihani'avara.

25 Ni 'unama nikwinu'ina kajino kapusia 'u'o apeji'i ijá 'iama Ike kapusia toa ikaho 'unama maiu'ina ka'ene Nuni 'aa vaji nimaa vejujinakúne ike vene iji'i na'ia mapoka'e Na vwihani'avara.

26 Vea irakijino ike puretia ike ine 'ee kapusi toa 'eke i'avajaho ja Natohwijara kwamaji 'wame nasaravi'i inava'e Hura ro'amaji 'e'u'avara.

27 'Enajihuna'e ea irara Natohwi jihuni pureti 'ee kapusiji 'unama areri parehuni jihuniji i'amajaho hu Natohwi jihuni haha 'ee 'aa ijihuna'i sisea vehuna.

28 'Enakaivo ea irara puretia 'ee kapusia toa i'irono ve'amajaho marako veje ori piuha'aramareje iji'a i'amana.

29 'Enajihuna'e ea irara huni haha papiuha'ara'ika'i puretia 'ee kapusia toa inujaho hu eha sisea apene huni haha 'ahi rou. Ijihuni maijaho hu Natohwi jihuni hahijaho hami pavwihaji'i majikari inujihuna'e ara'ena.

30 Ikehuni hahi ea mapoka joni vajakaho haha ajuaranie 'ee atami 'unirame 'ee ea 'aho'a kwamasahu.

31 'Enakaivo nú onúno hami piuha'ara'avajaho nú panamúhuna.

32 'Enakaivo vea ka'ene nú namuhujaho Natohwijara núra vu'ataa he'avarono najuhe avanu. 'E'ira'omo ike mwe'a ikihi pu'úmo paahume namuhuna.

33 'Enakúne vwehu nune ja ahuma roe i'i ve'avajaho hami 'aja'ara'avara.

34 'Enakaivo ea irara matu'amajaho hu huni sei 'iruma ina ro'amana. 'E'irakúne ja paroe 'otua hara ahuma aru'avara. 'Enakaivo vu'a 'aho'ijaho nara vea ka'ene vu'ujino ichá'ina'e vehunijaho 'warahuna.

12

Godoni 'Aveni Jihuni Swarijihuni Vu'a

1 Vwehu nune ja pahene ve'avarono na ivi'a 'Avena huni
swariji rone 'wara'i veju.
2 Ja ni hena kavu. Vea ka'ene ja Godi pahene 'ee pakavari
veijino ja godi ira'ata ka'ene ira pa'ajipo venaume 'unama
ani ruva'ara.
3 'Enajihuna'e na ura ja ike hehuna'e ura reniu. Ea
irara Godoni 'Avenijara 'wara'eju'e 'waramujaho hu mai'o
ika'ina pa'waramune Jesuho sirivara pa'iamuna. 'Ene ea
irara Godoni 'Avena apenajara huhusu Jesuho Natohwa
'iamuna.
4 'Ena'omo iviamaa swara ani ani'ina kaivo 'Avena
nikwisu'ina.
5 'Ene kaukara ani ani'ina mapoka kaivo Natohwa nikwi-
nuna.
6 'Ene 'unama ani ani'ina kaukara venuna kaivo Godi
nikwinu'wi kajara uneunecha maho'o ea maho'o puni vaja
kaukara venuna.
7 'Enakaivo sosia ike ni'ajahuni jihuna'e ea 'oi'oi swara
vajihana.
8 Ijihuna'e Hu ea pina 'Avena vajijino vu'a ka'ene vwiha
mavarasa'iniji vajahuna. 'Ene vu ea pina vu'a ka'ene
henaka ijí 'Avena nikwisu'ina kajara vajahuna.
9 'Ene ea pina nimaa roiji ijí 'Avena nikwinu'ina kajara
mahana 'ee ea pina swara ka'ene ea siporua 'onahe marani-
huniji 'Avena nikwinu'ina kajara mahana.
10 'Ene ea pina uneunecha ka'ene ea areri pavehuniji
mahuna. 'Ene ea pina poropetia puni iri 'warahuna'e
vajahuna. 'Ene ea pina 'avena ichá'inijihi puni ani'inijihi
kihuna'e mahuna. 'Ene ea pina ira ani ani'ina 'warahuna'e
mahuna. 'Ene ea pina ijí ta'arohuna'e mahuna.
11 'Ene 'Avena nikwinuna 'ee nikwinu'ina kajarahara
ikihija maho'o venu. 'Ene ijí nikwinu'ina kajara 'oi'oi ea irá
Hu ura renujihi vajihuna.

Haha Kwinuna Kaivo Pwinana'a Mapoka

12 Areri haha kwinuna kaivo huni pwinana'a mapoka.
'Ene pwina mapoka kaivo haha kwinuna. 'Ena'omo
Kerisoho ija'ina.
13 'Enajihuna'e 'Avena nikwinu'ina vaja kajino nú maho'o
samume 'urine haha nikwinu rejara. 'Ene nú Jua ho Kuriki
ho pwea ho matauma oji'ina nú ijí 'Avena nikwinu'ina kaji
apejara.
14 Ijihuna'e haha pwinana'a huhusu pana kaivo pwina'a
mapoka.
15 'Ene mumorijara ika'ina'e 'wara'ipisa na ija pana'omo
na haha ikehuni pwina'a pana. Hu ija'ina'e 'warama
jihuna'e hu haha ikehuni pwina pana raka?

16 'Eje ataa karaʼajara na nia panaʼomo na nihoʼo haha pwinanaʼa pana 'waʼipisa areri rejaʼe? Hu ijaʼina 'warama jihunaʼe haha kehuni pwinaʼa pana raka?

17 'Ú hahakaho mahoʼo niaru remaraʼipisa iviʼa vu nú ichi-hichano hejaʼe? 'Ene hahakaho mahoʼo ataaru remaraʼipisa iviʼa nú vu ichihichano amua hejaʼe?

18 'Enakaivo iviamaa Godi haha pwina kwinu kwino Hura ura renajaʼinaʼe haha vaja irechamana.

19 'Ene ijí pwinanaʼa kajija mahoʼo nikwinu reʼipisa iviʼa hahijaho ichá'inaʼe rejaʼe?

20 'Enakaivo iviamaa haha pwina mapoka kaivo haha kwinuna.

21 Niijara areri ijijaho ijaʼina paʼwamune na a ura pareniu paʼwamuna 'ee kúʼo húmatijaho areri mumorijaho ijaʼina paʼwamune na a ura pareniu paʼwamuna.

22 'Enakaivo aniʼinijaho nimaaʼe haha pwinanaʼa kaʼene kivuʼe ajuarasahiʼinijija paʼa unenu 'ahoʼa vehuna areri pana.

23 'Enakaivo núni haha kakihipuni pwina kaʼene puni hura hami pavejujija puni hura vene vu haha pwina 'ahoʼijija rinamie nirisavuʼe ea nihoʼo pakivura.

24 'Enakaivo núni haha pwinanaʼijaho hura pavenahuna. 'Enakaivo Godi haha pwinanaʼakija 'eka ahumahuna. 'Ene haha pwina kaʼene ijaho paʼajaho puni hura niʼimaʼuraʼe venahuna.

25 'Ene ike hahakaho paahaame hihuna saʼina kaivo 'eke haha kehuni pwinanaʼakija hami niʼajaraviʼi hiha.

26 'Ene haha pwinanaʼi pini haha hiamujaho haha pwinanaʼa 'ahoʼa kajaho mahoʼo haha hiamuna. 'Ene vu haha pwinanaʼa pinijihuni hura venahujaho haha pwinanaʼa mahoʼo ahume temarasahura.

27 Ja iviamaa Keriso oni hahaʼomo ja ea kwinu kwino ijihuni pwinanaʼa.

28 'Ene Godira sosi vaji amura apasorua iji pijihe 'ee ijihuni rorijaho poropetia pijihe 'ee vu ijihuni huna ijaho najahunaʼe iji pijihana. 'Enarena ijiʼa ea kaʼene uneunecha ea areri pavehuniji vehuna iji pijihe 'ee swara huna ea siporua 'onahe maranihunijija pijihe 'ee pina swara kaʼene ea kaukara ani aniʼina vehuniji 'ajoahunaʼe iji pijihe 'ee ea kaʼene ira ani aniʼinaʼe 'warahuniji iji pijihana.

29 'Ene ea mahoʼo kaho apasorua pana raka? 'Ene ea mahoʼo ikaho poropetia pana raka? 'Ene ea mahoʼo kaho najahiʼina pana raka? 'Ene ea mahoʼo kaho uneunecha kaʼene emaa areri pavehuniji vejiʼina pana raka?

30 'Ú ea mahoʼo swara kaʼene ea siporua 'onahe maraniu-

jija paˈekura raka? ˈEne ea mahoˈo ira ani ani ˈwaravujija paˈekura raka? ˈEne ˈú ea mahoˈo swara kaˈene ira ani aniˈina ˈwaravuji taˈarohujija paˈekura raka? ˈEnakaivo swara kaˈene mamaˈinijihi ura rena paraniˈamana.

31 ˈEne na iviamaa ˈunama mavarasaˈiniji najaˈi veju.

13

Oja Maˈaravujara Natohwana

1 ˈEne na emaapuni ira ani aniˈina ˈwarame ˈee ˈona ojiˈina puni ira ˈwaraˈikaˈi ea oja pamiˈipisa na areri maa paˈanaˈe rejuˈu ˈee tini ata punaˈi ˈumene ˈee kurupate punaˈi kure kurevuˈu.

2 ˈEne na swara kaˈene poropeti epuni ira ˈwaravuji apene ˈee hema mahoˈo hena kiparane henakaˈa mahoˈo heparane ˈee nimairoa kaˈene huriˈa ˈwarave jahena ruvahuna apeˈi kaivo ea oja mihujara paˈanaˈe reˈipisa na maa paˈanaˈe rejuˈu.

3 ˈEne na nuni kukua mahoˈo ea kaˈene pivusahuji vajihe ˈee nuni hahakaho veni aporuˈavarono miˈikaˈi na nihoˈo ea oja pamihiˈinaˈe reˈipisa ijí uneunecha kajija na paniˈajihaˈa.

4 ˈEne oja mihuni ˈunamijaho masuanu ajuarane hijujine oja mihuni ˈunamijaho epunaˈi mamaaˈe vejujina kaivo paajiname oja sisea vwihajura. ˈEne oja mihuni ˈunamijaho pajarika rene ˈee kehi kehi vejura.

5 Ea oja mihuni ˈunamijaho areri parehuni ˈunamijaho pavenune ˈee huni ura ijiru pasaramune ˈee hu maraku paajiviˈine ˈee hu siseˈi ˈahaujaho ruvuˈe paˈarenuna.

6 ˈEne ˈunama arira paˈajaho patemaranuna kaivo nimai jihunaˈe temaranuna.

7 Ea oja mihunijaho mají vena apene vaˈuna ˈee hu uneunecha mahoˈo mají nimaa vena apene vaˈuna ˈee uneunecha kaˈene ijiˈa rehunijija nimaa ronuna ˈee uneunecha aniˈina vejuri vajijaho hu nihoˈo kirane hina apene vaˈuna.

8 Oja mihuni ˈunamijaho maiji nama apene vaiˈi nahuna. ˈEnakaivo swara ˈahoˈa poropeti epuni ira ˈwarahuna kaivo ijija paˈarehuna. ˈEne ˈahoˈa ˈira ani ani ˈwarahuna kaivo ijija paˈarena vahuna. ˈEne ˈahoˈa henaka kaivo ijija paˈarehuna.

9 Ijihuni maijaho nú pwina maˈuaku hena kavara ˈee nú poropetia puni ira pwina maˈuaku ˈwaravu.

10 ˈEnakaivo vea kaˈene nimaa nimaijara roujaho nimaa paˈajaho paˈarena vahuna.

11 Vea kaˈene na kasimaa hijuti veijaho kasimaa puni iri ˈwaravuta ˈee na sesamaa punaˈi vwihajute ˈee sesamaa

puna'i hene vejuta. 'Enakaivo na vea ka'ene emakina rejujaho kasimaa puni uneunechijija ni irechavume pa'arejara.
12 Ijihuna'e iviamaa nú mane'a vaja hami pakasaravu. 'Enavo vea ka'ene roe ura varira kakara'avaji'a nú hena kahuna. 'Enareje iviamai ijí pwina kwinu nara hejujaho maho'o he parahuna. Areri Hura na hena kima paranu ja'ina'e hehuna.
13 'Enakaivo ike 'unama no'opiso ikehipo majama nahuna. Ijija nimairoa 'ee iji'a túna'i rehuniji nimaa rojujine 'ee oja mihi'inijina. 'Enakaivo ikehi puni vajakino niho'o ni'ima'urijaho oja mihunijara asitaha paranana.

14

Godoni 'Aveni Jihuni Swara 'Aho'a U'una

1 Oja mihuni 'unamijaho 'ararihaha kaivo veje 'Avena Huni swariji 'ekahunijara ura rena'amana kaivo swara ka'ene poropeti puni iri 'waravuji niho'o ura rena para'amana.
2 Ijihuna'e ei pini ira ani'ini 'waramujaho hu emaa'e 'warahuna pana kaivo Godi 'waramuna. Ijihuni maijaho ea pahejura kaivo hu hemiji huni 'avena vaji 'waramuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujaho hu emaapo emare'asa'avarono 'warame 'ee ni'ajihe 'warame 'ee oja sonahi'amarono 'waramuna.
4 Ea pini hu ira ani'ini 'waramujaho hu huhusu ni'ajaramuna. 'Enakaivo ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujaho sosia ni'ajahu'e emarena 'urinuna.
5 Na ura ja ea maho'o ira ani ani'ina 'wahuna ura reniu kaivo na natohwa ka'ene ura reniujaho jara poropetia puni iri 'warahunijara ura renia paranu. 'Enajihuna'e ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujara ea ka'ene ira ani ani 'waramujaho asimana. 'Enakaivo hu ijí ira kaji ta'arohe 'wara'amaji'a sosia pirave emarehuna. 'Eje iji'a pu no'o areri rehuna.
6 'Enakaivo vwehu nune na iviamaa roe ira ani ani'ini 'wara'ujaho na ichá'ina ja ni'aji'ejo? Na areri 'unama ka'ene veje samaumaa re'eje 'wara'ujiana 'ee henaka vajijino 'wara'ujiana 'ee poropetia puni iri 'warame naja'ujiana 'ee naja'uji'a ijara samaa'e rehuna.
7 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene mai'o paheji'ina ka'ene areri hurisia ho kita puni ira anuka ka'ene pura savujipo ira areri pa'umejujaho ivi'a ichá'ina'e ijí hurisia ho kita 'aha kajino javaa ira anuka raka ka'ene savujaho he'eja?
8 'Ene tauja ira hami pa'ume'amajaho hu ichá'ina'e ajira vehuna amairiara'ena?

9 'Enajihunaʻe ja 'uʻo ira anuka kaʻene jara 'wavujara paroe samaaʻe reʻamajaho iviʻa jara raka kaʻene 'wavujaho ichá'inaʻe heʻeja? Ijihuni maijaho a iruhoa maiji ichutoa kajino nisame avanu.

10 'Ene ira ani aniʻina mapoka mweʻa ikaho navu. 'Ene ira mapoka kajija maa rukina.

11 'Enajihunaʻe na ira kajaho paheʻujaho na ea kaʻene ijí ira kaji 'waramu jihuni unaʻijaho ea suja reje 'ee ea kaʻene 'waramajaho nuni unaʻijaho 'uʻo ea sujaʻe rehuna.

12 'Enajihunaʻe ja 'uʻo 'Avena huni swara ura rena paraniu jihunaʻe niʻimaʻurijaho sosia niʻajahe emarena 'urihuniji same ura renaʻava.

13 'Enajihunaʻe ea kaʻene ijí ira aniʻina 'waramujaho siporua 'ojakame hu areri ijihuni maijaho taʻarohe 'waraʻamana.

14 Ijihunaʻe na ira aniʻini siporua 'oʻujaho nuni 'avenijara siporua 'onuna kaivo nuni vwiha ijaho maa paʻana.

15 'Enajihunaʻe ijihuni maijaho irake? Na nuni ojijiʻi siporua 'one 'ee na nuni vwiha ijiʻi siporua 'ohuna. 'Ene na nuni ojijiʻi javaa vene 'ee na nuni vwiha ijiʻi javaa vehuna.

16 Ja hine 'avena vajaru taʻaroʻavajaho vu ichá'inaʻe ea kaʻene swara ijaʻina paʻana kaʻene roe ruha apene hiʻamajaho avame Ameni 'waʻena? Ara siporua kaʻene 'one teimani 'wamujaho ijihuni maijaho hu ara iraka kaʻene rone 'waramujaho pahenuna.

17 A teimani 'wamujaho niarerina kaivo vu ea pinijaho ijaho paveju'e emarenuna.

18 Na Godi teimani 'wavujaho nara ira ani ani 'waravujara ja mahoʻo asita ranamana.

19 'Enakaivo na ura ira oma iropu hejiʻi ea niʻajihe 'warahunaʻe ura reniu kaivo vu ijiʻa ira mapoka mapoka (10,000) ira pahehunijino 'warahunijaho ura pareniu.

20 Vwehu nune sesamaa punaʻi pavwihaʻavara. Musiapo sisea pavwihaju jaʻinaʻe vwihaʻavara. 'Enakaivo joni vwiha ijija emakinepo vwihaju jaʻinaʻe vwihaʻavara.

21 Varapa vaji Natohwijara ikaʻinaʻe 'waravume vejara.

Ira aniʻina 'ee ea aniʻina puni vaji Na emaa vuʻa 'warahuna.
'Enakaivo ijí 'uʻo pu Nuni ira pahehuna 'iamana.

22 'Enaʻomo ira ani aniʻinijaho ea kaʻene Godi nimaa rojiʻini jihipuni aacha pana kaivo ea kaʻene panimaa rojiʻini jihipuni aacha. 'Enakaivo poropeti epuni iri 'waravujaho panimaa rojiʻina puni aacha pana kaivo nimaa rojiʻina puni aacha.

23 'Enajihunaʻe sosia kajipo roe ahuma hine ea mahoʻo ira ani ani 'waʻeje ijihuni swara paapejajipuna ho ea

ka'ene mai'o panimaa roji'inijipo ijí va'e aru'ipisa pu vwiha'avajaho ea ikija húmata siseraniu'e nanamiu roja'a.

24 'Enakaivo ja ea maho'o poropeti epuni iri 'wara'eje panimaa roji'ina ho ea swara ija'ina pa'ajara roe aru'amajaho ijí ea maho'o pura 'waravu kajara huni vwiha jarae 'ee ijara hu sisea veji'inijaho namahuna.

25 'Ene hema ka'ene huni oja vaji navujija veje roe samaahiravakame hu aruha arihe Godi oja mahi'i ijá 'iava'e Godiho nimai joni vaji hinu 'iahuna.

Sosi Vwiha Vajahani Vu'a

26 'Ena'omo vwehu nune ichá'ina ve'eja? Vea ka'ene ja roe ahu'avajaho ea kwinu kwino javaa veje 'ee ea pina najahe 'ee ea pina vu'a hema nahume hununa'a samaumaa'e renaji najahe 'ee ea pina ira ani'ini 'warave 'ee ea pina ijí ta'arohuna kaivo veje uneunecha maho'o ea ni'ajihe emarene 'urihunijiru re'amana.

27 'Ene ea pini ira ani'ini 'wahuna'e re'amajaho veje ea no'ona ho no'opisu 'wara'avara kaivo ei pini 'warame arevakavi'i iji'a ea pina 'wara'amana. 'Eje vu ei pini ijaho ta'arohe ijihuni maijaho 'wara'amana.

28 'Enakaivo ea pina ijí ta'arohe 'warahuna pa'ana'e re'amajaho veje sosia vaja ira pa'arene hi'amana. 'Ene veje hu huhusu no'o Godi 'wa'avara.

29 'Ene veje poropetia no'ona ho no'opisu 'wara'eje vu ea 'aho'ijaho hine 'eke manura vena ki'avara.

30 'Enakaivo ea pina ka'ene asuma hinuji vu'a hema hu mahe hununa'a samaumaa reje hu 'wara'i ve'amajaho ea ka'ene amura'e 'waramujaho ira pa'arehuna.

31 Ijihuni maijaho ja ea 'oi'oi poropeti puni ira 'wara'eje ea maho'o ijija henakame 'ee ijipo ni'ajihava.

32 Ea ka'ene poropeti puni iri 'waravujija puni ojijija puni harura hari navura'omo opo 'ajo'aravi'i 'warahuna.

33 Ijihuni maijaho Godiho ura arini veji'ina 'ee matauvi'ina. Ijihuna'e sosia ka'ene akuavi'ina puni vaja kajaho maho'o pamajikari vejura.

34 Pu napara sosia vaja ira pa'warahuna 'warava jihuna'e ira parasahe hi'avara. 'Enakaivo veje pu areri varapijara 'warama jihuni hari hi'avara.

35 'Ene pu unenu'u pina hena kahuna'e ura rena'amajaho pura sosia vaji vua'e 'warahuna areri pa'ajihuna'e va'e paruhwaha'e puni sea vaji aporave 'warave he'avara.

36 'Ene 'ú joni vaji Godoni irijaho aneja venane? 'Ene 'ú jonaru roane?

37 'Enajihuna'e ei pini vwihaje hu poropetia ho hu 'Avena vaji emarenana'e vwiha'amajaho veje ike uneunecha ka'ene

na jonaˈe vejukija Natohwijara ˈwaramanaˈe vejukaho kiˈavara.
38 ˈEnakaivo ea irara ikihi hena pavenujaho ijí ea kajara vuˈa ˈwaramajaho ea hu pahenahuna.
39 ˈEnajihunaˈe vwehu nune nimaaˈe poropetia puni iri ˈwarahunijaho ura renaˈe paraˈavara ˈee ja pakiˈeje ira ani ani ˈwaravuji tanuvu roˈava.
40 ˈEnakaivo veje uneunecha mahoˈo ˈunama nimaa nimaijino hami vene ˈee ura arini rene veˈavara.

15

Kerisora ˈUrinani Vuˈa
1 ˈEne iviamaa vwehu nune na vuˈa maa maiuˈina kaˈene nara ja najahume ja apejara kaˈene ijara niˈajihume ja maraniana kaˈene ja ijihuni toi namijuji ˈwaraˈi veju.
2 ˈEnaˈomo ira maa maiuˈina kaˈene nara ja najahume ja maraniaji ija kisinaˈe ˈunaˈavajiana vo jara nimaa rojujaho maa paˈanaˈe reˈena.
3 Ijihuni maijaho iraka kaˈene nara apejujaho na amuraˈe areri unenuˈu pina niˈimaˈura ja mihuta. Ijaho Godoni irijara ˈwaramajaho Kerisoho núni sisei jihunaˈe kwamana.
4 ˈEjume Hu ranavaraˈomo naˈia noˈopisu paˈareˈeme Godoni irijara ˈwarama jaˈinaˈe kúˈo ˈurinana.
5 ˈEne Hu Sipasi oni unaˈi vaˈana. ˈEne ijiˈa ea iropu ropu noˈo puna vaˈana.
6 Ijihuni túnaˈijaho Hu vwehu núna mapoka mapoka (500) puni unaˈi niˈaha kwinu vaˈana. Ea ˈahoˈa iviamaa majaa hina rou kaivo ea ˈahoˈa ni kwamasahara.
7 ˈEne hu Jemisi oni unaˈi vaˈarena ijiˈa apasorua mahoˈo puni unaˈi vaˈana.
8 ˈEne túchamaijaho nuni unaˈi roana. Areri ijí vea kajaho nuni vea paapeˈeme nahenihare saˈina.
9 ˈEnajihuni maijaho na nihoˈo apasorua kaˈene hamaijina ˈene ˈuˈo na apasorua ˈwihuna areri pana. Ijihuni maijaho nara Godoni sosia siseˈi ˈahie ruarahiuta.
10 ˈEnakaivo Godoni maiji vwihaniˈinijara renajihunaˈe na iviamai ea irakijaho reju. ˈEne Huni maiji vwihaniˈina kaˈene nununaˈi venajara maa paˈanaˈe rehuna pana kaivo nara kaukara niˈimaˈura kaˈene vejujara ea ˈahoˈijija asitahuta. ˈEnavo ijaho na pana kaivo Godoni maiji vwihaniˈina kaˈene na huˈúmo namujarana.
11 Narana ho purana vo nú najahume ja nimaa rojara.

Núra ˈUrihuni Vuˈa
12 ˈEnakaivo iviamaa Kerisora kwama ˈurinaji rone najahujaho ja ichá'inaˈe vene ea ˈahoˈa joni vajakaho ijá ˈwavo Ea kaˈene kwamasahiˈinijija paˈurijura ˈwavu.

13 'Enakaivo kwamasahujija pa'urihuna'e re'ipisa Kerisoho 'u'o pa'urija'a.
14 'Ene Kerisoho pa'urinana'e re'ipisa vu'a ka'ene najahujaho ira'ata'e reja'a. 'Ene joni nimairoa 'u'o ira'ata maa pa'ana'e reja'a.
15 Ija'ina'e re'ipisa ivi'a nú 'u'o ira'ata'e 'waravi'ina'e reja'a. Ijihuni maijaho Godira Kerisoho vejume 'urinaji ninama 'warava'a. 'Enajihuna'e ea ka'ene kwamasahajipo pa'urihuna'e re'ipisa Godiho Hu pavejume Kerisoho 'urinana'e reja'a.
16 Ijihuna'e kwamasahi'inijija pa'urijura'e re'avajaho Keriso 'u'o pa'urinana.
17 'Ene Kerisoho pavejume 'urinana'e re'ipisa joni nimaa roijaho maa pa'ana'e reje ja majama joni sisea vaji hija'a. Keriso oni hari uneunecha maho'o irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
18 'Enajihuna'e ea ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajaho 'u'o maho'o pa'areja kajina.
19 'Enakaivo iviamaa hia ka'ene nú hijukeru Kerisoho nú*na*'a mamaa'e re'amajaho nú ea ka'ene niho'o arisi chachanamihuniji rehuna.
20 'Enakaivo iviamaa Kerisoho vejume 'urinajaho Hu kwamasahajihipuni amura 'urinajina.
21 Ijihuni maijaho emahuni vaji kwamasahunijaho rena roana'omo 'u'o emahuni vaji kwamasaha 'urihunijaho rena roana.
22 Ijihuna'e Atamu oni vaji ea maho'o kwamasahura. 'Ene 'u'o Keriso oni vaji venu'e majama hihuna.
23 'Ena'omo 'oi'oi huni 'unama namu. 'Ejume Kerisora amura 'urinana vo tú*na*'i Kerisora ro'amajino Huni ehija 'u'o 'urihuna.
24 'E'eje iji'a vea tú*chamaijaho* roa 'e'uhuna. 'Ene vea kajino Hu 'ajohai'ina maho'o 'ee mama'ina 'ee harura maho'o veje parasahuna. 'E'ikaivo ara kwaa ijaho Godi ka'ene Omiji 'unama mahuna.
25 'Ene Hu 'ajoha'e hi'eje Huni nakijija maho'o Huni umora hari roa parahuna.
26 Naka tú*chamaa* ka'ene veje pa'arehunijaho kwamasahujina.
27 Ijihuni maijaho Godira uneunecha maho'o vejume Keriso oni umora hari ro parajara. 'Ene Hu ika 'iamujihuni maijaho uneunecha maho'o Huni hari ro paranana 'iamujara najahujaho Godi ka'ene Keriso oni hari uneunecha maho'o irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.

28 'Ene vea ka'ene maho'o Huni hari na'avajaho Harihijaho Hu 'u'o Godi ka'ene Hura uneunecha maho'o Huni hari irechamajihuni hari hihuna. 'Enakaivo Godiho uneunecha kehipuni Natohwa ni'ima'ura.

29 'Ene vejuro'i ea ka'ene kwamasaha ijihipuni jihuna'e toi samahajija pu ichá'ina'e ve'eja? Ea ka'ene kwamasahajija pa'urihuna'e re'ipisa 'ú pu irakijihuna'e toa samahare?

30 'Ene irakijihuna'e nú vea oma kwinu kwinu varapi vaji aruvo?

31 Vwehu nune na nimaa'e 'waravu. Na veku veku veniu'e kwavura. 'Ene na núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji jonijihuna'e mari'uvura.

32 'Ene nuni hahijihuni ura ijino na hanuha nea pu'úmo Epasasi 'arahuta'e re'ipisa ijaho iraka'e na ni'ajiha'e? 'Ena'omo kwamasahi'inijija pa'urihuna'e re'avajaho veje nú niari nikwamasahe para'enakúne roe ahaja ine 'ee toa sisea ine nanamie oja.

33 'Enakúne ja paki'eje emaapo pisivisa'ava. Ea sisesa pu'úmo ahuma ojujipo veju'e kara mamaa siserasahura.

34 'Enakúne hami vwihanareje sisea vejujaho areha! Ijihuna'e ja ea 'aho'a Godi pahene pakavura. Na ikaho ja juname vahi'ena'amarono 'waravu.

Haha Ka'ene 'Urihunijihuni Vu'a

35 'Enakaivo ea 'ahopo ika'ina'e aporahuna. Ea ka'ene kwamasahi'inijija 'unama ichá'ina'e 'uri'eja? 'Ee pu haha ichá'ina vaji ro'eja?

36 Vwiha pa'akere ara 'ina iraka ka'ene 'ojujija pamajikari ahuha ajivura kaivo marako 'uhe 'ee mutausahare'e iji'a ahuha ajivura.

37 Ara raka ka'ene 'onujaho maa ka'ene ichá'ina'e rehunijaho pa'onuna kaivo a 'inaru 'onuna. Ijí 'ina kajaho 'witia'ina ho 'ina 'aho'a.

38 'Enakaivo Godira ura renuja'ina'e haha mahuna. 'Ene 'ina kwinu kwino haha 'oi'oi punanuna.

39 'Ene haha maho'o ani ani'ina hiju. 'Enakaivo emaapuni hahijaho nikwinu'ina 'ee hanuha puni hahijine 'ee pina uka puni hahijine 'ee pina kija puni hahijina.

40 'Ena'omo akúp*a* huni haha 'u'una. 'Ee mwe'a puni haha 'u'una. 'Enakaivo akúp*a* huni hahijihuni mamaijaho ani'ine 'ee mwe'a puni hahijihuni mamaijaho ani'ina.

41 'Ene veakara hananuni 'unamijaho ani'ine 'ee masapijara hananujaho ani'ine 'ee chinapo hanajujaho ani'ina. 'Ene china nikwinu'wi pana 'ee puni hanaji'inijaho ani ani'ina.

42 'Ene kwamasahujipo 'uri'avajaho ija'ina. Haha ka'ene sakarahuna ka'ene mwe'i vaji savujaho vea ka'ene 'uri'avajaho pasakarasahuna.

43 Ike haha ikehipuni hura paveji'i kwama namu kaivo vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho niho'o mamaa'e rehuna. Ike hahakaho ajuasina'e rene kwama namu kaivo vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho niho'o haruriji 'urihuna.

44 'Enakaivo emaahuni haha ka'ene mwe'i vaji apús*a*vuj*a*ho vea ka'ene 'uri'amajaho 'Avena huni haha'e rehuna. 'Ena'omo emaa huni haha na'amajaho 'Aveni jihuni haha 'u'o namu.

45 Ika'ina 'u'o vejara. Atamu ka'ene ea amurijaho mai'o hiji'ina'e renana kaivo Atamu ka'ene túch*a*m*a*ij*a*ho 'Avena ka'ene majama hihuna vajihi'ina'e renana.

46 'Enakaivo 'Aveni jihuni hahijaho amura pana kaivo maraku'a hahijihuni jarana kaivo iji'a 'Aveni jihuni jahuna.

47 Ea amurijaho iki mwe'i rene roana. 'Enajihuna'e hu mwe'a ikehuna. 'Enakaivo vu Ea ka'ene Huni nijahijaho kahi akúp*a* 'ahi rena roana.

48 'Enakaivo ea ka'ene mwe'akino 'venajija mwe'a ikehuna. 'Ene 'u'o Ea ka'ene akúp*a* 'ahi rena roajaho akúp*a* huna.

49 'Enajihuna'e iviamaa kakaho núni hahijaho mwe'a kehuni haha sa'ina. 'Ena'avo tún*a*'ijaho akúp*a* 'ahi hinujihuni haha sa'ina rehuna.

50 'Ena'omo vwehu nune na ijá 'iavu Haha 'ee 'aa rukinijaho Godoni ara kwaa pavahuna. 'Ene pa'areji'inijaho papa'arehunijaho areri paapehuna.

51 Heha! Na hema pina'e 'wara'i veju. Nú ea maho'o pakwamasahuna kaivo nú maho'o arohe ani'ina'e rehuna.

52 'Ene areri nia ahatihu ja'ina'e re'eje tauja ka'ene túch*a*m*a*a ijara 'ume'eje ea ka'ene kwamasahajija papa'arehuni hahiji'i 'urihuna. 'Ene nú ta'arohe ani'ina'e rehuna.

53 'Enajihuna'e ike pa'arehuni hahakaho haha ka'ene papa'arehuniji sahuna. 'Ene ike kwahuni hahakaho rana'i pakwahuni hahijino sahuna.

54 'Enakaivo vea ka'ene ike pa'arehuni hahakaho are'i kaivo papa'arehunijiano sa'avajaho ike kwamasahujaho pakwamasahunijino sahuna. 'E'eje iji'a ira ka'ene ika'ina'e vejajaho nimaa rehuna. Kwamasahuni harurijaho asivume paranana.

55 'Ú kwamasahuji oni harura ka'ene niho'o asitaha paranajaho ivi'a ichine? 'Ú kwamasahuji oni mwatumiajaho ivi'a ichine?

56 'Ene sisei jihuni harurijara mwatumiu'e kwamasahura. 'Ene sisea huni harurijaho Varapijina.
57 'Enakaivo nú Godi teimani 'wahuna. Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijino kwamasahuniji asihuni harurijaho múhana.
58 'Enajihuni hahi vwehu nune na ja oja mihi'ine kikisima'ura'e rene nami'avara. 'Ene pavarivarivi'ina'e re'avara. 'Enakaivo na'ia mapoka Natohwi jihuni kaukara asisame huri ve'avara. Ijihuni maijaho jara Natohwi jihuni vaji kaukara ka'ene vejujaho maa rukima'ura.

16

Nimaa Roji'ina Ka'ene Pivusahi'ina Puni Swarijina

1 Na iviamaakaho monia ka'ene akuavi'inijihi puna'e ichá'ina'e nianahuni 'unamiji rone 'wara'i veju. Ja areri nara Karesia puni sosiji naja'eme 'unama ka'ene vejaja'ina'e ve'avara.
2 'Enakúne hura kwinu kwino vea amurijino veje ja ea 'oi'oi jara ichá'ina monia 'ekuri 'unamijino kivi'i karaa irechame 'ajohi'i va'avara. 'E'irakúne vea ka'ene nara vu'ujaho ja monia paahuma niana'avara.
3 'Ene ja ea irahija'e iji pijihe hi'avajija vea ka'ene na vu'ujaho na ma asura vene mihe pu joni swara 'eke Jerusaremi va'avara.
4 'Enareje na 'u'o vahuna areri re'amajaho nú pu pu'úmo vahuna.

Porura Raka Ka'ene Vehuniji Vwihanajina

5 Ijihuni maijaho na Masatonia vu'e 'e'unareje iji'a jona vuhuna.
6 'Ene vinaho na ja pu'úmo ijí atuata vea kajaho hihuna. 'Ejakame iji'a ja na ranamie na ichá vahunijaho vahuna.
7 Na iviamaa roe ja kivi'i asitaha vahuna ura pareniu. Ijihuni maijaho na vwihajujaho Natohwijara ruha aremi'amajaho na 'aha josu ja pu'úmo ijí hihuna.
8 'Enakaivo Penitikosi huni veijaho na majaa Epasasi hihuna.
9 'Ene nara kaukara vehuna nuni vwicha ni'ima'ura'e jarau'e namu kaivo naka maho'o mapoka ani reju.
10 'Ene iviamaa Timotira roe ja pu'úmo hi'amajaho paveje tea ju'amana. Ijihuni maijaho areri nara vejuja'ina'e hu Natohwi jihuni kaukara venu.
11 Hura vu'amajaho ja pakame sena'avara. Ijihuni maijaho vwehu núna 'aho'ijihi pu'úmo hu rohuniji na 'ajaha hiju.
12 'Enakaivo núni vwea Aporasi hu vwehi pu'úmo vuhuna'e na ni'ima'ura 'ejahauta. 'Enavo hu iviasa vuhuna

ura parenu. 'Enakaivo hu vea irakijino areri re'amajino vuhuna.

Vwiha Túchamaa Vajihe 'Ee 'Ajoramajina

13 'Enakúne nia niri'i hine 'ee nimairoa vajijino kisi namine 'ee ata kairasahe parupo hijuja'ina'e hiha.

14 'Ene veje iraka ka'ene ja maho'o vejujija ojiji'i ve'avara.

15 'Enakaivo vwehu nune ja Sitepanasi oni kachi'ina nikivura. Pu Akea opuni 'ina amurijina. 'Enajihuna'e pu hine ea ka'ene nimaa roji'inijihi ni'ajihi'i hijujihuna'e na ja 'ejahie 'waravu.

16 'Ena'omo ja ea ija'ini jihipuni hari hine 'ee ea maho'o ka'ene kaukara vajakino ni'ajihe kaukara vejujihi puni hari 'u'o hi'avara.

17 Na niho'o Sitepanasi ho Pochunatasi ho Akeakasi ijano roajipo na oja sonahie paranu. Ijihuni maijaho pura jo-nuna'i iraka ka'ene areri pa'ajija ni'ajihara.

18 Ijihuna'e pu jaai naai venume núni oja sonahúana. Ijihuna'e ea ijá kajihija nia hami kiame hura vena'avara.

19 'Ene Esia vaji sosi ka'ene navujipo 'ajoravu. 'Eju'e Akwira'o Pisira'o ni'ina'e ojiji'i Natohwi jihuni vaji 'ajoravu 'ee puni sei sosijara 'ajoramu.

20 'Ene vwehipo maho'o ja 'ajoravu. 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosara'avara.

21 Ike 'ajoravukaho nara Porura nuni iji veju.

22 'Ene ea irara Natohwiji oja pama'amajaho veje hu siripavuri vajijino hi'amana. Natohwe roa!

23 'Ene Natohwa Jesuni maiji vwihanii'inijaho ja pu'úmuna.

24 'Ene Jesu Keriso oni vaji ja ea maho'o na oja mihe 'ajoravu. Ameni.

2 Koritia

Vuˈa Anejijina

1 Na Porura Keriso oni apasorua Godira Huni ura ijino iji pijihana. ˈEne Timoti kaˈene núni vweijiˈo Godoni sosia mahoˈo kaˈene Korinitiai namuna ˈee nimaa rojiˈina mahoˈo kaˈene Akea vaji hijujihi punaˈe veju.

2 Maiji vwihaniujiˈo matauviˈina kaˈene Godi núni Oma ˈee Natohwa Jesu Keriso unaˈi rena roujaho ja puˈúmuna.

Porura Godi Teimani ˈWamajina

3 ˈEne Godi Amo kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma. ˈEne Amo kaˈene numiruviˈina ˈee Godi kaˈene vejuˈe haha sonahiˈiniji taˈaroha.

4 Núra ahija ˈee varapa piunivujaho Hura nú mahoˈo venuˈe oja sonahúuna. ˈEjuraˈomo vu núra areri ea kaˈene ahija ˈee varapa ijaˈinaˈe piuniˈavajaho Godira nú oja kaˈene vejume sonahúa jaˈinaˈe nú veje pu ˈuˈo oja sonahihuna.

5 Ijihuni maijaho areri Kerisora haha kaˈene hiama jaˈinaˈe núni vajakaho mapokaˈe ijaˈinaˈe renujihunaˈe nú ˈuˈo Keriso oni vaji haha niˈimaˈuraˈe sonahúhuna.

6 ˈEnakaivo nú ahija ˈee varapa piunivujaho ijara rejuˈe ja hami hene ˈee ijara niˈajihuna. ˈEne nú sonahúujara rejuˈe ja sonahiu. ˈEjakame ijaho ja masuani ajuarasahe ahija nikwisuˈina kaˈene núra siseisei hijujaho kirasahe vahuna.

7 Núni vwiha vajijaho joni nimaa roijaho nianesinaˈe rejara. ˈEne nú hena kivujaho ja nú puˈúmo ahume sisei hijujihunaˈe ja nú puˈúmo hami hihuna.

8 Ijihunaˈe vwehije nú jara pahene pavwihahuni jihunaˈe ˈwaravu. Esia vaji sisea ahija icháˈinaˈe núni ˈahi roajaho nú nihoˈo ahija niˈimaˈura vaji aruvara ˈee núni haruriji ˈi areri parenana. ˈEjume núni vwiha ijaho núni hia niroe paraju rojara.

9 Nú nimaaˈe nikwamasahuniji núni vajakino irechamúe hijujihunaˈe nú onúno panimaa vetiˈarahuna kaivo Godi kaˈene ea venaue ˈurijuji nimaa vetihuna.

10 Hura ahija niˈimaˈura kaˈene kwamasahuni vajijaho niˈajúhe ˈekue karaa ruvaˈuana. ˈEne Hura niˈajúhuna. Nú Huni toi núni nimaa roijaho ranavuraˈomo Hu majaa niˈajúhe vahuna.

11 ˈEne ja ˈuˈo niˈajúhe núni siporua ˈonuhu. ˈEne ea mapokijihi siporua eha vene núnuna ˈi mamaa kaˈene venajihunaˈe teimani ˈwaˈavara.

Porura Amairiarama Aremajihuni Vu'a

12 Ijihuna'e núra teamanumujaho ikena. Núni vwiha ijara 'warumujara nú Godoni maiji vwihanii'ina vajijino mwe'a ikehuni vaja 'ee jonuna'a kara mamaa vejara. Nú akuavare Godi ura renuni 'unamijino nimaa nimaiji vejara kaivo mwe'a kehuni vwiha ijihunijaho pana.

13 'Ene nú uneunecha 'aho'a ani'ina paveju kaivo ike jara tahe hejukeruna. 'Enajihuna'e na nimaa'e vejujaho ja ijihuni maijaho hena va'e urisahuna.

14 Jara areri pwinana'a hena kúvaja'ina'e nú joni maijihuna'e nú núni Natohwa Jesuni veijaho mari'uve ja 'u'o núnijihuna'e mari'uhuna.

15 'Ene ike nimaa vejuri vajakino ja'e 'aha no'ohe'i meraji'amarono na ura nunijaho nimako joni vu'i 'ahiana.

16 Ijaho na Masatonia va'iro va'ujino vuhuna. 'E'ira'omo kú'o Masatonia rena rouji vuhuna. 'Ene jara iji'a ni'ajihe ranamie Jutia vahuna.

17 Ijihuni maijaho na ike ura vu'i vwihajuta ka'ene arevujaho na majikari arevuta raka? 'Ú nuni vwiha ijija na haha huni vwiha ijino vwihane 'ee nara i'a 'ivujija pana 'iame avajura raka?

18 'Enakaivo areri Godi pauchavi'ini ja'ina'e núni vu'ijaho i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana.

19 Ijihuni maijaho Godi oni Hariha Jesu Keriso rone joni vaja kajino núrane 'ee Siruvenasine 'ee Timotine ijá najahajaho i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana kaivo Huni vajijaho i'a.

20 Ijihuna'e Godira nahama 'waramajija mapoke 'ee icharu navu ijija Huni vaji nimaa. Ijihuna'e Huni vaji Ameni 'wavujaho Godi ta'arohe 'wavu.

21 'Enakaivo Godira nú ja pu'úmo Keriso oni vaji venume kisina'e rene 'ee merajúhana.

22 'Ene Hura nú 'u'o Huna'e nimaa venarena areri 'Avenijaho núni oja vaji tatua'e vene múhana.

23 'Ene Godira nuni ojijaho kame nimaa'e veti'eju'e ikaho 'waravu. Na Koriniti pavu'ujihuni maijaho na joni hura'e vene makimarejo ijihuna'e pavu'uta.

24 Nú joni nimaa roijihuni natohwa rene 'ajoahuna pana kaivo joni temari jihuna'e ja pu'úmo ahume kaukara veji'ina. Ijihuni maijaho joni nimairoa vajijaho ja kikisima'ura'e rene namiju.

2

1 'Ene núra pavuhuna vwihaja jihuni maijaho nara ki'irono vu'u kara reje ja kú'o temukahunijaho na ura

pareniana.
2 Ijihunaˈe na veje ja temukaˈamajaho vu irara na venie
teamaniˈena? Ijaho ea kaˈene nara vejume temuma parana-
jara.
3 Ike uneka kehuni hahi na joni asura vejuta. ˈEne vejuroˈi
vea kaˈene na vuˈujaho ea kaˈene na venie teamanihunijija
paveje na temukiˈavarono avajuta. Ijihuni maijaho na ja
mahoˈo nimaa vetiu jihunaˈe nuni temarijaho ja mahoˈo joni
temaraˈe rehuna.
4 Ijihunaˈe haha ˈee oja niˈimaˈuraˈe hejuta vajijino na
nituˈijiˈi joni pasia vejuta. Na ja venae temukaˈavarono
vehuna pana kaivo nara oja icháˈina kaˈene ja mihuji hena
kaˈavarono vejuta.

Ea Kaˈene Siseˈi ˈAhúuji Vwihania Arehuni Vuˈa

5 ˈEnakaivo ei pini veje ja temukaˈamajaho hu pavejuˈe na
temukimu. ˈEne ike temukakaho jonijihunaˈe na ikehuni toa
vuˈa niˈina paˈwarahuna.
6 ˈEne eha icháˈina kaˈene ea mapokijipo hu mahajara ni
arerina.
7 ˈEnakúne ja unenu pina aniˈina paveha vo ma vwihane
areme ˈee veje oja sonahiˈamana. ˈEne vejuroˈi ea ijá ka-
jaho temuki nihoˈo rarena parajakame huaˈe kúˈo niˈajahe
marahuna areri parehuna.
8 Ijihunaˈe na ja jarirame ˈwaravu. Jara oja kaˈene hu
majaa mahujaho naˈavara.
9 ˈEne ˈuˈo ja uneunecha mahoˈo areri hene vejiˈiniji vene
kiˈi ˈahiume na joni asura vejuta.
10 ˈEne ja ea irá uné raka hunaˈe vwihane areˈavajaho
na ˈuˈo pu vwihanie arehuna. Na nimaaˈe vwihanie arevu
jihuni maijaho na nimaa joni hahijihunaˈe Keriso oni unaˈi
avajuta.
11 ˈEne nú ijaˈinaˈe vejakame Setaniho núnuna*ˈ*i vehuna
ija paˈareˈamana. Ijihuni maijaho hura iraˈata kaˈene
pisimisamuni ˈunamijaho nú maiˈo papuruva retúu.

Porura Toroasi Vaji Oja Hejiˈi Hinajina

12 ˈEnaˈomo vea kaˈene Keriso oni vuˈa maa maiuˈini
jihunaˈe Toroasi roujaho Natohwi jihuni vaji nuni vwicha
jaraana.
13 ˈEne na maiˈo Taitasi kaˈene nuni vweijaho papiuname
nuni oja maiˈo paarihe asuma namana. ˈEjuˈe na pu
irechamiˈi kaivo Masatonia vaˈuta.

Keriso Oni Vaji Asita Ranavajina

14 ˈEnakaivo Godi teimani ˈwavujaho Keriso oni vaji Hura
naˈia mapoka venue uneunecha asitaha paraju. ˈEne nuni

vaji Huni henaka mamaijaho kwaa ara mapokakino najahuˈe pu areri amua maaˈe ˈuvujaˈina.

15 Ijihuni maijaho nú Keriso oni vaji Godoni unaˈi amua mamaaˈe ˈuvu. ˈEnakaivo ea kaˈene nimaa rojiˈina ˈee panimaa rojiˈina mahoˈo amua kajaho urahuna.

16 Nú ea pihunaˈijaho amua kaˈene kwamasahuniji hunaˈi rena rouˈe kwamasahu jaˈina. ˈEne ea pihunaˈijaho amua kaˈene majama hihuniji hunaˈi rena rouˈe majama hihunijaˈina renuna. Ea irara kaukara areri ijaˈina veˈena?

17 ˈEne ea ˈahopo vejujaˈinaˈe Godoni irijaho paapene monia vene oju. ˈEnakaivo nú Godoni irijaho nimaa Keriso oni vaji ˈwaravuˈe Godi kaˈene nú irechamúume roajihuni unaˈi ˈwaravu.

3

Vuˈa Maiuˈinijihuni Pwehija

1 ˈÚ nú aneja vene kúˈo nú ea irahijijaho rone ˈwaraˈeja? ˈEne ˈú ea ˈahopo vejujaˈinaˈe asura vene nú ea irahijijaho rone ˈwaraˈeja?

2 Ja núni asura kaˈene joni oja vaji vejara kaˈene ea mahoˈo hena kime tahujina.

3 Ja Keriso oni asura kaˈene emaapo taˈahunijina. Ike asura ikija ipua pavejara kaivo Godi kaˈene maiˈo hijiˈini jihuni ˈAveni muna ˈaha pana kaivo emaapuni oja vaji vejuˈe núra ˈajoha hiju.

4 ˈEne ijija Keriso oni vaji Godinaˈi nimaa vena paraju.

5 Nú onúno areria pana. ˈEne uneunecha núnunaˈi rena rohuna pavwihaju kaivo nú areri renuhunijaho Godoni rena roana.

6 Hura ˈuˈo venume areri renúana. ˈEjume areri vuˈa maiuˈina huni pwea rejara. ˈEne asuri jihuna pana kaivo ˈAveni jihunaˈina. Ijihuni maijaho asurijara ˈanie kwamasahuna kaivo ˈAvenijara majama hihunijaho mihuna.

7 Ijí tamana kaˈene muna ˈahi vejara kaˈene kwamasahunijaho hanajiˈiniji roana. Ijara nihoˈo Mosisi oni niura niˈimaˈura hanajumakame Isureri ora areri huni niura pakavara. ˈEnakaivo ijí hanana kajaho pujaha parana vaˈana.

8 ˈÚ ˈAveni jihuni kaukara ijaho pinana niˈimaˈura paˈuriˈena raka?

9 ˈEne kaukara kaˈene nú namuhunijaho mavarasaˈinaˈe reˈamajaho iviˈa vu kaukara maiuˈina kaˈene núaˈe venume arira rejajaho nihoˈo maijihi ani mavarasaˈi maa.

10 Ijihuna'e nimaa'e iraka ka'ene mavarasa'inijaho iviamaa maa pa'ana. Ijihuni maijaho mamaa pina ka'ene hananajara ijaho asima paranana.
11 'Enajihuna'e ijí pujaha va'ajara niho'o hanaji'ina'e renana'e re'amajaho ivi'a ike majama nama vahuna kara hananujara maraku orijaho asima paranana.
12 Nú ijaho nimaa rojujihuna'e nú harura vene kirasahi'i 'waravura.
13 'Ene nú Mosisira venaja'ina pana. Hu huni urania atehi tanuvu'e Isureri oni harihija arira'e raka ka'ene pujaha va'ujaho pakavara.
14 'Enakaivo puni vwiha ijija tanume kisima'ura rena roe iviasi veakino usevu. Ijihuni maijaho pu vu'a sahasiji tahujaho ijí ateha ka'ene urania vahinamia savu kajaho majaa pa'ekaru va'eju'e navu. Ijihuna'e Keriso oni vaji ijija 'ekaru va'ana.
15 'Ene nitama rene roe iviasi 'e'unujaho vea ka'ene Mosisi oni tamaniji tahujaho atehi puni oja vahinamiu'e navura.
16 'Enakaivo vea irakijino ea irara ta'arohe Natohwi jihuni roujaho ijí ateha ka'ene puni oja vahanamiu'e navu kajija 'eka ruva'u'e pa'arenu.
17 'Ene Natohwijaho 'Aveni jihuna'e ichihachano Natohwi jihuni 'Avenijara hinujaho ijihi kajaho matauvi'inijara namuna.
18 'Enakaivo nú maho'o núni Godi urania unenu'u 'aho'a pavahúnamúu'e navujihuna'e nú areri mane'a'e ahanihu ja'ina'e Natohwi jihuni hanaji'inijaho núni vaji majama ahanihuna. 'Ene nú ta'arohe Hu vare'ina'e rena apene ajima vai'i nahuna. 'Ene hahaji'ina kajaho Natohwa ka'ene 'Aveni jihuni vaji rouna.

4

'Avena Huni Kukua Mamaijaho Si'uara Vaji Navu

1 Ijihuni hahi nú kaukara ike apeja jihuna'e numiruvi'inijaho apejara. 'Enakúne ja paki'eje oja ajuarasahu ro'ava.
2 'Enakaivo nú uneunecha ka'ene hemijija junuhuni jihuna'e niarevara. 'Ene nú ea papisimisame 'urahoju. 'Ene Godoni irijaho unenu 'aho'a ijí pu'úmo ahuvi'i 'warahuna pana kaivo nimaijino epuni una'a vene 'ee Godoni una'a 'u'o 'waravura.
3 'Ene nuni vu'a maiu'inakaho tanuve namuna'e re'amajaho ijaho ea ka'ene pa'arehuni jihipuna'a tanume namu.
4 Mwe'a kehuni Godijara ea ka'ene panimaa roji'ini jihipuni vwiha ijija tanu'urihu'e puruva retiu. 'Eju'e vu'a

maa maiuˈini jihuni hanajiˈinijaho ˈee Keriso oni mamaijaho pahena pakavu. Hu Godi arerina.

5 ˈEne nú núni vuˈa parone ˈwaravu kaivo Jesu Keriso Hu Natohwiji rone ja ˈwaravu. ˈEne nú Jesu onijihunaˈe joni pwea rejara.

6 Ijihunaˈe Godira ijaˈinaˈe ˈwaramana. Ira nututa vajijino hanahuna ˈiamana. Ijaho Hura núni oja vaja vejuˈe hanavuˈe Godoni henaka ijihuni mamaijaho Keriso oni urania vaji kahuna.

7 ˈEjuˈe nú ike vuˈa mamaakaho mweˈa huni haha vajakino ranavuˈe namu. ˈEnajihunaˈe harura natohwa kaˈene areri mina pavehunijaho Godoni rena roana kahuna kaivo núna parene roana.

8 Nú nihoˈo ˈunama ani ani siseˈi ˈahúu kaivo nihoˈo pamutua túa reju. Nú ˈunama vahuna puruva renu kaivo nú maiˈo paˈarevu.

9 ˈEne nú siseˈi ˈahúara kaivo papataaroruhura. ˈEne ˈanúume arihara kaivo paruruhume paˈarejara.

10 ˈEne naˈia mapoka haha vaji siseisei hijujaho nú Jesura kwamajihuni pwinanaˈe rene avaju. ˈEjukame Jesu oni hia icháˈinijaho ˈuˈo núni haha vaji najahuna.

11 Ijihuni hahi nú ea kaˈene hijukija Jesuni jihunaˈe kwaˈavarono aheruma vaˈu. ˈEjakame Jesuni hiijaho ike haha kaˈene kwamasahuni haha vajakino veje roe samaahirahuna.

12 ˈEnaˈomo nú kwamasahunijino hijukame majama hihunijaho joni vaji kaukara venu.

13 ˈEnakaivo nú ˈAvena nikwinuˈina kaˈene nimaa rojuji apejara. ˈEne ikaˈinaˈe vene ˈwaravara. Na nimaa rojujihunaˈe ˈwaravuta ˈiamana. Nú ˈuˈo nimaa rojujihunaˈe nú ˈwaravu.

14 Ijihuni maijaho nú nihene kavu. Godi kaˈene Natohwa Jesu vejume ˈurinajara venuˈe nú ˈuˈo ˈurine Jesu puˈúmo ahume Huni unaˈi vahuna.

15 Ike uneunecha mahoˈo ikija ja maranihuni jihunaˈe veju. ˈEne maiji vwihaniujaho rausahe vaˈe ea mapoka puni vaˈu. ˈEnajihunaˈe ea mapoka teimani ˈwame ˈee Godiho nihoˈo mahoˈo hura hara taˈarohuna.

Nimairoa Vajaru Hiˈavara ˈEe Uneunecha Maiˈo Paˈarehuna ˈEe Uneunecha Majama Nahuni Vuˈa

16 Ijihuni hahi oja vaja pasenuvuˈe arevura kaivo núni hahakaho uhe matoha parane vaˈu kaivo ˈavena kaˈene núni vaji hinujaho veku veku vejuˈe maiuˈinaˈe renu.

17 ˈEne ike ahija kaˈene núra iviamaa maˈuˈumaa kaˈene apejukihi ˈeke temara niˈimaˈura kaˈene núra majama apehuniji ˈi manura vehuna nihoˈo areri pana.

18 Ijihunaˈe nú núni nia uneunecha kaˈene iviamaa navuˈe kivujihi puni toa pairechavu kaivo uneunecha kaˈene nú pakiviˈinijihi puni toi irechavu. Ijihuni maijaho iraka kaˈene iviamaa kivujija ˈaha jora panama vahuna kaivo iraka kaˈene pakivujipo majama nama vahuna.

5

1 ˈEne nú nihena kavu. Ike mweˈi ara kaˈene vejara kaˈene núni sea kara tiraˈusahe ariˈamajaho nú ara Godinaˈi namuji apehuna. Ijí ara kajaho ija pavejara kaivo ijí majama akúpa ˈahi navu.

2 Ijihunaˈe nimaaˈe nú arakino hijujaho nú hahunaˈe vejiˈi hiju. ˈEne ara kaˈene akúpi ˈahi namuji hihuna ura renúa paranu.

3 ˈEnajihunaˈe nú ˈavena rene maiso paˈurahohuna kaivo nú haha maiuˈina sahuna.

4 Ijihunaˈe nimaaˈe nú haha ikehunikino hijuri vajakaho nú hahuna vene ˈee ahija piunivu. Ijihuni maijaho nú haha paˈana hihuna ura parenúu kaivo nú haha rukina rehuna ura renúu. ˈEjakame ike kwamasahukaho majama hihunijara rarene parahuna.

5 ˈEjume Godira ikehuni maijihunaˈe nú venuana. ˈEne Hu Huni ˈAvenijaho tatuaˈe vene múhana.

6 Ijihuni hahi nú naˈia mapoka nimaa vene hena kavujaho nú haha vaji hiju vo Natohwijihi puˈúmo maiˈo pahiju.

7 ˈEne nú nii kiviˈi hine ojuri ˈunamijaho pahiju kaivo nimaa roa ˈahi hina oju.

8 ˈEnakaivo nú ikaho nimaa roju. ˈEne na ika ˈwarahunaˈe ura reniu na hahake ranaˈujaho Natohwijiˈi ari hiju.

9 ˈEnajihunaˈe núni ura ijaho nú maiˈo hiˈeja ho kwamasahuna kaivo nú veje Hu teamahuna.

10 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo Keriso oni ˈotua asúki ijihuni unaˈi namihuna. ˈEne nú ea kwinu kwinu núra hahijiˈi hijari veijino icháˈina kaˈene mamaa ho sisea vejajaho eha areri ijaˈinaˈe apehuna.

Jesu Keriso Oni Vaji Godi Puˈúmo Napura Vehunijina

11 ˈEnajihunaˈe nú Natohwi jihuni hura vene emaapo nimaa roˈavarono ˈejahiu. ˈEne núni kara icháˈinijaho Godoni unaˈa samaaˈe renu ˈee joni vwiha vajijaho núni kara ijaho samaaˈe rejuˈe ja kivu.

12 Nú kúˈo paonuno taˈarosarame ˈwaravu kaivo ja vea mihe núnijihunaˈe temarahuna. ˈEne ea kaˈene haha huhuni jihunaˈe jarikaˈe reˈi kaivo oja vaja maa paˈajija eha ˈwarahuna amairiarahuna.

13 Nú húmata siseranu'amajaho nú Godoni jihuna'e
avahuna. 'Enakaivo núni vwiha arira'e na'avajaho ijaho
jonijihuna'e avahuna.
14 Ijihuna'e Keriso oni oja mihujara nú 'ajohujaho ivi'a
nú hena kavujaho Ea kwinu ea maho'o puna'e kwamana
re'amajaho ea maho'o kwamasahara.
15 Hu ea maho'o punijihuna'e kwamana. 'Ejakame pu
ea irahipo hi'avajaho punaru pahihuna kaivo Hunijihuna'e
hihuna. Ijihuni maijaho Hu puni hahijihuna'e kwame
'urinana.
16 Ijihuni hahi iviamaa iki rene iki kahi ijaho ea haha huni
'unamijaho paki'avara. Nú haha huni 'unamijino Kerisoho
hena kavara kaivo nú kú'o 'unama ija'inijaho pakavu.
17 'Enajihuna'e ea irara Keriso oni vaji hi'amajaho
hu ea maiu'ina'e rehuna. 'Ene uneunecha sahasijaho
nipa'arenana kaivo heha! Uneunecha maiu'inaru rejara.
18 'Ene iviamaa uneunecha ikija maho'o Godoni rena
roara. Hura Keriso oni vaji kú'o aheruma roe napura
vetúana. 'Ene kaukara ka'ene ea aherama roe kú'o Huni
napura rehunijaho múhana.
19 'Enakaivo Godiho Keriso oni vaji ea ka'ene mwe'i
hijukihi pu'úmo kú'o napura venana. Hu puni siseijija kú'o
pavwihaniana. 'Ene Hu Ira ka'ene ea aherame roe kú'o Huni
napura'e rehunijaho múhana.
20 'Enajihuna'e nú Keriso oni iruhoa apene 'waravi'ina
areri Godi núni vaji vu'a 'waramu jihuna'e Keriso oni tinia
apene jarirame 'waravujaho Godoni napura kú'o re'avara.
21 'Enajihuna'e Hu vejume Keriso ka'ene sisea pa'ajaho
sisea renana. 'Ejakame nú Huni vaji Godoni una'i arimaa'e
re'avarono avanana.

6

Pura Kaukara Mamaa Ka'ene Vejuji Rone Ta'arohe 'Waravajina

1 Nú Godi pu'úmo ahuma kaukara vejujihuna'e nú jari-
rame 'waravujaho ja paki'eje Godira maiji vwihaniajaho
majikari apene tau'avara.
2 Ijihuna'e Hu ijá 'waramana
Vea nimaa nimaijino Na oni vu'a ataa apúsavura. 'Ene
maraniani veijino Na ni'ajahuta 'wamana.
Heha! Iviamaakaho vea ka'ene nimaa nimaijina. 'Ene
iviamaakaho maranahuni veijina 'iamana.
3 'Ene núra unenu'u pina veje ijara ahija rena nave
emaapo kaukara ka'ene núra vejuke namuhuna na ura
pareniu.

4 'Enakaivo uneunecha mapoka nú vejujara ea najahujaho
nú areri Godoni kaukara pwea. 'Ene vene kirasahura 'ee
varapa vaja 'ee vea kisina vaja 'ee haha hiana vaja 'ee
5 nú hijúhura vaja 'ee tipurai irechamúari vaja 'ee 'uraara
vaja 'ee kaukara kisina vejara vaja 'ee nia panotuara vaja 'ee
matuna vaji hijara.
6 'Ene ariramaaru vejara vaja hinaka vaja masuani
ajuarasahe hijuri vaja 'ee mamaa'e vene ni'aja'aravura vaja
'ee Godoni 'Aveni jihuni vaja 'ee oja nimaiji mihuri vaji
hijara.
7 'Ene ira nimaa vaja 'ee Godoni harura vaja 'ee kukua
arimaijino mana'inija'i 'anihuna'e apene 'ee ana'inija'i
tanuhuna apejara.
8 'Ene ta'aroruhe hura pavenuhura 'ee sisea ronuhe
'wavura 'ee mamaa ronuhe 'wavura 'ee pisimisavi'ina
'wavura vo nú majano nimaa veji'ina.
9 'Ene areri pahena kúhune sa'ina kaivo hena kúvara 'ee
areri kwamasahune sa'ina kaivo nú mai'o hiju. 'Ene sise'i
'ahúara vo pa'anúume kwamasahara.
10 'Ene areri temuki rarenuhuna vo majamano
temarasahura. 'Ene uneunecha pa'ana vo nú venau'e
ea mapoka puni hia areri renaura. 'Ene nú pa'ana vo nú
uneunecha maho'o rukima'ura.
11 'Ene nú ira núnakino samai matauma 'waravara. Oo
Korinitinie núni oja vajakaho niho'o jaraa navu.
12 Núra ja oja mihuji tanuhuna pana kaivo jara ojono
núnuna'a tanuvu.
13 'Ene nú sesamaa puna'i 'waravu jihuna'e ja 'u'o
núnuna'a joni oja jaraa'avara.

Panimai Roji'inijihipuni Jujuvu'a 'Waramajina

14 'Ene panimaa roji'inijihi pu'úmo paahu'avara. Icháina'e
arira maiji'o siseiji'o roe ahume napura ve'eja? 'Ene
ichá'ina'e hanaji'iniji'o nutuvi'iniji'o ahu'eja?
15 'Ú 'unama irakijino Keriso'o Piriari'o nimaa veti'ara'eja
'ee vu 'unama irakijino ea ka'ene nimaa roji'iniji'o panimaa
roji'iniji'o nikwinu'wi re'eje?
16 'Ene ichá'ina'e Godoni Temiporu iji'o godi ira'atiji'o roe
nimaa veti'ara'eja? Ijihuni maijaho nú Godi ka'ene mai'o
hiji'ini jihuni Temiporua. Godira nú ijá 'warumana
Na puni vaji hine 'ee puni vaji 'urahe ohuna. 'Ene Na puni
Godia'e reje 'ee pu Nuni ea rehuna 'úmana.
17 'Enajihuna'e Natohwijara ijá 'iama Puni vaja kajaho
are'i kaivo usema roe ea ani'ina'e reha. 'Ene uneunecha
ka'ene chiha rukinijaho ija pa'uniraha. 'Eje Na 'ajorame
aherahuna.

18 'Eje Na joni Oma reje 'ee ja Nuni harihija 'apahija rehuna. Natohwa ni'ima'urijara ija'ina 'waramana 'iamana.

7

1 'Enajihuna'e vwehu núna ka'ene nú oja mihi'ine ike nahama 'warumake henareje roe ja pu'úmo uneunecha ka'ene veje núni haha 'ee 'avena siserasahunijija areva.

Porura Huni Oja 'Ee Hu Teamamuji Rona Najahajina

2 'Ene núni ruha joni oja vaji aremu'avara. Nú ea pina pasise'i 'ahaara 'ee pavenaume sisea vejara. 'Ene ea pina papisimie unenu 'aho'a hununa'a 'ekara.

3 Ja namahe 'warahuna pana. Na nimarako 'waravu ja'ina'e ja nuni oja vaji navujihuna'e nú kwamasahuna ho mai'o hihuna kaivo nú ja pu'úmo ahuma ni'ajaravi'i hihuna.

4 Na ja ni'ima'ura'e nimaa vetie 'ee jonijihuna'e na ni'ima'ura'e temaraju. Na niho'o oja sonahia paraniu'e 'ee núni haha hiana vajijaho temari rareniu.

5 'Ene nú Masatonia roaji 'u'o nú niho'o pasonasahe hijara kaivo rora rora kajaho niho'o ahija rarenuna 'ee núni vaja tejuhi rarenana.

6 'Enakaivo Godi ka'ene ea ija'ina temuka apeji'ina venau'e oja sonahiujara Taitasi ranavume roume oja sonahúana.

7 'Ene hura roujiru pana kaivo ja hua'e vejume hu oja sonanajine 'ee jara núa'e kú'i 'ahi'eju'e hine temuka ka'ene apeji'i hijura 'ee jara niho'o na kihuna'e ura renaujara veniu'e natohwa'e temukimu.

8 Ijihuna'e nuni asurijara venaume temukamana'e re'amajaho na ijaho patemukimu. Ijihuni maijaho na kavujaho asura kajara ja venaume temukamana vo 'aha jora pana. 'Enavo na ijaho temukimu.

9 Na jara temuka ka'ene apeju jihuna'e temarahuna pana. 'Enakaivo temukijara rarejume ja niho'o ta'arohajara veju'e teamanimu. Ja Godoni ura ijara vejume temukamana. 'Ejakame ja nuni vajijaho unenu pina papivusahuna.

10 Ijihuna'e temuka ka'ene Godoni ura ija'ina'e apejujara venau'e temuka paape'i kaivo sisei jihuni 'unamijaho ta'arohura. 'Ene roe maraniuna kaivo mwe'a ikehuni temukijara venau'e kwamasahura.

11 Ma ike temuka maa kara joni vaji raka ka'ene venaji kiaha. Ijara vejume jonuna'a samaa'e renana 'ee ja sisea irakiji kime senavare 'ee sisea juhavare? 'Ene ja ura ijara roe samaa'e rehuna ura renaara 'ee ja sisea kara parehuna niho'o ura rena parajure 'ee ja rakijihuna'e eha vehuna ura renaara. 'Ene jara uneunecha kihi vejajara najahujaho ja ijí sisea kajihuni pwina pana.

12 'Ena'omo na joni asura ka'ene vejujaho ea ka'ene sisea venajihuna'e vehuna pane 'ee ea ka'ene omaha sise'i 'ahaajihuna'e vehuna pana kaivo jara iraka mamaa ka'ene nunijihuna'e vejaji Godoni una'i veje jonuna'a samaa'e re'amarono vejuta.
13 'Enajihuna'e ikehuni hahi nú venume oja sonahú*ana*. Nú oja sonahú*a*ni rorijaho nú niho'o natohwa'e Taitasi oni temarijara vejume nú temarasahara. Ijihuni maijaho ja vejume huni oja areri rene sonanana.
14 Ijihuna'e na jonijihuna'e Taitasi oni una'i ja aromahuta re'amajaho ijaho paveniu'e na junimu. 'Enakaivo uneunecha maho'o ja nimaa 'warava jihuna'e nú*ra* Taitasi oni una'i ja aromahajaho ivi'a nimaa.
15 Ijihuni maijaho jara huni ira hene vene 'ee huni hura vene 'ee hura ichá'ina venuji ni'ima'ura'e vwihajaji vwihanare'e hu niho'o ja ea mapoka'e ikihi puna'i oja natohwa'e henu.
16 Na temaraju jihuni maijaho uneunecha mapoka vajijaho na ja nimaa vetia paraju.

8

Nimai Roji'inapo Teamana'eje Hura Hara Vajihunijina

1 'Enajihuna'e Masatonia puni sosia vaji Godoni maiji vwihani'ina ka'ene mihaji nú ja 'warave hehuna'e ura renúu.
2 'Ene pu sisea 'ee ahija piunivara vo pu ni'ima'ura'e temarasahe 'ee uneunecha pa'arena'e paraniana vo mavajihi'i nahunijara ura rena paraniana.
3 'Enajihuna'e na ja nahama 'waravujaho pu areri vajihuna ho pavajihunijaho paka'avara kaivo pu puni ura ijino asisame kahaho vajihara.
4 'Ene pu ea ka'ene akuavi'inijihi ni'aji'irono ura renaume 'ejahúe puni pwinana'e re'avarono jarirume 'waruvara.
5 'Ene ikaho nú*ra* ichá'ina'e vwihaji'i hijuja'ina pana kaivo Godira ura renuja'ina'e pu maraku'ijaho puni hia Natohwi jihuni ija tahi irechamareja iji'a nuni ija taha roara.
6 'Enavo nú Taitasi 'ejahaume hura nimarako aneja venana. 'Ena'omo hura kú'o joni vaji kaukara mavarasa'ina kaho vena va'e urisahuna.
7 Ja niho'o uneunecha mamaaru vejura areri nimaaroa 'ee ira arira'e 'warame 'ee henaka rukine 'ee niho'o nimaa nimaa'e vene oja mihuni 'unama ka'ene nú joni vaji aneja vejajaho veje rausa'amana. 'Ene kaukara mamaakaho 'u'o veje rausaha para'amana.
8 Na ikaho 'ejahie 'warahuna pana kaivo na ja ea 'aho'a nimaa nimaijino oja mihu ho pana ijí ki'irono 'waravuta.

9 Ijihuni maijaho núni Natohwa Jesu Kerisora maiji vwihanújaho ja nihena kavara. Hu nihoˈo arerina kaivo Hu roe jonijihunaˈe paˈanaˈe renana. ˈEjakame Hura paˈana renana vajijino jara roe areri rena paraniˈamarono avanana.
10 ˈEne vajihuri ˈunamijaho nuni vwiha icháˈina kaˈene niˈajihunijaho ike ˈwaravu. ˈEne juara pina kaˈene nipaˈarenajaho ja amuraru pavajihara kaivo ˈuˈo ijaˈina vehuna ura renaara.
11 ˈEnakaivo ijí ˈuˈo temarasahiˈi aneja vene vejajaˈinaˈe vena vaˈe paˈareˈavara. ˈEne uneunecha icháˈinaˈe ja areri vajihuni jaˈinaˈe vajiˈavara.
12 Ijihunaˈe ja vajihunaˈe amairiaraˈavajaho ijaho ea irara hununaˈa areri navujaˈinaˈe vajiˈamana kaivo hununaˈa ijaˈina paˈajaho pavajihuna.
13 ˈEnajihunaˈe ja mahoˈo vají parave pu hami hiˈeje ja sisei hihuna na parone ˈwaravu kaivo ahume areri renahunaˈe ˈwaravu.
14 ˈEne ike vea vutuakaho jara asisame huri vajiˈavajara pura pivusahujija niˈajihuna. ˈEne pura asisame huri vajihujara ˈuˈo jara pivusaˈavajaho niˈajihuna. ˈEjakame ijara areri rehuna.
15 ˈEne ikaˈinaˈe vejara.
Ea irara nihoˈo mapokaˈe eiriajaho nijara areri renana. ˈEjume ea kaˈene mapoka paeiriajaho hu ˈuˈo nijara areri renana ˈúmana.

Taitasi ˈEe Huni Napuhijijihipuni Vuˈa

16 ˈEnakaivo Godi teimani ˈwavu. Hura Taitasi oni oja vaji vwiha nikwisuˈina kaˈene nara jona vwihaju jaˈinaˈe huni vaja ranamana.
17 Ijihuni maijaho hu núra raka kaˈene jarivajiru panimaa venana kaivo hura huni ura ijino teamaˈeme joni vuˈana.
18 ˈEne nú vwea pina kaˈene huni pinana ike vuˈa maa maiuˈina ikehuni sosia vaji ˈwama apene ojujaho ranavuˈe hu huˈúmo vuˈu.
19 ˈEne ijiru pana kaivo sosi hu nú puˈúmo ˈuraha ohunaˈe iji pijahara. Ike kaukara maiuˈinakaho núra ˈajohiˈi Natohwiji taˈarohe ˈee jara niˈajarahuniji najahe avaju.
20 ˈEne hami akuaviˈi ike swara mapoka mamaa kaˈene núra ˈajoˈavarono vajúhajaho ˈajoha. ˈEjakame ea pina panamuhe ˈwaruhuna.
21 Ijihuni maijaho nú nihoˈo iraka kaˈene aririjihuni hura veju. ˈEne Natohwi jihuni unaˈeru pana kaivo ema puni unaˈa ˈuˈo hura hami veju.
22 ˈEnaˈomo nú núni vwea pu puˈúmo ranavuˈe vuˈu. Nú hu vena kavajaho hu uneunecha mapoka vajijaho hu ea nimaa

ura reji'ina'e kavara. 'Enakaivo iviamaa hu majano ura rena paranu. Ijihuni maijaho hu ni'ima'ura ja nimaa vetiu.

23 'Ene Taitasina'ijaho hu nuni napure 'ee nú hu'úmo joni vaji kaukara veji'ina. 'Enakaivo vwehu núpuna'ijaho pu sosi puni ona'e 'eke ojura 'ee pu ea ka'ene veju'e Kerisoho teamavi'inijina.

24 'Enajihuna'e jara vwehu núna ikihija'e oja mihujaho samaumaa sosia puni una'i naja'avara. 'Ene irakijihuna'e núra ja ta'arorahu jihuni maijaho pu ka'avara.

9

Nimai Roji'ina Kukua Pa'ajihi Ni'aji'eje Godira Mapokijaho Vajihuna

1 Ijihuna'e na swara ka'ene Godoni ehija vajihuri kaukara ijí kú'o huri asura vehuna areri pana.

2 Ijihuna'e jara vajihuna'e amairiaravujaho na nihena kivu. 'Ene na ijihuna'e ta'arorahare'e Masatonia ora 'waravuta. Juara pina ka'ene nipa'arenajino Akea ora vajihuna'e amairiaravara. Jara ea vajihuji henareja ea pwina oja 'urina paraniume avajara.

3 'Enakaivo na vwehu núna niirechamiume va'ara. 'Ene núra ja ta'arorahe jara niamairiaravajaho 'waravara. 'Enajihuna'e pu vui'i kive ja mai'o paamairiara'e re'amajaho ijara veje núra ja'e ta'arorahujaho maa pa'ana'e rehuna.

4 'Ene Masatonia opo na hu'úmo roi kive ja paamairiaravara'e ki'avajaho nara ja nimaa vetie 'waravujaho ijara venie na junihuna.

5 'Ene na vwehu nuna 'ejahie irechamiume urasahe joni vu'e ki'eje swara ni'ima'ura ka'ene jara vajihuna'e nahama 'waravaji 'eke amairie irecha'avarono 'iavume vu'ara. 'Enakaivo na ura reniujaho swara ni'ina kajaho ja'e itunavujara reje 'aho'a ura renahuna pana kaivo maho'o icha'ina'e vajihuna'e amairiaravajaho niija'ina'e ihene vaji'avara.

6 'Ene iviamaa na ikaho rone 'waravu Ea irara uja kwinu kwinu 'o'amajaho hu kwinu kwino jahene 'ekahuna 'ee ea irara uja mapoka mapoka 'o'amajaho hu mapoka mapoka jahena 'ekahuna.

7 'Enakúne ea 'oi'oi huni oja vaji ichá'ina'e vajihuna'e vwihana ja'ina'e vaji'amana. A sena paveji'i vajihe 'ee ea 'ahopo 'ejahiu'e vajihu ja'ina pave'amana. Ijihuni maijaho Godiho ea ka'ene teamana'eju'e vajihi'inijija oja mihuna.

8 'Ene Godiho maiji vwihaniujaho areri venahe jonuna'a ani renahuna. 'Ejakame na'ia mapoka uneunecha mapoka

maho'o areri renahuna. 'Ene jara kaukara mamaa ka'ene ve'avajaho uneunecha mapoka areri renahuna.

9 Godoni ira vaji ika'ina'e vejara
Hu ahaijikujume jirijiri va'ara. Hu ea ka'ene pivusahujihija'e vajihana. Huni mamaijaho aneja púsa pa'ana 'úmana.

10 'Ena'omo Godi ka'ene uja 'oji'iniji 'ina vajihe 'ee puretia 'iruma ihuna'e vajúhujara Hura vajihe 'ee joni 'ina veje mapoka mapoka 'ohuna re'amana. 'Ene arira maiji juara puna'i sahunijaho veje mapoka renahuna.

11 Jara iswasina ka'ene rejujihuna'e joni hiijaho marana parahuna. 'Ene jara nuni vaji pu vajihajara reje pu Godi teimani 'wa'eja.

12 'Ena'omo ike vajihuri kaukara ea ka'ene akuavi'inijipo pivusahuji vajihe areri renahunaru pana kaivo 'u'o vajihukara venau'e Godi teimani 'wavi'i navu.

13 Ijí jara vajihuni kaukara mamaa ka'ene vejujara reje pu Godiho ta'arohuna. Ijí swara ka'ene ja pua 'ee ea 'aho'a vajihujara najahujaho ja Keriso oni ira maiu'ina mamaijara 'waramuji henare'e vejara'e renu.

14 'Ene pu 'u'o siporua vajijino joni oja vwihaniura. Ijihuni maijaho Godoni maiji vwihani'ina ka'ene joni vaji ni'ima'ura renujihuna'e avajara.

15 Godira Huni swara mamaa ka'ene niho'o iri ta'arohe amairie 'warahuna areri pa'ana ka'ene múhajihuna'e teimani 'waha.

10

Porura Hu Ea Irane 'Ee Huni Kaukara Irakiji Rona 'Waramajina

1 Na Porura onuno ja 'ejahie Keriso oni ajuarana masuani hijura vajijino 'waravu. Na vea ka'ene ja pu'úmo ura varira kakaravujaho ajuasina'e rejura kaivo na karaa ani hijujaho na niho'o ira kisina'e jonuna'a 'waravura.

2 Nara 'waravujaho vea ka'ene na ijí hi'ujaho nara nimaa vene harura ka'ene apene ea ka'ene nú kúme vwihaju'e nú mwe'a kehuni ura ija'ina'e 'uraha oju rojujija ira kisina'e ninama'e 'warahuna.

3 Nú haha vaji oju vo nú haha huni 'unamijaho nana pa'ejura.

4 Ijihuna'e 'arasaravuri kukua ka'ene núra 'eke nana'ejujaho mwe'a kehuni kukuijija pana kaivo Godoni kukua ka'ene harura rukima'ura ka'ene uneunecha kisima'urijihi tirakuhunijina.

5 'Ene nú vwiha ka'ene mahine vwihajujija 'ee uneunecha mama'ina ira'ata ka'ene ijipo veju'e Godi hena kahuniji'i

ninakaravujija tirakuju. 'Ene núni vwiha ichá'inijija 'oi'oi 'ajoha venau'e roe Keriso oni ura ijaho hene veju.

6 'Ene vea ka'ene vu'ataa hejujara roe areri rene para'amajino nú amairiarame areri rene uneunecha ka'ene vu'a ataa pahejujija eha mihuna.

7 Ja hine uneunechakija ma huri pu ichá'ina navuja'ina'e kivu. 'Enakúne ei pini huhusu hu Keriso oni ea renaji niarerina ro'amajaho maka'eje hu ikaho kú'o ori'ini huni vaji vwiha'amana. Hu Keriso oni ea renajihuna'e nú 'u'o rejara.

8 Ijihuna'e na harura ka'ene Natohwijara nú múh*a*jihun*a*'e ta'arosara'ujaho na pajunihuna. Ijí harura kajaho ja ni'ajihe 'urihuna kaivo parurahihuna.

9 Ijihuni maijaho nuni asura ikipo veje ja tea junahunijaho na ura pareniu.

10 Ijihuna'e pu ijá 'wavu. Huni asurijija ahisima'ure 'ee harura rukina 'wavu kaivo hu ea maijaho harura pana. 'Ene hura iraka ka'ene 'waramujija senahuna 'wavu.

11 'Ene veje ea ijá kajija ikaho hami vwiha'avara. Nú ijaho pahijujaho ira ichá'ina asura vaji vejuja'ina'e vea ka'ene nú hamai piunivujaho nú ija'ina'e vejura.

12 Nú harura pa'ana'omo nú pa'eke manura vene irechamie ea 'aho'a ka'ene opu rone 'waravu ja'ina pavejura. 'Enakaivo vea ka'ene pu opo manura vene pirahujaho pu pahene pakavi'ina'e kavu.

13 'Enakaivo nú núni manurijaho paasime huri ta'arosarahuna. 'Enakaivo núni tinia ka'ene Godira mina vene múh*a*jihuni vajijino hine vu'e joni usehuna.

14 Ja núni harura hari hihunijaho arerina. Ijihuni maijaho núr*a* amura Keriso oni vu'a maa maiu'inijaho 'warama 'unama jojora kaho roe jara hiju kaho usevara.

15 Nú areri núni chahijaho paasime ea 'ahopo kaukara ka'ene vejajihuna'e ta'arosarahuna. 'Enakaivo nú vwihajujaho joni nimaa roijara 'urine emare'amajino núni kaukara ka'ene joni vajijaho 'urine natohwa'e rene rausaha parahuna.

16 'Ene areri vu'a maa maiu'ina 'warama va'e jara hijujaho asime kaha'ana'i vahuna arerina. 'Enajihuna'e nú kaukara ka'ene ni ea pipuni ara kwaa vaji nivejajihuna'e pataarosara'i 'ahúu.

17 'Ene Godi oni ira vaji ika'ina'e vejara Ea irara mari'ui ve'amajaho hu Natohwi jihuni vaji mari'u'amana 'iamana.

18 Ijihuna'e ea ka'ene ori ta'arosaramujaho nimaa vetihuna pana kaivo Natohwijara nimaa vene ta'arohe 'waramujarana.

11

Porura Huni Apasoru Kaukara Nimaa Nimaijine ꞌEe Apasoru Iraꞌatijihi Rona Najahajina

1 ꞌEne na hine puruva retiꞌinapo vejujaꞌinaꞌe vene ꞌwarave heꞌavajaho makiꞌavara. ꞌEnakaivo masuani hine ataa apúsame heha.

2 Ijihunaꞌe Godira jonijihunaꞌe oja kaꞌene henujaꞌinaꞌe na ꞌuꞌo joni oja ijaꞌinaꞌe heju. Ijihunaꞌe na parua kwinu vehunaꞌe nahama ꞌwaravuta. ꞌEnareje na ja areri ꞌasúra ariramaa Keriso vajahuna.

3 ꞌEnakaivo vejuroꞌi taparijara huni henaka iraꞌatijino Ivi pisimia jaꞌinaꞌe hu joni vwihaiji ꞌuꞌo veje ja Keriso oja nimaa kaꞌene mahuji arehunijara na tea junimu.

4 Ijihunaꞌe ei pini roe Jesu pina kaꞌene nú panajahaji roe najaꞌena ho ꞌavena pina aniꞌina kaꞌene jara apeja jaꞌinijaho pana kaꞌi aniꞌina ho vuꞌa maa maiuꞌina kaꞌene jara apeja jaꞌinijaho pana kaivo aniꞌiniji najahe ja ijihi nimaa venaꞌe veꞌavarono tea junimu.

5 ꞌEne na onuno pavwihajujaho na apasorua kaꞌene mamaꞌinijihi puni hara kaꞌene nihoꞌo túchama ijina paroju.

6 ꞌEnakaivo na ira hami paꞌwaraviꞌina vo na henaka rukina. Nú ikija nimaa nú vejume jonunaꞌa uneunecha mahoꞌo samaa renana.

7 ꞌEne nara nihoꞌo joni hari roe ja ꞌunirame ahasirimaꞌe ꞌee Godoni vuꞌa maa maiuꞌiniji jaꞌe eha paꞌa najahujaho na sisea vene avajuta raka?

8 Na sosia ꞌahoꞌa nesavu jaꞌinaꞌe vejuta. Ijihuni maijaho pura na aneja miꞌejuꞌe ja najahu.

9 ꞌEne vea kaꞌene na ja puꞌúmo hijujaho na pivujuta kaivo na ea pina ahija pamahuta. Ijihuni maijaho vea kaꞌene vwehipo Masatoniai rena roajino nara pivujujaho mahoꞌo vajihara. ꞌEnajihunaꞌe na uneunecha mapokijaho pavejume joni ahijaꞌe renana. ꞌEnaꞌomo majaa ijaꞌinaꞌe vehuna.

10 ꞌEne areri ike Keriso oni nimaa kaꞌene núni vaji hinujihunaꞌe nara ike temarane vejujaho Akea vaja ea pina patanuhuna.

11 Irakijihunaꞌe? Ijihuni maijaho na ja oja pamihura raka? Nara ja oja kaꞌene mihujaho Godira hena kimu.

12 ꞌEnakaivo nara iraka kaꞌene vejujaho na majano vena vahuna. ꞌEjakame ea kaꞌene ꞌunama savujija uhusamihuna. ꞌEne ea kaꞌene ꞌunama same nú pu puꞌúmo kaukara niareri nikwisuꞌina veju ronareꞌe taꞌarosaravujija uhusamihuna.

13 Ijihuni maijaho ea ijá kajija apasorua kaꞌene iraꞌasini jihina. ꞌEne kaukara iraꞌata vejiꞌini jihina. ꞌEnaꞌomo pu Keriso oni apasorue punaꞌi veju.

14 'Ene Setani 'u'o ta'arohe areri hanaji'ini jihuni 'ona oji'ina sa'ina'e rehuna.
15 'Enajihuna'e huni pwea 'u'o areri arimaa ijihuni pwea puna'i matesaravujaho na mai'o patata'eju. 'Ene pura kaukara ka'ene vejujihuni eha sisea apehuna.

Porura Apasoru Kaukara Veji'i Siseisei Hinajina

16 Na kú'o ijá 'iavu Veje ea pina na vwiha pa'ana paro'amana kaivo ja ija'ina'e ro'avajaho vwiha pa'ane puna'i apeni'avara. 'Ejakame na ma'uako temarauta.
17 Nara raka ka'ene 'waravukija Natohwijara 'waramu ja'ina'e pa'waravu. 'Enakaivo ea vwiha pa'ajipo vejuja'ina'e na onuno nimaa veti'aravi'i ta'arosaravu.
18 Ijihuna'e ea mapoka mwe'a kehuni 'unamijino temaraju jihuna'e na 'u'o temarahuna.
19 Ja vwihajujaho ja hami vwihaji'ina ronare'e ea ka'ene vwiha pa'ajija nimaa teamana'eju'e 'ekura.
20 Ijihuna'e ja ea irara pwea 'ekahareje 'anie ruarahe 'ee 'eke hura ura renuja'ina'e 'ahie 'ee huhusu ta'arosarame varinu tahijihujaho ja majaa ata kairasahe hu hu'úmo hijura.
21 'Ene na niho'o juni'eju'e 'waravu kaivo nú manura vene kúvajaho nú niho'o harura pa'ana. Na kú'o vwiha pa'apo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Pu 'unama iraka sa'inijino harusina'e rejaja'ina'e núni harura 'u'o ija'ina.
22 'Ú pu Hipurue? Na 'u'o Hipuru. Pu Isureri ore? Na 'u'o Isureri ora. 'Ú pu Eparahami oni amuhije? Na 'u'o Eparahami oni amuja.
23 'Ú pu Keriso oni pwehija raka? Na húmata siseapo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Nara niho'o pu asitahuta. Nara kaukara ka'ene vejujara pu asitahana. 'Ene nara na'ia mapoka'e tipurai hijujara pu asitahana. 'Ene na'e hijihiaji tahuna areria pana 'ee niho'o na'ia mapoka'e kwahuni hari hijuta.
24 Jua na na'ia iropu 'aha mapoka (39) hijihiara.
25 Na na'ia no'opisu ajiaki hijihiara. 'Ene na'ia kwino muni 'one hijihiara. 'Ene 'aha no'opisu sisima siserajara. 'Ejume vea kwinune 'ee na'ia kwinu ijá karo soha rira karohi imwasami'i venana.
26 Na veku veku 'unama jojora va'e roura vajijaho na ahija mapoka piunivura. Toa puni ahija anuameji'ina puni ahija nuni aepuni ahija Jenitaru puni ahija 'ee taunua vaja 'ee nechi'a 'ee soha 'ee vwehija ka'ene ira'ata rukinijihi puna'ijaho ahija piunivura.
27 Na niho'o kaukara kisina'e vene 'ee 'unama kisinijino hijuta. Na na'ia mapoka'e na'ia nia panejuta 'ee matunime

ˈee toa huaniˈejuˈe ˈiruma pai ojura ˈee nihoˈo atuatiˈejuˈe naˈia ateha paraane nejura.
28 ˈEne uneunecha ikeru pana vo na sosia mahoˈo ikihi puni ahijiji oja vwihaniareˈe siseisei hijura.
29 Ea irara harura paˈarenujaho na ˈuˈo paˈareniuna. ˈEne ea irara sisei vaji arumujaho na nihoˈo natohwaˈe hunijihunaˈe vwiha kisinaˈe vwihajura.
30 ˈEnakaivo na temaraˈi veˈujaho iraka kaˈene nuni vaji ajuaranuji na ijihunaˈe temarahuna.
31 Godi kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma kaˈene aneja púsa paˈa taˈarohujara kiˈejuˈe na iraˈata paapeju.
32 Tamasikasi vaji kavana ijara Eritasi kaˈene kinijihuni hari Tamasinesi taunua kajaho ˈajohe kamoriˈi ˈahiume vejara.
33 ˈEne na namea vaji ranamie vera titi apúsamiume na huni ijaˈe juhame arihe aseha vaˈuta.

12

Poru Oni Visoni ˈEe Raka Kaˈene Túnaˈi Rehunaka Nahajina

1 ˈEne taˈarosaravujaho nijina kaivo ijaho ea maiˈo paniˈajihuna. ˈEnajihunaˈe na iviamaa visonia ˈee Natohu ijara raka kaˈene vejuˈe samaaˈe rejujihi ˈwaravuma.
2 Na Keriso oni ea pina hena kavuraˈe juara iropu ropu noˈuna noˈo ijá paˈarena ijino vinaho hahijiˈina ho haha paˈana puruva reniu kaivo Godira hena kamu. ˈEnavo ea kajaho akúpa ˈahi ruha kaˈene noˈupisu jihunijino apejume vaˈana.
3 ˈEne ijí ea kajaho huni hahijiˈi vaˈana ˈaho huni ˈavenijara vaˈajaho na puruva reniu kaivo Godira Huhusu hena kamu.
4 Hu Parataisi vaˈana. ˈEne ira kaˈene areri paˈwarahunijija henana. Ijí vuˈa kajaho ea areri paˈwarahunaˈe tanuˈurahara.
5 Na ea ijá kajihi punijihunaˈe mariˈuhuna. ˈEne na nunijihunaˈe pamariˈuhuna kaivo nara pivujuri vajijino na mariˈuhuna.
6 Ijihunaˈe na ura temaraˈi ˈahiˈamajaho na vwiha papuruva retiˈinaˈe reˈeju. Ijihunaˈe na nimaiji rone ˈwarahuna. ˈEnakaivo na ijaho paˈwarahuna. ˈEjakame ei pini iraka kaˈene nuni vaji kime ˈee nununaˈi henujiru aromihuna.
7 ˈEne uneunecha mapoka kaˈene vejume samaahirava ijihunaˈe haha hiana niˈinaˈe nuni haha vaja ranamana. Ijaho Setani oni onaˈojiˈinijina. Ijara ˈwija oma rene nuni haha vaji hine ruarihakame na onuno pataˈarosaraˈurono avanana.

8 Ikehuni vu'ijaho na 'aha no'upisu natohwiji jarime ijí 'eka ruva'amarono 'waravuta.
9 'Ejume Hu ijá 'wima Nuni maiji vwihanii'inijara venau'e a hu'úmo niareri renau. Ijihuni maijaho a harura pa'arenaujino Nuni harurijara venau'e a areri renauna 'wamana. 'Enajihuna'e na harura pa'areniujino mari'ume kehi kehi oju'ukame Keriso oni harurijaho nuni vaji namuna.
10 Ijihuni hahi Keriso onijihuna'e nara pivujuri vajijaho ira sisea 'warivura 'ee vea kisina vaji aruvura. 'Ene sisei 'ahie rurihuri vaja 'ee kisina rene puruva retiuni vaji na nijihuna'e teamanimuna. Ijihuna'e vea ka'ene na harura pa'areniujaho na harura renihuna.

Porura Koriniti Ora Vwihaniani Vu'ijina

11 Ja ojono veniume na vwiha pa'ana'e rejuta. 'Enajihuna'e jara asura vene na ea icha'inijaho rone 'warava'a.
12 Apasorua nimai jihipuni 'unamijija joni vaja masuani ajuarane vene najahajaho ikena. Acha ani ani'ina 'ee ea areri pavehunijija 'ee ea kime vwiha puruva retihunijija vene najahara.
13 Ijihuni maijaho na 'unama irakijino venaume ja sosia 'aho'i jihipuni hara'e rejare? Nara unenu'u pina ka'ene jonuna'a pavejujaho na ja ahija pamihuta. 'Enakúne nara sisea ka'ene vejujaho vwihanie areha.
14 'Ene na ivi'a 'aha no'upisu ijí ja vu'e ki'irono amairiaravu. 'Ene na paveje jonuna'a ahija renahuna. Ijihuni maijaho na joni kukuiji 'eka'irono avahuna pana kaivo ja 'eka'irono avaju. Ijihuna'e sesahwapo emahwa puni uneunecha patamuvanihura kaivo emahwapo sesahwa puna tamuvaniura.
15 'Ene na teamani'eju'e joni 'aveniji marani'avarono nuni uneunecha 'ee nuni haha maho'o ato'uruve pa'arehuna. Na niho'o oja ni'ima'ura'e mihu kaivo ja na oja ma'uako mihuna raka?
16 'Enakaivo areri ija'ina'e rehuna vo na pavejume jonuna'a ahija renahana. 'Ene na ea ka'ene 'unama ani ani'ini pisivisavi'ina 'wavura. 'Ene na ja papisimisamareno 'ekauta 'wahuna.
17 Na ea ka'ene irechamiume vu'ajihi puni vaji unenu'u pina mamaa jona'e na pa'ekahuna sa'ina'e 'ekuta raka?
18 'Ena na Taitasi 'ejahaume va'eme vweijaho ranavume hu hu'úmo vu'ana. 'Enakaivo Taitasiho jonuna'a unenu 'aho'a pa'ekahuna sa'inijaho 'ekana raka? 'Ú nú ja pu'úmo kara nikwinu rene vejara raka? 'Ene kara kwinu parene 'unama ura kwinu parene vejara raka?

19 Jara hine vwihana apene roujaho núra raka ka'ene
'waravujaho nú núni haha anakarame ijihuna'e 'waravu
roju. 'Enakaivo nimaijaho Godoni una'i nú Keriso oni vaji ja
oja mihujihuna'e ja vena'e marasahe 'uri'avarono 'waravu.
20 Ijihuna'e na vea ka'ene kú'o 'uname roujaho jara
ichá'ina ka'ene rehuna'e na vwihajujaho parena vehunijara
na oja hianimu. 'Ene nara ichá'ina ka'ene veje ja ura
parenahuniji vwihaju. 'Ene joni vaja hine 'ura'aravu ho ea
'ahopuni kukui jihuna'e sename ajinavu ho ajiri pivaroramu
ho 'ura'arame ninakaravu ho ea ira'atijino namahe 'wavu
ho epuni vu'a sisea ronahu ho jarika reju ho 'ee uneunecha
mai'o ura arini paname 'ee pareju.
21 'Ene vea ka'ene na kú'o joni vu'ujino nuni Godijara
venie na joni una'i vahi'a apehunijara tea junimu. 'Eje
na ja'amu vehuna. Ijihuni maijaho ea mapoka ka'ene
itunavume nimako rene hine sisea ka'ene vena apene roe
'ee hine hurecharame 'uasa vejajaho mai'o pataarohe puni
sisea vwihane arevi'ina.

13

Túchamaa Onúno Piuharahuna 'Ee 'Ajorumajina

1 'Ene ikaho nuni 'aha no'opisu ijí na ja ki'irono vu'u. 'Ene
vu'a nimaijija ea no'ohe'ina ho no'opiso avavukame iji'a roe
nimaa'e rejura.
2 Na nimarako vea ka'ene na ja pu'úmo hijuti veijino ona
aruna mihuta. 'Ene kú'o na ijaho ja pu'úmo pahiju vo na
nimarako 'warave ja hehuna. 'Ea ka'ene nimarako sisea
vejajija 'ee ea maho'o ijija 'u'o Na kú'o roujaho ea pina
paasinahuna kaivo eha mihuna.
3 Ijihuni maijaho ja Kerisora nuni vaji 'waramu jihuni
maiji ka'i 'ahiu'e savu kaivo Hu joni vaji harura pa'ana'e
rehuna pana vo niho'o joni vaja kajaho harura ni'ima'ura'e
renu.
4 Ijihuna'e Hu nimaa ajuaranana vajijino korosi 'ahi
'anaara. 'Enavo Godoni harurijara reju'e Hu majama
hinu. Ijihuna'e nú 'u'o Huni vajijaho ajuasina kaivo nú Hu
hu'úmo hihuna. Ijihuni maijaho Godoni harurijaho jonuna'i
ranavume vu'ajihuna'e.
5 Ja nimairoa vajijino hiju ho pa'ajaho ojono mina vene
ka'avara. 'Ene ja ojono piuha'arame kaha. 'Ú ja Keriso
ka'ene joni vaji hinujaho mai'o pakavu raka? 'Ene ja vejuro'i
ma irijino Godoni ea 'wavara'e re'ira'omo 'ari'ava.
6 'Ene na nimaa vejujaho ja hena kú'avajaho nú vena
kúvajaho pa'arihara'e kú'eja.

7 Nú iviamaa Godoni siporua 'ojukame ja sisea paveju. Núra ikaʼina kaʼene vejukaho núra raka kaʼene najahajara mamaaʼe rejakame avahuna pana kaivo nú ura renujaho vea kaʼene núra arihune saʼinaʼe kúʼavajaho ja 'unama kaʼene aririji vehunaʼe ura renukame avaju.

8 Ijihunaʼe nú unenuʼu pina nimaiji niname vehuna pana kaivo nú nimai jihuneru vejura.

9 Nú temarasahu jihuni maijaho vea kaʼene nú harura paʼarenujaho ja nihoʼo harura renau. 'Enajihunaʼe nú ike 'uʼo siporua 'ojuraʼomo ja venaʼe mahouʼinaʼe renahuna.

10 Ikehuni maijihunaʼe na ijaho pahiju vo na uneunechakija vene 'waravura. 'Eʼiraʼomo vea kaʼene na ijí hiʼujaho na nuni harura kaʼene Natohwijara mihajaho paapene ja ira kisina 'warahuna. Ijihunaʼe na ja niʼajihe emarene 'urihuna kaivo ja pavenaʼe arihuna.

11 'Enajihunaʼe vwehu nune túchamaijaho temarasaha 'ee venaʼe mahouʼinaʼe reha. 'Ene niʼajaraha 'ee oja sonahiaha 'ee vwiha nikwinu rene matausahe hiha. 'Eje Godoni oja mihiʼina 'ee matausahiʼinijara ja puʼúmo nahuna.

12 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosaraʼavara.

13 'Ene nimaa rojiʼina mahoʼokipo 'ajoravu.

14 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniiʼinijaho 'ee Godoni oja mihujaho 'ee 'Avenijihi puʼúmo ahuvujaho mahoʼo ja puʼúmuna. Nijina.

Karesia

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru apasorua kaʻene emaapo iji pijihe rehuna pane ʻee emaapuni haruri rehuna pana kaivo Jesu Keriso oni vaji Godi Amo kaʻene Huaʻe vejume kwama ʻurinajara iji pijihana.

2 ʻEne vwehu núna maho'o kaʻene nú puʻúmo hijukipo sosia kaʻene Karesia vaji navujihi ʻajorame veju.

3 ʻEne maiji vwihanúe ʻee matauviʻina kaʻene Godi kaʻene núni Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho ja puʻúmuna.

4 Hu núni sisei jihunaʻe kwamana ʻee areri Godi kaʻene núni Omijara Huni ura ijino niamariarama jaʻinaʻe ike mweʻa sisea vajakino niʻajúhe siriruma ruvaʻana.

5 Ijihunaʻe pinanijaho niho'o aneja púsa paʻanaʻe maho'o majama Huna. Ameni.

Vuʻa Mamaa Maiuʻina Nikwinuna

6 ʻEne na niho'o puruva retiu. Ijihuni maijaho Godi kaʻene Keriso oni vaji maiji vwihanúe ʻumenuajaho ja nimarako ranaʻi vo vuʻa aniʻina maiuʻina ʻararihau.

7 Ijaho nimaiʻe ira pina aniʻina pana kaivo pu ea ʻaho'a hine a ruarahau. ʻEne Keriso oni vuʻijaho apene taʻarohe ani najahu.

8 ʻEne núrana ho ʻona ojiʻini kahi akúpa ʻahi rene roe ira kaʻene nú ja najahukeja areʻi kaivo ira pina aniʻina najaʻamajaho makaʻeje Godira hu siriʻamama.

9 Na nimarako ʻwaravutaʻe na kúʻo ʻwaravu. Ei pini roe ira núra ʻwaravu jaʻina pana vo ira pina aniʻinaʻe ʻwarave heʻavajaho makaʻeje Godira sirimama.

10 Ijihuni maijaho na iviamaa emaaʻe ura renaʻavarono avaju ho Godi ura reʻamarono ʻunama saravu raka? ʻÚ na emaaʻe ura renaʻavarono harura veju raka? ʻEne na emaaʻe ura reʻavarono saravuta reʻipisa na Keriso oni pwea pareju'u.

Porura Apasoru Renani Vuʻa

11 ʻEne vwehu nune maijaho na ura ja nimaa hami hehunaʻe ura reniujaho nara vuʻa kaʻene najahujija emaapuni rene roe na najahuna pana.

12 Ijihuni maijaho na emaapunaʻa paapejuta ʻee ei pini najihuna pana kaivo Jesu Keriso oni vajijino vejume roe samaa rejume na apejuta.

13 Nara 'unama ka'ene Jua puni tamana vajijino vejujaho ja nihejura. 'Ene nara ichá'ina'e vene Godoni sosia sise'i 'aha'e 'ee tirakuje pa'are'amarono vejuji manura vehuna areri pana.
14 Na ea ka'ene nú pu'úmo urijajija Jua puni tamanijihuni 'unama niho'o asitahe hena ka parajuta 'ee na harura natohwa vene amuhu núpuni 'unama tamana kajija maho'o 'ararihie ve parajuta.
15 'Enaka'ivo nuni ohijihuni tei vaji Godira veniume na roe 'arihujino Hu ura rejume Huni maiji vwihaniuri vajijino iji pijihana.
16 Hu teamavume Huni Hariha nuni vaji vejume samaa'e rejumakame na Jenitaru puni vaji naja'urono avanana kaivo na maku'a ea ka'ene haha 'ee 'aa rukini jihipuna'a vu'a pasaravuta.
17 'Ene na Jerusaremi pava'e apasorua ka'ene nimarako reja jihipuni va'uta kaivo na va'e Arepia rene kú'o Tamasikasi routa.
18 'Ene juara no'opiso pa'are'eme na iji'a Jerusaremi Sipasi (Pita) ka'irono va'uta. Na ijino na'ia iropu ropune 'ee umora ronu kwino hijuta.
19 'Enakaivo na apasorua 'aho'a pakivuta kaivo Jemisi ka'ene Natohwijihuni 'u'uijiru kavuta.
20 Nara iviamaa raka ka'ene jona'e vejukaho na nimaa'e Godoni una'i ja papisimie 'waravu.
21 'Enarejo na 'urine Siria 'ee Sirisia va'uta.
22 'Enajihuna'e sosia ka'ene Keriso oni vaji Jutia hijujija na pakivi'ina.
23 'Enakaivo pu nuni vu'a ika'ineru hejura Ea ka'ene nitama sisei 'ahú*aja*ho ivi'a nimairoa ka'ene hu nimarako tirakui venaji najahu.
24 'Ene pu nuni hahijihuna'e hine Godi ta'arohura.

2

Poruho 'Ee Apasoru 'Aho'ijina

1 'Ene juara iropu ropu no'ona no'o pa'are'eme iji'a na kú'o 'uname Jerusaremi Panapasi ho 'ee Taitasi ho ijá aherame va'uta.
2 Nara ijí va'ujihuni maijaho Godira najihumakame ijihuna va'uta. 'Ene nara vu'a iraka ka'ene Jenitaru puni vaji najahujaho hemi ea mama'ini jihipuni una'eru 'waravuta. Ijihuni maijaho na 'unama reha asisame ani naja'eju ronarejo avajuta.
3 'Enakaivo Taitasiho na hu'úmo hinana vo hu Kuriki kaivo pu pa'ejahae sisa 'uhuhuna 'waravara.

4 Ijihuni maijaho vwehu nuna ˈahoˈa ira ˈatijino júhi roe kúme núra Jesu Keriso oni vaji ahija varapa paˈa ijí matauma hinojujihi kúmareje aheruma vaˈe sisea huni harura hari hiˈavarono avajara.
5 ˈEnakaˈivo pura ijaˈinaˈe vejakame pu ruha aremahareje vea oma kwino aremahuna pana. Ijihuni maijaho vuˈa nimaijara joni vaji majamano naˈamarono avajara.
6 ˈEnakaivo ea kaˈene pinaˈinijija pu maiˈo núnuna ani ˈina pareju. Ijihuni maijaho Godiho ronu kwino pareji ˈina. Ijí ea mamaˈina pinaˈina kajija na unenuˈu pina paniˈajihara.
7 ˈEne pura aniˈina kaˈene hejajaho na sisa paˈuhuahiˈinijihi vuˈa maa maiuˈina najahuna mihana hejara. ˈEne ijaˈinaˈe Pitaho sisa ˈuhuaˈinijihi najahunaˈe ranavara.
8 Godi kaˈene Pita oni vaji kaukara maa vejume sisa ˈuhuahiˈini jihipuni vaji apasorua kaukara venajara nuni vaja kaukara maa ˈuˈo vejume na Jenitaru puni vaja kaukara vejuta.
9 Jemisine Sipasine (Pita) ˈee Joni ijano tukejaˈomo maiji vwihaniˈina kaˈene na mihaji kamareja pu nú Panapasiˈi ahuma Jenitaru puni vaˈe niˈajihe ˈee pu sisa ˈuhuaˈini jihipuni vahunaˈe nimaa vetiarame ija ˈekuara.
10 Pu ea kaˈene uneunecha paˈanaka pivusahiˈinijiru vwihaniˈavarono ˈwaravara. Ijaho iraka kaˈene na ˈuˈo vehunaˈe ura renia paranajina.

Porura Pita Enitioki ˈUrarahe Ira Kisina ˈWaramajina

11 Vea kaˈene Sipasira (Pita) Enitioki roajaho na huni unaˈi ninama ˈurarahuta. Ijihuni maijaho hu ˈunama kaˈene areri parehuniji vena jihunaˈe avajuta.
12 Ijiˈa ea ˈahoˈa Jemisi oni unaˈi rena roˈavarono hu vaˈe Jenitaru puˈúmo ˈiruma inuna kaivo vea kaˈene pura roajaho hu sisa ˈuhuahiˈiniji juhame Jenitaru makiˈikaˈi ruvaˈe hunanu hinana.
13 ˈEjume Jua ˈahoˈa niˈajahe iraˈata kajaˈina vejara. ˈEne pura iraˈata kaˈene ijaˈina veja kajara rejume Panapasi ˈuˈo iraˈata kajara tairiume vaˈana.
14 ˈEnakaˈivo na kivume pu vuˈa maa maiuˈina nimaiji areri pavejume kimarejo na puni unaˈa kajino Sipasi (Pita) ijá ˈwavo A areri Jua kaivo a Jua punaˈi pahiˈi kaivo Jenitaru epunaˈi hinu ˈee a ichá vene Jenitaru Jua punaˈi hiˈavarono ˈejahio?

Jua ˈEe Jenitaru Ahuma Nimairoa Vajijino Maranihuna

15 Nú Juaˈe nahenuajija nú Jenitaru puni sisea vaji rena rohuna pana.

16 'Enavo hena ka'amana! Emaa varapa tamaniji venareje ariramaa'e rehuna pana kaivo Jesu Keriso nimaa ro'avajina. 'Ene nú 'u'o Jesu Keriso nimaa rojara. 'Ejume Keriso nimaa rojajara venume ariramaa'e rejara. 'Ene varapa tamana'e venareje ariramaa'e rehuna pana. 'Ena'omo varapa tamana'e ve'avajara ea pina veje ariramaa rehuna mai'o pana.

17 Nú Jua Keriso oni vaji ariramaa'e re'irono savari vajijino nú roe hena kavajaho areri Jenitarua ea sisei ija'ina'e nú 'u'o sisea rukina'e kavara. 'Ú Kerisoho sisea vehuniji 'waravi'ine? Niho'o pana.

18 Ijihuni maijaho nara niruarahume pa'arenaji na kú'o 'uname vena aji'ipisa ijara naji'amajaho na sisea vejuta reja'a.

19 Ijihuni maijaho varapa tamani jihuni harura vaji hijuta. 'Enarejo tamana vaja kajaho kwavume pa'are'eju'e Godoni jihuna'e hiju.

20 Na Keriso'i korosia 'ahi 'aniara. 'Ena'omo iviamaa nara nanasu hihuna pana kaivo Kerisora nuni vaji hinu. 'Ene nara hia ka'ene iviamaa haha kehunijino hijujaho Godoni Hariha ka'ene na oja miharena Huhusu nunijihuna'e mihaji nimaa roji'i hiju.

21 'Enajihuna'e na Godoni maiji vwihani'inijaho pakarano ranavura. Ijihuni maijaho varapa tamana 'arariha'areje ariramaa rehuna'e re'ipisa Kerisora kwamajaho maa pa'ana'e reja'a.

3

Varapa Ho Nimairoa Vo Nimairoi Rejue Arira Rejura

1 Karesia ora ka'ene vwiha pa'akije ea irara ja pisimiane? Jesu Keriso korosia 'ahi 'anaajaho na eriri joni una'a panajahume samaa'e parenane?

2 Na unenu'u pina kwinu ikeru hehuna'e ura reniu. 'Ú Godoni 'Avena ka'ene ja apejajaho varapa tamani jihuni kaukara'e venareja apejara ho ja hene nimaa ronareja apejare?

3 Ja vwiha pa'ane ja Godoni 'Avena vajijino marani'amarono aneja ka'ene vejajaho are'ika'i ja ivi'a hahijihuni ura ijino veje mara'amarono vejo?

4 A uneunecha mapoka vajijino sisei hinajaho maa pana raka? Ijija maa pa'ana'e re'avajaho nimaa'e maa pa'ana.

5 'Ú Hu 'Avena ka'ene mihe emaa areri pavehuna ka'ene veju'e joni vaji rejajija ja tamana hene vejujihuna'e vajihana ho ja henareja nimaa rojajihuna'e venune?

6 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahamiho Godi nimaa rojumakame Godira hu ea arira 'wamana.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene nimaa roji'inijija Eparahami oni harihija.
8 'Ene Godoni irijara Godira túna'i Jenitarupo nimaa rojakame venae arira'e rehuniji kamarena mai'o Godoni vu'a maiu'inijaho Eparahami ika'ina'e 'waramana Kwaa ara maho'o ikija oni vaji merajihuna.
9 'Ena'omo ea irahipo nimaa rojujaho Eparahamira nimaa rojume merajaha ja'ina'e merajihuna.
10 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Varapa Tamana 'ahi mine hijujija ijara siripamani hari hiju. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea irahipo Varapa Tamanijaho pa'ajohe 'ee uneunecha maho'o ka'ene puka vajakino vejajija'e pahene vejujija siripavara 'iamana.
11 'Unama ka'ene samaa'e rehunijaho ikena Ea pina varapijara veje Godoni una'i arira'e rehuna pana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea aririjaho Huni nimairoa 'ahijino hihuna 'úmana.
12 'Enaka'ivo Varapa Tamanijaho nimairoa vaja parena roana. 'Enakaivo ani'inijaho ika'ina'e vejara Ea irara ijihi venujaho hu ijihuni toi hinuna 'úmana.
13 'Enavo Kerisora Varapa Tamani jihuni vaji siripumajaho siriruma 'ekuana. Ijihuni maijaho varapijara siripuma jihuni eha ijaho Hura apenana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara
Ea irahipo icha 'ahi 'aninamiume kurinamie navujija siripavara 'úmana.
14 'Ene Jesu Keriso oni vaji Jenitarua merajihi'ina nikwinu'ina ka'ene Eparahami merajahajino merajihuna. 'Ene pu nimaa rojajihuna'e Godoni 'Avena ka'ene nahama 'waramajaho apehuna.

Varapa 'Ee Nahama 'Waramajina

15 Vwehu nune uneunecha ka'ene na'ia mapoka veji'i hijujino manura veji'i 'waravu. Emaapo 'wame nimaa vejajija vea ka'ene ijara roe nimaa'e renujaho ei pini ijí ani ranahuna pane 'ee 'unama 'aho'a huri vehuna areri pana.
16 'Ene ikaho Eparahamiho 'ee huni 'Iniji nahama 'waramana. Hu 'ina mapoka'e rone 'warahuna pana kaivo Hu Ea kwinu rone 'waramana. Ijaho Keriso rone 'waramana.
17 Na 'unama ike 'wara'i 'ahiu'e 'waravu. Varapa Tamana ka'ene juara mapoka mapoka (430) pa'are'eme mihajaho pavejume Godira nimako nimaa venajaho pataurumana. Hu ijí tauru'ipisa Hura nahama 'waramaji 'eja'a.

18 'Enajihuna'e aachijaho varapiji 'ajohareje 'ekahuna'e re'amajaho ivi'a nahama 'waravaji venareje 'ekahuna pa'ana'e rehuna. 'Enakaivo Godira nahama 'waramani 'unamijino Eparahami aachia vajahana.
19 'Enakaivo vu irakijihuna'e varapijaho múhane? Varapiji múhajihuni maijaho emaapo puni siseiji ki'avarono múhana. 'Enakaivo varapakaho ona'oji'inapo apena roe emaa 'ee Godiho ea ka'ene riramo'oi hinuji mahakame varapa huni 'unamijino veji'i hi'eje ijí 'ina ka'ene nahama 'waravajara roajino pa'arenana.
20 'Enaka'ivo ea ka'ene rira mu'oijaho ea ronu kwinu reji'ina pana kaivo Godira Eparahami nahama 'wara'i venajaho Hu rira mu'oi ea pa'a Huhusu 'waramana.

Varapa Huni Maijina

21 'Enajihuna'e 'ú varapiji'o nahama 'warumaji'o ajikaravu raka? Niho'o pana. 'Enakaivo varapa ka'ene múhajara hia maa múhuna'e re'ipisa varapijara reje nú arira reja'a.
22 'Enaka'ivo Godoni irijara 'warumajaho ea maho'o sisea huni hari hiju. 'Enajihuna'e ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu raka ka'ene nahama 'waravajaho apehuna.
23 'Enakaivo nimaa roijaho iji'a ro'amarono nú varapi jihuni harura hari hijara. Nimairoa ka'ene túna'i roe samaa'e reje kahuni 'unamiji kuturúhume hijara.
24 'Enajihuna'e Varapijara núni najuhi'ina'e rene aheruma roe Kerisora roajino 'e'unana. 'Ejume nú nimaa rojajihuna'e nú venume arira'e rejara.
25 'Enakaivo nimaa rojujaho niroajihuna'e nú iviamaa varapa najuhi'ini jihuni hara pahiju.
26 Ijihuni maijaho ja iviamaa Jesu Keriso oni vajijino nimai rojajihuna'e ja maho'o Godoni harihija'e rejara.
27 Ja ea maho'o ka'ene Keriso oni vaji samaume 'urijajija Kerisora ateha puna'i samahana.
28 'Enajihuna'e ja Jua 'aho Kuriki 'ee pwea ho pwea pana 'ee napara ho parua ja ijá maho'o Jesu Keriso oni vajijino nikwisu'ina.
29 'Ene Keriso ona'e rejara'e re'avajaho ja Eparahami oni harihija. 'Ene aachia ka'ene nahama 'waramajaho ivi'a jona'e renana.

4

1 Na iviamaa ja 'waravu Omahi kwamajaho hariahi omahoni aachia mapokijaho 'ekahuna. 'Ene ijí hariaha kajaho areri uneunecha mapoka 'ajohi'ina parehuna kaivo vea ka'ene hu emakina re'amajiano hu 'ekahuna. 'Eju'e hariaha kajaho areri pwea sa'ina rena hinu.

2 'Enaka'ivo hu ea ka'ene hua'e 'ajohau jihipuni hari hine 'ee ijipo aachi'a kajija 'ajoha va'u va'o omahi vea ka'ene ranamaji ape'eju'e iji'a 'ekuna.

3 'Ena'omo nú sesamaa'e hijajaho nú mwe'a ikehuni ichá'ini jihuni harurijara unúnamúume ijihuni hari hijara.

4 'Enaka'ivo vea nimaiji roa apejumakavi'i Godi Huni Hariha ranavume roe varapa tamana vajijino napari nahenana.

5 'Ejakame Hura tamani jihuni hari ea ka'ene hijujija kú'o nú 'imene 'eke piruve Huni harihija nimaa'e re'avarono avanana.

6 'Ene ijihuna'e ja Huni harihija'omo Godira Huni Harihijihuni 'Avena ranavume núni oja vaji roana. 'Ene Amo Amo 'umenuna.

7 Ijihuni hahi ja pwea pana kaivo Huni harihija'e rejara. A Godoni hariha'omo Godoni vaji aachi'a 'ekahuna.

Porura Karesia Ora Vwihaniajina

8 'Enavo nú nitama Godi pahene pakavari veijaho nú mwe'a ikehuni godi ira'ati jihipuni hari pwea rene hijara.

9 'Enaka'ivo ja iviamaa roe Godi hena kavu'e vu ika'ina'e 'warahuna Godiho ja hena kimu kaivo irakijihuna'e ja kú'o 'unama va'e uneunecha maa pa'ana ka'ene sisei jihipuna'a va'o 'ee ijihipuni pwea kú'o 'unama rehuna ura renao?

10 Ja vea masapa juara 'ee vea vutua kwinu kwino puni veijihi hine akuma 'ararihiu.

11 Na jonijihuna'e juvu. 'Ene nara kaukara ka'ene jonijihuna'e vejujaho maa pa'ana vejuta'e roe renu.

12 Vwehu nune na ja jarirame 'waravukúne ro naa'ina'e re'avara. Ijihuni maijaho na varapa tamanijaho niare'i kaivo roe jaa'ina'e rejuta. 'Ene ja na maraku'a pasise'i 'ahiara.

13 'Enakaivo ja nihena kivaja'ina'e na vu'a amura ka'ene najahujaho haha vaja atami 'uniri'eme 'waravuta.

14 'Ene nuni haha vaji atamijaho jonuna'a ahija renana vo ja na papataarorihare 'ee pasenamana kaivo ja na areri Godi oni 'ona oji'ina 'ekau ja'ina'e apeniara 'ee Jesu Kerisora Ori roakame ape'ava ja'ina'e apeniara.

15 Ja marako merajiha paranajaho ichihune? Na ijá roju Ja areri ija'ina vehuna re'ipisa joni niakuha jahene vajiha'a.

16 Na nimai ijí rone 'waravu jihuna'e na ivi'a joni naka rejuta raka?

17 Ira'ata najahi'inijija pu ura rena para'eju'e ja saravu. 'Enakaivo pu mamaa'e ve'irono sarahuna pana kaivo pu ja tanu'urihe ja nuna paro'avarono avaju. 'Ejakame ja puni ura ija'ina'e ve'avarono avaju.

18 'Enakaivo mamaijaho na'ia mapoka'e ura rena para'eje kaukara ve'avara. 'Ene nara ijine ja pu'úmo hi'eje vehunaru pana vo na'ia mapoka'e ve'avara.
19 Sesahu nune na kú'o hejujaho hariha nahe'irono haha ka'ene hejuja'ina'e heju. 'E'eje Kerisoho joni vaja areri rena parahuna.
20 'Enakaivo na ura ja pu'úmo ijí hihuna ura reniu. 'Ene jara ichá'ina ka'ene hine 'ee vejuji hejujaho na ira ichá'ina'e 'warahunijaho puruva retiu.

Heka'o Sera Puni Mina Veji'i 'Warumajina

21 Ijinakúne ja ea ka'ene Varapa Tamanahuni hari hihuna ura renaujija 'wariva hejuma. Ja Varapa Tamani jihuni ira hene vejura raka?
22 Ijihuni maijaho Godi oni ira vaji ija'ina'e vejara. Eparahamiho harihwaha no'ohe'ina'omo pina pwea naparijara nahejume 'ee pina huni napara maijara nahenana.
23 'Ene pwea naparijara hariha ka'ene nahenajaho haha huni ura ijino nahenana kaivo napara maijara nahenajaho 'unama ka'ene nahama 'warama jihunijino nahenana.
24 Ikeja areri haa sa'ina. Ijihuni maijaho napara ikeja tamana no'o ka'ene 'wame nimaa vetiaravajina. 'Ene pina huri'a ka'ene Sainai rena roe sisemaa ka'ene nahenajaho pu pwearu rehuna'e nahenana'omo ijaho Hekana.
25 'Ena'omo ikehuni maijaho Hekaho Sainai huri'a ka'ene Arepia vaji naminujina 'ee ijaho areri Jerusaremi ka'ene iviamaa namujina. 'Ena'omo pu sesahwa pu'úmo pwea rena hiju.
26 'Enakaivo Seraho Jerusaremi ka'ene ichutoi namujina. 'Ena'omo hu varapa huni hara pahinu. Hu núni oha.
27 'Ena'omo Godi oni ira vaji ija'ina'e vejara.

Napara ka'ene amuja paveji'inijija temarasaha. 'Ene ja hariha panahene haha hejujihuna'e mwasiriha. Ijihuni maijaho napara ka'ene temuka apeji'ini jihuni sesamaijija mapoka kaivo parua rukini jihunijaho mapoka pana 'úmana.

28 'Ena'omo vwehu núne ja Aisiki vare'ina ka'ene nahama 'waramani sesamaijihina.
29 'Enakaivo vea kajino hariha ka'ene haha huni 'unamijino nahejajara Godoni 'Avenijara 'wara'eme nahejajaho sise'i 'ahaa rurahana. 'Ena'omo iviamaa ija'ina'e renu.
30 'Enaka'ivo Godoni irijaho ichá'ina'e 'waramane? Ika'ina'e 'waramana. Napara ka'ene pweijaho no'o hariahe'i irechamie va'ava. Ijihuni maijaho pweijihuni

harihijaho hariha pina kaˈene napara nimai jihuni aachijija paˈekahuna ˈwamana.

31 ˈEnaˈomo vwehu nune nú napara kaˈene pweijihuni sesamaa pana kaivo napara kaˈene nimai jihuni sesamaa.

5

Matauhuniji ˈAjohiˈi ˈAvena Vaji Ohunijina

1 Nú ˈahijaho unenuˈa ˈahopuni harura hara pahihuni jihunaˈe Kerisoho nú venume hanasinaˈe rejara. ˈEnakúne majamano kisinaˈe rene namina vaˈavara kaivo kúˈo pwea rene harura hari hijujaˈinaˈe pareˈavara.

2 Heha! Na Porura ja ˈwaravu. Ja sisa ˈuhuaˈavajaho Kerisoho jonunaˈa maa paˈanaˈe rehuna.

3 Na kúˈo ˈwaravu. Ea irara sisa ˈuhuujaho hu tamana mahoˈo ˈararihihuni harura hari hinu.

4 ˈEnakaivo ja tamanijara venae arira rehunaˈe saraˈavajaho ja maiji vwihaniujaho ja niarihume paranana. ˈEne Kerisoho jonunaˈa ˈuhuusahana.

5 Ijihuni maijaho nú ˈAvena vaja ˈee nimairoa vajijino ariramaiji nimaa rojiˈi ˈajaha hiju.

6 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijaho sisa ˈuhuahiˈina ho paˈuhuahiˈinijaho natohwa pana kaivo nimaa rone oja ˈekaravujara natohwijahuna.

7 Ja nimamaaˈe vejara vo irara tanuˈurihuˈe nimaijaho pavejo?

8 Ike iraka kaˈene venauˈe ja panimaa vejujaho Godi kaˈene ja ˈumena jihunaˈi rena rohuna pana.

9 ˈEnakaˈivo isitia maˈuˈua vo ijara vejuˈe harava emarena ˈurinuna.

10 ˈEne na Natohwi jihuni vaji nimaa vetiujaho ja vwiha ˈahoˈa karaa ani paˈekahuna. ˈEnakaivo ea kaˈene joni vwiha vejuˈe puruva retiujaho hu ea irara avamajaho hu maiˈo huni eha apehuna.

11 ˈEnakaivo vwehu nune na sisa ˈuhuahuji rone majaa najahujaho irakijihunaˈe Jua na majaa ruariho? Ijaˈinaˈe reˈamajaho korosi jihuni vuˈa kaˈene rone ˈwavujaho areve parahuna.

12 Maijaho ea kaˈene ja ruarahujija sisa ˈee maijiˈi mahoˈo ˈuhuahe paareˈipisa mamaa vejaˈa.

13 Vwehu nune ijihuni maijaho ja unenuˈu ˈahopuni harura hari pahihuni jihunaˈe iji pijihana. ˈEnakúne hanasina kaˈene jara apejujaho paveje hahijihuni ura ijaho paveˈavara. ˈEnakaivo oja ˈekaravuri vajijino niˈajaravara.

14 Ijihuni maijaho varapa mapokijaho roe ira kwinuˈwi ikehuni vaji ahume ˈwaramana. Ja joni haha oja mihujaˈinaˈe ea kaˈene joni rori hijujija oja miˈavara.
15 ˈEnakaivo ja kari mwatume iki mwatume ˈee pijaˈoˈaraviˈi hiˈavajaho hami ˈajoˈaravara vejuroˈi ja mahoˈo iˈisúmahe paˈareˈejakúne oja maˈaraˈavara.

Godoni ˈAvena ˈEe Emahuni Karaijina

16 ˈEne na ijá ˈiavu ˈAvena vaji hina onareje hahijihuni ura ijija paveˈavara.
17 Ijihuni maijaho hahijihuni ura ijija ˈAveni jihuni ura ijiˈo ninakaramuna ˈee ˈAveni jihuni ura ijiˈo hahijihuni ura kwino parena namuna. ˈEne pu noˈo ninakaravu jihunaˈe ja iraka kaˈene ura renaujija pavejura.
18 ˈEnakaivo ja ˈAvenijara uranie vaˈamajaho ja tamana huni harura hara pahiju.
19 ˈEnaˈomo hahijara ura rejuˈe miˈimiˈimujaho ikena. ˈUasa vejujine hurecharavujine ˈee hahijara itumujihi vejujina.
20 ˈEne godi iraˈataˈe oja mihura ˈee masiharame ˈee sena vitiˈarame ˈee uraˈarame ea ˈahopuni ruha ho kukua kime ajiname ˈee matatasu vene ˈee ranaˈarame ˈee ahaarame ˈee ituha ˈoiˈoi remaravura.
21 ˈEne itunume ˈee toa sisea ine nanamie ˈee ruasarame ˈee uneunecha ikaˈina kaˈene na niˈwaravu jaˈinaˈe ˈwaravu. Ea kaˈene uneunecha sisea ikihi vejujija Godoni ara kaˈene Hura Kiniaˈe rena hinuni kwaa ijaho areri pavahuna.
22 ˈEnakaivo ˈAveni jihuni ˈinijija ikena. Oja ˈekaravujine ˈee mariˈuvujine matauma hijujine ˈee chochumano hijujine ˈee swasina rejujine ˈee mamaa vejujine ˈee paucha'asahiˈi vena ihajinanavujina.
23 Vivinui hijiˈine ˈee ˈajoˈaravujine uneunecha ikaˈinijija varapa paˈana.
24 ˈEnaˈomo iviamaa ea kaˈene Kerisounaˈe rejajija pu hahijara itumuna ˈee ura rena paranujija nikorosia ˈahi ˈaniara.
25 ˈEne nú Godoni ˈAvena vaji hijura reˈavajaho roe ijí Godoni ˈAvena vaja kajino ˈurahoja.
26 ˈEnakúne roe nú pakehi kehi one ˈee ea sivia ˈwaravujija areme ˈee ea ˈahopuni ruha ˈeka kaˈirono itunavujija areva.

6

Ea ˈAhoˈa NiˈajiheˈPuni Ahija ˈEkahuni VuˈijinaˈEkahuni Vuˈijina

1 Vwehu nune ei pini sisei vaji oja kaˈavajaho ja ea kaˈene ni ˈAveni vaji emakinaˈe rejajipo vaˈe masuanu niˈajahe

ˈuriˈamana. ˈEnakaivo ojono hami ˈajoˈaraˈavara vejuroˈi ja ˈuˈo ijaˈinaˈe vena veˈejakúna.

2 Keriso oni tamaniji venareje ea ˈahopuni ahija niˈajihe ˈuriˈavara.

3 Ea irara vwihajuˈe hu ea pina niˈina ronujaho hu ori pisivaramuna. Hu nihoˈo maa paˈana.

4 ˈEnakaivo veje ea kwinu kwino huni kara ijija ori piuharaˈamana. ˈEnareje ijiˈa ijara rejakame hu ori kehi kehi ohuna kaivo ea ˈahopuni jihunaˈe pajarikaˈe rene ohuna.

5 Ijihuni maijaho ea kwinu kwino puni ahija ori tapahuna.

6 ˈEne veje ea kaˈene ira najaˈeme henajara ea kaˈene hu nahajaho uneunecha mamaijija hu huˈúmo vajúsaraˈamana.

7 ˈEne ja papisivarame Godi sivaaˈava. Ijihuni maijaho ea irara hu uné raka uja ˈonujija hu uneka kajihi jahene ˈekuna.

8 Ijihuni maijaho ea irara huni hahijihuni ˈunami jaˈinaˈe hinujaho haha huni ˈunamijino sisea piunihuna. ˈEnakaivo ea irara ˈAvena huni ˈunamijino ˈina ˈonujaho hu ˈAvena vajijino majama hihuna apehuna.

9 Roe nú mamaiji vehunijaho pauchaˈasaˈavara. Ijihuni maijaho vea nimaa ro apeˈeje a pasenaˈeje veˈamajaho ijihuni eha apehuna.

10 ˈEnakúne nú vea mamaa apeˈavajaho roe nú ea mahoˈo punaˈi hami veˈavara vo marakuˈa ea kaˈene nimaa rojiˈini jihipunaˈi hami veˈavara.

Túchamaa Jujuvuˈa ˈWarame ˈAjoramajina

11 Asura oma mamaˈina kaˈene nara nuni ijijino vejujija kiˈavara.

12 Ea kaˈene haha kehunijino taˈarorahuni jihunaˈe ura renaukame ja sisa ˈuhuhunaˈe ˈejahiu. Ijihuni maijaho Keriso oni korosi jihunaˈe pasiseˈi ˈahiˈavarono avaju.

13 Ijihuni maijaho ea kaˈene sisa ˈuhuahiˈinijija tamana ˈuˈo paakuavura. ˈEnakaivo pu mají ja sisa ˈuhuˈavarono ura renau. ˈEjakame joni hahijihunaˈe kehi kehi oˈirono avaju.

14 ˈEnakaivo ˈunama ijaˈinijaho na pakehi kehi oˈiˈahiu. ˈEnavo núni Natohwa Jesu Keriso oni korosi jihunaˈe ijiru mariˈuviˈi ojura. ˈEne nuni ura kaˈene mweˈa ikehunijaho korosi ˈahi ˈanaume paranana ˈee mweˈa kehuni ura kaˈene nuni vaji navajija ˈuˈo korosi ˈahi ˈanaume paˈarenana.

15 ˈEnaˈomo sisa ˈuhuahura ho sisa paˈuhuaˈujaho unenuˈu pina pana kaivo ea maiuˈinaˈe rejujara niˈimaˈurijahuna.

16 ˈEne ea kaˈene ˈunama maiuˈina ˈarariha ˈi oˈavajaho matauviˈina ˈee numiravujaho puni toine ˈee Godoni Isureri ˈahina.

17 Iviamai iki rene iki kaha ijaho ja ea pina varapa 'aho'a
nununaa pave'avara. Ijihuni maijaho Jesuni jihuna'e na
sise'i 'ahiari matana 'avena nuni haha 'aha navu.
18 Vwehu nune núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwi-
hanú'inijaho joni 'avenijihi pu'úmuna. Ameni.

Epasasi

Vuʻa Anejijihina

1 Na Porura Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua rejuta. ʻEnaʻomo Godoni ehija Epasasi hijura kaʻene Jesu Keriso oni vaji uchaha paʻajihi punaʻe veju.

2 Maiji vwihaniʻina ʻee matauviʻina kaʻene Godi núni Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajija ja puʻúmuna.

Keriso Oni Vaji ʻAvena Huni Merajihiʻina

3 Núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi ʻee Omiji taʻaroha. Hura ʻAvena Huni merajihiʻina kaʻene akúpi ʻahi navujija Keriso oni vaji mahoʻo merajúha paranana.

4 ʻEne Hu nú mweʻa paveji'ini Huni vaji iji pijúhana. ʻEjakame nú Huni unaʻi oja mahiʻina rene akuaviʻina rene ʻee sisea panamuhiʻinaʻe reʻavarono iji pijúhana.

5 ʻEne Jesu Keriso oni vaji Huni Harihijaʻe ʻekuhunijaho nitama Huni ura ijino Hu ura renajaʻinaʻe amairiaramana.

6 ʻEne Huni maiji vwihaniiʻini jihuni pinaniji taʻaroʻavarono Hura oja múhiʻini jihuni vaji maʻekuana.

7 ʻEne Hura ori Huni ʻaa vajijino niʻajúhe kúʻo ʻekuana. Huni maiji vwihaniiʻina kaʻene ituʻoʻuna namuna vajijino núni sisea vwihanúe aremana.

8 ʻEne Hura Huni maiji vwihaniiʻina kaʻene ituʻona namuna vajijino vwiha mamaa mahoʻone ʻee henaka mahoʻo ʻusesamúhana.

9 Godi Huni ura ijihuni hemijaho vejume núnuna'a samaumaa renana. Godi Huni ura ijino Keriso oni vaji Hu ura renajaʻinaʻe venana.

10 ʻEne vea roe areri rena parajakaviʻi uneunecha mapoka Keriso oni vaji ichutoi navura ʻee mweʻi navura ʻekaroe Huni harura hari nahuna.

11 Hura nitama Huni ura ijino iji pijúhana. Hura amairiarama jaʻinaʻe ʻee Huni aachia ʻuʻo ʻekara. ʻEne uneunecha mahoʻo Hura ura rene ʻee ʻwarama jaʻinaʻe rejara.

12 ʻEjakame ikehuni urijaho nú ea kaʻene amuraʻe Keriso nimaa rojujaho Huni mamaiji taʻarohuna.

13 Ja ʻuʻo Huni vaji Huni ira nimaiji hene ʻee vuʻa maa maiuʻina kaʻene ja niʻajihana ka ja nimaa rojume Huni ʻAvena kaʻene nahama ʻwaramajaho joni vaji Huni tatua vene mihana.

14 Huni ʻAvena kaʻene nú múhajaho Huni aachiji ʻekahuna tatua vene múhana. ʻEne Godi Omaʻe rehunaʻe kúʻo ʻuname

ˈimenúa avanana. ˈEne Huni mamaiji taˈaroˈavarono avanana.

Poru Oni Siporua

15 Ikehuni hahi na joni vaji Natohwa Jesu nimaa rojuji hene ˈee jara Godoni ehija mahoˈo oja mihuji hejujaho paˈuhuname paturanaˈikaˈi

16 na jonijihunaˈe joni ihi ˈurihe siporua ˈone teimani ˈwavura.

17 ˈEjakame núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi ˈee Oma kaˈene pinana rukinijara vwiha kaˈene vwiha mamaa vwihane ˈee jonunaˈa veje samaumaa rene ˈee Hu hena kahunijaho samaumaa rehuna.

18 ˈEne na siporua ˈojujaho joni oja jaraa kame Hura maa irakijihunaˈe ja ˈumenaajaho hena kahuna. ˈEne Huni uneunecha mapoka mavarasaˈina kaˈene Huni ehijijipo ˈekujija hena kihuna.

19 ˈEne Huni harura niˈimaˈura kaˈene nú nimaa rojiˈina kihipunaˈi veˈamajaho hena kahuna. Ike harura niˈimaˈura kaˈene núni vaji kaukara venujaho

20 ijí harura kajara Kerisora kwamajaho vejume ˈurinana. ˈEne vejume akúpi ˈahi Godoni ija manaˈinijaˈi asuma hinana.

21 Iviamai ikehuni vea ikeru pana kaivo túna'a ˈuˈo ˈajohaiˈina mamaˈina harura ˈee harura mahoˈo ˈee iha ichaˈina kaˈene ja ˈurihujaho asitaha parane huri hinana.

22 ˈEne Godira uneunecha mahoˈo Huni mumora hari irechamana. ˈEne uneunecha mahoˈo ˈee sosia Hura húmata rehunaˈe mahana.

23 ˈEne sosijaho Huni haha kaˈene Hu ijihuni vaji mahoˈo areri rena paranujina ˈee Hu uneunecha mahoˈo areri rena paranu.

2

Kwamasaharaˈe Jesuni Vaji ˈUrijara

1 ˈEne ja sisea vaji hijajihunaˈe ja kwamasahara.

2 Ja nimako ijaho ike mweˈa kehuni ˈunamijino ˈurahe ojara. ˈEne ˈavena sisea kaˈene ichutoa ˈajohu jihuni harura hari ojara ˈee hu ea kaˈene vuˈataa paheji'ini jihipuni vaji iviamaa kaukara venujina.

3 Nú ˈuˈo puni vaja kajino nitama hine núni hahijihi puni ura ijí vejara. ˈEne núni hahijihuni ura ˈee núni vwiha sisesa ijipo rosamúa parajara. ˈEne núni kara ijija sisea ijihunaˈe nú Godoni sena hari ea ˈahoˈa kajihi puˈúmo hijara.

4 ˈEnakaivo Godiho nihoˈo niˈimaˈura numiruviˈina ˈee Hu niˈimaˈura oja mihiˈina. Ijihunaˈe Hu nú oja múhana.

5 'Ene nú siseijara venume kwamasahara vo Hu venume nú Keriso pu'úmo ahuma mai'o hiju. Ijihuna'e maiji vwihaniajara vejume ja maraniana.
6 'Ene Godira venume nú Keriso'i pu'úmo ahuma 'urijara. 'Ene Jesu Keriso oni vajijino venume Godi pu'úmo akúpa 'ahi ahuma asuma hiju.
7 'Enajihuna'e Godiho Huni maiji vwihanii'ina ni'ima'ura ka'ene niho'o areri pamanura vehunijaho 'ee mamaa ka'ene núna'e venujaho Jesu Keriso oni vajijino vea túna'i najuhuna.
8 Godira maiji vwihanúani vajijino ja nimaa rojajihuna'e maraniana. Ijaho jara joni harurijino vehuna pana kaivo Godira swara vene múhana.
9 Ijaho kaukara'e ja vejakame ijihuna'e veje maranihuna panakúne ja ea pina jarika pare'amana.
10 Ijihuni maijaho nú Huni Isura'e Jesu Keriso oni vaji venuana. 'Ejakame kaukara mamaa ka'ene nitama Hura amairiaramaji ve'avarono venuana.

Keriso Oni Vaji Nikwisu'ina Rejara

11 Ijihuna'e vwiha'avara. Ja Jenitaru nimarako hahijihuni 'unamijino hijajaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'ina 'wavura ka'ene emaapo iji haha sisa 'uhuahi'inijipo ja sisa pa'uhui'ina 'iavura.
12 Ja ma vwiha'aha. Vea kajiha kajaho ja Kerisoho raname karaa ani hijara 'ee ja Isureri puni vaja asinamiara. 'Ene ja raka ka'ene nahama 'waravajija suja 'ee raka ka'ene túna'i rehunijija ja puruva rena'eme hijara. 'Ene iki mwe'i Godi pahena pakavi'i hijara.
13 'Enakaivo ja ea ka'ene nimarako karori kaheri hijajija iviamai Jesu Keriso oni vaji Keriso oni 'aijara aherame nimaa roana.
14 Ijihuni maijaho Hu núni matauvi'inijina'omo Hura no'o 'eke ahuvume nú roe nikwinu'wi rejara. 'Ene vera ka'ene núa'e 'ahaume namajaho tirakunana.
15 'Ene Hura Huni haha 'ahi núra naka'e vetiaravara 'ee Jua puni varapa 'ee varapijara 'waramajaho 'ekume pa'arenana. 'Ene Huni ura ijaho ea no'ohe'i kajija 'ekaroe ahuma'e irechamie Jesuni matauvi'ina vajijino ea kwinu maiu'ina'e rena hi'avarono avanana.
16 'Ene Huni korosia 'ahi ea no'ohe'i kajija ahume kwinu'wi rejakivi'i Godi pu'úmo kú'o 'unama napura ve'avarono avanana. Ijihuni maijaho ijí korosia 'aha kajino pura naka'e veti'aravuri 'unamijaho 'anaume kwamana.
17 'Ene Hu roe ja ea ka'ene karori kaheri hijajija matauma hihuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene nini hijujija 'u'o matauma hihuni vu'a 'waramana.

18 'Enaʻomo nú ja puʻúmo Huni vaji Godoni 'Avenijara venue Amo oni areri ma arira vahuna.
19 'Enajihuni hahi ja iviamaa suja 'ee apiora pana. 'Enakaivo ja Godoni ehi puʻúmo anesurijina 'ee Godoni kachiʻina rejara.
20 Ja Huni ara kaʻene apasorua 'ee poropetiepo najaha jihuni toi venajihina. 'Ene Jesu Kerisoho Huhusumano muna anesina kaʻene ijihuni toi vejajina.
21 Ijí ara kajaho Huni vaji vena ajivuʻe Hura ahuma 'unanavuʻe 'urina Temiporua akuaviʻinaʻe Natohwi jihuni vaji rene naminu.
22 'Ene Huni vaji ja 'uʻo 'eke ahumaʻe Godira Huni 'Aveniji'i hihuni araʻe venaana.

3

Porura Kaukara Kaʻene Jenitaru Punaʻe Venajina

1 Ikehuni hahi na Poruho ja Jenitarue punijihunaʻe Jesu Keriso oni tipurea.
2 Godoni maiji vwihaniʻini jihuni kaukara kaʻene jonijihunaʻe na mihajaho ja nihejara.
3 Hema kaʻene vejume núnuna'a samaumaa renajaho na ni marako maʻuako vene 'waravujina.
4 'Enaʻomo ja ijí taʻavari vajijino Keriso oni hema kaʻene nara hena kavujaho ja hena kahuna.
5 'Ene ijaho emaa puni harihija 'ee amuhija 'ahoʻa kaʻene nimarako hijajija panajahana. 'Enakaivo iviamaa Huni apasorua kaʻene akuaviʻina 'ee poropetia kaʻene 'Avena vaji hijiʻini jihipunaʻi vejume samaumaa renana.
6 Hemijaho ikena Godoni vuʻa maa maiuʻina vajijino Jenitaru Isureri opuʻúmo ahume aachiʻa kaʻene nahama 'waramajaho 'ekahuna. 'Ee Jesu Keriso oni vuʻa maa maiuʻina vajijino haha nikwinu Huni pwinaʻe rejara.
7 Godoni swara kaʻene maiji vwihaniʻina kaʻene na mihajiʻo 'ee harura kaʻene nuni vaji kaukara venujara ijí vuʻa maa maiuʻina kaji rone 'warahunaʻe rejuta.
8 Na ea mahoʻo kaʻene nimaa rojiʻina puni vaji túchamaa ijina vo ike maiji vwihaniʻinakaho na mihana. 'Ene Keriso oni vaji uneunecha mapoka mamaa kaʻene areri pamanura vene 'warahunijija Jenitaru najaʻurono vajihana.
9 'Ejakame hema ikehuni kaukara kaʻene nitama Godoni vaji nesi namajaho veje samaumaa reʻamarono Hu uneunecha mahoʻo venana.
10 'Ejakame Godoni vwiha mamaa mapokijija iviamaa veje sosi vaja 'ee 'ajohaiʻina 'ee mamaʻina kaʻene ichutoi hijujihi puni unaʻa samaa rehuna.

11 Ikaho Godira Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji majama aneja púsa pa'ana'e Hura ura renaja'ina'e venana.
12 'Ena'omo nú Hu nimaa rojuri vajijino paju'i kaivo matausahe arira maiji Huni una'a va'u.
13 Ijihuni hahi na ja 'waravujaho nara jonijihuna'e sisei hijujaho ja paki'eje joni oja veje areri paretiama. Ijihuni maijaho ijija joni hura vene ta'arorahuna.

Kerisora Oja Ka'ene Múhajina

14 Ikehuni hahi na Amo oni una'i nitupari savuta.
15 Kachi'ina mapoka ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee mwe'i hijura puni iha huni vaji 'ekura.
16 'Ene Hura Huni uneunecha mapoka ka'ene pinana rukinijija ja vajihuna. 'Ejakame Huni 'Aveni jihuni harurijara harura mihe ni'ajihe joni oja vaja areri renaama.
17 'Ejakame Kerisoho jara nimaa ro'avari vajijino joni oja vaji hi'amana. 'Ejakame oja 'ekara'avari vajijaho niho'o chinuma same areri rena'a parani'amana.
18 'Ejakame ja areri Godoni ehijijihi pu'úmo maho'o oja 'ekaravujaho hena kahuna. Ichá'ina ka'ene oja 'ekaravujara ikikahia jorane 'ee ira ichá'ina'e rausahana 'ee ikikamia huna joranajaho hena kahuna.
19 'Ene Kerisora oja múhajaho hena kahuna. Ijara henaka asitaha paranana. 'Ena'omo ja maho'o Godoni henaka ijara itu'onahe areri renahuna.
20 'Ena'omo harura ka'ene núni vaja kaukara venujara raka ka'ene nú vwihane 'ee Godi jarima 'warahunijaho ijí Harura kajara niho'o asima paranuna.
21 Godiho sosia vaja 'ee Jesu Keriso oni vaja 'ee ea maho'o hina apena va'ujihi puni vaja aneja púsa pa'ana'e ta'arohuna. Ameni.

4

'Avenijara Venu'e Nikwinu'ina Rejujina

1 Na Natohwi jihuni tipura eijara ja jarirame 'waravujaho ja 'unama mamaa ka'ene ja 'umena jihunijino 'uraha oha. Ijihuni maijaho ja Godira 'umenaana.
2 'Enakúne oja 'ekaravuri vajijino masuani ajuarasaha hine 'ee ea hami 'ahie 'ee haha sonahi'eje hine 'ee ea 'aho pu'úmo matausahe vivinui hine 'ee ea 'aho pu'úmo mamaa'e veji'i hi'avara.
3 'Ene Godoni 'Avenijihi pu'úmo ahuma hijuri 'unamijaho hami 'ajohi'i matauvi'iniji vevahame hiha.
4 'Ene haha nikwinune 'ee 'Avena nikwinuna. 'Ene mamaa ka'ene túna'i rehuna vajijihuniji ja 'umenaana.

5 'Enajihuna'e Natohwa nikwinune 'ee nimairoa nikwinuna 'ee toi samaujaho nikwinuna.

6 'Ene Godi nikwinuna 'ee Hu ea maho'o puni Oma. Hu ea maho'o ikehi puni húmata 'ee Hu uneunecha maho'o arerina. 'Ene Hu nú ea maho'o puni vaji hinu.

7 'Enakaivo nú ea kwinu kwinu Kerisora swara ka'ene maiji vwihanúuji Hu ura renaja'ina'e vajúhana.

8 'Enajihuna'e ika'ina'e 'waruvara.

Vea ka'ene Hu ajima ichutoi va'ajaho Hu ea ka'ene tipura hiji'inijija aheramana 'ee swara Huni ehija vajihana 'úmana.

9 Ike ira ka'ene ajima va'ajihuni maijaho irake? 'Ú Hu 'u'o arihe kami mwe'a vaja kamino va'ane?

10 Hu ariha roaja'ina Hu kú'o ajima va'e maho'o asisama kahi ichutomai va'areje uneunecha maho'o mwe'a 'ee akúpa 'ahi navujija 'ajoha'i 'ahaume avanana.

11 'Ene Hura swara 'aho'a apasorua vajihe 'ee 'aho'a poropetia vajihe 'ee 'aho'a ivenijarisia'e vajihe 'ee 'aho'a pasita'e vajihe 'ee 'aho'a najahi'ina'e vajihana.

12 'Eje ijara ea ka'ene akuavi'inijija ni'aji'eje Huni kaukara vehuna. 'Ene Keriso oni hahijaho veje emarena ajihuna.

13 'Ene pura najuhe ajima va'eje núni nimaa roijaho nikwinu rena paraje 'ee Godoni Harihiji hena kavujaho roe emarena parahuna. 'Ene areri Kerisora emarenani manuri ja'ina'e rehuna.

14 'Ene ijara reje nú sesamaa puna'a parehuna areri vúrui amena 'anúa ato'urumue haeme ojuja'ina'e pavehuna. 'Ene emaapuni nimairoa ira'atijija panimaa vetihuna 'ee 'unama ira'atijino pisivisave niho'o nimaa puna'i rehuna.

15 'Enakaivo oja 'ekauri vajijino nimaaru 'waravi'i hiha. Ijihuni maijaho nú Huni vaji uneunecha maho'o ikihi puni vajijaho emarene 'urihuna. 'Ene Kerisoho Huni sosia ijihuni Húmata.

16 Ijí Huni harura hari hahakaho maho'o roe ihene namu. Ijara haha pwina 'aho'akaho ni'ajihue puni kaukara 'oi'oi hami veju. 'Ene ijara veju'e oja 'ekaravuri vajijino hahakaho emarena 'urinu.

Keriso Oni Vaji Hia Maiu'iniji Hine 'Ee Ohunijina

17 'Enajihuna'e ike nara 'waravukaho nú Natohwiji huni una'i nimaa 'waravu. 'Enakúne ja paki'eje 'unama ka'ene Jenitaru pu ojuja'ina'e o'avara. Ijihuni maijaho pu niho'o vwiha puruva reti'eju'e maiji ojura.

18 'Ene puni vwiha ijaho niho'o nutuma namu. 'Eju'e Godira hia ichá'ina ka'ene hihuna ura renujaho asinavara.

Ijihuni maijaho pu puni vwiha ijaho puruva retiuna 'ee puni oja Hununa'a niho'o kuma kisima'ura'e vene hiju.

19 'Ene pu niho'o roe kisina'e rejara. 'Ene 'unama ka'ene 'uasa vejujara pu niho'o hivahimana. 'Ene 'unama sisemaa ka'ene pu vene 'ee pupusu vwihajujara pu niitunavume pa'arenana.

20 'Enakaivo ja 'unama ikehunakino Kerisoho hena kahuna niho'o pana.

21 Ijihuni maijaho ja Huni vu'a nimaa'e nihejara. 'Ene Hura ja najahana. Ijihuni maijaho nimaijaho maho'o Jesuni vaji namu.

22 Enakúne joni kara sahasa 'ee unama ka'ene ja nimarako itunijara pisivisavume sakarasahajija maho'o irechave pa'are'amana.

23 'Enakaivo jara vwihajuri 'unamijija veje maiu'ina'e rehuna.

24 'E'eje kara maiu'ina saha. Ijihuni maijaho kara kajaho maiu'ina Godi vare'ina 'ee ariramaa 'ee akuavi'ina 'ee nimaa nimaa'e venana.

25 'Enakúne 'unama ka'ene ira'atijaho irecha'i kaivo ea ka'ene joni rori hijujija ira nimaijino 'waraha. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino puni pwinana'a.

26 'Ene ja ajina'avajaho sisea paveha 'ee sena vena apena va'eje vea va 'o'ama.

27 'Ene Setaniho tinia pa'arema'amana.

28 'Ene veje ea ka'ene nesa apeji'inijaho kú'o nesa paape'amana. 'Enakaivo huni ijijino kaukara raka ka'ene mamaijaho ve'irakúne hu ea ka'ene pivunujaho areri ni'aji'amana.

29 Ja paki'eje ea ira sisea 'wara'ava. 'Enakaivo veje ja ira mamaa ka'ene ea kaji ni'ajahe emarena 'urihuniji 'wara'avana. 'Eje ea irahipo ijí he'avajaho ijara pu meraji'avara.

30 'Ene ja paki'eje Godoni 'Avena veje temu'ama. Ijihuni maijaho Hura nahama 'waramarena tatua ka'ene múhajaho nama va'e vea ka'ene Hura 'ekuhunijino 'usehuna.

31 'Enakúne ike 'unama ka'ene 'uraura 'ee sena ajira mwasiriti'aravura vu'a ronahura naka veti'aravuri 'unamijija irechave maho'o pa'are'avara.

32 'Enakúne ea 'aho pu'úmo hami veti'araha 'ee oja purasina'e rene 'ee vwihane arekaravi'ina'e reha areri Godira Keriso oni vaji ja vwihanie arema ja'ina'e ve'avara.

5

Hanaji'ina Vaji Hine Godira Venuja'ina Ve'avara

1 Ijihuni hahi areri sesahu nuna ka'ene oja mihi'inakije Godira venuja'ina'e ve'avara.
2 'Ene Kerisora ja oja mihaja'ina'e oja 'ekaravi'i o'avara. 'Ene Hu Huhusu nú múharena areri swara vene swasa Godona'e amua 'u'amarono venana.
3 'Enakaivo ja Godoni ehijakúne 'uea vejura 'ee hurichar-avura 'ee jonaru vwihajura 'ee rarene 'ekura joni vaja parejakame ea ja ronaha pa'wa'avara.
4 'Ene ira sakaha ka'ene siseijaho pa'wame 'ee sipana ka'ene areri parehunijija paasuhuna kaivo Godi teimani 'wahunijiru 'waha.
5 Ijihuni maijaho ja nimaa hene kavuja'ina'e ea ka'ene 'uasa vene huricharavura. 'Ene ea ka'ene epuni kukua kime ituname ura rena'inijija ea ija'inijija godi ira'atijihi oja mihi'ina. Godi'o Keriso'o Kinia rene hihuni kwaijaho pahihuna.
6 'Enakúne veje ea vu'a maa pa'ajino ja papisimisava. Ijihuni maijaho Godoni sena ea ka'ene ija'ina'e vu'ataa pahene uneunecha ija'ina'e vejujihi puni toi namu.
7 Ijihuni hahi puni pwinana'a pare'avara.
8 Ijihuni maijaho ja marako nututi hinojara kaivo iviamaa ja Natohwijihuni vaji hanaji'ini hiju. 'Enakúne hanaji'ina puni harihipo 'uraha ojuja'ina'e o'avara.
9 Ijihuni maijaho hanaji'ini jihuni 'inijija ahume maho'o mamaa vene arira maijihi vene 'ee nimaijihi vehunijina.
10 'Ene Natohwijara ura rehunijihi hena ve'irono 'unama savujina.
11 'Ene uneunecha ka'ene nututi hine vejujihi puni pwinana'a pare'avara. 'Enakaivo ijija hina 'warave roe samaumaa re'avara.
12 Ijihuni maijaho pura nesi iraka ka'ene vejujihi 'warahuna juha.
13 'Enakaivo uneunecha mapoka hananujara veju'e roe samaumaa rejura. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene roe samaahiravujija hanaji'ina.
14 Ikehuni hahi Godi oni ira vaji ija'ina'e 'waramana.

Niima neji'ine ara kwama namujaho 'urina! 'Ejakame Kerisora a hanana'ama 'úmana.

15 Ijihuni hahi jara 'uraha ojujaho hami vwihane paraji'i ea ka'ene hami pavwihaji'inapo ojuja'ina pana kaivo hami vwihaji'inapo ojuja'ina'e o'avara.
16 Ijihuni maijaho vea ikaho siseakúne ja vea iraka apenareje uné raka ve'avajaho hami ve'avara.
17 'Enakúne papuruva reti'avara kaivo Natohwi jihuni ura ijija hena ka'avara.

18 'Ene toa sisea paine nanamie 'unama sisea ani ani ve'avara kaivo 'Avenijara joni vaja tinia apena para'amana.
19 'Ejakame ja Godoni ira vaji vu'ijihi 'wame Samusi vaji javaa vene Godi ta'arohuri javaa ijihi vene 'ee 'Aveni jihuni javaa ijihi vene joni oja vaja mamaa re'eje Natohwi jihuna'e vena'avara.
20 Na'ia mapoka núni Natohwa Jesu Keriso oni ihijihuni vaji Godi Omijaho teimani 'wa'avara.

Paruina 'Ee Napasina Puni Vu'a

21 'Ene Keriso oni hurijihuna'e ea 'aho pu'úmo hura veti'aravi'i hi'avara.
22 Napare paruhu jopuni hahuneru hi'avara. Areri ja Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e ve'avara.
23 Ijihuni maijaho paruijaho naparahoni húmata areri Kerisora sosi huni húmati ja'ina. 'Ene Hura Huhusu Haha (sosi) Ni'ajahi'ini jahuna.
24 'Enakaivo sosia Keriso oni hari namuja'ina'e napara 'u'o uneunecha maho'o paruhwa puni hararu hine ve'avara.
25 Parue napahu jona oja mi'avara. Areri Kerisora sosi 'u'o oja maharena Huni haha mahaja'ina'e ve'avara.
26 'Ene sosia veje akuavi'ina'e rene 'ee chiha pa'ana re'amarono toa 'ee Huni irijino somahana.
27 'Ene Hu sosia chiha maka pa'ana kaivo akuavi'ine 'ee panamahi'ina mavarasa'ina'e reje Hu Huhusu ape'irono avanana.
28 Ijihuna'e parua puni haha oja mihuja'ina'e napahwahi-jija 'u'o oja mi'avara. Areri puni haha oja mihuja'ina'e mi'avara. Ea irara huni napara oja mahujaho hu areri huni haha oja mahi'ina.
29 Ijihuni maijaho ei pini huni haha kame sehuna pana kaivo hu 'iruma vajahe 'ee hami 'ajohuna. Areri Kerisora sosia'e 'ahauja'ina.
30 Ijihuni maijaho nú Huni haha pwinana'a.
31 Ijihuni hahi parua huni oha oma irechami'i kaivo va'e huni napara samuna. 'Eju'e no'o ijaho roe kwinu renuna.
32 Ike hema ikaho ni'ima'ura kaivo na Kerisoho 'ee sosi ijí rone 'waravu.
33 'Enavo veje ea kwinu kwino joni vaji hijujija naparaha oja ma'amana. Areri hura huni haha oja mahuja'ina'e. 'Ene veje naparaha paruahoni hura venahi'ina'e re'amana.

6

Sesamae 'Ee Emahwaha Puni Vu'a

1 'Enajihuna'e sesamae Natohwi jihuni vaji emahu jopuni ira hene veha. Ijihuni maijaho ijaho 'unama aririjina.

2 'Ene oni omiji'o ohiji'u puni hura hami ve'amana. Ikaho
varapa amura ka'ene eha mihuna'e nahama 'waramajina.
3 'Ejakame oni hia mamaa'e reje a 'aha jora'e iki mwe'i
hina vahuna.
4 'Enakúne emahwahe ja paveje sesahu jona
ajina'avara. 'Enakaivo Natohwijihuni 'unamijino opuipo
'ajo'arahunijaho najahe hena ka'avara.

Pwea 'Ee Puni Mama'ina

5 'Ene pwea joni mama'ina ka'ene mwe'i hiju jihipuni ira
hene tea juname 'ee simarame 'ee oja nimaiji same Keriso
ona'e vena'ama ja'ina'e ve'avara.
6 'Enajihuna'e ja paki'eje joni mama'ina puni nia 'aharu
vene 'ee joni mama'ina'e teamanahuni jihuna vehuna pana
kaivo Keriso oni pweapo puni ojiji'i Godi oni ura ijí ve-
juja'ina'e ve'avara.
7 'Ene ja emaapuni kaukara'e ve'avajaho teamana'eje
areri Natohwijihuna'e venahu ja'ina'e vena'avara.
8 'Enajihuna'e nú nihena kavu. Pwe'ina ho matauma
oji'ini uné raka mamaa'e ve'amajaho ijí raka ka'ene hu vena
kajihuni eha Natohwi jihuna'i apehuna.
9 'Ene mama'ine ja 'u'o pununa'a 'unama ija'ina ve'avara.
'Ene ja veju'e pu tea junavujaho are'avara. Ijihuni maijaho
ja nihena kavuja'ina'e puna 'ee joni Natohwijaho akúpa 'ahi
hinu. 'Ene Hu ronu kwino pareji'ina.

Godoni Nana'ejuri Kukua

10 'Ene vu'a túchamaa ijaho ikena. Natohwi jihuni harura
ni'ima'ura vajijino kirasahe para'avara.
11 'Enakúne Godi oni kukua ka'ene nana'e'irono savu-
jino maho'o sa'avara. 'Ejakame ja Setanira pisimisamuni
'unamijija areri kisina'e rene namihuna.
12 Ijihuni maijaho nú ea haha rukina 'ee 'aa rukina pu'úmo
nana pa'eju. 'Enakaivo 'ajoha'ina 'ee harura 'ee harura
nutuvi'ina ka'ene iki mwe'i hijura 'ee 'avena sisesa ka'ene
ichutoi hijujihi pu'úmo nana'eju.
13 Ijihuni hahi Godi oni nana'ejuri kukuijino maho'o saha.
'E'irakúne vea ka'ene vea sisea kajara ape'amajaho ja iji-
huna vaji rarara'avara. 'Ene ja uneunecha maho'o ve'ava
jihuna'e ja areri kisina'e rene namihuna.
14 Ja ika'ina'e ve'avajara reje ja areri kisina'e rene nami-
huna. Joni 'aha mo'oa charia ka'ene nimaijino irame 'ee joni
túra ariramaijino vahanaha.
15 'Ene joni umora ira maiu'ina ka'ene matausahuji saha.
16 'Ene ikehuni pwina ijaho tarera ka'ene nimairoiji
ape'irakúne Setani oni juha ka'ene jaijasahe roujija iji
'aniku'avara.

17 'Ene i'esa ka'ene marani'inijino same 'ee 'Aveni jihuni so'wijaho Godi oni irijinakúne ape'avara.
18 'Ene na'ia mapoka'e siporua 'ojuri veijaho 'Avena vaji 'o'avara. Na'ia mapoka'e nia nirii'i siporua ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'e 'one ihajinanami'avara.
19 'Ene nuni siporua 'onihakame nuni ira nasina re'eje na vu'a maiu'ina kehuni hemijaho paju'i kaivo najahe pu hena ka'avara.
20 Ijihuni maijaho na Godi oni iruhoa apene 'waravu jihuna'e na tipurai hijura'omo vea ka'ene ijí 'wara'ujaho na ichá'ina'e 'warahuni ja'ina'e matauma 'warahuna.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Enakaivo Tichikasiho núni vwea nú oja mahi'ine 'ee uchaha pa'ana ka'ene Natohwi jihuni kaukara veji'inijara ichá'ina ka'ene nununa'i rejujija maho'o 'warave ja hehuna.
22 Na ike 'warahuni maijihuna'e ranavu'e vu'u. Hura núra ichá'ina ka'ene hijujaho 'warave ja hene oja sonahihuna.
23 'Ene matauvi'ina 'ee oja mihi'ina nimairoa ka'ene Godi Amo 'ee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho vwehi pu'úmuna.
24 Ea ka'ene Natohwa Jesu Keriso oja aririji mahi'inijija maiji vwihani'inijaho maho'o pu pu'úmuna. Ameni.

Piripai

Vuˈa Anejijihina

1 Poruˈo Timoti kaˈene Jesu Keriso oni pwehipo ea kaˈene
nimaa rojiˈina ˈee eruta ˈee tikonia kaˈene Jesu Keriso oni
vaji Piripai hijujihi punaˈe veju.
2 ˈEne maiji vwihanie ˈee matauviˈina kaˈene Godi núni
Omijaho ˈee núni Natohwa Jesu Keriso puni rena roajaho
jona.

Porura Teimani ˈWamani Siporuijina

3 ˈEne naˈia mapokaˈe ja vwihaniareˈe nuni Godiji teimani
ˈwavura.
4 ˈEne na naˈia mapokaˈe mariˈuviˈi mahoˈo jonijihunaˈe
siporua ˈone jarima ˈwaravura.
5 Ijihuni maijaho ja vea kaˈene nimaa rojajino rene vuˈa
maiuˈina ike niˈajihe ˈwaramapene roe iviasi usevu jihunaˈe.
6 Na ike unekakaho nimaa rojujihuni maijaho Hu joni vaji
kaukara mamaa kaˈene aneja vena kajaho Hu veje marana
apene vaˈu vaˈo Jesu Kerisora roˈamajino ˈeˈuhuna.
7 Na ˈunama ikaˈinaˈe ja mahoˈo vwihaniu jihuni maijaho
ja ea kwinu kwino nuni oja vaja joni tinia navu. Ijihuni
maijaho na tipurai hijuta ho vuˈa maiuˈiniji vahame nimaiji
rone ˈwaravujaho ja na niˈajiharaˈomo nú ja puˈúmo maiji
vwihanúɑjɑho ahuma apeju.
8 ˈEne Jesu Kerisora oja kaˈene ˈekauni vajijino nara jaˈe
kiˈi ˈahiuˈe oja kaˈene hejujaho Godira na kimu.
9 ˈEne na siporua ˈojujihunaˈe jara ea ˈahoˈa oja mihujaho
nihoˈo emarena parane ˈee joni henaka hami vwihane
vejiˈinaˈe rehuna.
10 ˈEnajihunaˈe na ura reniujaho ja uneunecha nimai-
jija hami vwihane hena kiviˈi mamaaru vejakame ea ja
panamaˈeje hina vaˈe Kerisora roˈamani veijino useˈavara.
11 ˈEne ˈunama arira kaˈene Jesu Keriso oni rena roajara
joni vaja nihoˈo tinia apena paraˈama jihunaˈe Godiho arom-
ahe ˈee taˈarohuna.

Keriso Onijihunaˈe Hijiˈi Godoni Ira Najahuna

12 ˈEne vwehu nune na ura ja ike hehunaˈe ura reniu. Nuni
haha ˈahi uneunecha mapoka kaˈene rejajipo rejume Godoni
vuˈa maiuˈinijaho niˈimaˈuraˈe rausahana.
13 ˈEnajihunaˈe sorutia kaˈene kavana ijihuni ara
ˈajohiˈinijija nara Keriso unijihunaˈe tipurai hijujaho ea
mahoˈo nihejume paranana.

14 'Ene nara tipurai hijujara reju'e vwehu nuna ka'ene
Natohwi jihuni harura ni'ina'e apene paju'ika'i Godoni vu'a
'waravu.
15 Ea 'aho'ijija niho'o sename ajina'eju'e Keriso rone
najahu kaivo ea 'aho'ijija oja maiji vwihaji'i najahu.
16 'Enakaivo vu ea ka'ene vwiha maijija puni ojiji'i najahu.
Ijihuni maijaho na vu'a maiu'iniji vaha'urono iji pijihana.
17 'Enakaivo vu ea 'aho'ijaho pu pupusumano vwihajura.
'Enajihuna'e pu oja maa pasavi'i nara tipurai haha heji'i
hi'urono vwihaji'i najahu.
18 Irakijara natohwane? 'Enakaivo pu vwiha mamaiji
vwihaji'i najahu ho vwiha siseijino vwihaji'i najahujaho
unekajaho pana kaivo nimaijaho pu Keriso rone najahujara
ni'inijahuna. Ijihuna'e na mari'uvu. I'a ijihuna'e na
mari'uhuna.
19 'Ene na niheju jara siporua nuna ka'ene 'ojujara reje
Jesu Keriso oni 'Avenijara ni'ajihe na vahanime samai
ranamihuna.
20 Na ura renia para'eju'e raka ka'ene rehuniji nimaa roji'i
hijujaho uneunecha 'aho'a pareje na junihuna. 'Enakaivo
na Keriso onijihuna'e paju'ika'i marako vejuja'ina vehuna.
'Ene nuni hia vajakino na mai'o hi'eju ho na kwahuna kaivo
na na'ia mapoka'e Kerisoho ta'arohuna.
21 'Ene na Keriso onijihuna'e hiju kaivo kwa'ujaho na 'u'o
eha mamaa'e apehuna.
22 'Enakaivo na hahiji'i hijukaho na kaukara ka'ene 'ina
rukiniji vehuna. 'Enajihuna'e na ichá'ina'e vehuna puruva
reniu.
23 'Enakaivo ijí ura no'ohe'i kajipo niho'o 'unirime isoma
irechami'i veju. Na ura va'e Keriso'i hi'i 'ahiu. Ijihuni
maijaho ijaho niho'o mavarasa'i maijina.
24 'Enakaivo joni hahijihuna'e ike hahiji hijujara mamai-
jahuna.
25 Ijaho na nimaa'e vejujihuna'e na arema ja pu'úmo
maho'o hina va'eje ja 'urina joni nimairoa vajijino emarene
temarasahuna.
26 'Ejakame na 'uname joni vu'e ja na ki'ava jihuna'e Jesu
Keriso oni vaji niho'o teamaname oja sonahia parahuna.
27 'Enakaivo joni kara 'unama mamaa ira maiu'ina ka'ene
Jesu Keriso rone 'waramu ja'ina'e heha. 'E'irakúne na vu'e
ja ki'eju ho na arema hi'ujaho nara hehuna'e ura reniujaho
ja kisina'e namine oja 'ee vwiha kwisu rene ahume vu'a
maiu'ina ka'ene nimaa roijihuna'e harura pina veju.
28 Ja paki'eje joni nakijipo ninamaujipo veje tea juna'ava.
Ijí kara kajara najahujaho pu tirausahe parahuna. 'Enakaivo
Godira ja ni'ajihuna.

29 Ijihuni maijaho ja Keriso nimaa rohuneru pana kaivo
Hunijihunaˈe sisei hihuna ˈuˈo mihana.
30 Nú iviamaa ijihuni vaji ja puˈúmo ahume ahija apeju.
Ja na nikiˈeme na Hunijihunaˈe nimako sisei hijuta. ˈEne ja
nihena kiˈejuˈe na iviamaa ijihuni vaja kajino hine harura
natohwaˈe veju.

2

Keriso Oni Masuani Hijiˈinijine ˈEe Pinanijina

1 Keriso oni vaji hijujara vejuˈe harura renau ˈee Huni
oja ˈekaravujara vejuˈe oja sonahiu. ˈEne ˈAvenijihi puˈúmo
hinoju. ˈEne ea ura renae ˈee epunaˈi temuka apeju.
2 Ikija nimai jihunaˈe vejakame temari rarenihe
paraniˈamana.
3 Ja jasumano jonaru vwihajuri ˈunamijaho pavene
ˈee vwiha maa paˈajihunaˈe kehi kehi vejujaho arehuna.
ˈEnakaivo vwiha jonijija ˈeka masuani ajuarasahe ea ˈahoˈa
mamaˈina rone vwihanihuna kaivo jajasu pavwihaˈavara.
4 ˈEne joni ura ijiru paˈajoˈavara kaivo ea ˈahopuni ura ijija
ˈuˈo kiˈavara.
5 Ike kara kaˈene Keriso oni vaji navajija ˈeke joni vaja ˈuˈo
naˈavara.
6 Hu Godi kaivo Godi Huni tinia ranamana.
7 ˈEne Hu uneunecha mahoˈo irechaˈi kaivo roe pwea
punaˈi rene ˈee emaa punaˈi renana.
8 Hu emaa kavara ˈee masuani ajuarane ˈee Omahoni ura
ijaho vena vaˈe kwahuni vutuiji ˈeˈune korosi ˈahi kwamana.
9 ˈEne Godi Hu niˈimaˈura taˈarohe ˈunama ahasirima rena
iha kaˈene Hu mahajaho iha mapokakaji asitaha paranaji
mahana.
10 ˈEne Jesuni ihiji heˈavajaho akúpa ˈahi hijura ˈee mweˈi
hijura ˈee mweˈi hari hijura mahoˈo Hu nitupari satihuna.
11 ˈEne ira mahoˈo nahame Jesu Keriso Natohwa ˈwahuna.
ˈEje Godi Amo oni pinana ˈurihuna.

Mweˈaki Ira Punaˈi Hanaˈavara

12 ˈEnajihunaˈe ehu nune na ja oja mihiˈine ja naˈia
mapokaˈe nihene vejura. Nuni unaˈeru pana kaivo na
ani ruvaˈuri vajijaho ja niveju kajaˈinaˈe ja niˈajihuni
ˈunamijaho ojono akume juviˈi veˈavara.
13 Ijihuni maijaho Godira joni vaji kaukara venu. ˈEne
venaˈe ura renaˈeje Hu ura renujihi venahuna.
14 ˈEne uneunecha mahoˈo iraka kaˈene jara veˈavajaho
pasuˈarame ˈee ˈuraˈaraˈavara.
15 ˈEjakame ja Godi oni harihija kaˈene sisea paˈane sisea
paveji'ina ˈee sisea panamahiˈinijihi rene ike ea kaˈene arira

pave'i kaivo ani ani veju kihipuni vajijaho ira puna'e rene mwe'i hana'avara.
16 'Ene Ira ka'ene majama hihunakaho ija kisi 'una'avara. 'Ejakame Keriso oni veijaho na ijihuna'e mari'u'uta. Ijihuni maijaho nara kaukara ka'ene vene 'ee hijujaho vea panisame vejuta'e re'amana.
17 'Enakaivo na toa ijuri swasa puna'i vene joni nimaa roiji ni'ajihuna'e usekuniara. 'Ena'omo na mari'ume teamani'eju'e nuni temarijaho ja pu'úmo 'wame nasaravu.
18 'Ene na ja 'u'o 'waravu Temarasa'avara! 'Unama nikwisu'ina ka'ene nara temaraju ja'ina'e joni temarijaho nú pu'úmo 'wame temarasa'avara.

Timotiho 'Ee Ipapirotaitasi

19 'Enakaivo na Natohwa Jesu nimaa rojujihuna'e na Timotiho 'aha josu pare'eje ranave joni vuhuna. 'Ejakame na joni vu'a ichá'ina ka'ene jara hine 'ee ojuji henareje ijara ni'ajihuna.
20 Ijihuni maijaho ea pina oja na'ina piunahuna pana kaivo hura huhusuna. Huni ura nimaa nimaijaho jara ichá'ina ka'ene hijujihuni toi namu.
21 Ijihuni maijaho pu ea maho'o puni ura ijiru sara'i kaivo Jesu Keriso oni ura ijija pasaravura.
22 'Enakaivo ja hu nihena kavuja'ina'e hu arerina'omo na ni'ajihe vu'a maa maiu'ina kehuni kaukara vejume emarenana. Areri hariahi omaha'e ni'ajahe kaukara venahu ja'ina'e venuna.
23 Ijihuna'e vea ka'ene na kive uneunecha nununa'i ichá'ina'e re'avajaho na vwihajujaho na marako ranave vuhuna.
24 'Ene na Natohwiji nimaa vetiura'omo na 'u'o aha josu pare'eje rohuna.
25 'Enakaivo na vwihajujaho maijaho na Ipapirotaitasi vwea nuna ka'ene nú pu pu'úmo kaukara veji'ina ka'ene nuni sorutia pina vo 'u'o joni 'ona oji'ina'e nuni ura ijija ni'ajihi'ina'omo ranave vuhuna.
26 Na ranavu'e vu'ujihuni maijaho hu ja kihuna ura rena paranana. 'Enakaivo hu atami 'unavume ja hejaji henarena hu temume haha henana.
27 Hu niho'o nimaa'e atami 'unamarena kwahuna'e renana kaivo Godira hu numimana. 'Ene huhusu pana vo na 'u'o numirimana. 'Ejakame na temuka hura hara paape'urono avanana.
28 Ijihunihahi na hu ranave vuhuna'e ura renia paraniujaho hura vu'e ja kú'o hu kamareje temarasahuna. 'E'eje na iji'a ja vwihaniujaho ma'uako sonahihuna.

29 'Enakúne Natohwi jihuni vaji temaraji'i hu ape'avara. 'Ene ea ijákajihi puni hura venahuna.

30 Ijihuni maijaho hu Keriso oni kaukara ijihuna'e kwama ape taharonamana. Hu huni hia vajijaho varapa piunihuna renana vo hu jara areri nuna vehuna sa'inijaho hura venana.

3

Hia Nimaijihuni Uraijaho Nú Ariramaa Rehunijina

1 Vwehu nune túchamaijaho Natohwi jihuni vaji temarasaha. Na uneunecha nikwinu'ina kehi kú'o vehunijija mai'o pasenimu. Ijihuni maijaho ijara 'ajoahe veje ja maranihuni jihuna'e veju.

2 'Ene 'ua sisesa kajija hami ki'avara. 'Ene ea sisesa kajihipo kaukara ka'ene vejujija hami ki'avara. 'Ene ea ka'ene 'unama ira'atijino sisa 'uhuahujija hami ki'avara.

3 'Enakaivo nú ea ka'ene nimai jihunijino sisa 'uhuahajina. Ijihuni maijaho nú Godoni 'Avena vaji Hu oja mahe 'ee Jesu Keriso oni vaji Hura raka ka'ene núna'e venuha jihuna'e Hu 'unama apene ichutoi ahasirivu. 'Ene ijihuna'e hahijihuni 'unamijaho panimaa vetiu.

4 'Enavo haha huni 'unamijino na onuno nimaa veti'arahuna arerina. Ijaho ea 'ahopo haha huni 'unamijino nimaa veti'ara'ipisa nara pu asitaha paraju'u. Ijihuni maijaho 'unama kajihuna kajaho nununa'a niho'o mapoka.

5 Ijihuna'e na vea iropune no'opiso pa'are'eme sisa 'uhuihara. Na Isureri ore 'ee na Penijamani oni amujiji'ura 'ee na nimai nimaa'e Hipuru 'ee Varapa Tamani jihuni 'unamijaho na Parasi.

6 Na ea ka'ene Varapiji ura renia parana jihuna'e na chicha vene sosia sise'i 'ahi'ina'e rejuta. Ijihuni maijaho na varapi jihuni 'unamijaho arira'e hene vejujihuna'e na namihuna areria parenana.

7 'Enakaivo ni maku'ijaho ike 'unamakija nuni una'a mama'ina'e rejara kaivo ijija Keriso oni hahijihuna'e na ni irechavume pa'arejara.

8 'Enakaivo natohwijaho ikena. Nara Jesu Keriso nuni Natohwi jihuni mavarasa'iniji maho'o hena kavujara rejume uneunecha mapoka kajija maa pa'ana'e rejara. 'Ene Keriso ape'i 'ahiume uneunecha maho'o kajija túa'e vetiume pa'arejara.

9 Na ivi'a Huni vaji hena kavujaho varapi jihuni 'unamiji 'ararihakame nuni vaji arira'e rehuna pakavu. 'Enakaivo na Keriso nimaa rojuti vajijino ariramaa'e rejuta. 'Enajihuna'e arira'e rehunijaho nimai rojakame Godina'i rena rohuna.

10 'Enajihuna'e na Hu hena kahuna ura renie 'ee harura ka'ene Hu vejume 'urinajaho hena kahuna'e ura renie 'ee Hura sisei hinaja'ina'e hihuna ura renie 'ee Hura kwama ja'ina'e kwahuna ura reniu.
11 Hura ija'ina'e venajihuna'e na 'u'o túna'i kwa'ujaho na kú'o 'urihuna.

Ninukujahe Va'e Uri Usehunijina

12 Na ikija ni'ekahuna pana 'ee na niroe ariramaa'e rehuna pana kaivo na majaa mai'o hine kaukara veji'i va'ura'omo va'e na ichá'ina'e re'urono Jesu Kerisora na iji pijiha ja'ina'e rehuna.
13 Vwehu nune na onuno vwihajujaho na vuatua kajaho mai'o pa'e'uji'ina. 'Enakaivo unenu'u pina kwino na vejujaho ikena. Ijaho raka ka'ene nimako vejujija na niare'ika'i raka ka'ene nuni una'i navujihi ve'i 'ahiu.
14 'Ene na harura ni'ima'ura vene va'e pa'arehuni vutuiji 'e'une eha ka'ene Godira Jesu Keriso oni vaji ichutoi huna'e 'umenuajaho apehuna.
15 Ja ea mapoka'e ni emaina'e rejajihuna'e roe ja pu'úmo vwiha ikehuna kino vwiha'avara. 'Ene unenu'u 'ahopuni jihuna'e ja vwiha ani ani vwiha'avajaho Godira ijija 'u'o veje jonuna'a samaa'e rehuna.
16 'Enakaivo roe ja pu'úmo tinia mamaa ka'ene nú ajima va'e usevajino kirasahe ni ijí hija.
17 'Ene vwehu nune ahume nuni ma'aja 'ahi 'ararihie one 'ee ea 'aho'a ka'ene núra oju'e kúvaja'ina'e ojujihi puni mwapunijihi ki'avara.
18 Na na'ia mapoka'e ni'waravura'omo kú'o ivi'a niituiji'i 'waravu. Ea mapoka'e pura kara ka'ene ojujara najuhujaho pu Keriso oni korosi ijihuni naka.
19 Ea kajihi puni urijaho pa'arehunijina. Ea kajihi puni godijaho 'iruma huna'e rimurojujina. 'Ene pu uneunecha ka'ene junahunijihi aromahura. 'Ene pu na'ia mapoka'e ike mwe'a ikehuni kukuijiru vwihajura.
20 'Enakaivo nú akúpa huni ehija'omo núni Ni'ajúhi'ina ka'ene Natohwa Jesu Kerisora ijí rene rohuniji nú tea-manu'eju'e 'ajaha hiju.
21 Hura núni haha harura pa'ana ka'ene kwamasahuni hahakaho veje arohe Huni haha ka'ene hanaji'ini ja'ina'e rehuna. 'Ene Huni harura kajara reje uneunecha maho'o roe Huni harura hari nahuna.

4

'Unama Najahujina

1 Ijihuni hahi vwehu nune na ja oja mihi'ina ka'ene nara
kihuna ura reni'inakije ja nuni temare 'ee nuni kuraunua.
Na oja mihi'inakije Natohwijihuni vaji kisima'ura'e rene
hami nami'avara.
2 Na Uotia'o Sinitike'o 'ejahie 'waravukúne Natohwi jihuni
vaji ahuma mamaa'e hi'avara.
3 Ehu nune nuni napura nimaa nimaa'e na a jariravujaho
naparakija ni'aji'amana. Pura vu'a maa maiu'ini jihuna'e
na hu'úmo vea kisina apeji'inakúne ni'aji'amana. 'Ene
Karemeniti 'u'o ni'ajahe 'ee pu nuni ehija 'aho'a ka'ene na
pu pu'úmo kaukara veji'ina ka'ene puni iha majama hihuni
puka vaji navujija ni'ajihara.
4 Natohwi jihuni vaji na'ia mapoka temarasa'avara. 'Ene
na kú'o ijá 'iavo Temarasaha 'iavu.
5 'Ene veje joni oja ka'ene masuani ajuarasahe hiji'inijaho
ea mapoka hena ki'avara. Ijihuni maijaho Natohwijaho
nikehu nimaina.
6 'Enakúne unenu'u 'aho'a pavwihane temuka'avara
kaivo ja uné raka ura rena'avajaho siporua 'one ja iraka ura
renaujija teamana'eje Godi jarima 'wara'avara.
7 'Ene Godoni matauvi'ina ka'ene uneunecha maho'o
asitaha ranamajara Jesu Keriso oni vaji joni oja 'ee vwihijija
'ajoha'amana.
8 Túchamaijaho vwehu nune irakijara nimaa'e 'ee irakijara
hura vejura 'ee irakijara arire 'ee irakijara ariramaa'e 'ee
irakijara mavarasa'ina'e 'ee irakijara iha mamaa 'urihuna
'ee unenua 'aho'a mamaa areri ta'arorahuna ijákajihuni toi
joni vwiha ijija irecha'avara.
9 Uneunecha iraka ka'ene jara nununa'i henakame apene
'ee nuni vaji kivaji manura pirame ve'avara. 'Ejakame Godi
ka'ene matauvi'inijaho ja pu'úmo hi'amana.

Godoni Swariji Teimani 'Wa'avara

10 'Enakaivo na Natohwi jihuni vaji ni'ima'ura'e temara-
jujaho ja iviamaa kino jara na vwihaniujaho kú'o 'uname
na vwihanii'ina'e rejara. Nimaa ja na vwihaniura vo vea
paapenare'e avajura.
11 Na unenu 'aho'a ura reniakame 'warahuna pana. Iji-
huni maijaho na nihena kavu ichá'ina'e na niijara tea-
mani'eje hihuna'e kavuta.
12 Na ichá'ina'e uneunecha pa'a hihunijaho henakame 'ee
uneunecha rukina'e rene hihunijaho hena kavuta. 'Ene
uneunecha mapoka vajijino na ichá'ina'e túi'eje hihunijaho
kame 'ee matuni'eje hihunijaho kavuta. 'Ene uneunecha
mapoka renihunijaho kame 'ee pivuji'i hihunijaho kavuta.

13 'Ene uneunecha maho'o Huni vaji Hura harura mi'eje na areri ve'eju.
14 'Enavo ja mamaa'e vene nara pivujuti vajijaho ni'ajihara.
15 'Ene ja Piripai orakija 'u'o ojono nihena kavu. Mai'o amura'e na vu'a maa maiu'ina ike najahareno na Masatonia arema va'ujaho sosi pini na ni'ajihareje vajihuri 'unamijino vajihe 'ee 'ekahuna pana kaivo jara jajasumanu vajihura.
16 Ijihuni maijaho na Tesaronaika hine pivujujaho ja ni'aha mapoka'e swara ni'ajihara.
17 'Ene jara swara vaji'avarono 'unama same avahuna pana kaivo jara vajihuri 'unamijara joni eha ka'ene jara apehunijara mapoka re'amarono avajuta.
18 'Enakaivo uneunecha maho'o areri 'ekuta. 'Enareno ijipo mapoka'e areri renihara. 'Ene jara Ipapirotaitasina'i irechavajija na ni 'ekuta. Ijija swara mamaa ka'ene amua mamaa Godi teamama parahunijihi vejara.
19 'Enajihuna'e nuni Godijara jara iraka ka'ene pivujujija Huni uneunecha ka'ene Huni ari navujino Jesu Keriso oni vaji areri maho'o vajihuna.
20 'Ene iviamaa núni Godi 'ee núni Omijihuni pinanijaho aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Ene Godoni ehija maho'o Jesu Keriso oni vaji 'ajora'amana. 'Ene vwehija ka'ene na hu'úmo hijujipo ja 'ajoravu.
22 Godoni ehipo maho'o 'ajoravu'e 'ee Sisa oni kachi'inijipo 'ajoravu.
23 'Ene Natohwa Jesu Keriso oni vaji maiji vwihani'inijaho joni 'avenijihi pu'úmuna.

Korasia

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru kaʻene Jesu Keriso oni pwea Godoni ura ijino
rejujara Timoti kaʻene núni vweijiʻi veju.
2 Godoni ehija akuaviʻina ʻee vwehu nuna kaʻene Keriso
oni vaji pauchaviʻina kaʻene Korasi hijujihi punaʻe veju.
ʻEnakúne maiji vwihanie ʻee vivinui matauma hijiʻina
kaʻene Godi núni Omijihunaʻi rena roajaho ja puʻúmuna.

Teimani ʻWavuri Siporua

3 Nú naʻia mapokaʻe siporua ʻojujaho Godi Amo kaʻene
núni Natohwa Jesu Kerisoho jonijihunaʻe teimani ʻwavura.
4 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vaji joni nimaaroa ʻee jara
Godoni ea kaʻene akuaviʻiniji oja mihuji henareʻe avajura.
5 Ijihuni maijaho iraka kaʻene ja nimaarojura kaʻene akúpi
ʻahi navujiʻina. ʻEne nimarako ja vuʻa nimaa kaʻene vuʻa
maa maiuʻina vajijino hejajina.
6 Ijí vuʻa maiuʻina kajara joni roajaʻinaʻe ʻuʻo ʻeʻune kwaa
ararakino vaʻe hine majaa ʻina renu ʻee rausahe emarenu.
ʻEne ni areri vea kaʻene ja Godoni maiji vwihanie ijihuni
nimaiji hene kavume renajaʻinaʻe renu.
7 ʻEne ja Epaporasi naʻi vuʻa kajaho hene kavara. Hu
nú puʻúmo kaukara vejiʻine ʻee ea pina kaʻene nú oja
mahujina. Hu Keriso oni pwea pina kaʻene núni ijihunaʻe
pauchaviʻinijina.
8 ʻEne jara Godoni ʻAveni jihuni vaji ea oja mihujaho hura
ʻwarumana.
9 Ijihuni hahi nú ʻuʻo vea kaʻene ijí hejaji rene ojuta
pahweʻi hine joni siporua ʻona ʻwaravakame joni henaka
vaja areri rene ʻee Huni ura ijaho hene ʻee ʻavena huni vwiha
mahoʻo hena kama parahuna.
10 ʻEne ja ʻunama mamaa kaʻene Natohwiji ura
renujaʻinaʻe one ʻee Huni hura veʻavara. ʻEne kaukara
mamaa kaʻene ja vejujija ʻina rukinaʻe rene ʻee Godoni
henaka vajijino emareʻavara.
11 ʻEne ja Huni hanajiʻina vajijino harura mahoʻone
ʻee vivinui matauma hine ʻee ata kairasahe hihunijaho
ʻekakame nihoʻo temarijara joni vaji rarenaʻe
paraniʻamana.
12 Nú Amo teimani ʻwavujihuni maijaho Hu venume nú
Godoni ea akuaviʻina kaʻene hanajiʻini hijujihi puni aachijija
ahuma ʻekahuna.

13 Ijihuni maijaho Hu nú nututa huni ara kwaijino vahanume siriramúe 'ekue Huni Hariha ka'ene Hu oja mahujihuni ara kwai irechamúana.
14 'Ene Huni vaji nú kú'o 'imenue 'ekuana 'ee Huni vaji sisea vwihane arevume pa'arenana.

Keriso Oni Kara 'Ee Huni Kaukara Ichá'inijina

15 'Ene Hu Godia ka'ene nia pakavi'inijihu vare'ine 'ee mai'o uneunecha maho'o re'avarono Hu amura'e ijí hinajina.
16 Ijihuni maijaho uneunecha kivura ho pakivujaho maho'o mwe'a 'ee akúpa 'ahi navujaho Hura venana. 'Ene Hura kiniepo 'ajoahuri ara kwaa 'ee 'ajohai'ina 'ee Huni harura hari hijujija irechamie 'ee uneunecha maho'o kija Hura venarena Huna'e venana.
17 'Ene uneunecha kija maho'o pareji'ini Hu iji hinana. 'Ene Hura uneunecha kija maho'o 'uninamiu'e ahuma navu.
18 Hu 'u'o sosia ikehuni húmata 'ee sosijaho Huni haha. Hu uneunecha maho'o ikihi puni húmata. 'Ene Hura amura kwama 'urinana.
19 Ijihuni maijihuna'e Omaha teamavume Huni kara ijaho maho'o Keriso oni vaji namu.
20 'Ene na Huni vaji 'waravu. Godiho uneunecha maho'o kehi pu'úmo 'unama vene kú'o napura venana. Huni 'aa ka'ene korosia 'ahi hirama arihajara uneunecha maho'o ka'ene mwe'i navura ho akúpa 'ahi navujija venaue matauvu.
21 'Ene ja nimaraku'ijaho apiora 'ee naka'e rene vwiha sisea vwihane sisea veji'i hijara.
22 'Enakaivo Hura hahiji'i kwamana vajijino ja venaume 'unama Hu hu'úmo napura vejara. 'Enarena aherume roe Godoni una'i irechamiu'e ja ivi'a akuavi'ina'e 'ee panamahi'ina 'ee niho'o sisea pina pa'ana'e namiju.
23 'Enakúne ike nimaaroakaho hena vene 'ee ija kisi 'uname namiha. 'Ene ja paki'eje vu'a maiu'ina kara iraka ka'ene rehuna 'waravume hejaji raname arema va'ava. Ijihuni maijaho ike vu'a mamaa maiu'inakaho kwaa ara mapoka ka'ene ike akúpa hari navukipo he'avarono 'waravara. 'Enajihuna'e na Poruho ijí ve'urono iji pijihana.

Porura Sosihuni Pwea Rene Kaukara Venajina

24 Na teamanimu jihuni maijaho na jonijihuna'e haha hianimu. 'Ene Kerisora Huni haha ka'ene sosijihuna'e sisei hinajihuni pwina ijaho nara sisei hiju'e pa'arenu.
25 'Ejume Godira kaukara ka'ene sosia'e 'ajoahe 'ee Godoni ira maho'o ni'ajihe naja'urono iji pijihana.

26 'Ene nitama rene juara juara pa'arene 'ee ea tuama apene roajaho hema kaho pavejume samaahiramana kaivo iviamaa Huni ea akuavi'inijihi najahana.
27 Ijihuni maijaho Godoni ura ijaho uneunecha mamaa ka'ene ike hema vaji navujija veje Jenitaru hena kahuna. Ijí hema kajaho Keriso ka'ene joni vaji hinujina. 'Ene nimaa roji'inijija. Huni mamaijaho túna'i 'ekahuna.
28 'Ene nú ichihichano va'ujaho Keriso rone ea mapoka 'waravu. Nú pu ni'ajihe 'warame 'ee vwiha mamaiji najahura. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino Keriso oni vaji marana areri rena para'eje vajahuna.
29 Na 'u'o ikehuni maijihuna'e kaukara niho'o kisina'e Huni harura natohwa ka'ene nuni vaji namujara veniu'e veju.

2

1 Jaa 'ee ea ka'ene Reatasia hijura 'ee ea maho'o ka'ene nuni urania pakavi'ini jihipuni jihuna'e oja ni'ima'ura hejuji na ura ja hehuna ura reniu.
2 'Ejakame puni ojijija ni'ajihuna. 'Eje oja 'ekaravuri vajijino ahuma parahuna. 'Ejakame uneunecha ka'ene maho'o hena kavura 'ee henaka ka'ene nimaa Godoni hemiji hena kahuna. Ijaho Kerisona.
3 Huni vaji vwiha mavarasa'ina arira 'ee henaka maho'o rinamiu'e navu.
4 Na ija'ina'e 'waravu jihuni maijaho ea 'aho'apo vu'a ira'atijino pisimisave ja nimaa vena ve'avarono 'waravu.
5 'Ene hahijaho na ijaho pahiju kaivo 'avena vajijaho na ja pu'úmuna. Jara mamaa'e ojono 'ajo'arame 'ee Keriso nimaa rojuji kirasaha paraju jihuna'e teamanimu.

Hia Ka'ene Keriso Oni Vaji Marana Parahunijina

6 'Enakaivo ja Jesu Keriso ka'ene Natohwiji apejarakúne Huni vaji 'uraho'avara.
7 'Enakúne Huni vaji chinuma same emarena aji'avara. 'Ene ja najahe 'waravume hejaja'ina'e joni nimaa roijaho veje kisina'e rena para'avara. 'Ene temari itu'ona parani'eje o'avara.
8 'Ene paveje emaapuni vwiha 'ee vu'a maa pa'ajipo pisimie 'ee emaapuni tamana 'ee mwe'a kehuni 'unama ani ani'ina najahe 'waravujipo pisimie ani ruva'ava. Ijihuni maijaho ijí 'unama kajija Keriso oni 'unama pana.
9 Hura haha ka'ene apenana vajijino Godoni kara icha'inijaho maho'o Huni vaji navu.
10 'Ene Huni vaji ja maho'o ni areri renaana. 'Ene Hu ea maho'o 'ajohai'ine 'ee harura mapokijihi puni húmata.

11 'Ene Huni vaji ja 'u'o sisa 'uhuahara. Sisa ka'ene emaapo iji 'uhuahuja'ina pana kaivo sisa ka'ene Kerisora 'uhuahajaho sisei jihuni kara ijí 'uhuana.

12 Hua mwe'i vaji apús*a*vume 'urina ja'ina'e ja 'u'o pu pu'úmo toi samaume 'urijara. 'Ene Hua'e nimaa rojari vajijino Godira Hua'e kwamana ka'ene vejume 'urina ja'ina'e ja 'u'o venaume 'urijara.

13 Vea ka'ene ja joni sisea vajijino kwamasahe 'ee sisa pa'uhuari vajijaho Hura núni sisea maho'o vwihanúe arevume paranana. 'E'ikaivo venume 'urine pu pu'úmo mai'o hiju.

14 'Ene núni chimua 'ee varapijara nú*a*'e ninamu'e ruruhajaho Hura 'eka ruva'e korosi 'ahi 'aniume parajara.

15 Hura 'ajoha'ina 'ee harura mama'ina sisesa ijija Huni vaji korosia 'ahi eriri samaumai tú*a* vetie venaume harura pa'arenaana.

16 Ijihuni hahi paveje ea pina joni 'irumijihuna 'ee toijihuna 'ee sora ijuri vea 'ee masapa maiu'ina huna 'ee Sapatia huni vea panamahi'ina'e re'amana.

17 Ikija raka ka'ene mai'o rohuni jihuni 'avena kaivo nimaijaho Keriso ona.

18 Ja paki'eje ea 'ahopo ja pisimisave joni haha ruarahe 'ona oji'ina oja mihuna'e 'warame visoni toi namuji'i ike veha 'iame 'ejahie 'ee puni vwiha ijí ani ani kehi kehi veji'i 'waravakame joni eha ka'ene 'ekahunijihi are'ejakúne hena pavanami'avara.

19 'Enakaivo pu húm*a*ti rene ihena roe haha maho'o kaho ni'ajahuna pana. 'Enavo nú Huni haha 'ahi tanuka 'ee chinumijipo roe ihenuara. 'Enajihuna'e harura ka'ene Godoni rena roujara harura múhe ni'ajúhu'e emareju.

Kwamasahara'e Keriso'i Pu'úmo 'Urina Hijujina

20 Ja Keriso oni vaji mwe'a kehuni 'unama ani ani'ina ka'ene najahujija nikwamasahume paranana kaivo ja irakijihuna'e mwe'a kehuni varapa hara kú'o hijo? Ijija ikehina.

21 Ikaho pa'unira'avara. Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara. Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara.

22 Ijaho emaapo 'warume najuha jihuna'e nú ikehi 'eke ve'avajaho pa'arehuna.

23 Ike varapa ikija nimaa puna'i rehuna. Ijihuni maijaho puni oja vwiha ijija niijihi miha parane 'ee haha puna ruarahe sise'i 'ahiura. 'Enakaivo ijipo puni vwiha sisesa ka'ene itunavujihi ni'ajihuna pana.

3

1 'Ejume ja Keriso pu'úmo 'urijara'e re'avajaho uneunecha ka'ene akúpi 'ahi Hunijiru sara'avara. Ijihuni maijaho ijino Kerisoho Godoni ija mana'inija'i asuma hinuna.

2 Joni vwiha ijaho uneunecha ka'ene ichutohuneru vwiha'avara. 'E'ika'i mwe'a kehuni uneunechijija pavwiha'avara.

3 Ijihuni maijaho vea ka'ene ja kwamasahajino Godoni vaji joni hiijaho Kerisoi pu'úmo apúrinanamiu'e namu.

4 Vea ka'ene Keriso núni hiijara roe samaahira'amajaho ja 'u'o pu pu'úmo Huni mamaa ijihuni vaji samaahirahuna.

Hia Tamana 'Ee Hia Maiu'ina

5 Ijihuna'e joni haha pwinana'a vaji 'uasa vehuni 'unama 'ee huricharame 'ee sisea vehuna ura renae ituname 'ee jajaso uneunecha rukina'e rehuna itunavura ka'ene joni vaji navujija 'anie kwamasa'avara. Ijipuhipo joni godi ira'atijaho rejukúne 'ania kwamasaha!

6 Ijihuni maijaho ike uneunecha ikipo reje Godoni sena rohuna.

7 'Ene kú'o 'unama ikija nimarako ja ijihuni vaji hine 'ee ojara.

8 'Enakúne 'unama ikija 'u'o are'avara. Ajira 'ee sena 'ee ea sise'i 'ahi'i ura renaura 'ee vu'a ira'atijino ea 'ahopuni hia ruarahura 'ee ira sisea ka'ene joni ira vaji roe usevujija areme are'avara.

9 'Ene ja ira'ata paapene pisivara'avara. Ijihuni maijaho ja joni kara sahasijaho ni areme 'ee ijihi veji'i hijujija ni arevara.

10 'Enakaivo ja iviamaa kara maiu'ini savara. 'Ena'omo ike kara maiu'inakaho Venina ka'ene ijí venajara Hua'ina re'avarono majaa veju'e maiu'ina rejara'omo roe maho'o Hua'ina'e rehuna.

11 'Ene ike kara maiu'inakaho a ea irakijaho hu patahu. Areri Kurikia ho a Jua ho a sisa 'uhua'ina ho pa'uhua'ina. 'Ene a pahena pakavi'ina ho Sitiani ka'ene ea mají 'anikuvi'ina ho a pwea ho a pwea pana kaivo Kerisoho ea maho'o ikihi puna. 'Ena'omo Hu ea maho'o kehi puni vaji hinu.

12 'Enajihuna'e ja ea ka'ene Godira akuavi'ina 'ee oja mihe iji pijihakije oja ka'ene ea 'aho'a kime temukame 'ee epuna'i mamaa'e vene 'ee epuni hari hijura 'ee ea ajuarasahi'ina rene masuani hijuri ojijino saha.

13 'Ene matausahe ni'ajarame 'ee vwihana arekarame 'ee ea 'ahopo chicha vene sua he'avajaho areri Natohwijara ja vwihanie arema ja'ina'e vwihana are'avara.

14 'Ene oja 'ekaravujara kara ikija asitahana. Ijihuni
maijaho ijara venaue ea ahuma hami hijura.
15 'Ene veje Keriso oni matauvi'inijara joni oja
'ajoha'amana. 'Ene ijihuna'e ja haha kwino rene matauma
hi'avarono nimaa iji pijihanakúne teamana'eje hiha!
16 'Ene veje Keriso oni irijara joni vajijaho maho'o tinia
apenama. 'Eje ja ira kajara vwiha mamaa najahe 'ee
ni'aja'aravi'i Samusi vaji javaa vene 'ee Godi ta'arohuni
javaa vene 'ee 'Avena huni javaa vene 'ee joni oja vaja temari
rarena'eje Godoni javaa vena'avara!
17 'Enajihuna'e ja uneunecha iraka'e 'wa'eja ho ve'avajija
maho'o Natohwa Jesuni iha 'ahi veha 'ee Huni vaji Godi
ka'ene Amoho teimani 'wa'avara!

Kachi'inapo Hia Maiu'ina Vaji Ichá'ina Hihunijina

18 'Enakúne napahwahe paruhu jopuni hari hiha. Ija'ina'e
vejujara Natohwijaho teamamuna.
19 'Ene paruhwahe napahu jona oja miha 'ee pasise'i 'ahie
venae temukava.
20 'Ene sesamae uneunecha maho'o ja vejujaho emahu
jopuni ira hene ve'avara. Ijihuni maijaho ijara Natohwijaho
teamamuna.
21 Omahwahe ja paki'eje veje sesahu jona ajiname oja vaja
areri parena'ama.
22 'Ene pwee joni mama'ina ka'ene iki mwe'i hijujihi puni
ira hene ve'avara. Ja paki'eje joni mama'inapo kihuni
jihuna'e puni nia aharu kaukara ve'ava kaivo joni ojiji'i
Natohwiji juhavi'i ve'avara.
23 'Enajihuna'e ja uné raka'e ve'avajaho ojiji'i veha. Areri
ja ojiji'i Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e emaapuna'e
venahu paro'avara.
24 'Enajihuna'e ja nihena kavuja'ina'e Natohwi jihuna'i
ja aachijija eha vene 'ekahuna. Ijaho ja Natohwi jihuna'e
venahe avaju.
25 Ea ka'ene sisea venujaho hura sisea ka'ene venujihuni
eha ijaho apehuna. Ijihuni maijaho Godiho Hu ronu kwino
parehuna.

4

1 Pwea puni mama'ine pwehu jona arira 'ee mamaa
'ahi'avara. Ijihuni maijaho ja niheju. Ja 'u'o joni Ni'ina kahi
akúpi 'ahina.

'Unama Ichá'ina Siporua 'Ohune 'Ee Kara Ichá'ina Hihunijina

2 'Enakúne siporua'e 'oja maha paranareje hami
'ajoaravi'i teimani roji'i 'o'avara.

3 'Ene núni siporua 'u'o 'onu'avara. 'Ejakame Godira ira ikehuni vwicha núna jaraakame nú Keriso oni hemijaho areri 'wara'avara. Na 'u'o ijihuna'e tipurai hiju.

4 'Ejakame na hemijaho veje samaa'e re'eje nara 'warahuni ja'ina'e 'warauta.

5 'Ene ea ka'ene samai hiju jihipuna vwiha mamaiji vwihaji'i ja iraka ka'ene ve'avajija hami ve'avara. 'Ene vea mamaa ape'avajaho vea kajaho hami ape'avara.

6 'Ene veje joni vu'a iraka ka'ene 'wa'avajija na'ia mapoka maiji vwihaniuji misa puna'i save vwea re'eje 'waravakame jara ichá'ina'e pu eha vetihunijaho ja hena ka'avara.

Túchamaa 'Ajoramajina

7 Tichikasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina 'ee uchaha pa'ana ka'ene Natohwi jihuni pweijara nuni vu'a ichá'inijija apena vu'e 'warahuna.

8 Ijihuni hahi jihuna'e na hu ranavu'e vu'u. 'Ejakame núra ichá'ina ka'ene hijujaho ja hena kúme 'ee hura vu'a ni'ajihe 'warave joni oja sonahihuna.

9 Onesimasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina ka'ene uchaha pa'aji'i hu'úmo ranavu'e rou. Hu joni ea pina'omo pura roe 'unama maho'o ka'ene ikino rejujija 'warahuna.

10 'Ene Arisitakasiho na hu'úmo tipurai hinuna'omo ijara ja 'ajoramu 'ee Panapasi oni vwina Maka ka'ene ja hununa'i vu'a 'aho'a hejajara joni roa ka'avajaho 'ajome 'ahe'avara.

11 'Ene Jesu ka'ene Jasitasina 'wavujaho 'ee ea ikipo pupuso Godoni arijihuni kaukara veji'ina ka'ene sisa 'uhua'ini jihipuni vajijaho rena roara. 'Ene pu na areri ni'ajihume kivuta.

12 Ipaparasiho joni ea pina ka'ene Jesu Keriso oni pwea pinijara ja 'ajoramu. Hu na'ia mapoka jonijihuna'e siporua nimaijino 'onuna. 'Ejakame ja kirasahe Godoni ura ijija maho'o hene kime areri renahuna.

13 Ijihuni maijaho na hu hena kavujaho hu joni oja ni'ima'ura'e vwihaniuna. 'Ene ea ka'ene Reatisia hijura 'ee Haiaraparisi hijujija 'u'o oja ni'ima'ura'e vwihaniuna.

14 Ruku ka'ene núni juketa nú oja mahi'inijara 'ajoravu'e 'ee Timasi 'u'o 'ajoramu.

15 Vwehija ka'ene Reatisia hijujija 'ajorame 'ee Nemipaho 'ee sosia ka'ene huni sei ahuvujija 'ajora'avara.

16 Vea ka'ene asura ike joni vaji tahe pa'are'amajaho Reatisia sosia vaja 'u'o ta'avara. 'Ene joni vea rejakavi'i nuni asura ka'ene Reatisia rena rouji ta'amana.

17 'Ene Achipasi 'wara'avara kaukara ka'ene hura Natohwi jihuni vaji apenajaho hami na'ia mapoka ve'amana 'wa'avara.

18 Na Porura nuni iji ike 'ajoravujija veju. 'Enakúne na tipurai hijujaho vwihani'avara. 'Ene maiji vwihaniujaho ja pu'úmuna.

1 Tesaronia

Vuˈa Anejijihina

1 Nú Poru ho Sivenasi ho Timoti ho ijano sosia kaˈene
Tesaronia Godi Amoho ˈee Natohwa Jesu Keriso puni vaji
hiju jihipunaˈe pasikaho veju. ˈEne maiji vwihaniujine ˈee
matauviˈinijaho jona.

Tesaronia Puni Nimairoa ˈEe Icháˈina Hijuji Teimani ˈWavajina

2 Nú jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. ˈEne nú naˈia
mapoka siporua ˈojuri veijaho nú joni iha ˈurihiˈi ˈojura.
3 Naˈia mapokaˈe jara nimaa rohuni kaukara ijí vene ˈee
ea oja mihe ˈee nimairoa kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso
oni vaja ˈee núni Godi ˈee Omijihuni unaˈi ija kisina ˈunama
hijuji vwihaniura.
4 Vwehu núne Godi ja oja mihe ˈee Hura ja iji pijihajaho
hena kaˈavara.
5 ˈEnajihunaˈe vuˈa maa maiuˈina kaˈene nú apena roajaho
iraru paˈwaravara kaivo harura ˈee Godoni ˈAvena vaji roe
raka kaˈene núra ˈwaravajaho nimaa hene ja nimaa rojara.
ˈEne nú jonijihunaˈe icháˈina kaˈene hijajaho ja nikúvara.
6 Ja ˈuˈo núra vejujaˈinaˈe vene ˈee Natohwijara ve-
najaˈinaˈe vejara. Uneunecha sisea ani ani rejara vo ja Godi
oni ˈAvena vajijino teamanaˈeme ira ikaho apejara.
7 ˈEnajihunaˈe ja ˈunama maa kaˈene veju kaji Masatonia
ˈee Akaia ora kaˈene nimaa rojiˈinaka hijujihija ˈunama kaji
najahara.
8 ˈEnaˈomo iviamaa Natohwi jihuni vuˈijaho joni rene
rausahe vaˈe Masatonia ˈee Akaiaru pavaˈara vo kwaaka
mapokaki vaˈana. Jara Godi nimaa nimaa rojujaho pu
nihe parajara. Ijihunihahi nú pu areri unenu ˈahoˈa
paˈwarahuna.
9 Pu opuipo núra ja kiˈi roume jara ˈunama icháˈina kaˈene
ˈekuajaho ˈwaruvara. ˈEnareja jara godia iraˈata kaˈene iji
vejuji nimaa rojujaho areˈi kaivo taˈarohe Godi nimaa kaˈene
majama hijiˈiniji oja mahujaho ˈwaruvara.
10 ˈEnajihunaˈe ja iviamaa Huni harihijara kúˈo akúpa ˈahi
rena rohuniji ˈajaha hiju. Jesu kaˈene Hura vejume kúˈo
ˈurinajara sena kaˈene roajaho vahanumana.

2

Porura Kaukara Kaˈene Tesaronia Venajina

1 Vwehu núne ja ojono nihena kavu. Nú joni vu'ajaho nú
núni vea panisame vu'ara.
2 Ja niheja ja'ina'e nú nimarako Piripai sise'i 'ahúume haha
hianumana kaivo nú núni Godijihuni vaji harura ape'ika'i
ja Godoni vu'a maiu'ina ijí ninakaraa renana vajijaho
'waravara.
3 Núra ja 'waravajaho puruvare'e 'warahuna pana 'ee
'unama siseijino 'warahuna pana 'ee pisivisame 'warahuna
pana.
4 'Enakaivo Godira nú nimaa vetúarena Huni vu'a maa
maiu'inakaho múhana'omo nú emaa teamanahuna'e ve-
huna pana kaivo Godira núni ojijaho nivena kúmana.
5 Ja niheju ja'ina'e nú ira toa vene 'warahuna pana 'ee
joni uneunecha 'eka'irono pisivihuna pana. Ijihuni maijaho
Godiho núni vu'a nimaa vetúu.
6 'Ene emaa 'ee jaa 'ee ea 'aho pu'úmo nú ta'aroru'avarono
avahuna pana. Nú Keriso oni apasorua'omo nú núni haruri-
jino vehune sa'ina
7 kaivo nú masuani ajuarasahe joni vaji hijara areri oahi
huni sesamaa'e 'ajohau ja'ina'e vejara.
8 Nú ja niho'o oja miha paraja jihuna'e nú Godoni vu'a
maiu'inijiru pamihara kaivo nú niho'o ura renua para'eme
núni hia 'u'o ja vajihara.
9 Vwehu núne ja mavwihaha. Nú joni vaji hijari vei-
jaho nú ja ahija mihuna senuvume nú onúno harura vene
na'ia veiri'a kaukara veji'i Godoni vu'a maa maiu'ina ja
'waravara.
10 Godiho nú nihena kúme nimaa veju'e ja 'u'o nimaa
veju. Núra ichá'ina'e ja pu'úmo akume 'ee arimaa'e hine
'ee unenu 'aho'a ea 'aho'a panamuhe 'waru'eme nú nimaa
roji'ina pu'úmo hami hijura.
11 Ja niheju núra ichá'ina ka'ene ni'ajihe 'ee ta'arorahe
'ee hine hami nirisame ea kwinu kwino areri omahi sesah-
waha'e 'waramu ja'ina'e nú hine ja 'waravara.
12 Ijihuna'e Godi ka'ene ja 'umenau'e Huni ara 'ee
hanaji'inijino vahuna 'iamajihuni 'unama ka'ene Hura kive
areri rehunijino o'avara.
13 Ikehuni hahi nú 'u'o na'ia mapoka'e Godi teimani
'wavura. Ja vea ka'ene Godoni ira ike núnuna'i apejari
veijaho ja emaapuni ira puna'a paapejara kaivo ja Godoni
ira nimaa'e apeju ja'ina'e apejara. Ijihuna'e ja ea irara ijí
ira kaji nimaa ronujaho joni vaja 'u'o kaukara venu.
14 'Enajihuna'e vwehu núne Godoni sosia ka'ene Jesu
Keriso oni vaji Jutia namijujipo vejaja'ina'e ja vejara. Ja ehu
jopuna'i sisea ichá'ina ka'ene piuniva ja'ina'e pu 'u'o Jua
puna'i sisea ija'ina'e piunivara vo kirasahara.

15 Pu Natohwa Jesu 'anae 'ee poropetia 'ania ja'ina'e
nú 'u'o 'ararihúume usevara. 'Enajihuna'e pu Godira ura
renuja'ina pavene 'ee emaapuni nana'eji'ina'e rejara.
16 Jenitarupo Godi nimaa rohuni jihuna'e pu tanu'uruhu'e
nú vu'a pa'waravura. Ijihuni hahi pu puni siseijaho veju'e
tiresa hina apena ajimu. 'Enakaivo puni eha siseijaho niroe
areri rena parana namu.

Porura Tesaronia Kú'o 'Unama Va'e Ki'iro Vwihanajina

17 'Enakaivo vwehu núne nú ja hahijino ma'uako
irechamie va'ara kaivo núni ojijaho ijí ja pu'úmo navu.
'Ene núni ura ijaho roe joni urania kihuna'e ura renua
paranúu.
18 Ijihuni maijaho nú roe ja kihuna'e ura renu 'ee na Poru
na'ia mapoka'e roe ja kihuna'e ura reniu kaivo Setanira hine
roturúhu.
19 Núni nimaa roijaho irahije 'ee núni eha maa ka'ene
núa'e ta'aroruhe vajúhunija*h*o irahije? Núni Natohwa Jesura
ro'amani veijino jara Huni una'i namihunijina.
20 Ijihuni maijaho ja núni pinana mamaijina 'ee temari-
jina.

3

1 Ijihuni hahi vea ka'ene nú areri pakirasahuna'e henareja
nú vwihajajaho maijaho areme iki Atenisi hi'ipisana
ronare'e hiju.
2 'Ene hu Timoti núni vwea ka'ene nú pu'úmo Godoni
kaukara veji'ina ka'ene Keriso oni vu'a maa maiu'ina
'waravi'ina ranavu'e ja ni'ajihe joni nimairoa kisina'e
re'amarono vu'u.
3 'Ejakame jara siseisei hijujara ja patanu'urihuna. Ijihuni
maijaho ja niheju nú nika'ina hihuna'e iji pijúha*n*a.
4 Núra ja pu'úmo hijajino nú ja pu'úmo sise'i 'ahúhuna*k*a
'waravajaho ja nihejara'omo iviamaa ija'ina renu.
5 Ijihunihahi na areri pakairahuna'e henarejo joni nimaa
roijí he'i 'ahiu'e ranavu'e vu'u. Ijihuni maijaho na oja
hianimujaho vejuro'i pisivisavi'inijara pisimiakame núra
kaukara ka'ene vejajaho maa pa'ana'e rena ve'amarono
ranavu'e vu'u.
6 Iviamai Timotiho ijí joni rene joni pinana maa apene
'unama núni roana. 'Ene jara Godi nimaa rone oja mahe ija
kisi apene joni una'i saname vejujaho ro 'warumana. Jara
na'ia mapoka nú vwihanúe nú ura ja ki'i 'ahúu ja'ina'e areri
ja 'u'o ura nú kú'i 'ahiu.
7 Vwehu núne nú ijihuni hahi iki hijujaho sisea piuname
ahisina apeji'i hijura kaivo jara niho'o nimaa rojujihuna'e
nú oja sonahúu.

8 Jara Natohwi jihuni vaji kirasahe namijujara reju'e nú
hami hiju.
9 Nú ichá'ina'e jonijihuna'e Godi teimani 'wa'eja? Ijihuni
maijaho núra temara ka'ene jonuna'i 'ekajihuni hahi nú
Godoni una'i jonijihuna'e temarasahura.
10 'Ene nú na'ia 'ee veiri'a majaa hine joni niura kihuna'e
siporua 'ojura'omo roe kime raka ka'ene joni nimairoa vaji
panavujaho ni'ajihe areri rehuna.
11 Godi ka'ene núni Omijara Huhusune 'ee Jesu ka'ene núni
Natohwiji'o núni 'unama venuhakame nú vu'e ja kihuna.
12 Natohwijara venae jara ea kwinu kwino oja 'ekaravura
'ee emaa maho'o oja 'ekaujaho emarene 'ee ameurahe
arihama areri núra jonuna'i vejuja'ina'e renama.
13 'Ene Hu ja vena'e joni oja Godi ka'ene núni Omijihuni
una'i ariramaa rene panama'eje núni Natohwa Jesuho 'ee
Huni ea ariramaijipo Hu hu'úmo roavari veijaho matauma
namihuna.

4

Kara Ka'ene Godi Teamahunijina

1 Vwehu núne Vu'a túchamaa pina ikena. Nú Natohwa
Jesuni vaji ja jarirame 'waravu núra vu'a ka'ene 'waravume
ja hene oju kaja'ina'e nija'ina oje Godiho teama'amana. 'Eje
ja maranie ajime va'amana.
2 'Ejume nú Natohwa Jesuni harura vaji varapa raka
ka'ene vajihajaho ja nihena kivu.
3 Ijihunihahi ikaho Godoni uraijina ja niho'o ea ariramaa
rehuna'e ura renukúne 'uasa pave'avara.
4 'Ene ja ea kwinu kwino joni hahi jihipuni hura vene hami
'ajo'eje arira'e nava.
5 'Enakúne ja Jenitaru ka'ene Godi pahene pakavujipo
puni hahapo napara itunama parajukame 'unama ka'ene
vejuja'ina paveha.
6 'Ejume ja 'unama ikehunakino sisea vene vweuna
panama'amana. Ijihuni maijaho Natohwijara ike une-
unecha ikihipuni eha ijaho venuna. 'Ene nú nimarako
'waravaji kú'o nahama 'waravu.
7 Ijihuni maijaho Godira nú 'umenuajaho nú 'unama
sisea ka'ene 'uasa ve'avarono ija pijúhuna pana kaivo nú
ariramaa rehuni jihuna'e iji pijúhana.
8 'Enajihuna'e ea irara ike hene pataarohujaho hu
emaa papataarohu kaivo Godi ka'ene Huni 'Avena mahaji
pataaroha avanu.

9 Jara vwehu jona ichá'ina'e oja mihunijaho ea pina mai'o
pavene 'warahuna. Ijihuni maijaho 'unama ka'ene vwehu
jona'e ichá'ina oja 'ekarahunijaho Godira ja najahana.
10 Nú niheju. Ja 'unama kajaho vwehu jona ka'ene
Masatonia hijujihi pu'úmo vejura kaivo vwehu núne nú ja
jarirame 'waravujaho ja maji vene ihajinanama apene vaha.
11 Nú ja ni'waravu ja'ina'e masuani hine jomaaru vene 'ee
joni iji kaukara veji'i hihunijaho joni ura nimaa rena'ama.
12 'Ejakame ja ea ka'ene samaa hiju jihipuni una'a hami
hine 'ee uneunecha 'aho'a papivusahuna.

Keriso Oni Vaji Kwamasahajihi Aherama Rohunijina

13 'Enakaivo vwehu núne jara ea ka'ene kwamasahu
jihipuni vu'ijí pa'warave he'ava jihuna'e hine ea ka'ene
panimaa rojujipo vejuja'ina temuka apehuna nú ura parenu.
14 Nú Jesura kwame kú'o 'urinaji nimaa ro'avajaho Godira
ija'ina'e ea ka'ene Jesuni vaji kwamasahajija Hu hu'úmo
aherame rohuna.
15 Na ikaho Natohwi jihuni iri vaji rena roaji ja 'waravu.
Nú ea ka'ene mai'o hijukija Natohwijara ro'amajaho nú
urasahe pavahuna kaivo nú mahi'eje ea ka'ene kwamasa-
hajipo 'urihuna.
16 Ijihuni maijaho Natohwijara Huhusu 'ona oji'ina puni
natohwiji'i mwasirivi'i ariha Godoni viti'iniji'i ro'eje ea
ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajipo urasahe 'urihuna.
17 'Ejakame nú ea ka'ene mai'o hi'avajija 'urina va'e kahi
'imitia vaji pu piunime ahuma ajima va'e ichutoi Natohwi-
jaho piunahuna 'ee nú Natohwijihi pu'úmo majama hihuna.
18 'Enakúne ike vu'a ikino ea kwinu kwino 'wame
ni'ajarave oja sonahi'eje hiha.

5

Natohwijara Rohuni Veiji Amairiara Hunijina

1 'Enakaivo vwehu núne iviamaikino ichá'ina ho vea
irakijino ikara rehunijaho na jona pavene 'warahuna.
2 Ja ijaho ni maho'o hejume pa'arena ja'ina'e Nato-
hwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa apeji'inijara na'i
rouja'ina'e rohuna.
3 'Ene pu vea ka'ene unekajaho pare'ena 'wavi'i matauma
hi'avajino ni'aha kwino sisea puni haha 'ahi rehuna. Areri
napari hariha nahe'i 'ahau'e veji'i haha ka'ene henuja'ina'e
hehuna kaivo pu juhaha usehunijaho areri parehuna.
4 'Enakaivo vwehu núne ja nututa pahiju jihuna'e ijí vea
kajaho ja nesa apeji'ina puna'i paroe asitahuna.

5 Ijihuni maijaho ja hanaji'ini jihuni harihija 'ee ve'iri'ijihuni harihija. Nú na'iaho nututi jihuni harihija pana.
6 'Enakúne roe ja pu'úmo ea 'ahopo vejuja'ina'e panotui kaivo 'urine nia nirie 'aiha veji'i hija.
7 Ijihuni maijaho ea ka'ene notujaho pu puni nia na'i notuura 'ee ea ka'ene toa sisea ine nanamiujaho pu na'i toa sisea ine nanamiura.
8 'Enakaivo nú ea ka'ene veirihuni jihuna'e roe masuani núni túratakaho nimairoa 'ee oja 'ekaravujino same 'ee isúa nimairoa ka'ene ni'ajúhajino sava.
9 Ijihuni maijaho Godiho nú Huni sena vaji aruhuna iji pijúhuna pana kaivo ni'ajúhajaho núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji apehuna'e ija pijúhana.
10 Hu núnijihuna'e kwama jihuna'e nú mai'o hi'eja ho kwamasahuna kaivo nú pu pu'úmo ahuma majama hihuna.
11 Ijihuni hahi ojono 'wame ni'ajarame 'ee ojono nasarame 'urine emare'avara. 'Ene ja niveju kaja'ina'e ve'avara.

Túchamahuni Kara Ichá'iniji Ohunijine 'Ee 'Ajoramajina

12 'Enakaivo vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ea ka'ene joni vaja kajino kaukara kikisina'e vene 'ee Natohwi jihuni vaji ja 'ajoha'e 'ee vu'a ka'ene pu 'waravujaho ta'arora'avara.
13 'Ene oja 'ekauri vajijino pura kaukara ka'ene vejujihuna'e puni hura vene ira mamaa ijino 'wara'avara. 'Ene ea 'aho pu'úmo matauma hi'avara.
14 'Ene vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ja ea ka'ene vu'ataa paheji'inijija 'urara'avara. 'Ene ea ka'ene tea junavi'inijija 'ee ea ajuasina ni'aji'avara. 'Ee ohura paape'avara ka'i ea 'aho pu'úmo masuani hi'avara.
15 Ja paki'eje ea 'ahopo ja sise'i 'ahiakame ja eha vene pununa'i sisea ve'ava. 'Enakaivo na'ia mapoka 'unama ka'ene vejakame ea kwinu kwino maranie 'ee ea maho'o 'u'o maranihunijiru sarame ve'avara.
16 'Ene na'ia mapoka'e temarasa'avara.
17 'Ene na'ia mapoka'e siporua maijí 'oji'i na'avara.
18 Uneunecha mapoka ka'ene rejujija Godi teimani 'wa'avara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ura ka'ene jara Jesu Keriso oni vaji vehuna'e ura renujina.
19 Ja Godoni 'Aveni jihuni vena paveje uta'amana.
20 Vu'a ka'ene túna'i rehuniji 'warave he'avajaho pasena'avara.
21 'Enakaivo uneunecha mapokakija 'eke hami piuhihu va'o mamaijija ija kisina'e 'eke 'uninami'avara.

22 'Unama ka'ene sisea rehuna sa'ina'e ki'avajaho
juha'avara.
23 'Ene ivi'a Godia ka'ene matauvi'inijara maho'o venae
arimaa'e rene 'ee joni 'avena 'ee joni oja 'ee joni haha
maho'o 'ajohakame vea ka'ene núni Natohwa Jesu Kerisora
ro'amajaho niho'o panamu'amana.
24 Hu niho'o pauchavi'inijara a 'umenana'omo Hu aneja
venajaho ve parahuna.
25 'Ene vwehu núne núni siporua 'onu'avara.
26 'Ene vwehu núna 'ajorame ura mina vena'avara.
27 Na Natohwi jihuni ihi 'urahi'i 'waravukúne ike asur-
akaho tahe vwehu núna maho'o he'avara.
28 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanúujaho ja
pu'úmuna.

2 Tesaronia

Vuˈa Anejijihina

1 Poru ho Siruvenasi ho ˈee Timoti ijipo sosia kaˈene Tesaronia Godi núni Oma ˈee Natohwa Jesu Keriso puni vaji hijujihi punaˈe pasikaho veju.

2 Godi kaˈene Omijine ˈee Natohwa Jesu Kerisoˈo maiji vwihaniiˈina ˈee matauviˈiniji vajihama.

Kerisora Roˈamaji Eha Kaˈene Mihunijina

3 Vwehu núne nú naˈia mapokaˈe jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. Ijihuni maijaho joni nimaa roijaho nihoˈo emarena paranu. ˈEne jara oja ˈekaravujaho ˈuˈo nihoˈo emarena paranu.

4 Ijihuni maijaho jara nimaa rone ˈee ea ˈahopo ja siseˈi ˈahiuˈe haha hinavuri veijino kirasahe namiju jihunaˈe nú Godoni sosia vajakaho ja rone taˈarorahe ˈwaravura.

5 Jara iki sisei hijujara najuhujaho ja Godoni ari vahuna arerina ˈee Godoni ˈotua aririji najuhu. Ijihuni mai jihunaˈe ja sisei hiju.

6 Godiho ariri jihunaˈe ea irahipo ja siseˈi ˈahiujija Hu ˈuˈo pu siseˈi ˈahihuna.

7 ˈEnaˈomo túnaˈi Jesu kaˈene Natohwijara Godoni ˈona ojiˈina mamaˈina puˈúmo akúpi ˈahi rene roˈavari veijino núni ahisinijaho piˈonave nú ja puˈúmo ˈojuta hwene hihuna.

8 Pu vena harura vaji ea kaˈene Godi pahena pakame ˈee núni Natohwa Jesuni vuˈa maiuˈina pahene vejajihi eha mihuna.

9 ˈEne pu eha sisea kaˈene apeˈavajaho nihoˈo aneja púsa paˈanaˈe apene ˈee Natohwi jihuni unaˈa ˈee Huni hanajiˈini jihuni harura rora mahoˈo ranave paˈarehuna.

10 Vea kaˈene Hu kúˈo ˈunama roˈamajaho ea mahoˈo kaˈene Hu nimaa rojiˈinijija ˈee Huni ea arimai jihipuˈúmo Hu taˈarohe ˈee tataˈora pihuna. Ijihuni maijaho nú raka kaˈene ˈwaravajaho ja nimaa rojara.

11 Ijihunihahi nú ˈuˈo naˈia mapokaˈe joni siporua ˈojura. ˈEjakame núni Godijara ja ˈumenajaho arerina ˈiahuna. ˈEne uneunecha mapoka kaˈene mamaa reˈavarono ja ura renaujija rehuna ˈee raka kaˈene nimaa rojujija haruriji ˈi rehuna.

12 Ijihunaˈe núni Natohwa Jesuni ihijaho joni vaji taˈarohe ˈee Hu ja taˈarorahuna. Ijihuni maijaho núni Godi ˈee Natohwa Jesu Keriso maiji vwihanúara.

2

Ea Sisemaijina

1 Vwehu núne núni Natohwa Jesu Kerisora roakame núra
ahume Hua'e piunahuniji 'wara'i veju.
2 Ja heje 'avena sisei pini 'wara'ena ho emaapo 'wara'eja
ho núra asura vene 'waravu 'iavi'i Natohwi jihuni vea
niroana 'iava he'avajaho joni oja pahwa'usahe 'ee joni
vwiha papuruva reti'amana.
3 Ja paveje ea 'ahopo 'unama ani ani'inijino ja pi-
sivi'ava. Ike vea ikaho mai'o paro'eje maraku'ijaho emaapo
Godi túchahae vahuna. 'E'eje ea sisea ka'ene uneunecha
tirakuji'ini jihuni harihijara roakavi'i iji'a vea kajaho re-
huna.
4 Hu ori'ini ta'arosarame 'ee uneunecha ka'ene godia
'wame 'ee uneunecha ka'ene godia roji'i oja mihujija ni-
namahuna. 'Ene huni tinia Godoni Temiporua vaji apene
hu Godia 'iavi'i hihuna.
5 Na vea ka'ene ja pu'úmo hiji'i ijí rona 'waravujaho 'ú ja
pavwihajo?
6 Irakijara Hu iviamaa tanu'urahe namujaho ja niheju.
'Ena'omo huni vea ape'eje hu roe samaahirahuna.
7 Ike siseakaho niji hemi kaukara venu kaivo Hu tanuma
hinuna'omo hu aperu vahuna.
8 'E'eje iji'a ea siseijaho roe samaahirahuna kaivo vea
ka'ene Natohwijara ro'amajino Huni ira ohoa 'ee Hura
ro'amani harurijara 'anae pa'arehuna.
9 Ea kajaho Setani oni harura vaji aacha ira'ata 'ee une-
unecha ka'ene ea areri pavehunijaho vehuna.
10 'Ene sisea ira'ata kajino maho'o ea ka'ene kwamasahu-
nijaho pisimisahuna. Ijihuni maijaho pu nimaa ka'ene pu
maranihunijaho oja pamahe 'ee paapejara.
11 Ijihuna'e Godira pu puruva retihunijaho ranave
roakame pu ira'atiji nimaa rohuna.
12 Pu maho'o eha apehuna. Ijihuni maijaho pu sisemaiji
ura rena para'ika'i nimaijaho panimaa rojara.

Ja Maranihuna Iji Pijihajina

13 'Enakaivo vwehu núna ka'ene Natohwijara ja oja mi-
hukije nú na'ia mapoka jonijihuna'e Godi teimani 'wavura.
Ijihuni maijaho nitama anejijino Godira ja maranihuna'e iji
pijihana. 'Ene 'Avenijara somahume ja nimaijaho nimaa
rojara.
14 Godoni vu'a maa maiu'ina ka'ene nú ja 'warava ji-
huna'e Hu ja iji pijihana'omo núni Natohwa Jesu Keriso oni
hanaji'ina pwinana apehuna.

15 'Enajihuna'e vwehu núne ata kaisi namine 'ee iraka ka'ene núra iri 'waravara ho asuri vene 'waravajija ija kaisi 'una'avara.
16 'Ena'omo iviamaa núni Natohwa Jesu Kerisora Huhusune 'ee Godi ka'ene núni Omijara maiji vwihanúani vajijino oja múhe 'ee majama matauma hihuna 'ee nimairoa mamaa múhana.
17 'Enakúne kaukara mapoka mamaa ka'ene jara vejujaho ira ke veje joni oja sonahie 'ee harura mi'eje ve'avara.

3

Núni Siporu 'Onu'avara

1 Vwehu núne túchamaijaho núni siporua 'ojakame Natohwi jihuni vu'akaho mamako rausahakame joni vaji pinana mamaa ka'ene 'urina ja'ina'e ea kajihipuni vaja 'u'o pinana 'uri'amana.
2 'Ejakame ea ka'ene vuataa pahene 'ee ea sisea ijihipuni vajijaho 'ajohu'amana. Ijihuni maijaho nú ea 'aho'a mai'o panimaa roji'ina.
3 'Enakaivo Natohwijaho pauchavi'ini jihuna'e Hu ja harura mihe 'ee sisea veji'ini jihipuna'ijaho 'ajoahuna.
4 Jara raka ka'ene venape vahuna ka'ene núra 'waravajaho nú Natohwijihuni vaji nimaa vetiu.
5 Natohwijara joni oja 'ajohe 'eka'e Godoni oja 'ekaravuri vajijino irechamie 'ee Keriso oni vaji kirasahe namihuniji irechamiama.

Kaukara Ka'ene Mahaji Teamana'eje Vehuna

6 Vwehu núne nú ja Natohwa Jesu Keriso oni ihi 'urahi'i 'waravu. Ea ka'ene núra najahu ja'ina'e pahi'ika'i maiji ucha'asahe hiju jihipuni rora paruva'avara.
7 Ja ojo nihena kavu. 'Enakúne núra vejuja'ina'e niho'o ve'avara. Ijihuni maijaho jara nú kú'eje nú joni vaji karokaha vehuna niho'o pana.
8 Nú joni 'iruma majikari pa'ekara kaivo nú 'imejara. Nú 'iruma 'imehuni jihuna'e na'ia veiri'a harura vene kaukara vejura. Ijihuni maijaho ijara veje joni una'i ahija rehuna nú senumana.
9 Nú jona'e venahu jihuna'e nú ja jarirave ja núni 'iruma venu'ipisa areri reja'a kaivo ja ija'ina venareje joni 'iruma 'ekahuni 'unamiji naja'iro 'ahiu.
10 Nú ja pu'úmo hijari veijino nú ja ni'waravara. Ea irara kaukara pave'ika'i mahi'amajaho 'iruma pai'amana.
11 Nú heju'e ja ea 'aho'a karokaha vene kaukara pave'i ucha'asahe mahine earu ronahura.

12 Núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji nú jarirame ˈwaravukúne ea ijaˈinijija ˈwarave masuani sonasahe hine puni ˈiruma ihuna kaukara opu veˈavara.
13 ˈEnakaivo vwehu núne ja ˈunama mamaa vehunijaho pasenaˈavara.
14 Ike pasia vajakino raka kaˈene núra ˈwaravaji ea pini hena paveˈamajaho ja hu hami kaviˈi pu puˈúmo paahuvakame hu nihoˈo juma paraˈamana.
15 Ja hu nakaˈe ˈahaujaˈina paahaˈavara kaivo vweuna ˈwaramu jaˈinaˈe ira kisina ˈwarave heˈamana.

Vuˈa Túchamaijina

16 Natohwa kaˈene matauviˈinijara Huni matauviˈiniji naˈia mapoka ˈunama ani ani ja vejujihuniji matauhuna mihu. ˈEne Natohwijaho ja puˈúmo hinu.
17 Na Porura iviamaa ˈajoraˈi vejukaho na nuni ijakino veju. Nuni pasia mapoka ikihipuni urijaho na nuni iji vejujihuni maijaho ja kiˈavajaho nara pasikaho vejuta rohuni jihunaˈe veju.
18 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniajaho ja puˈúmuna.

1 Timoti

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni apasorua ʻee Godi kaʻene núni
Niʻajúhiʻina ʻee Jesu Keriso kaʻene núra nimaa rojujara
ʻwarivume rejuta.
2 Timoti a nimaa ronujihunaʻe a nuni hariha renana.
ʻEnaʻomo Godi Amoʻo Jesu Keriso kaʻene núni Natohwijiʻo a
maiji vwihanae ʻee numirame ʻee matauviʻiniji ʻwaramareʻe
veju.

Siseisei Najahiʻinijihi Puni Jujuvuʻijina

3 Na Masatoniai vaʻirono a Epasasi hiʻamarono ʻejahae
ʻwaravu jihuni maijaho ea kaʻene vuʻa aniʻina vajahuji
tanuʻurihe arehunaʻe ʻwaravuta.
4 ʻEnakúne ʻwaravakame mamiha sisea ʻee amuja nirisar-
avujaho areva. Ijihuni maijaho ijipo vejuʻe nakaraviʻi hijura.
ʻEne ijipo venauʻe Godoni kaukara kaʻene nimaaroijaho
paniʻajahuʻe emarenuna.
5 Nara vuʻa kaʻene najahu jihuni maijaho oja ʻunama
mamaijino ʻekarame ʻee hami vwihane ʻee hami nimaa
roʻavara.
6 Pu ea ʻahoʻa ʻunama ikehunakija areʻikaʻi vuʻa kaʻene
maa paʻajihijaʻe ʻwamojura.
7 Pu tamana najahuri tisa ura renau kaivo pu pa-
hena pakaviʻina kaivo vu pura ʻwaraʻavajaho nihoʻo he
parajiʻinapo ʻwaravu jaʻina rehuna.
8 Nú nihena kavu. Ea irara Tamana kaji hene venujaho
tamana kajaho mamaa.
9 Nú ja puʻúmo nihena kavu. Tamanijaho nimaaʻe ea
kaʻene ariri jihipunaʻe vehuna pana. ʻEnakaivo ea kaʻene
varapa tuviʻina kaʻene vuataa paheji'ina ʻee Godi paheji'ina
ʻee sisea veji'ina ʻee paakuaviʻi majikari hiji'ina ʻee ʻunama
ariri jihi ʻijahi'ina ʻee opwaha ʻee ohwaha ʻaniuʻe tirahi'ina
ʻee ea ʻaniuʻe tirahura.
10 ʻEne parua kaʻene ʻuasa veji'ina ʻee parupo parua
hurichaviʻina ʻee napapo napara hurichaviʻina ʻee moni-
hunaʻe ea nesi ʻekiʻina ʻee iraʻasina ʻee iraʻatijino ea hemahe
ʻwaraviʻina ʻee uneunecha ʻunama ariri jaho panajahu ji-
hipunaʻe Tamanakaho vejara.
11 ʻEne Godi kaʻene merajúhiʻinijara vuʻa mavarasaʻina
ikaho nara najaʻurono mihana.

Godira Manumirumaji Teimani ʻWaʻavara

12 Na Jesu Keriso kaˈene núni Natohwiji teimani ˈwavujaho
Hu na harura mihana. Ijihuni maijaho Hu na uchaha
paˈanaˈe kimarena Huni kaukaraˈe veˈurono iji pijihana.
13 Na nimarako ijaho ˈunamakaho matihe ˈee ea sisei
ˈahie ˈee ea siseˈi ruarahuta. ˈEnakaivo Hu ijihuni vaji na
numirimana. Ijihuni maijaho na panimaa rojujihunaˈe na
pahene pakaviˈi avajuta.
14 ˈEnakaivo núni Natohwi jihuni maiji vwihaniˈinijaho ˈee
nimaa roijaho ˈee oja ˈekarahunijaho Jesu Keriso oni vaji
niˈimaˈura rena paranana.
15 Ikaho vuˈa nimaa kaˈene nú ea mahoˈo apehunijina.
Jesu Kerisora iki mweˈi roajaho ea sisea vejiˈinaˈe niˈajiˈi
roana. ˈEnaˈomo ijihipuni vajijaho sisea kaˈene sisee mai-
jaho nana.
16 Ikehuni hahi na numirivakame nuni vaji ea ˈahoˈa
kaˈene nihoˈo sisee maijija Jesu Keriso oni masuani ajuarane
ˈajiha hinujaho ea kaˈene Hu nimaa rone majama hihunaˈe
apehunijihi najaˈi ˈahaume avanana.
17 Hu iviamaa Kinia kaˈene majama hijiˈinijina ˈee pak-
waviˈinijina ˈee haha pakaviˈinijina ˈee Hu Godi nikwinuna
ˈee Huni hura venahura ˈee pinanijaho aneja púsa paˈanaˈe
Huna. Ameni.
18 Ike vuˈakaho nuni hariha Timoti na a ˈwaravu. Nitama
poropetiepo a rone ˈwarava jaˈinaˈe puni vaji mamaa iji-
hunaˈe ˈarasaraˈamana.
19 ˈEne oni nimaaroijaho vwiha hami vwihajiˈi ˈajoˈamana.
Ijihunaˈe ea ˈahoˈa puni nimairoa pataˈaroha jihunaˈe pu
sisima epunaˈi tiraˈusahara.
20 ˈEne puni vaja kajino na Haimaneasiˈo Arekisanitaˈo
Setani vajahuta. ˈEjakame ijara najahe pu Godi matahujaho
arehuna.

2

Sosi Vaji Godi Oja Mahunijina

1 ˈEne amurijaho na ja ea mahoˈo punaˈe jarirame
ˈwaravukúne ja pura raka kaˈene pivusahu jihipunaˈe
siporua ˈonahe ˈee puni siporua ˈahoˈa ˈonahe ˈee puni
ahija ˈee varapi jihipunaˈe ˈone ˈee teimani ˈwavuri siporuiji
ˈoˈavara.
2 ˈEne Kini epuna ˈone ˈee ea mamaˈina kaˈene ˈajohaˈina
puni siporua ˈojakame nú mamaaˈe matausahe hine ˈee
arimaa akuaviˈinaˈe hihuna.
3 Ikija Godi kaˈene nú Niˈajúhiˈini jihuni unaˈijaho mamaa
ˈee Hu ura rena paranujina.
4 Hu ura renujaho ea mahoˈo roe nimaiji hena kame ˈee
maranihunaˈe ura renu.

5 Ijihuna'e Godi nikwinuna 'ee ea vahanuvi'ina nikwinuna. 'Ene Godine 'ee emaa rira mu'oi vahanuvi'ijaho Jesu Kerisona.
6 Ijihuna'e vea nimaa nimaa ka'ene 'waramajara ro apejume Hu Huni hahijino miharena ja maho'o 'imenae 'ekana.
7 'Ene ikehuni hahi na vu'a najahi'ina 'ee apasorua'e iji pijihana. Ijihuna'e na nimaa 'waravu kaivo na ira'ata paapeju. 'Enajihuna'e na Jenitaruepo nimaiji nimaa rohuna'e najahi'ina.
8 'Enajihuna'e na ura reniujaho parua ka'ene kwaa arakino hijujija 'urine akuavi'i ija ahasirime siporua ka'ene 'o'avajaho paajiname 'ee paninakaravi'i 'o'avara.
9 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino na ura napara 'u'o ateha mamai same 'ee puni haha hami amairiarame ohuna kaivo húmata pamuchame 'ee korutia 'ee perua unecha 'ee ateha ka'ene aneja mama'ini 'imejujaho pasa'avara.
10 'Ene napara pu Godi ura renuja'ina'e veji'ina 'wavujihuna'e pu kara mamaijiru vehuna.
11 'Ene napara masuani vu'ataa hene vu'a ka'ene 'waravu jihipuni hararu hi'avara.
12 'Ene na napara ruha paaremahu'e 'urine parua asitahe iki kami vu'a najahura. 'Enakaivo masuani ajuarasahe hijura.
13 Ijihuni maijaho Godi maraku'a Atamu venarena iji'a Iviho venana.
14 'Ene Atamu pisimihuna pana kaivo napariji nimaa'e pisimiume sisea venana.
15 'Enakaivo naparijija pu nimaa rone oja 'ekarame 'ee akume 'ee arimaa'e hi'avajaho vea ka'ene hariha nahejuri veijaho mamaa'e renahuna.

3

Sosi 'Ajoha'ina

1 Ikaho vu'a ka'ene nimaijinakúne ei pini sosi vaji ruha ka'ene ea 'ajohauji ura re'amajaho kaukara mamaa ura venu.
2 Iji ea ka'ene 'ajoha'ina kajaho ea hu panamahi'ine 'ee napara nikwinune 'ee ori'ini 'ajo'aravi'ine 'ee hami hiji'ine 'ee huni hura veji'ine 'ee ea suja mapoka aherame huni sei roi'ine 'ee areri ea najahunijara re'amana.
3 Hu ea ka'ene toa sisea oja pamihi'ine 'ee pa'ara'iro ohura apeji'ina kaivo vivinui matauma hihuna ura reji'ine 'ee monia oja mihuri 'unamijaho aremajara re'amana.
4 Hu ea ka'ene huni kachi'ina hami 'ajohai'ine 'ee hura 'unama aririjino veju'e sesahwaha huni hura vene 'ee huni ira hene veji'inijara re'amana.

5 'Enakaivo ea ka'ene huni kachi'ina hami pa'ajohi'inijara re'amajaho hu 'unama ichá'inijino Godoni sosia 'ajo'ena?
6 Hu ea ka'ene mai'o Godoni ea renajaho pare'amana. Ijihuni maijaho ruha ka'ene ma'ava kajihuna'e kehi kehi onareje 'avena siseijara eha sisea ka'ene apena ja'ina'e ape'enakúne.
7 Hu ea ka'ene sosia paaru'ika'i samai hijujihi puni una'ijaho huni kara mamaa'e re'ama jihuna'e ea huni vu'a pa'wavakame hu 'avena sisei jihuni kwavaha paaruhuna.

Sosi Kaukara Ni'ajihi'ina

8 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino tikoni 'u'o ea puni hura vene 'ee mitara patukaravi'ine 'ee toa sisea oja pamihi'ine 'ee 'unama siseijino monia 'eki'inijija parehuna.
9 'Enakaivo pu hema ka'ene nimaiji najahi'ine 'ee vwiha puna arira'e navi'inijipo rehuna.
10 'Ene ea ikija marako vena kive areri vehuna'e 'ee panamahi'ina'e ki'avajaho iji'a 'warave tikoni huni kaukara ijaho ve'avara.
11 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino napahwaha epuni hura veji'ine 'ee ea 'ahopuni vu'a sisea pakosarame oji'ine 'ee opuipo hami 'ajo'aravi'ine 'ee uneunecha maho'o ariraru pauchauchahi veji'ina.
12 'Ene veje tikoni napara kwinu kwino savi'ine 'ee puni sesamaa 'ee puni kachi'ina hami 'ajohai'inijipo reja.
13 'Ene tikoni ka'ene hami kaukara vejujija puni hura vene 'ee Jesu Keriso oni vajijino pura nimaa rojujaho pajuma pavehuna.

Hema Ni'inijina

14 Na ike uneunecha kija jona'e veju vo na nimaa rojujaho mai'o josu pare'eje na roe ja kihuna.
15 'Enakaivo vejuro'i na tetama vehuni jihuna'e na ikija veju. 'Ejakame ja ea kwinu kwino ichá'ina'e Godoni kachi'ina vajijino kara ichá'ina'e veji'i hihuni 'unamijaho kame hehuna. Ijí kachi'ina kajija Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni sosia 'ee pu tukeja ka'ene nimaiji 'unanamujina.
16 Ike aposarahuna pana vo ikaho núni nimaa roijihuni hemaka ni'inijina. Hu roe haha apejume kavara. 'Ejume Godoni 'Avenijara Hu arimaa 'wamajaho 'ona oji'inapo Hu kavara. 'Ene kwaa ara mapokakaho 'waravume hejara. Hu mwe'a ikino nimaa rojara 'ee Hu apene akúpa 'ahi hanaji'ina vaji va'ana.

4

Najahi'ina Ira Asinijina

1 'Enakaivo Godoni 'Avenijara samaumai ijá 'waramana. Vea túch*a*m*a*a ijaho ea 'aho'a puni nimairoa are'i kaivo va'e 'avena ka'ene pisimisavi'ini jihipuni vu'a ataa apús*a*me hehune 'ee 'avena sisei jihipuni tamaniji vehuna.

2 Pura 'unama ira'ata ka'ene najahujipo veju'e puni vwiha ijaho areri ajania'e veni jae sirirame pijihu'e swirasahu ja'ina'e rejura.

3 'Ene pu tanu'urihe panapasi nehuna 'warame 'ee 'iruma 'aho'a paihuna'e 'waravura. 'Enakaivo ijija Godira venarena ea ka'ene nimaiji hena kame nimaa rojujipo teamana'eje vajús*a*r*a*me ine hinohuna'e venana.

4 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene Godira venajija mamaaruna. 'Ena'omo unenu'u 'aho'a pasenuhuna kaivo teimani roji'i 'ekahuna.

5 Ijihuni maijaho Godoni Ira 'ee siporuijara venaume marasahara.

Jesu Keriso Oni Pwea Mamaa Ijihina

6 A ikihi rone vwehu nuna naja'amajaho a Jesu Keriso oni pwea mamaa'e rehuna.

7 'Ene na'ia mapoka'e nimaaroa 'ee vu'a mamaa ka'ene ara 'ararihae roajihuni 'ahi hina rouni eiji rehuna.

8 Hahake 'ajo'arahuna manura piravu jihipuni eha ijaho ma'u'ua kaivo Godira ura renuja'ina'e uneunecha mapoka manura piravujija iviamaa kehuni hia 'ee hia ka'ene nahama 'waruvara 'ee hia ka'ene tún*a*'i hihunijaho ni'ima'ura'e ni'ajihuna.

9 Ikaho vu'a nimaa ka'ene nú ea maho'o apehunijina.

10 Ijihuni maijaho nú ikehuni hahi kaukara harura vene haha heju. Ijihuni maijaho núni nimaa roijaho Godi ka'ene majama hiji'ina ka'ene ea maho'o puni Ni'ajihi'ini jihuni toi namu. 'Enavo Hu nimaa hu ea ka'ene nimaa roji'ina kehipuni Ni'ajúhi'ina.

11 Ike vu'a ikija ira kisina'e 'warame naja'amana.

12 'Ene veje a ea maiu'ini jihuna'e a tú*a* paveta'avara. 'Enakaivo ara vu'a 'waramuna 'ee onuna 'ee oja mihuna 'ee nimaa ronuna 'ee arira maa ka'ene venujara ea ka'ene nimaa roji'inijija najahakame pu 'u'o ija'ina ve'avara.

13 Oni oja vwiha iji'i ea rira Godoni vu'a tahe hami ni'ajihe 'ee najahi'i hi'eje na iji'a vuuta.

14 Godoni 'Aveni jihuni swara ka'ene oni vaji namuna ka'ene erutaepo puni ija oni toi irechavi'i poropeti puni ira ka'ene 'waravajaho paka'eje aremuroama.

15 Ike uneunecha kija teamanaˈeje veje oni pwinanaˈe reˈavara. ˈEjakame ara mamaa kaˈene venujaho ea kaˈavara.
16 A oni hia orono hami ˈajoˈamana ˈee hami kiviˈi najahe ˈee ˈunama iraka kaˈene nimaijiru veˈamana. Ijihuni maijaho a ijaˈinaˈe veˈamajaho a orono niˈajarame ˈee ea kaˈene oni vuˈa hejujija niˈajihe avahuna.

5

Godoni Ehija Ichá'ina ˈAhihunijina

1 ˈEne ira kisi emaa paˈuraraˈavara vo omunaˈe jarima ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwarame ˈee kivasijija vwehuanaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwaraˈamana.
2 ˈEne paranahijija ohuanaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwarame ˈee ˈasúrijija maˈipuanaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe ariraˈe vwihajiˈi ˈwaraˈamana.
3 ˈEne amuna kaˈene paranamai jihipuni hura hami veˈavara.
4 ˈEnakaivo ijí paranaha amuna kajaho sesahwaha ˈee sahwaha hiˈavajaho makiˈeje Godi ura renuji najahareje pu kachiˈina opuipo ˈajohaˈavara. Ijihunaˈe areri emahwapo pu ˈajoaha jaˈinaˈe eha veja. Ijihuni maijaho ˈunama ijaˈinijara Godiho ura renuna.
5 ˈEne amuna paranamaa kaˈene huhusu hijiˈinijaho huni nimaa roijaho Godoni ˈahi raname ea ˈahopuni siporua ˈonahe ˈee naˈia veiriˈa siporua ˈohuna.
6 ˈEnakaivo napara amuna kaˈene huni hahiji mahoˈo huni ura ijí aremahujaho hu maiˈo hinu kaivo hu nimaa nikwamana.
7 Ike uneunecha kija ˈuˈo najahakame ˈunama kaˈene pu namahunijaho paveˈavara.
8 ˈEnakaivo ea irara huni kachiˈina ˈee huni kachiˈina kaˈene humaiji hami paˈahiˈamajaho hura raka kaˈene nimaa ronujaho hekajahuna. ˈEnajihunaˈe ea kaˈene panimaa rojiˈinijipo vejujaho asitahe aniˈinaˈe rehuna.
9 Napara amuna kaˈene huni juara mapoka mapoka (60) kaˈene parua nikwinu vena hinajihuni iha niˈajihuni vajijino apeˈavara.
10 Ijí amuna kajihuni kara mamaaˈe ˈee huni sesamaa ˈajoahe piraˈeme emarejara ˈee ea apiora hami ˈahiune ˈee ea aririijja umora somahiˈine ˈee ea kaˈene ahija vaji hijujija niˈajihiˈine ˈee hu mamaijiru vehuna ura rejiˈina.
11 ˈEnakaivo napara maiuˈina kaˈene amuni jihipuni iha paveˈavara. Ijihuni maijaho puni hahijihuni ura kaˈene parua vehunijara vejakame Kerisoho oja pamahuna.
12 Pura nimako nahama ˈwaravaji tuava jihuni maijaho eha sisea apehuna.

13 'Ene ijiru pana kaivo pu ucha'asahe hine sea sea kino va'e vea nisame ea 'ahopuni vu'a sisea kosarame 'ee ea 'ahopuni kaukara vaji arume raka ka'ene pu pa'warahuna sa'inijaho 'waravi'i hiju.

14 'Enajihuna'e na ura reniujaho napara amuna ka'ene ea maiu'inijija parua vene 'ee sesamaa nahena'e 'ee huni sea 'ajohakame nakijaho vea pamahe pu areri panamahuna.

15 Ijihuni maijaho ea 'aho'a nita'arohe va'e Setani 'ararihau.

16 'Enakúne napara ka'ene nimaa roji'inijaho huni kachi'ina vajijino amuna hi'avajaho hura ni'aja'amana. 'Ejakame sosijaho ahija paape'amana vo sosia amuna ka'ene niho'o nimaa nimaa ni'ajihuniji ni'ajihama.

17 'Ene eruta ka'ene puni kaukara hami 'ajohe 'ee harura vene ira 'warame 'ee najahu jihipuni hura hurahara vena'avara.

18 Ijihuni maijaho Godoni irijaho ika'ina'e 'warumana. Ja paki'eje purumakaua kuatana arinamiava kaivo maka'eje 'iruma iji'i ajima tautae 'o'amana 'ee ea ka'ene kaukara veji'inijija puni eha hami apehuna.

19 Ja paki'eje eruta namahe henareje nimaa'e ve'ava. 'Enakaivo ea no'ohe'ina ho no'opisu nimaa vene 'warave he'avajino he'avara.

20 'Ene ea ka'ene hine hura hara sisea veji'i hijujija ea maho'o puni unaa kajino ira kisi 'urara'avara. 'Eje ea 'aho'ijija ijí kimareje tea junave sisea pave'avara.

21 Na Godiho 'ee Jesu Kerisoho 'ee Huni 'ona oji'ina ka'ene iji pijiha jihipuni una'i pa'uama 'ivi'i 'waravukúne ike 'unama nimaa kija hami 'ajohe ve'avara. 'Enakaivo ja paki'eje ira ka'ene ja najahume hejaja'ina'e vwihaji'i ve'ava. 'Ene oja ka'ene ronukwino rejujaho pasa'avara.

22 A paka'eje mamako ea 'aho'a iji pijihe nama'ama 'ee ea 'ahopuni sisei jihuni pwinana'a re'ama. 'Ene sisea ija irechami'amana.

23 A tomaaru mapoka pai'amana kaivo oni tea vaji atama ka'ene namuna 'ee atama na'ia mapoka'e 'unaramu ji-huna'e 'wainia ma'uaku'uku i'amana.

24 Ja nivwihaju ea 'aho'a hine sisea veji'i hiju'e ea mapoka hena kime pu eha ape'eja 'wa'eju'e hijura. 'Eju'e ea 'aho'a pura sisea ka'ene vejujaho paki'eju'e navu vo iji'a túna'i samaahiravu'e kivura.

25 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino ea 'aho'a mamaa ka'ene vejujija kima hejura kaivo vu ea 'ahopo mamaa ka'ene vejujija pahene paki'eju'e navura'omo túna'i roe samaa reje kihuna.

6

1 Veje pwea ka'ene puni mama'ini jihipuni harura hari
hijujija puni hura vena'avara. 'Ejakame núni Godijihuni
iha 'ee núra vu'a ka'ene najahujaho areri paninamue
'waru'avara.
2 Ea irahipo puni mama'inijija nimaa roji'ina'e re'avajaho
puni hura vena'avara. Pu núni vwehiji jihuna'e puni
kaukara hami hami veje pu ijara ni'aji'amana. Ijihuni
maijaho pu nimaa roji'ine 'ee oja mihi'ina. 'Enakúne vu'a
kija 'warame naja'amana.

Najahi'ina Ira Asina 'Ee Kukua Rukina Nimaa Nimaa Rehunijina

3 Ea irara Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vu'a
ka'ene núra 'waravu ja'ina'e pana kaivo ani'ina najahe
'ee Godoni ura ija'ina'e panajaha ka'avajaho hu huhusu
vwihane kehi kehi onujihuna'e pahena pakavi'ina.
4 'Enakaivo huni ura ijija niho'o sisearune 'ee ni-
nakaraarune 'ee aposaraarune 'ee ira ikihi 'eke ninakarame
aposaramuna. 'Ene ijipo veju'e ajiname 'ee 'uraarame 'ee
ira sisea 'wame 'ee ea 'ahopuna'i vwiha sisea vwihajura.
5 'Ene hura hara ea ka'ene vwiha sisesa ijihi pu'úmo
vu'a nimaijaho are'i kaivo vwihajujaho Godi ura renujihi
ve'avajaho unenu 'aho'a 'ekahuna'e vwihajura.
6 Godi ura renuja'ina'e hijujara nú eha mamaa múhe nú
ijara areri retúhuna.
7 Ijihuni maijaho nú unenu pina pa'a maisu roara'omo nú
unenu pina pa'a vahuna.
8 'Ena'omo nú 'iruma 'ee ateha rukina'e re'avajaho niijipo
nú teamanu'eje nú hihuna.
9 'Ene ea ka'ene kukua rukina rehuna ura renaujija ijipo
venau'e sisea ani ani'ina vaji arihe 'ee itunavujara venau'e
majikari haha hianame 'ee junahuni 'unama ka'ene pua'e
pivahinamie pa'arehuna rejura.
10 Ijihuni maijaho monia oja mihujaho sisea ani ani'ina
puni chinuma. 'Ene ea 'aho'a monia ura renaujihuna'e puni
nimairoa are'i kaivo va'e haha hianame temuka piunivura.

Ori'ini Ichá'ina'e Hine Vehuniji 'Waramajina

11 'Enakaivo a Godoni eijihuna'e 'unama ija'inijija
juha'amana. 'E'ikaivo arira maiji 'ararihae vene 'ee Godi
ura renuji vene 'ee nimaa rone 'ee oja 'ekarame masuani
ajuarame mamaa'e ve'amana.
12 Nimairoa vajijino 'arasaraa ka'ene nimaiji 'ara'amana.
'Ene majama hihuna ka'ene a ijihuni vaji 'umenaara 'ee ara
ei riri epuni una'i ira mamaa ka'ene 'waramajaho ija kisi
'una'amana.

13 'Ene na Godi ka'ene uneunecha maho'o veju'e mai'o
hijura 'ee Jesu Keriso ka'ene Ponachasi Pairati oni una'i ira
mamaa ka'ene rone nahama 'warama jihuni una'i 'waravu.
14 'Enakúne ike vu'a ikija sisea titana rukina rone ea
panamahe 'wara'eje a ija kisi 'unama va'e núni Natohwa
Jesu Kerisora ro'amajino 'e'u'amana.
15 Godiho Huni vea 'ahi Jesu ka'ene merajihi'ina 'ee
Huhusu 'ajohai'ina ka'ene kini epuni Kinia 'ee natohwe puni
Natohwijaho ranave rohuna.
16 Majama hihunijaho Hununa'i namu 'ee Hu hanaji'ina
vaji hiju'e ea areri Huni una'a pava'ura. 'Ene ea Hu
pakavi'ina 'ee Hua'e kahuna areri pana. 'Ene harura 'ee
hura vejujaho maho'o majamano Huna.
17 Ea ka'ene monia 'ee kukua rukina ronare'e iviasi
iki mwe'i hijujija 'warave pakehi kehi o'avara. 'Ene
puni nimaaroijaho pairechave ijí puni monia ho kukua
kajihi puni toi na'avara. 'Enakaivo Godoni toi irechave
na'avara. Ijihuni maijaho Hura uneunecha maho'o núra
'eke temarasahuna vajúhuna.
18 'Ene 'warave mamaa vene 'ee mamaa'e vejujara pu-
nuna'a rarena parani'amana. 'Ene ea swara rukina rene 'ee
ea vajihuna amariarama para'avara.
19 Ja ija'ina'e ve'avajino pu uneunecha mamaa túnahuna
opo amairiarame avahuna. 'Ene ijaho hia mamaa ka'ene
pura apehunijina.
20 Oo Timoti iraka ka'ene a vajahajaho hami 'ajo'amana.
'Enakaivo mwe'a ikihipuni ira'atijaho juha'amana. 'Ene
henaka 'wa'i kaivo ira'atijino 'uraujija pataarora'amana.
21 'Ejume ijihi ea 'aho'a nimaa vejujija puni nimaaroijaho
are'i kaivo ani ruva'ara. Maiji vwihaniujaho ahu'umuna.

2 Timoti

Vu'a Anejijihina

1 Na Poru Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua. 'Ene
Jesu Keriso oni vaji majama hihuna'e nahama 'warumaji
najahi'ina.
2 Timoti nuni hariha ka'ene na oja mahuji'i na ona'e veju.
Maiji vwihanii'ina 'ee numiravi'ina 'ee matauvi'ina ka'ene
Godi Amoho 'ee núni Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho
ona.

Timoti Onijihuna'e Teimani 'Wame 'Ee Ni'ajahe Vu'a 'Waramajina

3 Godi ka'ene na Huni kaukara vejujaho areri sahunupo
vejaja'ina'e nuni vwiha arira na'eju'e teimani 'wavura.
Na majama na'ia veiri'a nuni siporua'e 'ojuri veijino a
vwihanaura.
4 Nú no'o rana'aravari veijino oni nitua ka'ene arihajaho
na majaa vwihanare'e na a kahuna ura renia paranu. 'Ene
vea ka'ene na ka'ujino na niho'o teamanihuna.
5 Na vwihajujaho oni vaji nimairoa ka'ene namujaho
ira'ata pana. Ijaho amura oni sasa Roisi oni vaji na-
mana'omo ohuna Unisi oni vaji namu. 'Ene na nimaa
rojujaho oni vaja 'u'o namu.
6 'Enajihuna'e na kú'o 'waravujaho vea ka'ene na ija oni
haha toi ranavujino Godira swara ka'ene mahajaho ihajihe
re'amana.
7 Godira 'Avena ka'ene múhajaho tea junuhuna pamúhana
kaivo harura 'ee ea oja mihuna 'ee onúno 'ajoarahuniji
múhana.
8 'Enajihuna'e núni Natohwiji rone 'warahunijaho
paju'amana. 'Ee nara Hunijihuna'e tipura hijujihuna'e
pajuna'amana kaivo roe ja pu'úmo Godira harura ka'ene
múhana vajijino ahuma Huni vu'a maiu'ini jihuna'e sisei
hija.
9 Núra kaukara mamaa'e vejakame Hu nú ni'ajúhuna
pana kaivo ijaho Hura mahuni ura ijino maiji vwihanúarena
mai'o mwe'a paveji'ini Jesu Keriso oni vaji nú ni'ajúhana 'ee
hia arira akuavi'i hihuna'e iji pijúhana.
10 'Ena'omo Hu iviamaa vejume Huni ura ijaho Jesu
Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'inijara roana vajijino samaahi-
ramana. 'Ene Hura kwamasahuni harurijaho tirakui Huni
ira maiu'ina vajijino majama hihuna 'ee pakwamasahuna
vejume roe samaa'e renana.

11 Ijí 'unama kajihuna kaji na 'waravi'ina 'ee apasorua 'ee
najahi'ina re'urono iji pijihana.
12 Ijihuni hahi na 'u'o ike uneunecha kehi punijihuna'e
na sisei hijuta kaivo na pajunimu. Ijihuni maijaho na irá
nimaa rojujaho na nihena kavu 'ee na nimaa rojujaho Hu
nara raka ka'ene Hu ve'amaro mahujaho hu areri 'ajo'eje
va'e vea kajaho apehuna.
13 Nara 'unama arira ka'ene a najahuma a nununa'i Jesu
Keriso oni vaji nimaa rohuna 'ee oja mihuna hena kamajaho
ija kisi 'uninami'amana.
14 'Ene Godoni 'Avena ka'ene núni vaji hinujara ni'aja'eje
mamaa ka'ene mahajaho 'ajo'amana.
15 A nihenu ja'ina'e ea maho'o ka'ene Esia hijujija na
ranamie va'ara. 'E'eme puni vaji Pijarasi'o Hamajinisi'o
va'ara.
16 Natohwijara Onesiporasiho 'ee huni akana ni'ima'ura
numira'amana. Ijihuni maijaho na tipurai hijujaho hu
paju'ika'i vu'e kikime 'ee ni'ajihi'i hinana.
17 'Enakaivo hu vea ka'ene Romu roajaho hu roe niho'o
ni'ima'ura sarimuva'o piunimana.
18 'Ena'omo vea ka'ene Natohwijara ro'amani veijino
Natohwijara numihuna. 'Ene hu Epasasi na ichá'ina'e
ni'ajihajaho a nihena kamana.

2

Jesu Keriso Oni Sorutia 'Ee Huni Hura Veji'ina

1 Ijihuna'e nuni harihe a maiji vwihanii'ina ka'ene Jesu
Keriso oni vaji namujihuni vaji kisima'ura rena para'amana.
2 'Ene iraka ka'ene a he'eme na eriri ea mapoka puni una'i
'waravujaho ara ea ka'ene uchaha pa'ajihi vajihe 'warave
pura areri ea 'aho'a 'u'o najahe 'wara'avara.
3 Nara vea kisina apene sisei hijuja'ina'e a 'u'o areri Jesu
Keriso oni sorutia mamai jihuna'e ija'ina'e hi'amana.
4 Ea irara sorutia renujaho hu kaukara 'aho'a ka'ene
ea mamahapo vejujija pavenuna kaivo ea irara hu sorutia
pijahume renajihuni ura ijiru venuna.
5 'Ene ea irara chacharavi'inijaho hu majikari chacharame
asitahuna pana kaivo hu varapa 'ahi 'ararihai'i chacharame
ea asitahe eha apenuna.
6 Ea ka'ene juara arisi 'oji'inijaho hu ea amura ka'ene huni
juasi'i 'iruma mako 'ekahunijina.
7 'Ene iraka ka'ene nara 'waravujija hami 'eke piraha
ki'amana. 'Ejakame Natohwijara uneunecha mapoka veje
hena kama parahuna.

8 Nuni vu'a maa maiu'inijara 'waramujaho vwiha'amana.
Jesu Keriso ka'ene Teviti oni amujijaho kwame 'urinana.
9 Ijihuna'e na siseisei ea sisea puna'i tipurai hiju.
'Enakaivo Godoni Irijaho tipura panamu.
10 Ijihuni hahi uneunecha mapoka ani ani'ina nuni una'i
rejujija na ijihipuni vaja kajino kirane va'ura. Ijihuni mai-
jaho ea ka'ene iji pijihajihi punijihuna'e avajura. 'Ejakame
pu 'u'o roe Jesu Keriso oni vaji ni'ajihi'inijaho apene 'ee
pinana ka'ene majama nahuniji 'u'o ape'avarono avajura.
11 Ikaho ira mamaa ka'ene rone 'warumujina. Ijihuna'e
nú Huni vaji kwamasahara'e re'avajaho nú pu pu'úmo
hihuna.
12 'Ene nú kirasahe hina va'avajaho nú pu pu'úmo
ea 'ajoahuna. 'Ene nú Hu hekaja'avajaho Hu 'u'o nú
hekajúhuna.
13 Vea ka'ene nú panimaa rojujaho Hu majama maiji ihaji-
nanamuna. Ijihuni maijaho Huni kara ijí ori'ini hekajahuna
areri pana.

Nimaa Veti'eju'e Veji'ina

14 Ike vu'akeja kú'o nahame Godoni una'i ira kisina
'warave pu hene ira ka'ene maa pa'ajihuna'e 'uraujija
arehuna. Ijihuni maijaho ijara ijí heji'inijija ruarahiura.
15 Oni kaukara hami hami vejakame Godiho onijihuna'e
teamama para'amana. Oni kaukara hami ve'irakúne niho'o
pajuna'amana. 'E'eje Godoni Ira ariramaa nimaiji amairia
nirisame naja'amana.
16 'Enakaivo mwe'a kehuni vu'a ka'ene maa pa'ajija
juha'amana. Ijihuni maijaho ijipo aherame va'e Godi ura
parenujihi ve'enakúne.
17 'Ene puni vu'ijija areri 'ajúi sakahi 'ume va'uja'ina'e
va'una. Ijihipuni vajijaho Haimaneasi'o Piritasi una.
18 Ea ikija 'unama nimaijaho are'i kaivo 'unama ani
va'i'i ijá 'wavu Kwamasahe 'urihunijaho nirejume paranana
'wavu. 'Ene ea 'ahopuni nimairoa ruarahe veju'e puruva
retiu.
19 'Enakaivo Godira iraka ka'ene 'waramajija anesima'uri
jihuna'e nija'ina'e nama va'ura. 'Ene ika'ina'e vejara
Natohwijaho ea irahipo Hunijija nihena kimuna. 'Ene ea
irara Natohwi jihuni ihiji 'ura'amajaho huni siseijija arema
para'amana.
20 Sea ni'ima'ura vaji minikia ani ani'ina navu. 'Aho'a
korutia vejare 'ee 'aho'a sirivai vejarepo nahuneru pana
kaivo icha 'ee 'anatai vejara 'u'o navura. Ijija 'aho'a vea
mama'ina'e rejuji vena ijura kaivo 'aho'a na'ia mapoka vena
ijura.

21 Ijá veˈeje ei pini ijí huni uneunecha siseakihi atoˈaruˈi kaivo hu areri minikia kaˈene vea mamaˈinijino vena ijujaˈinaˈe rehuna. Iji pijahe karaa ranave Natohwi jihuni kaukara mamaiji venahuna.

22 Ea maiuˈinapo hahijipo itunavuri ˈunamijija juhaˈamana kaivo ariramaa ˈee nimairoa ˈee oja ˈekaravura ˈee matausahe hijuji ˈararihiˈamana. ˈEne ea kaˈene Natohwiji oja mamaiji vwihajiˈi ˈuraha ˈwavujihipo vejujaˈinaˈe veˈamana.

23 ˈEnakaivo vwiha paˈanepo puruva retiˈejuˈe majikarino vuˈa ˈwame vahacharaviˈinijija pataaroraˈamana. Ani henujaˈina ijipo vejuˈe ˈuraˈaravura.

24 Natohwi jihuni pweija paˈuraaraviˈinaˈe rehuna kaivo ea mahoˈo hami ˈahie areri najahe ˈee erapo siseˈi ˈahaˈavajaho masuani makiviˈi ajuarane hihuna.

25 Ea kaˈene ninakaraviˈinijija hami kiviˈi niˈajihakame Godira veje taˈarohe roe nimaijaho hena kaˈavara.

26 ˈEne pu ˈavena sisei jihuni tivisi pinaname hine huni ura ijí venahujija nimaijara vwiha punijija jaraa kame juhame ruvaˈe useˈavara.

3

Vea Túchamaijina

1 A ikaho hami heˈamana. Vea túchamaijaho nihoˈo vea kisimaˈura rehuna.

2 ˈEnareje emaa pupusumaru oja maˈarahuna ˈee moniaru oja mihuna ˈee kehi kehi ohune ˈee jarika rene ˈee Godinaˈi ira sisea ˈwahune ˈee emahwa puni ira pahene vejiˈina rehuna ˈee patemarasahiˈina rehune ˈee ea paakumahiˈinaˈe rehuna.

3 ˈEne oja pamaˈaraviˈinaˈe rene ˈee pavwihana arekaraviˈinaˈe rene ˈee ea ˈahopuni vuˈa sisearu kosaraviˈina rene ˈee opuipo paˈajoaraviˈina rene ˈee ea panumiraviˈina rene ˈee mamaijija nihoˈo senaviˈinaˈe rehuna.

4 ˈEne hekajihe ˈwaraviˈina rene ˈee majikari hijiˈina rene ˈee pu pusumano vwihajiˈina rene ˈee nihoˈo temarasahuniji oja miˈi kaivo Godiho oja pamahuna.

5 ˈEne pura ˈunama kaˈene veˈavajaho a kime Godi hejiˈina rohuna kaivo ijí harura kaˈene venae arираˈe rehunijaho pataarohuna. ˈEnakúne ea ijaˈinijija juhaˈavara.

6 Ijihuni maijaho ijí puni vaja kajino ea ˈahoˈa ani aniˈina itunaviˈinijipo venauˈe vaˈe ea ˈahopuni sei vaˈajime napara harura paˈana kaˈene puni siseapo hivahivuˈe hiju jihipuni vaˈura.

7 ˈEne ea ijákajija ˈunama sisea hena kahunaˈe ura renau jihunaˈe pu roe ˈunama nimaiji hena kahuna areri pana.

8 'Ene ea ikakajipo 'unama ka'ene nimaijija ninamaura areri Jenisi'o Jemipirisi'o Mosisi ninava ja'ina'e vejura. Iji-huni maijaho puni vwihaijija sakarasahara 'ee nimaaroijara 'waramujaho pu pataarorahara.

9 'Enakaivo pu majama pavena vahuna. Ijihuni maijaho 'unama sisea ka'ene pura vejujija samaa'e reje piunihuna. Areri ea no'ohe'i kajihi piuniva ja'ina'e rehuna.

Túchamaa 'Unama Ichá'ina Vehunijina

10 'Enakaivo nara a najahuta 'ee nuni kara nikamune 'ee nuni ura 'ee nuni nimaaroa 'ee nara ea 'aho'a vwihaniura 'ee ea oja mihura 'ee masuani kirane hijura ka'ene najahuji a 'ararihie venana.

11 Nara haha hiana ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami 'ee Risitara apejujija a nihena kimana. Ijí haha hiana iraka ka'ene nara apejuta vajijaho Natohwijara na vahanimana.

12 'Enajihuna'e ea Jesu Keriso oni vajijino hia arira'e hihuna'e ura re'amajaho nimaa'e ea pu sise'i 'ahihuna.

13 'Enakaivo ea sisesa 'ee ea pisivi'ina kajija hine ea pisiviujaho roe siseranuna'omo niho'o siserana parahuna. 'Ene pisivisavujara pu 'u'o pisimisama parahuna.

14 'Enakaivo a uneunecha ka'ene najahume henajihija'e veji'i hine 'ee ijija nimai jihuna'e ea irahuna'i a hena kamajaho a nihenu.

15 'Ene a mai'o sesamu'uru rene Godoni Ira ka'ene akuavi'inijaho najahara'omo ijara vwiha mamaa vaja'eme a Jesu Keriso oni vajijino nimaa ronarena ni'ajahi'ina apenana.

16 Godoni Irakaho maho'o Godoni ira uhoi renajihuna'e mamaa'omo ea najahune 'ee ea ni'ajihe ira kisina uranahune 'ee ijara ni'ajúhe 'ekue 'unama ariri irechamúhune 'ee ijara 'unama aririjaho najuhuna.

17 'Eje Godoni ehija amairiarama areri rena'e kaukara mamaa ka'ene Godira ura renujaho areri vehuna.

4

1 Na Godiho 'ee Jesu Keriso puni una'i a Ira naja'amarono 'waravu. Ijihuni maijaho Hura Kinia'e rene hi'iro'amajino ea ka'ene mai'u hijura 'ee kwamasahajija 'otua vetihuna.

2 'Enakúne Irijaho naja'amana. Vea 'aha ho vea 'aha pana kaivo maiji amairiara'amana. 'Ene ni'ajihe amairie najahe 'ee ira kisina ni'ajihi'i 'urarahe 'warame 'ee hami chochumano masuanu hiji'i hami najaha 'wara'amana.

3 Ijihuni maijaho vea mai'o rouna'omo pu vu'a nimaiji hehuna ura parenahuna kaivo pu najahi'ina nianaa roe puni ura ijí 'warave he'irono ataa apúsahuna.

4 'Ene pu nimaijaho ataa paapús*a*hun*a* kaivo ta'arohe
mamiha sisei jihipuni ataa apús*a*hun*a*.
5 'Enakaivo uneunecha maho'o hami 'ajoara'amana. 'Ene
'unama kisinijija kairane namine ivenijarisi huni kaukara
ijaho ve'amana. 'Enakaivo oni kaukara ka'ene Godira
mahajaho ve para'amana.
6 Ijihuni maijaho na toa ijuri swasa puna'i vene niusekujuta. 'Ena'omo nara vahuni vea niroe apenu.
7 Na ajira ka'ene mamaiji 'arahuta. 'Enarejo iraka ka'ene
nara vehunijaho niroe paranana. 'E'eju'e na nimaaroiji
'unaname hiju.
8 'Ena'omo vea tún*a*'i Natohwijara ariramaa huni i'esa
ka'ene ranavu'e nunijihuna'e namujaho 'otua veji'ina ariramaijara roamani veijino mihuna. 'Ene nanasu pana kaivo
ea maho'o ka'ene Hura rohuniji oja mahajija 'u'o vajihuna.

Huni Vu'aruna

9 'Enakúne mako harura vene 'unama same nuni
ro'amana.
10 Ijihuni maijaho Timasiho iviamaa ikehuni mwe'a ike
oja maharena na ranamie Tesaronaikai va'ana. 'Ejume
Kuresianisiho Karesia va'ana. 'Ejume Taitasiho Taramesiai
va'ana.
11 'Enakaivo Rukura huhusu na hu'úmo hinu. 'Enakúne
Maka aheve a hu'úmo ro'amana. Ijihuni maijaho hu kaukara
vajakaho ni'ima'ura'e ni'ajihuna.
12 'Enakaivo Tichikasiho na ranavume Epasasi va'ana.
13 'Enakúne vea ka'ene a ro'amajaho nuni ateha ka'ene
nara Turoasi Karipasi'i ranavujaho apene 'ee puka 'eke 'ee
heha mama'ina 'aho'a ka'ene ijí navujija 'eka ro'amana.
14 'Ene Arekisanita ka'ene kapa'e venujara na niho'o
ni'ima'ura'e ruariha paranana. 'Enakaivo Natohwijara hura
vena kaja'ina'e eha ija'ina mahuna.
15 'Enakúne núr*a* najahujaho hu harura niname 'warumu
jihuna'e a orono hununa'ijaho hami 'ajo'ara'amana.
16 Nara amura'e 'otui aruvujaho ea pina na pani'ajihana
kaivo ranamie varanavara. 'Ena'omo veje Hu pununa'a
sisea pavwiha'amana.
17 'Enakaivo Natohwijara na hu'úmo namine Hura harura
mihana. 'Ejumakame nuni vaji ira ikaho maho'o najahukame Jenitaru maho'o hejara. 'Ene na hanuha ka'ene
ea inahi'ini jihuni ira vaji 'ena apenie ruva'iara.
18 Natohwijara sisea ani ani'ina vajijija ni'ajihe aherime
Huni kwai akúpi 'ahi vahuna. Pinana mamaa ijaho aneja
pús*a* pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramujina

19 Pisirane 'ee Akwirane 'ee Onesiporasi oni kachi'inijija
ijá 'ajora'amana.
20 Irasitasiho Koriniti hinu kaivo Turopimasi atamiji'i
Mairitasi hinu.
21 'Enakúne marako 'unama same ro'eja'e iji'a atuata vea
re'amana. Upurasira 'ajoravu'e Putenisine Rainasine 'ee
Karotiane 'ee vwehu nuna ea maho'o ijipo 'ajoravu.
22 'Ene Natohwijaho oni 'aveniji'ine 'ee maiji vwihaniu-
jaho a hu'úmuna.

Taitasi

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Godoni pwea ˈee Jesu Keriso oni apasorua. ˈEne ea kaˈene Godira iji pijiha jihipuni nimaaroa ˈee nimaiji henakame ariramaa hihuna najahu.

2 Ijí majama hihuna apehuna kaˈene Godi iraˈata paˈajara nitama nahama ˈwarumaji ˈajaha hiju.

3 Huni vea apejume ike Huni vuˈakaho najahe ˈwaravume samaa renana. Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈinijara nara veˈurono ˈwarimana.

4 Taitasi nuni hariha nimaa kaˈene núni nimaaroa nikwinuˈini jihunaˈe veju. ˈEne maiji vwihanúana ˈee matauviˈina kaˈene Godi Amoho ˈee Jesu Keriso kaˈene núni Niˈajúhiˈinijaho a huˈúmuna.

Taitasi Kureti Kaukara Vejiˈi Eruta Iji Pijihajina

5 Nara a Kuriti ranamau jihuni maijaho kaukara pwinanaˈa kaˈene namuji veˈamarono avajuta. ˈEne arara kino nara ˈwaravu jaˈinaˈe eruta iji pijiˈamana.

6 A ea iji pijiˈamajaho ea kaˈene sisea vejiˈinijija papijiˈamana. ˈEnakaivo ea kaˈene napara kwinu kwino saviˈinijino pijiˈamana. ˈEˈirakúne puni harihija Natohwijaho nimaa rone sisea ani ani pavene ˈee emahwapuni ira papataararorahuna.

7 Ea kaˈene ˈajohaˈinijaho Godoni kaukara hami ˈajohareˈe nihoˈo ariraˈe ˈuraha onuna. ˈEne hu jarika parene ˈee marakuˈa paˈajime ˈee toa sisea huni harura hara pahine ˈee ea majikari paˈanie ˈee monia ˈunama sisei jihunijaho paˈekahuna.

8 ˈEnakaivo hu apiora oja mihe hami ˈajoahuna. ˈEne maijiru oja mihuna ˈee hu hami vwihajiˈi vehuna ˈee hu ea mamaa ˈee huni kaukara oja mihiˈi venuna ˈee hu oja pahiaviˈina ˈee paˈuriji ˈina.

9 Pu vuˈa kaˈene arimaaka pu najahujaho ija kisi apene puni unaˈi saname vejura. Ijá veˈava jihunaˈe vuˈa kajara pu ea mapoka areri arira najahe ijara veje ea ˈahoˈa kaˈene huaˈe ninavujija niˈajihe najahe pu nimaa rohuna.

10 Pu ea mapoka vuˈa kajaho pahene veju kaivo pu ira karokaha ˈwame iraˈata kajino ea pisivisavura. ˈEne ea kaˈene sisa ˈuhuiˈinijipo ijaˈina vejura.

11 ˈEnaˈomo ea ijaˈina vejiˈinijija veje areva. Ijihuni maijaho uneunecha kaˈene panajahuna saˈinijaho hine

kachiˈina mahoˈo ruarahe najahu jihuni maijaho pu monia ˈeki ˈahiuˈe ˈunama sisea hine avaju.

12 Puni ea pina poropetiaˈomo ijara ijaˈinaˈe ˈwaramana. Ja Kuriti ora naˈia mapoka iraˈata apejura ˈee hanuha sisesa ˈee uchaha rukine ˈiruma isaˈora.

13 Ijí raka kaˈene hura ˈwarama kajaho nimaa ariramaa. ˈEnakúne a nihoˈo hami ira kisi najahakame puni nimaaroi-jaho ija kisi apene puni unaˈi saname veˈavara.

14 ˈEˈirakúne Jua puni mamiha ˈee emaapuni tamana ani aniˈinijija ataa paapúsaˈavara. Ea kaˈene nimaa nimaiji pataaroˈikaˈi ani vaˈajihipuni vuˈa ataa paapúsaˈavara.

15 Ea mapoka puni oja vaja nihoˈo maa navujaho pu maaru vwihajura kaivo ea kaˈene puni oja vaja sisea name panimaa rojujaho sisearu vwihajura. Puni oja vaja nisakarasaha ji-hunaˈe pura uneunecha kaˈene kime vwihajujaho sisearuna.

16 Pu Godoni ea ˈúvu kaivo raka kaˈene pura vejuji nú kivujaho pu nimaa Godoni ea pana. Pu nihoˈo sakarasahiˈini jihunaˈe Godoni ira pataarohura. Pura unenu pina mamaa areri vehuna pana.

2

Emaina ˈEe Ea Maiuˈina Puni Vuˈa Nimaa Nimaijina

1 ˈEnakaivo a vuˈa nimaa ariramaa ijiru najaˈamana.

2 ˈEne emaa ˈuˈo ˈwarave areme sonasahe hine hura vene vwiha hami vwihane ˈee huni nimaaroa arira name ˈee oja aririji mihe ˈee masuani ajuarana hija.

3 ˈEne paranaha ˈuˈo ˈwaravakame pu ˈunama maaru vene pu majikari ea panamahe toa sisea puni harura hara pahija kaivo pu uneunecha kaˈene mai ijihunijiru najaˈavara.

4 ˈEne pu napara kaˈene maiuˈinijija najahe pu masuani mamaa hine paruhwaha oja mihe ˈee kasihwaha oja miha.

5 ˈEnareje pu puni vwiha hami ˈajohe ˈee nia pakairasahe ˈee puni sea hami ˈajohe ˈee paruhwapuni ira hene veja. ˈEjakame pu ea ˈahoˈa Godoni vuˈa areri sisea paˈwaˈavara.

6 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino kivasa ˈuˈo ˈwaravakame puni vwiha hami ˈajoˈavara.

7 A ˈuˈo uneunecha mapoka kaˈene a veˈamajaho unama mamaaru vejakame pu ˈuˈo mamaaru veˈavara. A ea najaˈamajaho ariraru najahe pu ara raka kaˈene najahu jihuni hura veˈavara.

8 A nihoˈo vuˈa maaru ea najaˈamana. ˈEjakame ea pina a sisea areri paˈwaraˈamana. ˈÉne ninakaraviˈinijija junave nú ira sisea areri paˈwaruˈavara.

9 'Ene 'unama kajihuna kajino pwea 'u'o 'waravaka puni
mama'ini jihipuni iraru hena veja. 'Ene najahakame une-
unecha mapoka ka'ene pu ve'avajara puni mama'ina tea-
manahuna. 'E'irakúne pu ira puna patu'avara.
10 'Enakaivo pu puni mama'ini jihipuni uneunecha
ma'u'umaa nesa pa'ekakame pu nimaa vetihuna. 'Ejakame
Godi ka'ene núni Ni'ajúhi'ini jihuni irijaho richama
para'amana.
11 Ijihuni maijaho Godira maiji vwihanú*ajara* ea maho'o
maranihuna apena roana.
12 Ijí Godoni maiji vwihani'inijara nú najuhe nú 'unama
sisea arehuna. Mwe'a kehuni 'unama paitunume 'ee hami
vwihaji'i hine 'ee ariramaa hine 'ee mwe'i hina apena
va'ukaho Godoni 'unama maijino veji'i hi'avara.
13 'Ena'omo nú vea ka'ene Hura rohuni vea mamaa kaji
'ajaha hine 'ee núni Godia ka'ene ni'ima'urijaho 'ee núni
Ni'ajúhi'ina Jesu Kerisora eajarame roa arihuniji 'ajaha hiju.
14 Hu núnijihun*a*'e kwamana. Nú sisei vaji hi'eme nú
Huni ea re'avarono 'eka ruva'uana. Hu nú venume Huni ea
arimaa rene 'ee Huni ea ka'ene Hu mamaa nimaijihi rene
'ee nú mamaaru vehuna ura renau.
15 A unekakihi haruriji'i maho'o ni'ajihe najahe
'wara'amana. Veje ea 'aho'a a tú*a* paveta'avara.

3

Godoni Eapo Kara Ichá'ina Vehunijina

1 Kú'o huri 'warave pu vwiha'avara. 'Ene puni 'ajoha'ina
'ee kamatia puni hari hine puni ira hene ve'avara 'ee
mamaaru vehuna'e amairiaravi'i hi'avara.
2 Pu ea 'aho'a paronahe 'warame 'ee pa'urara'avara kaivo
ea 'ahopuna'i mamaa vene 'ee ea 'aho'a oja vwihani'avara.
3 Nú marako'a hami pavwihane 'ee vuataa pahene 'ee
pisimúu'e nú hahijihuni ura ani ani'ina vene 'ee hahijara
teamahuni jihuni pwea rejara. 'Ene sisea vaji hine 'ee ea
'ahopuni kukua kime itunume 'ee senuma paranúe 'ee ea
'aho'a pu'úmo sena vejara.
4 'Enakaivo Godi ka'ene núni Ni'ajúhi'inijara Hu mamaa
vene 'ee ea oja 'ekaujaho najuhana.
5 'Enarena Hu nú ni'ajúh*a* jihuni maijaho núr*a* uneunecha
mamaa arira'e vejakame ijihuna'e ni'ajúhun*a* pana kaivo
Huni numisaraa 'ee Huni 'Avena vajijino kú'o nahenu'e
somuhume nú ea maiu'ina rejara.
6 Godira Huni 'Avena Jesu Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'ini
jihuni vaji maho'o samuhana.

7 Huni maiji vwihanúani vajijino Hu venume nú ariramaa
rejajihunaˈe nú nimaa rojujaho majama hihunijaho núni
aachiaˈe renana.
8 Ike vuˈa kaˈene nara ja ˈwaravukija nimaa nimaaˈomo na
ura ja ˈunama kajaho hina ˈejahiˈi ˈwavakame Godoni eijija
naˈia mapoka mamaa kaji vehuniji hami hami ˈajoˈavara.
ˈEjakame ike ˈunamakaho mamaakúne ijara ea niˈajiˈamana.
9 ˈEne ja ira ani aniˈina sisea karokaha aposaravura
areme amuja nirisaravujaho areme tamana nakaravujija
areˈavara. Ijija nihoˈo areri ea paniˈajihunakúne areˈavara.
ˈEne ijaˈina ˈunama maa pana.
10 Ei pini ja puˈúmo ahuma hiˈi kaivo hu veje ea ˈahoˈa
ani ani vwihaja kaˈavajaho ˈaha noˈo ruviˈi kave paˈareva
kaˈavajaho roturaˈavara.
11 Ea ijaˈina ˈunama kaˈene maijaho niaremana. Ijihunaˈe
hu sisea venu. Hu oriˈini huni ahija vene avanuna.

Túchamaa Ichá'ina Vehuniji Najahajina

12 Nara Atemasiho Tichikasi araki ranave oni vuhuna.
ˈEnakúne hu vuˈa kaˈamajaho marako ˈurine na Nikaporisi
hijukúne roe na piuniˈamana. Atuata veijaho na roe ijí
hihuna.
13 Sinasina ˈotua vejiˈiniji ˈo Aporasiˈo uneunecha kaˈene
ˈeka vahunijaho niˈajihakame papivusaˈavara.
14 Ehu nuna najahakame kaukara mamaa vene ˈee ivia-
maa huni temukaho ahija niˈajihakame pu uneunecha puni
iji vejiˈinaˈe reˈavara.
15 Ea mahoˈo iki na huˈúmo hijujipo ˈajoravu. ˈEnakúne ea
kaˈene nimairoa vaji oja múhujija ˈajoraˈamana. ˈEne maiji
vwihaniiˈinijara mahoˈo ja puˈúmuna.

Pairimani

Vuˈa Anejijihina

1 Poru Jesu Keriso oni tipurea ˈee núni vwea Timotiˈi
Pairimani núni vwea kaˈene nú oja mahe ˈee nú puˈúmo
kaukara vejiˈini jihunaˈe veju.
2 ˈEe Apia kaˈene núni maˈinijaho ˈee Achipasi sorutia
kaˈene núni napurijaho ˈee oni sea vaji sosijihi punaˈe veju.
3 ˈEnakúne areve Godi kaˈene núni Oma ˈee núni Natohwa
Jesu Kerisora maiji vwihanúe ˈee matauviˈinijaho mihama.

Pairimoni Oja Kaˈene Mahajine ˈEe Huni Nimaaroijina

4 Na naˈia mapokaˈe nuni Godiji teimani ˈwaviˈi oni iha
ˈurahe siporua ˈojura.
5 Ijihuni maijaho ara Godoni ehijaˈe mahoˈo oja mihe ˈee
núni Natohwa Jesu nimaa ronuji henare avajura.
6 Nara siporua kaˈene ˈojujaho raka kaˈene ara nimaa
ronuji ea ˈahoˈa ˈwaraˈamajaho maa rukinaˈe rehuna. ˈEne
Keriso onijihunaˈe henaka mapoka mamaa kaˈene oni vaji
navujaho roe maa rukina rehuna.
7 Vwea nune ara ea oja mihujara rejuˈe na nihoˈo tea-
manime oja sonahie ˈee Godoni ehija mapoka ijara niˈajihu.

Onesimasi Onaˈe ˈOna Vejajina

8 ˈEnajihunaˈe na Keriso oni vaji nimaa vejiˈi ˈwaravukúne
ˈunama mamaa aririjiru veˈamana.
9 Emaa oja mihujihuni hurijihunaˈe na a jarirame
ˈwaravu. Na Poru kaˈene iviamaa Jesu Keriso oni tipurea
rena hiˈeme ema rejujara ˈwaravu.
10 Na nuni hariha Onesimasi kaˈene na tipurai hijiˈi
nahume Godoni ea renanaˈomo na hunijihunaˈe jarirame a
ˈwaravu.
11 Hu nimarakuijaho oni unaˈa areri pavenana. ˈEnakaivo
hu iviamaa oni unaˈa ˈee nuni unaˈa areri vehuna.
12 ˈEnaˈomo na hu ranavuˈe ˈunama vuˈu. Na oja mahuri
eiji ranavuˈe vuˈukúne teamanaˈeje aheˈamana.
13 Na vuˈa maiuˈini jihuni hahi tipurai hiju. ˈEne na ura hu
ranave nú huˈúmo hine oni tiniji apene na niˈajihunaˈe ura
reniu.
14 ˈEnakaivo a patea manaˈeje nara unenu pina ijaˈina
vehuna arira paˈajihunaˈe na paˈejahaukúne a ichaˈinaˈe
mamaa vwihanu jaˈinaˈe veˈamana.
15 ˈEne vi ijihunaˈe hu a maˈuako ranamaˈi ani ru vaˈana.
ˈEjakame a kúˈo huaˈe apeˈamajaho ranave ani pavahuna.

16 'Ena'omo hu iviamaakaho pwea kaivo pwea puni 'unami ja'ina pana vo nuni vwea ka'ene na oja mahujina. Ikaho nara hu oja mahujina vo iviamaa hu oni vu'ujaho ha-haru pana vo Natohwi jihuni vaji vu'ujihuna'e ijara marana asima paranana.
17 'Enajihuna'e a nuni napura re'amajaho areri nara vu'akame a naa'e ahe'ama ja'ina'e hu ahaamana.
18 'Ene hu oni unenu'u pina sise'i vene 'ee hu oni unenu'u pina apenana re'amajaho nuni chimua 'ahi muna'amana.
19 Na Porura ike asura kaho nuni iji vejujihuna'e nara ijihuni eha vehuna kaivo are'eje na ike 'waravuma nuni chimua onuna'i namu ijaho oni hiijina.
20 I'a nuni vwee! Natohwi jihuni vaji na ni'aji'amana. 'Eje Keriso oni vaji na oja sonahi'amana.
21 Na ara hene vehuniji nimaa roji'i pasia ikaho ona'e vejujihuna'e na nihejujaho nara 'waravukaho a venareje 'aho'a huri vehuna.
22 'Ene ija'ina'e veji'i nuni tinia amairi'amana. 'Ejakame Godira oni siporua eha veje na vu'e a kauta.

Túchamaa 'Ajoramajina

23 Iparasi nuni napura Jesu Keriso oni tipureijara hinujara 'ajoramu.
24 'Ene Maka ho Arisitakasi ho Timasi ho 'ee Ruku ka'ene nú pu'úmo kaukara veji'inijipo 'ajoravu.
25 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanii'inijaho oni 'aveniji'i hinama.

Hipuru

Godoni Vuˈa Huni Harihijihuni Vaji ˈWaramajina

1 Nitama Godira vea ani aniˈinijino Huni vuˈa ˈunama ani aniˈinijino poropetia ˈwaravumakame amuhu núna najahara.
2 ˈEnakaivo ike vea túchamaikaho Hu Huni Harihi jihuni vaji nú ˈwarumana. ˈEne Godira aachiˈa mahoˈokaho Hunaˈe rehuna nahama ˈwaramana. ˈEne Huni vaji ˈuˈo mweˈa vene ˈee uneunecha mahoˈokaho vesihana.
3 Godi Hu icháˈinijaho Hariaha ijaˈinaˈomo Hu najuhana. Hariahijara raka kaˈene venajaho Godi ijaˈina venuna. ˈEne Huni harurijino uneunecha mapoka kaˈene maira ˈwaraˈeme rejajija Hu ˈuninamiuˈe puni tiniji navura. ˈEnavo Hu kwama núni sisea sovume paranajaho akúpa huni Godi niˈimaˈuri jihuni ija manaˈinijaˈi tinia kaˈene Hu taˈarohuniji asuma hinana.

Godoni Harihijihuni Nimaa Nimaijina

4 Hu nihoˈo Godoni ˈona ojiˈina asitaha paranana. ˈEne Huni ihijaho niˈimaˈura ˈona ojiˈina puni iha asitahana.
5 Godiho Huni Hariha ijá ˈwama
A Nuni Hariha. Iviasi Na Oni Oma reju ˈwamana.
Ijaˈinaˈe ˈona ojiˈina pina paˈwaramana. ˈEne kúˈo Godi ijá ˈwama
Na Huni Oma reje Hu Nuni Hariha rehuna ˈwamana.
6 Godira vea kaˈene Huni Hariha ranavume iki mweˈi roani veijino Godi kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Veje Godoni ˈona ojiˈina mahoˈo Hu oja maˈavara ˈwamana.
7 Hu Huni ˈona ojiˈina rone ikaˈina ˈwaramana.
Hu Huni ˈona ojiˈina hwasisia saˈine ˈee Hu pu venae Huni pwea vena harura punaˈi rehuna ˈiamana.
8 ˈEnakaivo Huni Hariha rone ikaˈina ˈwaramana.
Oo Godi! Oni toronuijaho majama nama apena vaˈuna. Oni kini huni harurijaho Oni ariramaa vajijino najuhu.
9 A iraka ariramaiji oja mahu. ˈEnavo siseijija A senamuna. Ijihuni hahi Godi, Oni Godijara ˈwerua kaˈene teamanama parahunijino A useteˈikaˈi ea ˈahoˈa pausetiana ˈwamana.
10 ˈEne kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
A Natohwa! Mweˈa kehuni anejijaho Ara venana. ˈEne akúpa ˈee uneunecha kaˈene navujija Oni isura.
11 Pu paˈareˈeja vo A majama hina apena vahuna. Pu ateha punaˈi sahasa rehuna.

12 Ara pu ateha puna'i tahuahuna. Pu atehapo siserasahu ja'ina'e pu 'u'o siserasahuna. 'Enakaivo A ani'ina parehuna vo A majama ija'ina hina apena vahuna 'wamana.
13 'Enakaivo Hu Huni Hariha ijá 'wama
Nuni ija mana'inija'i asuma hi'eje Na Oni naka Oni mumora hari irechahuna wamana.
Ija'ina 'ona oji'ina pina pa'waramana.
14 'Enavo 'ona oji'inijija pu ma pwea. Pu 'avena'omo Godira irechamiu'e ea irahipo maranihuna apejajihi 'ajoahura.

2

Maranúani Nimaa Nimaijaho Ija Kisi 'Unahunijina

1 Ijihuni hahi nú iraka ka'ene hejajaho hami hami hena vwiha'avara. Vejuro'ika'i nú 'unama ani rova'ejakúna.
2 'Enavo 'ona oji'inapo vu'a ka'ene 'waravajija ani'ina parehuna. 'Ene ea sisesa ijija 'ee vupahevura ijá eha areri vajihuna.
3 'Ena'omo nú marania parahuniji pataaro'avajaho nú eha sisea ka'ene apehunijaho ichá'ina asina'eja? Ijihuni maijaho Natohwijara 'waramana'omo ea ka'ene hejajipo ijaho nimaa 'wavara.
4 'Ejumakame Godira ijí nimaa 'iamarena najahajaho aacha 'ee uneunecha ani ani vejuma rene 'ee ea areri pavehuniji vejume ea oja hwa'usahara. 'Ene Godoni 'Aveni jihuni swara ea irá vaja'iro ura renajaho Hu vajahuna.

Ea Ka'ene Nú Aheruma Roume Maranúajina

5 Ijihuni hahi mwe'a pini ka'ene rohunaka 'waravujaho 'ona oji'ina mwe'a kajaho pa'ajohuna.
6 'Enakaivo ea pini Godoni ira vaji vena ika'ina 'waramana.
Emaijaho iraka'omo A hine hu vwihano? Emaa Puni Harihijaho iraka'omo A hina Hu vwihananamo?
7 A emaa venajaho Godoni 'ona oji'ini jihipuni hari ma'uako hihuna venana. 'Enavo A Huni pinana vejuma 'urine 'ee Huni iha ahasirimana. Ara Hu iji pijaharena Ara Oni iji raka ka'ene venajaho Hura 'ajoahuna vajahana.
8 Ara uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana 'wamana.
Nú uneunecha maho'o 'wavujaho pina paasinavara rona 'wavura. 'Enakaivo nú mai'o uneunecha 'aho'a ka'ene Huni hara panavujija pakivura.
9 'Enakaivo nú Jesu kavara. Vea ma'uako Hu 'ona oji'ina puni hari hinana. Ijihuni maijaho Hura núnijihuna'e kwamana'omo Godira vejume Huni pinana 'urine 'ee Huni iha ni'ima'ura renana. Godira maiji vwihanúajara rejume

Jesuho ea mapoka kaˈene mweˈakaki hiju jihipunaˈe kwamana.
10 Godira uneunecha mapokakaho Hunijihunaˈe venanaˈomo Hu areri Huni harihija mapokijihi puni pinana veje ˈurihuna. Ijihuni maijaho Hura ahija kaˈene apena jihunaˈe pu maraniajaho nimaa nimaa renana.
11 ˈEnaˈomo Jesuho ˈee ea kaˈene Hura venaume ariramaa rejajija pu puˈúmo ahuma Oma kwinuna. Ijihuni hahi Hu núˈuˈuhu Nuna ˈee maˈipu Nuna ˈúˈiro venujaho pajumuna.
12 Hu ikaˈina ˈwaramana
Na Nuni vwehijija Oni iha rone pu ˈwarahuna. Na sosi epuni vaji A rone javaa vene taˈarorahuna ˈwamana.
13 ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Nuni nimairoa Huni vaji nahuna ˈwamana.
ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana
Ike kaha! Na ˈee harihija kaˈene Godira vajihajihi kiha! ˈwamana.
14 Ijihuni maijaho Godoni harihijijija emaijihunaˈe pu haha ˈee ˈaa rukina. ˈEjume Jesu ˈuˈo roe haha rukina rene ˈee ˈaa rukina rejume emaapuni ˈunamiji nahejara. Hu Emaa renajihunaˈe Hu areri kwahuna. Setanira kwamasahuri harura kaˈene ˈunanamuji Jesura kwavakame harura kajaho tiraˈusaha paraˈamarono ijihunaˈe Emaa renana.
15 Ike ˈunama nikwisuˈinakino ea kaˈene kwahuna juviˈini jihipuni pwea rena hijuji niˈajiha kwamana.
16 Nú niheju. Jesura roajaho Hu Eparahami oni amuhija niˈajiˈahauma roana kaivo Hu ˈona ojiˈina paniˈajiˈiro roana.
17 Ijihuni hahi Jesuho emaa icháˈini jaˈinaˈe Hu ˈuˈo ijaˈinaˈe renana. Ijihuni maijaho Hu areri hami ˈahúe ˈee núni NiˈajúhiˈinaRena Godoni unaˈi majama ˈajouhuna. ˈEne Hu areri emaapuni swasa vejakame puni sisea paˈarehuna.
18 ˈEnajihunaˈe Hu oriˈini vaˈe ahija apene ˈee venaka vaji vaˈana. ˈEˈiraˈomo nú ahija apeˈeja ho venakúa vaji vaˈavajaho Hu areri niˈajúhuni jihunaˈe avanana.

3

Jesuho NiˈajúhiˈinaNatohwa KaˈeneMosisi Asimajina

1 ˈEnajihunaˈe vwehu nuna ariramaa Godoni ehija kaˈene Godoni ari vaˈiro vaˈukije Jesu Godoni Apasoru ˈee Niˈajúhiˈinaniˈiniji nú rona ˈwaravuji vwihaˈavara.
2 Hu Godi kaˈene Hu iji pijaha jihunaˈi majama hami venuna. Areri Mosisira Godoni vuˈa ˈwavuri sei uneunecha mapoka kaˈene navuji majama hami venujaˈina venana.
3 Mosisi oni pinana kaˈene taˈarohunijaho Jesuni pinana kaˈene taˈarohunijara nihoˈo niˈimaˈura. Areri ara

mavarasaˈina kaˈene vejaji taˈarohujaho ea kaˈene ara kaji venaji taˈarohujara asima paranana.

4 Ara kwinu kwino ea kaˈene ara vejiˈinijara venuna kaivo Godiho uneunecha mahoˈo Hu vesihana.

5 ˈEnakaivo Mosisiho pwearu rene Godoni sei majama hami ˈajohiˈi venuna. Hu raka kaˈene kame henajaho túnaˈi ijija rona ˈwarahuna.

6 Keriso kaˈene Godoni Harihijara majama hami Huni sea ˈajohuna. ˈEnaˈomo nú nimaa rojiˈi ija kisi ˈunanama hina vaˈe uri useˈavajaho nú sea kajina.

Godoni Ehipo ˈOjuta Hwena Hihunijina

7 Ijihuni hahi Godoni ˈAvena ikaˈina ˈwaramana.

Iviasi ja Huni ira heˈavajaho

8 ja joni oja paveja kisina reˈama. Areri Isureri opo nechi riri Godinaˈi ninakarame ˈee pataarohe ˈee vena kavajaˈina paveˈavara.

9 Nechiˈa kajine joni opipo Na pu ajihukiviˈi pu hine Na vena kivara. Nara raka kaˈene ea areri pavehunaka juara mapoka mapoka (40) vaji vejujaho pu nikaviˈi pataarorihara.

10 ˈEjumakame Na ike amuja kaˈene hijukipo ajinivumakame Na ikaˈina ˈwaravuta. Puni ojijaho veko veko nikwinu Na túchahehunijiruna. ˈEne raka kaˈene veˈavarono ˈwaravujaho pavejura.

11 Nuni sena vaji ikaˈina ˈwaravuta. Pu nihoˈo Nuni tinia kaˈene ˈojuta hwena hihunijaho pavaˈe useˈeja ˈiavuta.

12 ˈEnakúne vwehu nuna hami vwihaˈavara! Vejuroˈikaˈi joni oja sisea ˈee panimaa rojujara veje Godi kaˈene majama hijiˈiniji túchahaˈejakúne vwihaˈavara.

13 ˈEnajihunaˈe iviasi ˈwarumu kajaˈinaˈe veku veko ˈwame niˈajaraˈavara. Vejuroˈi joni vaji ea pina siseijara pisimie huni oja kisimaˈura rehuna.

14 ˈEnavo nú ija kisi ˈuname marako nú hami vejajaˈinaˈe hami vena vaˈe uri useˈavajaho nú Jesu puˈúmo Huni uneunechijaho ahuma ˈekahuna.

15 Ruramareˈe ˈwaravukaho parunamiˈavara.

Iviasi ja Huni ira heˈavara. Ja joni oja paveje kisina reˈama. Areri Isureri opo ninakarame pataaroriha jaˈina paveˈavara ˈiamana.

16 Ea ijija irahipo Huni ira hejiˈi Godinaˈi ninakarame ˈee pataarohare? Ea kaˈene Ijipiti rene Mosisira aherama roajipo avajare?

17 ˈEne ea irahipo juara mapoka mapoka (40) vajijaho Godi vejume ajimane? ˈÚ ea kaˈene nechiˈi sisea vejumakame kwamasahajine?

18 'Ee ea irahija'e Godi Huni sena vaji pu pava'e Huni tinia ka'ene 'ojuta hwena hihunijaho usehuna 'waramane? 'Ú Hu ea ka'ene Huni ira hene pavejujihi rona 'waramane?
19 Ijihuni hahi nú ivi'a kivujaho pu Huni 'ojuta hwena hihuni tinijaho pavahuna. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa roju.

4

1 Nú va'e 'ojuta hwehunijaho Godi nahama 'waramana'omo majama ija'ina namu. Ijihuni maijaho ja ea 'ahopo ijí pavahuni jihuna'e tea junumuna.
2 Godira 'ojuta hwehuni tinijaho amairiaramana. 'Ena'omo ijaho vu'a maa maiu'ina ka'ene iviamaa nú 'warumukaho nikwisu'ina kaji pu 'waravara. 'Enakaivo ijí vu'a kajara pu ni'ajihuna pana. Ijihuni maijaho Godira raka ka'ene 'waramajaho pu panimaa rojara.
3 'Enavo nú ea ka'ene nimai roji'inijiru ijí Huni 'ojuta hwena hijuri tinijaho vahuna kaivo ea ka'ene panimai roji'inijija Godi ika'ina 'waramana.
Nuni sena vajijino ika'ina 'waravuta. Pu niho'o pava'e Nuni tinia ka'ene 'ojuta hwehunijaho use'eja 'iamana.
4 Nú nihejura. Godoni ira vaji vea iropu no'o ijí rone ika'ina 'waramana. Na kaukara vena va'u va'u vea iropu no'o ijaho 'ojuta hwena hijuta 'iamana.
5 'Ene Godoni ira pina vaji ika'ina 'waramana. Pu Nuni 'ojuta hwena hijuri tinijaho pava'e use'eja 'iamana.
6 Ijihuni hahi Godoni 'ojuta hwejuri tinijara namujaho emaapo ijí vahuni jihuna'e namu. 'Enakaivo ea ka'ene marako vu'a maa maiu'inake hejajija pu tinia kajaho pava'ara. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa rojara.
7 Ijihuni hahi 'ojuta hwena hihuni tiniji vahuna'e Hu vea pina amairia ranamana. 'Ena'omo vea kajaho iviamaina. Godira vu'a ka'ene nimarako pu 'waramajaho Hu kú'o Teviti 'waramarena ika'ina 'waramana.
Iviasi ja Huni ira hena ve'avara vo joni oja paveje kisina re'ama 'wamana.
8 Ike 'ojuta hwena hihuni tinia maiu'inakaho Kenani Josuara aherama va'e arumajaho parona 'waravu. Ijí tinia kaji re'ipisa Godiho 'ojuta hwena hihuni tinia pina parona 'warava'a.
9 Ijihuna'e vea pina namuna'omo Godoni ehija Sapati kaji 'ojuta hwehuna.
10 'Ena'omo ea irara Godoni 'ojuta hwejuri tinia kaji va'ajaho huni kaukara ka'ene venajara pa'arejume 'ojuta hwe'iro va'ana. Areri Godira Huni kaukara ve paramarena 'ojuta hwena ja'ina'e hwenana.

11 Ijihuni hahi nú harura venareje ijí ˈojuta hwena hihuna kaji vahuna. ˈEnavo ea irahipo panimaa roˈavajaho areri Isureri opo panimaa rojajaˈinaˈe veˈava jihunaˈe pu tinia kajaho pavahuna.

12 Godoni irijaho maiˈo hijiˈini harurijara ituˈoˈuna paranana. Huni enijaho soˈwa kaˈene ˈena ronu ronujaho asitaha paranana. ˈEnaˈomo soˈwa kajihuni enijara nuni ura ˈee vwihijaho ˈuhua aruma vaˈe ˈeˈuhuna. ˈEnareje núni oja icháˈinijaho najuha parahuna.

13 Uneunecha mapoka kaˈene venaji pakiˈeje nahuna paˈamaa. ˈEne uneunecha mapokakija Huni nia ˈahijaho samaumaa areri maisu namijujaˈina. Ike Godikara raka kaˈene nú vejujaho veje samaahiravakame nú ijihuni maijaho Hu ˈwarahuna.

Jesuho Niˈajúhiˈina Natohwa Kaˈene Arira Nimaa Nimaijina

14 Ijihuni hahi Jesu kaˈene Godoni Harihijaho núni Niˈajúhiˈina Mavarasaˈina Niˈimaˈurijara akúpi ˈahi vaˈana. ˈEnaˈomo nú ijihunaˈe Hu ija kisi ˈuname nimaa rojiˈi hina apena vahuna.

15 Ike núni Niˈajúhiˈina Niˈimaˈurakara núni ajuasinijaho hena kamuna. Ijihuni maijaho venakúa kaˈene nú vaˈe aruvukaho Hu ˈuˈo ijaˈina vaˈe arumana vo Hu sisea kwinu pavenana.

16 ˈEnakúne núni Godi mavwihanúa aremu jihuni toronu rori pajuˈikaˈi Huni unaˈi vaˈajiva. ˈEˈavajihunaˈe Huni numisaraa ˈee mavwihaniiˈinijaho nú pivusaˈavajaho Hu niˈajúha vajúhuna.

5

1 Nitama sosi puni niˈajihiˈina natohwa emaaˈe iji pijahuˈe hura emaa ˈahoˈijihi punijihunaˈe Godoni unaˈi niˈajihuna. ˈEjukame pura puni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke punijihunaˈe Godoni swasa venana. ˈEne kúˈo puni sisei jihuni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke puni sisei jihunaˈe swasa venana.

2 ˈEne hu emaaˈomo hu areri kiviˈi ea kaˈene pivusahiˈina ˈee ani ani ro vaiˈiniji niˈajihuna. Ijihuni maijaho hu ijaˈini jihuni hahi hu areri niˈajihuna.

3 Ijihuni hahi hu ea ˈahopuni sisei jihuni swasa vene ˈee huni sisei jihuni swasa ˈuˈo venuna.

4 Ei pini hu maoriˈini urareje niˈajihiˈina natohwa rejakame ea na taˈaroriha roˈamajaho hu parehuna. ˈEnakaivo Godira Eroni iji pijaha jaˈinaˈe pijaˈamaji rehuna.

5 Ijihuni hahi Kerisoho Hu oriˈini taˈarosaravakame ijihunaˈe NiˈajihiˈinaNatohwa rehuna pana. ˈEnavo Godi kaˈene ikaˈina ˈwaramajara
A Nuni Hariha ˈee Na iviasi Oni Oma ˈwamajara iji pijahana ˈwamana.
6 ˈEnakaivo ea pina Godoni ira vaji vena ikaˈina Hu rona ˈwaramana.
A Merakisiteka oni amujaˈomo NiˈajihiˈinaNatohwa kaˈene majama hina apena vahunijina ˈwamana.
7 Vea kaˈene Hu iki mweˈi hinajino Hu pakwahuniji niˈajaˈamarono Godoni siporua ˈonarena ira ajira ˈee niraviˈi jarimana. Hu Godoni siporua ˈonajihuni maijaho Hura Huhusu niˈajahuni jihunaˈe ˈonana. ˈEjumakame Godi Huni siporua henajihuni maijaho Hu Godoni hura venana.
8 Jesu Godoni Hariha vo ahija kaˈene Hu apena jihunaˈe Omahoni ira hene vejiˈina renana.
9 Ijihuni hahi Godira vejume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa ariramaa renana. ˈEnaˈomo Jesuho majama hihuni Anesuraˈomo ea irara Huni ira hena veˈamajaho hu majama hihuna.
10 Jesu Merakisiteka oni amujaˈomo Godira Hu iji pijahume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa renana.

Nimairoa Patúchahahuni Jujuvua

11 Nú Huni vuˈa ˈahoˈa mapoka ˈwarahuna vo ja pahehuna kivu. Ijihunaˈe nú icháˈina vuˈa ja ˈwarave heˈeja?
12 Ja Godoni ea nitama ora. ˈEnaˈomo ja areri ea ˈahoˈa najahune saˈina. ˈEnavo ea ˈahopo roe ja niˈajihe Godoni ea maiˈo rejare puni vuˈijaho ja kúˈo ˈwarahuna. Ja areri musia saˈinaˈomo ja musaru iju kaivo ˈiruma kaisina ja paijura.
13 ˈEnaˈomo ea irara musaru ijiˈi hinujaho hu maiˈo Godoni ira ariramaijaho areri pahenu jihunaˈe hu musia.
14 Godoni ea emaakina rejajija puni ˈirumijaho kisina. Pu opuipo rakijara maa ˈee rakijara siseijaho nasarama hena kaviˈi maijiru vejura.

6

1 ˈEnakúne Keriso oni ea maiˈo rejari vuˈa hura hara pahine nasaraviˈi naˈavara. ˈEnavo harura vena paramareje Keriso oni vaji emaakina reˈavara. ˈEnajihuni hahi nú kúˈo ˈunama vuˈe sisea areha ˈiahuni vuˈa paˈwarame ˈee Godi nimaa roha ˈiame hura hara paˈwarahuna.
2 ˈEne kúˈo paˈunama vuˈe toa samauri vuˈa ˈee ija húmata ˈahi irechamiuri vuˈa ˈee kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni vuˈa ˈee ˈotua vene majama eha sisea apehuni vuˈa kúˈo hura hara paˈwarahuna.
3 ˈEnajihunaˈe Godoni ura reˈamajaho nú ijaˈina vehuna.

4 Ikaho ea ka'ene hanaji'ina nihena kavajihipuni vu'a. Pu akúpa huni swara mamaijaho niapene 'ee Godoni 'Avena apejara.
5 'Ene pu Godoni irijihuni maijaho hene 'ee harura ka'ene mai'o rohunijija nihena kavara.
6 'Enakaivo pu Godi ranama va'ajihuna'e pu puni sisea vwihana temukave are'ika'i kú'o 'unama rohuna areri pana. Ijihuni maijaho pu kú'o Godoni Harihiji korosi 'ahi 'anae ranavu'e Hu jumuja'ina vena avaju.
7 Godira juara meji'iniji merajaha jihuna'e neha pinare'e kukua huna 'urina marasahura.
8 'Enakaivo juasi'a kajara ija oma rukine 'ee 'witita ijipo 'urine rare'avajaho juasi'a maa pa'ana renana. Ijihuna'e juara anesurijara namahareje veni jae rehuna.
9 Ehu núne ka'ene nú ja oja mihukije nú 'waravu jihuni maijaho ja ija'ina 'iamareje 'warahuna pana vo joni maijara ijija asitahana. Ja Godoni ea renareja marania ja'ina'e hina vahuna.
10 Godi nimaa nimaa'omo ja Huni iha 'ahijino kaukara ka'ene veji'i Hu oja mahe 'ee jara Godoni ehija ka'ene oja mihare'e ni'ajihe apena vai'i hijukaho Hu paruhuna.
11 Núni urijaho jara ea ka'ene oja mihujaho majama nama apena vahuna ura renua paranu. Ijihuni maijaho raka ka'ene ja 'ajaha hijujihuni maijaho nimaa roe 'e'uje kahuna.
12 Ja paucha'asa'avara kaivo ea ka'ene Godi nimaa rone raka ka'ene nahama 'waramaji ape'iro 'ajaha hijuja'ina'e hi'avara.

Godira Nimaa Nimaa Ka'ene Nahama 'Waramajina

13 Godira Eparahami nahama 'waramajaho Hu ichutoa papikivi'i 'waramana. Ijihuni maijaho ea pini Hu asima hihuna pana. Ijihuni hahi Hu Huni iha 'urahi'i nahama 'waramana.
14 Hu ika'ina 'waramana. Na a nimaa nimaa merajahuna. 'Ene Na nimaa nimaa a vena'e oni amuhija mapoka mapoka rehuna 'wamana.
15 'Enajihuna'e Eparahami nahama 'warama kaji masuani 'ajaha hina va'u va'o va'e piunamana.
16 Ea pu ichutoa pikivujaho pu asitahi'ini jihipuni ihi 'urihi'i ichutoa pikivura. Ija'ina ka'ene pu vejujaho pu ira'asina pa'wa'avarono avajura.
17 'Unama nikwisu'ina kaja'ina'e raka ka'ene Godira nahama 'waramujaho Hu venuna. 'Ena'omo ea ka'ene Godira nahama 'waramajija Godiho Huni vwiha ani pave'ena 'wavi'i hihuna'e Godi ura rena paranu.
18 Ijihuna'e Godiho Huni ihi 'urahi'i nahama ea 'waramuna. Ike no'okija ani ani vehuna pana. Ijihuni

maijaho Godiho iraʹata areri paveʹena. Ijihuni hahi nú ea kaʹene Huni niha vaji vaʹajija nú pajuʹikaʹi Hu raka kaʹene nahama ʹwaramajaho ija kisi ʹunanama hihuna.

19 Ike nimairoa kaʹene nú apejakaho núni ʹavena niʹajahe nihoʹo kikisina rehunijina. Ike nimaaroakaho nimaa nimaa ʹee kikisina namihunijine ʹee ateha kaʹene tanumanamaji areri vaʹe aruhunijina.

20 Jesura ijí ateha kaʹene tanumanama jihuni vajijaho núnijihuna*a*ʹe Hu vaʹe urana arumana. Hu Merakisiteka oni amuji jihuni vaji NiʹajúhiʹIna Natohwa rena hinu.

7

Merakisiteka NiʹajihiʹIna

1 Merakisiteka Serami opuni kinia ʹee Godi Ichutoi Maa kaʹene niʹimaʹuri jihuni niʹajahiʹina natohwa. Vea kaʹene Eparahami vaʹe kinia mapokijihi puʹúmo ajira vene hura rarene ʹanie parana roumakame Merakisitekara ʹunamutoi piuname Eparahamiho merajahana.

2 ʹEnarena Eparahamira ajira vene kinia ʹanii ranaʹikaʹi puni kukua mapoka ʹeka roana. ʹEnaʹomo kukua kajihuni taisijaho Godonaʹe pwinanaʹa Merakisiteka vajahana. Merakisiteka ʹwavujihuni maijaho Kinia Ariramaa ʹee hu Seramiopuni kinia. Serami ʹwavujihuni maijaho Matauviʹina.

3 Merakisiteka oha oma paʹane ʹee hu amuja ichihi rena roajaho paheji'ina. ʹEne hu nahejajaho pahena pakame ʹee huni hia aneja pús*a* paheji'ina. ʹEnakaivo hu majama niʹajihiʹina rena apena vaʹana. Hu Godoni Harihiji vareʹina.

4 Merakisitekara hu ichá'ina niʹina renaji vwihaha. Eparahami Isureri opuni ea tamanijara huni kukua taisi pwinanaʹa vajahaji vwihaha.

5 ʹEne Rivai oni amuhija kaʹene niʹajihiʹina rejajipo Mosisi oni tamanijara ʹwarama jaʹinaʹe taisi emaapuni vaji nianae ʹee puni kachiʹina vaja ʹuʹo nianaara.

6 ʹEnakaivo Merakisitekaho hu amuja ichihi rena roajaho pahene ʹee Rivai oni amuja vaja parena roana vo Eparahamira Merakisiteka taisi vajahana. ʹEne Godira Eparahamiho nahama ʹwaraviʹina vo Merakisitekara merajahana.

7 ʹEnavo ea mapoka paninakaravu vo nihena kavu. Ea kaʹene ea pina merajahujaho hura hu asimajihunaʹe avanu.

8 Jua puni sosi ʹajohiʹinijija ea pununaʹi taisi vejura vo pu kwamasahura. ʹEnakaivo Merakisitekaho ʹuʹo ea hununaʹi taisi vejura vo hu majama hina apena vaʹena.

9 Rivaiho Eparahami oni 'aa rena naʻeme Eparahamira
taisi kaʻene Merakisiteka vajahajaho Rivai 'uʻo huni taisi
vajahu jaʻina renana.
10 Rivaiho panaheji'ini veijino Merakisitekara Epara-
hamiho piunamana.
11 Rivai epo kaukara kaʻene vejujara reje nú Godoni ea
reʻipisa rakijihunaʻe Godi núni niʻajúhiʻina Eroni oni vaji
paranavume roʻeme Hu Merakisiteka oni vaji ranavume
roane?
12 'Enaʻomo sosi niʻajihiʻini jihipuni 'unamijaho aniʻina
rene 'ee varapiji 'uʻo aniʻina renana.
13 Ijihuni hahi núra Ea kaʻene rona 'waravujaho amuja
aniʻina rona 'waravu. 'Ene Huni amuhija ea pina swasa
vejuri tini kaukara paveji'ina rona 'waravu.
14 'Ene na 'waravujihuni maijaho nuni Natohwa kaʻene
Juta oni amuja vaji rena roaji rona 'waravu. 'Enavo Mo-
sisira Juta oni amuja vaji ea pina sosi niʻajihiʻina parehuna
'wamana.

Ea Pina Niʻajúhiʻina Merakisiteka Vareʻina

15 Niʻajihiʻina pina Merakisiteka vareʻina kaʻene roajaho
samaumaa renana.
16 Hu roe Niʻajihiʻina renajaho Rivai opuni tamana ve-
jakame Hu Niʻajihiʻina rehuna pana. 'Enakaivo Huni hiiji-
huni harura majama namajihunaʻe Hu niʻajihiʻina renana.
17 'Ene Hu rone ikaʻina 'waramana
A majama Niʻajihiʻina Merakisiteka vareʻina rena apena
vaiʻi nahuna 'wamana.
18 Niʻajihiʻina rehuni varapa mapokijija mahoʻo 'eka
ani irechavume paranana. Ijihuni maijaho varapa kajija
ajuarasahe harura parajara.
19 Ijihuni maijaho varapijara rejume ariramaa parejara.
'Ene iviamai ijihuni tinijaho unenu pina mavarasaʻina ape-
jara. Ijihunaʻe ijaho Godoni nini roajina.
20 Godira Huni iha 'urahiʻi A majama Niʻajihiʻina rena
apena vahuna 'wamana.
21 Pu ichutoa pikiviʻi 'warave niʻajihiʻina rehuna pana
kaivo Godira Huni ihi 'urahiʻi Jesuru ikaʻina 'waramana.
Natohwijara Huni iha 'urahiʻi raka kaʻene 'waramajaho ani
pavehuna. A majama Niʻajihiʻina rena apena vahuna
'wamana.
22 'Enajihuni hahi Jesu Huhusu ike nahama 'waramakaho
veje marana parahuna.
23 Nitama sosi niʻajihiʻini jihipuni aniʻinijaho ikena pu sosi
niʻajihiʻina ea mapoka rejuraʻomo ea kwinu kwamujaho ea
pini huni tinia apena apenuna.

24 'Enakaivo Jesura ea Ni'ajihi'ina renajaho Hu majama hiji'ini jihuna'e Hu Ni'ajihi'ina rena apena vahuna.
25 Ijihuni hahi ea irara Jesuni vaji Godoni nini ro'amajaho Jesu areri venae majama marania apena vahuna. Ijihuni maijaho Hu punijihuna'e majama hine pu vahaname puamu vena apene vahuna.
26 Núni Ni'ajúhi'ina Natohwa ija'inijaho mavarasa'ina. Ijihuni maijaho Hu ariramaa'e 'ee sisea pane 'ee sisea pavwenavi'ina. Hu ea siseijihi pu'úmo nikwisu'ina pana. 'Enajihuna'e Hu 'unama ahasirime ta'arohunijaho une-unecha asitaha paranana.
27 'Enavo Hu veku veko swasa pavenuna. Areri sosi ni'ajihi'ina natohwepo vejuja'ina pavenuna. Ijihuni mai-jaho pu maraku'a puni sisei jihuna'e vene 'ee iji'a ea 'ahopuni sisei jihuna'e venare'e avajura. 'Enakaivo Jesura ija'ina ka'ene venajaho Hu 'aha kwinu ea mapoki jihipuna'e korosi 'ahi swasa venana.
28 'Enajihuna'e ea ka'ene Mosisi oni varapa tamana ijihuni hari ni'ajihi'ina mama'inijija rejara vo pu emaijihuna'e areri pana. 'Enavo varapa tamanijaho vajihuma para'eme Godira Huni ihi 'urahi'i Hariaha iji pijahana. Ijihuna'e Hariaha vejume majama ariramaa renana.

8

Jesu Núni Ni'ajúhi'ina Natohwa

1 Nara 'waravu jihuni vu'a nimaa nimaijaho ikena. Núni Ni'ajúhi'ina Natohwijaho akúpa 'ahi Godi ni'ima'uri jihuni toronua ka'ene namujihuni toi ija mana'inija'i asuma hinu.
2 'Ena'omo Hu Huni harai ara nimaa nimaijino Huni kaukara nimaa nimaa venuna. Ijí ara kajaho Natohwijara venana vo emaapo iji vehuna pana.
3 'Enavo Juapuni sosi ni'ajihi'inapo Godi vajahu 'wavi'i swasa vejura kaivo núni Ni'ajúhi'ina Natohwiji 'u'o swasa venana.
4 Hu iki mwe'i hi'ipisa Hu Ni'ajihi'ina pareja'a. Ijihuni maijaho ni'ajihi'ina mapoka Mosisi oni varapa tamani jihuni hahi swara vajihura.
5 Ike tinia ka'ene pura kaukara vejajaho tinia nimaa nimaa ka'ene akúpa 'ahi namujihuni manura. 'Enajihuna'e Mosisira harai ara ve'iro amairiaramajaho Godira ara kaji ichá'ina vehunijaho 'waramana. Hu ika'ina 'waramana. 'Enakúne ara kaji ve'amajaho Nara manura ka'ene huri'a 'ahakino najahu ka'ina ve'amana 'wamana.
6 'Enajihuna'e núni Ni'ajúhi'ina Natohwijara kaukara ka'ene venajara Mosisi oni tamana huni kaukara veji'inijija asitaha paranana. Ijihuna'e vu'a maiu'ina ka'ene nahama

'warama jihuni vaji ni'ajúhuna renana. Vu'a maiu'ina ka'ene nahama 'waramajija mamaaruna.

7 'Enavo vu'a ka'ene maraku nahama 'waravajara areri re'ipisa vu'a pina ka'ene túna'i nahama 'waravajaho pa'ana reja'a.

8 'Enakaivo Godi Huhusumaro amurijihuni vaji areri parenajaho kamana. Ijihuni hahi Hu ika'ina 'waramana. Ike heha! Natohwijara ijá 'wama Vea mai'o rouna'omo ro'eje Isureri ora 'ee Juta ora Na Nuni vu'a maiu'ina pu nahama 'warahuna.

9 Ijí vu'a maiu'ina kajaho joni opija ka'ene Ijipiti opuni kwai hi'eme Nara Nuni iji 'eka roe samai 'e'umarejo roi'i vu'a ka'ene nahama 'waravujihu vare'ina pana 'wamana. Natohwijara ika'ina 'waramana. Nara pu nahama 'waravuji hami pavejumakame Na pu túchahiuta.

10 'Enakaivo Nara Isureri ora kajihipuni 'unama maiu'ina vehuna. Nara Nuni 'unamijino Huni vwiha vajijaho samahune 'ee puni oja vajijaho samahuna. 'Ejakame pu Nuni ea reje 'ee Na puni Godia'e rehuna.

11 'Ejakame pu ehwaha 'ee kachihwaha Natohwiji hena kavi'ina re'ipisana pa'wahuna. Ijihuni maijaho emaina sesamaa maho'o pu Na hena kivi'ina rehuna.

12 Ijihuna'e Na puni sisea vwihania areme 'ee runamie pa'arehuna 'wamana.

13 Vea ka'ene Godira ijá 'wama Ikaho vu'a maiu'inijina 'wamajino Hu vejume vu'a amurijaho maa pa'ana renana. Raka ka'ene maa pa'ane 'ee sahasa 'wa'avajaho ani ranave pa'arehuna.

9

Mwe'a 'Ee Akúpa 'Ahi Godi Oja Mahunijina

1 'Enakaivo vu'a amurijaho ichá'ina Godi oja mahuniji rona 'waramana. 'Ena'omo mwe'aki tini nimaa nimaa Godi oja mahunijaho namana.

2 Harai ara ka'ene vejajihuni vajijaho ruha no'ona. Pinijaho naheha jauri tinijine 'ee akuavuri harava useuri 'aiju ijina. 'Ena'omo ruha kajaho Ariramai jihuni Ruha 'wavura.

3 Atehi tanuva jihuni túna'i ruha pinijaho Ariramaa Nimaa Nimaijina 'wavura.

4 Ruha kehuni vajijaho koruti 'aijua ka'ene inisenisi jau'e amua tuama ajimujine 'ee pukesia ka'ene Nahama 'warama jihuni Aka 'wavujara namujina. Aka kajihuni pukesi nupiijaho koruti vene 'ee Aka kajihuni vaji korutia kavapwa vajijaho puretia ka'ene mana 'wavujipo navara. 'Ene Eroni

oni pijuhijaho ihu vene aˈa nahene ˈee muna kaˈene varapa iropu ropu vejajipo Aka vaja kajaho navara.

5 Onaˈojiˈina mavarasaˈina kaˈene Serapini ˈwavujipo Aka rori namijiˈi puni tahi rauraha namijajaho numiramuni tinia. ˈEnakaivo uneunecha mapoka kajihuni maijaho iviamaa nú areri paˈwarahuna.

6 Uneunecha mapokakija puni tiniji areri naˈejuˈe ijí tinia kajino niˈajihiˈinijija naˈia mapoka va aruma usevura. Pu ijaˈina vejujaho puni sosi kaukara vena avajura.

7 ˈEnakaivo niˈajihiˈina natohwijara huhuri ijí Ariramaa Nimaa Nimaa tinia kajaho juara kwinu kwino vaˈe arumuna. Hu vaˈe arumujaho veku veko ˈaa kaˈene Godinaˈi swasa vejakame huni sisei vahame ˈee emaapo sisea kaˈene vejuji vahahuniji ˈekareˈe vaˈa arumuna.

8 ˈEnakaivo Godoni ˈAveni ˈwaramajaho ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaijaho emaapo vaˈe aruhuna areri pana. ˈEnavo ruha amurijara majama ijaˈina naviˈi naˈipisa ea areri pavaˈe aruvaˈa.

9 Ike nara ˈwaravukaho iviamaa raka kaˈene renuji rona ˈwaravu. ˈEnavo emaapo swara kaˈene swasa vehunaˈe ˈeka roujaho niˈajihiˈinapo ˈeke swasa vejujaho ea kajihipuni sisea areri pasomahuˈe paˈarejura.

10 ˈUnama kaˈene tamanijaho ijí tamaneru vejuri ˈunamijina. Tamana kajaho ichá'inaˈe ˈiruma ine ichá'inaˈe toa ine ichá'inaˈe ija some ˈee ichá'inaˈe haha ˈajohe vejujina. Pu hine ˈunama tamana kaji vena apene vaiˈi naˈeje naˈi pini vea aniˈini nituˈeje ijaho parahuna.

11 ˈEnakaivo ˈunama maa mavarasaˈina maiuˈinaka Godira múhajaho Kerisoho Niˈajihiˈina Natohwa renana. ˈEne harai ara nimaa nimaa mavarasaˈina kaˈene kahi akúpa ˈahi namujaho emaa ija pavene ˈee mweˈa kehuna pana vo Hu ijí vaˈe arumana.

12 Ijí ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaijino Hu ˈaa apena vaˈe arumana. ˈEnavo ˈaa kajaho kotia ˈee purumakau ijihipuni ˈaa pana vo Huni ˈaa kajino ea mahoˈo majama maranihunijaho ijí niˈaha kwisu apena vaˈe arumana.

13 Tamana ˈunamijaho kotia ˈee purumakau puni ˈaa ˈee purumakau ˈuˈua kaˈene veni jaujihipuni túa ijiˈi ahuma ˈekareˈe emaa puni sisea vahaˈavarono haha ˈahi otiura.

14 ˈEnakaivo ikaho nihoˈo vwihaha! Nihoˈo niˈimaˈurijaho ikena. Nú kwamasahuni ˈunama kaˈene vejujaho Keriso oni ˈaijara núni oja sovuma paranana. ˈEnajihuni hahi Godi kaˈene majama hijiˈinijaho nú oja mahe ˈee taˈarohu. Ijihuni maijaho Kerisora majama hinuni ˈAvena vajijino oriˈini sisea paˈajara núnijihunaˈe Godinaˈi swasa kaˈene ariramaijaho venana.

15 Ijihuni hahi Hu vu'a maiu'ina kaji 'ajohare'e Godiho 'ee emaa puni rira mu'oi hinu. 'Ena'omo ea ka'ene iji pijihajija areri majama hihuna ka'ene Godira nahama 'waramajaho apehuna. 'Enavo Kerisora kwamajino ea ka'ene vu'a tamana vajijino sisea vejajija sovume pa'arena jihuna'e pu eha paapehuna.

16 Ea pina kwa'i 'ahae ea 'aho'a iji pijihareje huni kukua 'eka'avarono 'waramajaho vea ka'ene hu kwa'amajaho eaka hu ija pijiha kajipuhipo ijí kukuaka hu nahama 'warama kajija pu 'ekahuna.

17 'Enakaivo ea kajarahara pakwa'ikaivo mai'o hi'amajaho ea 'aho'a pa'ekahuna kaivo hu kwa'amaji'a pu huni kukua kajaho 'ekahuna.

18 Ijihuni hahi vu'a tamanijaho 'aa paari'amajaho unenu pina pare'ena.

19 Godira tamana ka'ene Mosisi mahaji hu marako'a ea mapoka taha 'waramana. Vea kaji hu purumakau 'ee kotia 'anie 'aa vejume tevua vaji arihume 'ee toa 'u'o ijí usesame sipi sapasa amapu'ura ijí apúsame 'ee icha ka'ene hisapi 'wavujihuni tuamijino taurime ijí apúsavi'i 'ena 'urine tamana huni puka 'ahijino ijitie 'ee 'ena 'urine ea mapoka kajija ijitiana.

20 Ijiti'i ijá 'iama Ike 'aakaho Godira vu'a ka'ene ja mihajara nimaa re'amarono avaju 'iamana.

21 Hu venaja'ina'e 'aa kajino harai arijaho 'ena ijitie uneunecha mapoka ka'ene vaji navajija 'ena ijitiana.

22 Ijihuni hahi nú ijá 'wahuna. Mosisi oni varapa tamanijara 'warama ja'ina'e uneunecha mapokakija 'aa kaji ijitia vaji chiha pa'arehuna. 'Ena'omo 'aa paari'amajaho sisea vwihania arehuna pa'ana re'ena.

Kerisora Swasa Ka'ene Venajara Niarerina

23 'Enajihuna'e mwe'a kehuni harai ara 'ee ijihuni vaji uneunecha ka'ene navujija akúpa huni kukua'e matesaramareja vena useara'omo hanuha puni 'aijara reje chiha pa'arehuna. 'Ena'omo akúpa huni kukua nimaa nimaijihuni swasijara mwe'a kehuni swasijaho asimana.

24 Ijihuni hahi Kerisora Arira Maijihuni Ruha ka'ene matesaramareja ijí vejari ruhijaho pava'ana kaivo Hu ruha ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaiji akúpa 'ahi núnijihuna'e Godoni una'i va'ana.

25 Sosi ni'ajihi'ina natohwijara juara kwinu kwinu pa'are'eju'e hanuha 'ai 'eka va'e Ariramai jihuni Ruhi vajahu ja'ina pana vo Kerisora akúpa 'ahi va'ajaho Huni 'aijino 'aha kwinu mahume paranana.

26 'Enakaivo 'aha kwinu 'aa ka'ene mahajara areri pare-
huna re'ipisa mwe'akara aneja renaji rene Hu hura hara
kwavi'i nava'a.
27 Emaa kwinu kwino kwamasahuni vea iji pijahu'e na-
muna'omo kwamasahareje 'otua vehuna.
28 Ijihuni hahi Kerisoho ea maho'o kehipuni sisei jihuna'e
'aha kwinu kwamana. 'Ena'omo Hu kú'o ro'amajaho
sisehuna pakwa'i ro'ena vo ea ka'ene Hu 'ajaha ura rena
para'eju'e hijujipo marani'avarono rohuna.

10

1 Mosisi oni tamanijaho raka mamaa ka'ene rohuni jihuni
manura. Nitama swasa ka'ene vejujaho juara kwinu kwinu
pa'are'eju'e vena vejura. 'Enavo ijara ea ka'ene roujihi areri
venae ariramaa rehuna pana.
2 'Enavo ijipo somae ariramaa rena para'ipisa swasa
ka'ene vena vejujaho areva'a. Ijihuni maijaho pu niariramaa renae 'ee puni siseiji vwihana temukavu ja'ina pareja'a.
3 'Enakaivo juara kwinu kwino pura swasa ka'ene vejujara
reju'e puni siseijaho vwinamuna.
4 Ijihuni maijaho kotia 'ee purumakau 'aijija sisea sove
pa'arehuna areri pana.
5 'Enajihuna'e Keriso ka'ene mwe'i roajara ika'ina
'waramana.
A hanuha swasa 'ee swara ura parenau kaivo Ara haha
ka'ene amairia mihaji ura renau.
6 Nitama rene sisei jihuna'e swasa ka'ene veni jae 'ee swara
ka'ene vejujaho A mai'o tea pamanamuna.
7 Ijihuna'e Na ika'ina 'waravu. Ike heha! Oo Godi Na roujaho
Oni uraiji ve'i routa. Areri Godoni ira vaji nitama Na rona
'warimaji ve'i routa 'wamana.
8 'Ene Na kú'o ika'ina 'waravu. A nitama rene hanuha
swasa 'ee swara 'ee hanuha veni jaura 'ee swara 'aho'a
ka'ene Mosisi oni tamanijara 'waramu ja'ina'e vejujaho A
mai'o ura parenae 'ee tea pamanamuna 'wamana.
9 'Ene Hu kú'o ika'ina 'waramana. Ike heha! Na Oni ura
ijí ve'i routa 'wamana. Hu tamaniji pi'ona'i vo maiu'ina
rana'iro roana.
10 'Enakaivo Jesu Keriso oni hahijara núnijihuna'e 'aha
kwinu swasa vejakame nú ea ariramaa re'avarono Godi ura
rena paranana.
11 Sosia ni'ajihi'ina natohwijara swasa venuni 'aiju rori
namine veku veku swasa nikwisu'ina ka'ene sisea veje
niho'o papa'arehuniji hine hura hara venuna.
12 'Enakaivo Hu sisei jihuni swasa ka'ene venajaho
niji 'aha kwinu vejuma parana jihuna'e Hu Godoni ija
mana'inija'i asuma hinu.

13 Hu Huni nakijihi Huni mumora hari irechamiˈi ˈahaue
ijí ˈajiha hinu.
14 Hura ijí swasa kaˈene kwino venajino Hu ea kaˈene iji
pijihajija mahoˈo majama ariramaa rehuna rejara.
15 Godoni ˈAvenijara vuˈa kahaˈi raka kaˈene ˈwaramaji
nimaa ˈiamarena Hu ikaˈina ˈwaramana.
16 Natohwijara ijá ˈiama Vea kajino Na Nuni vuˈa maiuˈina
Nuni ehiji jihipunaˈe venaˈeju. Na Nuni tamana puni oja
vaji irechame ˈee Na puni vwiha vaji venahakame pu hena
vejiˈina rehuna ˈiamana.
17 ˈEnarena Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana. ˈEne Na nihoˈo
puni sisea ˈee varapa ˈejiˈini jihipuni sisea kúˈo pavwihaˈeju
ˈiamana.
18 ˈEnaˈomo sisea vwihana areve paˈareˈamajaho kúˈo
sisea huni swasa vehuna areri pana.

ˈUnama Maiuˈine ˈEe Majama Hihunijina

19 Ijihuni hahi vwehu núne Jesuni ˈaijara renajihunaˈe
nú pajuˈikaˈi ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaiji vaˈe
aruvara.
20 Ijihunaˈe ateha kaˈene tanuma namujaho Hura Huni
hahijino ˈunama maiuˈina majama hihuna núnijihuna ˈe ja-
rauhana.
21 ˈEne nú iviˈa núni NiˈajihiˈinaNatohwa Godoni ara
ˈajohu jihunaˈe
22 roe nú maariraˈe Godoni unaˈi vaˈa. ˈEne oja nimaa
nimaijino same ˈee Hu nimaa vetia parava. Ijihuni mai-
jaho núni vwiha siseijija Keriso oni ˈaijara venume núni
siseijija paˈarenuana. ˈEne núni hahijaho toa chiha paˈajino
somuhana.
23 ˈEnakúne roe núra iraka kaˈene nimaaroa ˈwavuji chi-
chopijanamiujaho areˈikaivo ija kisi ˈunanava. ˈEne Hura
iraka kaˈene nahama ˈwaramujaho Hu pauchauchahi ve-
nuna.
24 ˈEnakúne ˈunama kaˈene niˈajarahuni ˈunamijihi vwi-
hane ˈee oja ˈekarame ˈee mamaa vehunijihi vwihaha.
25 ˈEnavo ja Godoni vuˈa ˈwavuri sei ahuma hine vuˈa
ˈwaˈiro veˈavajaho ea ˈahopo vejujaˈinaˈe paucha ˈasaˈavara
kaivo ea ˈaho puˈúmo ahuma hine vuˈa ˈwame
niˈajaraˈavara. Ijaˈina vehuni jihuni maijaho vea kaˈene
Jesura kúˈo ˈunama iki mweˈi rohuna vea nituˈu namu.
26 Ijihunaˈe nú nimai jihunijaho nihena apeˈi kaivo mají
sisea vena apena vaˈujaho sisea puni swasa kúˈo pina ve-
huna paˈana.
27 ˈEnakaivo unenu pina kaˈiro ˈajohuna pana vo Godoni
ˈotuiji ˈajohu. ˈEne Huni nakijihi veni niˈimaˈuri renahuniji
ˈajohu.

28 Ei pini Mosisi oni tamaniji paʻararihaujaho ea noʻona ho noʻopisu ijipo nahamaukame panumivura kaivo ʻanauʻe kwamuna.
29 ʻEnaʻomo vwihaʻavara! Ea kaʻene Godoni Harihiji túa vetie ʻee ʻaa kaʻene nimaa vetiuji chiha rukina ʻwame maa paʻana ʻwavujaho ʻú ea ijaʻinijija Godoni ʻAvena kaʻene maiji vwihaniʻiniji ira sisea ʻwaravujija eha sisea niʻimaʻura paapeʻeja raka?
30 Ijihunaʻe nú Hu nihena kavu. Hura ikaʻina ʻwaramana. Eha vetiujaho Nunaʻomo Nara pu eha vetihuna. Hu kúʻo ikaʻina ʻwaramana. Natohwijara Huni ehijijija ʻotua vetihuna ʻiamana.
31 Unenuʻu pina niʻimaʻura kaʻene juhunijaho ikena. Godi kaʻene maiʻo hijiʻini jihuni ija tahi sisei jihuni sena niʻimaʻura kaʻene namujija ja apehuna.
32 ʻEnakúne ja marako Kerisonaʻi hena kavajaho parunamiʻavara. Ja vea kaʻene nimaa rojajaho sisea niʻimaʻura apejara vo ja matauma ija kisi ʻunama hijara.
33 Naʻia ʻahoʻa ja ʻeka vaʻe eriri ʻurarahe ʻee ʻeka hijihaʻe ʻee ʻaniara. Vea ʻahoʻa ea ʻahoʻa ʻeka ijaʻina ʻahiumakame ja pu niʻajihara.
34 ʻEne ea kaʻene tipurai irechamia jihipuʻúmo ahuma sisea apejara. ʻEne uneunecha kaʻene ja ʻajohajaho ʻetujihara vo ja teamanaʻeme matauvara. Ijihuni maijaho joni uneunecha mavarasaʻina kaʻene majama nahunijaho ijí ʻajiha namujaho ja nihejara.
35 ʻEnakúne jara Natohwiji nimaa ronareʻe ija kisi ʻunavakaho uneunecha ani aniʻinapo reʻavajaho parana oʻuʻavara. ʻEnaʻomo joni nimairoi jihuni eha niʻimaʻura navu.
36 ʻEnajihunaʻe ja masuani hine pasenaʻeje Godi oni ura ijaho vejiʻi hiʻavara. ʻEʻirakúne Hura nahama ʻwaramajaho ʻekaʻavara.
37 Ea kaʻene rohunaka ʻwavujara rohuni vea samatuʻu renunaʻomo Hu paasinahuna.
38 Ea kaʻene ariramaijaho hu huni nimairoa ʻahiji hinu. ʻEnavo ea irara Na túchahiujaho Na nihoʻo pateamanimu ʻúmana.
39 ʻEnakaivo nú ea kaʻene Godi túchahae eha sisea apeʻiro hijujihi pu vareʻina pana. ʻEnavo núni nimaaroijara nú maranúhunijaho ʻajohaʻejuʻe namu.

11

Nimaaroijara Reje Harura Vene Asihuna

1 Nimaaroijaho irake? Raka kaʻene ʻajaha hijujara maiʻo rehunijina. Nimairoa pinijaho raka kaʻene maiʻo rehuniji

nimaa ronareˈe ˈajaha hijujina. Nimairoa pinijaho nú núni niakaho pakavuˈu vo ijara rehuniji nimaa rojujina.

2 ˈEnaˈomo nitama ea ˈahoˈa nimaa rojumakame Godi pu nimaa vetiana.

3 Ijihunaˈe nú nimairoa vajijino hena kavujaho Godoni irijara akúpa mweˈakaho vejuma renana. ˈEnaˈomo une-unecha kaˈene nú kivujaho ijihuni vaja parena roara vo Godoni irijara rejaraˈomo ijí navu.

4 Nimairoa vajijino Eporura Godoni swasa kaˈene venahajara Keni oni swasa asimana. ˈEjumakame Godira Eporu oni swasiji ura renajihuni maijaho Godi najuharena Eporuho ariramaa ˈúma avanana. ˈEne Eporuho nikwavuma paranana vo hu majama huni nimaaroijaho hina ˈwarumuna.

5 Nimairoa vajijino Inakiho pakwaˈeme Godira apene akúpi ˈahi vaˈajihunaˈe ea hu papiunavara. ˈEnavo hu maiˈo akúpa ˈaha pavaiˈini hura Godi teamahuna kaˈene venajaho ea pu nikavura.

6 Ijihuni hahi nimairoa paˈa Godi veje teamahuna nihoˈo areri paˈana. ˈEnaˈomo ea irara Godoni roˈamajaho Godi ijí hinuji nimaa roˈamana. ˈEne ea irara Hu saˈamajaho Hu eha maa vajihiˈina roˈamana.

7 Nimairoa vajijino Noaho saa hiraˈeje kachihwaha niˈajihunaˈe sisima venana. Unenu pina kaˈene mweˈakaho maiˈo parejiˈina kaˈene rehunaka Godira ˈwaramajaho Noaho hena venana. Huni nimaaroa vajijino mweˈa keˈura namahiˈi vu Godinaˈijaho ariramaa rena paranana.

8 Nimairoa vajijino Eparahamiho Godira ˈumenajaho Huni ira hena venana. ˈEnarena huni ara areˈikaˈivo kwaa pina kaˈene Godira hu mahuna kaˈene nahama ˈwaramaji vaˈana. Hu vaˈajaho kwaa ichihicha vaˈu rojiˈi pakama paheji ˈi vaˈana.

9 Nimairoa vajijino Eparahamira vaˈe Godira nahama ˈwaramani kwai ˈeˈunajaho harai ari venarena apiora punaˈi rena hinana. ˈEne túna ˈi Aisikiho ˈee Jekapiho ijá harai ari hiˈeme aachia nikwinuˈina kaji ahuma ˈekahunijaho kúˈo nahama ˈwaramana.

10 Eparahamira ijaˈina venajihuni maijaho ara natohwa kaˈene Godira Huni iji mina vene kuteja same ˈee ara natohwa maa kaˈene vena ajimaji sama avanana.

11 Nimairoa vajijino Seraho paranamaa renana kaivo hu areri hariˈi nenana. Ijihuni maijaho Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho Hu areri ijaˈina rehunijaho Seraho nimaa ronana.

12 Ijihunaˈe ea mapokakaho Eparahami oni vaji rena roara. Hu emamaaˈomo areri sesamaa paˈarehune saˈina

vo huni harihijijahija chinasa rehune 'ee ajara ka'ene areri patahuna ka'ene soha rori navuja'ina rehuna.

13 Ikija maho'o iraka ka'ene nahama 'waramajija pa'ekara kaivo nimairoa vajijino kwamasahara. 'Enakaivo pu nikamareja kamakura rene teamanama parana roara. Pu ika'ina 'wava Nú apiora 'ee mwe'akaho ea suja 'wavara.

14 Ijihuna'e ea ka'ene ija'ina 'waravujija puni kwaa pu majaa hina savu.

15 'Ene pu nimaa nimaa ara kwaa ka'ene pura ijí rene usema va'aji vwihaji'i hi'ipisa pu 'unama same kú'o 'unama ijí vaa'a.

16 'Enakaivo areri ija'ina. Pu ara kwaa mamaiji ura vejujaho akúpa 'ahi jihunijina. Ijihuni hahi Godiho puni Godi 'iahunijaho pajumu. Ijihuni maijaho Hu puni ara natohwa amairiaramahana.

17 Nimairoa vajijino Eparahamiho vea ka'ene Godira vena kamajaho hu Aisikiho areri swasa venana. Eparahamiho Godira nahama 'waramajihi henarena huni hariha nikwinu Aisiki swasa ve'iro amairiaramana.

18 Godi Eparahami nahama 'waramana Aisiki oni hariha ka'ene huni vaji oni amuja mapoka rehunijina 'wamana.

19 Eparahami vwihanajaho emaapo kwa'avajaho Godira areri venae kú'o 'urina hihuna ronana. 'Ene Eparahamiho nimaa huni hariha kwama 'urinane sa'ina apenana.

20 'Ene nimairoa vajijino Aisikiho huni harihija Jekapi'o Iso'o merajihana. 'Ene Godira iraka ka'ene túna'i vehunijaho nimaa ronana.

21 'Ene nimairoa vajijino Jekapiho vea ka'ene hu ema rena parane kwa'i venajaho hu Josapi oni harihija merajihana. 'Ene hu huni pijuhijino pijunavi'i Godi oja mahana.

22 'Ene nimairoa vajijino Josapiho vea ka'ene kwa'i venajaho Isureri oni harihipo nimaa roji'i 'waramajaho Godira veje Isureri ora Ijipiti raname usehuna. Hu nimaa rona parana jihuna'e hu pu 'waramajaho pu use'i ve'avajaho huni 'atijija 'eka pu pu'úmo usema vahuna.

23 'Ene nimairoa vajijino Mosisi oni emahwapo hu nahejari veijaho masapa no'opisu apúrinanavara. Pu kavajaho Godiho puni sesamaa ani'ina mihana'e kavara. 'Enarena pu kinijara iraka pununa'i vehunijaho pajuvara.

24 Nimairoa vajijino Mosisira emaina renajaho hu Pero oni 'apajijihuni hariha 'wahuna semana.

25 Ijihuni hahi hu Godoni ehijijihi pu'úmo ahuma ahija apehuna ura renana vo sisea ka'ene hu ma'uako teamama para'eje venareje kú'o pa'arehunijaho hu pataarohe pavenana.

26 Maijaho hu Keriso onijihunaˈe sisei hihuna vo Ijipiti opuni kukua rukimaˈura mamaijaho paveˈeju ronana. Ijihuni maijaho Godira huni eha mamaa kaˈene vajahuniji kaviˈi vaˈarena avanana.
27 ˈEne nimairoa vajijino Mosisi Ijipiti opuni kwaa aremana. Hu kinijihuni sena pajuhamana. ˈEnavo Mosisiho Keriso pakamana vo nimairoa vajijino Hu kaviˈi vaˈana.
28 Nimaaroa vajijino Mosisira Ijipiti vaji Isureri ora ˈwaravume pu Pasova vejara. ˈEnareja pu ˈaa ˈene vwichajiami tanihara. ˈEjakame kwamasahuri ˈona ojiˈinijara amura nahenaji asitaˈamarono avajara.
29 ˈEne nimairoa vajijino Isureri ora soha iha kaˈene Aviˈinaˈwavujahomwemaa reˈeme sua vaˈara. ˈEnakaivo Ijipiti ora ˈuˈo sua vaˈeme soha kajara imwasamiana.
30 Nimairoa vajijino Isureri opo Jeriko verijaho naˈia iropu noˈo tauhuˈeme vera kajaho tiraˈusahe arihana.
31 ˈEne nimairoa vajijino Rehapiho marakuˈa ˈuasa venajaho ea kaˈene huni ara kwaa natohwa vajijino Godoni ira heˈiro senaviˈinijipo kwamasaha jaˈina hu pakwamana. Ijihuni maijaho hu Isureri opuni júhojiˈina kaˈene roajihi niˈajiha jihunaˈe pakwamana.
32 ˈEne na vuˈa ˈahoˈa irakaˈe ˈwaraˈejo? Ijihuni maijaho Kitiani ho Paraki ho Samisoni ho Jepata ho Teviti ho Semueri ho ˈee poropeti ˈahoˈi jihipuni nimairoiji kwinu kwino ˈwarahuna areri pana.
33 Nimairoa vajijino eakipo kinia ˈahopuni ara ˈeˈunie ariramaijino ˈajoahara. ˈEnareˈe Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho ˈeke ˈee raioni puni ira pijuturihura.
34 ˈEne pu vena harura kaˈene

Noinrena ajimaji utahe ˈee ea maiˈo pu soˈwi papijihume kwamasahe ˈee pu harura paˈajija taˈarohe harura rukina remaravara. ˈEne pu ajira vajijaho harusimaˈura rene ˈarahara. Pu naka puni amia venaume pitapa juhahara.
35 ˈEnavo napara puni oja mihiˈinijaho kúˈo ˈuname kwamasahari vajijino ˈekara. ˈEnakaivo ea ˈahoˈa Godi nimaa rojiˈinijija pu Godi túchaha*ˈ*avarono haha hiana ani aniˈina vetiara. ˈEnakaivo pu Godi túchahahunij*a*ra senama jihunaˈe kwamasahara. Ijihuni maijaho pu hia pina mamaa ˈurina hihuniji nimaa rojara.
36 ˈEne ea ˈahoˈa sisei matihe ˈee ajiaki hijihaume túp*a* puama vajame ˈee ea ˈahoˈa seni kamorame tipurai vaji atoˈarumaara.
37 ˈEne ea ˈahoˈa muni ˈaniume tirahe ˈee ˈahoˈa ˈeka soˈwi rira muˈoi ataara. ˈEne ea ˈahoˈa vena kime ˈee soˈwi pijihume kwamasahara. ˈEne ea ˈahoˈa ateha paˈarenaume

sipia 'ee kotia sisa ijí iruhe 'ee savara. 'Ene ea 'aho'a matuname 'ee uneunecha pa'amaa renae 'ee sise'i 'ahiara.

38 'Enajihuna'e pura niho'o mavarasa'ina ka'ene vejajaho pu areri mwe'akaho pahihune sa'ina.

39 Ijihuni hahi ea ikihi nú rona 'waravujija puni ni-maaroijaho Godi teamamana. 'Enakaivo pu Godira nahama 'waramajaho 'aho'a mai'o pa'ekara.

40 Ijihuni maijaho Godira unenu pina mavarasa'ina núna'e ranavu'e namu. Ijihuni hahi nú pa'a pu areri ho'ina rehuna pana.

12

Godi Núni Omijine 'Ee Jesura Venuja'ina'e Nú Vehuna

1 Ijihuni hahi ea mapoka mapoka 'imiti epuna'i sama outúhe hina kúvi'i hiju. 'Enajihuna'e raka ka'ene Godoni ura ijí veju'e tanumuji ani irechaha. 'Ee sisea ka'ene veku veko núni vwiha vaji mumuji ani irechaha. Raka ka'ene apehuniji ape'iro mají hine ninukujahi'i na'avara.

2 Jesu ka'ene núni nimairoa anejijine 'ee aneja rena va'e uri usehunijina. 'Enajihuna'e núni nia Hu kavi'i vahuna. Hu korosi 'ahi ahija apeji'i jumana vo ijí Hu juma kajaho semana. Hu ija'ina venajihuni maijaho Hu túna'i teamahuniji apehuni jihuna'e avanana. 'Ena'omo Hu iviamaa akúpi 'ahi Godoni toronu ija mana'inija'i asuma hinu.

3 Vwihaha! Ea sisemaa ijipo Hu sise'i 'ahaume haha hiama paranana. 'Enakúne ahija ija'ina apena va'avajaho pasenave are'avara.

4 Ja sisea vaji hina ruaraha roi'i pivusaha kwa'asunavara vo mai'o pakwavara.

5 Ja Godoni harihiji jihuna'e Hura ja ni'ajiharena vu'a ka'ene 'waramajaho runamio? Hu ika'ina 'waramana

Nuni harihe! A Hu túchahakame Natohwijara eha ma'amajaho a Hu pamakame 'ee ara Hu túchahauji Hu ijí rona 'waramajaho pasena'amana.

6 Natohwijara oja mihi'inijipo Hu túchahaujaho eha mihuna. 'Ene ea irara Huni hariha nimaa renajara túchahaujaho Huni harihi jihuna'e eha mahuna 'iamana.

7 Godira ja ija'ina 'ahi'amajaho vwiha'avara. Ja Huni harihiji jihuna'e aahi'ena. 'Ú ja vi hejajaho hariahi vu'ataa pahenajaho omaha kora pa'warame 'ee pa'anaune?

8 'Enavo ja Godi túchaha va'eje Huni harihija 'ahiu ja'ina'e eha pamiha ka'avajaho ja oma pa'ana. 'Ene ja nimaa Huni harihija pana.

9 'Enavo mwe'a kehuni omijipo pu kú'eju'e nú areri parehuniji veju'e pu ruruvujaho puni hura vejura. 'Ena'omo

núni omijihipuni ira hene hura vejujaˈinaˈe akúpa huni Omijara eha múha kaˈavajaho teamanaˈeje Huni hura venareje majama hiˈavara.

10 Ijihuni hahi núni opijijija pu raka kaˈene kima hejuˈe maraju jihunaˈe pu juara maˈuako hijiˈi ˈanúe kora ˈwaravura. ˈEnakaivo Godira nú eha kaˈene múhujaho Hu nimaa ˈahi nú maranúhuni jihunaˈe venuna. Ijihuni hahi nú Huni ariramaijaho ahuma apehuna.

11 Vuˈataa paheju'e ˈaniujaho hianavu jihunaˈe tea pamanavura. ˈEnakaivo ea kaˈene ijaˈina ˈahiujija túnaˈi pu ea mamaa reˈeja.

ˈUnama Icháˈina Vehunijine ˈEe Jujuvuˈa

12 ˈEnakúne ija jona kaˈene harura paˈarenaujaho harura vene ˈunaha. ˈEne joni atoka kaˈene irimanamujaho harura vena ˈurine namina vaˈa.

13 ˈEne jara mumora kaˈene namina vahuni ˈunamijaho amairie arira renama. ˈEjakame ja ˈararihia vuˈujija pu irimae harura paˈarenaujija namina pivusaha arihura vo pu kúˈo harura rukina reja.

14 ˈEnakúne ea ˈaho puˈúmo oja sonaraviˈi hiˈavara. ˈEne ani ani pavene ˈee ˈunama ariramaiji vehunijara ituna'avara. Ea irahipo ariramaa paˈana reˈavajaho Natohwijaho pakahuna.

15 Ja ea ˈaho puˈúmo niˈajaraˈirakúne Godoni mavwihaniˈinijaho pu paasinaˈavara. Ea sename temukame ajinavakame ˈuraarahuni ira ea ˈwarahunijaho ˈajoaraˈavara. Ijaˈinijara reju'e ea mapoka siseraniura.

16 ˈEnakúne joni vaji ea ˈahoˈa ˈuasa pavene ˈee Godi pamatahareje Isora venajaˈina paveˈavara. Hu ˈiruma huni hahi poka huni harurijaho ˈuˈua hunaˈi ˈimenana.

17 ˈEnaˈomo túnaˈi hu omahoni merajihiˈiniji ura rena paranana vo paapenana. Hu huni sisea pavwihana arema jihunaˈe asinamarena nirama miˈimiˈimana.

18 Ja maiˈo Isureri opo Sainai huriˈa kaˈene vena niˈimaˈura rene ˈee temukame ˈee hwasisiapo ˈutihiˈi ˈeˈuˈeme Godira Huni varapa mihajaˈina ja maiˈo pavwevara.

19 ˈEne pu ijí heˈeme tauja ajira ˈumene ˈee vuˈa ˈwaraˈeme iruno'ijara ataa ˈejahaa parajumakame Godi tanuˈurahe vuˈa paˈwaraˈamarono ˈwaravara.

20 ˈEˈejume Godira ikaˈina ˈwaramajaho huriˈake hanuhi vweˈamajaho muni ˈanie kwamana ˈiˈeju'e tea junavu'e tihi tihi juhahiˈi hejara.

21 Mosisi raka kaˈene ijí renaji kamarena hu ˈuˈo tea juvumakame na ˈuˈo tea junime ˈee tatotima paraniu ˈiamana.

22 'Enakaivo ja Saiani Huri'i Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni ara kwai roara. Ara kwaa kajaho akúpa huni Jerusaremijina'omo Godoni 'ona oji'ina mapoka mapoka areri patahuna ijí hiju.
23 Godoni harihija amura ka'ene puni iha kahi akúpa 'ahi veju'e navi'inijipo ahuvuri tinijino ja niroara. Godi ka'ene 'otua vetihuni anesuri jihuni roara. 'Ene ja Godoni ea ka'ene kwamasaha jihipuni 'avena ka'ene ariramaijipo hijuri tiniji roajivara.
24 Ja vu'a maiu'inijara 'warama ja'ina'e Jesu ka'ene Godiho 'ee emaa ijihipuni rira mu'oi hinujihuni roara. 'Ene ja 'aa ka'ene ijikumajara Eporu oni 'aa asima ira mamaa 'warama jihuni roara.
25 Godi ka'ene ja 'waramu jihuni ira hena ve'avara. Isureri ora pu Mosisi oni ira hene pavejajaho eha sisea apejara. Mosisi Hu mwe'a ke'ura vo nú akúpa huni Godiji túchaha'avajaho ja vwihajujaho nú eha paapehuna.
26 Vea ka'ene Godira Sainai huri'i 'wara'eme Huni iruhoijara mwe'a varimana. 'Ena'omo Hu kú'o nahama ika'ina 'waramana. Na'i pini Nara mwe'aru pausi'eju vo akúpa 'u'o 'unama usihuna 'úmana.
27 Ikehuni maijaho uneunecha ka'ene mwe'i navujaho 'unama usive pa'arehuna. 'Enakaivo majama nahuni uneunecha ka'ene pavari'avajipo na'eja.
28 Nú ara ka'ene areri pavarihuniji apejara. 'Enajihuna'e nú Godi temani 'wame 'ee Hu teamahuni ja'ina'e venareje Hu oja mahe Huni hura vehuna.
29 'Enajihuna'e núni Godijaho niho'o venijihuni uru'uruijina.

13

Ichá'ina Veje Godi Teamame 'Ee Kerisoho Ura Ani Ani'ina Parenuna

1 Vwehu jo pu'úmo oja ma'ara'avajaho majama nama va'amana.
2 Apiopo ro'avajaho ni'ajihuna pasena'avara. Ija'ina vejajihuna'e ea 'aho'a Godoni 'ona oji'ina pakivi'i ni'ajihara.
3 'Enakaivo ea ka'ene tipurai hijujija parunamie 'ee ja areri pu pu'úmo hiji'i vwihava ja'ina'e vwihani'avara. 'Ene ea ka'ene ahija sisea apejujihija areri pu pu'úmo hiji'i vwihava ja'ina'e vwihani'avara. Ijihuni maijaho ja 'u'o haha rukina.
4 'Ene ja napasi nene 'ee parui nejajihuni hura vene 'ee ijaho paruarahareje napara paturame 'ee parua patura'avara. 'Asúra kivasi 'uasa paveje 'ee napasina

paruina pura parui nene 'ee napasi nejajaho paruarahe patura'avara. Ea ija'ina veji'inijija Godira eha sisea mihuna.
5 Monia oja mihuri 'unami jihuni vaja pahi'avara. Raka ka'ene icharo jonuna'i navujaho teamana'avara. Ijihuni maijaho Godira ori'ini ika'ina 'waramana. Na a paranamae Na a patúchahahuna 'úmana.
6 Nú raka ka'ene hena kavaji ja 'waravu.
Natohwijaho nuni Ni'ajihi'ini jihuna'e na pajuvu. 'Ena'omo ea pu raka na veti'eja? 'iamana.
7 'Enavo Godoni vu'a 'waravi'inijipo 'waravaji vwiha'avara. 'Ene pura ichá'ina mamaa ka'ene hijuja'ina hine 'ee puni nimairoi ja'ina'e mati'avara.
8 Ijihuni maijaho Jesu Kerisoho niara iviasa 'ee nitua majama nikwisu'ina.
9 'Enakúne vu'a ani'ina 'ee vu'a ira'atiji 'eka 'warave nimaasa reje ja paki'eje usema va'ava. 'Enajihuna'e mai-jaho mavwihani'inijara veje núni oja harura rehuna. Ijí harura kajaho 'iruma ichá'inijihi ijurepuni varapi ja'ina pana. 'Ena'omo varapa kajija ea pina pani'ajahuna.
10 Núni swasa vejuri 'aiju ijaho mwe'a kehuni harai ara ni'ajihi'inijija pu areri paihuna.
11 Juapuni tamana 'unamijaho sosi ni'ajihi'ina mama'inijara hanuha puni 'aa apena va'e Ariramaa Nimaa Nimai jihuni ruhiji sisea huni swara 'eke va'e aruvura. 'Enakaivo hanuha maijija samaumaa jaura.
12 Ijihuna'e Jesuho Huni ehijijipo ariramaa re'avarono ara natohwa huni samai 'anaume haha hiame 'aa ari'eme kwamana.
13 Ijihuni hahi roe nú Huni va'e ara huni samai Hura juha ka'ene apena ja'ina'e nú 'u'o apeja.
14 Ike mwe'akaho núra majama hina vahuni ara pana. 'Enavo nú ara natohwa ka'ene mai'o rohuniji 'ajaha hiju.
15 'Enajihuna'e Jesuni vaji núni swara 'ee swasa na'iaka mapokakaho vene Godi ta'arohi'i hina apena vahuna. Núra Godi ta'arohe Huni iha 'unama ahasirivujaho Hu teimani 'wavuri 'inijara núni irititi usemujina.
16 'Enakúne ea 'aho'a ka'ene kukua pa'aji vajihuna pasena'avara. 'Ene mamaa vehunijaho parunami'avara. 'Unama ija'inijija Godi teamama paranuna.
17 Joni sosi 'ajohi'ini jihipuni ira hena vene 'ee puni hura ve'avara. Ijihuni maijaho pu joni 'avena 'ajohe 'ee pura raka ka'ene vejujija Godi 'waravi'i vejura. 'Enakúne ja puni ira heji'ina rejakame pu patemuka'eje puni kaukara hami veji'ina re'avara. Pu temuka'eje ve'avajaho hami pani'ajihuna.

18 'Enavo nú joni vaji hina roujaho nú unenu pina venareje nú junuhuna pana. Nú raka ka'ene vejujaho ja kúvi'i núni hura vehuniji vwihaji'i vejura. Ijihuna'e núni siporua 'onu'avara.
19 Na ja 'ejahiujaho ja iviamaa nuni siporua 'ojakame na kú'o marako 'uname joni vu'uma.

Tanuhuni Siporua

20 'Ene veje Godi matauvi'ina ka'ene núni Natohwa Jesu vejume 'urinajaho Hu sipia 'Ajohi'ina Natohwa ka'ene vu'a maiu'ina majama nahuniji Huni 'aiji nimaa venajina.
21 'Ene Godira veje uneunecha mapoka ka'ene ja Huni ura ijí vehunijaho vajihama. Hu joni vaji veje uneunecha raka ka'ene Hu teamahunijaho Jesu Keriso oni harura vaji renama. 'Ene Jesu ta'arohujaho majama nama apena va'ama. Ameni.

Vu'a Túchamaijina

22 Vwehu nune Na ja 'ejahiare'e na asura ma'uako vejukúne raka ka'ene 'waravukaho hami ve'avara.
23 Na ja hehuna ka'ene 'waravujaho núni vwea Timotiho tipura ni'e'una roana. 'Ena'omo hu marako iki ru'e'u'amajaho na aheme nú hu'úmo vu'e ja kihuna.
24 Joni sosi 'ajohi'ina 'ee ea 'aho'a nimaa roji'ina ka'ene ijí hijujija na 'ajoravu'e 'ee ea ka'ene Itari hijujipo ja 'ajoravu.
25 Godoni maiji vwihani'inijaho ja pu'úmuna.

Jemisi

Vuʻa Anejijihina

1 Na Jemisi kaʻene Godiho ʻee Natohwa Jesu Keriso
oni pweijarana. Jua puni ituha iropu ropu noʻo kaʻene
ranaʻarame ani ani vaʻajihi punaʻe asura ikaho vene
ʻajoravu.

Nimairoa ʻEe Vwiha Mamaa Ijina

2 ʻEne vwehu nune hami vwihane nirisaʻavara. Vea kaʻene
ja venakia ani aniʻina piuniʻavari vajijaho temarasaʻavara.
3 ʻEne ja nihejura. Joni nimairoiji vene kivujara rejuʻe
kisina rene hina vaʻura.
4 ʻEnakúne veje kirasahe vaʻujaho roe emarene areri
rene paraʻamana. ʻEjakame ja nihoʻo emarene areri renae
paranareje unenua ʻahoʻa papivuhuna.
5 ʻEnakaivo ja ea irara vwiha mamaiji paʻanaʻe
renaʻamajaho makaʻeje hu Godi kaʻene iswasiniji
jarivakame Hu teamaʻeje maʻamana.
6 ʻEnakaivo veje hu jarima ʻwaraʻamajaho nimaa rojiʻi
jarime ʻwaraʻamana. Ijihuni maijaho ea irara panimaa
ronujaho hu areri asiasiʻi roe soha ninavuʻe amenu jaʻinaʻe
venuna.
7 Ea kaʻene ijaʻinijaho hu pakaʻeje unenuʻu pina Natohwi
jihunaʻi apeʻena rojiʻi hiʻama.
8 Ijihuni maijaho ea kaʻene vwiha noʻu noʻo vwihanujaho
huni ʻunamijija maiʻo parira kwinu soname namuna.

Kukua Paʻamaijine ʻEe Kukua Rukinijina

9 ʻEne vwea nuna kaʻene pivujiʻi hinujaho Godira hu
aromahuni jihunaʻe mariʻuviʻi hinama.
10 ʻEnakaivo veje ea kaʻene monia uneunecha
rukimaʻurijaho huni pinana veje masuani ajuaraʻamana.
Ijihuni maijaho areri sinarapo sonarene navuraʻomo ʻuhue
paʻareju jaʻinaʻe hu kwama vaʻeje paʻarehuna.
11 Ijihuni maijaho vea uhoijiʻi ajimujara sinara ʻaniuʻe
puni sona uasahe arihura. ʻÉne ijí sinara sona kajihuni
niura mamaijaho vejuʻe paʻareju jaʻinaʻe ea kaʻene nihoʻo
uneunecha rukinaʻe reʻi ʻahaukame sarama vaʻuna vajijino
ʻuʻo paʻarenuna.

Nimairoa Huni Venaka ʻEe Venakú Ijina

12 Ea kaʻene venakia hari majamano kirana vaʻamajaho
Godira merajahuna. Ijihunaʻe hu nimaaʻe kirane vaʻanaʻe

re'amajaho hu majama hihuni i'esa ka'ene natohwijara ea ka'ene Hu oja mahuji nahama 'waramajaho apehuna.

13 Ea pina'e siseijara vena ka'amajaho hu paka'eje ijá 'iama Na Godira vena kimana 'iama. Ijihuni maijaho Godiho areri sisea pa'eke ea vena kimuna. 'Ene Hu Huhusu sisea pa'eke ea vena kimuna.

14 'Enakaivo ea kwinu kwino vena kivujaho vea ka'ene hura sisea iraka ka'ene itumujara tairia vau'e sisea venuna.

15 'Ene vea ka'ene itunavujara roe emarena paranujaho sisea nahenuna. 'Ene vea ka'ene siseijara roe anesina'e rena paranujaho kwamasahuna renuna.

16 Vwehu núna ka'ene na ja oja mihi'inakije paveje ea ja pisivisa'avara.

17 'Ene uneunecha maho'o mamaa 'ee swara arira mamaijija ichutoi hanaji'ini jihipuni Omijihuna'i rene roura. Hu pata'arohe ani ani'ina rene 'ee Hu areri nihapo ikehikehi niha rena va'a va'uja'ina pana.

18 Hu Huni ura ijino nú Huni vu'a nimaa vajijino nahenuana. 'Ejakame nú areri Hura uneunecha ka'ene vena jihipuni amurijihi re'avarono avanana.

Hene 'Ee Vehunijina

19 'Ene vwehu nuna ka'ene na oja mihi'inakije ja ikaho niheji'ina. Ja ea kwinu kwino mamako hami he'avara kaivo marako pa'warame 'ee pa'ajinavi'ina'e re'avara.

20 Ijihuna'e emaa huni ajirijaho pavenau'e Godoni 'unama ariramaa ija'ina paroe rejura.

21 'Enajihuna'e 'unama ka'ene chiha rukinijija 'ee sisea 'aho'a ka'ene joni vaji navujija maho'o irecha'i kaivo masuani ajuarasahe hi'avara.

22 'Enakaivo ja ojono papisiva'arame vu'aru heji'inaru pare'avara kaivo ira iraka ka'ene ja hejajija hene veji'ina'e re'avara.

23 'Enajihuna'e ea irara Godoni iriji heji'ina'e re'i kaivo paveji'ina'e re'amajaho hu areri ei pini huni niura mane'a vaji kasaramu ja'ina'e venuna.

24 Ijihuna'e vea ka'ene hu ori kasarama hi'eju'e hu ea ichá'inijaho ruvu'e pa'arenu ja'ina'e venuna.

25 'Enakaivo ea irara varapa arimaa ka'ene vejume hanasina'e apejaji hami piuhahe ijihuni toi hiji'i paruvi'ina'e 'ee hene teama'eju'e veji'ina'e renujaho ea ijaho uneunecha ka'ene hura ve'amajaho niho'o merajahuna.

26 'Ene ei pini vwihaje hu mamaa veji'ina ro'ika'i huni mitara hami pa'ajohujaho hu ori pisivaramuna. 'Eju'e hura mamaa ka'ene venujaho ira'ata'e renuna.

27 'Ejume 'unama arira mamaa 'ee sisea pa'amaa ka'ene
nú vejukame nuni Godi Omijara ura renujaho ikehina.
'Oja 'ee amuna ka'ene pivusahi'i hijujija 'ajohae 'ee mwe'a
kehuni siseijaho tatumihi'i va'akame parenuhuna.

2

Ronu Kwinu Parehuni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje núni Natohwa Jesu Keriso ka'ene
mavarasa'iniji nimaa roji'ina 'wa'ika'i ea kwinu kwino ura
rena'ina'e re'ava.
2 Ija'ini jihuna'e jara roe ahuvuri vajijino ei pini ija rinia
ka'ene korutia vejajaho ariname ateha maa same roe aruve
'ee ea pivuji'ina pina 'u'o ateha sisesai chiha rukini same roe
aruhuna.
3 'Ee ea ka'ene ateha mamaa same roaji kavi'i ijá 'wa'ama
A roe ike ruha mamaakino asuma hina. 'E'ikaivo vu ea
ka'ene pivuji'inijaho ijá 'wa'ama A karokaro va'e namina
ho roe nuni mumori namukino asuma hina 'wa'ama.
4 'Ú ja ivi'a ojono iana vetiarame 'ee vwiha sisea huni
'unamijino mina vetiaravume paranane?
5 Vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije heha! 'Ú
Godiho ea ka'ene mwe'akino pivusahi'ina ka'ene Hu oja
mahe 'ee puni nimairoa marasaha parane 'ee aachi'a ka'ene
Godoni ari vahunaka nahama 'waramaji apehuna ija papiji-
hana raka?
6 'Enakaivo ja ea ka'ene pivuji'ini jihuni hura pavenahura.
'Ú ea ka'ene uneunecha rukinijija pu ja paruarahe 'ee
pairisamie 'eke 'otua va'ahure?
7 'Ene Iha mamaa kaji ja 'umejajaho pu ira sisea 'wavura
raka?
8 'Enavo varapa mavarasa'ina ka'ene Godoni ira vaji
namujaho ika'ina 'warumana. Ja ea ka'ene joni rori hijujija
oja mi'avara. Areri ja ojono joni haha oja mahuja'ina'e
mi'avara 'úmana. Ja ija'ina'e ve'avajaho mamaa'e vene
avahuna.
9 'Enakaivo ja hine ronukwino reji'i hi'avajaho ja sisea'e
vene avaju. 'Eju'e varapijara 'waramujaho ja sisea veji'ina.
10 Ijihuna'e ea irara varapa 'aho'a 'ajo'i kaivo kwinu
enujaho hu varapa maho'o ejume paranana.
11 Ijihuni maijaho Hu ika'ina 'warumana. Ja ea 'ahopuni
napara patura'avara 'ee kú'o ika'ina'e 'warumana. Ja
ea pa'anae kwa'amana 'úmana. 'Ena'omo ivi'a a ea
'ahopuni napara paturamana kaivo a ea 'anaume kwa-
mana'e re'amajaho a varapa 'eji'ina'e renana.
12 'Enakúne ja iraka ka'ene 'waravu ja'ina'e ve'avara. Iji-
huni maijaho hanasina apejuri varapijara ja piuhiha kihuna.

13 Ijihuni maijaho ea kaˈene ea pihunaˈa panumisaramujaho ˈotuijaho nihoˈo ea kajihunaˈa panumisarahuna. ˈEnajihunaˈe numisara ijara ˈotuijaho asimana.

Nimai Rone ˈEe Vejajina

14 ˈEnaˈomo vwehu nune ei pini hu nimaa rojiˈina ˈiˈikaˈi hura one ˈee venujara areri pareˈamajaho ijaho ichá'ine? ˈEne nimairoa ijaˈinijaho hu areri niˈajaˈena raka?

15 Vwea núni pinina ho maˈini pini ateha ˈiruma paˈareje mahiˈeje

16 ja ei pini ika ˈwahuna Mataume vaha ˈee haha ohoa renaˈeje hiha ˈee túame areri renaˈeje hiha ˈiˈi kaivo puni hahijihuni ura ijihi unenuˈu ˈahoˈa paveˈamajaho maa irakijihunaˈe ˈwaraˈeja?

17 ˈEnajihunaˈe nimairoijara huhusu reˈikaˈi kara mamaa paveji'inaˈe reˈamajaho kwamuna.

18 ˈEnakaivo ei pini ikaˈina ˈwarahuna. A nimairoa rukina ˈee na kara mamaaru vejiˈina. ˈEnaˈomo a kara mamaa paˈana reˈamajaho ichá'inaˈe oni nimairoa najiˈena? ˈEje na nuni kara mamaa kaˈene vejujihuni toi nuni nimairoa najahuna.

19 ˈÚ a nimaa ronujaho Godiho nikwinune? ˈEjume ijaho a mamaa venu. ˈEnavo ˈavena sisesa ˈuˈo ijaho nimaa rone nihoˈo simamaruviˈi hiju.

20 ˈEne vwiha paˈakera. ˈÚ a ura na najaˈurono avano? Oni kara maa paˈana reˈamajaho oni nimairoa maa paˈana.

21 ˈÚ Eparahami kaˈene núni omijara kara kaˈene vene huni hariha Aisikiho apene swasa vene ˈaijua ˈahi ranamajara rejume hu arira'e renajaho nimaa pana raka?

22 A iviˈa huni nimairoa ˈee huni kara mamaijiˈi ahume kaukara venajaho nikamo? Ijihunaˈe huni kara mamaijara renajihunaˈe huni nimairoa roe areri renana.

23 Ikaˈinaˈe ˈwarumajara rejume Godoni irijaho roe nimaaˈe renana. Eparahamira Godi nimaa ronajihunaˈe Hu vejume arira'e renana. ˈEne hu Godoni napura ˈwamana.

24 A iviˈa nikamo? Ea huni kara mamaijara rejuˈe ariramaa ˈwavura. ˈEnakaivo nimaaroaru pana.

25 ˈEne Rehapi kaˈene ˈuasa vejiˈinijara kara kaˈene venarena ea kaˈene júhi roajihi aherame ˈeke ˈunama ani irechamiume vaˈajaho hu arira parenana raka?

26 Ijihunaˈe haha kaˈene ˈavena paˈajaho kwamujina. ˈEnaˈomo ˈuˈo areri nimairoa kaˈene kara mamaa paˈajaho kwaviˈina.

3

Mitarijina

1 Vwehu nune veje ja ea mapoka najahiˈina pareˈavara. Ja
nihena kavujaˈinaˈe nú ea kaˈene ijaˈinijija niˈimaˈuraˈe eha
sisea apehuna.
2 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo ˈunama ani aniˈini tachinamie
arihura. ˈEnavo ea pina hura ira kaˈene ˈwaramujino
paasusamujaho hu ea arira. ˈEnaˈomo hu huni haha oriˈini
ˈajoarahuna arerina.
3 ˈEnaˈomo nú iviamaa hosia puni iri vaji ˈauria irechami-
akame vuˈataa hejura reˈavajaho nú puni hahiji ˈuˈo mahoˈo
ˈeke ura arini irechamihuna.
4 Heha! Sisima ijija ˈuˈo mamaˈina kaivo hwasisia
mamaˈinapo ˈaniˈejuˈe vaˈura. Ijaˈinaˈe sisima ˈajohiˈinijara
unenu pina maˈuˈui vejuˈe sisima icháˈina hu ura
renujaˈinaˈe vaˈuna.
5 ˈEne ˈuˈo mitarijaho haha pwinanaˈa maˈuˈua kaivo
uneunecha mamaˈina kehi kehi ˈwaramuna. Heha! Nechiˈa
niˈimaˈura kaivo vena maˈuˈui ˈejanavuˈe rena vaˈuna.
6 ˈEne mitariji ˈuˈo vene ˈee sisea huni tinia. ˈEne mi-
tarijara haha pwinanaˈa mahoˈo ruarahuna. ˈEne mitari
jihuni harura sisea kajaho veni renuni kwaa ijino rena rouˈe
ˈwaramuna.
7 Ijihunaˈe hanuha ani aniˈina uka tapara ˈee une-
unecha kaˈene mweˈi tiroha ojiˈina sohanuha ijija emaapo
ˈuninamie ˈajohaura.
8 ˈEnakaivo ei pini huni mitara hami ˈajohe sonama
nahuna areri pana. Ijaho nihoˈo sisea kaˈene siheria paˈana
kaˈene maka punaˈi ˈaninamiu jaˈina ituˈona namu.
9 Ijí mitara nikwisu kajino nú núni Natohwa ˈee Oma
taˈarohura. ˈEne ijí mitara nikwisu kajino nú ea kaˈene Godi
vareˈinaˈe venajija siripavura.
10 ˈEne ira nikwisuˈina kajino merajihujaho ˈwarame ˈee
siripavujaho ˈwaravura. Vwehu nune ike uneunechakija
ˈunama ijaˈina paveˈavara.
11 ˈÚ toa újɑ mamaijaho toa siseijiˈi ahume rouna raka?
12 Vwehu nune matakapo tavoˈa rejura raka? ˈEne aja ˈahi
mataka ˈina irima navura raka? ˈEne soha areri toa maa
reˈena raka?

Vwiha Maa Ichutoi Rena Roujina

13 ˈÚ ea irara joni vajakaho vwiha hami vwihajiˈine ˈee
hena kama parajiˈine? Makaˈeje hu huni kara mamaijino
vene masuani vwiha mamaijino najahama.
14 ˈEnakaivo ja nihoˈo senama parane ˈee joni ojijihuni ura
ijiru vwihajiˈinaˈe reˈavajaho pakehi kehi veˈavara. Kehi

kehi vejujaho sisea ni'ima'ura ka'ene nimaiji'i ninakaravi'inijina.

15 Vwiha ijá kajaho ichutoi rena rohuna pana kaivo ijaho mwe'a kehuna 'ee haha huni 'unama 'ee 'avena sisea puna'i rena roura.

16 Ijihuna'e ichihichakaro oja sisesa vwihane 'ee ajiname 'ee puni ura ijino pupusu vwihajujipo navujaho sisea ani ani'ina kihune 'ee uneunecha ura arini panahuna.

17 'Enakaivo mamaa ka'ene ichutoi rena roujija ikehina. Amurijaho ariramaa'e matauvi'ine masuani ajuaravi'ine hami vwihaji'ine numisarai rarena paraji'ine kara mamaa'e 'ee karokaha paveji'ina. 'Enakúne pa'aro'aroti namine choichoi pameji'ina'e re'avara.

18 'Ene matauma hihuna 'waravi'inijipo matauma hihuna 'waravu'e roe ariramaa'e rejura.

4

Mwe'ake'i Napura Vejujina

1 Irakijara reju'e 'ura'arame 'ee joni vaja 'ajikaravo? 'Ú ijaho iraka ka'ene jara ura renaujipo joni haha pwina vajakaho ajira veju raka?

2 Ja unenu'u 'aho'a ituname ura renau kaivo ja pa'eku jihuna'e ja ea 'aniu'e kwamasahu. 'Ene ja ea 'ahopuni kukua kime 'ekahuna ura renau kaivo pa'eku jihuna'e ja 'arahe 'ee 'uraura. Ja pa'eku jihuni maijaho ja pajarivu jihuna'e avajura.

3 Ja jarivu kaivo pa'eku jihuni maijaho joni oja vwiha ani na'eju'e jarivu jihuna'e pa'ekura. Ja 'ekareje joni ura ijiru veje pa'arehuni jihuna'e pa'ekura.

4 Godoni hura pavenahi'inakije 'Ú ja mwe'a ike'i napura vejujara reju'e Godoni naka rejujaho ja pahene pakavo? Ijihuni hahi ea irara mwe'ake'i napura vehuna ura renujaho hu ori veju'e hu Godoni naka renuna.

5 Ú ja vwihajujaho Godoni irijara 'waramujaho maa pa'a majikari 'warumu raka? Hu 'Avena ka'ene núni vaji Hura vejue hinujaho ura rena paranu. Ijihuni maijaho Huni hura vehuna ura renu.

6 'Enakaivo Hura maiji vwihani'inijaho ni'ima'ura vajúhuna. Ijihuna'e ija'ina'e 'warumana.

Godiho kehi kehi veji'inijija ura parenu kaivo masuani ajuarasahe hijujihija maiji vwihaniujaho vajihi'ina 'úmana.

7 Ijihuna'e Godoni hari hiha. 'E'ikaivo 'avena siseijaho roturahe va'ama.

8 'Ene Godoni nini roa paraha! 'Ejakame Hu joni nini roa paranama. Sisea veji'inakije joni ija sisea sove paranama. 'Ene vwiha no'o no'u'inikije joni oja veje ariramaa rejava.
9 'Ene temukama para'eje nirame joni sisea ijihuna'e veha. 'Ene veje jara ijasahujaho ta'arohe temuka'e renama. 'Ene temarijaho ta'arohe temuka rena paranama.
10 'Ene Natohwi jihuni una'i ajuarasahe roakame Hura ja ta'arorahama.

Namahujihuni Jujuvu'a

11 Vwehu nune ira kisina 'wame ninakaravi'ina pareha! Ea irara huni vwea ira kisi niname 'ee namahujaho hu varapiji niname 'ee namaha avanu. 'Enakaivo ja varapiji nama'avajaho ja varapa 'ararihai'ina pana kaivo ijí namahi'ina.
12 Ea kwinu Huhusu Varapa vajihi'ina 'ee 'otua heji'ina. 'Ene Hura Huhusu areri ni'ajihu'e maranie 'ee ruarahu'e pa'arejura. 'Enakaivo 'ú a ea irana'omo ea ka'ene oni rori hinujaho namaho?

Ta'arosaravujihuni Jujuvu'a

13 Iviamai ja ea ka'ene ika 'wavujija roha. Iviasina ho niari nú va'e ara kajino juara kwino hine kaukara vene monia rukina reja 'wavura.
14 'Enakaivo a oni hiijara niari roe ichá'ina'e rehunijaho mai'o pahena pakamu. Ja niareri 'imitiepo ajime sama navura'omo tasioma va'uja'ina.
15 'Enajihuna'e ja ika'ina'e 'wahune sa'ina'e avajura. Natohwijara ura re'amajaho nú hine ikaho vene 'ee karaho vehuna 'wahune sa'ina.
16 'Enavo a oni vwiha ija'iniji'i jarika renujaho jarika kajaho sisea.
17 Ijihuni hahi ea irara 'unama arira iraka ka'ene vehunijaho nihene ka'i kaivo ijija pavenujaho hununa'ijaho hu sisea venuna.

5

Kukua Rukinijihuni Jujuvu'a

1 'Enakúne ja ea ka'ene uneunecha rukima'urakije sisea ka'ene joni haha 'ahi re'i venujihuna'e iviamaa roe niramarume 'ee úchia eha.
2 Joni kukua uneunechijija sakarasa raname 'ee joni ateha tiriapo uhusa ranavara.
3 Joni korutia 'ee siriva tihejara. 'Ene ijí tiheja kajipo ja rone 'warahuna. 'Ene ijipo veje ja areri veni renau ja'ina'e renahuna. Ike vea túchamaa ikino ja joni uneunecha hine tamua vejara.

4 Heha! Ea ka'ene oni juara meja jihipuni eha ka'ene a pavaji'i 'uninamie hinujihuna'e pu ninama'e hine 'umeju. 'Ene ea ka'ene juara savajipo hine emavajujaho ajime Natohwa Sapaoti ka'ene uneunecha maho'o 'Ajohi'ini jihuni ataa vaji arumu.

5 'Enakaivo ja ikino mwe'i hijujaho uneunecha mamaa 'ee mapoka ani renavumakame ijihuni toi hami hine 'ee joni hiijaho joni hahijara ura renaja'ina'e veji'i hijara. 'Ene ijihuni vei reje 'anihuni jihuna'e joni oja siseiji piravume emarejara.

6 Ja ea arimaa ka'ene ja patanu'urihujaho namahe 'ee 'anaume kwamana.

'Unama Ichá'ina Masuani Hine 'Ee Siporua 'Ohunijina

7 'Enajihuna'e vwehu nune masuani ajuarasahe hina va'eje Natohwijaho ro'amana. Ea ka'ene juara 'oji'inijara huni uja mavarasa'ina ka'ene mwe'a vaji irechavu'e navujipo nehi pine sona'eje marasa'avarono masuani 'ajiha hinujaho kaha.

8 Ja 'u'o masuani ajuarasahe joni oja veje harura rena'amana. Ijihuni maijaho Natohwijara rohuna nituranu.

9 'Enakúne vwehu nune pasu'arame ninakara'avara. 'Ejakame ja panama'avara. Heha! 'Otua heji'inijaho vwicha jiamai naminu.

10 Vwehu nune areri poropetiepo Natohwi jihuni iha toi vejaja'ina'e siseisei hi'avajaho masuani ajuarasahe pura vene najaha kaja'ina'e hi'avara.

11 Heha! Ea ka'ene kirasahe va'ujija nú punijihuna'e teamanuhuna. Jopura kirane va'ajaho ja nihejura. 'Ene túnɑ'i roe ichá'ina ka'ene Natohwijara venajaho nikavara. Natohwijaho niho'o temuki rareji'ine 'ee numisarai rareji'ina.

12 'Enavo vwehu nune ni'ima'urijaho akúpɑ 'ee mwe'a ho unenu'u pina pa'urahi'i ichutoa piki'avara. 'Enakaivo i'a 'i'i ve'avajaho i'a 'iame 'ee pana 'i'i ve'avajaho pana 'i'avara. 'E'irakúne ja 'otua vaja panami'avara.

13 'Ú ja ea pina joni vaja ahijiji'i vi hino? Hu maka'eje siporua 'o'amana. 'Ene ea irara oja sonama para'eje hi'amajaho maka'eje javaa ka'ene Godi ta'arohujaho veji'i hinama.

14 'Ú joni vaja vi ea pina atami 'una'eju'e hino? Ijinakú maka'eje sosi huni eruta'e 'warave roa 'ee maki'eje pu huni siporua 'onaha 'ee Natohwi jihuni iha toi 'werua 'onaha.

15 'Ene siporua ka'ene nimaa roji'i 'ojujara reje ea ka'ene atami 'unamujaho marahuna. 'Ene Natohwijara veje 'urihuna. 'Ene hu sisea venana'e re'amajaho huni sisea vwihane areve pa'arehuna.

16 Ijihuni hahi joni sisea 'wame nahati'ara'avara. 'Ene ni'ajarame siporua 'ojakame ja marani'amana. Ea ka'ene arimai jihuni siporuijaho harura rukima'ure 'ee maaru reji'ina.

17 Iraijaho emaa 'ee huni kara ijaho núnija'ina kaivo hu siporua nimaa nimaijino neha papi'amarono 'ojume mwe'a neha papi'eme juara no'opisune 'ee masapa iropune kwinu pa'arejara.

18 'Ejume hu kú'o siporua 'ojume ichutoa neha roe pijume mwe'a 'iruma marasahara.

19 'Ene vwehu nune ei pini joni vaja kajino 'unama nimaiji are'ika'i va'amajaho ei pini va'e ahema apene ro'amana.

20 Maka'eje ea kajaho hena ka'amana. Ea irara ea ka'ene sisea veji'iniji 'waravu'e huni 'unama sisei jihuniji are-mujaho hu huni 'avena ka'ene kwahuni 'unamiji va'ajaho ni'ajahana. 'Ene huni sisea mapokijaho vahamana.

1 Pita

Vu'a Anejijihina

1 Na Pita Jesu Keriso oni apasoru ea ka'ene iji pijihara
ka'ene ani ani va'e Ponitasi Karesia Kapatosia Esia 'ee Pitinia
ijino apiora'e rena hijujihi puna'e veju.
2 Ehu nune ja nimaa rohunijaho Godi Amoho anejiji Hu
nihena kimarena ijihuna'e ja iji pijihana. 'Ene Godoni
'Aveni venae ja marasahareje Huni 'aijara venae joni sisea
pa'arehuna. Godira ja maiji vwihanie matauhunijaho joni
vaji itu'ona parahuna.

Nimairoa Nimaa Nimai 'Ee Maranúajaho Ija'ina'e Namuna

3 Veje núni Natohwa Jesu Keriso oni Godia 'ee Omiji
ta'aroha. Hura ni'ima'ura numirumana vajijino venume
Jesu Kerisora kwama 'urinaji nimaa rojajihuna'e nú kú'o
nahenume majama hihunijaho apejara.
4 'Ene aachi'a ka'ene 'ekahunijija papa'arehune sisea pane
'ee pasakarahunijija kahi akúpa 'ahi jona 'ajohau'e navu.
5 Godira Huni harurijino 'ajoha'eju'e joni nimairoa va-
jijino ni'ajihajaho vea túchamaijino samaahirave kahuna'e
amairiaramu.
6 'Enakúne ijihuna'e ja ni'ima'ura'e teamanaha. Iviamai
ja muka tu'u'wi sisei hiju kaivo túna'ijaho ja teamanama
parahuna.
7 'Ene joni nimairoa ijara korutia asimana'omo korutia
ka'ene siserane 'ee pa'arehunijija veni vena kivuja'ina'e joni
nimairoa vena kive roe areri rena parahuna. Jesu Kerisora
ro'amani veijino ja ta'arorahe joni pinana veje 'urine 'ee joni
iha ichutoi rehuna.
8 Ja Hu pakavu vo ja Hu oja mahu 'ee ja Hu iviama pakavu
vo ja Hu nimaa roju. Ijihuna'e ja ni'ima'ura temarasahe 'ee
temara ka'ene niho'o ira areri pa'warahunijino aromahuna.
9 Jara nimaa rojujihuni ehijaho joni 'avena ni'ajihe
maranihuna.
10 Poropetiepo ike ni'ajúhunakaho hami same 'ee aposar-
avi'i maiji vwihanúhuna ka'ene joni rohunijaho 'waravara.
11 Ea irana ho vea iraki ijaho rehuniji henaka'i savari
vajijino Keriso oni 'Avena ka'ene puni vaji hinajara raka
ka'ene túna'i Kerisora haha hiana ka'ene apene 'ee Huni
pinana ka'ene 'urihunijaho najahana.
12 Pu najahume kavajija pu pupusu pani'ajaravara.
'Enakaivo ja ni'ajihe ike uné raka ka'ene rejajija ea ka'ene
vu'a maa maiu'ina 'waravi'inijipo Godoni 'Avena ka'ene

akúpi 'ahi ranavume roajihuni vaji uneunecha ka'ene 'ona oji'inapo he'irono ura renaujija 'waravara.

Kara Ariramaa Hihuna 'Umenajina

13 Ijihuna'e hami vwihaha 'ee ojono joni oja 'ajo'arame joni nimaa roijaho maiji vwihanú*ana* ka'ene Jesu Kerisora ro'amajino apena rohuni jihuni toi rana'avara.

14 Areri sesamaa ka'ene vu'ataa heji'inapo vejuja'ina'e re'avara kaivo ja paki'eje jara nitama hahapo itunavu'e pahena pakavi'i vejuja'ina pave'avara.

15 'Enakaivo Ea Arira Maa ka'ene ja iji pijihaji vare'ina'e re'avara. Joni kara vajijaho akume ariramaa'e re'avara.

16 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Na ariramaakú*na* ja 'u'o ariramaa'e hi'avara.

17 Ja Hu Oma ka'ene ronu kwino pareji'ina 'ee eha ariramaa vajihuna 'wa'avajaho jara iraka ka'ene iki mwe'i hine ve'avajija Huni hura vena'avara.

18 Ja nihena kavuja'ina'e ja kú'o 'imenaume maraniajaho sahu jopuni tamaniji vene 'ee korutia siruva 'imenae maranihuna pana.

19 'Enakaivo ja Keriso oni 'aa ka'ene mavarasa'inijino 'imenae 'ekara. Hu areri sipia ka'ene niho'o chiha titana 'ee matana pa'aja'inijina.

20 Nitama mai'o mwe'a paveji'ini Hu iji pijahume hinana'omo vea tú*cha*ma*ki*no jonijihuna'e ranavume roana.

21 Ja Huni vajijino Godi nimaa rojara. Ijihuni maijaho Hura vejume Hu kwamajaho 'urinana 'ee Huni pinana vejume 'urinana. Ijihuna'e jara nimaa rojujaho Godoni vaji navu.

22 Ja nimai ijihuni ira hena vejume joni oja maa renajihuna'e nimaa nimaa vwehu jona oja mi'avara. 'Ene oja vamaa kami rene roe oja 'ekara'avara.

23 Godoni Ira mai'o hiji'ina ka'ene majama nama vahuni vaji kú'o nahenaara. Ijihuni maijaho ja 'ina ka'ene pa'arehunijaho pana kaivo papa'arehunijino ja kú'o nahenaara.

24 Ijihuna'e ea maho'o sinara sa'ina 'ee puni pinanijaho sinara puni sonapo jaraa navuja'ina. 'Ena'omo sinarapo sarasa'eju'e sonijija uha arihu ja'ina.

25 'Enakaivo Natohwi jihuni Irijaho majama nama va'una'omo ijaho Ira ka'ene ja najahajina.

2

Muna Mai'o Hiji'inijine 'Ee Ea Ariramaijihina

1 Ijihuna'e ea 'aho'a tú*a* paveti'avara 'ee ea papisivisa'avara 'ee masapa puna'i aroaroti panami'avara 'ee

ea 'ahopuni kukui jihuna'e oja sisea pavwiha'avara 'ee ea 'aho'a parona'avara.

2 'Enakaivo musiapo musaru ura renau ja'ina'e ja Godoni Iriji ura rena'avara. 'Enareje veje ijara ja ni'ajihe maranie emarene 'uri'avara.

3 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni vweijaho ja nihejara.

4 Ja Huni roajaho Hu muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene emaapo senavajina. 'Enakaivo Godira Huni urijino Hu iji pijaha jihuna'e Godoni una'ijaho mavarasa'ina.

5 Ja 'u'o areri muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene 'eke 'Avena huni ara vejara ka'ene ariramaa rejuri pirisitijihina. 'Ena'omo 'avena huni swasa ka'ene Godi teamamu ja'ina'e Jesu Keriso oni vaji swasa vejura.

6 'Enajihuna'e Godoni Ira vaji ija'ina 'waramana.

Heha! Na Muna mamaa mavarasa'ina rira mu'oi naminuji iji pijaharejo Saiani ranavuta. 'Ena'omo ea irara Hu nimaa nimaa ro'amajaho hu niho'o patemuhuna 'úmana.

7 Ja ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i ijaho Hu niho'o mavarasa'ina kaivo ea ka'ene ara veji'inijipo ike munakaho pi'onavara. 'Eju'ukame ijí muna kajara tukeja ka'ene rira mu'oijaho aneanesina rene namu.

8 'Ene muna ka'ene amaarename 'ee muna ka'ene tanurihujina. Ijihuni maijaho pu Ira pahene vejujihuna'e pu eha sisea apehuna'e iji pijihara.

9 'Enakaivo ja iji pijihari eijina 'ee pirisitia ka'ene ea nimaa nimaijina 'ee ea ariramaa'omo ja Godoni ea rejara. 'Ena'omo ja Huni mamaiji rone ta'arohuna 'ee Hura nutuvi'ina vajijino iji pijihe 'eka rova'e Huni hanaji'ina maa vajijino irechamiana.

10 Maraku'ijaho ja ea pana kaivo iviamaa ja Godoni ea. Ja maraku'ijaho numiravujaho paapejara kaivo iviamaa numiravujaho apejara.

Kerisora Ahia Apenaja'ina'e Apehuna

11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije na 'ejahia 'waravu. Ja iviamaa ara pisuri jihuna'e ja ike mwe'akaho ma'uako hihuna. Ja 'unama ka'ene hahapo itunavura ka'ene joni oja vaji ajira vene ninakaramujaho are'avara.

12 Joni kara ijija Jenitaru puni vajijaho mamaa'e re'amana. Pu ja sisea namahe 'warahuna kaivo jara mamaa ka'ene ve'avaji kimareje vea ka'ene Hura 'aiha vei ro'amajaho Godi ta'aro'avara.

13 Natohwi jihuni hahijihuna'e joni kamatia puni hari hiha areri kinia ea 'ajoha'ini ja'ina.

14 Areri kavana ijija ea ka'ene sisea veji'inijihi eha mihe 'ee ea ka'ene aririji vejujihi ta'arorahuna'e Hura irechamiana.

15 Ja 'unama ika'ina vejujaho Godoni ura. 'Ena'omo ja
'unama ariramaiji ve'avajaho ea ka'ene puruva reti'inijija
puni vu'a pa'arehuna.
16 Ja i'ia pa'a 'ojukúne ja paki'eje ijara nuhiakame kú'o
sisea ve'ava kaivo ja i'ia pa'anakúne ivi'a Godoni pweapo
vejuja'ina'e ve'avara.
17 Ea maho'o puni hura ve'avara 'ee vwehu jona oja
mi'avara 'ee Godoni hura vene 'ee kinia huni hura ve'avara.
18 Pwee! Joni mama'ini jihipuni hura vene 'ee puni hararu
hi'avara. 'Ene ea ka'ene mamaaru vene 'ee ajuarasahe
hijujihi punaru paveha kaivo ea sisei 'ahiu jihipuni hari hine
'ee puni hura 'u'o ve'avara.
19 Ijihuni maijaho ea irara Godona venahuroji'i temuka 'ee
siseisei hinuni vaja 'ee sise'i 'ahauri vajijino hura vene 'ee
puni hari hinujaho Godi ura renuna.
20 Ja sisea vejakame pu sise'i 'ahi'eje ja kirasahe masuani
hi'ava jihuni eha ijaho irake? 'Enakaivo ja mamaiji veju-
jihuna'e sisei hiji'i masuani kirasahe va'avajaho ijara Godi
teama'ena.
21 Ijihuni maijaho ja ija'ina vehuna'e 'umenaana.
Kerisoho jonijihuna'e sisei hinana. 'Enarena Hura vena
kaja'ina'e ja 'u'o Huni ma'aji 'ahi 'ararihae vehuna'e
najahana.
22 Hu sisea pina pavenana 'ee Huni ira vaja ira'ata pina
pahejara.
23 Pura ira sisea 'waravajaho Hu eha pavenana 'ee Hu
haha hiamani vajijaho Hu eha pavenana. 'Enakaivo Godira
'otua ariramaa mihuniji Huhusu nimaa vetiana.
24 'Enakaivo Hura Huhusu núni sisea Huni haha 'ahi
apena va'e korosia 'ahi ajimana. 'Ejakame nú sisei jihuni
'unamijaho kwamasa'ika'i ariramaa hihuna. 'Enajihuna'e
Huni haha ka'ene puachamajara rejume ja maraniana.
25 Ja niho'o na'ia mapoka sipiepo 'unama asisame
va'uja'ina'e va'ara kaivo iviamaa ja kú'o 'uname Sipia
'Ajoha'ina 'ee joni 'avena 'Ajoha'ini jihuni roara.

3

Napasina 'Ee Paru'ina Godira Ura Renuja'ina'e Hihunijina

1 Napare 'unama nikwinu'ina kajino paruhu jopuni hari
hi'avara. 'Ejakame parua 'aho'a ka'ene ike Irake pahene
vejujija ira pa'warahuna vo napahwa puni kara ijipo venae
pu nimaa rohuna.
2 'Enakaivo pu hine ki'eje jara arira one 'ee epuni hura
vene 'ee kara jonijipo reje pu Ira ikaho hene vehuna.

3 'Enakúne ja paki'eje sarira ka'ene haha 'ahi húmata muchame ataa 'aunua korutia name 'ee ateha ka'ene same ohuniji natohwa'e vwiha'ava.
4 'Enakaivo veje joni oja vaji ea ka'ene apúrinanavu'e hinujara kara mamaa pasiserasahuna ka'ene vivinui sonasahe kara ka'ene Godi niho'o ura rena paranujino naja'avara.
5 Ijihuni maijaho 'unama nikwinu'inakino napara akuavi'i arira'e Godoni vaji nimaa roji'i hijajija 'u'o sarira 'ene paruhwa puni hari hine 'ojara.
6 'Enajihuna'e Seraho Eparahami oni ira hene venu jihuna'e nuni natohwe 'wamuna. 'Ejume ja huni 'apahija'e rejarakúne hura venaja'ina'e patea juna'eje raka ka'ene arimaijiru ve'avara.
7 Ja 'u'o paruhwahe hami hena kakaravi'i hijuri 'unamijino napahu jopuni hura hami veji'i hiha. 'Ejakame joni siporua 'unama patanu'amana. Ijihuni maijaho hu napari jihuna'e ajuasina kaivo Godoni maiji vwihanúana ka'ene majama hihunijaho ja no'o ahuma apehuna.

Maa Vejujihuna'e Ahia Sisea Apeju

8 Ike vu'ake tanuhunijaho ikena. 'Enakúne roe ja pu'úmo vwiha kwino vwihane 'ee ea 'ahopuna'i temuka apene 'ee vwehu núna oja mai vwihanie 'ee ja ea ichá'inijaho pavwiha'ika'i oja ajuarasaha.
9 'Ene roe ea 'ahopo nú sise'i 'ahú'avajaho sisea eha pavene 'ee hu ira sisea 'waru'amajaho nú eha ira sisea pa'warahuna kaivo ira mamaijino 'warava. Ijihuni maijaho ja mamaa'e vehuni jihuna'e Hu ja iji pijihana. 'Ejakame ja aacha mamaa apehuna.
10 Godoni irijaho ika'ina'e 'waramana. Hu ura hami teama'eje hi'iro ve'amajaho huni iriji'o mitariji'o hami 'ajohakame sisea pa'wara'avara 'ee huni ira vaja papisivi'amana.
11 'Ene hu sisea are'i kaivo ta'arohe mamaaru ve'amana. 'Ene matauma hihuni 'unamijaho same 'ee 'unama kajihuna kaji veji'i hinama.
12 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni niijaho ea ka'ene ariri jihipuni haha 'ahi namu. 'Ene Huni ataijaho puni siporua he'irono 'ajohu. 'Enakaivo Natohwijaho Huni niura apene ea ka'ene sisea vejujija tanu'urihuna.
13 A mamaiji vehuna'e ura rena parana'amajaho ea irara a sise'i 'aha'ena?
14 'Enakaivo a mamai jihuni hahi sisei hi'amajaho teamaname 'ee pajume 'ee oja pahwa'usaha'amana.
15 'Enakaivo na'ia mapoka Kerisoho Natohwa roji'i joni oja vaja kajino amura'e rana'avara. 'Ene joni nimaaroiji vahame 'warahunijaho amairiara'irakúne ea 'ahopo ijí

heˈirono aporaˈavajaho ja chochumano puni hura vejiˈi ˈwaraˈavara.
16 ˈEnakaivo oni vwiha veje arираˈe reˈamana. ˈEˈirakúne emaapo vuˈa iraˈatijino ˈwame ˈee a ninamaˈavajaho oni kara mamaa kaˈene Keriso oni vaji namujara veje pu junahuna.
17 A sisea venajihunaˈe sisei hiˈamajaho mamaa pana. ˈEnakaivo Godi ura renujaho a mamaa veˈama jihunaˈe sisei hiˈamajaho mamaa.
18 Ijihuni maijaho Kerisoho niˈaha kwino sisei jihunaˈe kwamana. Ariramaa kaˈene sisea paˈajara sisea rukini jihipuni hahi kwamana. ˈEnarena aherume Godoni roana. Hu hahijihuniji kwamana kaivo ˈAvena vajijino vejume ˈurinana.
19 Hu vaˈe ˈavena kaˈene iviamaa tipurai hijujija vuˈa ˈwaramana.
20 Ijija marakuˈijaho vuataa paheji'inaˈomo Noa oni veijino Godiho makiviˈi vivinui ˈajiha hiˈejuˈe sisima venana. ˈEne ea iropu noˈopisu toa ˈaha kajino aherame roana.
21 Ikara najuhajaho Jesu Kerisora kwama ˈurinaji matesarame toi sama najuhu kaivo toi samahujara niˈajúhe veje núni haha chiha paˈarehuna areri pana. Ijaho vwiha samaa reˈamarono Godi jarima ˈwaravu.
22 Hu akúpa ˈahi ni vaˈanaˈomo iviamaa Godoni ija manaˈinijaˈi hiˈejuˈe ˈona ojiˈina ˈee mamaˈina ˈee harura Huni hararu hiju.

4

Hia Aniˈina Reju

1 Ijihunaˈe Kerisoho haha hiama jaˈina ja ˈuˈo ˈunama ijaˈina vehunijaho amairiaraˈavara. Ijihuni maijaho ea irara haha hiamujaho hu sisea venujaho aremuna.
2 ˈEne joni hia pwinana ijaho hahijihuni ˈunamijaho kúˈo pahiˈavara ˈee emaapo itunavuri ˈunamiji ˈuˈo pahiˈavara kaivo Godoni urijaˈinaˈe hiˈavara.
3 Ijihuni maijaho joni vea niˈimaˈura ja nisame Jenitarupo ura renae ˈee hahijara ura renaujiru vejara. ˈEne ˈuasa vene hahijara itunavaji vene ˈee toa sisea ine nanamie ˈee ˈunama sisea vene temarasahe ˈee toa sisea ine ˈunama ani ani vene ˈee godia iraˈata siseijihi oja mihura.
4 Ijihunaˈe ea kajija pu mahoˈo tatavujaho ja kúˈo puni pwinanaˈa parejuˈe pu jonunaˈi sisea vwihane ira sisea ˈwaravura.
5 ˈEnakaivo pura icháˈina kaˈene vejujaho Hu ˈwarave eha mihuna. Ijihuni maijaho Hu ea kaˈene kwamasahiˈina ˈee maiˈo hijujihi ˈotua vetiˈirono amairiaramu.

6 Ikehuni hahi ea ka'ene kwamasahajija Godoni vu'a
maiu'ina najahara. Godoni ura ijihuna'e pu haha ruk-
ina'omo pu eha apejara vo puni 'avena mai'o hiju.

Godoni Swara Hami 'Ajohi'ina

7 'Ene uneunecha maho'o ikihi puni ura ijaho ni roe turana
paranu. 'Enakúne jara siporua ka'ene 'ohuni jihuni hahi joni
oja vwiha hami piuhihe masuani ajuarasahe hi'avara.
8 'Enakúne maho'o oja vamaa kamino rena roe oja
'ekara'avara. Ijihuni maijaho oja 'ekaravujara sisea mapoka
vahamauna.
9 Ja ura muka pahwenami'avara kaivo ea 'aho pu'úmo
hami ni'ajarame 'ajoara'avara.
10 Ea kwinu kwino swara ani ani'ina ea 'aho'a ni'ajihuna'e
'ekajihuna'e Godoni maiji vwihanú*aja*ho 'unama ani
ani'inijino naja'avara.
11 Ea irara vu'a 'wara'amajaho maka'eje hu Godira
'waramu ja'ina'e 'wara'amana 'ee ea irara ea 'aho'a
ni'aji'amajaho Godira harura ka'ene mahajino ni'aji'amana.
'Ejakame uneunecha mapoka vajakino Godiho Jesu Keriso
oni vaji ta'arohuna. Ijihuni maijaho pinana 'ee uneunecha
mapoka Huni harura hari aneja pú*sa* pa'ana'e navu. Ameni.

Kerisora Ahia Sisea Apenaja'ina'e Ja 'U'o Apehunijina

12 Ehu nune na ja oja mihi'ina ja paki'eje tata'ava. Venaka
ka'ene joni roe vena puna'i renaue ja sisei hijujaho areri
unenu'u pini ani'ini renau ro'ava.
13 'Enakaivo temarasa'avara. Ijihuni maijaho Kerisora
siseisei hinajihuni pwinana'a rene avaju. 'Ena'omo Hura
ro'amajino ja Huni pinana vaji temarasaha parahuna.
14 'Enajihuna'e Jesuni ihijihuna'e sise'i 'ahie
'wara'avajaho ja teamana'avara. Ijihuni maijaho 'Avena
ka'ene pinana rukinijaho 'ee Godoni 'Avena ja pu'úmo hinu.
15 'Enakaivo ja paki'eje ea 'anie kwamasahe 'ee nesa apene
'ee sisea vene 'ee varapa ani ani'ina vene 'ee epuni ura ijí
ruara hi'ava jihuna'e eha sisea ape'ava.
16 'Ena'omo ea irara hu Keriso oni eijihuna'e sisei-
sei hi'amajaho hu paju'amana kaivo ijí Iha kajino Godi
ta'aro'amana.
17 'Enajihuna'e iviamaa aneja vene Godoni ehiji jihipuni
vaja piuhiha kihuni veijina. 'Ena'omo núni vaji mako aneja
ve'amajaho vi ea ka'ene Godoni ira pahene vejujija eha
ichá'ina'e apeja'e?
18 'Ejume ea ka'ene aririjija 'unama niho'o kisinijino mamaa
rejara'e re'amajaho vu ea ka'ene Godi pa'ajija 'ee ea
sisemaijija ichá'ina'e roe re'eja? 'úma*na*.

19 'Enajihuna'e ea ka'ene Godoni ura ija'ina'e sisei hijujija puni ojijaho ariramaiji venareje Venina ka'ene pauchavi'ini jihuni ija tahi irechavara.

5

Godoni Ehija Teamana'eje Ni'aji'avara

1 Na 'u'o erutai joni vaji eruta 'waravu. Kerisora siseisei hinajaho na kavuta 'ee pinana ka'ene 'urihuni jihuni pwinana'a apehuna 'waravu.

2 Godoni sipia ka'ene joni vaji hijujija uranie 'ajoha'avara. Ea 'ahopo 'waravu jihuna'e 'ajoahuna pana kaivo ijaho Godoni ura ijihuna'e ura rena'eje 'ajoha'avara. 'Enakaivo monia ho uneunecha 'ekahuni jihuna'e 'ajoahuna pana kaivo ura rena para'eje 'ajoha'avara.

3 'Ene jara sipia ka'ene 'ajoha'avarono irechamiajija 'ajoha'avara kaivo joni 'unama mamaijino vene najahi'i 'ajoha'avara.

4 'Enakúne vea ka'ene Sipia 'Ajoha'ina Natohwijara ro'amajaho ja pinana mamaahuni i'esa ka'ene majama nahuniji 'ekahuna.

5 Ja ea maiu'ine 'unama nikwinu'ina kajino ja ea mama'ina puni hari hi'avara 'ee masuani ajuarasahe hijujino ea kwinu kwino same hi'avara. Ijihuni maijaho Godiho ea ka'ene kehi kehi vejujija ninamauna. 'Enakaivo ea ka'ene masuani hijujija maiji vwihaniujaho vajihuna.

6 'Enajihuna'e masuani ajuarasahe Godoni ija ka'ene harura rukima'uri jihuni hari va'akame Hura Huni vea 'ahi ja 'eke taaroma'amana.

7 Joni temuka maho'o Hu vaja'avara. Ijihuni maijaho Hura ja 'ajohauna.

8 Ojono 'ajoarame nia hami niri'i hi'avara. Joni naka Setaniho raioni puna'i atavi'i ea pina kame mwatume i'isú'irono niria parane onu.

9 'Enakaivo joni nimairoa vajijino kirasa'ika'i hu tanu'ura'avara. Ja nihena kavuja'ina'e vwehu jona 'aho'a mwe'akino 'unama nikwisu'ina kajino siseisei hiju.

10 Ja ma'uako siseisei hi'eje Godi ka'ene maho'o maiji vwihanii'inijara Huni pinana ka'ene majamano navi'ina ka'ene Keriso oni vaji 'umenaajara Hura Huhusu venae ariramaa rene nimaa rena parane harura mihe ata kirasa'avara.

11 Harura ka'ene aneja púsa pa'ajaho Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

12 Siveniasi núni vwea ka'ene uchaha pa'ajara ni'ajihe asura ikaho venana. 'Enakaivo na asura ma'u'uakaho

ja niˈajihe ˈwarame veju. Ikaho Godoni maiji vwihaniˈina kaˈene nimaijinakúne kirasahe kisimaˈuraˈe rene namiˈavara.
13 Joni maˈina kaˈene Papirani ja puˈúmo iji pijahajara ˈajoravuˈe ˈee nuni hariha Makara ˈajoramu.
14 ˈEnakúne oja ˈekaravuri ˈunamijino ura mina vene ˈajosaraˈavara. Ja ea kaˈene Keriso oni vaji hijujija matauviˈinijaho ja puˈúmuna.

2 Pita

Godoni Ea Puni Kara Ijara Emarena Parahunijina

1 Na Saimani Pita ka'ene Jesu Keriso oni pwea 'ee apa-
sorui ea ka'ene puni nimairoa nikwisu'ina 'ee núni Godi
'ee ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni arira maijihuni vaji núra
apejaja'ina'e apejajihi puna'e veju.
2 Maiji vwihani'inijine 'ee Matauvi'inijaho joni vaji Godi
'ee Jesu ka'ene núni Natohwi jihuni henaka vajijino emarena
paranama.

Godira 'Umenae 'Ee Iji Pijihajina

3 'Ene Huni harura mamaa ka'ene núra hihuna 'ee arira
ohuna maho'o vajúhana. Núra Huni nimaa hena kavari va-
jijino Hura Huni pinana 'ee mamaa vajijino nú 'umenúana.
4 Ikehuni hahi Hu Huni uneunecha mavarasa'ina nahama
'waramana. 'Ejakame ja ijihuni vaji mamaa huni pwina
rene 'ee mwe'a ka'ene siseijara veju'e siseranujaho juhame
karaa usema va'u.
5 Ivi'a ijihuna'e joni nimaa roijaho harura veje mamaa
re'avara 'ee mamaa re'avari vajijino henaka 'u'o aperu
umana'avara.
6 'Ene joni henaka vajijino ojono 'ajoarame kirasahunijaho
aperu umana'avara. 'Ene vivinui hijuri vajijino Godoni
'unamaji vejujaho aperu umana'avara.
7 'Ene Godoni 'unamiji vejuri vajijino vwehu jona hami
'ahi'avara. 'Ene vwehu jona hami 'ahiuri vajijino oja
'ekara'avara.
8 Ijihuni maijaho kara ikipo jona'e rene 'ee emarena
para'avajaho ijipo veje jara núni Natohwa Jesu Keriso hena
kavuri 'unamijaho maa pa'ana parehune 'ee 'ina pa'ana
parehuna.
9 Ijihuna'e ea irara kara ikija pa'ajaho hu nia supavi'ina
'ee nia nutuvu'e kwaa jojora uneunecha pakimuna. 'Ene
huni sisea nitama'ora ka'ene nisovume paranajaho hu niru-
vume pa'arenana.
10 'Enajihuna'e vwehu núne ja ijihuna'e 'umenae iji pi-
jiha jihuna'e ura rena para'eje ja kara ikehi ve'avajaho ja
pa'amaaresuhuna.
11 Ijihuni maijaho 'unama ikehunikino ara majama
nahuna ka'ene núni Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni
vahuna maho'o ja mihuna.
12 Ijihuni hahi na na'ia mapoka ja hurahara 'warave ja
kara ikija vwihahuna. Ja nihenakame 'ee nimaa vajijino
kisina rene hiju vo na majama hine ja huri 'warahuna.

13 Na vwihajujaho maijaho na ikino hahiji'i mwe'i hijukino ja 'ejahi'i 'warave ja vwihahuna.
14 Nara ikino mwe'i hahiji'i hijujaho ni rana'i veju. Ijaho núni Natohwa Jesu Kerisora vejume nununa'a samaa renana.
15 'Ene na harura ve'ira'omo vea ka'ene nara ura va'ujaho kara ka'ene nara 'waravujija ja areri vwihahuna.

Keriso Oni Hanaji'ina Nii Kavajina

16 Ijihuni maijaho vea ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni harura 'ee Hura rohuniji rone 'waravajaho nú ea ka'ene hena kama paraji'inijipo mamiha vu'a 'wara'ira'omo ijí 'ararihae 'warahuna pana kaivo nú núni nii Huni harura ka'ene kavaji rona 'waravara.
17 Ijihuna'e vea ka'ene Hu hura 'ee pinana Godi Amona'i apenaji pina'inijara ika'ina Hu rone 'waramana. Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na oja mahe 'ee teamanima paranujina 'wamana.
18 Nú pu pu'úmo akuavuri huri'a 'ahi hi'eme Irakaho kahi akúpa 'ahi rena roajaho nú núni atai hejara.
19 Ijihuna'e nú niheju. Poropeti epuni ira vaji 'waramajaho roe nimaa'e renana. 'Ena'omo ja puni iriji hene ve'avajaho ja mamaa'e vehuna. Puni vu'a kajaho areri nahehai nututi hana'eju'e vea nitumu ja'ina. 'Ene areri moroi joni oja vaji roe ajimu ja'ina.
20 'Enakaivo ikino maraku he'avara. Ijaho poropeti epuni vu'a ichá'ina ka'ene roujaho maiji ei pini huni vwihi ta'arohe 'warahuna pa'ana.
21 'Ene poropetiepo vu'a ka'ene 'waravajaho emai huni ura ijino vehuna pana kaivo emaa'e Godoni 'Avenijara venaume Godi rone 'waravara.

2

Najahi'ina Ira'asina 'Urimarahunijina

1 'Enakaivo poropetia ira'ata 'u'o ijí emapuni vaja kajino 'urijara. Ni areri ija'ina'e najahi'ina ira'ata 'u'o joni vajakino 'urine vu'a ira'ata ka'ene siserasahunijija hemi najahakame Natohwa ka'ene pua'e 'imenajaho hekajahuna. 'Ene mamako 'unama sisea puni haha 'ahi roe rehuna.
2 'Eje ea mapokakija 'uasa vene 'ee puni ura ijí 'ararihae vehuna 'ee puni hahijihuna'e 'unama nimaijaho apene ira'ata 'wahuna.
3 'Ene pu pusumano vwihajujara reje 'unama ira'atijino pisivi'i joni kukua 'ekahuna. 'Enakaivo puni eha ka'ene nitama mihajaho mai'o pama namu 'ee pua'e siseranihunijaho ni'urine areri rene namu.

4 Ijihuni maijaho vea ka'ene 'ona oji'inapo sisea vejajaho Godiho pamakimana kaivo Hu pu ato'arumaume veni va'ara 'ee ma'oa ka'ene nutuvi'ina vaji irechamiu'e 'otua ve'irono hiju.

5 'Ene nimarako Noa oni veijino mwe'a sahasi ea ka'ene hijajija pamaki'ika'i Noa ka'ene Godoni ira arira najahajine 'ee ea iropu no'o 'ajoha'ika'i toa ranavume ea ka'ene Godi paheju jihipuni roana.

6 'Ene ara mama'ina ka'ene Satami'o Kamora'o pamaki'ika'i eha mihe venaume va'e ú'a rejajaho ea ka'ene túna'i Godi pa'ana 'wavi'i hihunijipo kahuni jihuna'e najahana.

7 'Ene Hu Rati ka'ene arimaijaho Satami vaji ea ka'ene 'uasa veji'i hijari vaja kajino sema para'eju'e hi'eme ni'ajahana.

8 Hu ea ariri jihuna'e hu pu pu'úmo hiji'i raka ka'ene huni nii kime 'ee he'eju'e veku veku pu sisea ka'ene veji'i hijujara vejume huni oja ka'ene aririjaho niho'o tura'i 'ahaana.

9 'Enakaivo Natohwijara 'unama ichá'inijino ea ka'ene Godi hena kavi'inijihi venakia vaji ni'ajihuna arerina. 'Ene ea ka'ene arira pa'ajija 'otua veijino eha mihuna'e irechamiu'e hiju.

10 Hu ea ka'ene puni hahijara sisea ka'ene ura renauji vene 'ee ea mama'inijihi kima senavujija ijihuni eha namu. 'Ene paju'i kaivo puni ura ijí vene 'ee patea juna'eju'e 'ona oji'ina puni mama'ina ira sisea 'waravura.

11 'Enakaivo vu 'ona oji'ina ka'ene mama'ina 'ee harusinijaho pu ira sisea eha pavene Natohwi jihuni una'a panamahe 'waravura.

12 'Ejume ea ike hanuha sa'ina ka'ene vwiha pa'akipo maiji nahena irechamiu'e ojura'omo 'unirame 'anihuna. 'Ene pu uneunecha mapoka pahena pakivura kaivo pu ira sisea majikari 'waravura. 'Ena'omo ijí hanuha kajihi ruara'avajino pu 'u'o ruarahe pa'arehuna.

13 Pura sisei hijujihuni maijaho sisea ka'ene pu veju jihipuni eha apeju. 'Ene pu niho'o veiri'a samaumaa kajino sisea vehunijipo teamanama parajura. 'Enakaivo pu niho'o joni vaja kajino areri matana 'ee titana rukinepo na'i ijí 'iruma ijura vaja kajino ira sisea 'waravi'i pisivisavu.

14 'Ene pu puni nia 'eke ema 'ee paranaha sarame 'ee pu nii kime itunavujaho niho'o mai'o pa'uhuname turanavura. 'Ene pu pisiviu'e ea ka'ene pakirasahe hijujija oja 'urinau'e sisea vejura. 'Ene puni ojijaho niho'o pupusumaru vwihahunijara itunama parajura 'ee pu sesamaa siripa'ava ja'ina.

15 'Enajihuna'e pu 'unama aririjaho niare'ika'i Perami

kaˈene Piori oni harihijara ˈunama sisea kaˈene venuji oja miha paranu jaˈina.

16 ˈEnakaivo Peramiho sisea kaˈene hu venajihunaˈe huni tonikia kaˈene ira paˈajara emaapuni iri ˈurarahe poropetia kaji ajimajaho tanumana.

17 Ea ikija areri toa ˈújɑ kaˈene paˈarene navujaˈina ˈee areri ˈimitiaˈe asiasiˈi ˈanaa vaˈujaˈina. ˈEjume ea kajihi punaˈe nihoˈo nutume naˈinaˈi vajama namuji ˈajaha hiju.

18 Pu nihoˈo uneunecha kaˈene parehunijija ira kehi kehi ˈwaraviˈi pisimiuˈe hahijara ura renaujino ivavisa vena atoˈurume ea kaˈene niˈunama sisea arevajija kúˈo ˈekaura.

19 ˈEne puni ahija veje paˈarehuna nahame ˈwaravura kaivo pu opuina ijí ˈunama sisea kaˈene pu veju kajihipuni pwea rejura. ˈEne uné rakijara emaa rosama paranujaho hu ijihuni pwea renuna.

20 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene núni Natohwa Niˈajúhiˈina Jesu Keriso hena kamareja mweˈa kehuni sisea vajijino juhaha usevajipo kúˈo vaˈe sisea kajino jasarame ˈee ijipo rosamie parajujaho puni hia kaˈene ni marako hijajaˈina pana kaivo nihoˈo sisemaaˈe hijura.

21 ˈEjume ea ijá kajija ˈunama kaˈene aririjaho paheˈipisa mamaa vejaˈa. ˈEnakaivo pu varapa kaˈene akuaviˈinijija ˈwaravuˈe henareˈe túchɑhɑ vaˈujipo areria pareju.

22 Ijaho haa kaˈene ˈwarava jaˈinaˈe renu. ˈUi kúˈo ˈunama vaˈe hura hwenaji inujaˈina ˈee maha toa rúrɑhuˈe paˈarejukaviˈi kúˈo ˈuname hii vaji vaˈujaˈina.

3

Natohwijara Rohuna Nahama ˈWaramajina

1 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ikaho nuni asura amurijihuni roriji veju. ˈEnareˈe joni vwiha ijí venae kúˈo vwihaˈavarono veju.

2 ˈEjakame ja nitama poropetia kaˈene akuaviˈinijihipo vuˈa kaˈene ˈwaravara ˈee Natohwa kaˈene niˈajúhiˈini jihuni tamana kaˈene apasoruepo ˈwaravajija vwihahuni jihunaˈe veju.

3 Ja marako ikaho hena kaˈavara. Vea túchɑmɑɑ ea ˈijahiˈinijipo roe ˈijahiˈi puni hahijipo ura renaujiru vehuna.

4 ˈEne pu ijaˈina ˈihuna Hura rohuna kaˈene nahama ˈwaramajaho ichí roo? ˈiame ˈijahe ˈwarahuna. Ijihuni maijaho uneunecha kaˈene maiˈo mweˈa aneja vejajino rene roe emahu núpo kwamasahajino unenuˈu pina aniˈina pareˈejuˈe nijaˈinaˈe navu ˈiahuna.

5 Godoni ira 'ahi ichutoa rejara 'ee mwe'a ikaho toa vaji
roe 'e'unana 'ee toi tauhuhe namuna kaivo pu nihena kavu
vo pu pata'arohu.
6 Ijihuni vaji mwe'akaho vea kajino sai hirame ruarahana.
7 'Enakaivo iviamaa ichutoa 'ee mwe'a ikaho Huni ira 'ahi
venae 'ajaha irechavu'e navu 'ee 'otua ka'ene vehuna 'ee ea
sisea ka'ene Godi pana 'wavujihi ruarahuna'e 'ajiha navu.
8 'Enakaivo ike vu'a kwinu parunami'amana. Ehu nuna
na oja mihi'ine Natohwi jihuni 'unamijaho juara mapoka
mapoka (1,000) pa'arejujaho areri vea kwinuna 'ee vea
kwino pa'arenujaho areri vea mapoka mapoka (1,000)
pa'areju ja'ina.
9 Natohwijaho iraka ka'ene Hura nahama 'waramajaho
marako pavenu rone ea 'aho'a ija'ina'e vwihaju kaivo Hu
ja masuani 'ajiha avanu. Ijihuni maijaho nú eha sisea
apehunijaho Hu ura parenu vo ea maho'o 'unama ta'arohe
rohuna'e ura renu.

Mwe'a 'Ee Akúpa Maiu'ina

10 'Enakaivo Natohwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa
apeji'inapo rouja'ina'e rohuna. 'E'eje akúpa 'ee ichutoi
uneunecha ka'ene navujija ira ni'ima'ura'e re'eje uhoa rene
hirama arihe pa'arehuna 'ee mwe'a ikino uneunecha ka'ene
navujija maho'o re parahuna.
11 Ijihuni maijaho uneunecha ikija maho'o hirama arihe
pa'arehuni jihuna'e ivi'a ja ea ichá'ina rehuna'e vwihajo?
Joni kara ariramaa'e rene 'ee Godi ura renu ja'ina'e hi'avara.
12 Ja Godira marako ro'amajina roju. 'Enakaivo ijí vea
kajaho ichutoi kahija veni reje pa'arehuna 'ee uneunecha
ka'ene ichutoi navujija vena uhoi ni'ima'uri rena'e hirama
arihe pa'arehuna.
13 'Enakaivo Hura nahama 'warumajaho nú akúpa 'ee
mwe'a maiu'ina ka'ene 'unama ariraru nahuniji ka'irono
niri'i 'ajaha hiju.
14 'Enajihuna'e ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'ine ja ura
ijihi kihuna ura renaukúne harura vene hijakame Hura roe
ja ki'amajaho ja mataume hine 'ee sisea pa'ana 'ee ea ja sisea
panamahi'ina ki'amana.
15 'Enakaivo vwiha'avara. Natohwijara masuani vivinui
'ajúha va'ujihuni maijaho emaa ni'ajihe marani'amarono
avanu areri núni vwea Poru ka'ene nú oja mahi'iniji vwiha
mamaa ka'ene vajahume joni asura vene 'waramajaho
vwiha'avara.
16 'Ene hu 'u'o huni asura vajijija ikija vene 'warumana.
'Enakaivo ijí hena kahuna 'aho'a kisina 'ee ea ka'ene
panajahume hejara 'ee pakirasahe nami'i kaivo vu'a 'eke

arohiˈinijija pura Godoni ira ˈahoˈa ˈeke taˈarohe ani ani puni ura ijino ruarahe ˈwaravujara rejuˈe pu eha sisea apehuna.

17 Ehu nune ijihunaˈe ja nimarako hejajaˈinaˈe ojono ˈajoˈaraˈavara. ˈEjakame ea kaˈene majikarino hijujipo ˈunama siseijino ja pairisame vaˈe joni ruha mamaa kaˈene jara kirasahe hijujaho paˈariˈavara.

18 ˈEnakaivo núni Natohwa ˈee Niˈajúhiˈina Jesu Keriso oni maiji vwihaniˈina ˈee henaka vajijino emareˈavara. ˈEne iviamaakino rene vaˈe majama aneja púsa paˈana ˈee pinana maijaho Huna. Ameni.

1 Joni

Ira Kaˈene Majama Hihunijina

1 Nitama anejijaho ijí Ira kajaho ijí hinanaˈomo nú Hura
iraka kaˈene ˈwarumajaho hene ˈee nú núni nii kame ˈee
Hura raka kaˈene venajaho nú kame ˈee nú núni iji Hu
ˈunavaji rone veju. Ikaho Ira kaˈene majama hihunijina.
2 Majama hihunijaho nú haha pakavara kaivo nú
kahunaˈe rejume kavara. ˈEnajihunaˈe nú ikaho ja ˈwarame
ˈee najahu. ˈEnareˈe ja ˈwaravu. Ijaho majama Amo ahuma
hinanaˈomo Hu rouma nú kavara.
3 Iraka kame hejajaho nú ja ˈuˈo ˈwaravu. ˈEjakame ja nú
puˈúmo hami vehuna. ˈEjume nú nimaa Amoho ˈee Huni
Hariha Jesu Keriso puˈúmo hami veju.
4 Nú uneunecha ikihija vejujihunaˈe nú ja puˈúmo tea-
manuma parahuna.

Godiho Hanajiˈina

5 Ikaho Huni vuˈa kaˈene núra hejaji ja ˈwaravu Godiho
nihoˈo hanajiˈina kaivo Huni vajijaho nihoˈo panutuviˈina.
6 Nú Hu Huˈúmo hami vejura ˈiˈi kaivo nú nutuviˈini
ˈurahojujaho nú nimaa iraˈata vene ˈee nimaijaho pavejura.
7 ˈEnakaivo nú hanajiˈini hina ˈurahojujaho areri Hura
hanajiˈini hinujaˈinaˈe nú ea ˈaho puˈúmo hami hami veju.
ˈEne Jesu kaˈene Huni Harihi jihuni ˈaijara núni sisea mahoˈo
sovuˈe paˈarenu.
8 Nú nihoˈo sisea paˈana ˈwavujaho nú onuno pisivaravu.
ˈEjuˈe nimaijaho núni oja vaja panamu.
9 ˈEnakaivo nú núni sisea Hu nahama ˈwaraˈavajaho Hu
pauchaviˈine ˈee ariri jihunaˈe Hu núni sisea vwihana areme
ˈee núni sisea mahoˈo somuhe paˈarehuna.
10 Nú ijá ˈwavujaho nú sisea pavejura ˈwavujaho nú vejuˈe
iraˈasinaˈe rejukame Huni ira núni vaja panamu.

2

Kerisoho Núni Niˈajúhiˈina

1 Sesahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja sisea
paveˈavarono veju. ˈEnakaivo ea sisea venujaho Ea pina
núnijihunaˈe Amoni unaˈi jarima ˈwaramuna. Hu Jesu Keriso
kaˈene arira maijina.
2 Jesura núni sisei jihuni eha apenana. ˈEnakaivo núni
siseijiru pana vo ea mahoˈo mweˈakino hiju jihipuna ˈuˈo
apenana.

3 Nú Huni tamana hene vejujihunaˈe nú niheju nú Hu hena
kaviˈina.
4 Ea pini Na Hu nihejura ˈiˈi kaivo Huni tamana pavenu-
jaho hu iraˈata apenu. ˈEjuˈukamareˈe nimaijaho huni oja
vaja panamu.
5 ˈEnakaivo ea irara Huni ira hene venujaho huni vajijaho
nimaa nimaaˈe Godi oni oja mihujaho areri rena paranu.
Ijihunaˈe nú niheju nú Huni vaji hiju.
6 Ea irara Huni vaji hinu ˈiamujaho hu Hura ˈurahe
onajaˈinaˈe ohuna.

Oja Mweˈa Pamahunijina

7 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ike tamanakaho
maiuˈina na paveju kaivo tamana sahasa kaˈene nitama jara
apejajina. Tamana sahasijaho Ira kaˈene ja nihejajina.
8 ˈEnakaivo na tamana maiuˈina jonaˈe veju. Tamanakaho
Huni vaja nimaa rejuˈe ˈee joni vaja ˈuˈo nimaa renu. Ijihuni
maijaho nututijaho paˈarene vaˈejuˈe Ira nimaijaho iviˈa
hanamana.
9 Hu ea pini ijá ˈimujaho Na hanajiˈini hiju ˈiˈi kaivo
vweaha semujaho hu nutuviˈina vaji hina roe iviamaa
ˈeˈunu.
10 Ea irara huni vwea oja mahujaho hu hanajiˈini hinu.
Ijihunaˈe hu paveje vweaha amaaresume ˈohuna.
11 ˈEnakaivo ea irara vweaha kama semujaho hu nu-
tuviˈini hine ˈee nututi ˈurahe onu. ˈEjuˈe hu ichá ruvahuna
puruva renu. Ijihuni maijaho nututa kajara nia supatiana.
12 Sesamae ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho joni sisei-
jaho Huni Ihijihunaˈe Hu vwihana aremana.
13 Emahu núne ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja Hu
niheju. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na
jonaˈe vejujihuni maijaho ja ˈavena siseuni ˈunama arevara.
Sesamae ikaho na jonaˈe vejuta. Ijihuni maijaho ja Amo
nihejura.
14 Emahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja Hu
nihejura. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho
na jonaˈe vejujihuni maijaho ja nihoˈo harura rukine ˈee
Godoni ira joni oja vaji namujihunaˈe ˈavena siseuni ˈunama
arevara.
15 Ja nihoˈo mweˈa kakaho oja pamahe ˈee uneunecha
kaˈene mweˈi navuji ˈuˈo oja pamiˈavara. ˈEnakaivo ea irara
mweˈakake oja mahujaho Amo oni oja mihiˈinijaho huni
vaja panamu.
16 ˈEnakaivo sisea kaˈene iki mweˈi navujija ikena. Haha
huni ituana ˈee nii kime ituanavura ˈee jarikaˈe rejujaho
Amoni rena rohuna pana. Ijija mweˈa ikehuna.

17 Mwe'akaho uneunecha mapoka 'ee huni ituaniji'i
pa'arena vai'i navu kaivo ea ka'ene Godira ura renuja'ina'e
vejujijahija majama hihuna.

Majama Hihunijaho Nahama 'Waramajina

18 Sesahu nune ja niheja ja'ina'e vea túchamaa ijina'omo
Keriso oni nana'eji'ina rou. 'Ene iviamaa 'u'o Keriso oni
nana'eji'ina mapoka urimaravara. 'Eju'e nú ijí hena kavu-
jaho ijaho vea túchamaijina.

19 Pu nú irechamú'i kaivo va'ajihuni maijaho pu núni
pwina pana. Pu núni pwina re'ipisa pu nú pu'úmo hija'a.
Vea ka'ene pu nú irechamúa va'ajara najuhujaho pu núni
pwina pana.

20 'Enakaivo Godira Huni 'Avena joni oja vaji samaha
jihuna'e ja ea maho'o nimaa hena kavi'ina'e rejara.

21 Ja paheji'ina pana kaivo ja nimaa nimaa heji'ina ijihu-
nihahi na jona'e veju. 'Enakaivo ijí nimaa nimaijaho ira'ata
pana. Ijaho ja niheju.

22 Ira'asina irane? Ea ka'ene Jesu Kerisoho pana 'iamujina.
Ijaho Keriso oni nana'eji'ina. Ea ka'ene Amo'o Hariahe'o
pataarorahujina.

23 Ea irara Hariha pataarohujaho hu Omaha 'u'o
pataaroha avanu. 'Enakaivo ea irara Hariha nimaa
ronujaho hu Omaha 'u'o nimaa ronu.

24 Vu'a ka'ene nitama aneja'e hejajaho ranave joni oja vaji
na'amana. Ijí nitama ja hejajara joni oja vaji na'avajaho ja
na'ia mapoka Amoho 'ee Huni Hariha pu'úmo hami hami
hinapena vahuna.

25 Ikaho Hura iraka ka'ene mú'irono nahama 'warumajina
majama hihuna.

26 Erapo jaa'e pisiviu jihuna'e ikaho na jona'e veju.

27 Huni 'Avena joni oja vaji samahume ja apejara.
'Enajihuna'e ijí 'Avena kajara joni oja vaji hinajihuna'e ei
pini ja najahuna areri pana. Hura samaha kajara uneunecha
maho'o najahuna. Ijí uneka ka'ene Hura najahujaho nimaa
nimaa kaivo ira'ata pana. Hura ja najaha kaja'ina'e Huni
vaji hiha.

28 Sesahu nune iviamaa Jesu pu'úmo hami hami hi'avara.
'E'irakúne vea ka'ene Hu kú'o ro'amajaho nimaa nimaa nú
paju'i kaivo matauma Huni una'i namihuna.

29 Ja nimaa heju Hu arira maijihuna'e ea irahipo nimaa
nimaa vejujaho pu 'Avena vaji nahenaara.

3

Godoni Harihija Oja Ma'ara'avara

1 Ike heha! Amora oja niˈimaˈura kaˈene nú múhe na-
juhaji kaha! Ijihunaˈe nú Godoni harihija ˈúmajihunaˈe
mweˈakaho nú pahene pakúmu. Ijihuni maijaho pu Hu
pahena pakavura.
2 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije nú ivia-
maa Godoni harihijaˈomo nú icháˈinaˈe rehunijaho maiˈo
pakaviˈina. ˈEnakaivo nú niheju Hura roˈamajaho nú Hua
kaˈava jihunaˈe Huaˈina rehuna.
3 ˈEnajihunaˈe ea irara ike nimaaroakaho Huni vaji namu-
jihunaˈe hu oriˈini vejume arira maa renana. Areri Hu arira
maijaˈina renuna.
4 ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejiˈi hijujaho pu ˈuˈo varapa
ˈene avaju. Ijihuni maijaho siseijaho varapa ˈejujina.
5 Ja nihejara. Hura roajaho sisea apena vaˈi roana kaivo
Huni vaja sisea paˈana.
6 Ea irahipo Huni vaji hijujija pu nihoˈo sisea pavejura.
ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejujaho pu nihoˈo Hu pakame
ˈee pahejura.
7 Sesahu nune paveje ea ˈahoˈa ja pisiviˈavara. Ea irara
arira maiji venujaho hu arira. ˈEne Hu arimai jaˈinaˈe hu
ˈuˈo arira.
8 Ea irara sisea venujaho hu ˈavena sisei jihuni ea. Ijihuni
maijaho ˈavena siseijaho nitama anejijino sisea venana.
Godoni Harihijara roajihuni maijaho ˈavena sisei jihuni
kaukara tirakuˈi roana.
9 Ea irara Godoni vaji nahejajaho hu sisea pavenuna.
Ijihuni maijaho Huni ˈIna huni vaji hinujihunaˈe hu sisea
pavenuna. Ijihuni maijaho hu Godoni vaji nahejara.
10 Ikaho ˈunama icháˈina kaˈene ea irara Godoni harihe ˈee
ea irara ˈavena sisei jihuni harihiji hena kihunijina. Ea irara
sisea vejiˈi hine ˈee vweaha oja pamahujaho hu Godoni ea
pana.

Oja Maˈaraˈavara

11 Vuˈa kaˈene nitama aneja nú hejajaho ikena. Ja ea ˈaho
puˈúmo oja ˈekarahuna.
12 Nú Keni vareˈina pana. Hu ˈavena sisei jihuni ea
ijihunaˈe hu huni ˈuˈua ˈanaume kwamana. Hu ˈuˈuaha
rakijihunaˈe ˈanaume kwamane? Ijihuni maijaho hura raka
kaˈene venajaho sisei jihunaˈe pamaranana. ˈEnakaivo
ˈuˈuahi venajara marana jihunaˈe avanana.
13 Vwehu nune mweˈakara ja senaˈamajaho ja oja
pahwaˈusunahaˈavara.
14 Nú nihejujaho nú maraku ijaho nikwamasahara vaji
hijara vo nú iviamaa kúˈo ˈurina hiju. Ijihuni maijaho nú

vwehu núna oja mihujihunaˈe. ˈEnakaivo ea irara ea ˈahoˈa oja pamihujaho hu majaa kwamasahuri vaji hinu.

15 Ea irara ea ˈahoˈa semujaho hu areri ea kaji ˈanauˈe kwamu jaˈinaˈe renu. ˈEjuˈukamareˈe ja niheju ea irara ea ˈahoˈa ˈaniuˈe kwamasahujaho hu majama hihunijaho huni oja vaja panamu.

16 Ike ˈunama ikehunakino Hura nú oja múhajaho hena kavu. Ijihuni maijaho Hu Huni hia núnijihunaˈe múhana. ˈEnajihunaˈe nú ˈuˈo núni hia vwehu núnaˈe mihuna.

17 ˈEnakaivo ei pini uneunecha mapoka rukina reˈikaˈi hu vweaha pivunu kajaho nikaˈikaˈi patemuˈamajaho vu icháˈinaˈe Godoni oja mihujaho huni vaja naˈena?

18 Sesahu nune ma iraru oja mihu paˈwaha kaivo nimaa nimaiji vene ˈee oja miha.

Godoni Unaˈi Pajuˈikaˈi Matauma Namihunijina

19 Ijihunaˈe nú niheju nú nimaa nimai ijihuna. ˈEnajihunaˈe Huni unaˈi pajuˈikaˈi namihuna.

20 Nú sisea vejujihunaˈe núni oji vwihana heju. ˈEnakaivo Godira núni oja asitaha jihunaˈe nú raka kaˈene vejujaho Hu mahoˈo nihe paranu.

21 Vwehu nuna kaˈene na ja oja mihunakije núni ojijara nú panamuˈamajaho nú pajuˈikaˈi Godoni unaˈi matauma namihuna.

22 ˈEnakaivo nú Huni tamana vene uneunechaka Hura ura renuji hena vejujihunaˈe nú rakaˈe jarivujaho Hu nú vajúhuna.

23 Ikaho Huni tamana. Nú Huni Hariha Jesu Keriso oni iha nimaa rone ˈee ea ˈaho puˈúmo oja ˈekarahuna areri Hura ˈwaruma jaˈinaˈe vehuna.

24 Ea irara Jesuni tamana hene venujaho hu Huni vaji hinu. ˈEjuˈe Jesu huni vaji hinu. Ijaho nú niheju Hu núni vaji hinu. Ijihuni maijaho Huni ˈAvena kaˈene Hura nú múhajara rejuˈe nú niheju.

4

ˈAvena Nimaijine ˈEe ˈAvena Iraˈatijina

1 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ja ˈavena mapokakija panimaa vetiˈavara. ˈEnakaivo ˈavena kajija vene kive Godoni rena rou ho paˈajaho kiˈavara. Ijihuni maijaho poropetia iraˈasina mapoka mweˈakino ojura.

2 Ikaho ˈunama kaˈene Godoni ˈAveniji hena kahunijina. ˈAvena irara Jesu Kerisoho roe haha apenana ˈiamujaho Godi oni rena roana.

3 'Ene 'avena ka'ene Jesuho Godona parena roana 'iavujija 'avena ka'ene Keriso oni nana'eji'ina ka'ene rohuna'e jara hejajaho ivi'a ni iki mwe'i roana.
4 Sesahu nune ja Godoni jihuna'e ja pu asitahara. Ijihuni maijaho 'Avena ka'ene joni vaji hinujara 'avena ka'ene mwe'a kehunijaho niho'o asima paranana.
5 Pu mwe'a kehuni jihuna'e pu mwe'a kehuneru 'wavura. 'Eju'ukamare'e mwe'a kehuni eijija puni iraru hejura. Mwe'a kehuni siseijara pu renaura.
6 'Enakaivo nú Godoni jihuna'e ea irara Godi hena kamujaho hu núni ira henuna kaivo ea ka'ene Godoni parene roajaho hu núni ira pahenuna. Ijara reju'e nú 'Avena nimaijaho kame 'ee 'avena ira'atijaho kahuna.

Godiho Oja Múhi'ina

7 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije veje ea 'aho pu'úmo oja 'ekara'avara. Ijihuni maijaho oja 'ekaravujaho Godoni rena roana. 'Enakaivo ea irara ea 'aho'a oja mihujaho hu Godoni vaji nahejara 'ene Godi hena kamuna.
8 Ea irara ea 'aho'a oja pamihujaho hu niho'o Godi pahenuna. Ijihuni maijaho Godiho oja 'ekaravujina.
9 Ikaho 'unama ka'ene Godira nú oja ka'ene múhaji najuhajaho Huni Hariha nikwisu ranavume mwe'i roajihuna'e nú Huni vaji majama hihuna.
10 Ikaho oja 'ekaravujina. Nú Godi núni oja pamahara kaivo Hura nú oja múhajihuna'e Hu Huni Hariha ranavume roe núni sisea apejume pa'arenana.
11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihukije Godi Hu niho'o natohwa oja múhajihuna'e nú 'u'o ea 'aho pu'úmo oja 'ekarahuna.
12 'Enakaivo na'i pini ei pini Godi niho'o kahuna pana kaivo nú ea 'aho pu'úmo oja 'ekaravujaho Godi núni vaji hinuna. 'Ene Huni oja 'ekaravujaho núni vaja areri renuna.
13 Nú niheju Hu Huni 'Avena nú múhajihuna'e nú Huni vaji hiju'e Hu núni vaji hinu.
14 Amora Huni Hariha ranavume mwe'a kehuni Ni'ajihi'ina'e re'i roajaho nú núni nii kavaji ea 'waravara.
15 Ea irara Jesuho Godoni Hariha 'iamujaho Godiho huni vaji hinu 'ee hu Godoni vaji hinu.
16 Godira oja ka'ene múhajaho nú hene nimaa roju. Godiho oja 'ekaravujina. 'Enajihuna'e ea irara oja 'ekaravuri vaji hinujaho hu Godoni vaji hiju'e Godi huni vaji hinuna.
17 Nú ijí hejajihuna'e núra oja mihujaho marasahura. Ijihuna'e nú vea ka'ene 'otua vehuni veijaho pajuhuna. Ijihuni maijaho Hura hinuja'ina'e nú iki mwe'i hiju.

18 Juvujaho oja 'ekaravu jihuni vaja pana. 'Enakaivo
nimaa oja 'ekaravujara juvujaho veju'e pa'arenuna. Ijihuni
maijaho juvujara reje eha sisea apehuna. 'Ena'omo ea irara
jumujaho oja 'ekaravujaho huni vaja areri pana.
19 Núra Hu oja mahujihuni maijaho marako'a Hura núa
oja múhajihuna'e mahu.
20 Ei pini ijá 'imujaho na Godi oja mahu 'i'i kaivo vweaha
kame semujaho hu ira'ata apene avanu. Ei pini hu ea nii
huni kamujaho oja pamahu kaivo ichá'ina'e Godi ka'ene hu
pakamujaho oja ma'ena?
21 Ike tamana kaho nú Huni apejara. Ea irara Godi oja
mahujaho hu vweaha 'u'o oja ma'amana.

5

Núra Mwe'ake Asivajina

1 Ea irara Jesuho Keriso nimaa ronujaho hu Godoni vaji
nahejara. 'Ene ea irara Amo oja mahujaho hu Huni hariha
ka'ene Huni rena roaji 'u'o oja mahu.
2 Nú Godoni harihija oja mihujihuna'e nú nihena kavu nú
Godi oja mahe 'ee Huni tamana 'ararihae vejura.
3 Ikaho Godoni oja 'ekaravujina nú Huni tamanijaho hami
'ajohuna. Ijihuni maijaho Huni tamanijaho mai'o kisina
pana.
4 Ijihuni maijaho ea ka'ene Godoni vaji nahenaajipo
mwe'akaho asivara. Núni nimaa roijara vejume nú mwe'a
ikaho asivara.
5 Ea irara mwe'akaho asimune? Ea irara Jesuho Godoni
Harihiji nimaa ronujarana.

Ikaho Jara Hehunijihuna'e Vejara

6 Ikaho Ea ka'ene toa 'ee 'aa vaji roajina. Hu Jesu Kerisona
toaru pana kaivo toa 'ee 'aiji'i roajina.
7 'Avenijara Huni vu'a nimaa venana. Ijihuni maijaho
'Avenijaho nimaijina.
8 Ijihuni maijaho ike no'opisu ikipo Huni vu'akaho nimaa
vejara. 'Avenijine toijine 'ee 'aijina. 'Ee ike no'opisu ikipo
ahume avacharavara.
9 Nú emaapuni vu'iji nimaa ve'avajaho Godira kime
'waramujara maho'o asitaha paranu. Godoni kima
'warumujaho ikena. Ijaho Hu Hariahoni vu'a nimaa vene
'waramana.
10 'Ene ea irara Godoni Harihiji nimaa ronujaho hu ori'ini
hena kamuna. Ea irara Godi panimaa ronujaho hu Hua
veju'e ira'asina'e renu. Ijihuni maijaho raka ka'ene Godira
Huni Harihiji rone 'waramajaho panimaa ronu.

11 Iraka ka'ene 'warumajaho ikena. Godi majama hihuna múhana 'ee ike majama hihunakaho Huni Harihi jihuni vajina.
12 Ea irara Huni Harihiji apenujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihiji papenujaho hu majama hihunijaho papenu.

Majama Hihuna

13 Ike raka ka'ene na vejukaho ja ea irahipo Godoni Harihi jihuni ihiji nimaa rojujihi puna'e veju. 'Ejakame ja majama hihuna ka'ene apejaji hena ka'avarono veju.
14 Ikaho nú Huni una'i nimaa rojujihuna'e uneunecha raka'e Huni ura ija'ina'e jarime 'waravujaho Hu henuna.
15 Hu henuhuna'e nú hena kavu. Ijihuna'e núra uneunecha iraka Hu jarivujija nú 'ekura.
16 Ea pini huni vwea ka'eje sisea ka'ene pakwahuniji veje ka'amajaho hu ni'ajahe Godoni siporua 'oje hia huna ma'amana. 'Ene 'u'o Hura ea ka'ene sisea ike pakwamasahuke pavejujija hia puna mihuna kaivo sisea pina venareje kwamasahuna namu. Ijihuna'e na ija'ina pa'iavo hunijihuna'e jarima 'waramama pa'iavu.
17 'Unama ka'ene ariramaa pa'ajija maho'o sisea. Sisea pina vena'e pakwahuna namu.
18 Nú niheju. Ea ka'ene Godoni vaji nahejajaho sisea pavenuna. 'Enakaivo Jesu ka'ene Godoni Harihijara 'ajoahu'e 'avena siseijaho hu ija pa'unamuna.
19 Nú niheju. Nú Godona kaivo mwe'akaho maho'o 'avena sisei jihuni harura hari namu.
20 Nú niheju. Godoni Harihijaho niroana. Hu nimaiji hena kahuni henaka ijaho múhana. 'Eju'e nú Huni hariha Jesu Keriso ka'ene nimai jihuni vaji hiju. Ijaho Godi nimaa ka'ene majama hihunijina.
21 Sesahu nune godi ira'ata ka'ene iji vejujija oja pami'avara.

2 Joni

Vuʻa Anejijihina

1 Na eruta napara kaʻene iji pijahajine ʻee sesahwaha kaʻene nara nimaa vajijino oja mihujiru pana vo ea mahoʻo nimaiji hena kaviʻinijihi punaʻe veju.

2 Nimaa kaʻene núni vaji name ʻee majama nama vahuni jihuni hahi veju.

3 Maiji vwihanúana ʻee numirumana ʻee matauviʻina kaʻene Godi Amo ʻee Jesu Keriso kaʻene Amo oni Harihi jihuni nimaa ʻee oja mihujaho nú puʻúmuna.

Hura ʻWarama Jaʻinaʻe Oʻavara

4 Na sesahu jona ʻahoʻa kiʻeme nimai jihuni vaji ʻurahojajaho na teamanimana. Areri núra vehuna kaʻene Amounaʻi apeja jaʻina vejara.

5 ʻEnakaivo na iviamaa napara kera a ʻwaravu na tamana pina maiuʻina paveju kaivo núra nimarako amura hejara kaʻene ea ʻaho puʻúmo oja maʻarahuna kaʻene ʻwaramaji veju.

6 Oja ʻekaravujaho Huni tamanijara ʻwarama jaʻinaʻe ʻuraha ohuna. Ikaho tamana kaʻene jara nitama hejajinaʻomo ja ijihunijino ʻurahe ohuna.

7 Iraʻasina mapoka iki mweʻi ani rene vaʻu. ʻEnaʻomo pu Jesu Kerisoho haha paapenana ʻwavura. Pu nihoʻo iraʻasine ʻee Keriso oni nanaʻejiʻina.

8 Nú raka kaʻene ja najahume rejajaho hami ʻajohakame papaʻareʻama jihunaʻe nú ja puʻúmo eha mamaa mahoʻo areri apehuna.

9 Ea irara Kerisora najahuji paveʻi kaivo karokaha venujaho Godi huni oja vaja pahinu. Ea irara Kerisora najahuji venujaho Omaheʻo Hariaheʻo huni oja vaji hiju.

10 Ea ʻahopo ja najaʻiro roʻi kaivo ijí raka kaʻene najahaji paapene roa kiʻavajaho paʻwarave joni sea roe ʻee paʻajoʻavara.

11 Ea ijaʻiniji kame a ʻajoʻamajaho hura sisea venujaʻinaʻe a areri sisea ijaʻina vehuna.

Vuʻa Túchamaijina

12 Na ura ja mapoka ʻwarahuna ura reniu kaivo na heha ʻahi vehuna ura pareniu. ʻEnaʻomo na vuʻareje joni unaʻi urania kakaraviʻi ʻwaravakame nú ja puʻúmo nihoʻo temari ituʻona parahuna.

13 Joni ˈuˈua kaˈene Godi iji pijaha jihipuni ehipo ja ˈajoravu.

3 Joni

Nimaijihuni Vaji ˈUraho ˈavara

1 Na erutai Keasi kaˈene na oja mahujihunaˈe veju.

2 Vwea nuna na oja mahiˈine na oni siporua ˈojuraˈomo uneunecha mapoka ja puˈúmo marasahe ˈee a hami hihuna areri oni oji vaji marana jaˈinaˈe rehuna.

3 Vwehu núpo roe ara ˈunama kaˈene nimaiji ˈurahe onuji ˈwarivume hejujaho na teamanimana.

4 ˈEjuˈukamareˈe sesahu núpo ˈunama mamaiji ojuji na hejujaho na nihoˈo teamanima paraniu.

Keasi Aromahajina

5 Vwea nuna kaˈene oja mahiˈiniji ara vwehu núpuna*ʻ*i vene ˈee apiora kaˈene vwea vwina vene niˈajihujaho mavarasaˈina venu.

6 Pu sosi vaji ara oja kaˈene mihuji rone ˈwaruvu jihunaˈe a pu irechamie vaˈavajaho hami ˈunama kaˈene Godi teamahuni jaˈinaˈe veˈamana.

7 Pu Huni Ihijihuni hahi usema vaˈajihunaˈe pu Jenitaru puna unenua ˈahoˈa paˈekara.

8 Ijihunaˈe nú ˈuˈo ea ijaˈinijija niˈajihuna. ˈEjakame nú pu puˈúmo ahume nimaijihuni kaukara vejiˈinaˈe rehuna.

Tiatiripisi ˈEe Timitiriasi

9 Na sosi huni vuˈa ˈahoˈa na heha ˈahi nivejuta. ˈEnakaivo Tiatiripisi hu nihoˈo niˈimaˈura reˈiro vwihaˈi kaivo núr*a* raka kaˈene ˈwaravajaho hu rarenana.

10 Ijihuni hahi nara roujaho hura uneunecha kaˈene sisei venajaho ˈeka ro najahuna. Hu núnun*a*ʻi ira sisea ˈwarume ˈee namuhuna. Hu vwehu nún*a* kaˈene apiorijija paaherame ˈee ea ˈahoˈa tanuˈurihuˈe pu ˈuˈo ijaˈina vejura. ˈEne ea ˈahopo apiora ˈekaˈujaho hu pu tanuˈurihuˈe sosia paroˈi kaivo samai hijura.

11 Vwea nuna kaˈene na oja mahukera a pakaˈeje sisei jihuni ˈunamijaho matesaraˈamana kaivo mamai jihuni ˈunamijiru matesaraˈamana. Ea irara mamaaru venujaho hu Godi ona ˈee ea irara sisearu venujaho hu Godi pakamuna.

12 Ea mapoka Timitiriasi taˈarohe hina ˈwavura. Nú Timitiriasira raka kaˈene venuji nú kama hejuji ˈuˈo ˈwaravura. ˈEjuˈukame ja niheju núr*a* raka kaˈene ˈwaravujija nimaa nimaa.

Vuˈa Túchamaijina

13 Na niho'o mapoka mapoka 'wara'i 'ahiu kaivo na heha
'ahi ijí vehuna ura pareniu.
14 Na vu'e a kahuna ni samatu'u renu. 'Ene nú no'o
urania kakaravi'i ahuma 'wama hehuna. Matauvi'inijaho a
hu'úmuna 'ee napuhuana ka'ene iki hijujipo a 'ajoravu. 'Ene
napuhu nuna ihi 'urihi'i 'ajora'amana.

Juta

Vuʻa Anejijihina

1 Juta kaʻene Jesu Keriso oni pwea ʻee Jemisi oni ʻuʻuijiʻi ea kaʻene Amo Godira oja mihe ʻumenauʻe Jesu Keriso onaʻe ʻajohaʻejuʻe hijujihi punaʻe veju.

2 ʻEne veje numisaraa ʻee matauviʻina ʻee oja mihujara joni vaja emarena paranama.

Sisei Najahiʻina Puni Jujuvuʻa

3 Napuhu nuna kaʻene na oja mihiʻinakije na ʻunama kaʻene nú venume maranú*ana* kaʻene nú apejaji asura vene ja ʻwaraʻirono amairiaravuta. ʻEnakaivo na iviamaa asurakaho vene ja jarirame ʻwaravujaho nimairoa kaʻene Godira Huni ehija mihajaho ja ija kisi ʻuname ʻajohunaʻe asurakaho veju.

4 Ijihuni maijaho ea ʻahoʻa iviamaa ja pakiʻejuʻe nisareri joni vaji vuʻe ijá ʻiavo Godira nú vwihanúe aremu jihunaʻe nú ʻunama sisea vejiʻi hihuna ʻiavu. Ea kajija nitama iji pijihareja ʻotua vetihunaʻe ʻwaramana. Pu ea sisea'omo Godoni maiji vwihanú*aja*ho taʻarohe apene ʻuname sisea ʻuasa vene ʻee núni Natohwa kaʻene Jesu Kerisoho hemahu.

5 Ja niheji'ina kaivo na kúʻo ja vwihaʻavarono ʻwaravu. Natohwijara ea Ijipiti niʻajihume roe usevara vo ea kaʻene panimaa rojajija Hu venaume paʻarejara.

6 ʻEne ʻona ojiʻina kaʻene puni tinia nimaa nimaijaho arevajija Hu senia kaʻene majama nahunijino kamorame irechamiuʻe nututi Godoni ʻotua kaʻene vea niʻiniji ʻajaha hiju.

7 Ijaho niareri Satami ho Kamora ʻee ara mamaʻina ʻahoʻa kaʻene ijihipuni rori navujipo hine sisea kaʻene ʻuasa vene ʻee ʻunama sisea kaʻene emaapo pavejujaho vene napapo napara ihanie ojuʻe parupo parua ihanie ojuraʻomo ea kajija iviamaa vena kaʻene majama rejiʻi namuji hiju. Ijihunaʻe nú ijí kime vwihahuna.

8 Ijí ʻunama nikwinuʻina kajino ea ikija ʻuʻo sisea navaha punaʻi rone ʻee puni haha ruarahe ʻee ea kaʻene mamaʻinijija pataarorahe ʻee ʻona ojiʻina puni mamaʻini jihipunaʻi ira sisea ʻwaravu.

9 ʻEnakaivo Maikeru kaʻene ʻona ojiʻina puni natohwijara Setaniʻi Mosisi oni hahiji pakama vahacharavajaho ira sisea paʻwaramana kaivo hu ma ijá ʻwamane Natohwijara a eha mahuha ʻwamana.

10 'Enakaivo ea ikija uneunecha ka'ene pu pahena pakivujija ronahe 'ee siripavura 'ee areri 'ua maha puna'i puni vwihaijino vene 'ee pura uneunecha ija'ina ka'ene vejujipo pu ruarahiura.

11 Pu eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho pu Keni oni 'unamijino va'ara 'ee eha apehuni jihuna'e Peramura venaja'ina'e vejura 'ee Korara ninakarame rena pa'arena ja'ina'e vejura.

12 Ea ikijahija jara ahuma 'iruma ijuri vaji vu'ujija areri na'apo soha vaji navuja'ina pu vea ka'ene ja pu'úmo 'iruma'e ijujaho pu pajuvura 'ee pu pusumano 'ajo'arame areri 'imitia toa pa'ana'e 'asiasii 'anae va'uja'ine 'ee ichi nahenare'e 'ina pa'irima navuja'ina. Pu chinuma maho'o jaheju'e sarasaha paraju ja'ina.

13 Pura sisea ka'ene vejujihuni juhijaho areri sohi ajira amene sapa re'eju'e chiha ani rene siserasahe navuja'ina. Pu areri chinapo majikari jaheusahu ja'ina. 'Ena'omo nututa ka'ene na'i na'ii vajame navujaho puna'e aneja púsa pa'ana'e ranavu'e 'ajiha namu.

14 'Ene ike 'unama nikwinu'ina ka'ina'e Inakira Atamu oni amuhija iropu no'o pa'are'eme iraka ka'ene túna'i rehuniji kime ijá 'iama Kaha! Natohwijaho Huni ehija ka'ene arira maijihi pu'úmo ea niho'o mapoka mapoka asisame roara.

15 Hu ea mapoka maho'o aherame roe 'otua vetihuna 'ee ea sisesa ka'ene puni vaji hine 'unama sisearu vejujija 'ee ira sisea ka'ene ea sisesa kajipo Hua niname 'warava jihuna'e avahuna.

16 Ea ikija sui'ine 'ee ea nama'irono puni sisea sarame 'ee sisea iraka'e pu ura renaujaho ma ijí vejura. Pu ira toa rukina'omo pu ea pisimi'i pununa'i uneunecha maa ijí 'eka'iro avajura.

Ojono 'Ajohi'i Godira Oja Múhuni Vajiji Hi'avara

17 'Enakaivo ja vwehu nune na ja oja mihi'ine ira ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni apasorupo 'waravajaho vwiha'avara.

18 Pu ja ijá 'iavare Vea túchamaa re'eje ea matihi'ina mapoka'e puni hahijara sisea ka'ene itunavujiru veji'i hihuna 'iavara.

19 Ea ikihipuni vwihaijaho mwe'a ikehuni ura ijara itu'one navujihuna'e pura veji'i ea ahaame 'oi'oi hihuna. Ijihuni maijaho Godoni 'Avena puni vaja pa'ana.

20 'Enakaivo vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije joni nimaaroijaho veje emare'amana. 'E'eje Godoni 'Avena vajijino siporua 'o'avara.

21 ˈEne Godira oja múhaⁿa vajijino hijiˈi núⁿi Natohwa Jesu
Kerisora numiruma vaˈe majama hihuniji ˈeˈuhuniji ˈajaha
hiˈavara.
22 ˈEne ea ˈahoˈa kaˈene puruva retiˈejuˈe hijujija nu-
miraˈavara.
23 ˈEne ea ˈahoˈa kaˈene veni vaˈujija siriramiˈavara ˈee ea
ˈahoˈa juviˈi numiraˈavara kaivo ja pakiˈeje puni siseijara ja
arumaˈama.

TaˈarohuniSiporua

24 ˈEnajihunaˈe Hura areri ˈajohaˈeje paˈamaaresume ˈee
Hura veje ja Huni hanajiˈini jihuni unaˈi arираˈe teamanaˈeje
namihuna.
25 Núⁿi Godi nikwinu kaˈene núa venume maranúaji
taˈaroha. ˈEne Jesu Keriso kaˈene núⁿi Natohwi jihuni vaji
taˈaroha. Hanajiˈina Harura Niˈina ˈAjohaiˈina Ajira Rukina
ijija Huna. Hu nitama rene majama ijaˈina. Ameni.

Revaresiani

Jesu Keriso Raka Túnaˈi Rehunaka Vejume Samaa Renajina

1 Jesu Keriso oni hema kaˈene maiˈo rehuniji najaˈiro Godira Keriso mahumakame Hura Huni ˈona ojiˈina ranavume hura apena roe Huni iraru hene vejiˈina Joni nahe ˈwaravakame Huni ehija kaˈene Huni iraru hena vejiˈinijija najaˈena.

2 ˈEne Godiˈo Jesu Keriso ˈo vuˈa raka kaˈene Joni ˈwaravume hu hene ˈee raka kaˈene hu huni nii kimajaho ijá ike asura vajakino venana.

3 Iraka kaˈene maiˈo rehuni vuˈa kaˈene puka ikehuni vaji vejajaho nituˈu renu. Ea irara vuˈakake tahe veˈamajine ˈee ea ˈahopo hena veˈavajaho Hura pu merajihuna.

Sosi Iropu Noˈo ˈAjoravajina

4 Na Jonira sosia iropu noˈo Esia namiju jihipunaˈe veju. Godi kaˈene nitama anejijaho ijí hinane ˈee iviamaa ijí hinunaˈomo maiˈo kúˈo rohunijara maiji vwihanie oja soniji ja samahu. Godoni oja sona ˈee maijaho Godoni ˈAvena iropu noˈo Huni toronu unaˈi hiju jihipuni ˈuˈo rena roana.

5 Jesu Keriso kaˈene nú maiji vwihanúe oja soni samuhajara vuˈakaho ˈwarumu. Eaka mapoka kaˈene kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni amurijaho Jesura ˈurinana. Hu mweˈa kakehuni ea mamaˈini jihipuni ˈAjoahiˈina. Nú Jesu taˈarohu jihuni maijaho Hu nú oja múhe Huni ˈaiji núni sisea somuhana.

6 Jesura nú ˈekue Huni ehiji jihipuni vaji Huni ari irechamúana. ˈEjuˈukame nú Godi kaˈene Jesuni Omijihuni kaukara niˈajahiˈina rejara. Hura aneja púsa paˈanaˈe nú ˈajohua apena vahuna kajihunaˈe nú ˈuˈo Hu ijaˈina taˈarohuna. Ameni.

7 Ike kaha! Hura roˈamajaho Hu akúpa ˈahi ˈimitijiˈi rohuna. ˈEˈeje ea mapoka Hu nii mai kahuna. ˈEje ea kaˈene Huaˈe ˈanaa pijahajija ˈuˈo Hu kahuna. ˈEjakame araraka mapokakaho eaka mapoka kaˈene hijujija pu puni niijikano mahoˈo kamareje niho ˈo temukave niramaruhuna. Nara raka kaˈene iviamaja ja ˈwaravukaho niho ˈo nimaa. Ameni.

8 Na Aneja ˈee Na Púsa. Godi kaˈene Harusinijara ijá ˈwarumana Hu nitama anejijaho ijí hinanaˈomo iviamaa ijí hinunaˈomo Hu majama ijí hina apena vahunijina ˈúmana.

Patimosi Keriso Oni Visoni Kavajina

9 Vwehu nune na Jonira joni asurakaho mutumutu iha Patimasi hijiˈi veju. Godoni vuˈa ˈee Jesura núni maa kaˈene

venaji rone na ea 'aho'a 'waravumakame senavume na tipurai ranamiara. Nú ja pu'úmo 'ajori Jesuni vaji ahija vaji aruvara. 'Ene Huni harura hari hine 'ee Hura ni'ajú'eje ata kairasahe 'unama ariri hiju.

10 Natohwi jihuni veijino na Godoni 'Aveni vaji hiji'i hi'eme ira ni'ima'ura viati'ini sa'ini nuni túna'akino ija'ina'e 'umenana.

11 Ika'ina 'warimana. Ara raka ka'ene hena kamajaho Esia vaji sosia iropu no'o namiju jihipuna'e puka vaji venareje ranave va'amana. Epasasi Simúna Púkamamu Taiataira Satasi Pirateripia 'ee Reatasia ranave va'amana.

12 'Ejume irara na 'warimu ronarejo 'urine arome niriujaho naheha ka'ene korutia vejajijahija iropu no'o kivuta.

13 Ijí naheha iropu no'o navari vaja kajino Ema Puni Harihiji vare'ina ijí naminana. Hu ateha jopatu'uma'ura apúsame 'ee korutia turea ka'ene vejajaho túrata 'aha iramana.

14 'Ene Huni húmata sapasijaho sajasa'imaa rene 'ee Huni nia titijaho niho'o vena puna'i renana.

15 'Ene Huni mumorijaho Parasi puna'i hananana. Areri veni vaji hanasahu ja'ina'e hananana. 'Ene Huni ira anukijaho areri toa mapoka'e ahuma roare'e 'ovuja'ina'e renana.

16 'Ene Huni ija ka'ene mana'inija'i china iropu no'o 'uninamiana. 'Ene Huni ira tita kajino so'wa ka'ene ropu ropu 'ena reji'inijaho ro 'e'unana. 'Ene Huni niuri jihuni harurijaho niho'o vea puna'i hananana.

17 Na Hu kavujaho na 'one Huni mumora aneji kwavute puna'i navuta. 'Ejume Hu Huni ija mana'iniji nuni haha 'ahi ranamihi'i ika'ina'e 'warimana. A niho'o paju'amana. Na anejijina 'ee ura kahene Na majama hina apena vai'inijina.

18 'Ene Na majama hiji'inijina. Na kwama 'urijuta'omo pakwahuna kaivo majama hihuna. 'Ene Nara 'unama ka'ene kwamasahuniji'o Hetisi jihuni vwicha kiijaho 'ajohura.

19 'Enakúne iviamaja raka ka'ene ara kimajija ijá puka vaji ve'amana. 'Ee raka ka'ene iviamaja navukija ijá ve'amana. 'Ee raka ka'ene ikehuni túna'i mai'o rehunijaho ijá ve'amana.

20 'Ene china ka'ene iropu no'o Nuni ija mana'ini 'ahi navume korutia naheha ka'ene iropu no'o kimajihuni hemijaho ikena. China iropu no'o ijija Godoni sosia iropu no'o ijihipuni 'ona oji'ina iropu no'ohe'ina. 'Ene naheha iropu no'o ijija sosi iropu no'ohe'ina.

2

Epasasi Opuni ʻOna

1 Ike vuʻa kakaho Epasasi sosi ʻajohuni ʻona ojiʻina ikaʻina venareje ʻwaraʻamana. Ike vuʻakaho Ea kaʻene china iropu noʻoheʻi Huni ija manaʻini ʻuninamie ʻee Hu naheha korutia vejiʻini vaji ʻurahonujara ikaʻina ʻwaramana.

2 Jara raka kaʻene vejajijahija Na nihena kivu. Jara Nuni kaukaraʻe harura vena veʻejuʻe erapo jaaʻe siseʻi ʻahiuʻukamareʻe ja matauvujaho Na nihena kivu. ʻEe ea sisesa kivujaho senavura. Ea irahipo apasorua ʻiavujija ja pu vena kivura. ʻEne ja pu vena kivajaho pu apasorua pana vo pu iraʻata kivara.

3 ʻEnakaivo ja Nuni ihijihunaʻe sisea vaji hijara vo ja Na paranaʻoʻuniara kaivo ja harura vene hijara.

4 ʻEnakaivo joni vaja unenuʻu pina kwinu senimu. Ijaho ja nitama aneji Na oja mihajaʻina ja Na oja pamihu.

5 Ike vwiaha! Ja ichihachane rene arihaji vwihane joni sisea túchahae ʻunama roʻavara. ʻEne jara amuraʻe vejajaʻinaʻe Na oja miʻavara. Vejuroʻi Nara roe joni naheha veje ʻutahuna.

6 Joni mamaijaho ikena. Jara ea kaʻene Nikoretani ʻwavu jihipuni ʻunama sisea senamu jaʻinaʻe Na ʻuʻo puni ʻunama sisea kivujaho senimu.

7 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ʻAvenijara sosijihi vuʻa ʻwaramujihi heʻavara. ʻEne ei pini siseaʻe piunamareje harura niʻimaʻura ijí vene asitaʻamajaho Na hu ʻwarave hu ichaʻina kaʻene majama hihunijaho ihuna. Ichakaho Godoni ari Parataisi naminu. Na hu ikaʻina ʻwaraʻeju.

Simúna Opuni ʻOna

8 ʻEne ike vuʻa kakaho Simúna sosi ʻajohuni ʻona ojiʻina ikaʻina venareje ʻwaraʻamana. Eakaho Hu anejijina ʻee púsijina. Hu kwamarena kúʻo ʻurina hinujara ijá ʻwaramana.

9 Jara ichaʻinaʻe sisei hijajaho Na nihena kivu. ʻEne jara uneunecha paʻamai ijihunaʻe sisei hijujaho Na nihena kivu. ʻEnakaivo ja uneunecha mapoka rukina. Ea kaʻene pu Jua ʻiʻi kaivo pu ja siseʻi ʻahiujija pu nimaa Jua pana kaivo pu Setani oni sinakoku.

10 ʻEnakúne jara sisea kaʻene piunihunijija nihoʻo pajuhaʻavara. Ike heha! Setaniho ja ea ʻahoʻa vena kime tipura samahuna ʻee naʻia iropu ropu ja ruarahe siseʻi ʻahihuna. ʻEne hu ja siseʻi ʻahie ʻania kwamasaʻi veʻavajaho ja Na nihoʻo patúchahiʻavara. ʻEje Nara ja majama hihuni koraunu vajihuna.

11 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ʻAvenijara sosijihi vuʻa ʻwaramuji heʻavara. ʻEne ea irara siseaʻe piunamareje

harura niˈimaˈura vene ijí asitaˈamajaho hu ˈuˈo kwamareje haha hianahuna paˈarehuna.

Púkamamu Opuni ˈOna

12 ˈEne ike vuˈa kakaho Púkamamu sosi ˈajohuni ˈona ojiˈina ikaˈina venareje ˈwaraˈamana. Ea kaˈene soˈwa ˈena ropu ropu rejiˈinijara ijá ˈwaramana.

13 Ja ichá hijujaho Na niheju. Ijaho Setani oni toronu namujina kaivo ja Na papataararorihara. Ja Nuni iha ija kisi ˈunaname hijiˈi Naaˈe nimaa rojujaho ja patúchahiara. Etipasi oni vea kajino hu Nuni vuaˈe Setanira hinuni tiniji ˈwaravumakame ˈanauma kwamana.

14 ˈEnakaivo Na uneunecha kwinu kwino jara vejujaho Na pateamanimu. Ja ea ˈahoˈa Perami oni vuˈa sisea nimaa vejara. ˈEe ja ea ˈahoˈa Peraki oni vuˈa sisea ˈararihauˈe Isureri oni harihija ijí amaaresume arihu. Ijara rejuˈe pu godi iraˈati jihuni ˈiruma swasa vena ine ˈee ˈuasa vejura.

15 Ijihunaˈe ja ea ˈahoˈa majamano Nikoretani opuni ˈunama sisea ˈararihau.

16 Ijihunaˈe ja ˈunama siseiji patúchahae ˈunama roˈavajaho Na ijí vuˈareje ja puˈúmo ˈarasaravuri soˈwa kaˈene Nuni ira titi namujino ˈanihuna.

17 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ˈAvenijara sosijihi vuˈa kaˈene ˈwaramuji heˈavara. ˈEne ei pini siseaˈe pi-unamareje harura niˈimaˈura vene ijí asitaˈamajaho Nara puretia pakiviˈina kaˈene Godoni rena roujaho mahuna. ˈEne Nara muna sajasaˈina ˈahi huni iha maiuˈina vejiˈina mahuna. Iha kajihuni maijaho ea pahehuna kaivo anesuri-jara hehuna.

Tairataira Opuni ˈOna

18 ˈEne ike vuˈa kakaho Taiataira sosi ˈajohuni ˈona ojiˈina ikaˈina venareje ˈwaraˈamana. Ike vuˈa kakaho Godoni Hariha kaˈene nia tita vena punaˈi rejiˈinijina. Huni mumora muna maa kaˈene Parasia ˈwavuji vareˈina hanajiˈini jihuni vuˈa.

19 Na joni kaukara ˈee jara ea oja vajihe ˈee joni nimairoa ˈee jara Godoni kaukara vejura ˈee jara ˈojuta anasame harura vene vena apena vaˈujaho Na nihena kivu. Joni kaukara kaˈene iviamai vejajara mako vejajaho asimana.

20 ˈEnakaivo Na unenu kwinu jara vejuji Na kivujaho patea manimu. Ja napara Jesaperi kaˈene hu poropeti ˈiamuji tinia aremahuˈe hu Nuni ehija kaˈene Nuni iraru hena vejiˈina najahiˈi pisimie aherame ani ruvaˈuna. ˈEjume pu ˈuasa vene ˈee godi iraˈati jihuni ˈiruma swasa vena ijura.

21 Na hura ˈuasa venuji hu vwihane túchahaˈamarono Na hu vea nimahuta kaivo hu ura parenana.

22 Ike heha! Na hu atakipuni tini pi'onahuna. 'Ene ea irahipo hu hu'úmo 'uasa vejujaho Na pu ahija sisea ni'ima'ura vajihuna. 'Enakaivo pu huni sisea kame túchaha'avajaho Na pu ahija sisea pamihuna.

23 'Eje Nara sesahwaha kwamasahunijine 'anihuna. 'Ejakame sosia maho'o hena ki'avajaho Na Godi ka'ene epuni vwiha 'ee oja tine kivi'iniji kihuna. 'Enareje jara iraka ka'ene vejajaho Na eha ija'ina'e areri vajihuna.

24 'Enakaivo ja ea 'aho'a ka'ene Taiataira hijujija Na ja ika'ina 'waravu. Vu'a ira'ata hema nimaa nimaa 'wavujaho Setani oni rena roujaho ja pahejura vo Na nimaa ja ahija 'aho'a pavajihuna.

25 'Enakaivo iraka ka'ene jara niapejajaho ija kisi 'unama hi'eje Na 'unama vu'uta.

26 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asitahe 'ee Nuni ira hene vena va'u va'u uri 'e'umajaho Na hu Jenitaru 'ajoahuni harura mahuna.

27 Hu pu hajaa ajani veji'ini 'ajoahe 'ee Hu pu si'ura puna'i 'anie mutua'e túa rehuna.
Ija'ina'e Nuni Oma harura nikwisu'ina kaji Na mihana.

28 'Eje Nara hu china ka'ene Moroa 'wavuji mahuna.

29 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

3

Satasi Opuni 'Ona

1 Ike vu'a kakaho 'ona oji'ina ka'ene Satasi sosi 'ajohuniji ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene Godoni 'Avena iropu no'ohe'i rukina 'ee china iropu no'ohe'i rukinijara ika 'waramana. Jara raka ka'ene vejajijahija Na nihena kivu. 'Enakaivo ja vwihajujaho ja iha rukina 'ee ja mai'o hiju roju kaivo nimaijaho ja nikwamasahara.

2 Iviamai 'uriimaraha! Jara uneka ka'ene aneja mamaa vejajaho nipa'are'i venukúne harura vene veje mara'amana. Ijihuni maijaho Nara kavujaho kaukara ka'ene jara vejujaho Nuni Godijihuni una'a mai'o papa'arenu.

3 'Enajihuna'e jara marako iraka ka'ene 'eke 'ee joni atai henareja ja ija kisi 'uname 'ee joni sisea kame ta'arohareje kú'o Nuni roaji'avara. Ijihuni maijaho ja pa'urimara'avajaho Na nesi ja tatatihuna. Areri nesa rukini rouja'ina'e Nara vea ka'ene roujaho ja pahena pakahuna.

4 'Enakaivo Satasi vaji ea 'aho'a niho'o puni ateha mai'o chiha parejara. Pu ateha sajasa'ina same Na Hu'úmo 'urahohuna. Ijihuni maijaho pu ea arire 'ee niho'o nimaa nimaa.

5 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho hu ateha sajasa'ina apúsahuna. 'Eje Na huni iha puka ka'ene majama hijuri vaji namujaho Na pata'aru'eju. 'Ene Na huni iha Nuni Oma 'ee Huni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
6 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Pirateripia Opuni 'Ona

7 Ike vu'a kakaho Pirateripia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene niho'o ariramaa'e ea ka'ene niho'o nimaa nimaaru 'waravi'ine 'ee Teviti oni kia 'ajohi'ina'omo Hura vwicha tirasa'amajaho ei pini kuhuna areri pana. 'Ene Hura vwicha ka'ene ku'amajaho ei pini areri tirasahuna pana. Ijara ika'ina 'waramana.
8 Na joni kaukara nihena kivu. Ike heha! Na joni una'i vwicha ka'ene tatiranavujaho ei pini kunahuna areri pana. Ijihuni maijaho joni harura ma'u'ua 'ee ja Nuni ira hami hejara 'ee Nuni iha patúchahaara.
9 Ike heha! Ea ka'ene Setani oni sinakoku vaji hijujijahija pu ika'ina 'waravu Nú Jua. 'Enakaivo pu ira'ata veju. Ike heha! Nara veje pu roe joni una'i nitupari same Nara ja oja mihujaho pu ijí hena kahuna.
10 'Enajihuna'e ja Nuni ira hena majama vejujija Nara vea vutua sisea vena kihuni vajijaho tanurihe ja paaruhuna. Mwe'akaho maho'o 'ee ea ka'ene ijí hijujaho vena kihuni vea nituranu.
11 Vea ka'ene Nara rohunijaho niho'o tu'u'wi namukúne raka ka'ene jara hena kamareja apejajaho ija kisi 'unavakame joni koraunu ea 'aho'a areri pa'etuji'avara.
12 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Nara veje hu Nuni Omijihuni Temiporu vaji tukeja anesina rena namihuna. 'Eje hu Temiporu kajaho paraname samai'i vahuna. 'Ee Nuni Godijihuni iha 'ee Nuni Godijihuni ara natohwa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho 'ee Nuni iha maiu'ina ka'ene akúpa 'ahi rene roujaho Na huni haha 'ahi vehuna.
13 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Reatasia Opuni 'Ona

14 Ike vu'a kakaho Reatasia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene nimaa túchamaijine 'ee paseme pauchavi'inijine 'ee Godoni vu'a hena kime nimaa 'waravi'inijine 'ee Hu Godira uneunecha mapoka ka'ene venajihuni Húmatijara ijá 'waramu.

15 Na joni kaukara nihena kivu. Ja niho'o paha pane 'ee niho'o ohoa pana. Nuni urijaho ja paha ho ohoa re'ipisa maraja'a.
16 Ja niho'o paha pane niho'o ohoa pana kaivo ja rira mu'oi hijujihuna'e Na ja nitupa puna'i hwena ato'urumahuna.
17 Ja ika'ina 'wavura. Nú niarerina. Nú kukua mapoka mapoka rukina 'wavura. Ijihuna'e nú unenu'u 'aho'a papivusahu. 'Enakaivo ja pahena pakavujaho ja niho'o pivusaha paraji'ine 'ee temukama paraji'ine 'ee uneunecha niho'o pa'ane 'ee nia supavi'ine 'ee vwiha ateha pa'ana.
18 Na ja ika'ina 'waravu. Roe Nuni korutia ka'ene niveni vaji amairiaji 'imeha. 'Ejakame ja uneunecha mapoka rukina re'avara. 'Ene ateha sajasa'ini savakame joni haha ka'ene samaumai navume ja junamajaho pa'arehuna. 'Ee joni nia 'úsia 'onareje hami niri'avara.
19 Ea ka'ene Na oja mihujaho Na pu 'unama arira najahe 'ee eha kaisina mihuna. 'Enakúne ja harura venareje joni sisea túchahae kú'o 'unama Nuni ro'avara.
20 Ike heha! Na vwicha jiami namine 'ana'anau. Ea irara Nuni ira hene vwicha tirasa'amajaho Na ijí vaji huni vu'e 'ee Na hu hu'úmo 'iruma ije hu Na hu'úmo ihuna.
21 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Na hu tinia aremahe hu Na hu'úmo ahume Nuni toronua 'ahi hihuna. Areri Nara ahija sisea kaji harura ni'ima'ura vene ijí asitahareno Na Nuni Omiji'i ahume Huni toronu 'ahi hijuja'ina'e hihuna.
22 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

4

Toronua 'Ee Akúpa 'Ahi Oja Mahunijina

1 Ijihuni túna'i na niri'i kamarene tatavuta. Na niri'i kavujaho akúpa 'ahi vwicha jaraa namana. 'E'ejume na ira amura hejujaho areri viati'ina puna'i 'umenani vajiji ika'ina 'warimana. Iki ajima roe Nara raka ka'ene ikehuni túna'i mai'o rehuniji najahuma 'wimana.
2 Ni'aha kwinu na 'Aveni vaji hiji'i kavume akúpa 'ahi toronu nami'eme ea pina ijihuni 'aha kajine asuma hinana.
3 Ea ka'ene ijihuni 'ahi asuma hinajaho areri jasipa (muna) satisi sa'ina. 'Ene toronu kajaho anuaki same tautihana. 'Ene ijaho emarori sa'ina renana.
4 Toronu kajaho toronu 'aho'a mapoka (24) ijano same tautihara. 'E'eme ijihuni 'aha kajine eruta mapoka (24) ijihuni 'ahi hijajaho ateha sajasa'ini same koraunua ka'ene korutia vejajija puni húmata 'ahi sama hijara.

5 Toronu vaja kaji rene vea pi'ime akúpa 'o'i vajame
taratarai mahana. 'Ene naheha iropu no'o toronu una'i reji'i
navara. Ijaho Godoni 'Avena iropu no'o kajihina.
6 Toronu kajihuni una'ijaho soha sa'ina kajaho niho'o
pavarime pavenana kaivo mane'a sa'ina renana. Toronu
rira mu'oa 'ee rora kajaho unenu'a 'aho'a ka'ene mai'o
hiji'ina no'ona no'o hine tautihara. Pu una'a túna'a nia ani
reji'ina.
7 Ijí uneka amurijaho raioni sa'ina. 'Ejume pinijaho
purumakau sa'ina. Pinijihuni ni'urijaho emaa sa'ina.
Túchamaijaho púrúha sa'ina.
8 'Ene ijí uneka ka'ene no'ona no'o mai'o hiji'inijija 'oi'oi
taha iropu kwinu rukina. Puni taha hura hara nia ani
reji'ina. 'Eju'e veiri'a na'ia pu ika'ina 'wavi'i hiju.
Godi Natohwa harusima'ura. Hu niho'o ariramaa! Hu
niho'o ariramaa! Hu niho'o ariramaa! Hu nitama
anejijaho ijí hinana'omo iviamaa ijí hinuna'omo Hu
mai'o rohuna.
9 Ea ka'ene aneja púsa pa'ajara toronu 'ahi hi'eme uneka
ka'ene mai'o hiji'inijipo Huni iha ahasirime ta'arohe temani
'wavi'i hijara.
10 'E'eje eruta (24) ijipo he'avajaho Ea ka'ene toronu 'ahi
hinujihuni una'i ariha oja mahi'i puni koraunua nitehe Huni
toronu una'i irechavi'i Majama Hiji'inijaho ika'ina 'wa'eja.
11 Oo núni Godi 'ee Natohwe A niho'o arerina'omo Oni
iha ahasirime ta'arorahe harura 'ekahuna. Ijihuni
maijaho Ara uneunecha maho'o vesihana. Ara oni ura
ijí vena irechamana.

5

Puka 'Ee Aja Iropu No'ona

1 Ea ka'ene toronu 'ahi hinajara puka ka'ene asura vaja
vene 'ee hura veji'inijaho ija mana'inija'i 'unanavume
kavuta. Puka kajaho aja iropu no'o tahuhara.
2 Na ka'eme 'ona oji'ina harusinijara ira ajira ika'ina
'umenana. Ea irara areri pukakaho jarae aja turaku'ena?
3 Ei pini akúpa 'ahi hinuna ho mwe'i hinuna ho mwe'i hari
hinuni areri pukake rasame kahuna pana.
4 'Ene na ijihuna'e ajira niravuta. Ijihuni maijaho ea
ka'ene areri pukake jarae kahuna pa'ana.
5 'Ene eruta pini ijá 'warimana. Niramujaho are'i kaivo
ike hena. Juta opuni Raioni ka'ene Teviti oni amujijara
sisea asitahana'omo Hu areri pukakaho jarae aja iropu no'o
rasahuna.
6 Na niri'i kavujaho toronu riri unenu 'aho'a mai'o hiji'ina
no'ona no'o 'ee eruta puni vaji Remua ka'ene 'anaume

kwama jaˈinaˈe ijí naminana. Huni atana iropu noˈone ˈee nia iropu noˈona. Ijijahija Godoni ˈAvena iropu noˈo kaˈene irechamiume mweˈi mahoˈo vaˈajivajina.

7 Hura ro ˈeˈuna roe toronu ˈahi hina jihuni ija manaˈina vaji puka kaˈene namajaho apenana.

8 Hu puka kaji apenajaho unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta (24) ijija Huni unaˈi arihara. Pu ˈoiˈoi kita saˈina ˈee tevua korutia vejiˈini jijahija venuˈa amua mamaa ituˈona tuama ajiviˈina ˈekara. Ijijahija Godoni ehipuni siporua.

9 Pu javaa maiuˈina ikaˈina vejara.

A pukakaho areri apene huni aja rasahuna. Ijihuni maijaho
A kwamajine A kachiˈina amuja ˈee kwaa ara mapoka
Godonaˈe Oni ˈaiji ˈimena ˈekana.

10 Ara venaume pu ara kwaa kaˈene kiniepo ˈajohujihi rejara. ˈEne núni Godijihuni pirisitia rejara. ˈEnajihunaˈe pura eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujija ˈajoahuna.

Remuiji Aromahajina

11 Na niriˈi hejujaho ˈona ojiˈina mapoki jihipuni ira toronu rori hejuta. ˈEne unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina ˈee eruta mapoka ijí hijara. ˈEˈeme ea kaˈene ijí hijaha ˈona namajaho nihoˈo ajarasa rena navaraˈomo nihoˈo areri patahuna renana.

12 Pu ira ajira ikaˈina ˈwavara

Remua kaˈene ˈanaajaho Hu arerinaˈomo Hu harura une-
unecha mapoka vwiha mamaa ajisina hura ˈee
hanajiˈina ijija Huna. Iha ahasirihuna ˈee merajihuna
ˈekahuna ˈwavara.

13 Uneunecha kaˈene akúpi ˈahi hijura ˈee mweˈa ˈahi hijura ˈee mweˈa hari hijura ˈee soha ˈaha ˈee vaji hijujipo na heˈeme ijaˈina ˈwavara.

Merajihuna ˈee taˈarohuna ˈee iha ahasirihuna ˈee harura
majamano toronu ˈahi hinujiˈo Remui jihipuna
ˈwavara.

14 Unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo majamano nimaa nimaa ˈwaˈeme eruta ijija Huni unaˈi mweˈi arihe pu oja mihara.

6

Aja Iropu Noˈonaˈomo Aja Amuriji Rasaˈeme Keriso Iraˈasinijaho Roa Renana

1 Na kaˈeme vea kaˈene Remuijara aja iropu noˈo vajijino kwinu rasamana. Na heˈeme unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo puni vaji kwinu ira ajira akúpa punaˈi ikaˈina ˈwamana. Roa!

2 Kama! 'Ejume na niri'i kavujaho ea ka'ene hosi sajasa'ina 'ahi hinajaho juaha rukina. Ea kajaho koraunua mahumakame hu ara 'e'unie apena va'ana.

Aja Amuri Jihuni Roriji Rasa'eme Ajira Vehuna Renana

3 Vea ka'ene aja amuri jihuni roriji Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa!

4 'E'eme ea ka'ene hosi avi'ina 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajaho harura 'ee so'wa jopatu'ura mahumakame hu mwe'aki matauvi'ina ka'ene namuji 'etujihakame 'eka mapokijija opuipo 'ana'arahuna.

Aja No'opisuji Rasa'eme Matuna Vea Renana

5 Vea ka'ene aja no'opisu ijí Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa kama! 'E'eme ea ka'ene hosi aja 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajihuni ija 'ahi sikeria no'o navara.

6 'Ene unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'ina no'ona no'o kajihipuni vaji ira rena roe ika'ina 'wamana. Harava kapusi kwinu monia mapoka mapoka (K40) 'imehuna. 'Ene sikoni no'opisu monia mapoka mapoka 'imehuna. Varea 'ee 'wainia paniisa'avara 'wamana.

Aja No'ona No'oji Rasa'eme Kwamasahuna Renana

7 Vea ka'ene aja no'ona no'o ijí Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina túchamaijara ijá 'wamana. Roa kama!

8 'E'eme ea ka'ene hosi haha pasa 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajihuni ihijaho Kwamasahujina. 'E'eme Hetisi túna'i 'ararihae roana. Ea kajija harura mihume mwe'a pwinakine so'wi 'anie matuni 'anie atama 'anie mwe'akihi puni hanuha sisesapo ruarahuna mihana.

Aja Iropuji Rasa'eme Godoni Eijihuna'e 'Anie Kwamasahuna Renana

9 Vea ka'ene aja iropu ijí Hu rasamajaho na kavume swasa vejuri 'aiju hariji ea ka'ene Godoni ira rone 'warame 'ee ihajinanava jihuna'e 'aniume kwamasaha jihipuni 'avena kivuta.

10 Pu ira ajira ika'ina 'umejara. Natohwe! A nimaa nimaa ariramaa! A vea vecha ea ka'ene vejume mwe'i núni 'aa arihajija eha mihune?

11 'Enavo eakija ateha sajasa'ini vajihume savara. 'Ejumakavi'i ijá 'iama Ma'uko 'ajahi'i siheria ve'avara. Ea ka'ene ja pu'úmo kaukara veji'ina 'ee joni vwehija 'aniume kwamasaha ja'ina'e ja 'ania kwamasahakama'e iji'a Na eha ve'eju 'iamana.

Aja Iropu Kwinuji Rasaˈeme Nihoˈo Tejuha Niˈimaˈura Renana

12 Vea kaˈene aja iropu kwinu ijí Hu rasamajaho na kavume mwevarivura niˈimaˈura variˈeme ike veakaho niˈimaˈura nutuma rena nihoˈo naˈinaˈi vajama namana. ˈEˈeme masapa ˈaa punaˈi rena naminana.

13 ˈEˈejume akúpi ˈahi china kahija jaheˈusahe areri turi-papo hwasisiapo hwasiˈejuˈe arihu jaˈinaˈe jaheˈusunahe arihara.

14 ˈEne akúpa kahaho riri isoma vajaˈeme atehapo ronu ronu mwama vaˈujaˈinaˈe mwama vaˈana. ˈEˈejume huriˈa ˈee mutumutua tiraˈusahara.

15 Ijaˈina renani veijaho mweˈa kehuni kinia ea mamaˈina amia ˈajohuri natohwa ea uneunecha rukina ea harusina pwea ˈee ea matausahiˈina juhaha vaˈe huriˈa vaji muna ara ˈee miˈira vaji tanasahara.

16 ˈEjiˈi pu huriˈa ˈee muna ijí ˈwaramareja ijá ˈiava Toronu ˈahi hinujihuni unaijí ˈee Remuijihuni seniji ˈauma ˈee tahuˈoˈune roe nuhúha.

17 Ijihuni maijaho Puni senijihuni vea niˈinijara roanaˈomo ˈú irara areri Puni unaˈa namiuˈena?

7

Isureri Ora Mapoka Mapoka (144,000) Maraniana

1 Ijaˈina renani túnaˈiji na kavume ˈona ojiˈina noˈona noˈo mweˈa kehuni kúra noˈona noˈo ijí namijara. Pu mweˈa kehuni hwasisia noˈona noˈo ijí ˈuninamie nami-jara. ˈEjakame hwasisia ike mweˈa soha ˈee icha ˈaha paroˈamarono ˈuninamiara.

2 Na kaˈeme vea ajimuni tinijino ˈona ojiˈina pina ariha roana. Hu Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni ˈahaaviˈina apena roana. Onaˈojiˈinaˈnoˈonaˈnoˈo kaˈene ike mweˈa ˈee soha ruaraˈavarono harura miha jihipuni roe ira ajira ikaˈina ˈwaramana.

3 Ja mweˈa soha ˈee icha paruaraˈavara. ˈEnavo areˈeje nú Godoni kaukara vejiˈini jihipuni varipata aacha irechaˈavara.

4 Isureri oni harihiji jihipuni amuhija icharo ˈoiˈoi ahaˈavajaho na nihejuta. Ea kaˈene ahaavajaho nihoˈo mapoka mapoka (144,000) tahuma hejuta.

5 Juta ona mapoka mapoka (12,000)
Rupeni ona mapoka mapoka (12,000)
Kati ona mapoka mapoka (12,000)
6 Aseri ona mapoka mapoka (12,000)
Napitarai ona mapoka mapoka (12,000)
Manasa ona mapoka mapoka (12,000)
7 Simiani ona mapoka mapoka (12,000)

Rivai ona mapoka mapoka (12,000)
Isaka ona mapoka mapoka (12,000)
8 Sepurani ona mapoka mapoka (12,000)
Josapi ona mapoka mapoka (12,000)
Penijimani ona mapoka mapoka (12,000) ahaavara.

Ea Mapoka Kaˈene Siserana Paranaji Rena Roajina

9 Ijaˈina renani túnaˈi na kavujaho ea mapoka mapoka areri patahuna kivuta. Ea kaˈene ijí hijajaho kwaa ani aniˈine ara ani aniˈine ea ani aniˈine ˈee ira ani aniˈinijija toronu ˈee Remui jihipuni unaˈi ateha sajasaˈina same harajaˈa ˈuninamie namijara.

10 ˈEjiˈi pu ira ajira ijá ˈwava Núni NiˈajúhiˈinijahoGodi kaˈene toronu ˈahi hinujiˈo Remui jihipunaˈi rena roana ˈwavara.

11 Toronu eruta ˈee unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ijihipuni rora kaji ˈona ojiˈina mahoˈo tautiha namijara. ˈEnaˈomo ijipo toronu kajihuni unaˈi mweˈi arihe Godi oja mahiˈi ijá ˈwava

12 Nimaa! Merajihiˈina taˈarohiˈina henaka nimaijina temaraviˈina iha taˈarohiˈina harura ˈee ajira ijaho majamano núni Godijihuna. Ameni! ˈwavara.

13 ˈEne eruta kwinu na aporima ijá ˈwima Ea kaˈene ike ateha sajasaˈina saviˈinakija irahije ˈee pu ichihi rena roare? ˈwimana.

14 ˈEjume na ijá ˈwavo Nuni natohwe! Na pana vo a hejiˈina ˈwavuta. Hu ijá ˈwima Ea ikijahija sisea niˈimaˈura vajijino roe usevara. Pu Remui jihuni ˈaijino puni ateha sovume sajasaˈina rejara.

15 Ijihuni hahi pu Godoni toronu unaˈina. ˈEnajihunaˈe pu vea rira naˈia Huni Temiporu kaukara vejura. ˈEjukame toronu ˈahi hinujara Huni harai ari pu raurihe raajihuna.

16 ˈEjakame pu kúˈo pamatunahuna. ˈEne toa kúˈo pahuaname vea kúˈo paˈanie ˈee vea kúˈo paraturihuna.

17 Ijihuni maijaho Remuijara toronu huni rira muˈoa rene puni ˈAjohaˈina rehuna. ˈEne aherame majama hihuni toúji vahuna. ˈEjakame Godira puni niatoa mahoˈo ukunihuna.

8

Aja Iropu Noˈoji Rasaˈeme OnaˈojiˈinaTauja Iropu Noˈo ˈEkara

1 Vea kaˈene aja túchamaa iropu noˈo ijí Hu rasamajaho ira noˈa mahoˈo paˈarena naˈeme vea oma kwinu paranana.

2 Na kiˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo Godoni unaˈi namijajaho tauja iropu noˈo vajihana.

3 'E'eme 'ona oji'ina pina roe swasa vejuri tini korutia tevua 'unanama naminana. Uneka ka'ene jae amua mamaa 'uhunijaho niho'o mapoka mapoka vajahana. 'Ejakame hura ijí 'eke Godoni ehiji jihipuni siporua ka'ene toronu huni una'i koruti 'aiju ka'ene swasa vejuri 'ahi navuji ahuma irecha'amarono vajahana.

4 'E'eme inisenisia huni u'a 'ee Godoni eijihipuni siporuji'i ahuma 'ona oji'ina huni ija tahi ajima Godoni una'i va'ana.

5 'E'eme 'ona oji'ini tevua apene swasa vejuri 'ahi vena 'eke vaji irechavume itu'o'unana. 'Ejumakavi'i hu apene mwei pi'onavume ni'aha kwinu akúpi 'anú'eme vea ni'ima'ura pi'ime ira ani ani re'eme mwevarivura ni'ima'uri roana.

Tauja Hwasihara

6 'E'eme 'ona oji'ina iropu no'o tauja iropu no'o 'ekajija hwasi'iro amairiaravara.

7 Tauja amurijara 'umenajino muna vena 'aiji'i ahuvajaho mwei pi'onavara. 'Ejume mwea pwinana'a rena paranana. 'Ene icha 'ee ija pwinana'a rene paranana.

8 'E'eme 'ona oji'ina amurijihuni rorijara tauja hwasi'eme unenu pina huri'a ni'ima'ura sa'ina veni reji'inijaho apene sohi vaji pi'onavara. 'Ejumakame soha pwinana'a 'aa renana.

9 'Ejumakame ijí soha vaji uneunecha ka'ene mai'o hiji'inijija pwinana'a kwamasahume sisima pwinana'a sis-erasahara.

10 Ona'oji'ina no'opisu ijara tauja hwasi'eme akúpi 'ahi china niho'o ni'ima'ura tajahe'une naheha puna'i re'eme toa 'ee toújᵃ pwinana'a 'ahi 'onana.

11 China kajihuni ihijaho Umupavi'ina. 'Ena'omo toa Umupavi'ina rejumakame ea mapoka toa kaji ine tirahara. Ijihuni maijaho toa umupavi'ina.

12 Ona'oji'ini no'ona no'onijara tauja hwasi'eme vea masapa 'ee china pwinana'a vejume nutumana. Ijihuni hahi vea hamia parenana 'ee masapa hamia pahananana.

13 'E'eme na 'a'ama niri'i kavume akúpᵃ 'aha kahino púrúhᵃ ni'ima'urijaho emoji'i ira ajira ika'ina 'umenana. Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Ea mapoka ka'ene ja mwe'i hiju jihija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho 'ona oji'ina no'opisu tauja hwasi'avaji ja 'eka mapoka ka'ene mwe'akaki hijujija sisea ni'ima'ura joni haha 'ahi re'ena 'umenana.

9

Tauja Iropuji Hwasiˈeme Maˈoa Teha Paˈajihuni Kia Mahana

1 'E'eme 'ona oji'ina pina ka'ene iropu ijara tauja hwasi'eme china akúpi 'ahi rene mwei 'ojume kavuta. 'Enavo ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia mahana.

2 'Enarena hu ma'oa tiha pa'a kajihuni vwicha tirasa'eme eja jau'e venu'apo ajivu ja'ina'e ajime vea akúpa niho'o tanuma paranana.

3 'E'ejume venu'a vaja kaji púújúha rena roe mwe'i arihara. Púújúha kajija mwe'a kehuni suaka puni haruriji mihana.

4 Hu púújúha kajija mwe'a kehuni ija uneunecha ka'ene icha'a sa'ina 'ee icha paruarahuna. 'Enakaivo ea ka'ene Godoni aacha puni varipata 'aha panavi'inijiru ruara'avara 'iamana.

5 Hu pu ea 'anie kwamasahuna pamihana vo masapa iropu vajijaho vena'e hianama parahuna. Areri suakapo ea mwavahavu'e hianavu ja'ina'e hianahuna.

6 Ijihuni veijaho ea 'unama same kwa'iro vehuna vo pakwahuna. 'Ene pu kwamasahuna ura rena para'ena vo kwamasahujara pu asinami'ena.

7 Púújúha kajija hosiepo ajiri va'i 'ahiu'e amairiaravu ja'ina'e kivuta. Puni húmata 'ahi koraunu ijaho korutia sa'ine 'ee puni niura emaapuni niura sa'ina.

8 Puni húma sapasijaho jojora napapuni húma sapasa sa'ine 'ee puni upajijaho raioni puni upaja sa'ina.

9 Puni túrata vahava jihuni tarerijaho ajani huni tarera sa'ina. 'Ene puni taha noijaho areri hosiapo chariati irisame ajiri va'iro ninukujahu ja'ina'e renana.

10 Puni vinijaho suakapo ea mwavahivu'e hianavu ja'ina. 'Ena'omo harura puna vina vaja kajino namuja masapa iropu hina mwavahivakame hianama parahuna.

11 Puni kinijaho 'ona oji'ina ka'ene ma'oa tiha pa'aji 'ajohi'inijina. Huni ihijaho Hipuru puni iri Apatoni 'wavura. 'Ene vu Kuriki opuni irijaho Apariani 'wavura.

12 Eha sisea amurijaho nirejuma parananakúne ike heha. Ikihipuni túna'ijaho eha sisea no'ohe'i mai'o ro'eja.

Tauja Iropu Kwinuji Hwasi'eme Vea Ajimuja'i Amia Rena Roara

13 Ona'oji'ina iropu kwinujara tauja hwasi'eme Godoni una'i swasa vejuri 'aijua ka'ene korutia vejajihuni 'ahijino atana no'ona no'o vaji ira rena roume na hejuta.

14 Ira kajara 'ona oji'ina iropu kwinu tauja 'unanamaji ijá 'wama Ona'oji'ina sisea no'ona no'o toa ni'ima'ura ka'ene Uparetisi vaji i'ivananamiu'e hijuji rasananamia 'wamana.

15 'Ejume 'ona oji'ina sisea no'ona no'o kajija masapa juara vea oma ranamaji apejumakavi'i rasamie irechavume

va'ajivara. 'Enareja pu va'e ea mapoka ka'ene mwe'aki hijajija pwinana'a 'aniume tiraa parajara.

16 Hosia 'ahi 'arahuri amia ijija mapoka mapoka (200,000,000) 'urahuma hejuta.

17 Visoni vaja kajino hosia 'ee ea ijihuni toi hijajija ika'ina kivuta. 'Ene ijí amia ka'ene hosi 'ahi hija kajihipuni túra tarerijaho vena puna'i rene akúpa hahasa rene 'ee vena mareka sa'ina rejara. 'Ene hosiepuni húmatijaho raioni puni húmata sa'ine 'ee puni ira ohoijaho vena venu'a 'ee vena marekiji'i rena ro usevara.

18 Ea pwinana'a ike unekake no'opisukipo vena 'ee venu'a 'ee vena mareka ka'ene puni iratiti rena roe usevajipo renaume tirahara.

19 'Ene hosia kajihipuni harurijaho iratita 'ee vina vajina. Puni vinijaho tapara sa'ina. 'Ene húmata rukina'omo ijipo venae pu hianahuna.

20 'Ene ea 'aho'a unekakaho pu parenaume pakwamasahara. Pu raka ka'ene puni iji godi ira'ata ka'ene pakivi'ina paheji'ina 'ee pa'urahoji'ina ka'ene korutia siriva parasi muna 'ee ichi 'eke vejaji pu 'avena sisea oja mahajaho pavwihana aremamaa arevara.

21 'Ene pu ea 'aniume kwamasahe masia vene 'uasa vene 'ee nesa apejajaho pavwihana aremamaa arevara.

10

Ona'oji'ina 'Ee Puka Ma'u'uijina

1 Na ka'eme 'ona oji'ina pina harusima'ura akúpa 'ahi rene ariha rouma kavuta. Hu 'imiti ateha puna'i apúsarame 'ee huni húmata 'ahi anuaka namana. 'Ene huni niura vea sa'ina 'ee huni mumorijaho vena uru'urua sa'ina.

2 'E'eme puka ma'u'ua rasavi'inijaho huni ija tahi namana. 'Ejumakavi'i huni mumora mana'inijaho sohi 'ahi pimu'i vo ana'inijaho mwea 'ahi pimuana.

3 'Eji'i niho'o ira ajira raioni puna'i 'umenana. Hu 'ume'eme akúpa iropu no'o taratarai mahajaho ijihuni eha venana.

4 Akúpa iropu no'o taratarai vajavi'i 'wara'eme na asura ve'i ve'eme ira akúpi 'ahi rene ika'ina 'warimana. Vu'a iropu no'o ka'ene taratarai vajamuni vajiji 'waramujaho ku'amana kaivo asura pave'amana 'wimana.

5 Ona'oji'ina ka'ene na ka'eme soha 'ahi pimu namine 'ee mwe'a 'ahi pimu naminujaho ija mana'inijaho akúpa 'ahi ahasirimana.

6 Godi majama hiji'ina ka'ene akúpa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene 'ee mwe'a vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene soha vene uneunecha

mapoka ka'ene ijihuni vaji navuji venajara na ki'eju'e 'waravura'omo raka ka'ene rehunijaho 'aha jora pare'eje rehuna.

7 'Enakaivo Godoni 'ona oji'ina iropu no'o ka'ene túchamaijara tauja hwasiro ve'eje Godoni hema pa'arehuna. 'Ejakame poropetia ka'ene Huni kaukara veji'inijihi 'warama ja'ina'e re'ena.

8 'Ene na marako ira ka'ene akúpi 'ahi hejujara kú'o ika'ina 'warimana. Va'e 'ona oji'ina ka'ene soha 'ahi pimue 'ee mwe'a 'ahi pimujihuni ija tahi puka rasavi'ina ka'ene namuji ape'amana 'wimana.

9 'Ejume na 'ona oji'ina kajihuni va'e puka ma'u'ua miha 'wavuta. Hu ijá 'wima Apene i'amana! A i'amajaho ira vwename aneura riha sa'ina re'ena vo tea vaja umupa'ena 'wimana.

10 'Ejumakame na puka ma'u'ua kajaho 'ona oji'ina huni ija 'ahi apena ijujaho ira vaja aneura riha sa'ina re'eme ijuta vo nuni tea vaja niho'o umupimana.

11 'Ejumakame pu ijá 'wiva Ea mapoka kwaa kwaa ira ani ani'ina 'ee kinia ijihipuni hahijihuna'e raka ka'ene mai'o rehunijaho nahama 'wara'amana 'wimana.

11

Ea No'o Nii Kivajina

1 'Ene hu na mina vejuri pijuha mihe ijá 'wima Va'e Godoni Temiporua 'ee swasa vejuri 'aijua mina vene 'ee ea ka'ene ijino vaji Godi oja mahujaho ta'amana.

2 Temiporu huni ma'ahijaho pamina vehuna. Ijihuni maijaho ijí ma'aha kajaho Jenitaru mihana. 'Ejume pu ara natohwa akuavi'ina 'aha kajino masapa mapoka mapoka (42) namina ohuna.

3 'Ejakame Nara Nuni vu'a 'waravi'ina no'ohe'i ateha tatari savi'ina irechamiakame pura Nuni vu'a na'ia mapoka mapoka (1,260) 'warahuna 'wimana.

4 'Eji'i ea kajija icha no'ohe'i ka'ene Arivi 'wavujine 'ee naheha no'ohe'i ka'ene mwe'a kehuni Natohwi jihuni una'i namijujina.

5 'Ene ea 'ahopo pu sise'i 'ahi'i ve'avajaho puni ira vaji veni useme puni naka kajijahija swirasaha parahuna. Ei pini 'unama nikwisu'ina kajino sise'i 'ahi'i ve'amajaho hu 'anaa kwahuna.

6 Vea ka'ene pu Godoni vu'a 'waravuri veijaho harura ka'ene akúpa kuve neha papihunijaho pu nuna'i navu. 'Ene puni harura kajaho areri toa veje 'aa rehuna. 'Ee mwe'akaho atama sisesa ani ani'ina areri veje rehuna.

7 Vea ka'ene pu puni vu'a 'warava pa'are'avajaho hanuhijara ma'oa ka'ene tiha pa'anijino ro'e'une pu pu'úmo 'arahe hura pu 'anie kwamasahuna.

8 'Ene puni hahijaho ijí ara ni'ima'ura kajihuni ma'aha riri nahuna. Ara natohwa kaji hemahare'e 'wavujaho Satami 'ee Ijipiti 'wavujino puni Natohwa 'u'o 'anaume kwamana.

9 Ea ka'ene ea ani'ina kachi'ina ira ani'ina 'ee kwaa kwaa puni haha ka'ene kwamasahi'inijija ki'eje na'ia no'opisu pa'areje 'ee puni hahijaho tanuvara'omo pakwa'ananamihuna.

10 Vea ka'ene poropeti no'ohe'i kwamasa'avajaho ea ka'ene iki mwe'i hiju jihipuni hia ruarahia jihuna'e pu temarasahe mari'ume 'ee swara vajú*sarahuna*.

11 'Ejume vea no'opisu pa'are'eme ura ohoa Godina'i rene puni vaji roume pu 'urine namijara. 'E'eme ea ka'ene pu kivajija niho'o tea junamana.

12 'Ejume pu he'eme kahi akúp*a* 'ahi ira natohwijara ijá 'iama Iki ajima roaha! 'iamana. 'Ejume pu kahi akúp*a* 'ahi 'imiti vaji va'ume puni naka pu kivara.

13 'Ejume ijí vea nikwisu'ina vaja kajino mwevarivura ni'ima'ura roana. Ara natohwa pwinana'a tirausahume 'ee ea mapoka mapoka (7,000) mwevarivura kajara 'aniume kwamasahara. 'E'eme ea ka'ene mai'o hijajija tea junavume akúp*i* jihuni Godiji ta'arohara.

14 Eha sisea no'ohe'i paraju kaivo heha! Eha sisea no'opisu ijaho mai'o marako rohuna.

Aja Iropu No'oji Rasa'eme Kerisora Ea 'Ajoahuniji Kavuta

15 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o ijara tauja hwasi'eme ira mapoka kahi akúp*a* 'ahi ijá 'wava Mwe'a kehuni 'ajohi'ini jihuni tinijaho núni Natohwa 'ee Huni Keriso'o rene mwe'akaho majama 'ajohuna 'wavara.

16 'Ejume eruta mapoka (24) ka'ene puni toronu 'ahi Godoni una'i hijajihija mwe'i arihi Godi oja mahi'i ijá 'wava

17 Oo Godi niho'o harusima'ure A nitama hine 'ee iviamaa hinuna'omo nú A teimani 'wavu. Ijihuni maijaho A Oni harura natohwijara reju'e A mwe'akaho aneja vene 'ajoahu.

18 Ea ka'ene ikino mwe'i hijujija Onuna'i senavara kaivo iviamaa vu Oni senijara roana. Vea ka'ene kwamasahi'iniji 'otua vetihuna roume 'ee vea ka'ene Oni kaukara veji'ina poropetia Oni ehija 'ee ea ma'u'umaa 'ee ea mama'ina ka'ene Oni hura veji'ini jihipuni eha mamaa vajihuna 'u'o roana. 'Ene ea ka'ene mwe'ake veju'e siserana jihuna'e pura tirahuni vei roana 'wavara.

19 'E'eme Godoni Temiporu ka'ene akúpi 'ahi namujaho jara'eme Huni nimaa veti'aravuri pukisijaho samaahiravume kahuna renana. 'Ene vea pi'ivume akúpa natohwa 'umene mwevarivura roe 'ee puura ni'ina hiramana.

12

Naparijaho Isurerina

1 'Ejume na akúpa 'ahi niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Uné kajaho napara'omo vei huni ateha vena iruhe masapa 'ahi namine 'ee huni húmata 'ahijaho koraunu china iropu ropu no'o ijihuni hahuna vene emavaji'i niramana.

2 'Ene hu hari'ina'omo hariha nahe'i 'ahaume hahuna vene emavaji'i niramana.

Anaka Avi'ina 'Ee Setanina

3 'Ejume na akúpa 'ahi kú'o niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Ike heha! Anaka avi'ina ni'ima'ura húmata iropu no'one atana iropu ropu navara. Ijí huni húmata 'oi'oi 'ahijaho koraunu iropu no'o ija'ina navara.

4 Huni vinijara china mapoka mapoka anikuvume roe mwe'i arihara. 'E'ejume anakijaho roe napara ka'ene hariha nahe'irono venajihuni una'i naminana. Ijihuni maijaho vea ka'ene napara kajara hariha nahe'amajaho hu hariha kajaho apene maho'o ija pa'arehuna'e 'ajaha naminana.

Hariha 'U'uijaho Kerisona

5 'E'eme napara kajaho parua nahenana'omo Hariha kajaho kwaa ara mapokakaho haruriji'i 'ajohuna. 'Ene huni Harihijaho Godi 'ee Huni toronu ijí va'ana.

6 'E'eme napara kajaho asehe nechi riri Godira huni tinia ka'ene amairiajino va'ana. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka mapoka (1,260) hami 'ajohe 'iruma mamaa iji'i hihuna.

Ona'oji'ina Maikeruna

7 'E'eme Maikeruho huni 'ona oji'ina ijá rejume anaka ni'inijaho huni 'ona oji'ina ijano akúpa 'ahi ajira vejara.

8 Anaka 'ee huni 'ona oji'ina pu harura areri pana'omo pu akúpa 'aha tinia pa'arenahana.

9 Ijí anaka ni'ina ka'ene pi'onavajaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. Hu ea maho'o ka'ene iki mwe'i hijujaho pisimiu jihuna'e hu huni 'ona oji'inijihi pu'úmo ato'arumaume mwe'i roara.

10 'Ene na ira ni'ina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Iviamai ni'ajúhe maranihuna 'ee harura 'ee núni Godi jihuni ara 'ee Keriso oni harura niroara. Ijihuni maijaho vwehu núna na'ia 'ee vea rira Godoni una'i namahi'inijaho nipi'onavume va'ana.

11 Pura hu asitaha ijihuni maijaho Remui jihuni 'aijine puni nimaaroa ka'ene rona 'waravajina. 'Ene puni hiijaho oja pamaha jihuna'e kwamasahunijaho pavwihajara.
12 'Enakúne ea ka'ene akúpa 'ahi hijujijahija ijihuni hahi teamana'avara. 'Enavo mwea 'ee soha joni eha sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho Setani huni sena ni'ima'ura apena joni vu'ana. Hu nihenujaho huni vea tu'u namu 'wamana.
13 'Ejumakame vea ka'ene anakiji pi'onavume mwei 'onana'omo kamarena hu napara ka'ene Hariha nahenajaho sise'i 'ahaana.
14 'Ejumakame púrúha ni'ima'ura huni taha no'o napara kajara jaime vahuna vajahana'omo jaima nechi'i huni tiniji taparijaho paka'ene va'e 'iruma hami iji'i hi'eme juara no'opisune masapa iropu kwisu ijá pa'arenana.
15 Tapara kajara vejume huni ira vaji toa natohwa ro 'e'une saa puna'i hiramana. Ijihuni maijaho huni urijaho saa kajara hira'amajino napara kajaho apene vahuna avanana.
16 'Ejume mweijara napara kajaho ni'ajahe huni ira jara'eme toa ka'ene tapara kajihuni iratiti rena roajaho i'isúmana.
17 'Ejume anakijaho naparijara niho'o ajima parajume huni amuhija ka'ene Godoni varapa 'ajohe 'ee Jesuni vu'a 'unanavu jihipu'úmo ajira ve'iro va'ana.

13

Hanuha Soha Vaji Rena Roe Ajimana

1 Na soha rori ajara 'ahi namiji'i kavume hanuha soha vaji rene ajima ro 'e'unana. Huni húmata iropu no'one atana iropu ropune 'ee huni atana 'aha koraunu iropu ropu navume 'ee huni húmata 'ahijaho iha siseapo navara.
2 'Enakaivo hanuha ka'ene nara kavujaho pusia ni'ima'ura sa'ine huni mumorijaho pea sa'ine huni irijaho raioni jihuni irija'ina. 'Ejume anakijara huni harura 'ee huni toronua 'ee hura 'ajohujaho maho'o mahana.
3 'E'ejume na kavume huni húmata pina kwamajaranana. 'E'eme huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume maranana. Ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujija ijí kame oja hwa'usa'ahume hanuha kaji 'ararihaara.
4 'Ene pu anakiji oja mahara. Ijihuni maijaho hu huni harurijaho hanuha mahana. 'Ee pu hu oja mahe ijá 'wava Ea irara hanuha ike vare'ine 'ee ea irara hu hu'úmo ajira ve'ena? 'wavara.

5 'Ene hu masapa mapoka mapoka (42) vajijino hine ira sisea 'warame 'ee Godi matahana. 'Eji'i hu areri ani ani vehuni harura mahana.
6 'Ejumakame hu ira avwame Godi 'ee Huni iha matahe 'ee Huni hari ara matahana. Ijaho ea ka'ene akúpi 'ahi hijujija matiha avanana.
7 'Ene Godoni eijihi pu'úmo 'arahe asitahuni harura mahana. 'Ee harura ka'ene kachi'ina ea ira ani ani'ina 'ee kwaa ara 'ajoahunijaho mahana.
8 'Ejakame ea mapoka ka'ene mwe'a kaki hijujija 'ee mwe'akaho mai'o pareji'inijino ea irahuni iha majama hihuni puka vaji panavajipo hanuhiji oja mahuna. Ijí majama hihuni puka ijaho Remu ka'ene kwamaji Huna.
9 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsama hena.
10 Ea irara tipurai vahuna re'amajaho hu tipurai vahuna. Ea irá so'wi ea 'anaa kwa'amajaho hu 'u'o so'wi 'anaa kwahuna. Ijihuni hahi Godoni ehija masuani hine puni nimaaroa ija kisi 'unanahuna.

Hanuha Mwe'a Vaji Rena Roe Ajimana

11 'Enarena na ka'eme hanuha pina mwe'a vaji rena ro ajimana. Huni atana no'ohe'ijija sipi 'u'ua sa'ina. 'Ene hu anaka huni iri 'waramana.
12 Hu hanuha amuri jihuni haruriji apene huni una'i mina piramana. Hura venaume mwe'a 'ee ea ka'ene ijí hijujija hanuha amuriji oja mahara. Ijihuni maijaho huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume marana jihuna'e pu oja mahara.
13 Hanuha ka'ene túna'i roajarahara uneunecha ea areri pavehunijija venana. 'Ene hu vejume vena akúpi 'ahi rena ariha emaapuni una'i roana.
14 Uneunecha ani ani'ina ka'ene hu venajaho hanuha amuri jihuni una'i huna venahana. 'Ene hu mwe'a ikehuni ehijijija maho'o pisimisamana. Hu mwe'a ke'ura 'waravume hanuha amura ka'ene so'wi pijahara'omo 'urinajihu vare'ina veha 'iamana.
15 Hanuha ka'ene hanuhijihu vare'ina oja rukina rene ira 'wara'amarono harura mahana. 'Ejakame ijí hanuha kajara ira 'warave ea hu oja pama'avajaho 'anie kwamasahuna.
16 Hu venaume ea maho'o ea ma'u'ua ea mama'ina kukua rukina pivusahi'ina matauma oji'ina 'ee pwea ijijahija ijá puni ija mana'ina 'ee puni varipata 'ahi huni aacha irechahuna 'waramana.
17 Ea irara aacha ka'ene hanuhi jihuni iha ho iha kajihuni asura paape'amajaho hu areri pa'imene 'ee kukua pa'eka va'e 'imehuna.

18 Henaka nimaijaho ikena. Ea irara kama hejiˈina reˈamajaho hanuha kehuni asura kehuni maijaho sama piunaˈamana. Emai huni asura kaˈene tahunijaho 666.

14

Remuijine ˈEe Huni Ea 144,000 Ijina

1 Ike heha! Na kavume Remuijaho Saiani huriˈi naminana. ˈEˈejume ea mapoka mapoka (144,000) kaˈene Hu huˈúmo namija jihipuni varira ˈahi Huni Iha ˈee Huni Omijihuni Iha navara.

2 ˈEjume na ira kahi akúpa ˈahi rene roume hejuta. Ijí ira kajaho toa mapoka roujaˈine ˈee akúpi ajira ˈumenu jaˈina. ˈEne ira kaji nahejujaho ea mapoka hurisia hwasihue hejujaˈina renana.

3 ˈEne pu javaa maiuˈina toronu unaˈi ˈee unenu ˈahoˈa noˈona noˈo kaˈene maiˈo hijiˈini jihuni unaˈa ˈee eruta ijihipuni unaˈi vejara. ˈEnakaivo ea ˈahopo javaa kaji hena vehuna areri pana kaivo ea mapoka mapoka (144,000) kaˈene iki mweˈi ˈimene kúˈo ˈekahajihipo pupuso javaijaho hena vejara.

4 Ea kajijahija ea ˈahopo napara puˈúmo ruasaravu jaˈina pu pavejara kaivo pu mota rena hijara. Ea ikehipo Remuijaho ˈararihae ojura. Ea kajijahija Godi kaivo Remui jihipuni ˈina amura kaˈene emaapuni riri ˈimene ˈekahajina.

5 ˈEne iraˈata puni ira vaja panavume ea pu areri panamahura.

ˈOna Ojiˈina Noˈopisu Godoni Vuˈa Maiuˈiniji ˈina

6 ˈEjume vukúˈo na kaˈeme ˈona ojiˈina pina ichutoi jaiviˈi Godoni majama hihuni vuˈa maiuˈina apene ea kaˈene mweˈi hijuji kwakwa mahoˈone ˈee arara ˈee ira ani aniˈina ˈee amuja mapoka ˈwaramana.

7 ˈEne hu ira ajira ikaˈina ˈwaramana Godi juhame Hu taˈaroha! Ijihuni maijaho Huni ˈotui namihuni vea apenana. ˈEnakúne Godi kaˈene akúpa mweˈa soha ˈee toa ˈújа venajaho oja maˈavara.

8 ˈEne ˈona ojiˈina amuri jihuni rorijara túnaˈi ˈararihaiˈi ikaˈina ˈwaramana. Papirani kaˈene natohwijaho niˈonana. Niˈonana! ˈEne hu vejume kwaa ara mapoka huni ˈunama kaˈene ˈuasa vehuna ituanamujaho pu ˈwaini inareˈe nanamiu jaˈinaˈe rejara.

9 ˈEne ˈona ojiˈina noˈopisu ijara túnaˈi ˈararihiiˈi ira ajira ikaˈina ˈwaramana. Ea irara hanuhijina ho hu vareˈina kaˈene iji vejaji oja mahe ˈee huni aacha huni varira ˈahina ho huni ija ˈahi apeˈamajaho

10 hu Godoni senijaho 'waini puna'i ihuna. Ijí Huni ajira kajaho haruriji'i rohuna. 'Ene 'ona oji'ina arira maijija 'ee Remuiji'o puni una'i hu vena 'ee vena marekiji'i ruarahuna.
11 Ea ka'ene hanuhijina ho hu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahe 'ee huni ihijihuni aacha ape'amajaho vena ka'ene pua ruarahu jihuni u'ijaho majama ajivi'i nahuna. 'Eje pu na'ia 'ee veiri'a 'ojuta pahwehuna.
12 Ea ka'ene Godoni varapa hena vene 'ee Jesuni vaji nimai rojujihija ata kisina namine sisea piunivuri veijaho mataume hihuna.
13 'Ejume na ira kahi akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Asura vena! Ea ka'ene iviasi rene iki kahino Natohwi jihuni vaji kwamasahujaho teamanama parahuna. Godoni 'Avenijara ijá 'iamu I'a. Pu teamanahuna. Ijihuni maijaho pura kaukara ka'ene vejajihuni ojuta hweju. 'Ene pura raka ka'ene vejajihuni ehijaho pu túna'i 'ararihie vahuna 'iamana.

Mwe'aki Ea Nianae Ahuhunijina

14 Ike heha! Na kavume 'imitia sajasa'ina 'ahijino Ea pina Emaa Puni Harihiji vare'inijaho hinana. 'Ene Huni húmata 'ahijaho koraunu ka'ene korutia vejajaho navume Huni ija vaji so'wa echima'uri namana.
15 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu vaji rena ro 'e'unana. Hu ea ka'ene 'imitia 'ahi hinaji ira ajira 'umena ijá 'wama Oni so'wa apena va'e 'uhusame 'eka roa. Ijihuni maijaho juara sahuni vea niroukúne 'ee mwe'a kehuni juara nituma jihuna'e va'e sahuna 'umenana.
16 'Enarena ea ka'ene 'imiti 'ahi hinajara huni so'wa apena mwe'a huri 'aha kwinu achihi'i mwe'akaho nimarana jihuna'e nianaana.
17 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu ka'ene akúpa 'ahi namuji huni vaji rena ro 'e'unana. 'Enarena hu so'wa echima'ura 'unanamana.
18 'Ene 'ona oji'ina pina mwe'ake veje veni rehuni harura navi'inijara swasa vejuri 'aijua vaji rene ro 'e'unana. 'E'eme hu 'ona oji'ina ka'ene so'wa echima'ura apenarena ira ajira 'umenaji ijá 'wama Oni so'wa apena va'e iki mwe'i aja 'ina mapoka ahesiji'i 'uhue 'eka'amana. Ijihuni maijaho 'ina kajija nipava jihuna'e 'uhue 'eka'amana 'wamana.
19 'E'eme 'ona oji'ina kajara huni so'wa apena mwe'a huri 'aha kwinu achihume mwe'a kehuni aja 'ina ahesiji'i 'uhusahume 'ekana. Godoni sena namuni tinia ka'ene aja 'ina musavuri tinia sa'inijino irechavara.
20 Aja 'ina musavuri tini ijaho ara natohwa vaja panavo samai tautiara. 'Ejumakame aja 'ina tinia kajino 'aa roe usema rena saa puna'i hirama va'e nahúna ajima roe hosi

puni sanoa hari ˈeˈunana. ˈEne kwaa jora nahúna apena vaˈana.

15

ˈOna Ojiˈinapo Sisea Túchamaa Rehuniji ˈEka Roajivajina

1 ˈEˈeme na kaˈeme kahi akúpa ˈahi unenuˈu pina niˈimaˈura mavarasaˈini renana. ˈEˈejume na kivume ˈona ojiˈina iropu noˈo túchamaa huni siseiji iropu noˈo ˈuninamiara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni senijara paˈare parahunijina.

2 ˈEˈejume na kavume soha maneˈa ˈee vena punaˈi renana. ˈEjumakaviˈi ea kaˈene hanuhiji pataarohe huaˈina kaˈene iji vejaji pataarohe ˈee huni ihijihuni asura kaˈene vejaji harura vena pataarohajija pu soha kaˈene maneˈa saˈina ˈahiji Godoni hurisia ˈuninamie namijara.

3 ˈEne pu Mosisi kaˈene Godoni kaukara vejiˈini jihuni javaa vejara. ˈEne Remui jihuni javaa ˈuˈo venareja ikaˈina vejara.

Raka kaˈene A venujaho niˈimaˈura ˈee mavarasaˈina. Oo Godi Natohwa A harusimaˈura ariramaa ˈee Oni ˈunama nimaa nimaa ˈee A kwaa kwaa kihipuni Kinia.

4 ˈEne ea irara Oni iha taˈarorahe ˈee A pajuhaˈena? A aˈasu nimaa arira maa. ˈEne kwaa kwaakija Oni unaˈi roe oja mahuna. Ara ariramaa kaˈene venujara roe samaahirahuna ˈwame vejara.

5 Uneunecha ikihipuni túnaˈijino na niriˈi kavume Hu Godi icháˈini jihuni vuˈa Temiporu kaˈene harai vejaraˈomo akúpa ˈahi namujaho jarausahana.

6 ˈEˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo puni ija vaji sisea iropu noˈo ˈuninamie Temiporu vaji rene roe usevara. ˈEne pu ateha nihoˈo sajasaˈini same ˈee túra hwana kaˈene korutia vejajino puni túra hwavara.

7 ˈEjume unenuˈu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo puni vajijino pini ˈona ojiˈina iropu noˈo ijihija tevua korutia vejiˈina iropu noˈo vajihana. Ijí tevua kajaho Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni seni ituˈoˈuma naviˈina.

8 ˈEjumakame Temiporu vajijaho Godoni hanajiˈina ˈee Huni harurijara uˈa punaˈi ituˈoˈuna paranana. Ea pina Temiporu vaja kajaho nihoˈo areri pavaˈeje sisea iropu noˈo kaˈene ˈona ojiˈina iropu noˈo ijipo ˈuninamiajaho paˈareˈeje ijiˈa túnaˈi ea va aruhuna areri reˈena.

16

Godi Semuni Tevua Iropu Kwinuna

1 'Ejume na he'eme ira natohwijara Temiporu vajijino ika'ina 'waramana. Va'e mwe'a ikino tevua iropu no'o ka'ene Godoni seni itu'o'una navujaho useku'avara 'iamana.
2 'E'eme 'ona oji'ina amurijaho va'e huni tevuijaho mwe'i usekunana. 'Ene ea ka'ene hanuhi jihuni aacha rukina 'ee hua'ina iji vejaji oja maha ijihipuni haha 'ahi ajú*a* amua sakaha uvi'inapo renahara.
3 'E'eme 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara va'e huni tevuijaho soha 'ahi usekujume ea kwavi'ini jihuni 'aa puna'i renana. 'Ejume uneunecha ka'ene soha vaji hijujija maho'o kwamasahara.
4 'E'eme 'ona oji'ina no'opisu ijara va'e huni tevuijaho toa mama'ina mapoka 'ee toa új*a* vajijino usekuvume 'aa rejara.
5 'Ejume na he'eme toa puni 'ona oji'inijara ika'ina 'waramana

A ariramaa'e A nitama hine iviamaa hinu. A nimaa vene eha sisea ikaho mihajihuna'e A nimaa ariramaa.

6 Ijihuni maijaho pura Oni ea 'ee poropetia 'aniume kwamasahe puni 'aa ariha jihuni ehijaho vu 'aa ka'ene Ara usekunujaho pu ihuna. Ijaho puni ehiji'i arerina.

7 Na hejume swasa vejuri 'aiju vajijino ira pini ika'ina'e 'waramana I'a A Nimaa Godi Natohwe Harusima'ure Nimaa Nimaa 'ee Ara raka ka'ene venujaho nimairuna 'iamana.
8 'E'eme 'ona oji'ina no'ona no'o ijara va'e huni tevuijaho vea 'ahi usekunana. 'Ejume vea ohoa ni'ima'ura rene ea renahana.
9 'Ejumakame veuhoijara ni'ima'ura ea renahume pu Godi ka'ene Huni harura hari sisea rejajihuni ihijaho ira sisea ni'ina 'waravara. 'Ene pu puni sisea pavwihane areme 'ee Godiho pata'arohara.
10 'E'eme 'ona oji'ina iropu ijara va'e huni tevuijaho hanuhi jihuni toronu 'ahi usekumana. 'Ejume hura kwaa ara ka'ene 'ajohujaho nututi apena paranana. 'Ene ea ka'ene ijino hejajaho tea junama parajume pu niho'o puni mitara mwatunanamie hijara.
11 'Enareja pu puni sisea pavwihane are'i kaivo pu Godi ka'ene akúpi 'ahi hinujaho ira sisea 'warava jihuni maijaho pura haha hianame 'ee ajú*a* ka'ene renaha jihuna'e avajara.
12 'E'eme 'ona oji'ina iropu kwisu ijara va'e huni tevuijaho Uparetisi toa natohwijino usekujume toa ni'aha kwino pa'arenana. Ijihuni maijaho 'unama vejakame kinia ka'ene vea ajimuja'i hijujaho areri rohuna.

Hamaketani

13 'Ejume na ka'eme anaka 'ee hanuha 'ee poropeti ira'ati jihipuni ira vajijino 'avena sisesamaa no'opisu kuata sa'inapo roe usevara.
14 'Ejakame pu 'avena sisea ka'ene uneunecha areri emaa pavehuniji vejura. Pu mwe'a sisa mapoka kihipuni kinia va'e 'eka ahumahareje Godi Ni'ima'uri jihuni vea natohwa ka'ene ajira vehuniji 'ajahuna.
15 Ike heha! Na nesa apeji'inapo vu'uja'ina'e ea pahena paki'eje Na vuhuna. 'Ena'omo ea irara nia niri'i hine 'ee huni ateha amairiaravi'i hi'amajaho hu merajahuna. 'E'ama jihuna'e hu patatame 'ee ateha pa'ajipo junavu ja'ina pave'ena.
16 'Ejume pu nianaume rira kwinu Hipuru puni iri Hamaketani 'wavuji ahuvara.

Godoni Senijihuni Tevua Iropu No'ona

17 'E'eme 'ona oji'ina ka'ene túchamai iropu no'o ijara va'e huni tevuijaho ichutoi useku'eme Temiporu vaji toronu 'ahi ira ajira rena roe ika'ina 'waramana Niparanu! 'wamana.
18 'E'eme vea pi'i'eme akúpa taija taijamana. 'Ene mwe'a niho'o ni'ima'ura varimajaho mwe'akara aneja renaji ea mai'o ija'ina pakavi'inijara varimana. Mwevarivura kajaho niho'o ni'ima'ura 'ee niho'o harusima'ura.
19 Ara natohwa ka'ene ni'ima'urijaho riri marame no'opisu renana. 'E'eme mwe'a kehuni ara natohwa mapokijija tira'usahara. 'Enakaivo Papirania ka'ene ara natohwijaho Godira Huni seniji kapusi vaji 'waini epuna'i vena vajihunijaho parumana.
20 'E'eme mutumutua arira rene 'ee huri'a mutuusahe amara renana.
21 'E'eme muna mama'ina mapoka ahija kwinu kwinu (40 kiro) ka'ene pahamaijija kahi akúpa 'ahi rena ariha ninamaana. Ijí muna paha kajipo ninamau'e hianama parana jihuna'e pu Godi ira sisea 'waravara.

17

Papirani Ruarahunijina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana Iki roa! 'Ejakame napara ka'ene ni'ima'ura 'uasa veji'ina ka'ene toa mapoka 'ahi hinu jihuni eha siseiji najahuma.
2 Mwe'a ikehuni kiniepo va'e hu hu'úmo 'uasa vejura. 'Ene mwe'a ikehuni ehija huni 'uasa vejuri 'wainiji inare'e nanamiura 'wimana.
3 'Enarena 'ona oji'ina kajara na 'Aveni vaji aherima apenie nechi'i va'ana. 'Eji'i na kavujaho napara pina hanuha

amapuˈura ˈahi asuma hinana. Hanuha kajaho húmata iropu noˈone ˈee atana iropu ropuna. ˈEne iha sisesa eru ani rena namana.
4 Napara kajaho ateha aviˈina ˈee amapuˈuri apúsamana. ˈEne huni haha sarira eˈajaramajaho korutia muna mavarasaˈimaa ˈee perua ijí sarira ˈenana. Huni ija tahi korutia kapusijaho hura ˈuasa venujihuni sisemai ˈee sakahijara ituˈoˈuna namana.
5 ˈEne huni varipata ˈahi hema iha ikaˈina vejara Papirani nihoˈo niˈimaˈura. Hu ˈuasa venuni ohe ˈee mweˈa kehuni sisee maiji venuni oha ˈwame vejara.
6 ˈEnarena napara kajaho na kaˈeme Godoni ehija ˈee Jesuni vuˈa ˈwaraviˈini jihipuni ˈaa ine nanamana. ˈEjumakame na ijí kamarejo nihoˈo niˈimaˈura vwihajuta.
7 ˈEˈeme Godoni ˈona ojiˈini ijá ˈwima A irakijihunaˈe vwihano? Na iviamaa naparijaho ˈee hanuha kaˈene húmata iropu noˈone ˈee atana iropu ropu ijihipuni hema vuˈijihuni maa ˈwarahuna.
8 Hanuha kaˈene kamajaho hu marako hinana kaivo iviamaa pahihunaˈomo túna'i maˈoa kaˈene tiha paˈaji ro ajimareje vaˈe eha sisea apehuna. ˈEje mweˈa kehuni ehija kaˈene mweˈakaho maiˈo paveji'ini puni iha majama hihuni puka vaja paveji'inijija hanuha kajara kwama ˈurinaji kamareje nihoˈo oja hwaˈusahuna.
9 Ikaho vwiha kaˈene vwiha maa vwihajiˈini jihuni vuˈa. Húmata iropu noˈoheˈijaho huriˈa kaˈene napara kajara asuma hinajihina.
10 Huriˈa kajija kinia iropu noˈona. Kinia iropu nirejume paranana. ˈEne kinia kwinu iviamaina. ˈEnavo kinia pinijaho maiˈo pareji'ina. ˈEnaˈomo hu reˈamajaho ˈaha josuˈa parena hiˈena.
11 Hanuha kaˈene marako hinana kaivo iviamaa pahinujaho hu iropu noˈopisujina. Hu kinia iropu noˈo ijihipu vareˈinaˈomo ˈuˈo vaˈe eha sisea apehuna.

Remuijara Asitahajina

12 ˈEnakaivo atana iropu ropu a kimajihuni maijaho kinia iropu ropuna. ˈEnakaivo pu maiˈo ea paˈajoahara vo pu hanuhi jihuni harura kaˈene pu puˈúmo vea oma kwinu kinia rehuniji mihana.
13 Kinia kipo vwiha kwinu vwihanareje puni harura ˈee ea ˈajoˈahuni harura ijá hanuhiji mahuna.
14 Pu Remuijihi puˈúmo ajira vehuna vo Remuijara pu asitahuna. Ijihuni maijaho Hu natohwe puni Natohwa ˈee kini epuni Kinia. Ea kaˈene Hu huˈúmo rejajija iji pijihajine ˈumenajine ˈee Hununaˈi hami veji'inijina.

15 'Ene hu ijá 'warimana A toa ka'ene ki'eme napara 'uasa veji'inijara ijihipuni 'ahi asuma hinajaho ea mapokijihine ea ani ani'inijihine kwaa ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijihina.

16 'Ene atana iropu ropu 'ee hanuha ijí a kimajaho pura napara ka'ene 'uasa veji'inijaho sena'ena. 'Ejakame pura veje hu temume 'ee ateha jahekunahe maisu nami'eje huni haha puama ine veni aporuve re parahuna.

17 Godira puni ura ijí kivi'i mihumakame pu vwiha nikwinu vwihaji'i Huni ura ijí vejara. 'Ena'omo pu ea ka'ene 'ajoahunijaho hanuhiji vajahara. 'Ejakame Godoni iri 'waramajara nimaa re'amarono avajara.

18 'Enakaivo napara ka'ene a kamajaho ara natohwa ni'ima'urijina. 'Ena'omo ara natohwa kajara mwe'a kehuni kinijija 'ajoahuna.

18

Papiranira Tira'usahajina

1 Ija'ina rejuma pa'are'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina akúpa 'ahi rene roana. Hu harura ni'ima'ure 'ee huni hanaji'inijara mwe'akaho hanana paranana.

2 Hu ira ni'ima'ura 'umene ika'ina 'waramana. Papirani ka'ene natohwijaho ni'onana! Ni'onana! 'Enajihuna'e hu tinia ka'ene 'avena sisesa 'ee 'avena sisea ka'ene chiha rukini jihipuni tipura tinia rene uka chiha rukina 'ee senavi'ini jihipuni tinia renana.

3 Kwaa ara mapokakija huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara. 'Ejumakame mwe'a kehuni kinijija hu hu'úmo 'uasa vejara. 'Eju'e mwe'a kehuni 'imeji'inijija hura 'uasa venuni 'unamiji kukua mapoka rukina rejara 'wamana.

4 'Enarejo na ira pina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana.

Ehu nune! Napara kajaho pataaro'ika'i roe useha! 'Enareje hura sisea ka'ene venajaho pave'avara. 'E'irakúne hu hu'úmo eha sisea paape'avara.

5 Ijihuni maijaho huni sisea hura hara rena ajima va'e akúpiji'i areri rena namu. 'Ena'omo Godi huni sisemaijaho niho'o paru'ena.

6 Hura raka venaja'ina'e eha ija'ina mahuna. 'Ene hura raka ka'ene venajaho ija'ina hura hara vajahuna. Hu kapusia vaji ea ruarahe vajihu'e ijuja'ina'e hu 'u'o ija'ina hura hara ruaraha vajaha ihuna.

7 Hura ichá'ina mamaa hine 'ee kukua rukima'ura renaja'ina'e ta'arohe sisemaa ka'ene haha hiame niho'o temuka ni'ima'ura apene pivuhuna. Ijihuni maijaho hu

ikaˈina huni oja vaji ronuna. Na kwinia saˈina. Na amuna panaˈomo na areri temuka papiunaˈeju ronuna.
8 Ijihuni hahi naˈia kwinuˈwi vajijino eha sisea roˈena. Ahija niˈimaˈura apene temume nirame matuna vea reje ˈee hu veni aporuve rehuna. Ijihuni maijaho Godi Natohwijara eha kaˈene hu mahunijaho nihoˈo harusimaˈura.

Papiranira Temumajina

9 ˈEˈeje mweˈa ikehuni kinia kaˈene pu puˈúmo ˈuasa vene ˈee pu puˈúmo kukua rukimaˈura rejiˈinijija hura veni reˈeje huni ˈua kaˈene tuama ajiˈamaji kamareje nihoˈo hura temukave niramarume úchia ˈehuna.
10 Vena kaˈene hu renajihuni haruri raturiume kwaa jori namijiˈi ijá ˈwava Papirani kaˈene ara niˈimaˈure ˈee harusimaˈura eha sisea apeno! Eha sisea apeno! Ijihuni maijaho oni eha sisea vea oma kwinu vajaki roana.
11 ˈEˈeje mweˈa kakehuni ˈimejiˈinijija huˈamu vene temukave niramaruhuna. Ijihuni maa ea pina puni kukua kúˈo paˈimehuni jihunaˈe niramaruˈeja.
12 Puni kukua kaˈene ˈimehunijija ikena. Korutia siruvae muna mavarasaˈine perue ateha mavarasaˈina kaˈene monia niˈimaˈura ˈimejiˈinijine ˈee ateha amapuˈura kaˈene kiniepo savujine ˈee ateha sasaka ˈee ateha ˈaa saˈinijine ˈee icha ani aniˈina kaˈene amua rukinijine ˈee aivori kaˈene uneunecha aniˈina iji vejujine ˈee icha ajania Parasie maporua kaˈene tevua ani ani iji vejura.
13 ˈEne sinimoni sipaisi inisenisi pepiumu senisia kaˈene kiniepo ˈojujine ˈwainia orivihuni ˈwerua harava mavarasaˈinijine ˈwitia purumakaua sipia hosi puni kukua charotia pwea rehuna ˈimena ijine ˈee ea ˈahoˈa ˈania kwamasaˈavarono moni vajihujina.
14 Icha ˈina kaˈene ja ura renaajaho niparanana. ˈEne uneunecha mavarasaˈimaa kaˈene mapoka onunaˈi navuˈe teamanavujaho paˈarenana. ˈEnaˈomo ea pina nihoˈo kúˈo kukua ijaˈina papiunihuna.
15 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene hununaˈi kukua ˈimenareˈe kukua rukina rejujija hura veni reˈama jihunaˈe tea junave kwaa jori namijiˈi temukave niramaruhuna.
16 ˈEjiˈi ijá ˈwahuna Ara niˈimaˈurijara moni niˈimaˈura huni atehiji apúsame kini puni ateha amapuˈura ˈee aviˈina apúsame ˈee korutia ˈee muna mavarasaˈina ˈee perui unecha vene huni haha hoˈo samanaˈomo eha sisea apeno! Eha sisea apeno!
17 Ijihuni maijaho vea oma kwinu vajijino uneunecha mavarasaˈinijija niˈaha kwinu maa paˈana renana. Sisima puni ea mamaˈina puni pasinitia puni pwea ˈee ea kaˈene

sohi ˈahi kaukara veji'inijija hura veni renaji kamareje kwaa jori namiji'i kavara.

18 Ea kajipo hura veni renani uiji kavi'i ijá ˈume'eja Ara ˈaho'a ni'ima'ura hua'inijaho ichihine? ˈumehuna.

19 ˈEji'i úchia puni húmata ˈaha ˈoji'i emaavarame niramaruvi'i ijá ˈwava Ara ni'ima'urijara reju'e sisima ka'ene soha ˈahi kaukara vejujija kukua rukina rejara'omo vea oma kwinu vajakino maa pa'ana renana'omo eha sisemaa apeno! Eha sisemaa apeno! ˈwavara.

20 Ea ka'ene akúpi ˈahi hijura ˈee Godoni ehija ˈee apasoru ˈee poropetia ijá temarasaha. Ijihuni maijaho Godi joni jihuni hahi hu eha sisea mahana.

21 ˈE'eme Godoni ˈona oji'ina harusinijara niho'o muna ni'ima'ura apenapi soha vaji ˈonavi'i ijá ˈwaramana. Papirani ka'ene ara natohwa niho'o ni'ima'urijaho huni vaji ˈuraa ˈee chicharaa ka'ene namujaho veje pa'arejakame kú'o ara natohwa kajaho pakahuna.

22 Oni vaji kita same javaa vene hurisia hwasihe tauja ka'ene hwasihujaho kú'o pahehuna. ˈEne oni vaji ea ka'ene ichi ˈeke unenu'u ˈaho'a vejujija kú'o papiunihuna. ˈEne oni vaji kaukara mama'ina veju'e ira hejuja'ina kú'o pahehuna.

23 ˈEne oni vaji naheha ka'ene hanamujaho kú'o pahanahuna. ˈEne oni vaji paruinene napasi neju jihipuni ira kú'o pahehuna. ˈEne oni vaji ea ka'ene kukua ˈimeji'inijija mwe'a kehuni ea mama'ina rejara. Ijihuni maijaho kwakwa mapokakaho oni masiiji pisimisamuna.

24 Huni vaji poropetia ˈee Godoni ea ˈee eaka mapoka ka'ene mwe'a kaki tiraha jihipuni ˈaa piunivara.

19

ˈAha No'ona No'o Hareruia ˈWavajina

1 Ija'ina renani túna'ijaho na ea mapoka puni ira nuaka sa'ina akúpa ˈahi he'eme ika'ina ˈwaramana. Hareruia maranúi'ina hanaji'ine ˈee harura ijá núni Godijihuna.

2 Hu iraka ka'ene venajaho nimaa'e ˈee arira. Napara kajara ˈuasa venuni ˈunamiji mwe'ake veju'e siseranajaho eha sisea mahana. ˈEne Huni pwehija ˈaniume kwamasaha jihuna'e Godira hu eha sisea mahana ˈwamana.

3 Kú'o pinijaho pu ijá ˈwavara Hareruia napara kajihuni ˈu'a niho'o majama tuvi'i namu ˈwavara.

4 ˈE'eme eruta mapoka (24) ˈee unenu ˈaho'a ka'ene mai'o hiji'inijija no'ona no'o ijá ariha navi'i Godi ka'ene toronu ˈahi hinuji oja mahi'i ijá ˈwava Hareruia Ameni! ˈwavara.

5 'Enavo na he'eme ira toronu 'ahi rene ika'ina 'waramana
Ja Huni pwea Huni ea mama'ina 'ee Huni ea ma'u'umaa
ka'ene Hu juhavi'inijija núni Godiji ta'aroha 'wamana.
6 'Ene na he'eme ea mapoka puni ira auaka toa mapoka
puni irasa rene 'ee akúpi 'aniu'e tararimahu jara'eme
ika'ina 'waramana. Hareruia! Núni Godi Natohwa ka'ene
nija'ina ni'ima'ura rene hiji'inijina.

Remuijara Napasi Nehunijina

7 'Enakúne roe temarasahe 'ee mari'uha 'ee Huni iha
ahasiriha! Ijihuni maijaho Remuijara napasi nehuni vea
nirou. 'Ene 'asúra ka'ene parui nehuniji 'u'o amairiarama
hinu 'wamana.
8 Hu ateha mavarasa'imaa ka'ene sajasa'ina 'ee chiha
pa'ajino apúsamana. Ateha maa mavarasa'ini jihuni mai-
jaho Godoni eapo ariramaa ka'ene rejaja'ina.
9 'E'eme Godoni 'ona oji'inijara ijá 'wima Vu'akaho
ve'amana. Ea ka'ene Remui jihuni napasi nejari 'iruma
ihuna'e ona 'waravajija teamana'avara 'wimana. 'Ene
hu kú'o ika'ina 'warimana Ikija Godoni ira ka'ene nimaa
nimaijina 'wimana.
10 'Ejume na huni una'i one oja ma'i ve'eme hu ika'ina
'warimana. A paka'eje ija'ina'e ve'ama. Na 'u'o pwea areri a
'ee oni vwehija ka'ene Jesu rona 'waravi'inijihipu vare'ina.
'Enakúne Godiru oja ma'amana. Poropesi jihuni maijaho
Jesuni vu'a ka'ene samaumai najahujina 'wimana.

Kerisora Rohunijina

11 'Ene na ka'eme akúpa 'aha vwicha jara'eme hosi sa-
jasa'ina ijí naminana. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajaho
huni iha Pauchavi'ina 'ee Nimaa Nimaijina. Ijihuni maijaho
Hu 'otua arira vene 'ee ajira veji'ina.
12 Huni nia vajijaho vena harurasa renana. Huni húmata
'ahijaho koraunua mapoka mapoka samana. Huni haha
'aha iha namana vo ea ijihuni maijaho pahejara kaivo
Huhusu ijihuni maa henana.
13 'Ene hu ateha jopatu'ura 'aa vaji apúsamarena iruhana.
Huni iha Godoni Ira 'wavara.
14 'E'eme amia ka'ene kahi akúpi 'ahi hijajija ateha niho'o
mavarasa'ina ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino same
hosia sajasa'ina 'ahi Huni túna'i roara.
15 Huni ira titi so'wa echima'ura roe 'e'unana.
'E'ira'omo so'wa kajine kwakwa kehi 'anihuna. Hura pu
'ajoha'amajaho pijuha ajani vejare puna'i rene 'ajoahuna.
'Ene Hu Godi ni'ima'uri jihuni sena vajiji 'waini puna'i
tautihuna.

16 'Ene huni ateha jopatu'ura 'aha 'ee Huni vuana 'ahijino iha ika'ina venana. Kini puni Kinijine 'ee natohwe puni Natohwajina 'wame venana.
17 'E'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina vea 'ahi namiji'i ira ajira uka maho'o ka'ene ichutoi jaijasahe ojajaho ika'ina 'waramana. Godi joni 'iruma ni'ima'ura amairiar-avu'e namukúne nianae ro ahuha.
18 'Enareja ja kini puni haha ine ajira vejuri ea mama'ina puni haha ine harusima'uri jihipuni haha ine hosi puni haha ine hosi 'ahi asuma hija jihipuni haha ine emaapuni haha ine ea mahijura 'ee pwea ea mama'ina 'ee ea ma'u'umai puni haha ihuna.

Hanuhijine 'Ee Poropeti Ira'asiniji'i Sise'i 'Ahiajina

19 Na hanuha 'ee mwe'a ikehuni kinia 'ee puni ami ijihi pu'úmo nianaa roe Ea ka'ene hosi 'ahi hinujine 'ee Huni amia ijihi pu'úmo ajira ve'iro roe ahuvara.
20 Hanuhijine 'ee poropetia ira'asina ka'ene ea areri pave-huni uneunecha hanuhi jihuni una'i venaji ija kamoravara. 'Ene ea ka'ene hura pisimiume hanuhi jihuni aacha apene 'ee ea hanuhijihu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahajihuna'e pu no'o mai'o hi'eme veni vaji ato'arumaume vena ka'ene marekiji'i reji'i namuji reju.
21 'E'eme ea ka'ene huni iratiti so'wa roa 'e'u'eme hosi 'ahi hinujara ea 'aho'ijaho so'wa kaji 'aniana'omo puni hahijaho ukapo tú*asavara*.

20

Setani Kamome Juara Mapoka (1,000) Ranavajina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina pina na ka'eme ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia apene 'ee ija ropuna'a senia niho'o ni'ima'ura apene akúpi 'ahi rena roana.
2 Anakijaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. 'Ena'omo 'ona oji'ina kajara aharu 'oname kamomarena juara mapoka mapoka (1,000) ranavuma hinana.
3 'Enarena ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni vaji pi'ona'ika'i vwicha kuturahe tanuma paranana. 'Ejakame hu kú'o kwaa kwaki ea papisimi'amarono avanana. 'E'eje ijí juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a vwicha tirasame 'ee senia rasamahakame 'aha ma'uako 'urahohuna.
4 Na toronu mapoka kivuta. Ea ka'ene ijihuni toi hi-jajija 'otua vehuni harura mihana. 'Ene ea ka'ene Jesu rona 'warame 'ee Godoni ira ka'ene 'warava jihuna'e uroa 'uhuahe 'ee ea ka'ene hanuhiji oja pamahe 'ee hua'ina ka'ene vejaji oja pamahe 'ee huni aacha puni varipata 'aha

'ee ija 'aha pairechamiha jihipuni 'avena kivuta. 'Ena'omo ea kajija kú'o haha apene 'urimarame Keriso pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hijara.

5 Ijija amura 'urijajina. 'Enavo ea 'aho'a ka'ene kwa-masahajija pa'urijara'omo juara mapoka mapoka (1,000) para'eme iji'a 'urijara.

6 Ea ka'ene amura 'urijajija pu ariramaa'omo merajihana. Pu kú'o kwahuni harurijaho paasitahana. 'Enakaivo pu Godi'o Jesu puni pirisiti jihuna'e Jesu pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hihuna.

Setaniho Rasananamareja Eha Sise'i 'Ahae Pi'onavara

7 Juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a Setaniho tipura hinajaho rasame ranahuna.

8 'Enareje hu ro 'e'ume kwakwa ka'ene mwe'a kehuni kúra no'ona no'o ijí va'e ea pisimisahuna. 'Ene hu Koki 'ee Mekoki ajira ve'avarono aherave nianae roe rira kwinu ahuhuna. Ea kajipo roareje na'avajaho soha rora huni ajarasa renana'eja.

9 'Ejakame pu mwe'a kehuni amara ni'ima'uriji roe Godoni ehipo hine 'ee ara natohwa ka'ene Hu oja mahuji júhoturihe 'ani'iro ve'eje veni akúpa 'ahi rena ariha roe renae paranana.

10 'Avena sisea ka'ene pu pisimiajaho pi'onavume vena marekiji'i reji'i namuji hanuhijine 'ee poropeti ira'asiniji'o rejaji 'onamana. 'Ejakame veiri'a na'ia majama hianama apena vahuna.

Túchamaa 'Otua Ka'ene Godoni Toronu Una'i Vehunijina

11 'E'eme toronu sajasa'ina ka'ene ni'ima'urijaho kavuta. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajihuni una'i mwe'a 'ee akúpa juhaha pu vahuna tinia pa'arenana.

12 'Ena'omo ea kwamasahi'ina kivuta. Ea mama'ina ea ma'u'umaa ijá toronu una'i nami'eme puka jarasamana. 'Enarena puka pina apena jaraajaho majama hihuni puka. 'Ena'omo ea ka'ene kwamasahajija pura raka ka'ene vejajija puka 'ahi kivi'i 'otua vetiana.

13 'Ene ea ka'ene soha vaji kwamasahe 'ee kwamare'e veni rejujija ni'aha kwinu 'urimara'eme pura raka ka'ene vejaji kivi'i 'otua vetiana.

14 'Enavo kwamasahujine 'ee tinia ka'ene kwa-masahi'inapo hijajaho ijá apene vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namajihuni vaji ato'arumana. Ijí vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namu kajaho kú'o kwahunijina.

15 'Ena'omo majama hihuni puka vajijino ea irahuni iha pana'amajaho vena ni'ima'ura nahúna na'amajino pi'onahuna.

21

Akúpa Maiu'ina 'Ee Mwe'a Maiu'inijina

1 'Enakaivo na akúpa 'ee mwe'a maiu'ina kavuta. Ijihuni maijaho akúpa mwe'a sahasijaho sohiji'i pa'are ranamana.
2 'E'eme ara natohwa nimaa nimaa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho kahi akúpi 'ahi Godoni rene ariha roana. Areri 'asúra parua 'aja'irore'e amairiu ja'ini ariha roana.
3 'E'ejume na hejume toronu 'ahi ira ajira ika'ina 'waramana. Ike heha! Godoni harai arijaho emaapuni roana. 'Ena'omo Hu pu pu'úmo ahuma hije pu Huni ehija reje Godiho ori'ini pu pu'úmo hihuna.
4 'Ejakame Hura puni nia toa maho'o ukunihuna. 'Ene kú'o pakwamasahuna. 'Ene kú'o temuka apehuna pane niramaruhuna pane hianahuna pa'ana. Ijihuni maijaho uneunecha marako orijija nipa'arenana.
5 'Enavo Ea ka'ene toronu 'ahi hinajara ika'ina 'warimana. Heha! Na uneunecha maiu'ina maho'o vejuta 'wimana 'Ene Hu kú'o ika'ina 'warimana. Vu'a ka'ene Nara 'waravukaho nimaa nimaakúne heha 'ahi ve'amana 'wimana.
6 'Ene Hu ika'ina 'warimana Niparanana. Na aneja kahene púsa kamena. 'Enavo ea irara toa hua'amajaho toúja ka'ene majama hihunijaho pa'ime'eje mamahuna.
7 Ea irara sisea'e piunamareje asita'amajaho uneunechakija 'ekahuna. 'Ejakame Na huni Godi reje hu Nuni hariha rehuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene juvi'ina panimaa roji'ina sisea mama'ina veji'ina ea 'aniu kwamasahi'ina 'uasa veji'ina ea masihavi'ina icha muni godi ira'ata veji'inijija 'ee ira'asina ea ija'ini jihipuni tinijaho vena ni'ima'ura marekiji'i reji'i nahúna namuji rehuna. Ijaho kú'o kwamasahunijina.

Jerusaremi Maiu'inijina

9 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekari vajijaho Godoni sena iropu no'o ijija itu'o'una navajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana. Iki roa kame na Remuijara 'asúra ka'ene 'wahuniji najahuma 'wimana.
10 Hu na 'Aveni vaji aherime apenie huri'a niho'o ni'ima'ura 'ahi va'ana. 'Enarena ara natohwa mamaa ka'ene Jerusaremiho akúpa 'ahi Godoni rene ariha roana.
11 Ara natohwa kajaho Godoni hanaji'ini ja'ina. 'Ene hura hanamajaho areri muna ka'ene jasipa moni mapoka 'imejura'omo ijipo hanama paraju ja'ina.
12 Ara natohwa kajihuni verijaho niho'o jojora ichutomaa. 'Ene vwicha iropu ropu no'one 'ee vwicha kajija 'ona oji'ina

iropu ropu no'o namijara. Vwicha 'aha kaji iha ka'ene vejajaho Isureri oni harihi puni kachi'ina iha vejara.

13 Vera kajaho vwicha iropu ropu no'una. 'Ena'omo no'opisu kara'ine no'opisu kaha'ine no'opisu kama'ine 'ee no'opisu karo'ina.

14 Vera kajihuni kutejijaho muna iropu ropu no'ona. Ijihuni toijaho Remui jihuni apasoru iropu ropu no'o puni iha vejara.

15 Godoni 'ona oji'ina ka'ene na 'warimajara mina vehuni pijuaha ka'ene korutia vejajino apene ara natohwa kajaho mina vene 'ee vwicha 'ee vera mina venana.

16 Ara natohwa kajihuni nupiijaho arearerina. Ara natohwa kaji pijuahi mina venajaho kiromita mapoka mapoka (2,400). Hahuna 'ee huhuna nupiijaho nikwisu'ina.

17 'Ejumakame Godoni 'ona oji'ina kajara iji vera ka'ene mina vejajaho emaapuni miniji venana. Vera kajara poma joranajaho mita mapoka (72) renana.

18 Vera kaji vejajaho jasipai vejara. Ara natohwa kajaho korutiru venana'omo mane'a puna'i hanana paranana.

19 Ara natohwa kajihuni vera kutejijaho muna ani ani'ina mavarasa'ini savara. Muna amurijaho jasipa muna pinijaho sapaia muna pinijaho charasitoni muna pinijaho emaroria.

20 Muna pinijaho saratoniki muna pinijaho saratiasi muna pinijaho kurisoraiti muna pinijaho perairu muna pinijaho topasi muna pinijaho kurisoparasi muna pinijaho jesiniti muna pinijaho ametisitina.

21 Vwicha iropu ropu no'ujaho perua 'oi'oi iropu ropu no'o kaji venana. Vwicha kwinu kwino perua eru venana. Ara natohwa kajihuni 'unamijaho korutiru venana'omo mane'a epuna'i hanana paranana.

22 'Enakaivo Na niriujaho ara natohwa vaja kajaho Temiporu pana. Ijihuni maijaho Godi Ni'ina 'ee Remuijaho ara natohwa kajihuni Temiporu.

23 Ara natohwa kajaho vea 'ee masapa ijipo hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godoni hanaji'inijara veje hanahuna. Ara natohwa kajihuni nahehijaho Remuijina.

24 'Ene kwakwa ke'ura ara natohwa kajihuni hanaji'inijara hanani'eje ohuna. 'Eje mwe'a kehuni kinijija puni pinana 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.

25 Ara natohwa kajaho na'imujaho pa'ajihuni hahi veiri'a rena navakame vwicha pakuhuna.

26 'Ejakame pu kwaa ara mapoka kehipuni pinana 'ee mamaijaho 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.

27 'Enavo uneunecha chiha rukina ea sisesa ea ira'asina ijija ara natohwa kajihuni vwichijaho pava'e aruhuna. 'Enakaivo ea irahuni iha Remui jihuni puka ka'ene majama

hihuniji na'amajara pupusu ijí ara natohwa vaja kajaho va'a aruhuna.

22

Toa 'Ee Icha Ka'ene Majama Hihunijina

1 'Enarena 'ona oji'inijara toa ka'ene majama hihuni toijaho najihana. Toa kajaho chiha niho'o pa'a maa'omo Godi'o 'ee Remuiji'o puni toronu 'ahi rena roana.

2 Ara natohwa kajihuni 'unama rira mu'oa kaji toa kajaho roana. 'E'eme toa kajihuni rori majama hihuni ichijaho ronu ronu namijara. 'Ena'omo 'ina ani ani'ina iropu ropu no'o masapa kwinu kwino vaji irivura. 'Ene icha kajihipuni a'ijaho kwaaka mapokakihi veju'e maraniuna.

3 'Ena'omo unenu pina sisea siripavujaho panahuna. 'E'eje Godiho 'ee Remuiji'o toronueru na'eje Huni pwehipo kaukara Huna venahuna.

4 'Ejakame pu Huni niura kame 'ee puni varipata 'aha Huni ihijaho nahuna.

5 'Enavo ara natohwa kajaho pana'ihuna. 'Ene nahehapo hanahuna pane 'ee vea hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godi Natohwi jihuni hanaji'inijara hanahuna. 'E'eje Pu majama 'ajoaha apena vahuna.

6 'E'ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'warimana Ike irakaho majama nimaa 'wimana. Poropeti puni 'aveni jihipuni Godi Natohwijara Huni 'ona oji'ina ranavu'e raka ka'ene iviamaa mai'o re'i venuji Huni pwehija najahana.

7 Ike heha! Na marako ro'eju. 'Ena'omo ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri 'waravaji hena ve'amajaho Na hu merajahuna.

8 Na Jonira puka vajaki vu'a 'ee uneunecha raka ka'ene 'waramajija hena kivuta. 'Ene na vea ka'ene ijí hena kavuti veijaho na 'ona oji'ina ka'ene na najihajihuni mumora rori one oja ma'i vejuta.

9 'Ejumakame hu ika'ina 'warimana Ija'ina pavena! Na 'u'o pwea areri a 'ee oni vwehija ka'ene poropetia 'ee ea ka'ene puka kehuni vaji vu'iji hena vejajihipu vare'ina. 'Enakúne Godiru oja ma'amana 'wimana.

Vu'a Túchamaijina

10 'Ene hu kú'o ika'ina 'warimana. Uneunecha mai'o rehuna ka'ene ike puka vajakino navujaho vea nitu'u renukúne paapene kuve na'amana.

11 'Eje ea irara areri parehuniji venujaho maka'eje ve'amana. Ea irara huni oja chiha renajaho maka'eje ija'ina na'amana. Ea irara ariramaa renajaho maka'eje ariramaa

rena apena va'amana. Ea irara nimaa ariramaa renajaho maka'eje nimaa ariramaa rena apena va'amana.

12 Ike heha! Na marako ro'eju. 'Enavo Na emaapo raka ka'ene vejaji kivi'i eha ka'ene vajihunijaho areri ijá 'eka rohuna.

13 Na Aupa 'ee Omeka. Na aneja kamene 'ee púsa kahena. Na amure 'ee túchamaijina.

14 Ea irahipo puni ateha jojoriji so'avajija pu merajihuna. 'Ena'omo pu areri ara natohwa kajihuni vwichijaho arume majama hihuni ichi jihuni vahuna.

15 'Enakaivo ara natohwa kajihuni samaijaho 'ua 'ee ea masia rukina 'uasa veji'ina ea 'aniu'e kwamasahi'ina godi ira'ata icha muni veji'iniji oja mihura 'ee ea ka'ene ira'ata vehuniji oja mihi'inijija samai hina apena vahuna.

16 Na Jesura Nuni 'ona oji'ina ranavu'e hura vu'akaho ara sosi 'wara'amarono 'waramu. Na Teviti oni anejijina 'ee huni amuje 'ee Na sú'usú'u huni moroa ka'ene hanama paranujina.

17 'E'ejume Godoni 'Avenijaho 'ee Napasi nehuniji'o ika'ina 'waravara Roa! Ea irara he'amajaho hu ika'ina 'wara'amana Roa! 'Ene ea irara toa hua'amajaho hu ika'ina 'wara'amana Roa! 'Ena'omo ea irara majama hihuni toiji ape'iro ve'amajaho pa'imehuna vo maape'ena.

Túchamaahuni Jujuvu'a

18 Na ja ea maho'o 'waravujaho ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri 'waravaji huni vwiha ijí huri ihe'amajaho Godira huri ihenareje ea kajaho sena sisea ka'ene puka vaji vene 'waravakino mahuna.

19 'Ena'omo ea irara poropeti epuni iri 'waravara ka'ene puka kehuni vaji namuji aperu va'amajaho puka kehuni vaji vejaja'ina'e Godira huni pwina ka'ene majama hihuni icha vaji navu'e 'ee pwina ka'ene ara natohwa mamaiji namuji 'u'o apetujahuna.

20 Ea ka'ene ike uneunechake 'waramujara ika'ina 'waramu. I'a! Na marako rohuna! Nimaa! Jesu Natohwiji roa!

21 Jesu Natohwi jihuni maiji vwihani'inijaho ja pu'úmuna. Ameni.